නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

මජ්ඣිමනිකායො

මූලපණ්ණාසපාළි

1. මූලපරියායවග්ගො

1. මූලපරියායසුත්තං

1. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා උක්කට්ඨායං විහරති සුභගවනෙ සාලරාජමූලෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච – ‘‘සබ්බධම්මමූලපරියායං වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ, භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

2. ‘‘ඉධ, භික්ඛවෙ, අස්සුතවා පුථුජ්ජනො අරියානං අදස්සාවී අරියධම්මස්ස අකොවිදො අරියධම්මෙ අවිනීතො, සප්පුරිසානං අදස්සාවී සප්පුරිසධම්මස්ස අකොවිදො සප්පුරිසධම්මෙ අවිනීතො – පථවිං [පඨවිං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] පථවිතො සඤ්ජානාති; පථවිං පථවිතො සඤ්ඤත්වා පථවිං මඤ්ඤති, පථවියා මඤ්ඤති, පථවිතො මඤ්ඤති, පථවිං මෙති මඤ්ඤති , පථවිං අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ‘අපරිඤ්ඤාතං තස්සා’ති වදාමි.

‘‘ආපං ආපතො සඤ්ජානාති; ආපං ආපතො සඤ්ඤත්වා ආපං මඤ්ඤති, ආපස්මිං මඤ්ඤති, ආපතො මඤ්ඤති, ආපං මෙති මඤ්ඤති, ආපං අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ‘අපරිඤ්ඤාතං තස්සා’ති වදාමි.

‘‘තෙජං තෙජතො සඤ්ජානාති; තෙජං තෙජතො සඤ්ඤත්වා තෙජං මඤ්ඤති, තෙජස්මිං මඤ්ඤති, තෙජතො මඤ්ඤති, තෙජං මෙති මඤ්ඤති, තෙජං අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ‘අපරිඤ්ඤාතං තස්සා’ති වදාමි.

‘‘වායං වායතො සඤ්ජානාති; වායං වායතො සඤ්ඤත්වා වායං මඤ්ඤති, වායස්මිං මඤ්ඤති, වායතො මඤ්ඤති, වායං මෙති මඤ්ඤති, වායං අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ‘අපරිඤ්ඤාතං තස්සා’ති වදාමි.

3. ‘‘භූතෙ භූතතො සඤ්ජානාති; භූතෙ භූතතො සඤ්ඤත්වා භූතෙ මඤ්ඤති, භූතෙසු මඤ්ඤති, භූතතො මඤ්ඤති, භූතෙ මෙති මඤ්ඤති, භූතෙ අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ‘අපරිඤ්ඤාතං තස්සා’ති වදාමි.

‘‘දෙවෙ දෙවතො සඤ්ජානාති; දෙවෙ දෙවතො සඤ්ඤත්වා දෙවෙ මඤ්ඤති, දෙවෙසු මඤ්ඤති, දෙවතො මඤ්ඤති, දෙවෙ මෙති මඤ්ඤති, දෙවෙ අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ‘අපරිඤ්ඤාතං තස්සා’ති වදාමි.

‘‘පජාපතිං පජාපතිතො සඤ්ජානාති; පජාපතිං පජාපතිතො සඤ්ඤත්වා පජාපතිං මඤ්ඤති, පජාපතිස්මිං මඤ්ඤති, පජාපතිතො මඤ්ඤති, පජාපතිං මෙති මඤ්ඤති, පජාපතිං අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ‘අපරිඤ්ඤාතං තස්සා’ති වදාමි.

‘‘බ්‍රහ්මං බ්‍රහ්මතො සඤ්ජානාති; බ්‍රහ්මං බ්‍රහ්මතො සඤ්ඤත්වා බ්‍රහ්මං මඤ්ඤති , බ්‍රහ්මස්මිං මඤ්ඤති, බ්‍රහ්මතො මඤ්ඤති, බ්‍රහ්මං මෙති මඤ්ඤති, බ්‍රහ්මං අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ‘අපරිඤ්ඤාතං තස්සා’ති වදාමි.

‘‘ආභස්සරෙ ආභස්සරතො සඤ්ජානාති; ආභස්සරෙ ආභස්සරතො සඤ්ඤත්වා ආභස්සරෙ මඤ්ඤති, ආභස්සරෙසු මඤ්ඤති, ආභස්සරතො මඤ්ඤති, ආභස්සරෙ මෙති මඤ්ඤති, ආභස්සරෙ අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ‘අපරිඤ්ඤාතං තස්සා’ති වදාමි.

‘‘සුභකිණ්හෙ සුභකිණ්හතො සඤ්ජානාති; සුභකිණ්හෙ සුභකිණ්හතො සඤ්ඤත්වා සුභකිණ්හෙ මඤ්ඤති, සුභකිණ්හෙසු මඤ්ඤති, සුභකිණ්හතො මඤ්ඤති, සුභකිණ්හෙ මෙති මඤ්ඤති, සුභකිණ්හෙ අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ‘අපරිඤ්ඤාතං තස්සා’ති වදාමි.

‘‘වෙහප්ඵලෙ වෙහප්ඵලතො සඤ්ජානාති; වෙහප්ඵලෙ වෙහප්ඵලතො සඤ්ඤත්වා වෙහප්ඵලෙ මඤ්ඤති, වෙහප්ඵලෙසු මඤ්ඤති, වෙහප්ඵලතො මඤ්ඤති, වෙහප්ඵලෙ මෙති මඤ්ඤති, වෙහප්ඵලෙ අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ‘අපරිඤ්ඤාතං තස්සා’ති වදාමි.

“අභිභුං අභිභූතො සඤ්ජානාති; අභිභුං අභිභූතො සඤ්ඤත්වා අභිභුං මඤ්ඤති, අභිභුස්මිං මඤ්ඤති, අභිභූතො මඤ්ඤති, අභිභුං මෙති මඤ්ඤති, අභිභුං අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ‘අපරිඤ්ඤාතං තස්සා’ති වදාමි.

4. “ආකාසානඤ්චායතනං ආකාසානඤ්චායතනතො සඤ්ජානාති; ආකාසානඤ්චායතනං ආකාසානඤ්චායතනතො සඤ්ඤත්වා ආකාසානඤ්චායතනං මඤ්ඤති, ආකාසානඤ්චායතනස්මිං මඤ්ඤති, ආකාසානඤ්චායතනතො මඤ්ඤති, ආකාසානඤ්චායතනං මෙති මඤ්ඤති, ආකාසානඤ්චායතනං අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ‘අපරිඤ්ඤාතං තස්සා’ති වදාමි.

“විඤ්ඤාණඤ්චායතනං විඤ්ඤාණඤ්චායතනතො සඤ්ජානාති; විඤ්ඤාණඤ්චායතනං විඤ්ඤාණඤ්චායතනතො සඤ්ඤත්වා විඤ්ඤාණඤ්චායතනං මඤ්ඤති, විඤ්ඤාණඤ්චායතනස්මිං මඤ්ඤති, විඤ්ඤාණඤ්චායතනතො මඤ්ඤති, විඤ්ඤාණඤ්චායතනං මෙති මඤ්ඤති, විඤ්ඤාණඤ්චායතනං අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ‘අපරිඤ්ඤාතං තස්සා’ති වදාමි.

“ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං ආකිඤ්චඤ්ඤායතනතො සඤ්ජානාති; ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං ආකිඤ්චඤ්ඤායතනතො සඤ්ඤත්වා ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං මඤ්ඤති, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනස්මිං මඤ්ඤති, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනතො මඤ්ඤති, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං මෙති මඤ්ඤති, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ‘අපරිඤ්ඤාතං තස්සා’ති වදාමි.

“නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනතො සඤ්ජානාති; නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනතො සඤ්ඤත්වා නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං මඤ්ඤති, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනස්මිං මඤ්ඤති, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනතො මඤ්ඤති, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං මෙති මඤ්ඤති, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ‘අපරිඤ්ඤාතං තස්සා’ති වදාමි.

5. “දිට්ඨං දිට්ඨතො සඤ්ජානාති; දිට්ඨං දිට්ඨතො සඤ්ඤත්වා දිට්ඨං මඤ්ඤති, දිට්ඨස්මිං මඤ්ඤති, දිට්ඨතො මඤ්ඤති, දිට්ඨං මෙති මඤ්ඤති, දිට්ඨං අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ‘අපරිඤ්ඤාතං තස්සා’ති වදාමි.

“සුතං සුතතො සඤ්ජානාති; සුතං සුතතො සඤ්ඤත්වා සුතං මඤ්ඤති, සුතස්මිං මඤ්ඤති, සුතතො මඤ්ඤති, සුතං මෙති මඤ්ඤති, සුතං අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ‘අපරිඤ්ඤාතං තස්සා’ති වදාමි.

“මුතං මුතතො සඤ්ජානාති; මුතං මුතතො සඤ්ඤත්වා මුතං මඤ්ඤති, මුතස්මිං මඤ්ඤති, මුතතො මඤ්ඤති, මුතං මෙති මඤ්ඤති, මුතං අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ‘අපරිඤ්ඤාතං තස්සා’ති වදාමි.

“විඤ්ඤාතං විඤ්ඤාතතො සඤ්ජානාති; විඤ්ඤාතං විඤ්ඤාතතො සඤ්ඤත්වා විඤ්ඤාතං මඤ්ඤති, විඤ්ඤාතස්මිං මඤ්ඤති, විඤ්ඤාතතො මඤ්ඤති, විඤ්ඤාතං මෙති මඤ්ඤති, විඤ්ඤාතං අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ‘අපරිඤ්ඤාතං තස්සා’ති වදාමි.

6. “එකත්තං එකත්තතො සඤ්ජානාති; එකත්තං එකත්තතො සඤ්ඤත්වා එකත්තං මඤ්ඤති, එකත්තස්මිං මඤ්ඤති, එකත්තතො මඤ්ඤති, එකත්තං මෙති මඤ්ඤති, එකත්තං අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ‘අපරිඤ්ඤාතං තස්සා’ති වදාමි.

“නානත්තං නානත්තතො සඤ්ජානාති; නානත්තං නානත්තතො සඤ්ඤත්වා නානත්තං මඤ්ඤති, නානත්තස්මිං මඤ්ඤති, නානත්තතො මඤ්ඤති, නානත්තං මෙති මඤ්ඤති, නානත්තං අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ‘අපරිඤ්ඤාතං තස්සා’ති වදාමි.

“සබ්බං සබ්බතො සඤ්ජානාති; සබ්බං සබ්බතො සඤ්ඤත්වා සබ්බං මඤ්ඤති, සබ්බස්මිං මඤ්ඤති, සබ්බතො මඤ්ඤති, සබ්බං මෙති මඤ්ඤති, සබ්බං අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ‘අපරිඤ්ඤාතං තස්සා’ති වදාමි.

“නිබ්බානං නිබ්බානතො සඤ්ජානාති; නිබ්බානං නිබ්බානතො සඤ්ඤත්වා නිබ්බානං මඤ්ඤති, නිබ්බානස්මිං මඤ්ඤති , නිබ්බානතො මඤ්ඤති, නිබ්බානං මෙති මඤ්ඤති, නිබ්බානං අභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ‘අපරිඤ්ඤාතං තස්සා’ති වදාමි.

පුථුජ්ජනවසෙන පඨමනයභූමිපරිච්ඡෙදො නිට්ඨිතො.

7. “යොපි සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සෙක්ඛො [සෙඛො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] අප්පත්තමානසො අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං පත්ථයමානො විහරති, සොපි පථවිං පථවිතො අභිජානාති; පථවිං පථවිතො අභිඤ්ඤාය [අභිඤ්ඤත්වා

(ක.)] පථවිං මා මඤ්ඤි [වා මඤ්ඤති], පථවියා මා මඤ්ඤි, පථවිතො මා මඤ්ඤි, පථවිං මෙති මා මඤ්ඤි, පථවිං මාභිනන්දි [වා අභිනන්දති (සී.) ටීකා ඔලොකෙතබ්බා]. තං කිස්ස හෙතු? 'පරිඤ්ඤෙය්‍යං තස්සා'ති වදාමි.

''ආපං…පෙ…. තෙජං… වායං… භූතෙ… දෙවෙ… පජාපතිං… බ්‍රහ්මං… ආභස්සරෙ… සුභකිණ්හෙ… වෙහප්ඵලෙ… අභිභුං… ආකාසානඤ්චායතනං… විඤ්ඤාණඤ්චායතනං… ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං… නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං… දිට්ඨං… සුතං… මුතං… විඤ්ඤාතං… එකත්තං… නානත්තං… සබ්බං… නිබ්බානං නිබ්බානතො අභිජානාති; නිබ්බානං නිබ්බානතො අභිඤ්ඤාය නිබ්බානං මා මඤ්ඤි, නිබ්බානස්මිං මා මඤ්ඤි, නිබ්බානතො මා මඤ්ඤි, නිබ්බානං මෙති මා මඤ්ඤි, නිබ්බානං මාභිනන්දි. තං කිස්ස හෙතු? 'පරිඤ්ඤෙය්‍යං තස්සා'ති වදාමි.

සෙඛවසෙන [සත්ථාරවසෙන (සී.), සත්ථුවසෙන (ස්‍යා. ක.)] දුතියනයභූමිපරිච්ඡෙදො නිට්ඨිතො.

8. ''යොපි සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අරහං ඛීණාසවො වුසිතවා කතකරණීයො ඔහිතභාරො අනුප්පත්තසදත්ථො පරික්ඛීණභවසංයොජනො සම්මදඤ්ඤා විමුත්තො, සොපි පථවිං පථවිතො අභිජානාති; පථවිං පථවිතො අභිඤ්ඤාය පථවිං න මඤ්ඤති, පථවියා න මඤ්ඤති, පථවිතො න මඤ්ඤති, පථවිං මෙති න මඤ්ඤති, පථවිං නාභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? 'පරිඤ්ඤාතං තස්සා'ති වදාමි.

''ආපං…පෙ…. තෙජං… වායං… භූතෙ… දෙවෙ… පජාපතිං… බ්‍රහ්මං… ආභස්සරෙ… සුභකිණ්හෙ… වෙහප්ඵලෙ… අභිභුං… ආකාසානඤ්චායතනං… විඤ්ඤාණඤ්චායතනං… ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං… නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං… දිට්ඨං… සුතං… මුතං… විඤ්ඤාතං… එකත්තං… නානත්තං… සබ්බං… නිබ්බානං නිබ්බානතො අභිජානාති; නිබ්බානං නිබ්බානතො අභිඤ්ඤාය නිබ්බානං න මඤ්ඤති, නිබ්බානස්මිං න මඤ්ඤති, නිබ්බානතො න මඤ්ඤති, නිබ්බානං මෙති න මඤ්ඤති, නිබ්බානං නාභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? 'පරිඤ්ඤාතං තස්සා'ති වදාමි.

ඛීණාසවවසෙන තතියනයභූමිපරිච්ඡෙදො නිට්ඨිතො.

9. ''යොපි සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අරහං ඛීණාසවො වුසිතවා කතකරණීයො ඔහිතභාරො අනුප්පත්තසදත්ථො පරික්ඛීණභවසංයොජනො සම්මදඤ්ඤා විමුත්තො, සොපි පථවිං පථවිතො අභිජානාති; පථවිං පථවිතො අභිඤ්ඤාය පථවිං න මඤ්ඤති, පථවියා න මඤ්ඤති, පථවිතො න මඤ්ඤති, පථවිං මෙති න මඤ්ඤති, පථවිං නාභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ඛයා රාගස්ස, වීතරාගත්තා.

''ආපං…පෙ…. තෙජං… වායං… භූතෙ… දෙවෙ… පජාපතිං… බ්‍රහ්මං… ආභස්සරෙ… සුභකිණ්හෙ… වෙහප්ඵලෙ… අභිභුං… ආකාසානඤ්චායතනං… විඤ්ඤාණඤ්චායතනං… ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං … නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං … දිට්ඨං… සුතං… මුතං… විඤ්ඤාතං… එකත්තං… නානත්තං… සබ්බං… නිබ්බානං නිබ්බානතො අභිජානාති; නිබ්බානං නිබ්බානතො අභිඤ්ඤාය නිබ්බානං න මඤ්ඤති, නිබ්බානස්මිං න මඤ්ඤති, නිබ්බානතො න මඤ්ඤති, නිබ්බානං මෙති න මඤ්ඤති, නිබ්බානං නාභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ඛයා රාගස්ස, වීතරාගත්තා.

ඛීණාසවවසෙන චතුත්ථනයභූමිපරිච්ඡෙදො නිට්ඨිතො.

10. ''යොපි සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අරහං ඛීණාසවො වුසිතවා කතකරණීයො ඔහිතභාරො අනුප්පත්තසදත්ථො පරික්ඛීණභවසංයොජනො සම්මදඤ්ඤා විමුත්තො, සොපි පථවිං පථවිතො අභිජානාති; පථවිං පථවිතො අභිඤ්ඤාය පථවිං න මඤ්ඤති, පථවියා න මඤ්ඤති, පථවිතො න මඤ්ඤති, පථවිං මෙති න මඤ්ඤති, පථවිං නාභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ඛයා දොසස්ස, වීතදොසත්තා.

''ආපං…පෙ…. තෙජං… වායං… භූතෙ… දෙවෙ… පජාපතිං… බ්‍රහ්මං… ආභස්සරෙ… සුභකිණ්හෙ… වෙහප්ඵලෙ… අභිභුං… ආකාසානඤ්චායතනං… විඤ්ඤාණඤ්චායතනං… ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං… නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං… දිට්ඨං… සුතං… මුතං… විඤ්ඤාතං… එකත්තං… නානත්තං… සබ්බං… නිබ්බානං නිබ්බානතො අභිජානාති; නිබ්බානං නිබ්බානතො අභිඤ්ඤාය නිබ්බානං න මඤ්ඤති, නිබ්බානස්මිං න මඤ්ඤති, නිබ්බානතො න මඤ්ඤති, නිබ්බානං මෙති න මඤ්ඤති, නිබ්බානං නාභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ඛයා දොසස්ස, වීතදොසත්තා.

ඛීණාසවවසෙන පඤ්චමනයභූමිපරිච්ඡෙදො නිට්ඨිතො.

11. ''යොපි සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අරහං ඛීණාසවො වුසිතවා කතකරණීයො ඔහිතභාරො අනුප්පත්තසදත්ථො පරික්ඛීණභවසංයොජනො සම්මදඤ්ඤා විමුත්තො, සොපි පථවිං පථවිතො අභිජානාති; පථවිං පථවිතො අභිඤ්ඤාය

පඨවිං න මඤ්ඤති, පඨවියා න මඤ්ඤති, පඨවිතො න මඤ්ඤති, පඨවිං මෙති න මඤ්ඤති, පඨවිං නාභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ඛයා මොහස්ස, වීතමොහත්තා.

''ආපං…පෙ…. තෙජං… වායං… භූතෙ… දෙවෙ… පජාපතිං… බ්‍රහ්මං… ආභස්සරෙ… සුභකිණ්හෙ… වෙහප්ඵලෙ… අභිභුං… ආකාසානඤ්චායතනං… විඤ්ඤාණඤ්චායතනං… ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං … නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං… දිට්ඨං… සුතං… මුතං… විඤ්ඤාතං… එකත්තං… නානත්තං… සබ්බං… නිබ්බානං නිබ්බානතො අභිජානාති; නිබ්බානං නිබ්බානතො අභිඤ්ඤාය නිබ්බානං න මඤ්ඤති, නිබ්බානස්මිං න මඤ්ඤති, නිබ්බානතො න මඤ්ඤති, නිබ්බානං මෙති න මඤ්ඤති, නිබ්බානං නාභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? ඛයා මොහස්ස, වීතමොහත්තා.

ඛීණාසවවසෙන ඡට්ඨනයභූමිපරිච්ඡෙදො නිට්ඨිතො.

12. ''තථාගතොපි, භික්ඛවෙ, අරහං සම්මාසම්බුද්ධො පඨවිං පඨවිතො අභිජානාති; පඨවිං පඨවිතො අභිඤ්ඤාය පඨවිං න මඤ්ඤති, පඨවියා න මඤ්ඤති, පඨවිතො න මඤ්ඤති, පඨවිං මෙති න මඤ්ඤති, පඨවිං නාභිනන්දති . තං කිස්ස හෙතු? 'පරිඤ්ඤාතන්තං තථාගතස්සා'ති වදාමි.

''ආපං…පෙ…. තෙජං… වායං… භූතෙ… දෙවෙ… පජාපතිං… බ්‍රහ්මං… ආභස්සරෙ… සුභකිණ්හෙ… වෙහප්ඵලෙ… අභිභුං… ආකාසානඤ්චායතනං… විඤ්ඤාණඤ්චායතනං … ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං… නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං… දිට්ඨං… සුතං… මුතං… විඤ්ඤාතං… එකත්තං… නානත්තං… සබ්බං… නිබ්බානං නිබ්බානතො අභිජානාති; නිබ්බානං නිබ්බානතො අභිඤ්ඤාය නිබ්බානං න මඤ්ඤති, නිබ්බානස්මිං න මඤ්ඤති, නිබ්බානතො න මඤ්ඤති, නිබ්බානං මෙති න මඤ්ඤති, නිබ්බානං නාභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? 'පරිඤ්ඤාතන්තං තථාගතස්සා'ති වදාමි.

තථාගතවසෙන සත්තමනයභූමිපරිච්ඡෙදො නිට්ඨිතො.

13. ''තථාගතොපි , භික්ඛවෙ, අරහං සම්මාසම්බුද්ධො පඨවිං පඨවිතො අභිජානාති; පඨවිං පඨවිතො අභිඤ්ඤාය පඨවිං න මඤ්ඤති, පඨවියා න මඤ්ඤති, පඨවිතො න මඤ්ඤති, පඨවිං මෙති න මඤ්ඤති, පඨවිං නාභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? 'නන්දී [නන්දි (සී. ස්‍යා.)] දුක්ඛස්ස මූල'න්ති – ඉති විදිත්වා 'භවා ජාති භූතස්ස ජරාමරණ'න්ති. තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, 'තථාගතො සබ්බසො තණ්හානං ඛයා විරාගා නිරොධා චාගා පටිනිස්සග්ගා අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධො'ති වදාමි.

''ආපං …පෙ…. තෙජං… වායං… භූතෙ… දෙවෙ… පජාපතිං… බ්‍රහ්මං… ආභස්සරෙ… සුභකිණ්හෙ… වෙහප්ඵලෙ… අභිභුං… ආකාසානඤ්චායතනං… විඤ්ඤාණඤ්චායතනං… ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං… නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං… දිට්ඨං… සුතං… මුතං… විඤ්ඤාතං… එකත්තං… නානත්තං… සබ්බං… නිබ්බානං නිබ්බානතො අභිජානාති; නිබ්බානං නිබ්බානතො අභිඤ්ඤාය නිබ්බානං න මඤ්ඤති, නිබ්බානස්මිං න මඤ්ඤති, නිබ්බානතො න මඤ්ඤති, නිබ්බානං මෙති න මඤ්ඤති, නිබ්බානං නාභිනන්දති. තං කිස්ස හෙතු? 'නන්දී දුක්ඛස්ස මූල'න්ති – ඉති විදිත්වා 'භවා ජාති භූතස්ස ජරාමරණ'න්ති. තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, 'තථාගතො සබ්බසො තණ්හානං ඛයා විරාගා නිරොධා චාගා පටිනිස්සග්ගා අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධො'ති වදාමී''ති.

තථාගතවසෙන අට්ඨමනයභූමිපරිච්ඡෙදො නිට්ඨිතො.

ඉදමවොච භගවා. න තෙ භික්ඛූ [න අත්තමනා තෙභික්ඛූ (ස්‍යා.), තෙ භික්ඛූ (පී. ක.)] භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

මූලපරියායසුත්තං නිට්ඨිතං පඨමං.

2. සබ්බාසවසුත්තං

14. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''භික්ඛවො''ති. ''භදන්තෙ''ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච – ''සබ්බාසවසංවරපරියායං වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ , සාධුකං මනසි කරොථ, භාසිස්සාමී''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

15. ''ජානතො අහං, භික්ඛවෙ, පස්සතො ආසවානං ඛයං වදාමි, නො අජානතො නො අපස්සතො. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, ජානතො කිඤ්ච පස්සතො ආසවානං ඛයං වදාමි? යොනිසො ච මනසිකාරං අයොනිසො ච මනසිකාරං. අයොනිසො, භික්ඛවෙ, මනසිකරොතො අනුප්පන්නා චෙව ආසවා උප්පජ්ජන්ති, උප්පන්නා ච ආසවා පවඩ්ඪන්ති;

යොනිසො ච ඛො, භික්ඛවෙ, මනසිකරොතො අනුප්පන්නා චෙව ආසවා න උප්පජ්ජන්ති, උප්පන්නා ච ආසවා පහීයන්ති.

16. ‘‘අත්ථි, භික්ඛවෙ, ආසවා දස්සනා පහාතබ්බා, අත්ථි ආසවා සංවරා පහාතබ්බා, අත්ථි ආසවා පටිසෙවනා පහාතබ්බා, අත්ථි ආසවා අධිවාසනා පහාතබ්බා, අත්ථි ආසවා පරිවජ්ජනා පහාතබ්බා, අත්ථි ආසවා විනොදනා පහාතබ්බා, අත්ථි ආසවා භාවනා පහාතබ්බා.

දස්සනා පහාතබ්බාසවා

17. ‘‘කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, ආසවා දස්සනා පහාතබ්බා? ඉධ, භික්ඛවෙ , අස්සුතවා පුථුජ්ජනො – අරියානං අදස්සාවී අරියධම්මස්ස අකොවිදො අරියධම්මෙ අවිනීතො, සප්පුරිසානං අදස්සාවී සප්පුරිසධම්මස්ස අකොවිදො සප්පුරිසධම්මෙ අවිනීතො – මනසිකරණීයෙ ධම්මෙ නප්පජානාති, අමනසිකරණීයෙ ධම්මෙ නප්පජානාති. සො මනසිකරණීයෙ ධම්මෙ අප්පජානන්තො අමනසිකරණීයෙ ධම්මෙ අප්පජානන්තො, යෙ ධම්මා න මනසිකරණීයා, තෙ ධම්මෙ මනසි කරොති, යෙ ධම්මා මනසිකරණීයා තෙ ධම්මෙ න මනසි කරොති.

‘‘කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, ධම්මා න මනසිකරණීයා යෙ ධම්මෙ මනසි කරොති? යස්ස, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ මනසිකරොතො අනුප්පන්නො වා කාමාසවො උප්පජ්ජති, උප්පන්නො වා කාමාසවො පවඩ්ඪති; අනුප්පන්නො වා භවාසවො උප්පජ්ජති, උප්පන්නො වා භවාසවො පවඩ්ඪති; අනුප්පන්නො වා අවිජ්ජාසවො උප්පජ්ජති, උප්පන්නො වා අවිජ්ජාසවො පවඩ්ඪති – ඉමෙ ධම්මා න මනසිකරණීයා යෙ ධම්මෙ මනසි කරොති.

‘‘කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, ධම්මා මනසිකරණීයා යෙ ධම්මෙ න මනසි කරොති? යස්ස, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ මනසිකරොතො අනුප්පන්නො වා කාමාසවො න උප්පජ්ජති, උප්පන්නො වා කාමාසවො පහීයති; අනුප්පන්නො වා භවාසවො න උප්පජ්ජති, උප්පන්නො වා භවාසවො පහීයති; අනුප්පන්නො වා අවිජ්ජාසවො න උප්පජ්ජති, උප්පන්නො වා අවිජ්ජාසවො පහීයති – ඉමෙ ධම්මා මනසිකරණීයා යෙ ධම්මෙ න මනසි කරොති.

‘‘තස්ස අමනසිකරණීයානං ධම්මානං මනසිකාරා මනසිකරණීයානං ධම්මානං අමනසිකාරා අනුප්පන්නා චෙව ආසවා උප්පජ්ජන්ති උප්පන්නා ච ආසවා පවඩ්ඪන්ති.

18. ‘‘සො එවං අයොනිසො මනසි කරොති – ‘අහොසිං නු ඛො අහං අතීතමද්ධානං? න නු ඛො අහොසිං අතීතමද්ධානං? කිං නු ඛො අහොසිං අතීතමද්ධානං? කථං නු ඛො අහොසිං අතීතමද්ධානං? කිං හුත්වා කිං අහොසිං නු ඛො අහං අතීතමද්ධානං? භවිස්සාමි නු ඛො අහං අනාගතමද්ධානං? න නු ඛො භවිස්සාමි අනාගතමද්ධානං? කිං නු ඛො භවිස්සාමි අනාගතමද්ධානං? කථං නු ඛො භවිස්සාමි අනාගතමද්ධානං? කිං හුත්වා කිං භවිස්සාමි නු ඛො අහං අනාගතමද්ධාන’න්ති? එතරහි වා පච්චුප්පන්නමද්ධානං [පච්චුප්පන්නමද්ධානං ආරබ්භ (ස්‍යා.)] අජ්ඣත්තං කථංකථී හොති – ‘අහං නු ඛොස්මි? නො නු ඛොස්මි? කිං නු ඛොස්මි? කථං නු ඛොස්මි? අයං නු ඛො සත්තො කුතො ආගතො? සො කුහිං ගාමී භවිස්සතී’ති?

19. ‘‘තස්ස එවං අයොනිසො මනසිකරොතො ඡන්නං දිට්ඨීනං අඤ්ඤතරා දිට්ඨි උප්පජ්ජති. ‘අත්ථි මෙ අත්තා’ති වා අස්ස [වාස්ස (සී. ස්‍යා. පී.)] සච්චතො ථෙතතො දිට්ඨි උප්පජ්ජති; ‘නත්ථි මෙ අත්තා’ති වා අස්ස සච්චතො ථෙතතො දිට්ඨි උප්පජ්ජති; ‘අත්තනාව අත්තානං සඤ්ජානාමී’ති වා අස්ස සච්චතො ථෙතතො දිට්ඨි උප්පජ්ජති; ‘අත්තනාව අනත්තානං සඤ්ජානාමී’ති වා අස්ස සච්චතො ථෙතතො දිට්ඨි උප්පජ්ජති; ‘අනත්තනාව අත්තානං සඤ්ජානාමී’ති වා අස්ස සච්චතො ථෙතතො දිට්ඨි උප්පජ්ජති; අථ වා පනස්ස එවං දිට්ඨි හොති – ‘යො මෙ අයං අත්තා වදො වෙදෙය්‍යො තත්‍ර තත්‍ර කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං විපාකං පටිසංවෙදෙති සො ඛො පන මෙ අයං අත්තා නිච්චො ධුවො සස්සතො අවිපරිණාමධම්මො සස්සතිසමං තථෙව ඨස්සතී’ති. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ , දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරං දිට්ඨිවිසූකං දිට්ඨිවිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසංයොජනං. දිට්ඨිසංයොජනසංයුත්තො, භික්ඛවෙ, අස්සුතවා පුථුජ්ජනො න පරිමුච්චති ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි; ‘න පරිමුච්චති දුක්ඛස්මා’ති වදාමි.

20. ‘‘සුතවා ච ඛො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො – අරියානං දස්සාවී අරියධම්මස්ස කොවිදො අරියධම්මෙ සුවිනීතො, සප්පුරිසානං දස්සාවී සප්පුරිසධම්මස්ස කොවිදො සප්පුරිසධම්මෙ සුවිනීතො – මනසිකරණීයෙ ධම්මෙ පජානාති අමනසිකරණීයෙ ධම්මෙ පජානාති. සො මනසිකරණීයෙ ධම්මෙ පජානන්තො අමනසිකරණීයෙ ධම්මෙ පජානන්තො යෙ ධම්මා න මනසිකරණීයා තෙ ධම්මෙ න මනසි කරොති, යෙ ධම්මා මනසිකරණීයා තෙ ධම්මෙ මනසි කරොති.

‘‘කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, ධම්මා න මනසිකරණීයා යෙ ධම්මෙ න මනසි කරොති? යස්ස, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ මනසිකරොතො අනුප්පන්නො වා කාමාසවො උප්පජ්ජති, උප්පන්නො වා කාමාසවො පවඩ්ඪති; අනුප්පන්නො වා භවාසවො උප්පජ්ජති, උප්පන්නො වා භවාසවො පවඩ්ඪති; අනුප්පන්නො වා අවිජ්ජාසවො උප්පජ්ජති, උප්පන්නො වා අවිජ්ජාසවො පවඩ්ඪති – ඉමෙ ධම්මා න මනසිකරණීයා, යෙ ධම්මෙ න මනසි කරොති.

“කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, ධම්මා මනසිකරණීයා යෙ ධම්මෙ මනසි කරොති? යස්ස, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ මනසිකරොතො අනුප්පන්නො වා කාමාසවො න උප්පජ්ජති, උප්පන්නො වා කාමාසවො පහීයති; අනුප්පන්නො වා භවාසවො න උප්පජ්ජති , උප්පන්නො වා භවාසවො පහීයති; අනුප්පන්නො වා අවිජ්ජාසවො න උප්පජ්ජති, උප්පන්නො වා අවිජ්ජාසවො පහීයති – ඉමෙ ධම්මා මනසිකරණීයා යෙ ධම්මෙ මනසි කරොති.

“තස්ස අමනසිකරණීයානං ධම්මානං අමනසිකාරා මනසිකරණීයානං ධම්මානං මනසිකාරා අනුප්පන්නා චෙව ආසවා න උප්පජ්ජන්ති, උප්පන්නා ච ආසවා පහීයන්ති.

21. “සො ‘ඉදං දුක්ඛ’න්ති යොනිසො මනසි කරොති, ‘අයං දුක්ඛසමුදයො’ති යොනිසො මනසි කරොති, ‘අයං දුක්ඛනිරොධො’ති යොනිසො මනසි කරොති, ‘අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යොනිසො මනසි කරොති. තස්ස එවං යොනිසො මනසිකරොතො තීණි සංයොජනානි පහීයන්ති – සක්කායදිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බතපරාමාසො. ඉමෙ වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, ආසවා දස්සනා පහාතබ්බා.

සංවරා පහාතබ්බාසවා

22. “කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, ආසවා සංවරා පහාතබ්බා? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පටිසඞ්ඛා යොනිසො චක්ඛුන්ද්‍රියසංවරසංවුතො විහරති. යඤ්හිස්ස, භික්ඛවෙ, චක්ඛුන්ද්‍රියසංවරං අසංවුතස්ස විහරතො උප්පජ්ජෙය්‍යුං ආසවා විඝාතපරිළාහා, චක්ඛුන්ද්‍රියසංවරං සංවුතස්ස විහරතො එවංස තෙ ආසවා විඝාතපරිළාහා න හොන්ති. පටිසඞ්ඛා යොනිසො සොතින්ද්‍රියසංවරසංවුතො විහරති…පෙ…. ඝානින්ද්‍රියසංවරසංවුතො විහරති…පෙ…. ජිව්හින්ද්‍රියසංවරසංවුතො විහරති…පෙ…. කායින්ද්‍රියසංවරසංවුතො විහරති…පෙ…. මනින්ද්‍රියසංවරසංවුතො විහරති. යඤ්හිස්ස, භික්ඛවෙ , මනින්ද්‍රියසංවරං අසංවුතස්ස විහරතො උප්පජ්ජෙය්‍යුං ආසවා විඝාතපරිළාහා, මනින්ද්‍රියසංවරං සංවුතස්ස විහරතො එවංස තෙ ආසවා විඝාතපරිළාහා න හොන්ති.

“යඤ්හිස්ස, භික්ඛවෙ, සංවරං අසංවුතස්ස විහරතො උප්පජ්ජෙය්‍යුං ආසවා විඝාතපරිළාහා , සංවරං සංවුතස්ස විහරතො එවංස තෙ ආසවා විඝාතපරිළාහා න හොන්ති. ඉමෙ වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, ආසවා සංවරා පහාතබ්බා.

පටිසෙවනා පහාතබ්බාසවා

23. “කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, ආසවා පටිසෙවනා පහාතබ්බා? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පටිසඞ්ඛා යොනිසො චීවරං පටිසෙවති – ‘යාවදෙව සීතස්ස පටිඝාතාය, උණ්හස්ස පටිඝාතාය, ඩංසමකසවාතාතපසරීංසප- [සිරිංසප (සී. ස්‍යා. පී.)] සම්ඵස්සානං පටිඝාතාය, යාවදෙව හිරිකොපීනප්පටිච්ඡාදනත්ථං’.

“පටිසඞ්ඛා යොනිසො පිණ්ඩපාතං පටිසෙවති – ‘නෙව දවාය, න මදාය, න මණ්ඩනාය, න විභූසනාය, යාවදෙව ඉමස්ස කායස්ස ඨිතියා යාපනාය, විහිංසූපරතියා, බ්‍රහ්මචරියානුග්ගහාය, ඉති පුරාණඤ්ච වෙදනං පටිහඞ්ඛාමි නවඤ්ච වෙදනං න උප්පාදෙස්සාමි, යාත්‍රා ච මෙ භවිස්සති අනවජ්ජතා ච ඵාසුවිහාරො ච’ [චාති (සී.)].

“පටිසඞ්ඛා යොනිසො සෙනාසනං පටිසෙවති – ‘යාවදෙව සීතස්ස පටිඝාතාය, උණ්හස්ස පටිඝාතාය, ඩංසමකසවාතාතපසරීංසපසම්ඵස්සානං පටිඝාතාය, යාවදෙව උතුපරිස්සයවිනොදනපටිසල්ලානාරාමත්ථං’.

“පටිසඞ්ඛා යොනිසො ගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං පටිසෙවති – ‘යාවදෙව උප්පන්නානං වෙය්‍යාබාධිකානං වෙදනානං පටිඝාතාය, අබ්‍යාබජ්ඣපරමතාය’ [අබ්‍යාපජ්ඣපරමතාය (සී. ස්‍යා. පී.), අබ්‍යාපජ්ජපරමතාය (ක.)].

“යඤ්හිස්ස, භික්ඛවෙ, අප්පටිසෙවතො උප්පජ්ජෙය්‍යුං ආසවා විඝාතපරිළාහා, පටිසෙවතො එවංස තෙ ආසවා විඝාතපරිළාහා න හොන්ති. ඉමෙ වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, ආසවා පටිසෙවනා පහාතබ්බා.

අධිවාසනා පහාතබ්බාසවා

24. “කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, ආසවා අධිවාසනා පහාතබ්බා? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පටිසඞ්ඛා යොනිසො ඛමො හොති සීතස්ස උණ්හස්ස, ජිඝච්ඡාය පිපාසාය. ඩංසමකසවාතාතපසරීංසපසම්ඵස්සානං, දුරුත්තානං දුරාගතානං වචනපථානං, උප්පන්නානං සාරීරිකානං වෙදනානං දුක්ඛානං තිබ්බානං [තිප්පානං (සී. ස්‍යා. පී.)] ඛරානං කටුකානං අසාතානං අමනාපානං පාණහරානං අධිවාසකජාතිකො හොති.

“යඤ්හිස්ස, භික්ඛවෙ, අනධිවාසයතො උප්පජ්ජෙය්‍යුං ආසවා විඝාතපරිළාහා, අධිවාසයතො එවංස තෙ ආසවා විඝාතපරිළාහා න හොන්ති. ඉමෙ වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, ආසවා අධිවාසනා පහාතබ්බා.

පරිවජ්ජනා පහාතබ්බාසවා

25. ‘‘කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, ආසවා පරිවජ්ජනා පහාතබ්බා? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පටිසඞ්ඛා යොනිසො චණ්ඩං හත්ථිං පරිවජ්ජෙති, චණ්ඩං අස්සං පරිවජ්ජෙති, චණ්ඩං ගොණං පරිවජ්ජෙති, චණ්ඩං කුක්කුරං පරිවජ්ජෙති, අහිං ඛාණුං කණ්ටකට්ඨානං සොබ්භං පපාතං චන්දනිකං ඔළිගල්ලං. යථාරූපෙ අනාසනෙ නිසින්නං යථාරූපෙ අගොචරෙ චරන්තං යථාරූපෙ පාපකෙ මිත්තෙ භජන්තං විඤ්ඤූ සබ්‍රහ්මචාරී පාපකෙසු ඨානෙසු ඔකප්පෙය්‍යුං, සො තඤ්ච අනාසනං තඤ්ච අගොචරං තෙ ච පාපකෙ මිත්තෙ පටිසඞ්ඛා යොනිසො පරිවජ්ජෙති.

‘‘යඤ්හිස්ස, භික්ඛවෙ, අපරිවජ්ජයතො උප්පජ්ජෙය්‍යුං ආසවා විඝාතපරිළාහා, පරිවජ්ජයතො එවංස තෙ ආසවා විඝාතපරිළාහා න හොන්ති. ඉමෙ වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, ආසවා පරිවජ්ජනා පහාතබ්බා.

විනොදනා පහාතබ්බාසවා

26. ‘‘කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, ආසවා විනොදනා පහාතබ්බා? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පටිසඞ්ඛා යොනිසො උප්පන්නං කාමවිතක්කං නාධිවාසෙති පජහති විනොදෙති බ්‍යන්තීකරොති අනභාවං ගමෙති, උප්පන්නං බ්‍යාපාදවිතක්කං…පෙ.… උප්පන්නං විහිංසාවිතක්කං…පෙ.… උප්පන්නුප්පන්නෙ පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ නාධිවාසෙති පජහති විනොදෙති බ්‍යන්තීකරොති අනභාවං ගමෙති.

‘‘යඤ්හිස්ස, භික්ඛවෙ, අවිනොදයතො උප්පජ්ජෙය්‍යුං ආසවා විඝාතපරිළාහා, විනොදයතො එවංස තෙ ආසවා විඝාතපරිළාහා න හොන්ති. ඉමෙ වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, ආසවා විනොදනා පහාතබ්බා.

භාවනා පහාතබ්බාසවා

27. ‘‘කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, ආසවා භාවනා පහාතබ්බා? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පටිසඞ්ඛා යොනිසො සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති විවෙකනිස්සිතං විරාගනිස්සිතං නිරොධනිස්සිතං වොස්සග්ගපරිණාමිං; පටිසඞ්ඛා යොනිසො ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති…පෙ.… වීරියසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති… පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති… පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති… සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති… උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති විවෙකනිස්සිතං විරාගනිස්සිතං නිරොධනිස්සිතං වොස්සග්ගපරිණාමිං.

‘‘යඤ්හිස්ස, භික්ඛවෙ , අභාවයතො උප්පජ්ජෙය්‍යුං ආසවා විඝාතපරිළාහා, භාවයතො එවංස තෙ ආසවා විඝාතපරිළාහා න හොන්ති. ඉමෙ වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, ආසවා භාවනා පහාතබ්බා.

28. ‘‘යතො ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො යෙ ආසවා දස්සනා පහාතබ්බා තෙ දස්සනා පහීනා හොන්ති, යෙ ආසවා සංවරා පහාතබ්බා තෙ සංවරා පහීනා හොන්ති, යෙ ආසවා පටිසෙවනා පහාතබ්බා තෙ පටිසෙවනා පහීනා හොන්ති, යෙ ආසවා අධිවාසනා පහාතබ්බා තෙ අධිවාසනා පහීනා හොන්ති, යෙ ආසවා පරිවජ්ජනා පහාතබ්බා තෙ පරිවජ්ජනා පහීනා හොන්ති, යෙ ආසවා විනොදනා පහාතබ්බා තෙ විනොදනා පහීනා හොන්ති, යෙ ආසවා භාවනා පහාතබ්බා තෙ භාවනා පහීනා හොන්ති; අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ – ‘භික්ඛු සබ්බාසවසංවරසංවුතො විහරති, අච්ඡෙච්ඡි [අච්ඡෙජ්ජි (ක.)] තණ්හං, විවත්තයි [වාවත්තයි (සී. පී.)] සංයොජනං, සම්මා මානාභිසමයා අන්තමකාසි දුක්ඛස්සා’’’ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

සබ්බාසවසුත්තං නිට්ඨිතං දුතියං.

3. ධම්මදායාදසුත්තං

29. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘ධම්මදායාදා මෙ, භික්ඛවෙ, භවථ, මා ආමිසදායාදා. අත්ථි මෙ තුම්හෙසු අනුකම්පා – ‘කින්ති මෙ සාවකා ධම්මදායාදා භවෙය්‍යුං, නො ආමිසදායාදා’ති. තුම්හෙ ච මෙ, භික්ඛවෙ, ආමිසදායාදා භවෙය්‍යාථ නො ධම්මදායාදා, තුම්හෙපි තෙන ආදියා [ආදිස්සා (සී. ස්‍යා. පී.)] භවෙය්‍යාථ – ‘ආමිසදායාදා සත්ථුසාවකා විහරන්ති, නො ධම්මදායාදා’ති; අහම්පි තෙන ආදියො භවෙය්‍යං – ‘ආමිසදායාදා සත්ථුසාවකා විහරන්ති, නො ධම්මදායාදා’ති. තුම්හෙ ච මෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මදායාදා භවෙය්‍යාථ, නො ආමිසදායාදා, තුම්හෙපි තෙන න ආදියා භවෙය්‍යාථ – ‘ධම්මදායාදා සත්ථුසාවකා විහරන්ති, නො ආමිසදායාදා’ති; අහම්පි තෙන න ආදියො භවෙය්‍යං – ‘ධම්මදායාදා සත්ථුසාවකා විහරන්ති, නො ආමිසදායාදා’ති. තස්මාතිහ මෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මදායාදා භවථ, මා ආමිසදායාදා. අත්ථි මෙ තුම්හෙසු අනුකම්පා – ‘කින්ති මෙ සාවකා ධම්මදායාදා භවෙය්‍යුං, නො ආමිසදායාදා’ති.

30. ‘‘ඉධාහං, භික්ඛවෙ, භුත්තාවී අස්සං පවාරිතො පරිපුණ්ණො පරියොසිතො සුහිතො යාවදත්ථො; සියා ච මෙ පිණ්ඩපාතො අතිරෙකධම්මො ඡඩ්ඩනීයධම්මො [ඡඩ්ඩියධම්මො (සී. ස්‍යා. පී.)]. අථ ද්වෙ භික්ඛූ ආගච්ඡෙය්‍යුං

ජිඝච්ඡාදුබ්බලා- [ජිඝච්ඡාදුබ්බල්ල (සී. පී.)] පරෙතා . ත්‍යාහං එවං වදෙය්‍යං – ‘අහං ඛොම්හි, භික්ඛවෙ, භුත්තාවී පවාරිතො පරිපුණ්ණො පරියොසිතො සුහිතො යාවදත්ථො; අත්ථි ච මෙ අයං පිණ්ඩපාතො අතිරෙකධම්මො ඡඩ්ඩනීයධම්මො. සචෙ ආකඞ්ඛථ, භුඤ්ජථ, නො චෙ තුම්හෙ භුඤ්ජිස්සථ [සචෙ තුම්හෙ න භුඤ්ජිස්සථ (සී. ස්‍යා. පී.)], ඉදානාහං අප්පහරිතෙ වා ඡඩ්ඩෙස්සාමි, අප්පාණකෙ වා උදකෙ ඔපිලාපෙස්සාමී’ති. තත්‍රෙකස්ස භික්ඛුනො එවමස්ස – ‘භගවා ඛො භුත්තාවී පවාරිතො පරිපුණ්ණො පරියොසිතො සුහිතො යාවදත්ථො; අත්ථි චායං භගවතො පිණ්ඩපාතො අතිරෙකධම්මො ඡඩ්ඩනීයධම්මො. සචෙ මයං න භුඤ්ජිස්සාම, ඉදානි භගවා අප්පහරිතෙ වා ඡඩ්ඩෙස්සති, අප්පාණකෙ වා උදකෙ ඔපිලාපෙස්සති’ . වුත්තං ඛො පනෙතං භගවතා – ‘ධම්මදායාදා මෙ, භික්ඛවෙ, භවථ, මා ආමිසදායාදා’ති. ආමිසඤ්ඤතරං ඛො පනෙතං, යදිදං පිණ්ඩපාතො. යංනූනාහං ඉමං පිණ්ඩපාතං අභුඤ්ජිත්වා ඉමිනාව ජිඝච්ඡාදුබ්බල්‍යෙන එවං ඉමං රත්තින්දිවං [රත්තිදිවං (ක.)] වීතිනාමෙය්‍ය’’න්ති. සො තං පිණ්ඩපාතං අභුඤ්ජිත්වා තෙනෙව ජිඝච්ඡාදුබ්බල්‍යෙන එවං තං රත්තින්දිවං වීතිනාමෙය්‍ය. අථ දුතියස්ස භික්ඛුනො එවමස්ස – ‘භගවා ඛො භුත්තාවී පවාරිතො පරිපුණ්ණො පරියොසිතො සුහිතො යාවදත්ථො; අත්ථි චායං භගවතො පිණ්ඩපාතො අතිරෙකධම්මො ඡඩ්ඩනීයධම්මො. සචෙ මයං න භුඤ්ජිස්සාම, ඉදානි භගවා අප්පහරිතෙ වා ඡඩ්ඩෙස්සති, අප්පාණකෙ වා උදකෙ ඔපිලාපෙස්සති. යංනූනාහං ඉමං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජිත්වා ජිඝච්ඡාදුබ්බල්‍යං පටිවිනොදෙත්වා [පටිවිනෙත්වා (සී. ස්‍යා. පී.)] එවං ඉමං රත්තින්දිවං වීතිනාමෙය්‍ය’න්ති. සො තං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජිත්වා ජිඝච්ඡාදුබ්බල්‍යං පටිවිනොදෙත්වා එවං තං රත්තින්දිවං වීතිනාමෙය්‍ය. කිඤ්චාපි සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු තං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජිත්වා ජිඝච්ඡාදුබ්බල්‍යං පටිවිනොදෙත්වා එවං තං රත්තින්දිවං වීතිනාමෙය්‍ය, අථ ඛො අසුයෙව මෙ පුරිමො භික්ඛු පුජ්ජතරො ච පාසංසතරො ච. තං කිස්ස හෙතු? තඤ්හි තස්ස, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො දීඝරත්තං අප්පිච්ඡතාය සන්තුට්ඨියා සල්ලෙඛාය සුභරතාය වීරියාරම්භාය සංවත්තිස්සති. තස්මාතිහ මෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මදායාදා භවථ, මා ආමිසදායාදා. අත්ථි මෙ තුම්හෙසු අනුකම්පා – ‘කින්ති මෙ සාවකා ධම්මදායාදා භවෙය්‍යුං, නො ආමිසදායාදා’’’ති.

ඉදමවොච භගවා. ඉදං වත්වාන [වත්වා (සී. පී.) එවමීදිසෙසු ඨානෙසු] සුගතො උට්ඨායාසනා විහාරං පාවිසි.

31. තත්‍ර ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො අචිරපක්කන්තස්ස භගවතො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ආවුසො භික්ඛවෙ’’ති. ‘‘ආවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා සාරිපුත්තො එතදවොච –

‘‘කිත්තාවතා නු ඛො, ආවුසො, සත්ථු පවිවිත්තස්ස විහරතො සාවකා විවෙකං නානුසික්ඛන්ති, කිත්තාවතා ච පන සත්ථු පවිවිත්තස්ස විහරතො සාවකා විවෙකමනුසික්ඛන්තී’’ති? ‘‘දූරතොපි ඛො මයං, ආවුසො, ආගච්ඡාම ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස සන්තිකෙ එතස්ස භාසිතස්ස අත්ථමඤ්ඤාතුං. සාධු වතායස්මන්තංයෙව සාරිපුත්තං පටිභාතු එතස්ස භාසිතස්ස අත්ථො; ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස සුත්වා භික්ඛූ ධාරෙස්සන්තී’’ති. ‘‘තෙන හාවුසො, සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ, භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා සාරිපුත්තො එතදවොච –

‘‘කිත්තාවතා නු ඛො, ආවුසො, සත්ථු පවිවිත්තස්ස විහරතො සාවකා විවෙකං නානුසික්ඛන්ති? ඉධාවුසො, සත්ථු පවිවිත්තස්ස විහරතො සාවකා විවෙකං නානුසික්ඛන්ති, යෙසඤ්ච ධම්මානං සත්ථා පහානමාහ, තෙ ච ධම්මෙ නප්පජහන්ති, බාහුලිකා [බාහුල්ලිකා (ස්‍යා.)] ච හොන්ති, සාථලිකා, ඔක්කමනෙ පුබ්බඞ්ගමා, පවිවෙකෙ නික්ඛිත්තධුරා. තත්‍රාවුසො, ථෙරා භික්ඛූ තීහි ඨානෙහි ගාරය්හා භවන්ති. ‘සත්ථු පවිවිත්තස්ස විහරතො සාවකා විවෙකං නානුසික්ඛන්තී’ති – ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන ථෙරා භික්ඛූ ගාරය්හා භවන්ති. ‘යෙසඤ්ච ධම්මානං සත්ථා පහානමාහ තෙ ච ධම්මෙ නප්පජහන්තී’ති – ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන ථෙරා භික්ඛූ ගාරය්හා භවන්ති. ‘බාහුලිකා ච, සාථලිකා, ඔක්කමනෙ පුබ්බඞ්ගමා, පවිවෙකෙ නික්ඛිත්තධුරා’ති – ඉමිනා තතියෙන ඨානෙන ථෙරා භික්ඛූ ගාරය්හා භවන්ති. ථෙරා, ආවුසො, භික්ඛූ ඉමෙහි තීහි ඨානෙහි ගාරය්හා භවන්ති. තත්‍රාවුසො, මජ්ඣිමා භික්ඛූ…පෙ…. නවා භික්ඛූ තීහි ඨානෙහි ගාරය්හා භවන්ති. ‘සත්ථු පවිවිත්තස්ස විහරතො සාවකා විවෙකං නානුසික්ඛන්තී’ති – ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන නවා භික්ඛූ ගාරය්හා භවන්ති. ‘යෙසඤ්ච ධම්මානං සත්ථා පහානමාහ තෙ ච ධම්මෙ නප්පජහන්තී’ති – ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන නවා භික්ඛූ ගාරය්හා භවන්ති. ‘බාහුලිකා ච හොන්ති, සාථලිකා, ඔක්කමනෙ පුබ්බඞ්ගමා, පවිවෙකෙ නික්ඛිත්තධුරා’ති – ඉමිනා තතියෙන ඨානෙන නවා භික්ඛූ ගාරය්හා භවන්ති. නවා, ආවුසො, භික්ඛූ ඉමෙහි තීහි ඨානෙහි ගාරය්හා භවන්ති. එත්තාවතා ඛො, ආවුසො, සත්ථු පවිවිත්තස්ස විහරතො සාවකා විවෙකං නානුසික්ඛන්ති.

32. ‘‘කිත්තාවතා ච, පනාවුසො, සත්ථු පවිවිත්තස්ස විහරතො සාවකා විවෙකමනුසික්ඛන්ති ? ඉධාවුසො, සත්ථු පවිවිත්තස්ස විහරතො සාවකා විවෙකමනුසික්ඛන්ති – යෙසඤ්ච ධම්මානං සත්ථා පහානමාහ තෙ ච ධම්මෙ පජහන්ති; න ච බාහුලිකා හොන්ති, න සාථලිකා ඔක්කමනෙ නික්ඛිත්තධුරා පවිවෙකෙ පුබ්බඞ්ගමා. තත්‍රාවුසො, ථෙරා භික්ඛූ තීහි ඨානෙහි පාසංසා භවන්ති. ‘සත්ථු පවිවිත්තස්ස විහරතො සාවකා විවෙකමනුසික්ඛන්තී’ති – ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන ථෙරා භික්ඛූ පාසංසා භවන්ති. ‘යෙසඤ්ච ධම්මානං සත්ථා පහානමාහ තෙ ච ධම්මෙ පජහන්තී’ති – ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන ථෙරා භික්ඛූ පාසංසා භවන්ති. ‘න ච බාහුලිකා, න සාථලිකා ඔක්කමනෙ නික්ඛිත්තධුරා පවිවෙකෙ පුබ්බඞ්ගමා’ති – ඉමිනා තතියෙන ඨානෙන ථෙරා භික්ඛූ පාසංසා භවන්ති. ථෙරා, ආවුසො, භික්ඛූ ඉමෙහි තීහි ඨානෙහි පාසංසා භවන්ති . තත්‍රාවුසො, මජ්ඣිමා භික්ඛූ…පෙ…. නවා භික්ඛූ තීහි ඨානෙහි පාසංසා භවන්ති. ‘සත්ථු පවිවිත්තස්ස විහරතො සාවකා විවෙකමනුසික්ඛන්තී’ති – ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන නවා භික්ඛූ පාසංසා භවන්ති. ‘යෙසඤ්ච ධම්මානං සත්ථා පහානමාහ තෙ ච ධම්මෙ පජහන්තී’ති – ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන නවා භික්ඛූ පාසංසා භවන්ති. ‘න ච බාහුලිකා, න සාථලිකා ඔක්කමනෙ නික්ඛිත්තධුරා පවිවෙකෙ පුබ්බඞ්ගමා’ති – ඉමිනා තතියෙන ඨානෙන නවා භික්ඛූ

පාසංසා භවන්ති. නවා, ආවුසො, භික්ඛූ ඉමෙහි තීහි ඨානෙහි පාසංසා භවන්ති. එත්තාවතා ඛො, ආවුසො, සත්ථු පවිවිත්තස්ස විහරතො සාවකා විවෙකමනුසික්ඛන්ති.

33. ''තත්‍රාවුසො, ලොභො ච පාපකො දොසො ච පාපකො. ලොභස්ස ච පහානාය දොසස්ස ච පහානාය අත්ථි මජ්ඣිමා පටිපදා චක්ඛුකරණී ඤාණකරණී උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති. කතමා ච සා, ආවුසො, මජ්ඣිමා පටිපදා චක්ඛුකරණී ඤාණකරණී උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති? අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො, සෙය්‍යථීදං [සෙය්‍යථිදං (සී. ස්‍යා. පී.)] – සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි. අයං ඛො සා, ආවුසො, මජ්ඣිමා පටිපදා චක්ඛුකරණී ඤාණකරණී උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති.

''තත්‍රාවුසො, කොධො ච පාපකො උපනාහො ච පාපකො…පෙ…. මක්ඛො ච පාපකො පළාසො ච පාපකො, ඉස්සා ච පාපිකා මච්ඡෙරඤ්ච පාපකං, මායා ච පාපිකා සාඨෙය්‍යඤ්ච පාපකං, ථම්භො ච පාපකො සාරම්භො ච පාපකො, මානො ච පාපකො අතිමානො ච පාපකො, මදො ච පාපකො පමාදො ච පාපකො. මදස්ස ච පහානාය පමාදස්ස ච පහානාය අත්ථි මජ්ඣිමා පටිපදා චක්ඛුකරණී ඤාණකරණී උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති. කතමා ච සා, ආවුසො, මජ්ඣිමා පටිපදා චක්ඛුකරණී ඤාණකරණී උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති? අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො, සෙය්‍යථීදං – සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි. අයං ඛො සා, ආවුසො, මජ්ඣිමා පටිපදා චක්ඛුකරණී ඤාණකරණී උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තතී''ති.

ඉදමවොචායස්මා සාරිපුත්තො. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

ධම්මදායාදසුත්තං නිට්ඨිතං තතියං.

4. භයභෙරවසුත්තං

34. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො ජාණුස්සොණි බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං [සාරාණීයං (සී. ස්‍යා. පී.)] වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ජාණුස්සොණි බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ''යෙමෙ, භො ගොතම, කුලපුත්තා භවන්තං ගොතමං උද්දිස්ස සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා, භවං තෙසං ගොතමො පුබ්බඞ්ගමො, භවං තෙසං ගොතමො බහුකාරො, භවං තෙසං ගොතමො සමාදපෙතා [සමාදාපෙතා (?)]; භොතො ච පන ගොතමස්ස සා ජනතා දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජතී''ති. ''එවමෙතං, බ්‍රාහ්මණ, එවමෙතං, බ්‍රාහ්මණ! යෙ තෙ, බ්‍රාහ්මණ, කුලපුත්තා මමං උද්දිස්ස සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා, අහං තෙසං පුබ්බඞ්ගමො, අහං තෙසං බහුකාරො, අහං තෙසං සමාදපෙතා; මම ච පන සා ජනතා දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජතී''ති. ''දුරභිසම්භවානි හි ඛො, භො ගොතම, අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි, දුක්කරං පවිවෙකං, දුරභිරමං එකත්තෙ, හරන්ති මඤ්ඤෙ මනො වනානි සමාධිං අලභමානස්ස භික්ඛුනො''ති . ''එවමෙතං, බ්‍රාහ්මණ, එවමෙතං, බ්‍රාහ්මණ! දුරභිසම්භවානි හි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි, දුක්කරං පවිවෙකං, දුරභිරමං එකත්තෙ, හරන්ති මඤ්ඤෙ මනො වනානි සමාධිං අලභමානස්ස භික්ඛුනො''ති.

35. ''මය්හම්පි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, පුබ්බෙව සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො එතදහොසි – 'දුරභිසම්භවානි හි ඛො අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි, දුක්කරං පවිවෙකං, දුරභිරමං එකත්තෙ, හරන්ති මඤ්ඤෙ මනො වනානි සමාධිං අලභමානස්ස භික්ඛුනො'ති. තස්ස මය්හං බ්‍රාහ්මණ, එතදහොසි – 'යෙ ඛො කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා අපරිසුද්ධකායකම්මන්තා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති, අපරිසුද්ධකායකම්මන්තසන්දොසහෙතු හවෙ තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා අකුසලං භයභෙරවං අව්හායන්ති. න ඛො පනාහං අපරිසුද්ධකායකම්මන්තො අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවාමි; පරිසුද්ධකායකම්මන්තොහමස්මි. යෙ හි වො අරියා පරිසුද්ධකායකම්මන්තා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති තෙසමහං අඤ්ඤතරො'ති. එතමහං, බ්‍රාහ්මණ, පරිසුද්ධකායකම්මතං අත්තනි සම්පස්සමානො භිය්‍යො පල්ලොමමාපාදිං අරඤ්ඤෙ විහාරාය.

36. ''තස්ස මය්හං, බ්‍රාහ්මණ, එතදහොසි – 'යෙ ඛො කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා අපරිසුද්ධවචීකම්මන්තා… පෙ…. අපරිසුද්ධමනොකම්මන්තා …පෙ…. අපරිසුද්ධාජීවා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති, අපරිසුද්ධාජීවසන්දොසහෙතු හවෙ තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා අකුසලං භයභෙරවං අව්හායන්ති. න ඛො පනාහං අපරිසුද්ධාජීවො අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවාමි; පරිසුද්ධාජීවොහමස්මි. යෙ හි වො අරියා පරිසුද්ධාජීවා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති තෙසමහං අඤ්ඤතරො'ති. එතමහං, බ්‍රාහ්මණ, පරිසුද්ධාජීවතං අත්තනි සම්පස්සමානො භිය්‍යො පල්ලොමමාපාදිං අරඤ්ඤෙ විහාරාය.

37. ''තස්ස මය්හං, බ්‍රාහ්මණ, එතදහොසි – 'යෙ ඛො කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා අභිජ්ඣාලූ කාමෙසු තිබ්බසාරාගා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති, අභිජ්ඣාලුකාමෙසුතිබ්බසාරාගසන්දොසහෙතු

භවෙ තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා අකුසලං භයභෙරවං අව්හායන්ති. න ඛො පනාහං අභිජ්ඣාලු කාමෙසු තිබ්බසාරාගො අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවාමි; අනභිජ්ඣාලුහමස්මි. යෙ හි වො අරියා අනභිජ්ඣාලූ අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති , තෙසමහං අඤ්ඤතරො’ති. එතමහං, බ්‍රාහ්මණ, අනභිජ්ඣාලුතං අත්තනි සම්පස්සමානො භිය්‍යො පල්ලොමමාපාදිං අරඤ්ඤෙ විහාරාය.

38. ‘‘තස්ස මය්හං, බ්‍රාහ්මණ, එතදහොසි – ‘යෙ ඛො කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා බ්‍යාපන්නචිත්තා පදුට්ඨමනසඞ්කප්පා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති, බ්‍යාපන්නචිත්තපදුට්ඨමනසඞ්කප්පසන්දොසහෙතු භවෙ තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා අකුසලං භයභෙරවං අව්හායන්ති. න ඛො පනාහං බ්‍යාපන්නචිත්තො පදුට්ඨමනසඞ්කප්පො අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවාමි; මෙත්තචිත්තොහමස්මි. යෙ හි වො අරියා මෙත්තචිත්තා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති තෙසමහං අඤ්ඤතරො’ති. එතමහං, බ්‍රාහ්මණ, මෙත්තචිත්තතං අත්තනි සම්පස්සමානො භිය්‍යො පල්ලොමමාපාදිං අරඤ්ඤෙ විහාරාය.

39. ‘‘තස්ස මය්හං, බ්‍රාහ්මණ, එතදහොසි – ‘යෙ ඛො කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා ථීනමිද්ධපරියුට්ඨිතා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති, ථීනමිද්ධපරියුට්ඨානසන්දොසහෙතු භවෙ තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා අකුසලං භයභෙරවං අව්හායන්ති. න ඛො පනාහං ථීනමිද්ධපරියුට්ඨිතො අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවාමි; විගතථීනමිද්ධොහමස්මි. යෙ හි වො අරියා විගතථීනමිද්ධා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති තෙසමහං අඤ්ඤතරො’ති. එතමහං, බ්‍රාහ්මණ, විගතථීනමිද්ධතං අත්තනි සම්පස්සමානො භිය්‍යො පල්ලොමමාපාදිං අරඤ්ඤෙ විහාරාය.

40. ‘‘තස්ස මය්හං, බ්‍රාහ්මණ, එතදහොසි – ‘යෙ ඛො කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා උද්ධතා අවූපසන්තචිත්තා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති, උද්ධතඅවූපසන්තචිත්තසන්දොසහෙතු භවෙ තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා අකුසලං භයභෙරවං අව්හායන්ති. න ඛො පනාහං උද්ධතො අවූපසන්තචිත්තො අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවාමි; වූපසන්තචිත්තොහමස්මි. යෙ හි වො අරියා වූපසන්තචිත්තා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති, තෙසමහං අඤ්ඤතරො’ති. එතමහං, බ්‍රාහ්මණ, වූපසන්තචිත්තතං අත්තනි සම්පස්සමානො භිය්‍යො පල්ලොමමාපාදිං අරඤ්ඤෙ විහාරාය.

41. ‘‘තස්ස මය්හං, බ්‍රාහ්මණ, එතදහොසි – ‘යෙ ඛො කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා කඞ්ඛී විචිකිච්ඡී අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති, කඞ්ඛිවිචිකිච්ඡිසන්දොසහෙතු භවෙ තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා අකුසලං භයභෙරවං අව්හායන්ති. න ඛො පනාහං කඞ්ඛී විචිකිච්ඡී අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවාමි; තිණ්ණවිචිකිච්ඡොහමස්මි. යෙ හි වො අරියා තිණ්ණවිචිකිච්ඡා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති තෙසමහං අඤ්ඤතරො’ති. එතමහං, බ්‍රාහ්මණ, තිණ්ණවිචිකිච්ඡතං අත්තනි සම්පස්සමානො භිය්‍යො පල්ලොමමාපාදිං අරඤ්ඤෙ විහාරාය.

42. ‘‘තස්ස මය්හං, බ්‍රාහ්මණ, එතදහොසි – ‘යෙ ඛො කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා අත්තුක්කංසකා පරවම්භී අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති, අත්තුක්කංසනපරවම්භනසන්දොසහෙතු භවෙ තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා අකුසලං භයභෙරවං අව්හායන්ති . න ඛො පනාහං අත්තුක්කංසකො පරවම්භී අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවාමි ; අනත්තුක්කංසකො අපරවම්භීහමස්මි. යෙ හි වො අරියා අනත්තුක්කංසකා අපරවම්භී අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති තෙසමහං අඤ්ඤතරො’ති. එතමහං, බ්‍රාහ්මණ, අනත්තුක්කංසකතං අපරවම්භිතං අත්තනි සම්පස්සමානො භිය්‍යො පල්ලොමමාපාදිං අරඤ්ඤෙ විහාරාය.

43. ‘‘තස්ස මය්හං, බ්‍රාහ්මණ, එතදහොසි – ‘යෙ ඛො කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා ඡම්භී භීරුකජාතිකා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති, ඡම්භිභීරුකජාතිකසන්දොසහෙතු භවෙ තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා අකුසලං භයභෙරවං අව්හායන්ති. න ඛො පනාහං ඡම්භී භීරුකජාතිකො අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවාමි; විගතලොමහංසොහමස්මි. යෙ හි වො අරියා විගතලොමහංසා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති තෙසමහං අඤ්ඤතරො’ති. එතමහං, බ්‍රාහ්මණ, විගතලොමහංසතං අත්තනි සම්පස්සමානො භිය්‍යො පල්ලොමමාපාදිං අරඤ්ඤෙ විහාරාය.

44. ‘‘තස්ස මය්හං, බ්‍රාහ්මණ, එතදහොසි – ‘යෙ ඛො කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා ලාභසක්කාරසිලොකං නිකාමයමානා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති, ලාභසක්කාරසිලොකනිකාමන [නිකාමයමාන (සී. ස්‍යා.)] සන්දොසහෙතු භවෙ තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා අකුසලං භයභෙරවං අව්හායන්ති. න ඛො පනාහං ලාභසක්කාරසිලොකං නිකාමයමානො අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවාමි; අප්පිච්ඡොහමස්මි. යෙ හි වො අරියා අප්පිච්ඡා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති තෙසමහං අඤ්ඤතරො’ති. එතමහං, බ්‍රාහ්මණ, අප්පිච්ඡතං අත්තනි සම්පස්සමානො භිය්‍යො පල්ලොමමාපාදිං අරඤ්ඤෙ විහාරාය.

45. ‘‘තස්ස මය්හං, බ්‍රාහ්මණ, එතදහොසි – ‘යෙ ඛො කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා කුසීතා හීනවීරියා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති , කුසීතහීනවීරියසන්දොසහෙතු හවෙ තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා අකුසලං භයභෙරවං අව්හායන්ති. න ඛො පනාහං කුසීතො හීනවීරියො අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවාමි; ආරද්ධවීරියොහමස්මි. යෙ හි වො අරියා ආරද්ධවීරියා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති තෙසමහං අඤ්ඤතරො’ති. එතමහං, බ්‍රාහ්මණ, ආරද්ධවීරියතං අත්තනි සම්පස්සමානො භියො පල්ලොමමාපාදිං අරඤ්ඤෙ විහාරාය.

46. ‘‘තස්ස මය්හං, බ්‍රාහ්මණ, එතදහොසි – ‘යෙ ඛො කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා මුට්ඨස්සතී අසම්පජානා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති, මුට්ඨස්සතිඅසම්පජානසන්දොසහෙතු හවෙ තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා අකුසලං භයභෙරවං අව්හායන්ති. න ඛො පනාහං මුට්ඨස්සති අසම්පජානො අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවාමි; උපට්ඨිතස්සතිහමස්මි. යෙ හි වො අරියා උපට්ඨිතස්සතී අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති තෙසමහං අඤ්ඤතරො’ති. එතමහං, බ්‍රාහ්මණ, උපට්ඨිතස්සතිතං අත්තනි සම්පස්සමානො භියො පල්ලොමමාපාදිං අරඤ්ඤෙ විහාරාය.

47. ‘‘තස්ස මය්හං, බ්‍රාහ්මණ, එතදහොසි – ‘යෙ ඛො කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා අසමාහිතා විබ්භන්තචිත්තා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති, අසමාහිතවිබ්භන්තචිත්තසන්දොසහෙතු හවෙ තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා අකුසලං භයභෙරවං අව්හායන්ති. න ඛො පනාහං අසමාහිතො විබ්භන්තචිත්තො අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවාමි; සමාධිසම්පන්නොහමස්මි. යෙ හි වො අරියා සමාධිසම්පන්නා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති තෙසමහං අඤ්ඤතරො’ති. එතමහං, බ්‍රාහ්මණ, සමාධිසම්පදං අත්තනි සම්පස්සමානො භියො පල්ලොමමාපාදිං අරඤ්ඤෙ විහාරාය.

48. ‘‘තස්ස මය්හං, බ්‍රාහ්මණ, එතදහොසි – ‘යෙ ඛො කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා දුප්පඤ්ඤා එළමූගා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති, දුප්පඤ්ඤඑළමූගසන්දොසහෙතු හවෙ තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා අකුසලං භයභෙරවං අව්හායන්ති. න ඛො පනාහං දුප්පඤ්ඤො එළමූගො අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවාමි; පඤ්ඤාසම්පන්නොහමස්මි. යෙ හි වො අරියා පඤ්ඤාසම්පන්නා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති තෙසමහං අඤ්ඤතරො’ති. එතමහං, බ්‍රාහ්මණ, පඤ්ඤාසම්පදං අත්තනි සම්පස්සමානො භියො පල්ලොමමාපාදිං අරඤ්ඤෙ විහාරාය.

සොළසපරියායං නිට්ඨිතං.

49. ‘‘තස්ස මය්හං, බ්‍රාහ්මණ, එතදහොසි – ‘යංනූනාහං යා තා රත්තියො අභිඤ්ඤාතා අභිලක්ඛිතා – චාතුද්දසී පඤ්චදසී අට්ඨමී ච පක්ඛස්ස – තථාරූපාසු රත්තීසු යානි තානි ආරාමචෙතියානි වනචෙතියානි රුක්ඛචෙතියානි භිංසනකානි සලොමහංසානි තථාරූපෙසු සෙනාසනෙසු විහරෙය්‍යං අප්පෙව නාමාහං භයභෙරවං පස්සෙය්‍ය’න්ති. සො ඛො අහං, බ්‍රාහ්මණ, අපරෙන සමයෙන යා තා රත්තියො අභිඤ්ඤාතා අභිලක්ඛිතා – චාතුද්දසී පඤ්චදසී අට්ඨමී ච පක්ඛස්ස – තථාරූපාසු රත්තීසු යානි තානි ආරාමචෙතියානි වනචෙතියානි රුක්ඛචෙතියානි භිංසනකානි සලොමහංසානි තථාරූපෙසු සෙනාසනෙසු විහරාමි. තත්ථ ච මෙ, බ්‍රාහ්මණ, විහරතො මගො වා ආගච්ඡති, මොරො වා කට්ඨං පාතෙති, වාතො වා පණ්ණකසටං [පණ්ණසටං (සී. පී.)] එරෙති; තස්ස මය්හං බ්‍රාහ්මණ එතදහොසි [තස්ස මය්හං එවං හොති (සී. ස්‍යා.)] – ‘එතං නූන තං භයභෙරවං ආගච්ඡතී’ති. තස්ස මය්හං, බ්‍රාහ්මණ, එතදහොසි – ‘කිං නු ඛො අහං අඤ්ඤදත්ථු භයපටිකඞ්ඛී [භයපාටිකඞ්ඛී (සී.)] විහරාමි? යංනූනාහං යථාභූතං යථාභූතස්ස [යථාභූතස්ස යථාභූතස්ස (සී. ස්‍යා.)] මෙ තං භයභෙරවං ආගච්ඡති, තථාභූතං තථාභූතොව [යථාභූතො යථාභූතොව (සී. ස්‍යා.)] තං භයභෙරවං පටිවිනෙය්‍ය’න්ති. තස්ස මය්හං, බ්‍රාහ්මණ, චඞ්කමන්තස්ස තං භයභෙරවං ආගච්ඡති. සො ඛො අහං, බ්‍රාහ්මණ, නෙව තාව තිට්ඨාමි න නිසීදාමි න නිපජ්ජාමි, යාව චඞ්කමන්තොව තං භයභෙරවං පටිවිනෙමි. තස්ස මය්හං, බ්‍රාහ්මණ, ඨිතස්ස තං භයභෙරවං ආගච්ඡති. සො ඛො අහං, බ්‍රාහ්මණ, නෙව තාව චඞ්කමාමි න නිසීදාමි න නිපජ්ජාමි. යාව ඨිතොව තං භයභෙරවං පටිවිනෙමි. තස්ස මය්හං, බ්‍රාහ්මණ, නිසින්නස්ස තං භයභෙරවං ආගච්ඡති. සො ඛො අහං, බ්‍රාහ්මණ, නෙව තාව නිපජ්ජාමි න තිට්ඨාමි න චඞ්කමාමි, යාව නිසින්නොව තං භයභෙරවං පටිවිනෙමි. තස්ස මය්හං, බ්‍රාහ්මණ, නිපන්නස්ස තං භයභෙරවං ආගච්ඡති. සො ඛො අහං, බ්‍රාහ්මණ, නෙව තාව නිසීදාමි න තිට්ඨාමි න චඞ්කමාමි, යාව නිපන්නොව තං භයභෙරවං පටිවිනෙමි.

50. ‘‘සන්ති ඛො පන, බ්‍රාහ්මණ, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා රත්තිංයෙව සමානං දිවාති සඤ්ජානන්ති, දිවායෙව සමානං රත්තීති සඤ්ජානන්ති. ඉදමහං තෙසං සමණබ්‍රාහ්මණානං සම්මොහවිහාරස්මිං වදාමි. අහං ඛො පන, බ්‍රාහ්මණ, රත්තිංයෙව සමානං රත්තීති සඤ්ජානාමි, දිවායෙව සමානං දිවාති සඤ්ජානාමි. යං ඛො තං, බ්‍රාහ්මණ, සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘අසම්මොහධම්මො සත්තො ලොකෙ උප්පන්නො බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සාන’න්ති, මමෙව තං සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘අසම්මොහධම්මො සත්තො ලොකෙ උප්පන්නො බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සාන’න්ති.

51. ‘‘ආරද්ධං ඛො පන මෙ, බ්‍රාහ්මණ, වීරියං අහොසි අසල්ලීනං, උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා [අප්පම්මුට්ඨා (ස්‍යා.)], පස්සද්ධො කායො අසාරද්ධො, සමාහිතං චිත්තං එකග්ගං. සො ඛො අහං, බ්‍රාහ්මණ, විවිච්චෙව කාමෙහි

විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහාසිං. විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහාසිං. පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහාසිං, සතො ච සම්පජානො සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙසිං; යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – ‘උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී’ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහාසිං. සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහාසිං.

52. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙසිං. සො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරාමි, සෙය්‍යථීදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො තිස්සොපි ජාතියො චතස්සොපි ජාතියො පඤ්චපි ජාතියො දසපි ජාතියො වීසම්පි ජාතියො තිංසම්පි ජාතියො චත්තාලීසම්පි ජාතියො පඤ්ඤාසම්පි ජාතියො ජාතිසතම්පි ජාතිසහස්සම්පි ජාතිසතසහස්සම්පි අනෙකෙපි සංවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි විවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි සංවට්ටවිවට්ටකප්පෙ – ‘අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො අමුත්‍ර උදපාදිං; තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො ඉධූපපන්නො’ති. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරාමි. අයං ඛො මෙ, බ්‍රාහ්මණ, රත්තියා පඨමෙ යාමෙ පඨමා විජ්ජා අධිගතා, අවිජ්ජා විහතා විජ්ජා උප්පන්නා, තමො විහතො ආලොකො උප්පන්නො, යථා තං අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො.

53. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ සත්තානං චුතූපපාතඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙසිං. සො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සාමි චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාමි – ‘ඉමෙ වත භොන්තො සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා වචීදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා මනොදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිට්ඨිකා මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා; තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා. ඉමෙ වා පන භොන්තො සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා වචීසුචරිතෙන සමන්නාගතා මනොසුචරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං අනුපවාදකා සම්මාදිට්ඨිකා සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදානා; තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා’ති. ඉති දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සාමි චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාමි. අයං ඛො මෙ, බ්‍රාහ්මණ, රත්තියා මජ්ඣිමෙ යාමෙ දුතියා විජ්ජා අධිගතා, අවිජ්ජා විහතා විජ්ජා උප්පන්නා, තමො විහතො ආලොකො උප්පන්නො, යථා තං අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො.

54. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ආසවානං ඛයඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙසිං. සො ‘ඉදං දුක්ඛ’න්ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, ‘අයං දුක්ඛසමුදයො’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, ‘අයං දුක්ඛනිරොධො’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, ‘අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං. ‘ඉමෙ ආසවා’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, ‘අයං ආසවසමුදයො’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, ‘අයං ආසවනිරොධො’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, ‘අයං ආසවනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං. තස්ස මෙ එවං ජානතො එවං පස්සතො කාමාසවාපි චිත්තං විමුච්චිත්ථ, භවාසවාපි චිත්තං විමුච්චිත්ථ, අවිජ්ජාසවාපි චිත්තං විමුච්චිත්ථ. විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං අහොසි. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති අබ්භඤ්ඤාසිං. අයං ඛො මෙ, බ්‍රාහ්මණ, රත්තියා පච්ඡිමෙ යාමෙ තතියා විජ්ජා අධිගතා, අවිජ්ජා විහතා විජ්ජා උප්පන්නා, තමො විහතො ආලොකො උප්පන්නො, යථා තං අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො.

55. ‘‘සියා ඛො පන තෙ, බ්‍රාහ්මණ, එවමස්ස – ‘අජ්ජාපි නූන සමණො ගොතමො අවීතරාගො අවීතදොසො අවීතමොහො, තස්මා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවතී’ති. න ඛො පනෙතං, බ්‍රාහ්මණ, එවං දට්ඨබ්බං. ද්වෙ ඛො අහං, බ්‍රාහ්මණ, අත්ථවසෙ සම්පස්සමානො අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවාමි – අත්තනො ච දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං සම්පස්සමානො, පච්ඡිමඤ්ච ජනතං අනුකම්පමානො’’ති.

56. ‘‘අනුකම්පිතරූපා වතායං භොතා ගොතමෙන පච්ඡිමා ජනතා , යථා තං අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන. අභික්කන්තං, භො ගොතම! අභික්කන්තං, භො ගොතම! සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – ‘චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තී’ති; එවමෙවං භොතා ගොතමෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

භයභෙරවසුත්තං නිට්ඨිතං චතුත්ථං.

5. අනඞ්ගණසුත්තං

57. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ආවුසො, භික්ඛවෙ’’ති. ‘‘ආවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා සාරිපුත්තො එතදවොච –

‘‘චත්තාරොමෙ, ආවුසො, පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ චත්තාරො? ඉධාවුසො, එකච්චො පුග්ගලො සාඞ්ගණොව සමානො ‘අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං අඞ්ගණ’න්ති යථාභූතං නප්පජානාති. ඉධ පනාවුසො, එකච්චො පුග්ගලො සාඞ්ගණොව සමානො ‘අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං අඞ්ගණ’න්ති යථාභූතං පජානාති. ඉධාවුසො, එකච්චො පුග්ගලො අනඞ්ගණොව සමානො ‘නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං අඞ්ගණ’න්ති යථාභූතං නප්පජානාති. ඉධ පනාවුසො, එකච්චො පුග්ගලො අනඞ්ගණොව සමානො ‘නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං අඞ්ගණ’න්ති යථාභූතං පජානාති. තත්‍රාවුසො, ය්වායං පුග්ගලො සාඞ්ගණොව සමානො ‘අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං අඞ්ගණ’න්ති යථාභූතං නප්පජානාති, අයං ඉමෙසං ද්වින්නං පුග්ගලානං සාඞ්ගණානංයෙව සතං හීනපුරිසො අක්ඛායති. තත්‍රාවුසො, ය්වායං පුග්ගලො සාඞ්ගණොව සමානො ‘අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං අඞ්ගණ’න්ති යථාභූතං පජානාති, අයං ඉමෙසං ද්වින්නං පුග්ගලානං සාඞ්ගණානංයෙව සතං සෙට්ඨපුරිසො අක්ඛායති . තත්‍රාවුසො, ය්වායං පුග්ගලො අනඞ්ගණොව සමානො ‘නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං අඞ්ගණ’න්ති යථාභූතං නප්පජානාති, අයං ඉමෙසං ද්වින්නං පුග්ගලානං අනඞ්ගණානංයෙව සතං හීනපුරිසො අක්ඛායති. තත්‍රාවුසො, ය්වායං පුග්ගලො අනඞ්ගණොව සමානො ‘නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං අඞ්ගණ’න්ති යථාභූතං පජානාති, අයං ඉමෙසං ද්වින්නං පුග්ගලානං අනඞ්ගණානංයෙව සතං සෙට්ඨපුරිසො අක්ඛායතී’’ති.

58. එවං වුත්තෙ, ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොච –

‘‘කො නු ඛො, ආවුසො සාරිපුත්ත, හෙතු කො පච්චයො යෙනිමෙසං ද්වින්නං පුග්ගලානං සාඞ්ගණානංයෙව සතං එකො හීනපුරිසො අක්ඛායති, එකො සෙට්ඨපුරිසො අක්ඛායති? කො පනාවුසො සාරිපුත්ත, හෙතු කො පච්චයො යෙනිමෙසං ද්වින්නං පුග්ගලානං අනඞ්ගණානංයෙව සතං එකො හීනපුරිසො අක්ඛායති, එකො සෙට්ඨපුරිසො අක්ඛායතී’’ති?

59. ‘‘තත්‍රාවුසො, ය්වායං පුග්ගලො සාඞ්ගණොව සමානො ‘අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං අඞ්ගණ’න්ති යථාභූතං නප්පජානාති, තස්සෙතං පාටිකඞ්ඛං – න ඡන්දං ජනෙස්සති න වායමිස්සති න වීරියං ආරභිස්සති තස්සඞ්ගණස්ස පහානාය; සො සරාගො සදොසො සමොහො සාඞ්ගණො සංකිලිට්ඨචිත්තො කාලං කරිස්සති. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, කංසපාති ආභතා ආපණා වා කම්මාරකුලා වා රජෙන ච මලෙන ච පරියොනද්ධා. තමෙනං සාමිකා න චෙව පරිභුඤ්ජෙය්‍යුං න ච පරියොදපෙය්‍යුං [පරියොදාපෙය්‍යුං (?)], රජාපථෙ ච නං නික්ඛිපෙය්‍යුං. එවඤ්හි සා, ආවුසො, කංසපාති අපරෙන සමයෙන සංකිලිට්ඨතරා අස්ස මලග්ගහිතා’’ති? ‘‘එවමාවුසො’’ති. ‘‘එවමෙව ඛො, ආවුසො, ය්වායං පුග්ගලො සාඞ්ගණොව සමානො ‘අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං අඞ්ගණ’න්ති යථාභූතං නප්පජානාති, තස්සෙතං පාටිකඞ්ඛං – න ඡන්දං ජනෙස්සති න වායමිස්සති න වීරියං ආරභිස්සති තස්සඞ්ගණස්ස පහානාය; සො සරාගො සදොසො සමොහො සාඞ්ගණො සංකිලිට්ඨචිත්තො කාලං කරිස්සති.

‘‘තත්‍රාවුසො, ය්වායං පුග්ගලො සාඞ්ගණොව සමානො ‘අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං අඞ්ගණ’න්ති යථාභූතං පජානාති, තස්සෙතං පාටිකඞ්ඛං – ඡන්දං ජනෙස්සති වායමිස්සති වීරියං ආරභිස්සති තස්සඞ්ගණස්ස පහානාය; සො අරාගො අදොසො අමොහො අනඞ්ගණො අසංකිලිට්ඨචිත්තො කාලං කරිස්සති. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, කංසපාති ආභතා ආපණා වා කම්මාරකුලා වා රජෙන ච මලෙන ච පරියොනද්ධා. තමෙනං සාමිකා පරිභුඤ්ජෙය්‍යුඤ්චෙව පරියොදපෙය්‍යුඤ්ච, න ච නං රජාපථෙ නික්ඛිපෙය්‍යුං. එවඤ්හි සා, ආවුසො, කංසපාති අපරෙන සමයෙන පරිසුද්ධතරා අස්ස පරියොදාතා’’ති? ‘‘එවමාවුසො’’ති. ‘‘එවමෙව ඛො, ආවුසො, ය්වායං පුග්ගලො සාඞ්ගණොව සමානො ‘අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං අඞ්ගණ’න්ති යථාභූතං පජානාති, තස්සෙතං පාටිකඞ්ඛං – ඡන්දං ජනෙස්සති වායමිස්සති වීරියං ආරභිස්සති තස්සඞ්ගණස්ස පහානාය; සො අරාගො අදොසො අමොහො අනඞ්ගණො අසංකිලිට්ඨචිත්තො කාලං කරිස්සති.

‘‘තත්‍රාවුසො , ය්වායං පුග්ගලො අනඞ්ගණොව සමානො ‘නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං අඞ්ගණ’න්ති යථාභූතං නප්පජානාති, තස්සෙතං පාටිකඞ්ඛං – සුභනිමිත්තං මනසි කරිස්සති, තස්ස සුභනිමිත්තස්ස මනසිකාරා රාගො චිත්තං අනුද්ධංසෙස්සති; සො සරාගො සදොසො සමොහො සාඞ්ගණො සංකිලිට්ඨචිත්තො කාලං කරිස්සති. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, කංසපාති ආභතා ආපණා වා කම්මාරකුලා වා පරිසුද්ධා පරියොදාතා. තමෙනං සාමිකා න චෙව පරිභුඤ්ජෙය්‍යුං න ච පරියොදපෙය්‍යුං, රජාපථෙ ච නං නික්ඛිපෙය්‍යුං. එවඤ්හි සා, ආවුසො, කංසපාති අපරෙන සමයෙන සංකිලිට්ඨතරා අස්ස මලග්ගහිතා’’ති? ‘‘එවමාවුසො’’ති. ‘‘එවමෙව ඛො, ආවුසො, ය්වායං පුග්ගලො අනඞ්ගණොව සමානො ‘නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං අඞ්ගණ’න්ති යථාභූතං නප්පජානාති, තස්සෙතං පාටිකඞ්ඛං – සුභනිමිත්තං මනසි කරිස්සති, තස්ස සුභනිමිත්තස්ස මනසිකාරා රාගො චිත්තං අනුද්ධංසෙස්සති;සො සරාගො සදොසො සමොහො සාඞ්ගණො සංකිලිට්ඨචිත්තොකාලංකරිස්සති.

‘‘තත්‍රාවුසො, ය්වායං පුග්ගලො අනඞ්ගණොව සමානො ‘නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං අඞ්ගණ’න්ති යථාභූතං පජානාති, තස්සෙතං පාටිකඞ්ඛං – සුභනිමිත්තං න මනසි කරිස්සති, තස්ස සුභනිමිත්තස්ස අමනසිකාරා රාගො චිත්තං

නානුද්ධංසෙස්සති; සො අරාගො අදොසො අමොහො අනඞ්ගණො අසංකිලිට්ඨචිත්තො කාලං කරිස්සති. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, කංසපාති ආභතා ආපණා වා කම්මාරකුලා වා පරිසුද්ධා පරියොදාතා. තමෙනං සාමිකා පරිභුඤ්ජෙය්‍යුඤ්චෙව පරියොදපෙය්‍යුඤ්ච, න ච නං රජාපථෙ නික්ඛිපෙය්‍යුං. එවඤ්හි සා, ආවුසො, කංසපාති අපරෙන සමයෙන පරිසුද්ධතරා අස්ස පරියොදාතා''ති? ''එවමාවුසො''ති. ''එවමෙව ඛො, ආවුසො, ය්වායං පුග්ගලො අනඞ්ගණොව සමානො 'නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං අඞ්ගණ'න්ති යථාභූතං පජානාති, තස්සෙතං පාටිකඞ්ඛං – සුභනිමිත්තං න මනසි කරිස්සති, තස්ස සුභනිමිත්තස්ස අමනසිකාරා රාගො චිත්තං නානුද්ධංසෙස්සති; සො අරාගො අදොසො අමොහො අනඞ්ගණො අසංකිලිට්ඨචිත්තො කාලං කරිස්සති.

''අයං ඛො, ආවුසො මොග්ගල්ලාන , හෙතු අයං පච්චයො යෙනිමෙසං ද්වින්නං පුග්ගලානං සාඞ්ගණානංයෙව සතං එකො හීනපුරිසො අක්ඛායති, එකො සෙට්ඨපුරිසො අක්ඛායති. අයං පනාවුසො මොග්ගල්ලාන, හෙතු අයං පච්චයො යෙනිමෙසං ද්වින්නං පුග්ගලානං අනඞ්ගණානංයෙව සතං එකො හීනපුරිසො අක්ඛායති, එකො සෙට්ඨපුරිසො අක්ඛායතී''ති.

60. ''අඞ්ගණං අඞ්ගණන්ති, ආවුසො, වුච්චති. කිස්ස නු ඛො එතං, ආවුසො, අධිවචනං යදිදං අඞ්ගණ''න්ති? ''පාපකානං ඛො එතං, ආවුසො, අකුසලානං ඉච්ඡාවචරානං අධිවචනං, යදිදං අඞ්ගණ''න්ති.

''ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චස්ස භික්ඛුනො එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – 'ආපත්තිඤ්ච වත ආපන්නො අස්සං, න ච මං භික්ඛූ ජානෙය්‍යුං ආපත්තිං ආපන්නො'ති. ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං තං භික්ඛුං භික්ඛූ ජානෙය්‍යුං – 'ආපත්තිං ආපන්නො'ති. 'ජානන්ති මං භික්ඛූ ආපත්තිං ආපන්නො'ති – ඉති සො කුපිතො හොති අප්පතීතො. යො චෙව ඛො, ආවුසො, කොපො යො ච අප්පච්චයො – උභයමෙතං අඞ්ගණං.

''ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චස්ස භික්ඛුනො එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – 'ආපත්තිඤ්ච වත ආපන්නො අස්සං, අනුරහො මං භික්ඛූ චොදෙය්‍යුං, නො සඞ්ඝමජ්ඣෙ'ති. ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං තං භික්ඛුං භික්ඛූ සඞ්ඝමජ්ඣෙ චොදෙය්‍යුං, නො අනුරහො. 'සඞ්ඝමජ්ඣෙ මං භික්ඛූ චොදෙන්ති, නො අනුරහො'ති – ඉති සො කුපිතො හොති අප්පතීතො. යො චෙව ඛො, ආවුසො, කොපො යො ච අප්පච්චයො – උභයමෙතං අඞ්ගණං.

''ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චස්ස භික්ඛුනො එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – 'ආපත්තිඤ්ච වත ආපන්නො අස්සං, සප්පටිපුග්ගලො මං චොදෙය්‍ය, නො අප්පටිපුග්ගලො'ති. ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං තං භික්ඛුං අප්පටිපුග්ගලො චොදෙය්‍ය, නො සප්පටිපුග්ගලො. 'අප්පටිපුග්ගලො මං චොදෙති, නො සප්පටිපුග්ගලො'ති – ඉති සො කුපිතො හොති අප්පතීතො. යො චෙව ඛො, ආවුසො, කොපො යො ච අප්පච්චයො – උභයමෙතං අඞ්ගණං.

''ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චස්ස භික්ඛුනො එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – 'අහො වත මමෙව සත්ථා පටිපුච්ඡිත්වා පටිපුච්ඡිත්වා භික්ඛූනං ධම්මං දෙසෙය්‍ය, න අඤ්ඤං භික්ඛුං සත්ථා පටිපුච්ඡිත්වා පටිපුච්ඡිත්වා භික්ඛූනං ධම්මං දෙසෙය්‍යා'ති. ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං අඤ්ඤං භික්ඛුං සත්ථා පටිපුච්ඡිත්වා පටිපුච්ඡිත්වා භික්ඛූනං ධම්මං දෙසෙය්‍ය, න තං භික්ඛුං සත්ථා පටිපුච්ඡිත්වා පටිපුච්ඡිත්වා භික්ඛූනං ධම්මං දෙසෙය්‍ය. 'අඤ්ඤං භික්ඛුං සත්ථා පටිපුච්ඡිත්වා පටිපුච්ඡිත්වා භික්ඛූනං ධම්මං දෙසෙති, න මං සත්ථා පටිපුච්ඡිත්වා පටිපුච්ඡිත්වා භික්ඛූනං ධම්මං දෙසෙතී'ති – ඉති සො කුපිතො හොති අප්පතීතො. යො චෙව ඛො, ආවුසො, කොපො යො ච අප්පච්චයො – උභයමෙතං අඞ්ගණං.

''ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චස්ස භික්ඛුනො එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – 'අහො වත මමෙව භික්ඛූ පුරක්ඛත්වා පුරක්ඛත්වා ගාමං භත්තාය පවිසෙය්‍යුං, න අඤ්ඤං භික්ඛුං භික්ඛූ පුරක්ඛත්වා පුරක්ඛත්වා ගාමං භත්තාය පවිසෙය්‍යු'න්ති. ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං අඤ්ඤං භික්ඛුං භික්ඛූ පුරක්ඛත්වා පුරක්ඛත්වා ගාමං භත්තාය පවිසෙය්‍යුං, න තං භික්ඛුං භික්ඛූ පුරක්ඛත්වා පුරක්ඛත්වා ගාමං භත්තාය පවිසෙය්‍යුං. 'අඤ්ඤං භික්ඛුං භික්ඛූ පුරක්ඛත්වා පුරක්ඛත්වා ගාමං භත්තාය පවිසන්ති, න මං භික්ඛූ පුරක්ඛත්වා පුරක්ඛත්වා ගාමං භත්තාය පවිසන්තී'ති – ඉති සො කුපිතො හොති අප්පතීතො. යො චෙව ඛො, ආවුසො, කොපො යො ච අප්පච්චයො – උභයමෙතං අඞ්ගණං.

''ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චස්ස භික්ඛුනො එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – 'අහො වත අහමෙව ලභෙය්‍යං භත්තග්ගෙ අග්ගාසනං අග්ගොදකං අග්ගපිණ්ඩං, න අඤ්ඤො භික්ඛු ලභෙය්‍ය භත්තග්ගෙ අග්ගාසනං අග්ගොදකං අග්ගපිණ්ඩ'න්ති. ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං අඤ්ඤො භික්ඛු ලභෙය්‍ය භත්තග්ගෙ අග්ගාසනං අග්ගොදකං අග්ගපිණ්ඩං, න සො භික්ඛු ලභෙය්‍ය භත්තග්ගෙ අග්ගාසනං අග්ගොදකං අග්ගපිණ්ඩං. 'අඤ්ඤො භික්ඛු ලභති භත්තග්ගෙ අග්ගාසනං අග්ගොදකං අග්ගපිණ්ඩං, නාහං ලභාමි භත්තග්ගෙ අග්ගාසනං අග්ගොදකං අග්ගපිණ්ඩ'න්ති – ඉති සො කුපිතො හොති අප්පතීතො. යො චෙව ඛො, ආවුසො, කොපො යො ච අප්පච්චයො – උභයමෙතං අඞ්ගණං.

‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චස්ස භික්ඛුනො එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – ‘අහො වත අහමෙව භත්තග්ගෙ භුත්තාවී අනුමොදෙය්‍යං, න අඤ්ඤො භික්ඛු භත්තග්ගෙ භුත්තාවී අනුමොදෙය්‍යා’ති. ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං අඤ්ඤො භික්ඛු භත්තග්ගෙ භුත්තාවී අනුමොදෙය්‍ය, න සො භික්ඛු භත්තග්ගෙ භුත්තාවී අනුමොදෙය්‍ය. ‘අඤ්ඤො භික්ඛු භත්තග්ගෙ භුත්තාවී අනුමොදති, නාහං භත්තග්ගෙ භුත්තාවී අනුමොදාමී’ති – ඉති සො කුපිතො හොති අප්පතීතො. යො චෙව ඛො, ආවුසො, කොපො යො ච අප්පච්චයො – උභයමෙතං අඞ්ගණං.

‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චස්ස භික්ඛුනො එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – ‘අහො වත අහමෙව ආරාමගතානං භික්ඛූනං ධම්මං දෙසෙය්‍යං, න අඤ්ඤො භික්ඛු ආරාමගතානං භික්ඛූනං ධම්මං දෙසෙය්‍යා’ති. ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං අඤ්ඤො භික්ඛු ආරාමගතානං භික්ඛූනං ධම්මං දෙසෙය්‍ය, න සො භික්ඛු ආරාමගතානං භික්ඛූනං ධම්මං දෙසෙය්‍ය. ‘අඤ්ඤො භික්ඛු ආරාමගතානං භික්ඛූනං ධම්මං දෙසෙති, නාහං ආරාමගතානං භික්ඛූනං ධම්මං දෙසෙමී’ති – ඉති සො කුපිතො හොති අප්පතීතො. යො චෙව ඛො, ආවුසො, කොපො යො ච අප්පච්චයො – උභයමෙතං අඞ්ගණං.

‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චස්ස භික්ඛුනො එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – ‘අහො වත අහමෙව ආරාමගතානං භික්ඛුනීනං ධම්මං දෙසෙය්‍යං…පෙ…. උපාසකානං ධම්මං දෙසෙය්‍යං…පෙ…. උපාසිකානං ධම්මං දෙසෙය්‍යං, න අඤ්ඤො භික්ඛු ආරාමගතානං උපාසිකානං ධම්මං දෙසෙය්‍යා’ති. ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං අඤ්ඤො භික්ඛු ආරාමගතානං උපාසිකානං ධම්මං දෙසෙය්‍ය, න සො භික්ඛු ආරාමගතානං උපාසිකානං ධම්මං දෙසෙය්‍ය. ‘අඤ්ඤො භික්ඛු ආරාමගතානං උපාසිකානං ධම්මං දෙසෙති, නාහං ආරාමගතානං උපාසිකානං ධම්මං දෙසෙමී’ති – ඉති සො කුපිතො හොති අප්පතීතො. යො චෙව ඛො, ආවුසො, කොපො යො ච අප්පච්චයො – උභයමෙතං අඞ්ගණං.

‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චස්ස භික්ඛුනො එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – ‘අහො වත මමෙව භික්ඛූ සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං [ගරුකරෙය්‍යුං (සී. ස්‍යා. පී.)] මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යුං, න අඤ්ඤං භික්ඛුං භික්ඛූ සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යු’න්ති. ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං අඤ්ඤං භික්ඛුං භික්ඛූ සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යුං, න තං භික්ඛුං භික්ඛූ සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යුං. ‘අඤ්ඤං භික්ඛුං භික්ඛූ සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති , න මං භික්ඛූ සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්තී’ති – ඉති සො කුපිතො හොති අප්පතීතො. යො චෙව ඛො, ආවුසො, කොපො යො ච අප්පච්චයො – උභයමෙතං අඞ්ගණං.

‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චස්ස භික්ඛුනො එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – ‘අහො වත මමෙව භික්ඛුනියො…පෙ…. උපාසකා…පෙ…. උපාසිකා සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යුං, න අඤ්ඤං භික්ඛුං උපාසිකා සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යු’න්ති. ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං අඤ්ඤං භික්ඛුං උපාසිකා සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යුං, න තං භික්ඛුං උපාසිකා සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යුං. ‘අඤ්ඤං භික්ඛුං උපාසිකා සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, න මං උපාසිකා සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්තී’ති – ඉති සො කුපිතො හොති අප්පතීතො. යො චෙව ඛො, ආවුසො, කොපො යො ච අප්පච්චයො – උභයමෙතං අඞ්ගණං.

‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චස්ස භික්ඛුනො එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – ‘අහො වත අහමෙව ලාභී අස්සං පණීතානං චීවරානං, න අඤ්ඤො භික්ඛු ලාභී අස්ස පණීතානං චීවරාන’න්ති. ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං අඤ්ඤො භික්ඛු ලාභී අස්ස පණීතානං චීවරානං, න සො භික්ඛු ලාභී අස්ස පණීතානං චීවරානං. ‘අඤ්ඤො භික්ඛු ලාභී [ලාභී අස්ස (ක.)] පණීතානං චීවරානං, නාහං ලාභී [ලාභී අස්සං (ක.)] පණීතානං චීවරාන’න්ති – ඉති සො කුපිතො හොති අප්පතීතො. යො චෙව ඛො, ආවුසො, කොපො යො ච අප්පච්චයො – උභයමෙතං අඞ්ගණං.

‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චස්ස භික්ඛුනො එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – ‘අහො වත අහමෙව ලාභී අස්සං පණීතානං පිණ්ඩපාතානං…පෙ…. පණීතානං සෙනාසනානං…පෙ…. පණීතානං ගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං, න අඤ්ඤො භික්ඛු ලාභී අස්ස පණීතානං ගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරාන’න්ති. ඨානං ඛො පනෙතං, ආවුසො, විජ්ජති යං අඤ්ඤො භික්ඛු ලාභී අස්ස පණීතානං ගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං, න සො භික්ඛු ලාභී අස්ස පණීතානං ගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං. ‘අඤ්ඤො භික්ඛු ලාභී [ලාභී අස්ස (ක.)] පණීතානං ගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං, නාහං ලාභී [ලාභී අස්සං (ක.)] පණීතානං ගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරාන’න්ති – ඉති සො කුපිතො හොති අප්පතීතො. යො චෙව ඛො, ආවුසො, කොපො යො ච අප්පච්චයො – උභයමෙතං අඞ්ගණං.

‘‘ඉමෙසං ඛො එතං, ආවුසො, පාපකානං අකුසලානං ඉච්ඡාවචරානං අධිවචනං, යදිදං අඞ්ගණ’’න්ති.

61. ‘‘යස්ස කස්සචි, ආවුසො, භික්ඛුනො ඉමෙ පාපකා අකුසලා ඉච්ඡාවචරා අප්පහීනා දිස්සන්ති චෙව සූයන්ති ච, කිඤ්චාපි සො හොති ආරඤ්ඤිකො පන්තසෙනාසනො පිණ්ඩපාතිකො සපදානචාරී පංසුකූලිකො ලූඛචීවරධරො, අථ

ඛො නං සබ්‍රහ්මචාරී න චෙව සක්කරොන්ති න ගරුං කරොන්ති න මානෙන්ති න පූජෙන්ති. තං කිස්ස හෙතු? තෙ හි තස්ස ආයස්මතො පාපකා අකුසලා ඉච්ඡාවචරා අප්පහීනා දිස්සන්ති චෙව සූයන්ති ච. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, කංසපාති ආභතා ආපණා වා කම්මාරකුලා වා පරිසුද්ධා පරියොදාතා. තමෙනං සාමිකා අහිකුණපං වා කුක්කුරකුණපං වා මනුස්සකුණපං වා රචයිත්වා අඤ්ඤිස්සා කංසපාතියා පටිකුජ්ජිත්වා අන්තරාපණං පටිපජ්ජෙය්‍යුං. තමෙනං ජනො දිස්වා එවං වදෙය්‍ය – ‘අම්භො, කිමෙවිදං හරීයති ජඤ්ඤජඤ්ඤං විය’ති? තමෙනං උට්ඨහිත්වා අපාපුරිත්වා [අවාපුරිත්වා (සී.)] ඔලොකෙය්‍ය. තස්ස සහදස්සනෙන අමනාපතා ච සණ්ඨහෙය්‍ය, පාටිකුල්‍යතා [පටිකූලතා (ක.), පාටිකූල්‍යතා (ස්‍යා.)] ච සණ්ඨහෙය්‍ය, ජෙගුච්ඡතා ච [ජෙගුච්ඡිතා ච (පී. ක.)] සණ්ඨහෙය්‍ය; ජිඝච්ඡිතානම්පි න භොත්තුකම්‍යතා අස්ස, පගෙව සුහිතානං. එවමෙව ඛො, ආවුසො, යස්ස කස්සචි භික්ඛුනො ඉමෙ පාපකා අකුසලා ඉච්ඡාවචරා අප්පහීනා දිස්සන්ති චෙව සූයන්ති ච, කිඤ්චාපි සො හොති ආරඤ්ඤිකො පන්තසෙනාසනො පිණ්ඩපාතිකො සපදානචාරී පංසුකූලිකො ලූඛචීවරධරො, අථ ඛො නං සබ්‍රහ්මචාරී න චෙව සක්කරොන්ති න ගරුං කරොන්ති න මානෙන්ති න පූජෙන්ති. තං කිස්ස හෙතු? තෙ හි තස්ස ආයස්මතො පාපකා අකුසලා ඉච්ඡාවචරා අප්පහීනා දිස්සන්ති චෙව සූයන්ති ච.

62. ‘‘යස්ස කස්සචි, ආවුසො, භික්ඛුනො ඉමෙ පාපකා අකුසලා ඉච්ඡාවචරා පහීනා දිස්සන්ති චෙව සූයන්ති ච, කිඤ්චාපි සො හොති ගාමන්තවිහාරී නෙමන්තනිකො ගහපතිචීවරධරො, අථ ඛො නං සබ්‍රහ්මචාරී සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති. තං කිස්ස හෙතු ? තෙ හි තස්ස ආයස්මතො පාපකා අකුසලා ඉච්ඡාවචරා පහීනා දිස්සන්ති චෙව සූයන්ති ච. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, කංසපාති ආභතා ආපණා වා කම්මාරකුලා වා පරිසුද්ධා පරියොදාතා. තමෙනං සාමිකා සාලීනං ඔදනං විචිතකාළකං [විචිනිතකාළකං (ක.)] අනෙකසූපං අනෙකබ්‍යඤ්ජනං රචයිත්වා අඤ්ඤිස්සා කංසපාතියා පටිකුජ්ජිත්වා අන්තරාපණං පටිපජ්ජෙය්‍යුං. තමෙනං ජනො දිස්වා එවං වදෙය්‍ය – ‘අම්භො, කිමෙවිදං හරීයති ජඤ්ඤජඤ්ඤං විය’ති? තමෙනං උට්ඨහිත්වා අපාපුරිත්වා ඔලොකෙය්‍ය. තස්ස සහ දස්සනෙන මනාපතා ච සණ්ඨහෙය්‍ය, අප්පාටිකුල්‍යතා ච සණ්ඨහෙය්‍ය, අජෙගුච්ඡතා ච සණ්ඨහෙය්‍ය; සුහිතානම්පි භොත්තුකම්‍යතා අස්ස, පගෙව ජිඝච්ඡිතානං. එවමෙව ඛො, ආවුසො, යස්ස කස්සචි භික්ඛුනො ඉමෙ පාපකා අකුසලා ඉච්ඡාවචරා පහීනා දිස්සන්ති චෙව සූයන්ති ච, කිඤ්චාපි සො හොති ගාමන්තවිහාරී නෙමන්තනිකො ගහපතිචීවරධරො, අථ ඛො නං සබ්‍රහ්මචාරී සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති . තං කිස්ස හෙතු? තෙ හි තස්ස ආයස්මතො පාපකා අකුසලා ඉච්ඡාවචරා පහීනා දිස්සන්ති චෙව සූයන්ති චා’’ති.

63. එවං වුත්තෙ, ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොච – ‘‘උපමා මං, ආවුසො සාරිපුත්ත, පටිභාතී’’ති. ‘‘පටිභාතු තං, ආවුසො මොග්ගල්ලානා’’ති. ‘‘එකමිදාහං, ආවුසො, සමයං රාජගහෙ විහරාමි ගිරිබ්බජෙ. අථ ඛ්වාහං, ආවුසො, පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය රාජගහං පිණ්ඩාය පාවිසිං. තෙන ඛො පන සමයෙන සමීති යානකාරපුත්තො රථස්ස නෙමිං තච්ඡති. තමෙනං පණ්ඩුපුත්තො ආජීවකො පුරාණයානකාරපුත්තො පච්චුපට්ඨිතො හොති. අථ ඛො, ආවුසො, පණ්ඩුපුත්තස්ස ආජීවකස්ස පුරාණයානකාරපුත්තස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ‘අහො වතායං සමීති යානකාරපුත්තො ඉමිස්සා නෙමියා ඉමඤ්ච වඞ්කං ඉමඤ්ච ජිම්හං ඉමඤ්ච දොසං තච්ඡෙය්‍ය, එවායං නෙමි අපගතවඞ්කා අපගතජිම්හා අපගතදොසා සුද්ධා අස්ස [සුද්ධාස්ස (සී. පී.), සුද්ධා (ක.)] සාරෙ පතිට්ඨිතා’ති . යථා යථා ඛො, ආවුසො, පණ්ඩුපුත්තස්ස ආජීවකස්ස පුරාණයානකාරපුත්තස්ස චෙතසො පරිවිතක්කො හොති, තථා තථා සමීති යානකාරපුත්තො තස්සා නෙමියා තඤ්ච වඞ්කං තඤ්ච ජිම්හං තඤ්ච දොසං තච්ඡති. අථ ඛො, ආවුසො, පණ්ඩුපුත්තො ආජීවකො පුරාණයානකාරපුත්තො අත්තමනො අත්තමනවාචං නිච්ඡාරෙසි – ‘හදයා හදයං මඤ්ඤෙ අඤ්ඤාය තච්ඡතී’ති.

‘‘එවමෙව ඛො, ආවුසො, යෙ තෙ පුග්ගලා අස්සද්ධා, ජීවිකත්ථා න සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා, සඨා මායාවිනො කෙතබිනො [කෙටුභිනො (බහූසු)] උද්ධතා උන්නළා චපලා මුඛරා විකිණ්ණවාචා, ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරා, භොජනෙ අමත්තඤ්ඤුනො, ජාගරියං අනනුයුත්තා, සාමඤ්ඤෙ අනපෙක්ඛවන්තො, සික්ඛාය න තිබ්බගාරවා, බාහුලිකා සාථලිකා, ඔක්කමනෙ පුබ්බඞ්ගමා, පවිවෙකෙ නික්ඛිත්තධුරා, කුසීතා හීනවීරියා මුට්ඨස්සතී අසම්පජානා අසමාහිතා විබ්භන්තචිත්තා දුප්පඤ්ඤා එළමූගා, තෙසං ආයස්මා සාරිපුත්තො ඉමිනා ධම්මපරියායෙන හදයා හදයං මඤ්ඤෙ අඤ්ඤාය තච්ඡති.

‘‘යෙ පන තෙ කුලපුත්තා සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා, අසඨා අමායාවිනො අකෙතබිනො අනුද්ධතා අනුන්නළා අචපලා අමුඛරා අවිකිණ්ණවාචා, ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරා, භොජනෙ මත්තඤ්ඤුනො, ජාගරියං අනුයුත්තා, සාමඤ්ඤෙ අපෙක්ඛවන්තො, සික්ඛාය තිබ්බගාරවා, න බාහුලිකා න සාථලිකා, ඔක්කමනෙ නික්ඛිත්තධුරා, පවිවෙකෙ පුබ්බඞ්ගමා, ආරද්ධවීරියා පහිතත්තා උපට්ඨිතස්සතී සම්පජානා සමාහිතා එකග්ගචිත්තා පඤ්ඤවන්තො අනෙළමූගා, තෙ ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස ඉමං ධම්මපරියායං සුත්වා පිවන්ති මඤ්ඤෙ, ඝසන්ති මඤ්ඤෙ වචසා චෙව මනසා ච – ‘සාධු වත, භො, සබ්‍රහ්මචාරී අකුසලා වුට්ඨාපෙත්වා කුසලෙ පතිට්ඨාපෙතී’ති. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, ඉත්ථී වා පුරිසො වා දහරො යුවා මණ්ඩනකජාතිකො සීසංන්හාතො උප්පලමාලං වා වස්සිකමාලං වා අතිමුත්තකමාලං [අධිමුත්තකමාලං (ස්‍යා.)] වා ලභිත්වා උභොහි හත්ථෙහි පටිග්ගහෙත්වා උත්තමඞ්ගෙ සිරස්මිං පතිට්ඨපෙය්‍ය, එවමෙව ඛො, ආවුසො, යෙ තෙ කුලපුත්තා සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා, අසඨා අමායාවිනො අකෙතබිනො අනුද්ධතා අනුන්නළා අචපලා අමුඛරා අවිකිණ්ණවාචා, ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරා, භොජනෙ මත්තඤ්ඤුනො, ජාගරියං අනුයුත්තා, සාමඤ්ඤෙ අපෙක්ඛවන්තො, සික්ඛාය තිබ්බගාරවා, න බාහුලිකා න සාථලිකා, ඔක්කමනෙ නික්ඛිත්තධුරා, පවිවෙකෙ පුබ්බඞ්ගමා, ආරද්ධවීරියා පහිතත්තා උපට්ඨිතස්සතී සම්පජානා සමාහිතා එකග්ගචිත්තා පඤ්ඤවන්තො අනෙළමූගා, තෙ

ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස ඉමං ධම්මපරියායං සුත්වා පිවන්ති මඤ්ඤෙ, ඝසන්ති මඤ්ඤෙ වචසා චෙව මනසා ච – 'සාධු වත, භො, සබ්‍රහ්මචාරී අකුසලා වුට්ඨාපෙත්වා කුසලෙ පතිට්ඨාපෙතී'ති. ඉතිහ තෙ උභො මහානාගා අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස සුභාසිතං සමනුමොදිංසූ''ති.

අනඞ්ගණසුත්තං නිට්ඨිතං පඤ්චමං.

6. ආකඞ්ඛෙය්‍යසුත්තං

64. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''භික්ඛවො''ති. ''භදන්තෙ''ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

''සම්පන්නසීලා, භික්ඛවෙ, විහරථ සම්පන්නපාතිමොක්ඛා; පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතා විහරථ ආචාරගොචරසම්පන්නා අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවිනො; සමාදාය සික්ඛථ සික්ඛාපදෙසු.

65. ''ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු – 'සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච අස්සං මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො චා'ති [මනාපො ගරුභාවනියො චාති (සී.)], සීලෙස්වෙවස්ස පරිපූරකාරී අජ්ඣත්තං චෙතොසමථමනුයුත්තො අනිරාකතජ්ඣානො විපස්සනාය සමන්නාගතො බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

''ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු – 'ලාභී අස්සං චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරාන'න්ති, සීලෙස්වෙවස්ස පරිපූරකාරී අජ්ඣත්තං චෙතොසමථමනුයුත්තො අනිරාකතජ්ඣානො විපස්සනාය සමන්නාගතො බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

''ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු – 'යෙසාහං චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසන ගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං පරිභුඤ්ජාමි තෙසං තෙ කාරා මහප්ඵලා අස්සු මහානිසංසා'ති, සීලෙස්වෙවස්ස පරිපූරකාරී අජ්ඣත්තං චෙතොසමථමනුයුත්තො අනිරාකතජ්ඣානො විපස්සනාය සමන්නාගතො බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

''ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු – 'යෙ මං [යෙ මෙ (සී. ස්‍යා.)] ඤාතී සාලොහිතා පෙතා කාලඞ්කතා [කාලකතා (සී. ස්‍යා. පී.)] පසන්නචිත්තා අනුස්සරන්ති තෙසං තං මහප්ඵලං අස්ස මහානිසංස'න්ති, සීලෙස්වෙවස්ස පරිපූරකාරී අජ්ඣත්තං චෙතොසමථමනුයුත්තො අනිරාකතජ්ඣානො විපස්සනාය සමන්නාගතො බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

66. ''ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු – 'අරතිරතිසහො අස්සං, න ච මං අරති සහෙය්‍ය, උප්පන්නං අරතිං අභිභුය්‍ය අභිභුය්‍ය විහරෙය්‍ය'න්ති, සීලෙස්වෙවස්ස පරිපූරකාරී…පෙ.… බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

''ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු – 'භයභෙරවසහො අස්සං, න ච මං භයභෙරවං සහෙය්‍ය, උප්පන්නං භයභෙරවං අභිභුය්‍ය අභිභුය්‍ය විහරෙය්‍ය'න්ති, සීලෙස්වෙවස්ස පරිපූරකාරී…පෙ.… බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

''ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු – 'චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී අස්සං අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී'ති, සීලෙස්වෙවස්ස පරිපූරකාරී…පෙ.… බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

''ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු – 'යෙ තෙ සන්තා විමොක්ඛා අතික්කම්ම රූපෙ ආරුප්පා, තෙ කායෙන ඵුසිත්වා විහරෙය්‍ය'න්ති, සීලෙස්වෙවස්ස පරිපූරකාරී…පෙ.… බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

67. ''ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු – 'තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්ඛයා සොතාපන්නො අස්සං අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්බොධිපරායණො'ති, සීලෙස්වෙවස්ස පරිපූරකාරී…පෙ.… බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

''ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු – 'තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්ඛයා රාගදොසමොහානං තනුත්තා සකදාගාමී අස්සං සකිදෙව ඉමං ලොකං ආගන්ත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරෙය්‍ය'න්ති, සීලෙස්වෙවස්ස පරිපූරකාරී…පෙ.… බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

''ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු – 'පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො අස්සං තත්ථ පරිනිබ්බායී අනාවත්තිධම්මො තස්මා ලොකා'ති, සීලෙස්වෙවස්ස පරිපූරකාරී…පෙ.… බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

68. ''ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු – 'අනෙකවිහිතං ඉද්ධිවිධං පච්චනුභවෙය්‍යං – එකොපි හුත්වා බහුධා අස්සං, බහුධාපි හුත්වා එකො අස්සං; ආවිභාවං තිරොභාවං; තිරොකුට්ටං තිරොපාකාරං තිරොපබ්බතං අසජ්ජමානො ගච්ඡෙය්‍යං, සෙය්‍යථාපි ආකාසෙ; පථවියාපි උම්මුජ්ජනිමුජ්ජං කරෙය්‍යං, සෙය්‍යථාපි උදකෙ; උදකෙපි අභිජ්ජමානෙ ගච්ඡෙය්‍යං, සෙය්‍යථාපි පථවියං; ආකාසෙපි පල්ලඞ්කෙන කමෙය්‍යං, සෙය්‍යථාපි පක්ඛී සකුණො; ඉමෙපි

චන්දිමසූරියෙ එවංමහිද්ධිකෙ එවංමහානුභාවෙ පාණිනා පරාමසෙය්‍යං පරිමජ්ජෙය්‍යං; යාව බ්‍රහ්මලොකාපි කායෙන වසං වත්තෙය්‍යා'න්ති, සීලෙස්වෙවස්ස පරිපූරකාරී…පෙ.… බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

''ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු – 'දිබ්බාය සොතධාතුයා විසුද්ධාය අතික්කන්තමානුසිකාය උභො සද්දෙ සුණෙය්‍යං – දිබ්බෙ ච මානුසෙ ච යෙ දූරෙ සන්තිකෙ චා'ති, සීලෙස්වෙවස්ස පරිපූරකාරී…පෙ.… බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

''ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු – 'පරසත්තානං පරපුග්ගලානං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානෙය්‍යං – සරාගං වා චිත්තං සරාගං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං, වීතරාගං වා චිත්තං වීතරාගං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං; සදොසං වා චිත්තං සදොසං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං, වීතදොසං වා චිත්තං වීතදොසං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං; සමොහං වා චිත්තං සමොහං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං, වීතමොහං වා චිත්තං වීතමොහං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං; සංඛිත්තං වා චිත්තං සංඛිත්තං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං, වික්ඛිත්තං වා චිත්තං වික්ඛිත්තං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං; මහග්ගතං වා චිත්තං මහග්ගතං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං, අමහග්ගතං වා චිත්තං අමහග්ගතං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං; සඋත්තරං වා චිත්තං සඋත්තරං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං, අනුත්තරං වා චිත්තං අනුත්තරං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං; සමාහිතං වා චිත්තං සමාහිතං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං, අසමාහිතං වා චිත්තං අසමාහිතං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං; විමුත්තං වා චිත්තං විමුත්තං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං, අවිමුත්තං වා චිත්තං අවිමුත්තං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යා'න්ති, සීලෙස්වෙවස්ස පරිපූරකාරී…පෙ.… බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

''ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු – 'අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරෙය්‍යං, සෙය්‍යථීදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො තිස්සොපි ජාතියො චතස්සොපි ජාතියො පඤ්චපි ජාතියො දසපි ජාතියො වීසම්පි ජාතියො තිංසම්පි ජාතියො චත්තාලීසම්පි ජාතියො පඤ්ඤාසම්පි ජාතියො ජාතිසතම්පි ජාතිසහස්සම්පි ජාති සතසහස්සම්පි අනෙකෙපි සංවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි විවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි සංවට්ටවිවට්ටකප්පෙ – අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො අමුත්‍ර උදපාදිං; තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො ඉධූපපන්නොති. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරෙය්‍යා'න්ති, සීලෙස්වෙවස්ස පරිපූරකාරී…පෙ.… බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

''ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු – 'දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සෙය්‍යං චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානෙය්‍යං – ඉමෙ වත භොන්තො සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා වචීදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා මනොදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිට්ඨිකා මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා; ඉමෙ වා පන භොන්තො සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා වචීසුචරිතෙන සමන්නාගතා මනොසුචරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං අනුපවාදකා සම්මාදිට්ඨිකා සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නාති, ඉති දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සෙය්‍යං චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානෙය්‍යා'න්ති, සීලෙස්වෙවස්ස පරිපූරකාරී අජ්ඣත්තං චෙතොසමථමනුයුත්තො අනිරාකතජ්ඣානො විපස්සනාය සමන්නාගතො බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

69. ''ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු – 'ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙවධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යා'න්ති, සීලෙස්වෙවස්ස පරිපූරකාරී අජ්ඣත්තං චෙතොසමථමනුයුත්තො අනිරාකතජ්ඣානො විපස්සනාය සමන්නාගතො බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

''සම්පන්නසීලා, භික්ඛවෙ, විහරථ සම්පන්නපාතිමොක්ඛා; පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතා විහරථ ආචාරගොචරසම්පන්නා අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවිනො; සමාදාය සික්ඛථ සික්ඛාපදෙසූ''ති – ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්ත''න්ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

ආකඞ්ඛෙය්‍යසුත්තං නිට්ඨිතං ඡට්ඨං.

7. වත්ථසුත්තං

70. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''භික්ඛවො''ති. ''භදන්තෙ''ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

''සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, වත්ථං සංකිලිට්ඨං මලග්ගහිතං; තමෙනං රජකො යස්මිං යස්මිං රඞ්ගජාතෙ උපසංහරෙය්‍ය – යදි නීලකාය යදි පීතකාය යදි ලොහිතකාය යදි මඤ්ජිට්ඨකාය [මඤ්ජෙට්ඨකාය (සී. පී.),

මඤ්ජෙට්ඨිකාය (ස්‍යා.)] දුරත්තවණ්ණමෙවස්ස අපරිසුද්ධවණ්ණමෙවස්ස. තං කිස්ස හෙතු? අපරිසුද්ධත්තා, භික්ඛවෙ, වත්ථස්ස. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, චිත්තෙ සංකිලිට්ඨෙ, දුග්ගති පාටිකඞ්ඛා. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, වත්ථං පරිසුද්ධං පරියොදාතං; තමෙනං රජකො යස්මිං යස්මිං රඞ්ගජාතෙ උපසංහරෙය්‍ය – යදි නීලකාය යදි පීතකාය යදි ලොහිතකාය යදි මඤ්ජිට්ඨකාය – සුරත්තවණ්ණමෙවස්ස පරිසුද්ධවණ්ණමෙවස්ස. තං කිස්ස හෙතු? පරිසුද්ධත්තා, භික්ඛවෙ, වත්ථස්ස. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, චිත්තෙ අසංකිලිට්ඨෙ, සුගති පාටිකඞ්ඛා.

71. ‘‘කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, චිත්තස්ස උපක්කිලෙසා? අභිජ්ඣාවිසමලොභො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො, බ්‍යාපාදො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො, කොධො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො, උපනාහො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො, මක්ඛො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො, පළාසො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො, ඉස්සා චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො, මච්ඡරියං චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො, මායා චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො, සාඨෙය්‍යං චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො, ථම්භො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො, සාරම්භො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො, මානො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො, අතිමානො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො, මදො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො, පමාදො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො.

72. ‘‘ස ඛො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ‘අභිජ්ඣාවිසමලොභො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා අභිජ්ඣාවිසමලොභං චිත්තස්ස උපක්කිලෙසං පජහති; ‘බ්‍යාපාදො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා බ්‍යාපාදං චිත්තස්ස උපක්කිලෙසං පජහති ; ‘කොධො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා කොධං චිත්තස්ස උපක්කිලෙසං පජහති; ‘උපනාහො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා උපනාහං චිත්තස්ස උපක්කිලෙසං පජහති; ‘මක්ඛො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා මක්ඛං චිත්තස්ස උපක්කිලෙසං පජහති; ‘පළාසො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා පළාසං චිත්තස්ස උපක්කිලෙසං පජහති; ‘ඉස්සා චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා ඉස්සං චිත්තස්ස උපක්කිලෙසං පජහති; ‘මච්ඡරියං චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා මච්ඡරියං චිත්තස්ස උපක්කිලෙසං පජහති; ‘මායා චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා මායං චිත්තස්ස උපක්කිලෙසං පජහති; ‘සාඨෙය්‍යං චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා සාඨෙය්‍යං චිත්තස්ස උපක්කිලෙසං පජහති; ‘ථම්භො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා ථම්භං චිත්තස්ස උපක්කිලෙසං පජහති; ‘සාරම්භො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා සාරම්භං චිත්තස්ස උපක්කිලෙසං පජහති; ‘මානො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා මානං චිත්තස්ස උපක්කිලෙසං පජහති; ‘අතිමානො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා අතිමානං චිත්තස්ස උපක්කිලෙසං පජහති; ‘මදො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා මදං චිත්තස්ස උපක්කිලෙසං පජහති; ‘පමාදො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා පමාදං චිත්තස්ස උපක්කිලෙසං පජහති.

73. ‘‘යතො ඛො [යතො ච ඛො (සී. ස්‍යා.)], භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො ‘අභිජ්ඣාවිසමලොභො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා අභිජ්ඣාවිසමලොභො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො පහීනො හොති, ‘බ්‍යාපාදො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා බ්‍යාපාදො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො පහීනො හොති; ‘කොධො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා කොධො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො පහීනො හොති; ‘උපනාහො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා උපනාහො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො පහීනො හොති; ‘මක්ඛො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා මක්ඛො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො පහීනො හොති; ‘පළාසො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා පළාසො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො පහීනො හොති; ‘ඉස්සා චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා ඉස්සා චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො පහීනො හොති; ‘මච්ඡරියං චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා මච්ඡරියං චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො පහීනො හොති; ‘මායා චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා මායා චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො පහීනො හොති; ‘සාඨෙය්‍යං චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා සාඨෙය්‍යං චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො පහීනො හොති; ‘ථම්භො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා ථම්භො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො පහීනො හොති; ‘සාරම්භො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා සාරම්භො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො පහීනො හොති; ‘මානො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා මානො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො පහීනො හොති; ‘අතිමානො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා අතිමානො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො පහීනො හොති; ‘මදො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා මදො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො පහීනො හොති; ‘පමාදො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති – ඉති විදිත්වා පමාදො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො පහීනො හොති.

74. ‘‘සො බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො හොති – ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති; ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො හොති – ‘ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො සන්දිට්ඨිකො අකාලිකො එහිපස්සිකො ඔපනෙය්‍යිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී’ති; සඞ්ඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො හොති – ‘සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, උජුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, ඤායප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, සාමීචිප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, යදිදං චත්තාරි පුරිසයුගානි, අට්ඨ පුරිසපුග්ගලා. එස භගවතො සාවකසඞ්ඝො ආහුනෙය්‍යො පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො , අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා’ති.

75. ''යථොධි [යතොධි (අට්ඨකථායං පාඨන්තරං)] ඛො පනස්ස චත්තං හොති වන්තං මුත්තං පහීනං පටිනිස්සට්ඨං, සො 'බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතොම්හී'ති ලභති අත්ථවෙදං, ලභති ධම්මවෙදං, ලභති ධම්මූපසංහිතං පාමොජ්ජං. පමුදිතස්ස පීති ජායති, පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති, පස්සද්ධකායො සුඛං වෙදෙති, සුඛිනො චිත්තං සමාධියති; 'ධම්මෙ…පෙ…. සඞ්ඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතොම්හී'ති ලභති අත්ථවෙදං, ලභති ධම්මවෙදං, ලභති ධම්මූපසංහිතං පාමොජ්ජං; පමුදිතස්ස පීති ජායති, පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති, පස්සද්ධකායො සුඛං වෙදෙති, සුඛිනො චිත්තං සමාධියති. 'යථොධි ඛො පන මෙ චත්තං වන්තං මුත්තං පහීනං පටිනිස්සට්ඨ'න්ති ලභති අත්ථවෙදං, ලභති ධම්මවෙදං, ලභති ධම්මූපසංහිතං පාමොජ්ජං; පමුදිතස්ස පීති ජායති, පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති, පස්සද්ධකායො සුඛං වෙදෙති, සුඛිනො චිත්තං සමාධියති.

76. ''ස ඛො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවංසීලො එවංධම්මො එවංපඤ්ඤො සාලීනං චෙපි පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජති විචිතකාළකං අනෙකසූපං අනෙකබ්‍යඤ්ජනං, නෙවස්ස තං හොති අන්තරායාය. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, වත්ථං සංකිලිට්ඨං මලග්ගහිතං අච්ඡොදකං ආගම්ම පරිසුද්ධං හොති පරියොදාතං , උක්කාමුඛං වා පනාගම්ම ජාතරූපං පරිසුද්ධං හොති පරියොදාතං, එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවංසීලො එවංධම්මො එවංපඤ්ඤො සාලීනං චෙපි පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජති විචිතකාළකං අනෙකසූපං අනෙකබ්‍යඤ්ජනං , නෙවස්ස තං හොති අන්තරායාය.

77. ''සො මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං [චතුත්ථිං (සී. පී.)]. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහරති; කරුණාසහගතෙන චෙතසා…පෙ…. මුදිතාසහගතෙන චෙතසා…පෙ…. උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහරති.

78. ''සො 'අත්ථි ඉදං, අත්ථි හීනං, අත්ථි පණීතං, අත්ථි ඉමස්ස සඤ්ඤාගතස්ස උත්තරිං නිස්සරණ'න්ති පජානාති. තස්ස එවං ජානතො එවං පස්සතො කාමාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, භවාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, අවිජ්ජාසවාපි චිත්තං විමුච්චති. විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. 'ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා'ති පජානාති . අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ – 'භික්ඛු සිනාතො අන්තරෙන සිනානෙනා'''ති.

79. තෙන ඛො පන සමයෙන සුන්දරිකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො භගවතො අවිදූරෙ නිසින්නො හොති. අථ ඛො සුන්දරිකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ''ගච්ඡති පන භවං ගොතමො බාහුකං නදිං සිනායිතු''න්ති? ''කිං, බ්‍රාහ්මණ, බාහුකාය නදියා? කිං බාහුකා නදී කරිස්සතී''ති? ''ලොක්ඛසම්මතා [ලොඛ්‍යසම්මතා (සී.), මොක්ඛසම්මතා (පී.)] හි, භො ගොතම, බාහුකා නදී බහුජනස්ස, පුඤ්ඤසම්මතා හි, භො ගොතම, බාහුකා නදී බහුජනස්ස, බාහුකාය පන නදියා බහුජනො පාපකම්මං කතං පවාහෙතී''ති. අථ ඛො භගවා සුන්දරිකභාරද්වාජං බ්‍රාහ්මණං ගාථාහි අජ්ඣභාසි –

''බාහුකං අධිකක්කඤ්ච, ගයං සුන්දරිකං මපි [සුන්දරිකාමපි (සී. ස්‍යා. පී.), සුන්දරිකං මහිං (ඉතිපි)];
සරස්සතිං පයාගඤ්ච, අථො බාහුමතිං නදිං;
නිච්චම්පි බාලො පක්ඛන්දො [පක්ඛන්නො (සී. ස්‍යා. පී.)], කණ්හකම්මො න සුජ්ඣති.

''කිං සුන්දරිකා කරිස්සති, කිං පයාගා [පයාගො (සී. ස්‍යා. පී.)] කිං බාහුකා නදී;
වෙරිං කතකිබ්බිසං නරං, න හි නං සොධයෙ පාපකම්මිනං.

''සුද්ධස්ස වෙ සදා ඵග්ගු, සුද්ධස්සුපොසථො සදා;
සුද්ධස්ස සුචිකම්මස්ස, සදා සම්පජ්ජතෙ වතං;
ඉධෙව සිනාහි බ්‍රාහ්මණ, සබ්බභූතෙසු කරොහි ඛෙමතං.

''සචෙ මුසා න භණසි, සචෙ පාණං න හිංසසි;
සචෙ අදින්නං නාදියසි, සද්දහානො අමච්ඡරී;
කිං කාහසි ගයං ගන්ත්වා, උදපානොපි තෙ ගයා''ති.

80. එවං වුත්තෙ, සුන්දරිකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ''අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම! සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තීති; එවමෙවං භොතා ගොතමෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. ලභෙය්‍යාහං භොතො ගොතමස්ස සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, ලභෙය්‍යං උපසම්පද''න්ති. අලත්ථ ඛො සුන්දරිකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, අලත්ථ උපසම්පදං. අචිරූපසම්පන්නො ඛො පනායස්මා භාරද්වාජො එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙවධම්මෙ සයං

අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසි. ‘‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’’ති අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ඛො පනායස්මා භාරද්වාජො අරහතං අහොසීති.

වත්ථසුත්තං නිට්ඨිතං සත්තමං.

8. සල්ලෙඛසුත්තං

81. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො ආයස්මා මහාචුන්දො සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා මහාචුන්දො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘යා ඉමා, භන්තෙ, අනෙකවිහිතා දිට්ඨියො ලොකෙ උප්පජ්ජන්ති – අත්තවාදපටිසංයුත්තා වා ලොකවාදපටිසංයුත්තා වා – ආදිමෙව නු ඛො, භන්තෙ, භික්ඛුනො මනසිකරොතො එවමෙතාසං දිට්ඨීනං පහානං හොති, එවමෙතාසං දිට්ඨීනං පටිනිස්සග්ගො හොතී’’ති?

82. ‘‘යා ඉමා, චුන්ද, අනෙකවිහිතා දිට්ඨියො ලොකෙ උප්පජ්ජන්ති – අත්තවාදපටිසංයුත්තා වා ලොකවාදපටිසංයුත්තා වා – යත්ථ චෙතා දිට්ඨියො උප්පජ්ජන්ති යත්ථ ච අනුසෙන්ති යත්ථ ච සමුදාචරන්ති තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙ සො අත්තා’ති – එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය පස්සතො එවමෙතාසං දිට්ඨීනං පහානං හොති, එවමෙතාසං දිට්ඨීනං පටිනිස්සග්ගො හොති.

‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, චුන්ද, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චො භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය. තස්ස එවමස්ස – ‘සල්ලෙඛෙන විහරාමී’ති. න ඛො පනෙතෙ, චුන්ද, අරියස්ස විනයෙ සල්ලෙඛා වුච්චන්ති. දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරා එතෙ අරියස්ස විනයෙ වුච්චන්ති.

‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, චුන්ද, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චො භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය. තස්ස එවමස්ස – ‘සල්ලෙඛෙන විහරාමී’ති. න ඛො පනෙතෙ, චුන්ද, අරියස්ස විනයෙ සල්ලෙඛා වුච්චන්ති. දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරා එතෙ අරියස්ස විනයෙ වුච්චන්ති.

‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, චුන්ද, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චො භික්ඛු පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරෙය්‍ය, සතො ච සම්පජානො සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙය්‍ය, යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – ‘උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී’ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය. තස්ස එවමස්ස – ‘සල්ලෙඛෙන විහරාමී’ති. න ඛො පනෙතෙ, චුන්ද, අරියස්ස විනයෙ සල්ලෙඛා වුච්චන්ති. දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරා එතෙ අරියස්ස විනයෙ වුච්චන්ති.

‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, චුන්ද, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චො භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය. තස්ස එවමස්ස – ‘සල්ලෙඛෙන විහරාමී’ති. න ඛො පනෙතෙ, චුන්ද, අරියස්ස විනයෙ සල්ලෙඛා වුච්චන්ති. දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරා එතෙ අරියස්ස විනයෙ වුච්චන්ති.

‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, චුන්ද, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චො භික්ඛු සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා, පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා, නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා, ‘අනන්තො ආකාසො’ති ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය. තස්ස එවමස්ස – ‘සල්ලෙඛෙන විහරාමී’ති. න ඛො පනෙතෙ, චුන්ද, අරියස්ස විනයෙ සල්ලෙඛා වුච්චන්ති. සන්තා එතෙ විහාරා අරියස්ස විනයෙ වුච්චන්ති.

‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, චුන්ද, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චො භික්ඛු සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘අනන්තං විඤ්ඤාණ’න්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය. තස්ස එවමස්ස – ‘සල්ලෙඛෙන විහරාමී’ති. න ඛො පනෙතෙ, චුන්ද, අරියස්ස විනයෙ සල්ලෙඛා වුච්චන්ති. සන්තා එතෙ විහාරා අරියස්ස විනයෙ වුච්චන්ති.

‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, චුන්ද, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චො භික්ඛු සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘නත්ථි කිඤ්චී’ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය. තස්ස එවමස්ස – ‘සල්ලෙඛෙන විහරාමී’ති. න ඛො පනෙතෙ, චුන්ද, අරියස්ස විනයෙ සල්ලෙඛා වුච්චන්ති. සන්තා එතෙ විහාරා අරියස්ස විනයෙ වුච්චන්ති.

‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, චුන්ද, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චො භික්ඛු සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය. තස්ස එවමස්ස – ‘සල්ලෙඛෙන විහරාමී’ති . න ඛො පනෙතෙ, චුන්ද, අරියස්ස විනයෙ සල්ලෙඛා වුච්චන්ති. සන්තා එතෙ විහාරා අරියස්ස විනයෙ වුච්චන්ති.

83. ‘‘ඉධ ඛො පන වො, චුන්ද, සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ විහිංසකා භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ අවිහිංසකා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ පාණාතිපාතී භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ පාණාතිපාතා පටිවිරතා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ අදින්නාදායී භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ අදින්නාදානා පටිවිරතා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ අබ්‍රහ්මචාරී භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ බ්‍රහ්මචාරී භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ මුසාවාදී භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ මුසාවාදා පටිවිරතා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ පිසුණවාචා [පිසුණා වාචා (සී. පී.)] භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ පිසුණාය වාචාය පටිවිරතා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ ඵරුසවාචා [ඵරුසා වාචා (සී. පී.)] භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ සම්ඵප්පලාපී භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ අභිජ්ඣාලූ භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ අනභිජ්ඣාලූ භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ බ්‍යාපන්නචිත්තා භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ අබ්‍යාපන්නචිත්තා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ මිච්ඡාදිට්ඨී භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ සම්මාදිට්ඨී භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ මිච්ඡාසඞ්කප්පා භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ සම්මාසඞ්කප්පා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ මිච්ඡාවාචා භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ සම්මාවාචා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ මිච්ඡාකම්මන්තා භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ සම්මාකම්මන්තා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ මිච්ඡාආජීවා භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ සම්මාආජීවා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ මිච්ඡාවායාමා භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ සම්මාවායාමා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ මිච්ඡාසතී භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ සම්මාසතී භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ මිච්ඡාසමාධී භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ සම්මාසමාධී භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ මිච්ඡාඤාණී භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ සම්මාඤාණී භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ මිච්ඡාවිමුත්ති භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ සම්මාවිමුත්ති භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො.

‘‘‘පරෙ ථීනමිද්ධපරියුට්ඨිතා භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ විගතථීනමිද්ධා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො . ‘පරෙ උද්ධතා භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ අනුද්ධතා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ විචිකිච්ඡී [වෙචිකිච්ඡී (සී. පී. ක.)] භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ තිණ්ණවිචිකිච්ඡා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ කොධනා භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ අක්කොධනා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ උපනාහී භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ අනුපනාහී භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ මක්ඛී භවිස්සන්ති , මයමෙත්ථ අමක්ඛී භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ පළාසී භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ අපළාසී භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ ඉස්සුකී භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ අනිස්සුකී භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ මච්ඡරී භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ අමච්ඡරී භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ සඨා භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ අසඨා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ මායාවී භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ අමායාවී භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ ථද්ධා භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ අත්ථද්ධා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ අතිමානී භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ අනතිමානී භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ දුබ්බචා භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ සුවචා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ පාපමිත්තා භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ කල්‍යාණමිත්තා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ පමත්තා භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ අප්පමත්තා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ අස්සද්ධා භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ සද්ධා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ අහිරිකා භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ හිරිමනා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ අනොත්තාපී [අනොත්තප්පී (ක.)] භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ ඔත්තාපී භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ අප්පස්සුතා භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ බහුස්සුතා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ කුසීතා භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ ආරද්ධවීරියා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ මුට්ඨස්සතී භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ උපට්ඨිතස්සතී භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ දුප්පඤ්ඤා භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ පඤ්ඤාසම්පන්නා භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො. ‘පරෙ සන්දිට්ඨිපරාමාසී ආධානග්ගාහී දුප්පටිනිස්සග්ගී භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ අසන්දිට්ඨිපරාමාසී අනාධානග්ගාහී සුප්පටිනිස්සග්ගී භවිස්සාමා’ති සල්ලෙඛො කරණීයො.

84. ‘‘චිත්තුප්පාදම්පි ඛො අහං, චුන්ද, කුසලෙසු ධම්මෙසු බහුකාරං [බහූපකාරං (ක.)] වදාමි, කො පන වාදො කායෙන වාචාය අනුවිධීයනාසු! තස්මාතිහ, චුන්ද, ‘පරෙ විහිංසකා භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ අවිහිංසකා භවිස්සාමා’ති චිත්තං උප්පාදෙතබ්බං. ‘පරෙ පාණාතිපාතී භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ පාණාතිපාතා පටිවිරතා භවිස්සාමා’ති චිත්තං උප්පාදෙතබ්බං...‘පරෙ සන්දිට්ඨිපරාමාසී ආධානග්ගාහී දුප්පටිනිස්සග්ගී භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ අසන්දිට්ඨිපරාමාසී අනාධානග්ගාහී සුප්පටිනිස්සග්ගී භවිස්සාමා’ති චිත්තං උප්පාදෙතබ්බං.

85. ‘‘සෙය්‍යථාපි, චුන්ද, විසමො මග්ගො අස්ස, තස්ස [මග්ගො තස්සාස්ස (සී. ස්‍යා. පී.)] අඤ්ඤො සමො මග්ගො පරික්කමනාය; සෙය්‍යථා වා පන, චුන්ද, විසමං තිත්ථං අස්ස, තස්ස අඤ්ඤං සමං තිත්ථං පරික්කමනාය; එවමෙව ඛො, චුන්ද, විහිංසකස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අවිහිංසා හොති පරික්කමනාය, පාණාතිපාතිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස පාණාතිපාතා වෙරමණී හොති පරික්කමනාය, අදින්නාදායිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අදින්නාදානා වෙරමණී හොති පරික්කමනාය, අබ්‍රහ්මචාරිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අබ්‍රහ්මචරියා වෙරමණී හොති පරික්කමනාය , මුසාවාදිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස මුසාවාදා වෙරමණී හොති පරික්කමනාය, පිසුණවාචස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස පිසුණාය වාචාය වෙරමණී හොති පරික්කමනාය, ඵරුසවාචස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස ඵරුසාය වාචාය වෙරමණී හොති පරික්කමනාය, සම්ඵප්පලාපිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සම්ඵප්පලාපා වෙරමණී හොති පරික්කමනාය, අභිජ්ඣාලුස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අනභිජ්ඣා හොති පරික්කමනාය, බ්‍යාපන්නචිත්තස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අබ්‍යාපාදො හොති පරික්කමනාය, මිච්ඡාදිට්ඨිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සම්මාදිට්ඨි හොති පරික්කමනාය, මිච්ඡාසඞ්කප්පස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සම්මාසඞ්කප්පො හොති පරික්කමනාය, මිච්ඡාවාචස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සම්මාවාචා හොති පරික්කමනාය, මිච්ඡාකම්මන්තස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සම්මාකම්මන්තො හොති

පරික්කමනාය, මිච්ඡාආජීවස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සම්මාආජීවො හොති පරික්කමනාය, මිච්ඡාවායාමස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සම්මාවායාමො හොති පරික්කමනාය, මිච්ඡාසතිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සම්මාසති හොති පරික්කමනාය, මිච්ඡාසමාධිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සම්මාසමාධි හොති පරික්කමනාය, මිච්ඡාඤාණිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සම්මාඤාණං හොති පරික්කමනාය, මිච්ඡාවිමුත්තිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සම්මාවිමුත්ති හොති පරික්කමනාය.

‘‘ථීනමිද්ධපරියුට්ඨිතස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස විගතථීනමිද්ධතා හොති පරික්කමනාය, උද්ධතස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අනුද්ධච්චං හොති පරික්කමනාය, විචිකිච්ඡිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස තිණ්ණවිචිකිච්ඡතා හොති පරික්කමනාය, කොධනස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අක්කොධො හොති පරික්කමනාය, උපනාහිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අනුපනාහො හොති පරික්කමනාය, මක්ඛිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අමක්ඛො හොති පරික්කමනාය, පළාසිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අපළාසො හොති පරික්කමනාය , ඉස්සුකිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අනිස්සුකිතා හොති පරික්කමනාය, මච්ඡරිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අමච්ඡරියං හොති පරික්කමනාය, සඨස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අසාඨෙය්‍යං හොති පරික්කමනාය, මායාවිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අමායා [අමායාවිතා (ක.)] හොති පරික්කමනාය, ථද්ධස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අත්ථද්ධියං හොති පරික්කමනාය, අතිමානිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අනතිමානො හොති පරික්කමනාය, දුබ්බචස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සොවචස්සතා හොති පරික්කමනාය, පාපමිත්තස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස කල්‍යාණමිත්තතා හොති පරික්කමනාය, පමත්තස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අප්පමාදො හොති පරික්කමනාය, අස්සද්ධස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සද්ධා හොති පරික්කමනාය, අහිරිකස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස හිරී හොති පරික්කමනාය, අනොත්තාපිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස ඔත්තප්පං හොති පරික්කමනාය, අප්පස්සුතස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස බාහුසච්චං හොති පරික්කමනාය, කුසීතස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස වීරියාරම්භො හොති පරික්කමනාය, මුට්ඨස්සතිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස උපට්ඨිතස්සතිතා හොති පරික්කමනාය, දුප්පඤ්ඤස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස පඤ්ඤාසම්පදා හොති පරික්කමනාය , සන්දිට්ඨිපරාමාසි-ආධානග්ගාහි-දුප්පටිනිස්සග්ගිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අසන්දිට්ඨිපරාමාසිඅනාධානග්ගාහි-සුප්පටිනිස්සග්ගිතා හොති පරික්කමනාය.

86. ‘‘සෙය්‍යථාපි, චුන්ද, යෙ කෙචි අකුසලා ධම්මා සබ්බෙ තෙ අධොභාගඞ්ගමනීයා [අධොභාවඞ්ගමනීයා (සී. ස්‍යා. පී.)], යෙ කෙචි කුසලා ධම්මා සබ්බෙ තෙ උපරිභාගඞ්ගමනීයා [උපරිභාවඞ්ගමනීයා (සී. ස්‍යා. පී.)], එවමෙව ඛො, චුන්ද, විහිංසකස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අවිහිංසා හොති උපරිභාගාය [උපරිභාවාය (සී. ස්‍යා. ක.)], පාණාතිපාතිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස පාණාතිපාතා වෙරමණී හොති උපරිභාගාය…පෙ.… සන්දිට්ඨිපරාමාසි-ආධානග්ගාහි-දුප්පටිනිස්සග්ගිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අසන්දිට්ඨිපරාමාසි-අනාධානග්ගාහි-සුප්පටිනිස්සග්ගිතා හොති උපරිභාගාය.

87. ‘‘සො වත, චුන්ද, අත්තනා පලිපපලිපන්නො පරං පලිපපලිපන්නං උද්ධරිස්සතීති නෙතං ඨානං විජ්ජති. සො වත, චුන්ද, අත්තනා අපලිපපලිපන්නො පරං පලිපපලිපන්නං උද්ධරිස්සතීති ඨානමෙතං විජ්ජති. සො වත, චුන්ද, අත්තනා අදන්තො අවිනීතො අපරිනිබ්බුතො පරං දමෙස්සති විනෙස්සති පරිනිබ්බාපෙස්සතීති නෙතං ඨානං විජ්ජති. සො වත , චුන්ද, අත්තනා දන්තො විනීතො පරිනිබ්බුතො පරං දමෙස්සති විනෙස්සති පරිනිබ්බාපෙස්සතීති ඨානමෙතං විජ්ජති. එවමෙව ඛො, චුන්ද, විහිංසකස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අවිහිංසා හොති පරිනිබ්බානාය, පාණාතිපාතිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස පාණාතිපාතා වෙරමණී හොති පරිනිබ්බානාය. අදින්නාදායිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අදින්නාදානා වෙරමණී හොති පරිනිබ්බානාය. අබ්‍රහ්මචාරිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අබ්‍රහ්මචරියා වෙරමණී හොති පරිනිබ්බානාය. මුසාවාදිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස මුසාවාදා වෙරමණී හොති පරිනිබ්බානාය. පිසුණවාචස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස පිසුණාය වාචාය වෙරමණී හොති පරිනිබ්බානාය. ඵරුසවාචස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස ඵරුසාය වාචාය වෙරමණී හොති පරිනිබ්බානාය. සම්ඵප්පලාපිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සම්ඵප්පලාපා වෙරමණී හොති පරිනිබ්බානාය. අභිජ්ඣාලුස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අනභිජ්ඣා හොති පරිනිබ්බානාය. බ්‍යාපන්නචිත්තස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අබ්‍යාපාදො හොති පරිනිබ්බානාය. මිච්ඡාදිට්ඨිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සම්මාදිට්ඨි හොති පරිනිබ්බානාය. මිච්ඡාසඞ්කප්පස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සම්මාසඞ්කප්පො හොති පරිනිබ්බානාය. මිච්ඡාවාචස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සම්මාවාචා හොති පරිනිබ්බානාය. මිච්ඡාකම්මන්තස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සම්මාකම්මන්තො හොති පරිනිබ්බානාය. මිච්ඡාආජීවස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සම්මාආජීවො හොති පරිනිබ්බානාය. මිච්ඡාවායාමස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සම්මාවායාමො හොති පරිනිබ්බානාය. මිච්ඡාසතිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සම්මාසති හොති පරිනිබ්බානාය. මිච්ඡාසමාධිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සම්මාසමාධි හොති පරිනිබ්බානාය. මිච්ඡාඤාණිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සම්මාඤාණං හොති පරිනිබ්බානාය. මිච්ඡාවිමුත්තිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සම්මාවිමුත්ති හොති පරිනිබ්බානාය.

‘‘ථීනමිද්ධපරියුට්ඨිතස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස විගතථීනමිද්ධතා හොති පරිනිබ්බානාය. උද්ධතස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අනුද්ධච්චං හොති පරිනිබ්බානාය. විචිකිච්ඡිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස තිණ්ණවිචිකිච්ඡතා හොති පරිනිබ්බානාය. කොධනස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අක්කොධො හොති පරිනිබ්බානාය. උපනාහිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අනුපනාහො හොති පරිනිබ්බානාය. මක්ඛිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අමක්ඛො හොති පරිනිබ්බානාය. පළාසිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අපළාසො හොති පරිනිබ්බානාය. ඉස්සුකිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අනිස්සුකිතා හොති පරිනිබ්බානාය. මච්ඡරිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අමච්ඡරියං හොති පරිනිබ්බානාය. සඨස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අසාඨෙය්‍යං හොති පරිනිබ්බානාය. මායාවිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අමායා හොති පරිනිබ්බානාය. ථද්ධස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අත්ථද්ධියං හොති පරිනිබ්බානාය. අතිමානිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අනතිමානො හොති පරිනිබ්බානාය. දුබ්බචස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සොවචස්සතා හොති පරිනිබ්බානාය. පාපමිත්තස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස කල්‍යාණමිත්තතා හොති පරිනිබ්බානාය. පමත්තස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අප්පමාදො හොති පරිනිබ්බානාය. අස්සද්ධස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස සද්ධා හොති පරිනිබ්බානාය. අහිරිකස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස හිරී හොති පරිනිබ්බානාය. අනොත්තාපිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස ඔත්තප්පං හොති පරිනිබ්බානාය. අප්පස්සුතස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස

බාහුසච්චං හොති පරිනිබ්බානාය. කුසීතස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස වීරියාරම්භො හොති පරිනිබ්බානාය. මුට්ඨස්සතිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස උපට්ඨිතස්සතිතා හොති පරිනිබ්බානාය. දුප්පඤ්ඤස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස පඤ්ඤාසම්පදා හොති පරිනිබ්බානාය. සන්දිට්ඨිපරාමාසි-ආධානග්ගාහි-දුප්පටිනිස්සග්ගිස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස අසන්දිට්ඨිපරාමාසි-අනාධානග්ගාහි-සුප්පටිනිස්සග්ගිතා හොති පරිනිබ්බානාය.

88. ''ඉති ඛො, චුන්ද, දෙසිතො මයා සල්ලෙඛපරියායො, දෙසිතො චිත්තුප්පාදපරියායො, දෙසිතො පරික්කමනපරියායො, දෙසිතො උපරිභාගපරියායො, දෙසිතො පරිනිබ්බානපරියායො. යං ඛො, චුන්ද, සත්ථාරා කරණීයං සාවකානං හිතෙසිනා අනුකම්පකෙන අනුකම්පං උපාදාය, කතං වො තං මයා. 'එතානි, චුන්ද, රුක්ඛමූලානි, එතානි සුඤ්ඤාගාරානි, ඣායථ, චුන්ද, මා පමාදත්ථ, මා පච්ඡාවිප්පටිසාරිනො අහුවත්ථ' – අයං ඛො අම්හාකං අනුසාසනී''ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො ආයස්මා මහාචුන්දො භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

චතුත්තාලීසපදා වුත්තා, සන්ධයො පඤ්ච දෙසිතා;
සල්ලෙඛො නාම සුත්තන්තො, ගම්භීරො සාගරූපමොති.

සල්ලෙඛසුත්තං නිට්ඨිතං අට්ඨමං.

9. සම්මාදිට්ඨිසුත්තං

89. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''ආවුසො භික්ඛවෙ''ති. ''ආවුසො''ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා සාරිපුත්තො එතදවොච –

'''සම්මාදිට්ඨි [සම්මාදිට්ඨී (සී. ස්‍යා.)] සම්මාදිට්ඨී'ති, ආවුසො, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්ම''න්ති?

''දූරතොපි ඛො මයං, ආවුසො, ආගච්ඡෙය්‍යාම ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස සන්තිකෙ එතස්ස භාසිතස්ස අත්ථමඤ්ඤාතුං. සාධු වතායස්මන්තංයෙව සාරිපුත්තං පටිභාතු එතස්ස භාසිතස්ස අත්ථො. ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස සුත්වා භික්ඛූ ධාරෙස්සන්තී''ති. ''තෙන හි, ආවුසො, සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ, භාසිස්සාමී''ති. ''එවමාවුසො''ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා සාරිපුත්තො එතදවොච –

''යතො ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො අකුසලඤ්ච පජානාති, අකුසලමූලඤ්ච පජානාති, කුසලඤ්ච පජානාති, කුසලමූලඤ්ච පජානාති – එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්මං. කතමං පනාවුසො, අකුසලං, කතමං අකුසලමූලං, කතමං කුසලං, කතමං කුසලමූලං? පාණාතිපාතො ඛො, ආවුසො, අකුසලං, අදින්නාදානං අකුසලං, කාමෙසුමිච්ඡාචාරො අකුසලං, මුසාවාදො අකුසලං, පිසුණා වාචා [පිසුණවාචා (ක.)] අකුසලං, ඵරුසා වාචා [ඵරුසවාචා (ක.)] අකුසලං, සම්ඵප්පලාපො අකුසලං, අභිජ්ඣා අකුසලං, බ්‍යාපාදො අකුසලං, මිච්ඡාදිට්ඨි අකුසලං – ඉදං වුච්චතාවුසො අකුසලං. කතමඤ්චාවුසො, අකුසලමූලං? ලොභො අකුසලමූලං, දොසො අකුසලමූලං, මොහො අකුසලමූලං – ඉදං වුච්චතාවුසො, අකුසලමූලං.

''කතමඤ්චාවුසො , කුසලං? පාණාතිපාතා වෙරමණී කුසලං, අදින්නාදානා වෙරමණී කුසලං, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණී කුසලං, මුසාවාදා වෙරමණී කුසලං, පිසුණාය වාචාය වෙරමණී කුසලං, ඵරුසාය වාචාය වෙරමණී කුසලං, සම්ඵප්පලාපා වෙරමණී කුසලං, අනභිජ්ඣා කුසලං, අබ්‍යාපාදො කුසලං, සම්මාදිට්ඨි කුසලං – ඉදං වුච්චතාවුසො, කුසලං. කතමඤ්චාවුසො, කුසලමූලං? අලොභො කුසලමූලං, අදොසො කුසලමූලං, අමොහො කුසලමූලං – ඉදං වුච්චතාවුසො, කුසලමූලං.

''යතො ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො එවං අකුසලං පජානාති, එවං අකුසලමූලං පජානාති, එවං කුසලං පජානාති, එවං කුසලමූලං පජානාති, සො සබ්බසො රාගානුසයං පහාය, පටිඝානුසයං පටිවිනොදෙත්වා, 'අස්මී'ති දිට්ඨිමානානුසයං සමූහනිත්වා, අවිජ්ජං පහාය විජ්ජං උප්පාදෙත්වා, දිට්ඨෙවධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති – එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්ම''න්ති.

90. ''සාධාවුසො''ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං උත්තරි [උත්තරිං (සී. ස්‍යා. පී.)] පඤ්හං අපුච්ඡුං [අපුච්ඡිංසු (ස්‍යා.)] – ''සියා පනාවුසො, අඤ්ඤොපි

පරියායො යථා අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්ම’’න්ති?

‘‘සියා, ආවුසො. යතො ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො ආහාරඤ්ච පජානාති, ආහාරසමුදයඤ්ච පජානාති, ආහාරනිරොධඤ්ච පජානාති, ආහාරනිරොධගාමිනිං පටිපදඤ්ච පජානාති – එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්මං. කතමො පනාවුසො, ආහාරො, කතමො ආහාරසමුදයො, කතමො ආහාරනිරොධො, කතමා ආහාරනිරොධගාමිනී පටිපදා? චත්තාරොමෙ, ආවුසො, ආහාරා භූතානං වා සත්තානං ඨිතියා, සම්භවෙසීනං වා අනුග්ගහාය. කතමෙ චත්තාරො? කබළීකාරො ආහාරො ඔළාරිකො වා සුඛුමො වා, ඵස්සො දුතියො, මනොසඤ්චෙතනා තතියා, විඤ්ඤාණං චතුත්ථං. තණ්හාසමුදයා ආහාරසමුදයො, තණ්හානිරොධා ආහාරනිරොධො, අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො ආහාරනිරොධගාමිනී පටිපදා, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො , සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි’.

‘‘යතො ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො එවං ආහාරං පජානාති, එවං ආහාරසමුදයං පජානාති, එවං ආහාරනිරොධං පජානාති, එවං ආහාරනිරොධගාමිනිං පටිපදං පජානාති, සො සබ්බසො රාගානුසයං පහාය, පටිඝානුසයං පටිවිනොදෙත්වා, ‘අස්මී’ති දිට්ඨිමානානුසයං සමූහනිත්වා, අවිජ්ජං පහාය විජ්ජං උප්පාදෙත්වා, දිට්ඨෙවධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති – එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්ම’’න්ති.

91. ‘‘සාධාවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං උත්තරිං පඤ්හං අපුච්ඡුං – ‘‘සියා පනාවුසො, අඤ්ඤොපි පරියායො යථා අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්ම’’න්ති?

‘‘සියා, ආවුසො. යතො ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො දුක්ඛඤ්ච පජානාති, දුක්ඛසමුදයඤ්ච පජානාති, දුක්ඛනිරොධඤ්ච පජානාති, දුක්ඛනිරොධගාමිනිං පටිපදඤ්ච පජානාති – එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්මං. කතමං පනාවුසො, දුක්ඛං, කතමො දුක්ඛසමුදයො, කතමො දුක්ඛනිරොධො, කතමා දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා? ජාතිපි දුක්ඛා, ජරාපි දුක්ඛා, මරණම්පි දුක්ඛං, සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසාපි දුක්ඛා, අප්පියෙහි සම්පයොගොපි දුක්ඛො, පියෙහි විප්පයොගොපි දුක්ඛො, යම්පිච්ඡං න ලභති තම්පි දුක්ඛං, සංඛිත්තෙන පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා [පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධාපි (ක.)] දුක්ඛා – ඉදං වුච්චතාවුසො, දුක්ඛං. කතමො චාවුසො, දුක්ඛසමුදයො? යායං තණ්හා පොනොබ්භවිකා නන්දීරාගසහගතා [පොනොභවිකා (සී. පී.)] තත්‍රතත්‍රාභිනන්දිනී [නන්දිරාගසහගතා (සී. පී.)], සෙය්‍යථිදං, කාමතණ්හා භවතණ්හා විභවතණ්හා – අයං වුච්චතාවුසො, දුක්ඛසමුදයො. කතමො චාවුසො, දුක්ඛනිරොධො? යො තස්සායෙව තණ්හාය අසෙසවිරාගනිරොධො චාගො පටිනිස්සග්ගො මුත්ති අනාලයො – අයං වුච්චතාවුසො, දුක්ඛනිරොධො. කතමා චාවුසො, දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා? අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො, සෙය්‍යථිදං, සම්මාදිට්ඨි…පෙ.… සම්මාසමාධි – අයං වුච්චතාවුසො, දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා.

‘‘යතො ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො එවං දුක්ඛං පජානාති, එවං දුක්ඛසමුදයං පජානාති, එවං දුක්ඛනිරොධං පජානාති, එවං දුක්ඛනිරොධගාමිනිං පටිපදං පජානාති, සො සබ්බසො රාගානුසයං පහාය, පටිඝානුසයං පටිවිනොදෙත්වා, ‘අස්මී’ති දිට්ඨිමානානුසයං සමූහනිත්වා, අවිජ්ජං පහාය විජ්ජං උප්පාදෙත්වා, දිට්ඨෙවධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති – එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්ම’’න්ති.

92. ‘‘සාධාවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං උත්තරිං පඤ්හං අපුච්ඡුං – ‘‘සියා පනාවුසො, අඤ්ඤොපි පරියායො යථා අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්ම’’න්ති?

‘‘සියා, ආවුසො. යතො ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො ජරාමරණඤ්ච පජානාති, ජරාමරණසමුදයඤ්ච පජානාති, ජරාමරණනිරොධඤ්ච පජානාති, ජරාමරණනිරොධගාමිනිං පටිපදඤ්ච පජානාති – එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්මං. කතමං පනාවුසො, ජරාමරණං, කතමො ජරාමරණසමුදයො, කතමො ජරාමරණනිරොධො, කතමා ජරාමරණනිරොධගාමිනී පටිපදා? යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හි තම්හි සත්තනිකායෙ ජරා ජීරණතා ඛණ්ඩිච්චං පාලිච්චං වලිත්තචතා ආයුනො සංහානි ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකො – අයං වුච්චතාවුසො, ජරා. කතමඤ්චාවුසො, මරණං? යා [යං (පී. ක.), සතිපට්ඨානසුත්තෙපි] තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හා තම්හා සත්තනිකායා චුති චවනතා භෙදො අන්තරධානං මච්චු මරණං කාලංකිරියා ඛන්ධානං භෙදො, කළෙවරස්ස නික්ඛෙපො, ජීවිතින්ද්‍රියස්සුපච්ඡෙදො – ඉදං වුච්චතාවුසො, මරණං. ඉති අයඤ්ච ජරා ඉදඤ්ච මරණං – ඉදං වුච්චතාවුසො, ජරාමරණං. ජාතිසමුදයා ජරාමරණසමුදයො, ජාතිනිරොධා ජරාමරණනිරොධො, අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො ජරාමරණනිරොධගාමිනී පටිපදා, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි…පෙ.… සම්මාසමාධි.

‘‘යතො බො, ආවුසො, අරියසාවකො එවං ජරාමරණං පජානාති, එවං ජරාමරණසමුදං පජානාති, එවං ජරාමරණනිරොධං පජානාති, එවං ජරාමරණනිරොධගාමිනිං පටිපදං පජානාති, සො සබ්බසො රාගානුසයං පහාය… පෙ…. දුක්ඛස්සන්තකරො හොති – එත්තාවතාපි බො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්ම’’න්ති.

93. ‘‘සාධාවුසො’’ති බො…පෙ…. අපුච්ඡුං – සියා පනාවුසො…පෙ…. ‘‘සියා, ආවුසො. යතො බො, ආවුසො, අරියසාවකො ජාතිඤ්ච පජානාති, ජාතිසමුදයඤ්ච පජානාති, ජාතිනිරොධඤ්ච පජානාති, ජාතිනිරොධගාමිනිං පටිපදඤ්ච පජානාති – එත්තාවතාපි බො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්මං. කතමා පනාවුසො, ජාති, කතමො ජාතිසමුදයො, කතමො ජාතිනිරොධො, කතමා ජාතිනිරොධගාමිනී පටිපදා? යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හි තම්හි සත්තනිකායෙ ජාති සඤ්ජාති ඔක්කන්ති අභිනිබ්බත්ති ඛන්ධානං පාතුභාවො, ආයතනානං පටිලාභො – අයං වුච්චතාවුසො, ජාති. භවසමුදයා ජාතිසමුදයො, භවනිරොධා ජාතිනිරොධො, අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො ජාතිනිරොධගාමිනී පටිපදා, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාසමාධි.

‘‘යතො බො, ආවුසො, අරියසාවකො එවං ජාතිං පජානාති, එවං ජාතිසමුදයං පජානාති, එවං ජාතිනිරොධං පජානාති, එවං ජාතිනිරොධගාමිනිං පටිපදං පජානාති, සො සබ්බසො රාගානුසයං පහාය…පෙ…. දුක්ඛස්සන්තකරො හොති – එත්තාවතාපි බො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්ම’’න්ති.

94. ‘‘සාධාවුසො’’ති බො…පෙ…. අපුච්ඡුං – සියා පනාවුසො…පෙ…. ‘‘සියා, ආවුසො. යතො බො, ආවුසො, අරියසාවකො භවඤ්ච පජානාති, භවසමුදයඤ්ච පජානාති, භවනිරොධඤ්ච පජානාති, භවනිරොධගාමිනිං පටිපදඤ්ච පජානාති – එත්තාවතාපි බො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්මං. කතමො පනාවුසො, භවො, කතමො භවසමුදයො, කතමො භවනිරොධො, කතමා භවනිරොධගාමිනී පටිපදා? තයොමෙ, ආවුසො, භවා – කාමභවො, රූපභවො, අරූපභවො. උපාදානසමුදයා භවසමුදයො, උපාදානනිරොධා භවනිරොධො, අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො භවනිරොධගාමිනී පටිපදා, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාසමාධි.

‘‘යතො බො, ආවුසො, අරියසාවකො එවං භවං පජානාති, එවං භවසමුදයං පජානාති, එවං භවනිරොධං පජානාති, එවං භවනිරොධගාමිනිං පටිපදං පජානාති, සො සබ්බසො රාගානුසයං පහාය…පෙ…. දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. එත්තාවතාපි බො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්ම’’න්ති.

95. ‘‘සාධාවුසො’’ති බො…පෙ…. අපුච්ඡුං – සියා පනාවුසො…පෙ…. ‘‘සියා, ආවුසො. යතො බො, ආවුසො, අරියසාවකො උපාදානඤ්ච පජානාති, උපාදානසමුදයඤ්ච පජානාති, උපාදානනිරොධඤ්ච පජානාති, උපාදානනිරොධගාමිනිං පටිපදඤ්ච පජානාති – එත්තාවතාපි බො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්මං. කතමං පනාවුසො, උපාදානං, කතමො උපාදානසමුදයො, කතමො උපාදානනිරොධො, කතමා උපාදානනිරොධගාමිනී පටිපදා? චත්තාරිමානි, ආවුසො, උපාදානානි – කාමුපාදානං, දිට්ඨුපාදානං, සීලබ්බතුපාදානං, අත්තවාදුපාදානං. තණ්හාසමුදයා උපාදානසමුදයො, තණ්හානිරොධා උපාදානනිරොධො, අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො උපාදානනිරොධගාමිනී පටිපදා, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාසමාධි.

‘‘යතො බො, ආවුසො, අරියසාවකො එවං උපාදානං පජානාති, එවං උපාදානසමුදයං පජානාති, එවං උපාදානනිරොධං පජානාති, එවං උපාදානනිරොධගාමිනිං පටිපදං පජානාති, සො සබ්බසො රාගානුසයං පහාය…පෙ. … දුක්ඛස්සන්තකරො හොති – එත්තාවතාපි බො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්ම’’න්ති.

96. ‘‘සාධාවුසො’’ති බො…පෙ…. අපුච්ඡුං – සියා පනාවුසො…පෙ…. ‘‘සියා, ආවුසො. යතො බො, ආවුසො, අරියසාවකො තණ්හඤ්ච පජානාති, තණ්හාසමුදයඤ්ච පජානාති, තණ්හානිරොධඤ්ච පජානාති, තණ්හානිරොධගාමිනිං පටිපදඤ්ච පජානාති – එත්තාවතාපි බො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්මං. කතමා පනාවුසො, තණ්හා, කතමො තණ්හාසමුදයො, කතමො තණ්හානිරොධො, කතමා තණ්හානිරොධගාමිනී පටිපදා? ඡයිමෙ, ආවුසො, තණ්හාකායා – රූපතණ්හා, සද්දතණ්හා, ගන්ධතණ්හා, රසතණ්හා, ඵොට්ඨබ්බතණ්හා, ධම්මතණ්හා. වෙදනාසමුදයා තණ්හාසමුදයො, වෙදනානිරොධා තණ්හානිරොධො, අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො තණ්හානිරොධගාමිනී පටිපදා, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාසමාධි.

‘‘යතො බො, ආවුසො, අරියසාවකො එවං තණ්හං පජානාති, එවං තණ්හාසමුදයං පජානාති, එවං තණ්හානිරොධං පජානාති, එවං තණ්හානිරොධගාමිනිං පටිපදං පජානාති, සො සබ්බසො රාගානුසයං පහාය…පෙ….

දුක්ඛස්සන්තකරො හොති – එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්ම''න්ති.

97. ''සාධාවුසො''ති ඛො…පෙ…. අපුච්ඡුං – සියා පනාවුසො…පෙ…. ''සියා, ආවුසො. යතො ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො වෙදනඤ්ච පජානාති, වෙදනාසමුදයඤ්ච පජානාති, වෙදනානිරොධඤ්ච පජානාති, වෙදනානිරොධගාමිනිං පටිපදඤ්ච පජානාති – එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්මං. කතමා පනාවුසො, වෙදනා, කතමො වෙදනාසමුදයො, කතමො වෙදනානිරොධො, කතමා වෙදනානිරොධගාමිනී පටිපදා? ඡයිමෙ, ආවුසො, වෙදනාකායා – චක්ඛුසම්ඵස්සජා වෙදනා, සොතසම්ඵස්සජා වෙදනා, ඝානසම්ඵස්සජා වෙදනා, ජිව්හාසම්ඵස්සජා වෙදනා, කායසම්ඵස්සජා වෙදනා, මනොසම්ඵස්සජා වෙදනා. ඵස්සසමුදයා වෙදනාසමුදයො, ඵස්සනිරොධා වෙදනානිරොධො, අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො වෙදනානිරොධගාමිනී පටිපදා, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි… පෙ…. සම්මාසමාධි.

''යතො ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො එවං වෙදනං පජානාති, එවං වෙදනාසමුදයං පජානාති, එවං වෙදනානිරොධං පජානාති, එවං වෙදනානිරොධගාමිනිං පටිපදං පජානාති, සො සබ්බසො රාගානුසයං පහාය…පෙ…. දුක්ඛස්සන්තකරො හොති – එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්ම''න්ති.

98. ''සාධාවුසො''ති ඛො…පෙ…. අපුච්ඡුං – සියා පනාවුසො…පෙ…. ''සියා, ආවුසො. යතො ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො ඵස්සඤ්ච පජානාති, ඵස්සසමුදයඤ්ච පජානාති, ඵස්සනිරොධඤ්ච පජානාති, ඵස්සනිරොධගාමිනිං පටිපදඤ්ච පජානාති – එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්මං. කතමො පනාවුසො, ඵස්සො, කතමො ඵස්සසමුදයො, කතමො ඵස්සනිරොධො, කතමා ඵස්සනිරොධගාමිනී පටිපදා? ඡයිමෙ, ආවුසො, ඵස්සකායා – චක්ඛුසම්ඵස්සො, සොතසම්ඵස්සො , ඝානසම්ඵස්සො, ජිව්හාසම්ඵස්සො, කායසම්ඵස්සො, මනොසම්ඵස්සො. සළායතනසමුදයා ඵස්සසමුදයො, සළායතනනිරොධා ඵස්සනිරොධො, අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො ඵස්සනිරොධගාමිනී පටිපදා, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාසමාධි.

''යතො ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො එවං ඵස්සං පජානාති, එවං ඵස්සසමුදයං පජානාති, එවං ඵස්සනිරොධං පජානාති, එවං ඵස්සනිරොධගාමිනිං පටිපදං පජානාති, සො සබ්බසො රාගානුසයං පහාය…පෙ…. දුක්ඛස්සන්තකරො හොති – එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්ම''න්ති.

99. ''සාධාවුසො''ති ඛො…පෙ…. අපුච්ඡුං – සියා පනාවුසො…පෙ…. ''සියා, ආවුසො. යතො ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සළායතනඤ්ච පජානාති, සළායතනසමුදයඤ්ච පජානාති, සළායතනනිරොධඤ්ච පජානාති, සළායතනනිරොධගාමිනිං පටිපදඤ්ච පජානාති – එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්මං. කතමං පනාවුසො, සළායතනං, කතමො සළායතනසමුදයො, කතමො සළායතනනිරොධො, කතමා සළායතනනිරොධගාමිනී පටිපදා ? ඡයිමානි, ආවුසො, ආයතනානි – චක්ඛායතනං, සොතායතනං, ඝානායතනං, ජිව්හායතනං, කායායතනං, මනායතනං. නාමරූපසමුදයා සළායතනසමුදයො, නාමරූපනිරොධා සළායතනනිරොධො, අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො සළායතනනිරොධගාමිනී පටිපදා, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාසමාධි.

''යතො ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො එවං සළායතනං පජානාති, එවං සළායතනසමුදයං පජානාති, එවං සළායතනනිරොධං පජානාති , එවං සළායතනනිරොධගාමිනිං පටිපදං පජානාති, සො සබ්බසො රාගානුසයං පහාය… පෙ… දුක්ඛස්සන්තකරො හොති – එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්ම''න්ති.

100. ''සාධාවුසො''ති ඛො…පෙ…. අපුච්ඡුං – සියා පනාවුසො…පෙ…. ''සියා, ආවුසො. යතො ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො නාමරූපඤ්ච පජානාති, නාමරූපසමුදයඤ්ච පජානාති, නාමරූපනිරොධඤ්ච පජානාති, නාමරූපනිරොධගාමිනිං පටිපදඤ්ච පජානාති – එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්මං. කතමං පනාවුසො, නාමරූපං, කතමො නාමරූපසමුදයො, කතමො නාමරූපනිරොධො, කතමා නාමරූපනිරොධගාමිනී පටිපදා? වෙදනා, සඤ්ඤා, චෙතනා, ඵස්සො, මනසිකාරො – ඉදං වුච්චතාවුසො, නාමං; චත්තාරි ච මහාභූතානි, චතුන්නඤ්ච මහාභූතානං උපාදායරූපං – ඉදං වුච්චතාවුසො, රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං – ඉදං වුච්චතාවුසො, නාමරූපං. විඤ්ඤාණසමුදයා නාමරූපසමුදයො, විඤ්ඤාණනිරොධා නාමරූපනිරොධො, අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො නාමරූපනිරොධගාමිනී පටිපදා, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාසමාධි.

‘‘යතො ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො එවං නාමරූපං පජානාති, එවං නාමරූපසමුදයං පජානාති, එවං නාමරූපනිරොධං පජානාති, එවං නාමරූපනිරොධගාමිනිං පටිපදං පජානාති, සො සබ්බසො රාගානුසයං පහාය…පෙ.… දුක්ඛස්සන්තකරො හොති – එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්ම’’න්ති.

101. ‘‘සාධාවුසො’’ති ඛො…පෙ.… අපුච්ඡුං – සියා පනාවුසො…පෙ.… ‘‘සියා, ආවුසො. යතො ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො විඤ්ඤාණඤ්ච පජානාති, විඤ්ඤාණසමුදයඤ්ච පජානාති, විඤ්ඤාණනිරොධඤ්ච පජානාති, විඤ්ඤාණනිරොධගාමිනිං පටිපදඤ්ච පජානාති – එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්මං. කතමං පනාවුසො, විඤ්ඤාණං, කතමො විඤ්ඤාණසමුදයො, කතමො විඤ්ඤාණනිරොධො, කතමා විඤ්ඤාණනිරොධගාමිනී පටිපදා? ඡයිමෙ, ආවුසො, විඤ්ඤාණකායා – චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, සොතවිඤ්ඤාණං, ඝානවිඤ්ඤාණං, ජිව්හාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනොවිඤ්ඤාණං. සඞ්ඛාරසමුදයා විඤ්ඤාණසමුදයො, සඞ්ඛාරනිරොධා විඤ්ඤාණනිරොධො, අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො විඤ්ඤාණනිරොධගාමිනී පටිපදා, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි…පෙ.… සම්මාසමාධි.

‘‘යතො ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො එවං විඤ්ඤාණං පජානාති, එවං විඤ්ඤාණසමුදයං පජානාති, එවං විඤ්ඤාණනිරොධං පජානාති, එවං විඤ්ඤාණනිරොධගාමිනිං පටිපදං පජානාති , සො සබ්බසො රාගානුසයං පහාය…පෙ.… දුක්ඛස්සන්තකරො හොති – එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්ම’’න්ති.

102. ‘‘සාධාවුසො’’ති ඛො…පෙ.… අපුච්ඡුං – සියා පනාවුසො…පෙ.… ‘‘සියා, ආවුසො. යතො ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සඞ්ඛාරෙ ච පජානාති, සඞ්ඛාරසමුදයඤ්ච පජානාති, සඞ්ඛාරනිරොධඤ්ච පජානාති, සඞ්ඛාරනිරොධගාමිනිං පටිපදඤ්ච පජානාති – එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්මං. කතමෙ පනාවුසො, සඞ්ඛාරා, කතමො සඞ්ඛාරසමුදයො, කතමො සඞ්ඛාරනිරොධො, කතමා සඞ්ඛාරනිරොධගාමිනී පටිපදා? තයොමෙ, ආවුසො, සඞ්ඛාරා – කායසඞ්ඛාරො, වචීසඞ්ඛාරො, චිත්තසඞ්ඛාරො. අවිජ්ජාසමුදයා සඞ්ඛාරසමුදයො, අවිජ්ජානිරොධා සඞ්ඛාරනිරොධො, අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො සඞ්ඛාරනිරොධගාමිනී පටිපදා, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි…පෙ.… සම්මාසමාධි.

‘‘යතො ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො එවං සඞ්ඛාරෙ පජානාති, එවං සඞ්ඛාරසමුදයං පජානාති, එවං සඞ්ඛාරනිරොධං පජානාති, එවං සඞ්ඛාරනිරොධගාමිනිං පටිපදං පජානාති, සො සබ්බසො රාගානුසයං පහාය, පටිඝානුසයං පටිවිනොදෙත්වා, ‘අස්මී’ති දිට්ඨිමානානුසයං සමූහනිත්වා, අවිජ්ජං පහාය විජ්ජං උප්පාදෙත්වා, දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති – එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්ම’’න්ති.

103. ‘‘සාධාවුසො’’ති ඛො…පෙ.… අපුච්ඡුං – සියා පනාවුසො…පෙ.… ‘‘සියා, ආවුසො. යතො ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො අවිජ්ජඤ්ච පජානාති, අවිජ්ජාසමුදයඤ්ච පජානාති, අවිජ්ජානිරොධඤ්ච පජානාති, අවිජ්ජානිරොධගාමිනිං පටිපදඤ්ච පජානාති – එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්මං. කතමා පනාවුසො, අවිජ්ජා, කතමො අවිජ්ජාසමුදයො, කතමො අවිජ්ජානිරොධො, කතමා අවිජ්ජානිරොධගාමිනී පටිපදා? යං ඛො, ආවුසො, දුක්ඛෙ අඤ්ඤාණං, දුක්ඛසමුදයෙ අඤ්ඤාණං, දුක්ඛනිරොධෙ අඤ්ඤාණං, දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය අඤ්ඤාණං – අයං වුච්චතාවුසො, අවිජ්ජා. ආසවසමුදයා අවිජ්ජාසමුදයො, ආසවනිරොධා අවිජ්ජානිරොධො, අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො අවිජ්ජානිරොධගාමිනී පටිපදා, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි…පෙ.… සම්මාසමාධි.

‘‘යතො ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො එවං අවිජ්ජං පජානාති, එවං අවිජ්ජාසමුදයං පජානාති, එවං අවිජ්ජානිරොධං පජානාති, එවං අවිජ්ජානිරොධගාමිනිං පටිපදං පජානාති, සො සබ්බසො රාගානුසයං පහාය, පටිඝානුසයං පටිවිනොදෙත්වා, ‘අස්මී’ති දිට්ඨිමානානුසයං සමූහනිත්වා, අවිජ්ජං පහාය විජ්ජං උප්පාදෙත්වා, දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති – එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්ම’’න්ති.

104. ‘‘සාධාවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං උත්තරිං පඤ්හං අපුච්ඡුං – ‘‘සියා පනාවුසො, අඤ්ඤොපි පරියායො යථා අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්ම’’න්ති?

‘‘සියා, ආවුසො. යතො ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො ආසවඤ්ච පජානාති, ආසවසමුදයඤ්ච පජානාති, ආසවනිරොධඤ්ච පජානාති, ආසවනිරොධගාමිනිං පටිපදඤ්ච පජානාති – එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති, උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්මං. කතමො පනාවුසො, ආසවො, කතමො ආසවසමුදයො, කතමො ආසවනිරොධො, කතමා ආසවනිරොධගාමිනී පටිපදාති?

තයොමෙ, ආවුසො, ආසවා – කාමාසවො, භවාසවො, අවිජ්ජාසවො. අවිජ්ජාසමුදයා ආසවසමුදයො, අවිජ්ජානිරොධා ආසවනිරොධො, අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො ආසවනිරොධගාමිනී පටිපදා, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි…පෙ. … සම්මාසමාධි.

“යතො ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො එවං ආසවං පජානාති, එවං ආසවසමුදයං පජානාති, එවං ආසවනිරොධං පජානාති, එවං ආසවනිරොධගාමිනිං පටිපදං පජානාති, සො සබ්බසො රාගානුසයං පහාය, පටිඝානුසයං පටිවිනොදෙත්වා, ‘අස්මී’ති දිට්ඨිමානානුසයං සමූහනිත්වා, අවිජ්ජං පහාය විජ්ජං උප්පාදෙත්වා, දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති – එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, අරියසාවකො සම්මාදිට්ඨි හොති , උජුගතාස්ස දිට්ඨි, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ආගතො ඉමං සද්ධම්ම”න්ති.

ඉදමවොචායස්මා සාරිපුත්තො. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

සම්මාදිට්ඨිසුත්තං නිට්ඨිතං නවමං. [ඉතො පරං කෙසුචි පොත්ථකෙසු ඉමාපි ගාථායො§එවං දිස්සන්ති –§දුක්ඛං ජරාමරණං උපාදානං, සළායතනං නාමරූපං. විඤ්ඤාණං යා සා පරෙ, කතමා පනාවුසො පදානං§කිං ජාති තණ්හා ච වෙදනා, අවිජ්ජාය චතුක්කනයො. චත්තාරි පරෙ කතමා, පනාවුසො පදානං කෙවලං§ආහාරො ච භවො ඵස්සො, සඞ්ඛාරො ආසවපඤ්චමො. යාව පඤ්ච පරෙ කතමා, පනාවුසො පදානං කිං§කතමන්ති ඡබ්බිධා වුත්තං, කතමානි චතුබ්බිධානි. කතමො පඤ්චවිධො වුත්තො, සබ්බෙසං එකසඞ්ඛානං පඤ්චනයපදානි වාති]

10. මහාසතිපට්ඨානසුත්තං

105. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කුරූසු විහරති කම්මාසධම්මං නාම කුරූනං නිගමො. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – “භික්ඛවො”ති. “භදන්තෙ”ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

උද්දෙසො

106. “එකායනො අයං, භික්ඛවෙ, මග්ගො සත්තානං විසුද්ධියා, සොකපරිදෙවානං [පරිද්දවානං (සී. පී.)] සමතික්කමාය, දුක්ඛදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමාය, ඤායස්ස අධිගමාය, නිබ්බානස්ස සච්ඡිකිරියාය, යදිදං චත්තාරො සතිපට්ඨානා.

“කතමෙ චත්තාරො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා, විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං; වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා, විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං; චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා, විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං; ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා, විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං.

උද්දෙසො නිට්ඨිතො.

කායානුපස්සනා ආනාපානපබ්බං

107. “කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අරඤ්ඤගතො වා රුක්ඛමූලගතො වා සුඤ්ඤාගාරගතො වා නිසීදති, පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා, උජුං කායං පණිධාය, පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා. සො සතොව අස්සසති, සතොව [සතො (සී. ස්‍යා.)] පස්සසති. දීඝං වා අස්සසන්තො ‘දීඝං අස්සසාමී’ති පජානාති, දීඝං වා පස්සසන්තො ‘දීඝං පස්සසාමී’ති පජානාති, රස්සං වා අස්සසන්තො ‘රස්සං අස්සසාමී’ති පජානාති, රස්සං වා පස්සසන්තො ‘රස්සං පස්සසාමී’ති පජානාති, ‘සබ්බකායපටිසංවෙදී අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති, ‘සබ්බකායපටිසංවෙදී පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති , ‘පස්සම්භයං කායසඞ්ඛාරං අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති, ‘පස්සම්භයං කායසඞ්ඛාරං පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති.

“සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, දක්ඛො භමකාරො වා භමකාරන්තෙවාසී වා දීඝං වා අඤ්ඡන්තො ‘දීඝං අඤ්ඡාමී’ති පජානාති, රස්සං වා අඤ්ඡන්තො ‘රස්සං අඤ්ඡාමී’ති පජානාති; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු දීඝං වා අස්සසන්තො ‘දීඝං අස්සසාමී’ති පජානාති, දීඝං වා පස්සසන්තො ‘දීඝං පස්සසාමී’ති පජානාති, රස්සං වා අස්සසන්තො ‘රස්සං අස්සසාමී’ති පජානාති, රස්සං වා පස්සසන්තො ‘රස්සං පස්සසාමී’ති පජානාති; ‘සබ්බකායපටිසංවෙදී අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති, ‘සබ්බකායපටිසංවෙදී පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති; ‘පස්සම්භයං කායසඞ්ඛාරං අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති, ‘පස්සම්භයං කායසඞ්ඛාරං පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති. ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති; සමුදයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති. ‘අත්ථි කායො’ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති. යාවදෙව ඤාණමත්තාය පටිස්සතිමත්තාය අනිස්සිතො ච විහරති, න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. එවම්පි ඛො [එවම්පි (සී. ස්‍යා. පී.)], භික්ඛවෙ, භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති.

ආනාපානපබ්බං නිට්ඨිතං.

කායානුපස්සනා ඉරියාපථපබ්බං

108. ‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ගච්ඡන්තො වා ‘ගච්ඡාමී’ති පජානාති, ඨිතො වා ‘ඨිතොම්හී’ති පජානාති, නිසින්නො වා ‘නිසින්නොම්හී’ති පජානාති, සයානො වා ‘සයානොම්හී’ති පජානාති. යථා යථා වා පනස්ස කායො පණිහිතො හොති තථා තථා නං පජානාති. ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති; සමුදයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති. ‘අත්ථි කායො’ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති. යාවදෙව ඤාණමත්තාය පටිස්සතිමත්තාය අනිස්සිතො ච විහරති, න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. එවම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති.

ඉරියාපථපබ්බං නිට්ඨිතං.

කායානුපස්සනා සම්පජානපබ්බං

109. ‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අභික්කන්තෙ පටික්කන්තෙ සම්පජානකාරී හොති, ආලොකිතෙ විලොකිතෙ සම්පජානකාරී හොති, සමිඤ්ජිතෙ පසාරිතෙ සම්පජානකාරී හොති, සඞ්ඝාටිපත්තචීවරධාරණෙ සම්පජානකාරී හොති, අසිතෙ පීතෙ ඛායිතෙ සායිතෙ සම්පජානකාරී හොති, උච්චාරපස්සාවකම්මෙ සම්පජානකාරී හොති, ගතෙ ඨිතෙ නිසින්නෙ සුත්තෙ ජාගරිතෙ භාසිතෙ තුණ්හීභාවෙ සම්පජානකාරී හොති. ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති…පෙ…. එවම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති.

සම්පජානපබ්බං නිට්ඨිතං.

කායානුපස්සනා පටිකූලමනසිකාරපබ්බං

110. ‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඉමමෙව කායං උද්ධං පාදතලා, අධො කෙසමත්ථකා, තචපරියන්තං පූරං නානප්පකාරස්ස අසුචිනො පච්චවෙක්ඛති – ‘අත්ථි ඉමස්මිං කායෙ කෙසා ලොමා නඛා දන්තා තචො මංසං න්හාරු [නහාරු (සී. ස්‍යා. පී.)] අට්ඨි අට්ඨිමිඤ්ජං වක්කං හදයං යකනං කිලොමකං පිහකං පප්ඵාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කරීසං පිත්තං සෙම්හං පුබ්බො ලොහිතං සෙදො මෙදො අස්සු වසා ඛෙළො සිඞ්ඝාණිකා ලසිකා මුත්ත’න්ති [මුත්තං මත්ථලුඞ්ගන්ති (ක.)].

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, උභතොමුඛා පුතොළි [මූතොළී (සී. ස්‍යා. පී.)] පූරා නානාවිහිතස්ස ධඤ්ඤස්ස, සෙය්‍යථිදං – සාලීනං වීහීනං මුග්ගානං මාසානං තිලානං තණ්ඩුලානං. තමෙනං චක්ඛුමා පුරිසො මුඤ්චිත්වා පච්චවෙක්ඛෙය්‍ය – ‘ඉමෙ සාලී ඉමෙ වීහී ඉමෙ මුග්ගා ඉමෙ මාසා ඉමෙ තිලා ඉමෙ තණ්ඩුලා’ති. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඉමමෙව කායං උද්ධං පාදතලා, අධො කෙසමත්ථකා, තචපරියන්තං පූරං නානප්පකාරස්ස අසුචිනො පච්චවෙක්ඛති – ‘අත්ථි ඉමස්මිං කායෙ කෙසා ලොමා…පෙ…. මුත්ත’න්ති.

‘‘ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති…පෙ…. එවම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති.

පටිකූලමනසිකාරපබ්බං නිට්ඨිතං.

කායානුපස්සනා ධාතුමනසිකාරපබ්බං

111. ‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඉමමෙව කායං යථාඨිතං යථාපණිහිතං ධාතුසො පච්චවෙක්ඛති – ‘අත්ථි ඉමස්මිං කායෙ පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූ’ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි , භික්ඛවෙ, දක්ඛො ගොඝාතකො වා ගොඝාතකන්තෙවාසී වා ගාවිං වධිත්වා චතුමහාපථෙ [චාතුම්මහාපථෙ (සී. ස්‍යා. පී.)] බිලසො විභජිත්වා නිසින්නො අස්ස. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඉමමෙව කායං යථාඨිතං යථාපණිහිතං ධාතුසො පච්චවෙක්ඛති – ‘අත්ථි ඉමස්මිං කායෙ පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූ’ති. ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති…පෙ…. එවම්පි ඛො, භික්ඛවෙ , භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති.

ධාතුමනසිකාරපබ්බං නිට්ඨිතං.

කායානුපස්සනා නවසිවථිකපබ්බං

112. "පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සෙය්‍යථාපි පස්සෙය්‍ය සරීරං සිවථිකාය ඡඩ්ඩිතං එකාහමතං වා ද්වීහමතං වා තීහමතං වා උද්ධුමාතකං විනීලකං විපුබ්බකජාතං. සො ඉමමෙව කායං උපසංහරති – 'අයම්පි ඛො කායො එවංධම්මො එවංභාවී එවංඅනතීතො'ති [එතං අනතීතොති (සී. පී.)]. ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති…පෙ…. එවම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති.

"පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සෙය්‍යථාපි පස්සෙය්‍ය සරීරං සිවථිකාය ඡඩ්ඩිතං කාකෙහි වා ඛජ්ජමානං කුලලෙහි වා ඛජ්ජමානං ගිජ්ඣෙහි වා ඛජ්ජමානං කඞ්කෙහි වා ඛජ්ජමානං සුනඛෙහි වා ඛජ්ජමානං බ්‍යග්ඝෙහි වා ඛජ්ජමානං දීපීහි වා ඛජ්ජමානං සිඞ්ගාලෙහි වා [ගිජ්ඣෙහි වා ඛජ්ජමානං, සුවානෙහි වා ඛජ්ජමානං, සිගාලෙහි වා (ස්‍යා. පී.)] ඛජ්ජමානං විවිධෙහි වා පාණකජාතෙහි ඛජ්ජමානං. සො ඉමමෙව කායං උපසංහරති – 'අයම්පි ඛො කායො එවංධම්මො එවංභාවී එවංඅනතීතො'ති. ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති…පෙ…. එවම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති.

"පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සෙය්‍යථාපි පස්සෙය්‍ය සරීරං සිවථිකාය ඡඩ්ඩිතං අට්ඨිකසඞ්ඛලිකං සමංසලොහිතං න්හාරුසම්බන්ධං…පෙ…. අට්ඨිකසඞ්ඛලිකං නිමංසලොහිතමක්ඛිතං න්හාරුසම්බන්ධං…පෙ…. අට්ඨිකසඞ්ඛලිකං අපගතමංසලොහිතං න්හාරුසම්බන්ධං…පෙ…. අට්ඨිකානි අපගතසම්බන්ධානි [අපගතන්හාරුසම්බන්ධානි (ස්‍යා.)] දිසා විදිසා වික්ඛිත්තානි, අඤ්ඤෙන හත්ථට්ඨිකං අඤ්ඤෙන පාදට්ඨිකං අඤ්ඤෙන ගොප්ඵකට්ඨිකං ["අඤ්ඤෙන ගොප්ඵකට්ඨික"න්ති ඉදං සී. ස්‍යා. පී. පොත්ථකෙසු නත්ථි] අඤ්ඤෙන ජඞ්ඝට්ඨිකං අඤ්ඤෙන ඌරුට්ඨිකං අඤ්ඤෙන කටිට්ඨිකං [අඤ්ඤෙන කටට්ඨිකං අඤ්ඤෙන පිට්ඨට්ඨිකං අඤ්ඤෙන කණ්ටකට්ඨිකං අඤ්ඤෙන ඵාසුකට්ඨිකං අඤ්ඤෙන උරට්ඨිකං අඤ්ඤෙන අංසට්ඨිකං අඤ්ඤෙන බාහුට්ඨිකං (ස්‍යා.)] අඤ්ඤෙන ඵාසුකට්ඨිකං අඤ්ඤෙන පිට්ඨිට්ඨිකං අඤ්ඤෙන ඛන්ධට්ඨිකං [අඤ්ඤෙන කටට්ඨිකං අඤ්ඤෙන පිට්ඨට්ඨිකං අඤ්ඤෙන කණ්ටකට්ඨිකං අඤ්ඤෙන ඵාසුකට්ඨිකං අඤ්ඤෙන උරට්ඨිකං අඤ්ඤෙන අංසට්ඨිකං අඤ්ඤෙන බාහුට්ඨිකං (ස්‍යා.)] අඤ්ඤෙන ගීවට්ඨිකං අඤ්ඤෙන හනුකට්ඨිකං අඤ්ඤෙන දන්තට්ඨිකං අඤ්ඤෙන සීසකටාහං. සො ඉමමෙව කායං උපසංහරති – 'අයම්පි ඛො කායො එවංධම්මො එවංභාවී එවංඅනතීතො'ති. ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති…පෙ…. එවම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති.

"පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සෙය්‍යථාපි පස්සෙය්‍ය සරීරං සිවථිකාය ඡඩ්ඩිතං, අට්ඨිකානි සෙතානි සඞ්ඛවණ්ණපටිභාගානි [සඞ්ඛවණ්ණූපනිභානි (සී. ස්‍යා. පී.)] …පෙ…. අට්ඨිකානි පුඤ්ජකිතානි තෙරොවස්සිකානි…පෙ…. අට්ඨිකානි පූතීනි චුණ්ණකජාතානි . සො ඉමමෙව කායං උපසංහරති – 'අයම්පි ඛො කායො එවංධම්මො එවංභාවී එවංඅනතීතො'ති. ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති; සමුදයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති. 'අත්ථි කායො'ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති. යාවදෙව ඤාණමත්තාය පටිස්සතිමත්තාය අනිස්සිතො ච විහරති, න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. එවම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති.

නවසිවථිකපබ්බං නිට්ඨිතං.

චුද්දසකායානුපස්සනා නිට්ඨිතා.

වෙදනානුපස්සනා

113. "කථඤ්ච පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සුඛං වා [සුඛං, දුක්ඛං, අදුක්ඛමසුඛං (සී. ස්‍යා. පී. ක.)] වෙදනං වෙදයමානො 'සුඛං වෙදනං වෙදයාමී'ති පජානාති; දුක්ඛං වා [සුඛං, දුක්ඛං අදුක්ඛමසුඛං (සී. ස්‍යා. පී. ක.)] වෙදනං වෙදයමානො 'දුක්ඛං වෙදනං වෙදයාමී'ති පජානාති; අදුක්ඛමසුඛං වා වෙදනං වෙදයමානො 'අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදයාමී'ති පජානාති; සාමිසං වා සුඛං වෙදනං වෙදයමානො 'සාමිසං සුඛං වෙදනං වෙදයාමී'ති පජානාති; නිරාමිසං වා සුඛං වෙදනං වෙදයමානො 'නිරාමිසං සුඛං වෙදනං වෙදයාමී'ති පජානාති; සාමිසං වා දුක්ඛං වෙදනං වෙදයමානො 'සාමිසං දුක්ඛං වෙදනං වෙදයාමී'ති පජානාති; නිරාමිසං වා දුක්ඛං වෙදනං වෙදයමානො 'නිරාමිසං දුක්ඛං වෙදනං වෙදයාමී'ති පජානාති; සාමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදයමානො 'සාමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදයාමී'ති පජානාති; නිරාමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදයමානො 'නිරාමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදයාමී'ති පජානාති; ඉති අජ්ඣත්තං වා වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති; සමුදයධම්මානුපස්සී වා වෙදනාසු විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා වෙදනාසු විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා වෙදනාසු විහරති. 'අත්ථි වෙදනා'ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති. යාවදෙව ඤාණමත්තාය පටිස්සතිමත්තාය අනිස්සිතො ච විහරති , න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. එවම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති.

වෙදනානුපස්සනා නිට්ඨිතා.

චිත්තානුපස්සනා

114. ‘‘කථඤ්ච පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සරාගං වා චිත්තං ‘සරාගං චිත්ත’න්ති පජානාති, වීතරාගං වා චිත්තං ‘වීතරාගං චිත්ත’න්ති පජානාති; සදොසං වා චිත්තං ‘සදොසං චිත්ත’න්ති පජානාති, වීතදොසං වා චිත්තං ‘වීතදොසං චිත්ත’න්ති පජානාති; සමොහං වා චිත්තං ‘සමොහං චිත්ත’න්ති පජානාති, වීතමොහං වා චිත්තං ‘වීතමොහං චිත්ත’න්ති පජානාති; සංඛිත්තං වා චිත්තං ‘සංඛිත්තං චිත්ත’න්ති පජානාති, වික්ඛිත්තං වා චිත්තං ‘වික්ඛිත්තං චිත්ත’න්ති පජානාති; මහග්ගතං වා චිත්තං ‘මහග්ගතං චිත්ත’න්ති පජානාති, අමහග්ගතං වා චිත්තං ‘අමහග්ගතං චිත්ත’න්ති පජානාති; සඋත්තරං වා චිත්තං ‘සඋත්තරං චිත්ත’න්ති පජානාති, අනුත්තරං වා චිත්තං ‘අනුත්තරං චිත්ත’න්ති පජානාති; සමාහිතං වා චිත්තං ‘සමාහිතං චිත්ත’න්ති පජානාති, අසමාහිතං වා චිත්තං ‘අසමාහිතං චිත්ත’න්ති පජානාති; විමුත්තං වා චිත්තං ‘විමුත්තං චිත්ත’න්ති පජානාති, අවිමුත්තං වා චිත්තං ‘අවිමුත්තං චිත්ත’න්ති පජානාති. ඉති අජ්ඣත්තං වා චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති; සමුදයධම්මානුපස්සී වා චිත්තස්මිං විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා චිත්තස්මිං විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා චිත්තස්මිං විහරති. ‘අත්ථි චිත්ත’න්ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති. යාවදෙව ඤාණමත්තාය පටිස්සතිමත්තාය අනිස්සිතො ච විහරති, න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති . එවම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති.

චිත්තානුපස්සනා නිට්ඨිතා.

ධම්මානුපස්සනා නීවරණපබ්බං

115. ‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති පඤ්චසු නීවරණෙසු. කථඤ්ච පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති පඤ්චසු නීවරණෙසු?

‘‘ඉධ , භික්ඛවෙ, භික්ඛු සන්තං වා අජ්ඣත්තං කාමච්ඡන්දං ‘අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං කාමච්ඡන්දො’ති පජානාති, අසන්තං වා අජ්ඣත්තං කාමච්ඡන්දං ‘නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං කාමච්ඡන්දො’ති පජානාති; යථා ච අනුප්පන්නස්ස කාමච්ඡන්දස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නස්ස කාමච්ඡන්දස්ස පහානං හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච පහීනස්ස කාමච්ඡන්දස්ස ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

‘‘සන්තං වා අජ්ඣත්තං බ්‍යාපාදං ‘අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං බ්‍යාපාදො’ති පජානාති, අසන්තං වා අජ්ඣත්තං බ්‍යාපාදං ‘නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං බ්‍යාපාදො’ති පජානාති; යථා ච අනුප්පන්නස්ස බ්‍යාපාදස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නස්ස බ්‍යාපාදස්ස පහානං හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච පහීනස්ස බ්‍යාපාදස්ස ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

‘‘සන්තං වා අජ්ඣත්තං ථිනමිද්ධං ‘අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං ථිනමිද්ධ’න්ති පජානාති, අසන්තං වා අජ්ඣත්තං ථිනමිද්ධං ‘නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං ථිනමිද්ධ’න්ති පජානාති, යථා ච අනුප්පන්නස්ස ථිනමිද්ධස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නස්ස ථිනමිද්ධස්ස පහානං හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච පහීනස්ස ථිනමිද්ධස්ස ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

‘‘සන්තං වා අජ්ඣත්තං උද්ධච්චකුක්කුච්චං ‘අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං උද්ධච්චකුක්කුච්ච’න්ති පජානාති, අසන්තං වා අජ්ඣත්තං උද්ධච්චකුක්කුච්චං ‘නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං උද්ධච්චකුක්කුච්ච’න්ති පජානාති; යථා ච අනුප්පන්නස්ස උද්ධච්චකුක්කුච්චස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නස්ස උද්ධච්චකුක්කුච්චස්ස පහානං හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච පහීනස්ස උද්ධච්චකුක්කුච්චස්ස ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

‘‘සන්තං වා අජ්ඣත්තං විචිකිච්ඡං ‘අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං විචිකිච්ඡා’ති පජානාති, අසන්තං වා අජ්ඣත්තං විචිකිච්ඡං ‘නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං විචිකිච්ඡා’ති පජානාති; යථා ච අනුප්පන්නාය විචිකිච්ඡාය උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නාය විචිකිච්ඡාය පහානං හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච පහීනාය විචිකිච්ඡාය ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

‘‘ඉති අජ්ඣත්තං වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති; සමුදයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති , සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති. ‘අත්ථි ධම්මා’ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති. යාවදෙව ඤාණමත්තාය පටිස්සතිමත්තාය අනිස්සිතො ච විහරති, න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. එවම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති පඤ්චසු නීවරණෙසු.

නීවරණපබ්බං නිට්ඨිතං.

ධම්මානුපස්සනා ඛන්ධපබ්බං

116. ‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති පඤ්චසු උපාදානක්ඛන්ධෙසු. කථඤ්ච පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති පඤ්චසු උපාදානක්ඛන්ධෙසු? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු – ‘ඉති රූපං, ඉති රූපස්ස සමුදයො, ඉති රූපස්ස අත්ථඞ්ගමො; ඉති වෙදනා, ඉති වෙදනාය සමුදයො, ඉති වෙදනාය අත්ථඞ්ගමො; ඉති සඤ්ඤා, ඉති සඤ්ඤාය සමුදයො, ඉති සඤ්ඤාය අත්ථඞ්ගමො; ඉති සඞ්ඛාරා, ඉති සඞ්ඛාරානං සමුදයො, ඉති සඞ්ඛාරානං අත්ථඞ්ගමො; ඉති විඤ්ඤාණං, ඉති විඤ්ඤාණස්ස සමුදයො, ඉති විඤ්ඤාණස්ස අත්ථඞ්ගමො’ති; ඉති අජ්ඣත්තං වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති; සමුදයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති. ‘අත්ථි ධම්මා’ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති. යාවදෙව ඤාණමත්තාය පටිස්සතිමත්තාය අනිස්සිතො ච විහරති, න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. එවම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති පඤ්චසු උපාදානක්ඛන්ධෙසු.

ඛන්ධපබ්බං නිට්ඨිතං.

ධම්මානුපස්සනා ආයතනපබ්බං

117. ‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ඡසු අජ්ඣත්තිකබාහිරෙසු ආයතනෙසු. කථඤ්ච පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ඡසු අජ්ඣත්තිකබාහිරෙසු ආයතනෙසු?

‘‘ඉධ , භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුඤ්ච පජානාති, රූපෙ ච පජානාති, යඤ්ච තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති සංයොජනං තඤ්ච පජානාති, යථා ච අනුප්පන්නස්ස සංයොජනස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නස්ස සංයොජනස්ස පහානං හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච පහීනස්ස සංයොජනස්ස ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

‘‘සොතඤ්ච පජානාති, සද්දෙ ච පජානාති, යඤ්ච තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති සංයොජනං තඤ්ච පජානාති, යථා ච අනුප්පන්නස්ස සංයොජනස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නස්ස සංයොජනස්ස පහානං හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච පහීනස්ස සංයොජනස්ස ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

‘‘ඝානඤ්ච පජානාති, ගන්ධෙ ච පජානාති, යඤ්ච තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති සංයොජනං තඤ්ච පජානාති, යථා ච අනුප්පන්නස්ස සංයොජනස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නස්ස සංයොජනස්ස පහානං හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච පහීනස්ස සංයොජනස්ස ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

‘‘ජිව්හඤ්ච පජානාති, රසෙ ච පජානාති, යඤ්ච තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති සංයොජනං තඤ්ච පජානාති, යථා ච අනුප්පන්නස්ස සංයොජනස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නස්ස සංයොජනස්ස පහානං හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච පහීනස්ස සංයොජනස්ස ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

‘‘කායඤ්ච පජානාති, ඵොට්ඨබ්බෙ ච පජානාති, යඤ්ච තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති සංයොජනං තඤ්ච පජානාති, යථා ච අනුප්පන්නස්ස සංයොජනස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නස්ස සංයොජනස්ස පහානං හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච පහීනස්ස සංයොජනස්ස ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

‘‘මනඤ්ච පජානාති, ධම්මෙ ච පජානාති, යඤ්ච තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති සංයොජනං තඤ්ච පජානාති, යථා ච අනුප්පන්නස්ස සංයොජනස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නස්ස සංයොජනස්ස පහානං හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච පහීනස්ස සංයොජනස්ස ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

‘‘ඉති අජ්ඣත්තං වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති; සමුදයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති. ‘අත්ථි ධම්මා’ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති. යාවදෙව ඤාණමත්තාය පටිස්සතිමත්තාය අනිස්සිතො ච විහරති න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. එවම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ඡසු අජ්ඣත්තිකබාහිරෙසු ආයතනෙසු.

ආයතනපබ්බං නිට්ඨිතං.

ධම්මානුපස්සනා බොජ්ඣඞ්ගපබ්බං

118. ‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති සත්තසු බොජ්ඣඞ්ගෙසු. කථඤ්ච පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති සත්තසු බොජ්ඣඞ්ගෙසු? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සන්තං වා අජ්ඣත්තං සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං ‘අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො’ති පජානාති, අසන්තං වා අජ්ඣත්තං සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං ‘නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො’ති පජානාති, යථා ච අනුප්පන්නස්ස

සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නස්ස සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස භාවනාය පාරිපූරී හොති තඤ්ච පජානාති.

‘‘සන්තං වා අජ්ඣත්තං ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගං ‘අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො’ති පජානාති, අසන්තං වා අජ්ඣත්තං ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගං ‘නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො’ති පජානාති, යථා ච අනුප්පන්නස්ස ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නස්ස ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස භාවනාය පාරිපූරී හොති තඤ්ච පජානාති.

‘‘සන්තං වා අජ්ඣත්තං වීරියසම්බොජ්ඣඞ්ගං ‘අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං වීරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො’ති පජානාති, අසන්තං වා අජ්ඣත්තං වීරියසම්බොජ්ඣඞ්ගං ‘නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං වීරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො’ති පජානාති, යථා ච අනුප්පන්නස්ස වීරියසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නස්ස වීරියසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස භාවනාය පාරිපූරී හොති තඤ්ච පජානාති.

‘‘සන්තං වා අජ්ඣත්තං පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං ‘අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො’ති පජානාති, අසන්තං වා අජ්ඣත්තං පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං ‘නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො’ති පජානාති , යථා ච අනුප්පන්නස්ස පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නස්ස පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස භාවනාය පාරිපූරී හොති තඤ්ච පජානාති.

‘‘සන්තං වා අජ්ඣත්තං පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගං ‘අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො’ති පජානාති, අසන්තං වා අජ්ඣත්තං පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගං ‘නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො’ති පජානාති, යථා ච අනුප්පන්නස්ස පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නස්ස පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස භාවනාය පාරිපූරී හොති තඤ්ච පජානාති.

‘‘සන්තං වා අජ්ඣත්තං සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගං ‘අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො’ති පජානාති, අසන්තං වා අජ්ඣත්තං සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගං ‘නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො’ති පජානාති, යථා ච අනුප්පන්නස්ස සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නස්ස සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස භාවනාය පාරිපූරී හොති තඤ්ච පජානාති.

‘‘සන්තං වා අජ්ඣත්තං උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගං ‘අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගො’ති පජානාති, අසන්තං වා අජ්ඣත්තං උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගං ‘නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගො’ති පජානාති, යථා ච අනුප්පන්නස්ස උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නස්ස උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස භාවනාය පාරිපූරී හොති තඤ්ච පජානාති .

‘‘ඉති අජ්ඣත්තං වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති; සමුදයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති. ‘අත්ථි ධම්මා’ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති. යාවදෙව ඤාණමත්තාය පටිස්සතිමත්තාය අනිස්සිතො ච විහරති, න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. එවම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති සත්තසු බොජ්ඣඞ්ගෙසු.

බොජ්ඣඞ්ගපබ්බං නිට්ඨිතං [බොජ්ඣඞ්ගපබ්බං නිට්ඨිතං. පඨමභාණවාරං (ස්‍යා.)].

ධම්මානුපස්සනා සච්චපබ්බං

119. ‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති චතූසු අරියසච්චෙසු. කථඤ්ච පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති චතූසු අරියසච්චෙසු? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ‘ඉදං දුක්ඛ’න්ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං දුක්ඛසමුදයො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං දුක්ඛනිරොධො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං පජානාති.

පඨමභාණවාරො නිට්ඨිතො.

දුක්ඛසච්චනිද්දෙසො

120. ‘‘කතමඤ්ච , භික්ඛවෙ, දුක්ඛං අරියසච්චං? ජාතිපි දුක්ඛා, ජරාපි දුක්ඛා, මරණම්පි දුක්ඛං, සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසාපි දුක්ඛා, අප්පියෙහි සම්පයොගොපි දුක්ඛො, පියෙහි විප්පයොගොපි දුක්ඛො [‘‘අප්පියෙහි…පෙ…. විප්පයොගොපි දුක්ඛො’’ති පාඨො චෙව තංනිද්දෙසො ච සී. පී. පොත්ථකෙසු න දිස්සති, සුමඞ්ගලවිලාසිනියංපි තංසංවණ්ණනා නත්ථි], යම්පිච්ඡං න ලභති තම්පි දුක්ඛං, සංඛිත්තෙන පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා [පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධාපි (ක.)] දුක්ඛා.

121. ‘‘කතමා ච, භික්ඛවෙ, ජාති? යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හි තම්හි සත්තනිකායෙ ජාති සඤ්ජාති ඔක්කන්ති අභිනිබ්බත්ති ඛන්ධානං පාතුභාවො ආයතනානං පටිලාභො, අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ජාති.

122. ‘‘කතමා ච, භික්ඛවෙ, ජරා? යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හි තම්හි සත්තනිකායෙ ජරා ජීරණතා ඛණ්ඩිච්චං පාලිච්චං වලිත්තචතා ආයුනො සංහානි ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකො, අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ජරා.

123. ‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, මරණං? යං [සුමඞ්ගලවිලාසිනී ඔලොකෙතබ්බා] තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හා තම්හා සත්තනිකායා චුති චවනතා භෙදො අන්තරධානං මච්චු මරණං කාලඞ්කිරියා ඛන්ධානං භෙදො කළෙවරස්ස නික්ඛෙපො ජීවිතින්ද්‍රියස්සුපච්ඡෙදො, ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, මරණං.

124. ‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, සොකො? යො ඛො, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන බ්‍යසනෙන සමන්නාගතස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන දුක්ඛධම්මෙන ඵුට්ඨස්ස සොකො සොචනා සොචිතත්තං අන්තොසොකො අන්තොපරිසොකො, අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සොකො.

125. ‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, පරිදෙවො? යො ඛො, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන බ්‍යසනෙන සමන්නාගතස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන දුක්ඛධම්මෙන ඵුට්ඨස්ස ආදෙවො පරිදෙවො ආදෙවනා පරිදෙවනා ආදෙවිතත්තං පරිදෙවිතත්තං, අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පරිදෙවො.

126. ‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, දුක්ඛං? යං ඛො, භික්ඛවෙ, කායිකං දුක්ඛං කායිකං අසාතං කායසම්ඵස්සජං දුක්ඛං අසාතං වෙදයිතං, ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, දුක්ඛං.

127. ‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, දොමනස්සං? යං ඛො, භික්ඛවෙ, චෙතසිකං දුක්ඛං චෙතසිකං අසාතං මනොසම්ඵස්සජං දුක්ඛං අසාතං වෙදයිතං, ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, දොමනස්සං.

128. ‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, උපායාසො? යො ඛො, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන බ්‍යසනෙන සමන්නාගතස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන දුක්ඛධම්මෙන ඵුට්ඨස්ස ආයාසො උපායාසො ආයාසිතත්තං උපායාසිතත්තං, අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, උපායාසො.

129. ‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අප්පියෙහි සම්පයොගො දුක්ඛො? ඉධ යස්ස තෙ හොන්ති අනිට්ඨා අකන්තා අමනාපා රූපා සද්දා ගන්ධා රසා ඵොට්ඨබ්බා ධම්මා, යෙ වා පනස්ස තෙ හොන්ති අනත්ථකාමා අහිතකාමා අඵාසුකකාමා අයොගක්ඛෙමකාමා, යා තෙහි සද්ධිං සඞ්ගති සමාගමො සමොධානං මිස්සීභාවො, අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අප්පියෙහි සම්පයොගො දුක්ඛො.

130. ‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, පියෙහි විප්පයොගො දුක්ඛො? ඉධ යස්ස තෙ හොන්ති ඉට්ඨා කන්තා මනාපා රූපා සද්දා ගන්ධා රසා ඵොට්ඨබ්බා ධම්මා, යෙ වා පනස්ස තෙ හොන්ති අත්ථකාමා හිතකාමා ඵාසුකකාමා යොගක්ඛෙමකාමා මාතා වා පිතා වා භාතා වා භගිනී වා මිත්තා වා අමච්චා වා ඤාතිසාලොහිතා වා, යා තෙහි සද්ධිං අසඞ්ගති අසමාගමො අසමොධානං අමිස්සීභාවො, අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පියෙහි විප්පයොගො දුක්ඛො.

131. ‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, යම්පිච්ඡං න ලභති තම්පි දුක්ඛං? ජාතිධම්මානං, භික්ඛවෙ , සත්තානං එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජති – ‘අහො වත මයං න ජාතිධම්මා අස්සාම, න ච වත නො ජාති ආගච්ඡෙය්‍යා’ති. න ඛො පනෙතං ඉච්ඡාය පත්තබ්බං, ඉදම්පි යම්පිච්ඡං න ලභති තම්පි දුක්ඛං. ජරාධම්මානං, භික්ඛවෙ, සත්තානං එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජති – ‘අහො වත මයං න ජරාධම්මා අස්සාම, න ච වත නො ජරා ආගච්ඡෙය්‍යා’ති. න ඛො පනෙතං ඉච්ඡාය පත්තබ්බං, ඉදම්පි යම්පිච්ඡං න ලභති තම්පි දුක්ඛං. බ්‍යාධිධම්මානං, භික්ඛවෙ, සත්තානං එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජති – ‘අහො වත මයං න බ්‍යාධිධම්මා අස්සාම, න ච වත නො බ්‍යාධි ආගච්ඡෙය්‍යා’ති. න ඛො පනෙතං ඉච්ඡාය පත්තබ්බං, ඉදම්පි යම්පිච්ඡං න ලභති තම්පි දුක්ඛං. මරණධම්මානං, භික්ඛවෙ, සත්තානං එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජති – ‘අහො වත මයං න මරණධම්මා අස්සාම, න ච වත නො මරණං ආගච්ඡෙය්‍යා’ති. න ඛො පනෙතං ඉච්ඡාය පත්තබ්බං, ඉදම්පි යම්පිච්ඡං න ලභති තම්පි දුක්ඛං. සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසධම්මානං, භික්ඛවෙ, සත්තානං එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජති – ‘අහො වත මයං න සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසධම්මා අස්සාම, න ච වත නො සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසධම්මා ආගච්ඡෙය්‍යු’න්ති. න ඛො පනෙතං ඉච්ඡාය පත්තබ්බං, ඉදම්පි යම්පිච්ඡං න ලභති තම්පි දුක්ඛං.

132. ‘‘කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, සංඛිත්තෙන පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා දුක්ඛා? සෙය්‍යථිදං – රූපුපාදානක්ඛන්ධො, වෙදනුපාදානක්ඛන්ධො, සඤ්ඤුපාදානක්ඛන්ධො, සඞ්ඛාරුපාදානක්ඛන්ධො, විඤ්ඤාණුපාදානක්ඛන්ධො. ඉමෙ වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, සංඛිත්තෙන පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා දුක්ඛා. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, දුක්ඛං අරියසච්චං.

සමුදයසච්චනිද්දෙසො

133. ‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, දුක්ඛසමුදයං [දුක්ඛසමුදයො (ස්‍යා.)] අරියසච්චං? යායං තණ්හා පොනොබ්භවිකා [පොනොභවිකා (සී. පී.)] නන්දීරාගසහගතා [නන්දිරාගසහගතා (සී. ස්‍යා. පී.)] තත්‍රතත්‍රාභිනන්දිනී. සෙය්‍යථීදං – කාමතණ්හා භවතණ්හා විභවතණ්හා.

‘‘සා ඛො පනෙසා, භික්ඛවෙ, තණ්හා කත්ථ උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, කත්ථ නිවිසමානා නිවිසති? යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති.

‘‘කිඤ්ච ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං? චක්ඛු ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති. සොතං ලොකෙ…පෙ.… ඝානං ලොකෙ… ජිව්හා ලොකෙ… කායො ලොකෙ… මනො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති.

‘‘රූපා ලොකෙ… සද්දා ලොකෙ… ගන්ධා ලොකෙ… රසා ලොකෙ… ඵොට්ඨබ්බා ලොකෙ… ධම්මා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති.

‘‘චක්ඛුවිඤ්ඤාණං ලොකෙ… සොතවිඤ්ඤාණං ලොකෙ… ඝානවිඤ්ඤාණං ලොකෙ… ජිව්හාවිඤ්ඤාණං ලොකෙ… කායවිඤ්ඤාණං ලොකෙ… මනොවිඤ්ඤාණං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති.

‘‘චක්ඛුසම්ඵස්සො ලොකෙ… සොතසම්ඵස්සො ලොකෙ… ඝානසම්ඵස්සො ලොකෙ… ජිව්හාසම්ඵස්සො ලොකෙ… කායසම්ඵස්සො ලොකෙ… මනොසම්ඵස්සො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති.

‘‘චක්ඛුසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ… සොතසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ… ඝානසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ… ජිව්හාසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ… කායසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ… මනොසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති.

‘‘රූපසඤ්ඤා ලොකෙ… සද්දසඤ්ඤා ලොකෙ… ගන්ධසඤ්ඤා ලොකෙ… රසසඤ්ඤා ලොකෙ… ඵොට්ඨබ්බසඤ්ඤා ලොකෙ… ධම්මසඤ්ඤා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති.

‘‘රූපසඤ්චෙතනා ලොකෙ… සද්දසඤ්චෙතනා ලොකෙ… ගන්ධසඤ්චෙතනා ලොකෙ… රසසඤ්චෙතනා ලොකෙ… ඵොට්ඨබ්බසඤ්චෙතනා ලොකෙ… ධම්මසඤ්චෙතනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති.

‘‘රූපතණ්හා ලොකෙ… සද්දතණ්හා ලොකෙ… ගන්ධතණ්හා ලොකෙ… රසතණ්හා ලොකෙ… ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ලොකෙ… ධම්මතණ්හා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති.

‘‘රූපවිතක්කො ලොකෙ… සද්දවිතක්කො ලොකෙ… ගන්ධවිතක්කො ලොකෙ… රසවිතක්කො ලොකෙ… ඵොට්ඨබ්බවිතක්කො ලොකෙ… ධම්මවිතක්කො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති.

‘‘රූපවිචාරො ලොකෙ… සද්දවිචාරො ලොකෙ… ගන්ධවිචාරො ලොකෙ… රසවිචාරො ලොකෙ… ඵොට්ඨබ්බවිචාරො ලොකෙ… ධම්මවිචාරො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, දුක්ඛසමුදයං අරියසච්චං.

නිරොධසච්චනිද්දෙසො

134. ‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, දුක්ඛනිරොධං [දුක්ඛනිරොධො (ස්‍යා.)] අරියසච්චං? යො තස්සායෙව තණ්හාය අසෙසවිරාගනිරොධො චාගො පටිනිස්සග්ගො මුත්ති අනාලයො.

‘‘සා ඛො පනෙසා, භික්ඛවෙ, තණ්හා කත්ථ පහීයමානා පහීයති, කත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති? යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

‘‘කිඤ්ච ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං? චක්ඛු ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති. සොතං ලොකෙ…පෙ.… ඝානං ලොකෙ… ජිව්හා ලොකෙ… කායො ලොකෙ… මනො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

“රූපා ලොකෙ… සද්දා ලොකෙ… ගන්ධා ලොකෙ… රසා ලොකෙ… ඵොට්ඨබ්බා ලොකෙ… ධම්මා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

“චක්ඛුවිඤ්ඤාණං ලොකෙ… සොතවිඤ්ඤාණං ලොකෙ… ඝානවිඤ්ඤාණං ලොකෙ… ජිව්හාවිඤ්ඤාණං ලොකෙ… කායවිඤ්ඤාණං ලොකෙ… මනොවිඤ්ඤාණං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

“චක්ඛුසම්ඵස්සො ලොකෙ… සොතසම්ඵස්සො ලොකෙ… ඝානසම්ඵස්සො ලොකෙ… ජිව්හාසම්ඵස්සො ලොකෙ… කායසම්ඵස්සො ලොකෙ… මනොසම්ඵස්සො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

“චක්ඛුසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ… සොතසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ… ඝානසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ… ජිව්හාසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ… කායසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ… මනොසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

“රූපසඤ්ඤා ලොකෙ… සද්දසඤ්ඤා ලොකෙ… ගන්ධසඤ්ඤා ලොකෙ… රසසඤ්ඤා ලොකෙ… ඵොට්ඨබ්බසඤ්ඤා ලොකෙ… ධම්මසඤ්ඤා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

“රූපසඤ්චෙතනා ලොකෙ… සද්දසඤ්චෙතනා ලොකෙ… ගන්ධසඤ්චෙතනා ලොකෙ… රසසඤ්චෙතනා ලොකෙ… ඵොට්ඨබ්බසඤ්චෙතනා ලොකෙ… ධම්මසඤ්චෙතනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

“රූපතණ්හා ලොකෙ… සද්දතණ්හා ලොකෙ… ගන්ධතණ්හා ලොකෙ… රසතණ්හා ලොකෙ… ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ලොකෙ… ධම්මතණ්හා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

“රූපවිතක්කො ලොකෙ… සද්දවිතක්කො ලොකෙ… ගන්ධවිතක්කො ලොකෙ… රසවිතක්කො ලොකෙ… ඵොට්ඨබ්බවිතක්කො ලොකෙ… ධම්මවිතක්කො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

“රූපවිචාරො ලොකෙ… සද්දවිචාරො ලොකෙ… ගන්ධවිචාරො ලොකෙ… රසවිචාරො ලොකෙ… ඵොට්ඨබ්බවිචාරො ලොකෙ… ධම්මවිචාරො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං. එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣාමානා නිරුජ්ඣති. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, දුක්ඛනිරොධං අරියසච්චං.

මග්ගසච්චනිද්දෙසො

135. “කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා අරියසච්චං? අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි.

“කතමා ච, භික්ඛවෙ, සම්මාදිට්ඨි? යං ඛො, භික්ඛවෙ, දුක්ඛෙ ඤාණං, දුක්ඛසමුදයෙ ඤාණං, දුක්ඛනිරොධෙ ඤාණං, දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය ඤාණං. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සම්මාදිට්ඨි.

“කතමො ච, භික්ඛවෙ, සම්මාසඞ්කප්පො? නෙක්ඛම්මසඞ්කප්පො අබ්‍යාපාදසඞ්කප්පො අවිහිංසාසඞ්කප්පො. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සම්මාසඞ්කප්පො.

“කතමා ච, භික්ඛවෙ, සම්මාවාචා? මුසාවාදා වෙරමණී [වෙරමණි (ක.)], පිසුණාය වාචාය වෙරමණී, ඵරුසාය වාචාය වෙරමණී, සම්ඵප්පලාපා වෙරමණී . අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සම්මාවාචා.

“කතමො ච, භික්ඛවෙ, සම්මාකම්මන්තො? පාණාතිපාතා වෙරමණී, අදින්නාදානා වෙරමණී, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණී. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සම්මාකම්මන්තො.

“කතමො ච, භික්ඛවෙ, සම්මාආජීවො? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො මිච්ඡාආජීවං පහාය සම්මාආජීවෙන ජීවිතං කප්පෙති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සම්මාආජීවො.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, සම්මාවායාමො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති; උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති; අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති; උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ඨිතියා අසම්මොසාය භියොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සම්මාවායාමො.

‘‘කතමා ච, භික්ඛවෙ, සම්මාසති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං; වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං; චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං; ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සම්මාසති.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, සම්මාසමාධි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති, සතො ච සම්පජානො, සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති, යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති ‘උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී’ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සම්මාසමාධි. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා අරියසච්චං.

136. ‘‘ඉති අජ්ඣත්තං වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති; සමුදයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති. ‘අත්ථි ධම්මා’ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති. යාවදෙව ඤාණමත්තාය පටිස්සතිමත්තාය අනිස්සිතො ච විහරති, න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. එවම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති චතූසු අරියසච්චෙසු.

සච්චපබ්බං නිට්ඨිතං.

ධම්මානුපස්සනා නිට්ඨිතා.

137. ‘‘යො හි කොචි, භික්ඛවෙ, ඉමෙ චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ එවං භාවෙය්‍ය සත්ත වස්සානි, තස්ස ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා; සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතා.

‘‘තිට්ඨන්තු, භික්ඛවෙ, සත්ත වස්සානි. යො හි කොචි , භික්ඛවෙ, ඉමෙ චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ එවං භාවෙය්‍ය ඡ වස්සානි…පෙ…. පඤ්ච වස්සානි… චත්තාරි වස්සානි… තීණි වස්සානි… ද්වෙ වස්සානි… එකං වස්සං… තිට්ඨතු, භික්ඛවෙ, එකං වස්සං. යො හි කොචි, භික්ඛවෙ, ඉමෙ චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ එවං භාවෙය්‍ය සත්ත මාසානි, තස්ස ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා; සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතා. තිට්ඨන්තු, භික්ඛවෙ, සත්ත මාසානි. යො හි කොචි, භික්ඛවෙ, ඉමෙ චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ එවං භාවෙය්‍ය ඡ මාසානි…පෙ…. පඤ්ච මාසානි… චත්තාරි මාසානි… තීණි මාසානි… ද්වෙ මාසානි… එකං මාසං… අඩ්ඪමාසං… තිට්ඨතු, භික්ඛවෙ, අඩ්ඪමාසො. යො හි කොචි, භික්ඛවෙ, ඉමෙ චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ එවං භාවෙය්‍ය සත්තාහං, තස්ස ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතා’’ති.

138. ‘‘‘එකායනො අයං, භික්ඛවෙ, මග්ගො සත්තානං විසුද්ධියා සොකපරිදෙවානං සමතික්කමාය දුක්ඛදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමාය ඤායස්ස අධිගමාය නිබ්බානස්ස සච්ඡිකිරියාය යදිදං චත්තාරො සතිපට්ඨානා’ති. ඉති යං තං වුත්තං, ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්ත’’න්ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

මහාසතිපට්ඨානසුත්තං නිට්ඨිතං දසමං.

මූලපරියායවග්ගො නිට්ඨිතො පඨමො.

තස්සුද්දානං – [ඉතො පරං කෙසුචි පොත්ථකෙසු ඉමාපි ගාථායො එවං දිස්සන්ති –§අජරං අමතං අමතාධිගමං, ඵලමග්ගනිදස්සනං දුක්ඛනුදං. සහිතත්තං මහාරසහස්සකරං, හුතමිති සාරං විවිධං සුණාථ.§තළාකං වසුපූරිතං සම්මපථෙ, තිවිධග්ගිපිළෙසිතනිබ්බාපනං. බ්‍යාධිපනුදනඔසධයො, පච්ඡිමසුත්තපවරා ඨපිතා.§මධුමන්දවරසාමදානං,

ඛිඩ්ඩාරති ජනනිමනුසඞ්ඝාතං. තථා සුත්තෙ වෙය්‍යාකරණා ඨපිතා, සක්‍යපුත්තානමභිදමනත්ථාය.§පඤ්ඤාසං ච දියඩ්ඪසතං, ද්වෙ ච වෙය්‍යාකරණං අපරෙ ච. තෙවනාමගතං ච අනුපුබ්බං, එකමනා නිසාමෙථ මුදග්ගං.]

මූලසුසංවරධම්මදායාදා, භෙරවානඞ්ගණාකඞ්ඛෙය්‍යවත්ථං;
සල්ලෙඛසම්මාදිට්ඨිසතිපට්ඨං, වග්ගවරො අසමො සුසමත්තො.

2. සීහනාදවග්ගො

1. චූළසීහනාදසුත්තං

139. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘ඉධෙව, භික්ඛවෙ, සමණො, ඉධ දුතියො සමණො, ඉධ තතියො සමණො, ඉධ චතුත්ථො සමණො; සුඤ්ඤා පරප්පවාදා සමණෙහි අඤ්ඤෙහීති [සමණෙහි අඤ්ඤෙති (සී. පී. ක.) එත්ථ අඤ්ඤෙහීති සකාය පටිඤ්ඤාය සච්චාභිඤ්ඤෙහීති අත්ථො වෙදිතබ්බො]. එවමෙතං [එවමෙව (ස්‍යා. ක.)], භික්ඛවෙ, සම්මා සීහනාදං නදථ.

140. ‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, විජ්ජති යං අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවං වදෙය්‍යුං – ‘කො පනායස්මන්තානං අස්සාසො, කිං බලං, යෙන තුම්හෙ ආයස්මන්තො එවං වදෙථ – ඉධෙව සමණො, ඉධ දුතියො සමණො, ඉධ තතියො සමණො, ඉධ චතුත්ථො සමණො; සුඤ්ඤා පරප්පවාදා සමණෙහි අඤ්ඤෙහී’ති? එවංවාදිනො, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවමස්සු වචනීයා – ‘අත්ථි ඛො නො, ආවුසො, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන චත්තාරො ධම්මා අක්ඛාතා යෙ මයං අත්තනි සම්පස්සමානා එවං වදෙම – ඉධෙව සමණො, ඉධ දුතියො සමණො, ඉධ තතියො සමණො, ඉධ චතුත්ථො සමණො; සුඤ්ඤා පරප්පවාදා සමණෙහි අඤ්ඤෙහීති. කතමෙ චත්තාරො? අත්ථි ඛො නො, ආවුසො, සත්ථරි පසාදො, අත්ථි ධම්මෙ පසාදො, අත්ථි සීලෙසු පරිපූරකාරිතා; සහධම්මිකා ඛො පන පියා මනාපා – ගහට්ඨා චෙව පබ්බජිතා ච. ඉමෙ ඛො නො, ආවුසො, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන චත්තාරො ධම්මා අක්ඛාතා යෙ මයං අත්තනි සම්පස්සමානා එවං වදෙම – ඉධෙව සමණො, ඉධ දුතියො සමණො, ඉධ තතියො සමණො, ඉධ චතුත්ථො සමණො; සුඤ්ඤා පරප්පවාදා සමණෙහි අඤ්ඤෙහී’ති.

141. ‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, විජ්ජති යං අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවං වදෙය්‍යුං – ‘අම්හාකම්පි ඛො, ආවුසො, අත්ථි සත්ථරි පසාදො යො අම්හාකං සත්ථා, අම්හාකම්පි අත්ථි ධම්මෙ පසාදො යො අම්හාකං ධම්මො, මයම්පි සීලෙසු පරිපූරකාරිනො යානි අම්හාකං සීලානි, අම්හාකම්පි සහධම්මිකා පියා මනාපා – ගහට්ඨා චෙව පබ්බජිතා ච. ඉධ නො, ආවුසො, කො විසෙසො කො අධිප්පයාසො [අධිප්පායො (ක. සී. ස්‍යා. පී.), අධිප්පයොගො (ක.)] කිං නානාකරණං යදිදං තුම්හාකඤ්චෙව අම්හාකඤ්චා’ති?

‘‘එවංවාදිනො, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවමස්සු වචනීයා – ‘කිං පනාවුසො, එකා නිට්ඨා, උදාහු පුථු නිට්ඨා’ති? සම්මා බ්‍යාකරමානා, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවං බ්‍යාකරෙය්‍යුං – ‘එකාවුසො, නිට්ඨා, න පුථු නිට්ඨා’ති.

‘‘‘සා පනාවුසො, නිට්ඨා සරාගස්ස උදාහු වීතරාගස්සා’ති? සම්මා බ්‍යාකරමානා, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවං බ්‍යාකරෙය්‍යුං – ‘වීතරාගස්සාවුසො, සා නිට්ඨා, න සා නිට්ඨා සරාගස්සා’ති.

‘‘‘සා පනාවුසො, නිට්ඨා සදොසස්ස උදාහු වීතදොසස්සා’ති? සම්මා බ්‍යාකරමානා, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවං බ්‍යාකරෙය්‍යුං – ‘වීතදොසස්සාවුසො, සා නිට්ඨා, න සා නිට්ඨා සදොසස්සා’ති.

‘‘‘සා පනාවුසො, නිට්ඨා සමොහස්ස උදාහු වීතමොහස්සා’ති? සම්මා බ්‍යාකරමානා, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවං බ්‍යාකරෙය්‍යුං – ‘වීතමොහස්සාවුසො, සා නිට්ඨා, න සා නිට්ඨා සමොහස්සා’ති.

‘‘‘සා පනාවුසො, නිට්ඨා සතණ්හස්ස උදාහු වීතතණ්හස්සා’ති? සම්මා බ්‍යාකරමානා, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවං බ්‍යාකරෙය්‍යුං – ‘වීතතණ්හස්සාවුසො, සා නිට්ඨා, න සා නිට්ඨා සතණ්හස්සා’ති.

‘‘‘සා පනාවුසො, නිට්ඨා සඋපාදානස්ස උදාහු අනුපාදානස්සා’ති? සම්මා බ්‍යාකරමානා, භික්ඛවෙ , අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවං බ්‍යාකරෙය්‍යුං – ‘අනුපාදානස්සාවුසො, සා නිට්ඨා, න සා නිට්ඨා සඋපාදානස්සා’ති.

‘‘‘සා පනාවුසො, නිට්ඨා විද්දසුනො උදාහු අවිද්දසුනො’ති? සම්මා බ්‍යාකරමානා, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවං බ්‍යාකරෙය්‍යුං – ‘විද්දසුනො, ආවුසො, සා නිට්ඨා, න සා නිට්ඨා අවිද්දසුනො’ති.

‘‘‘සා පනාවුසො, නිට්ඨා අනුරුද්ධප්පටිවිරුද්ධස්ස උදාහු අනනුරුද්ධඅප්පටිවිරුද්ධස්සා’ති? සම්මා බ්‍යාකරමානා, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවං බ්‍යාකරෙය්‍යුං – ‘අනනුරුද්ධඅප්පටිවිරුද්ධස්සාවුසො, සා නිට්ඨා, න සා නිට්ඨා අනුරුද්ධප්පටිවිරුද්ධස්සා’ති.

‘‘‘සා පනාවුසො, නිට්ඨා පපඤ්චාරාමස්ස පපඤ්චරතිනො උදාහු නිප්පපඤ්චාරාමස්ස නිප්පපඤ්චරතිනො’ති? සම්මා බ්‍යාකරමානා, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවං බ්‍යාකරෙය්‍යුං – ‘නිප්පපඤ්චාරාමස්සාවුසො, සා නිට්ඨා නිප්පපඤ්චරතිනො, න සා නිට්ඨා පපඤ්චාරාමස්ස පපඤ්චරතිනො’ති.

142. ‘‘ද්වෙමා, භික්ඛවෙ, දිට්ඨියො – භවදිට්ඨි ච විභවදිට්ඨි ච. යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා භවදිට්ඨිං අල්ලීනා භවදිට්ඨිං උපගතා භවදිට්ඨිං අජ්ඣොසිතා, විභවදිට්ඨියා තෙ පටිවිරුද්ධා. යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා විභවදිට්ඨිං අල්ලීනා විභවදිට්ඨිං උපගතා විභවදිට්ඨිං අජ්ඣොසිතා, භවදිට්ඨියා තෙ පටිවිරුද්ධා. යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා ඉමාසං ද්වින්නං දිට්ඨීනං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං නප්පජානන්ති, ‘තෙ සරාගා තෙ සදොසා තෙ සමොහා තෙ සතණ්හා තෙ සඋපාදානා තෙ අවිද්දසුනො තෙ අනුරුද්ධප්පටිවිරුද්ධා තෙ පපඤ්චාරාමා පපඤ්චරතිනො; තෙ න පරිමුච්චන්ති ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි; න පරිමුච්චන්ති දුක්ඛස්මා’ති වදාමි. යෙ ච ඛො කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා ඉමාසං ද්වින්නං දිට්ඨීනං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං පජානන්ති, ‘තෙ වීතරාගා තෙ වීතදොසා තෙ වීතමොහා තෙ වීතතණ්හා තෙ අනුපාදානා තෙ විද්දසුනො තෙ අනනුරුද්ධඅප්පටිවිරුද්ධා තෙ නිප්පපඤ්චාරාමා නිප්පපඤ්චරතිනො; තෙ පරිමුච්චන්ති ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි; පරිමුච්චන්ති දුක්ඛස්මා’ති වදාමි.

143. ‘‘චත්තාරිමානි , භික්ඛවෙ, උපාදානානි. කතමානි චත්තාරි? කාමුපාදානං, දිට්ඨුපාදානං, සීලබ්බතුපාදානං, අත්තවාදුපාදානං. සන්ති, භික්ඛවෙ, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සබ්බුපාදානපරිඤ්ඤාවාදා පටිජානමානා. තෙ න සම්මා සබ්බුපාදානපරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති – කාමුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති, න දිට්ඨුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති, න සීලබ්බතුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති, න අත්තවාදුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති. තං කිස්ස හෙතු? ඉමානි හි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා තීණි ඨානානි යථාභූතං නප්පජානන්ති. තස්මා තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සබ්බුපාදානපරිඤ්ඤාවාදා පටිජානමානා; තෙ න සම්මා සබ්බුපාදානපරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති – කාමුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති, න දිට්ඨුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති, න සීලබ්බතුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති, න අත්තවාදුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති.

‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සබ්බුපාදානපරිඤ්ඤාවාදා පටිජානමානා. තෙ න සම්මා සබ්බුපාදානපරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති – කාමුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති, දිට්ඨුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති, න සීලබ්බතුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති, න අත්තවාදුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති. තං කිස්ස හෙතු? ඉමානි හි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා ද්වෙ ඨානානි යථාභූතං නප්පජානන්ති. තස්මා තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සබ්බුපාදානපරිඤ්ඤාවාදා පටිජානමානා; තෙ න සම්මා [පටිජානමානා න සම්මා (?)] සබ්බුපාදානපරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති – කාමුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති, දිට්ඨුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති, න සීලබ්බතුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති, න අත්තවාදුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති.

‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සබ්බුපාදානපරිඤ්ඤාවාදා පටිජානමානා. තෙ න සම්මා සබ්බුපාදානපරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති – කාමුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති, දිට්ඨුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති, සීලබ්බතුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති, න අත්තවාදුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති. තං කිස්ස හෙතු? ඉමඤ්හි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා එකං ඨානං යථාභූතං නප්පජානන්ති. තස්මා තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සබ්බුපාදානපරිඤ්ඤාවාදා පටිජානමානා; තෙ න සම්මා [පටිජානමානා න සම්මා (?)] සබ්බුපාදානපරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති – කාමුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති, දිට්ඨුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති, සීලබ්බතුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති, න අත්තවාදුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති.

‘‘එවරූපෙ ඛො, භික්ඛවෙ, ධම්මවිනයෙ යො සත්ථරි පසාදො සො න සම්මග්ගතො අක්ඛායති; යො ධම්මෙ පසාදො සො න සම්මග්ගතො අක්ඛායති; යා සීලෙසු පරිපූරකාරිතා සා න සම්මග්ගතා අක්ඛායති; යා සහධම්මිකෙසු පියමනාපතා සා න සම්මග්ගතා අක්ඛායති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හෙතං, භික්ඛවෙ, හොති යථා තං දුරක්ඛාතෙ ධම්මවිනයෙ දුප්පවෙදිතෙ අනිය්‍යානිකෙ අනුපසමසංවත්තනිකෙ අසම්මාසම්බුද්ධප්පවෙදිතෙ.

144. ‘‘තථාගතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, අරහං සම්මාසම්බුද්ධො සබ්බුපාදානපරිඤ්ඤාවාදො පටිජානමානො සම්මා සබ්බුපාදානපරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙති – කාමුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙති, දිට්ඨුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙති, සීලබ්බතුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙති, අත්තවාදුපාදානස්ස පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙති. එවරූපෙ ඛො, භික්ඛවෙ, ධම්මවිනයෙ යො සත්ථරි පසාදො සො සම්මග්ගතො අක්ඛායති; යො ධම්මෙ පසාදො සො සම්මග්ගතො අක්ඛායති; යා සීලෙසු පරිපූරකාරිතා සා සම්මග්ගතා අක්ඛායති; යා සහධම්මිකෙසු පියමනාපතා සා සම්මග්ගතා අක්ඛායති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හෙතං, භික්ඛවෙ, හොති යථා තං ස්වාක්ඛාතෙ ධම්මවිනයෙ සුප්පවෙදිතෙ නිය්‍යානිකෙ උපසමසංවත්තනිකෙ සම්මාසම්බුද්ධප්පවෙදිතෙ.

145. ‘‘ඉමෙ ච, භික්ඛවෙ, චත්තාරො උපාදානා. කිංනිදානා කිංසමුදයා කිංජාතිකා කිංපභවා? ඉමෙ චත්තාරො උපාදානා තණ්හානිදානා තණ්හාසමුදයා තණ්හාජාතිකා තණ්හාපභවා. තණ්හා චායං, භික්ඛවෙ, කිංනිදානා කිංසමුදයා

කිංජාතිකා කිංපභවා? තණ්හා වෙදනානිදානා වෙදනාසමුදයා වෙදනාජාතිකා වෙදනාපභවා. වෙදනා චායං, භික්ඛවෙ, කිංනිදානා කිංසමුදයා කිංජාතිකා කිංපභවා? වෙදනා ඵස්සනිදානා ඵස්සසමුදයා ඵස්සජාතිකා ඵස්සපභවා. ඵස්සො චායං, භික්ඛවෙ, කිංනිදානො කිංසමුදයො කිංජාතිකො කිංපභවො? ඵස්සො සළායතනනිදානො සළායතනසමුදයො සළායතනජාතිකො සළායතනපභවො. සළායතනඤ්චිදං, භික්ඛවෙ, කිංනිදානං කිංසමුදයං කිංජාතිකං කිංපභවං? සළායතනං නාමරූපනිදානං නාමරූපසමුදයං නාමරූපජාතිකං නාමරූපපභවං. නාමරූපඤ්චිදං, භික්ඛවෙ, කිංනිදානං කිංසමුදයං කිංජාතිකං කිංපභවං? නාමරූපං විඤ්ඤාණනිදානං විඤ්ඤාණසමුදයං විඤ්ඤාණජාතිකං විඤ්ඤාණපභවං. විඤ්ඤාණඤ්චිදං, භික්ඛවෙ , කිංනිදානං කිංසමුදයං කිංජාතිකං කිංපභවං? විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරනිදානං සඞ්ඛාරසමුදයං සඞ්ඛාරජාතිකං සඞ්ඛාරපභවං. සඞ්ඛාරා චිමෙ, භික්ඛවෙ, කිංනිදානා කිංසමුදයා කිංජාතිකා කිංපභවා? සඞ්ඛාරා අවිජ්ජානිදානා අවිජ්ජාසමුදයා අවිජ්ජාජාතිකා අවිජ්ජාපභවා.

‘‘යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො අවිජ්ජා පහීනා හොති විජ්ජා උප්පන්නා, සො අවිජ්ජාවිරාගා විජ්ජුප්පාදා නෙව කාමුපාදානං උපාදියති, න දිට්ඨුපාදානං උපාදියති, න සීලබ්බතුපාදානං උපාදියති, න අත්තවාදුපාදානං උපාදියති. අනුපාදියං න පරිතස්සති, අපරිතස්සං පච්චත්තඤ්ඤෙව පරිනිබ්බායති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාතී’’ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

චූළසීහනාදසුත්තං නිට්ඨිතං පඨමං.

2. මහාසීහනාදසුත්තං

146. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති බහිනගරෙ අපරපුරෙ වනසණ්ඩෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සුනක්ඛත්තො ලිච්ඡවිපුත්තො අචිරපක්කන්තො හොති ඉමස්මා ධම්මවිනයා. සො වෙසාලියං පරිසති [පරිසතිං (සී. පී.)] එවං [එතං (පී. ක.)] වාචං භාසති – ‘‘නත්ථි සමණස්ස ගොතමස්ස උත්තරි [උත්තරිං (පී.)] මනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො. තක්කපරියාහතං සමණො ගොතමො ධම්මං දෙසෙති වීමංසානුචරිතං සයංපටිභානං. යස්ස ච ඛ්වාස්ස අත්ථාය ධම්මො දෙසිතො සො නියාති තක්කරස්ස සම්මා දුක්ඛක්ඛයායා’’ති.

අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය වෙසාලිං පිණ්ඩාය පාවිසි. අස්සොසි ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො සුනක්ඛත්තස්ස ලිච්ඡවිපුත්තස්ස වෙසාලියං පරිසති එවං වාචං භාසමානස්ස – ‘‘නත්ථි සමණස්ස ගොතමස්ස උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො. තක්කපරියාහතං සමණො ගොතමො ධම්මං දෙසෙති වීමංසානුචරිතං සයංපටිභානං. යස්ස ච ඛ්වාස්ස අත්ථාය ධම්මො දෙසිතො සො නියාති තක්කරස්ස සම්මා දුක්ඛක්ඛයායා’’ති.

අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො වෙසාලියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සුනක්ඛත්තො, භන්තෙ, ලිච්ඡවිපුත්තො අචිරපක්කන්තො ඉමස්මා ධම්මවිනයා. සො වෙසාලියං පරිසති එවං වාචං භාසති – ‘නත්ථි සමණස්ස ගොතමස්ස උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො. තක්කපරියාහතං සමණො ගොතමො ධම්මං දෙසෙති වීමංසානුචරිතං සයංපටිභානං. යස්ස ච ඛ්වාස්ස අත්ථාය ධම්මො දෙසිතො සො නියාති තක්කරස්ස සම්මා දුක්ඛක්ඛයායා’’’ති.

147. ‘‘කොධනො හෙසො, සාරිපුත්ත, සුනක්ඛත්තො මොඝපුරිසො. කොධා ච පනස්ස එසා වාචා භාසිතා. ‘අවණ්ණං භාසිස්සාමී’ති ඛො, සාරිපුත්ත, සුනක්ඛත්තො මොඝපුරිසො වණ්ණංයෙව තථාගතස්ස භාසති . වණ්ණො හෙසො, සාරිපුත්ත, තථාගතස්ස යො එවං වදෙය්‍ය – ‘යස්ස ච ඛ්වාස්ස අත්ථාය ධම්මො දෙසිතො සො නියාති තක්කරස්ස සම්මා දුක්ඛක්ඛයායා’ති.

‘‘අයම්පි හි නාම, සාරිපුත්ත, සුනක්ඛත්තස්ස මොඝපුරිසස්ස මයි ධම්මන්වයො න භවිස්සති – ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි, සත්ථා දෙවමනුස්සානං, බුද්ධො භගවා’ති.

‘‘අයම්පි හි නාම, සාරිපුත්ත, සුනක්ඛත්තස්ස මොඝපුරිසස්ස මයි ධම්මන්වයො න භවිස්සති – ‘ඉතිපි සො භගවා අනෙකවිහිතං ඉද්ධිවිධං පච්චනුභොති – එකොපි හුත්වා බහුධා හොති, බහුධාපි හුත්වා එකො හොති; ආවිභාවං, තිරොභාවං; තිරොකුට්ටං තිරොපාකාරං තිරොපබ්බතං අසජ්ජමානො ගච්ඡති, සෙය්‍යථාපි ආකාසෙ; පථවියාපි උම්මුජ්ජනිමුජ්ජං කරොති, සෙය්‍යථාපි උදකෙ; උදකෙපි අභිජ්ජමානො ගච්ඡති, සෙය්‍යථාපි පථවියං; ආකාසෙපි පල්ලඞ්කෙන කමති, සෙය්‍යථාපි පක්ඛී සකුණො; ඉමෙපි චන්දිමසූරියෙ එවංමහිද්ධිකෙ එවංමහානුභාවෙ පාණිනා පරිමසති පරිමජ්ජති; යාව බ්‍රහ්මලොකාපි කායෙන වසං වත්තෙතී’ති.

‘‘අයම්පි හි නාම, සාරිපුත්ත, සුනක්ඛත්තස්ස මොඝපුරිසස්ස මයි ධම්මන්වයො න භවිස්සති – ‘ඉතිපි සො භගවා දිබ්බාය සොතධාතුයා විසුද්ධාය අතික්කන්තමානුසිකාය උභො සද්දෙ සුණාති – දිබ්බෙ ච මානුසෙ ච, යෙ දූරෙ සන්තිකෙ චා’ති.

‘‘අයම්පි හි නාම, සාරිපුත්ත, සුනක්ඛත්තස්ස මොඝපුරිසස්ස මයි ධම්මන්වයො න භවිස්සති – ‘ඉතිපි සො භගවා පරසත්තානං පරපුග්ගලානං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාති – සරාගං වා චිත්තං සරාගං චිත්තන්ති පජානාති, වීතරාගං වා චිත්තං වීතරාගං චිත්තන්ති පජානාති; සදොසං වා චිත්තං සදොසං චිත්තන්ති පජානාති, වීතදොසං වා චිත්තං වීතදොසං චිත්තන්ති පජානාති; සමොහං වා චිත්තං සමොහං චිත්තන්ති පජානාති, වීතමොහං වා චිත්තං වීතමොහං චිත්තන්ති පජානාති; සංඛිත්තං වා චිත්තං සංඛිත්තං චිත්තන්ති පජානාති , වික්ඛිත්තං වා චිත්තං වික්ඛිත්තං චිත්තන්ති පජානාති; මහග්ගතං වා චිත්තං මහග්ගතං චිත්තන්ති පජානාති, අමහග්ගතං වා චිත්තං අමහග්ගතං චිත්තන්ති පජානාති; සඋත්තරං වා චිත්තං සඋත්තරං චිත්තන්ති පජානාති, අනුත්තරං වා චිත්තං අනුත්තරං චිත්තන්ති පජානාති; සමාහිතං වා චිත්තං සමාහිතං චිත්තන්ති පජානාති, අසමාහිතං වා චිත්තං අසමාහිතං චිත්තන්ති පජානාති; විමුත්තං වා චිත්තං විමුත්තං චිත්තන්ති පජානාති, අවිමුත්තං වා චිත්තං අවිමුත්තං චිත්තන්ති පජානාතී’ති.

148. ‘‘දස ඛො පනිමානි, සාරිපුත්ත, තථාගතස්ස තථාගතබලානි යෙහි බලෙහි සමන්නාගතො තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති. කතමානි දස?

‘‘ඉධ, සාරිපුත්ත, තථාගතො ඨානඤ්ච ඨානතො අට්ඨානඤ්ච අට්ඨානතො යථාභූතං පජානාති. යම්පි, සාරිපුත්ත, තථාගතො ඨානඤ්ච ඨානතො අට්ඨානඤ්ච අට්ඨානතො යථාභූතං පජානාති, ඉදම්පි, සාරිපුත්ත, තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

‘‘පුන චපරං, සාරිපුත්ත, තථාගතො අතීතානාගතපච්චුප්පන්නානං කම්මසමාදානානං ඨානසො හෙතුසො විපාකං යථාභූතං පජානාති. යම්පි, සාරිපුත්ත, තථාගතො අතීතානාගතපච්චුප්පන්නානං කම්මසමාදානානං ඨානසො හෙතුසො විපාකං යථාභූතං පජානාති, ඉදම්පි, සාරිපුත්ත, තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

‘‘පුන චපරං, සාරිපුත්ත, තථාගතො සබ්බත්ථගාමිනිං පටිපදං යථාභූතං පජානාති. යම්පි , සාරිපුත්ත, තථාගතො සබ්බත්ථගාමිනිං පටිපදං යථාභූතං පජානාති, ඉදම්පි, සාරිපුත්ත, තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

‘‘පුන චපරං, සාරිපුත්ත, තථාගතො අනෙකධාතුනානාධාතුලොකං යථාභූතං පජානාති. යම්පි, සාරිපුත්ත, තථාගතො අනෙකධාතුනානාධාතුලොකං යථාභූතං පජානාති, ඉදම්පි, සාරිපුත්ත, තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

‘‘පුන චපරං, සාරිපුත්ත, තථාගතො සත්තානං නානාධිමුත්තිකතං යථාභූතං පජානාති. යම්පි, සාරිපුත්ත, තථාගතො සත්තානං නානාධිමුත්තිකතං යථාභූතං පජානාති, ඉදම්පි, සාරිපුත්ත, තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

‘‘පුන චපරං, සාරිපුත්ත, තථාගතො පරසත්තානං පරපුග්ගලානං ඉන්ද්‍රියපරොපරියත්තං යථාභූතං පජානාති. යම්පි, සාරිපුත්ත, තථාගතො පරසත්තානං පරපුග්ගලානං ඉන්ද්‍රියපරොපරියත්තං යථාභූතං පජානාති, ඉදම්පි, සාරිපුත්ත, තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

‘‘පුන චපරං, සාරිපුත්ත, තථාගතො ඣානවිමොක්ඛසමාධිසමාපත්තීනං සංකිලෙසං වොදානං වුට්ඨානං යථාභූතං පජානාති. යම්පි, සාරිපුත්ත, තථාගතො ඣානවිමොක්ඛසමාධිසමාපත්තීනං සංකිලෙසං වොදානං වුට්ඨානං යථාභූතං පජානාති, ඉදම්පි, සාරිපුත්ත, තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

‘‘පුන චපරං, සාරිපුත්ත, තථාගතො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථීදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො තිස්සොපි ජාතියො චතස්සොපි ජාතියො පඤ්චපි ජාතියො දසපි ජාතියො වීසම්පි ජාතියො තිංසම්පි ජාතියො චත්තාලීසම්පි ජාතියො පඤ්ඤාසම්පි ජාතියො ජාතිසතම්පි ජාතිසහස්සම්පි ජාතිසතසහස්සම්පි අනෙකෙපි සංවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි විවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි සංවට්ටවිවට්ටකප්පෙ – ‘අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො අමුත්‍ර උදපාදිං; තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො ඉධූපපන්නො’ති. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති. යම්පි, සාරිපුත්ත, තථාගතො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථීදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො…පෙ…. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං

අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, ඉදම්පි, සාරිපුත්ත, තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

‘‘පුන චපරං, සාරිපුත්ත, තථාගතො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති – ‘ඉමෙ වත භොන්තො සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා වචීදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා මනොදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිට්ඨිකා මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා. ඉමෙ වා පන භොන්තො සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා වචීසුචරිතෙන සමන්නාගතා මනොසුචරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං අනුපවාදකා සම්මාදිට්ඨිකා සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා’ති. ඉති දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති. යම්පි, සාරිපුත්ත, තථාගතො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති – ‘ඉමෙ වත භොන්තො සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා වචීදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා මනොදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිට්ඨිකා මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා. ඉමෙ වා පන භොන්තො සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා වචීසුචරිතෙන සමන්නාගතා මනොසුචරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං අනුපවාදකා සම්මාදිට්ඨිකා සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා’ති. ඉති දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති. ඉදම්පි, සාරිපුත්ත, තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

‘‘පුන චපරං, සාරිපුත්ත, තථාගතො ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. යම්පි, සාරිපුත්ත, තථාගතො ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති, ඉදම්පි, සාරිපුත්ත, තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

‘‘ඉමානි ඛො, සාරිපුත්ත, දස තථාගතස්ස තථාගතබලානි යෙහි බලෙහි සමන්නාගතො තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

149. ‘‘යො ඛො මං, සාරිපුත්ත, එවං ජානන්තං එවං පස්සන්තං එවං වදෙය්‍ය – ‘නත්ථි සමණස්ස ගොතමස්ස උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො; තක්කපරියාහතං සමණො ගොතමො ධම්මං දෙසෙති වීමංසානුචරිතං සයංපටිභාන’න්ති, තං, සාරිපුත්ත, වාචං අප්පහාය තං චිත්තං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පටිනිස්සජ්ජිත්වා යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. සෙය්‍යථාපි, සාරිපුත්ත, භික්ඛු සීලසම්පන්නො සමාධිසම්පන්නො පඤ්ඤාසම්පන්නො දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤං ආරාධෙය්‍ය, එවං සම්පදමිදං, සාරිපුත්ත, වදාමි. තං වාචං අප්පහාය, තං චිත්තං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පටිනිස්සජ්ජිත්වා යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ.

150. ‘‘චත්තාරිමානි, සාරිපුත්ත, තථාගතස්ස වෙසාරජ්ජානි යෙහි වෙසාරජ්ජෙහි සමන්නාගතො තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති. කතමානි චත්තාරි?

‘‘‘සම්මාසම්බුද්ධස්ස තෙ පටිජානතො ඉමෙ ධම්මා අනභිසම්බුද්ධා’ති. තත්‍ර වත මං සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා දෙවො වා මාරො වා බ්‍රහ්මා වා කොචි වා ලොකස්මිං සහධම්මෙන පටිචොදෙස්සතීති නිමිත්තමෙතං, සාරිපුත්ත, න සමනුපස්සාමි. එතමහං [එතම්පහං (සී. පී.)], සාරිපුත්ත, නිමිත්තං අසමනුපස්සන්තො ඛෙමප්පත්තො අභයප්පත්තො වෙසාරජ්ජප්පත්තො විහරාමි.

‘‘‘ඛීණාසවස්ස තෙ පටිජානතො ඉමෙ ආසවා අපරික්ඛීණා’ති. තත්‍ර වත මං සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා දෙවො වා මාරො වා බ්‍රහ්මා වා කොචි වා ලොකස්මිං සහධම්මෙන පටිචොදෙස්සතීති නිමිත්තමෙතං, සාරිපුත්ත, න සමනුපස්සාමි. එතමහං, සාරිපුත්ත, නිමිත්තං අසමනුපස්සන්තො ඛෙමප්පත්තො අභයප්පත්තො වෙසාරජ්ජප්පත්තො විහරාමි.

‘‘‘යෙ ඛො පන තෙ අන්තරායිකා ධම්මා වුත්තා, තෙ පටිසෙවතො නාලං අන්තරායායා’ති. තත්‍ර වත මං සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා දෙවො වා මාරො වා බ්‍රහ්මා වා කොචි වා ලොකස්මිං සහධම්මෙන පටිචොදෙස්සතීති නිමිත්තමෙතං, සාරිපුත්ත, න සමනුපස්සාමි. එතමහං, සාරිපුත්ත, නිමිත්තං අසමනුපස්සන්තො ඛෙමප්පත්තො අභයප්පත්තො වෙසාරජ්ජප්පත්තො විහරාමි.

‘‘‘යස්ස ඛො පන තෙ අත්ථාය ධම්මො දෙසිතො, සො න නියයාති තක්කරස්ස සම්මා දුක්ඛක්ඛයායා’ති . තත්‍ර වත මං සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා දෙවො වා මාරො වා බ්‍රහ්මා වා කොචි වා ලොකස්මිං සහධම්මෙන පටිචොදෙස්සතී’ති නිමිත්තමෙතං, සාරිපුත්ත, න සමනුපස්සාමි. එතමහං, සාරිපුත්ත, නිමිත්තං අසමනුපස්සන්තො ඛෙමප්පත්තො අභයප්පත්තො වෙසාරජ්ජප්පත්තො විහරාමි.

‘‘ඉමානි ඛො, සාරිපුත්ත, චත්තාරි තථාගතස්ස වෙසාරජ්ජානි යෙහි වෙසාරජ්ජෙහි සමන්නාගතො තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

‘‘යො ඛො මං, සාරිපුත්ත, එවං ජානන්තං එවං පස්සන්තං එවං වදෙය්‍ය – ‘නත්ථි සමණස්ස ගොතමස්ස උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො, තක්කපරියාහතං සමණො ගොතමො ධම්මං දෙසෙති වීමංසානුචරිතං සයංපටිභාන’න්ති, තං, සාරිපුත්ත, වාචං අප්පහාය තං චිත්තං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පටිනිස්සජ්ජිත්වා යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. සෙය්‍යථාපි, සාරිපුත්ත, භික්ඛු සීලසම්පන්නො සමාධිසම්පන්නො පඤ්ඤාසම්පන්නො දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤං ආරාධෙය්‍ය, එවං සම්පදමිදං, සාරිපුත්ත, වදාමි. තං වාචං අප්පහාය තං චිත්තං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පටිනිස්සජ්ජිත්වා යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ.

151. ‘‘අට්ඨ ඛො ඉමා, සාරිපුත්ත, පරිසා. කතමා අට්ඨ? ඛත්තියපරිසා, බ්‍රාහ්මණපරිසා, ගහපතිපරිසා, සමණපරිසා, චාතුමහාරාජිකපරිසා [චාතුම්මහාරාජිකා (සී. ස්‍යා. පී.)], තාවතිංසපරිසා, මාරපරිසා, බ්‍රහ්මපරිසා – ඉමා ඛො, සාරිපුත්ත, අට්ඨ පරිසා. ඉමෙහි ඛො, සාරිපුත්ත, චතූහි වෙසාරජ්ජෙහි සමන්නාගතො තථාගතො ඉමා අට්ඨ පරිසා උපසඞ්කමති අජ්ඣොගාහති. අභිජානාමි ඛො පනාහං, සාරිපුත්ත, අනෙකසතං ඛත්තියපරිසං උපසඞ්කමිතා. තත්‍රපි මයා සන්නිසින්නපුබ්බඤ්චෙව, සල්ලපිතපුබ්බඤ්ච, සාකච්ඡා ච සමාපජ්ජිතපුබ්බා. තත්‍ර වත මං භයං වා සාරජ්ජං වා ඔක්කමිස්සතීති නිමිත්තමෙතං, සාරිපුත්ත, න සමනුපස්සාමි. එතමහං, සාරිපුත්ත, නිමිත්තං අසමනුපස්සන්තො ඛෙමප්පත්තො අභයප්පත්තො වෙසාරජ්ජප්පත්තො විහරාමි.

‘‘අභිජානාමි ඛො පනාහං, සාරිපුත්ත, අනෙකසතං බ්‍රාහ්මණපරිසං…පෙ…. ගහපතිපරිසං… සමණපරිසං… චාතුමහාරාජිකපරිසං… තාවතිංසපරිසං… මාරපරිසං… බ්‍රහ්මපරිසං උපසඞ්කමිතා. තත්‍රපි මයා සන්නිසින්නපුබ්බඤ්චෙව, සල්ලපිතපුබ්බඤ්ච, සාකච්ඡා ච සමාපජ්ජිතපුබ්බා. තත්‍ර වත මං භයං වා සාරජ්ජං වා ඔක්කමිස්සතීති නිමිත්තමෙතං, සාරිපුත්ත , න සමනුපස්සාමි. එතමහං, සාරිපුත්ත, නිමිත්තං අසමනුපස්සන්තො ඛෙමප්පත්තො අභයප්පත්තො වෙසාරජ්ජප්පත්තො විහරාමි.

‘‘යො ඛො මං, සාරිපුත්ත, එවං ජානන්තං එවං පස්සන්තං එවං වදෙය්‍ය – ‘නත්ථි සමණස්ස ගොතමස්ස උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො, තක්කපරියාහතං සමණො ගොතමො ධම්මං දෙසෙති වීමංසානුචරිතං සයංපටිභාන’න්ති, තං, සාරිපුත්ත, වාචං අප්පහාය තං චිත්තං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පටිනිස්සජ්ජිත්වා යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. සෙය්‍යථාපි, සාරිපුත්ත, භික්ඛු සීලසම්පන්නො සමාධිසම්පන්නො පඤ්ඤාසම්පන්නො දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤං ආරාධෙය්‍ය, එවං සම්පදමිදං, සාරිපුත්ත, වදාමි. තං වාචං අප්පහාය තං චිත්තං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පටිනිස්සජ්ජිත්වා යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ.

152. ‘‘චතස්සො ඛො ඉමා, සාරිපුත්ත, යොනියො. කතමා චතස්සො? අණ්ඩජා යොනි, ජලාබුජා යොනි, සංසෙදජා යොනි, ඔපපාතිකා යොනි. කතමා ච, සාරිපුත්ත, අණ්ඩජා යොනි? යෙ ඛො තෙ, සාරිපුත්ත, සත්තා අණ්ඩකොසං අභිනිබ්භිජ්ජ ජායන්ති – අයං වුච්චති, සාරිපුත්ත, අණ්ඩජා යොනි. කතමා ච, සාරිපුත්ත, ජලාබුජා යොනි? යෙ ඛො තෙ, සාරිපුත්ත, සත්තා වත්ථිකොසං අභිනිබ්භිජ්ජ ජායන්ති – අයං වුච්චති, සාරිපුත්ත, ජලාබුජා යොනි. කතමා ච, සාරිපුත්ත, සංසෙදජා යොනි? යෙ ඛො තෙ, සාරිපුත්ත, සත්තා පූතිමච්ඡෙ වා ජායන්ති පූතිකුණපෙ වා පූතිකුම්මාසෙ වා චන්දනිකායෙ වා ඔළිගල්ලෙ වා ජායන්ති – අයං වුච්චති, සාරිපුත්ත, සංසෙදජා යොනි. කතමා ච, සාරිපුත්ත, ඔපපාතිකා යොනි? දෙවා, නෙරයිකා, එකච්චෙ ච මනුස්සා, එකච්චෙ ච විනිපාතිකා – අයං වුච්චති, සාරිපුත්ත, ඔපපාතිකා යොනි. ඉමා ඛො, සාරිපුත්ත, චතස්සො යොනියො.

‘‘යො ඛො මං, සාරිපුත්ත, එවං ජානන්තං එවං පස්සන්තං එවං වදෙය්‍ය – ‘නත්ථි සමණස්ස ගොතමස්ස උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො, තක්කපරියාහතං සමණො ගොතමො ධම්මං දෙසෙති වීමංසානුචරිතං සයංපටිභාන’න්ති, තං, සාරිපුත්ත, වාචං අප්පහාය තං චිත්තං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පටිනිස්සජ්ජිත්වා යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. සෙය්‍යථාපි, සාරිපුත්ත, භික්ඛු සීලසම්පන්නො සමාධිසම්පන්නො පඤ්ඤාසම්පන්නො දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤං ආරාධෙය්‍ය, එවං සම්පදමිදං, සාරිපුත්ත, වදාමි. තං වාචං අප්පහාය තං චිත්තං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පටිනිස්සජ්ජිත්වා යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ.

153. ‘‘පඤ්ච ඛො ඉමා, සාරිපුත්ත, ගතියො. කතමා පඤ්ච? නිරයො, තිරච්ඡානයොනි, පෙත්තිවිසයො, මනුස්සා, දෙවා. නිරයඤ්චාහං, සාරිපුත්ත, පජානාමි, නිරයගාමිඤ්ච මග්ගං, නිරයගාමිනිඤ්ච පටිපදං; යථා පටිපන්නො ච කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති තඤ්ච පජානාමි. තිරච්ඡානයොනිඤ්චාහං, සාරිපුත්ත, පජානාමි, තිරච්ඡානයොනිගාමිඤ්ච මග්ගං, තිරච්ඡානයොනිගාමිනිඤ්ච පටිපදං; යථා පටිපන්නො ච කායස්ස භෙදා පරං මරණා තිරච්ඡානයොනිං උපපජ්ජති තඤ්ච පජානාමි. පෙත්තිවිසයං චාහං, සාරිපුත්ත, පජානාමි,

පෙත්තිවිසයගාමිඤ්ච මග්ගං, පෙත්තිවිසයගාමිනිඤ්ච පටිපදං; යථා පටිපන්නො ච කායස්ස භෙදා පරං මරණා පෙත්තිවිසයං උපපජ්ජති තඤ්ච පජානාමි. මනුස්සෙ චාහං, සාරිපුත්ත, පජානාමි, මනුස්සලොකගාමිඤ්ච මග්ගං , මනුස්සලොකගාමිනිඤ්ච පටිපදං; යථා පටිපන්නො ච කායස්ස භෙදා පරං මරණා මනුස්සෙසු උපපජ්ජති තඤ්ච පජානාමි. දෙවෙ චාහං, සාරිපුත්ත, පජානාමි, දෙවලොකගාමිඤ්ච මග්ගං, දෙවලොකගාමිනිඤ්ච පටිපදං; යථා පටිපන්නො ච කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති තඤ්ච පජානාමි. නිබ්බානඤ්චාහං, සාරිපුත්ත, පජානාමි, නිබ්බානගාමිඤ්ච මග්ගං, නිබ්බානගාමිනිඤ්ච පටිපදං; යථා පටිපන්නො ච ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති තඤ්ච පජානාමි.

154. ‘‘ඉධාහං, සාරිපුත්ත, එකච්චං පුග්ගලං එවං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාමි – තථායං පුග්ගලො පටිපන්නො තථා ච ඉරියති තඤ්ච මග්ගං සමාරූළ්හො, යථා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජිස්සතීති. තමෙනං පස්සාමි අපරෙන සමයෙන දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නං, එකන්තදුක්ඛා තිබ්බා කටුකා වෙදනා වෙදයමානං. සෙය්‍යථාපි, සාරිපුත්ත, අඞ්ගාරකාසු සාධිකපොරිසා පූරා අඞ්ගාරානං වීතච්චිකානං වීතධූමානං. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය ඝම්මාභිතත්තො ඝම්මපරෙතො කිලන්තො තසිතො පිපාසිතො එකායනෙන මග්ගෙන තමෙව අඞ්ගාරකාසුං පණිධාය. තමෙනං චක්ඛුමා පුරිසො දිස්වා එවං වදෙය්‍ය – ‘තථායං භවං පුරිසො පටිපන්නො තථා ච ඉරියති තඤ්ච මග්ගං සමාරූළ්හො, යථා ඉමංයෙව අඞ්ගාරකාසුං ආගමිස්සතී’ති . තමෙනං පස්සෙය්‍ය අපරෙන සමයෙන තස්සා අඞ්ගාරකාසුයා පතිතං, එකන්තදුක්ඛා තිබ්බා කටුකා වෙදනා වෙදයමානං. එවමෙව ඛො අහං, සාරිපුත්ත, ඉධෙකච්චං පුග්ගලං එවං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාමි – තථායං පුග්ගලො පටිපන්නො තථා ච ඉරියති තඤ්ච මග්ගං සමාරූළ්හො යථා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජිස්සතීති. තමෙනං පස්සාමි අපරෙන සමයෙන දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නං, එකන්තදුක්ඛා තිබ්බා කටුකා වෙදනා වෙදයමානං.

‘‘ඉධ පනාහං, සාරිපුත්ත, එකච්චං පුග්ගලං එවං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාමි – තථායං පුග්ගලො පටිපන්නො තථා ච ඉරියති තඤ්ච මග්ගං සමාරූළ්හො, යථා කායස්ස භෙදා පරං මරණා තිරච්ඡානයොනිං උපපජ්ජිස්සතීති. තමෙනං පස්සාමි අපරෙන සමයෙන දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන කායස්ස භෙදා පරං මරණා තිරච්ඡානයොනිං උපපන්නං, දුක්ඛා තිබ්බා කටුකා වෙදනා වෙදයමානං. සෙය්‍යථාපි, සාරිපුත්ත, ගූථකූපො සාධිකපොරිසො, පූරො ගූථස්ස. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය ඝම්මාභිතත්තො ඝම්මපරෙතො කිලන්තො තසිතො පිපාසිතො එකායනෙන මග්ගෙන තමෙව ගූථකූපං පණිධාය. තමෙනං චක්ඛුමා පුරිසො දිස්වා එවං වදෙය්‍ය – ‘තථායං භවං පුරිසො පටිපන්නො තථා ච ඉරියති තඤ්ච මග්ගං සමාරූළ්හො යථා ඉමංයෙව ගූථකූපං ආගමිස්සතී’ති. තමෙනං පස්සෙය්‍ය අපරෙන සමයෙන තස්මිං ගූථකූපෙ පතිතං, දුක්ඛා තිබ්බා කටුකා වෙදනා වෙදයමානං. එවමෙව ඛො අහං, සාරිපුත්ත, ඉධෙකච්චං පුග්ගලං එවං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාමි – තථායං පුග්ගලො පටිපන්නො තථා ච ඉරියති තඤ්ච මග්ගං සමාරූළ්හො, යථා කායස්ස භෙදා පරං මරණා තිරච්ඡානයොනිං උපපජ්ජිස්සතීති. තමෙනං පස්සාමි අපරෙන සමයෙන දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන කායස්ස භෙදා පරං මරණා තිරච්ඡානයොනිං උපපන්නං, දුක්ඛා තිබ්බා කටුකා වෙදනා වෙදයමානං.

‘‘ඉධ පනාහං, සාරිපුත්ත, එකච්චං පුග්ගලං එවං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාමි – තථායං පුග්ගලො පටිපන්නො තථා ච ඉරියති තඤ්ච මග්ගං සමාරූළ්හො, යථා කායස්ස භෙදා පරං මරණා පෙත්තිවිසයං උපපජ්ජිස්සතීති. තමෙනං පස්සාමි අපරෙන සමයෙන දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන කායස්ස භෙදා පරං මරණා පෙත්තිවිසයං උපපන්නං, දුක්ඛබහුලා වෙදනා වෙදයමානං. සෙය්‍යථාපි, සාරිපුත්ත, රුක්ඛො විසමෙ භූමිභාගෙ ජාතො තනුපත්තපලාසො කබරච්ඡායො . අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය ඝම්මාභිතත්තො ඝම්මපරෙතො කිලන්තො තසිතො පිපාසිතො එකායනෙන මග්ගෙන තමෙව රුක්ඛං පණිධාය. තමෙනං චක්ඛුමා පුරිසො දිස්වා එවං වදෙය්‍ය – ‘තථායං භවං පුරිසො පටිපන්නො තථා ච ඉරියති තඤ්ච මග්ගං සමාරූළ්හො, යථා ඉමංයෙව රුක්ඛං ආගමිස්සතී’ති. තමෙනං පස්සෙය්‍ය, අපරෙන සමයෙන තස්ස රුක්ඛස්ස ඡායාය නිසින්නං වා නිපන්නං වා දුක්ඛබහුලා වෙදනා වෙදයමානං. එවමෙව ඛො අහං, සාරිපුත්ත, ඉධෙකච්චං පුග්ගලං එවං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාමි – තථායං පුග්ගලො පටිපන්නො තථා ච ඉරියති තඤ්ච මග්ගං සමාරූළ්හො, යථා කායස්ස භෙදා පරං මරණා පෙත්තිවිසයං උපපජ්ජිස්සතීති. තමෙනං පස්සාමි අපරෙන සමයෙන දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන කායස්ස භෙදා පරං මරණා පෙත්තිවිසයං උපපන්නං, දුක්ඛබහුලා වෙදනා වෙදයමානං.

‘‘ඉධ පනාහං, සාරිපුත්ත, එකච්චං පුග්ගලං එවං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාමි – තථායං පුග්ගලො පටිපන්නො තථා ච ඉරියති තඤ්ච මග්ගං සමාරූළ්හො යථා කායස්ස භෙදා පරං මරණා මනුස්සෙසු උපපජ්ජිස්සතීති. තමෙනං පස්සාමි අපරෙන සමයෙන දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන කායස්ස භෙදා පරං මරණා මනුස්සෙසු උපපන්නං, සුඛබහුලා වෙදනා වෙදයමානං. සෙය්‍යථාපි, සාරිපුත්ත, රුක්ඛො සමෙ භූමිභාගෙ ජාතො බහලපත්තපලාසො සන්දච්ඡායො [සණ්ඩච්ඡායො (ස්‍යා.), සන්තච්ඡායො (ක.)]. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය ඝම්මාභිතත්තො ඝම්මපරෙතො කිලන්තො තසිතො පිපාසිතො එකායනෙන මග්ගෙන තමෙව රුක්ඛං පණිධාය. තමෙනං චක්ඛුමා පුරිසො දිස්වා එවං වදෙය්‍ය – ‘තථායං භවං පුරිසො පටිපන්නො තථා ච ඉරියති තඤ්ච මග්ගං සමාරූළ්හො, යථා ඉමමෙව රුක්ඛං ආගමිස්සතී’ති. තමෙනං පස්සෙය්‍ය අපරෙන සමයෙන තස්ස රුක්ඛස්ස ඡායාය

නිසින්නං වා නිපන්නං වා සුඛබහුලා වෙදනා වෙදයමානං. එවමෙව ඛො අහං, සාරිපුත්ත, ඉධෙකච්චං පුග්ගලං එවං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාමි – තථායං පුග්ගලො පටිපන්නො තථා ච ඉරියති තඤ්ච මග්ගං සමාරූළ්හො යථා කායස්ස භෙදා පරං මරණා මනුස්සෙසු උපපජ්ජිස්සතීති. තමෙනං පස්සාමි අපරෙන සමයෙන දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන කායස්ස භෙදා පරං මරණා මනුස්සෙසු උපපන්නං, සුඛබහුලා වෙදනා වෙදයමානං.

''ඉධ පනාහං, සාරිපුත්ත, එකච්චං පුග්ගලං එවං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාමි – තථායං පුග්ගලො පටිපන්නො තථා ච ඉරියති තඤ්ච මග්ගං සමාරූළ්හො, යථා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිස්සතී'ති. තමෙනං පස්සාමි අපරෙන සමයෙන දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නං, එකන්තසුඛා වෙදනා වෙදයමානං. සෙය්‍යථාපි, සාරිපුත්ත, පාසාදො, තත්‍රාස්ස කූටාගාරං උල්ලිත්තාවලිත්තං නිවාතං ඵුසිතග්ගළං පිහිතවාතපානං. තත්‍රාස්ස පල්ලඞ්කො ගොනකත්ථතො පටිකත්ථතො පටලිකත්ථතො කදලිමිගපවරපච්චත්ථරණො සඋත්තරච්ඡදො උභතොලොහිතකූපධානො. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය ඝම්මාභිතත්තො ඝම්මපරෙතො කිලන්තො තසිතො පිපාසිතො එකායනෙන මග්ගෙන තමෙව පාසාදං පණිධාය. තමෙනං චක්ඛුමා පුරිසො දිස්වා එවං වදෙය්‍ය – 'තථායං භවං පුරිසො පටිපන්නො තථා ච ඉරියති තඤ්ච මග්ගං සමාරූළ්හො, යථා ඉමංයෙව පාසාදං ආගමිස්සතී'ති. තමෙනං පස්සෙය්‍ය අපරෙන සමයෙන තස්මිං පාසාදෙ තස්මිං කූටාගාරෙ තස්මිං පල්ලඞ්කෙ නිසින්නං වා නිපන්නං වා එකන්තසුඛා වෙදනා වෙදයමානං. එවමෙව ඛො අහං, සාරිපුත්ත, ඉධෙකච්චං පුග්ගලං එවං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාමි – තථායං පුග්ගලො පටිපන්නො තථා ච ඉරියති තඤ්ච මග්ගං සමාරූළ්හො යථා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිස්සතීති. තමෙනං පස්සාමි අපරෙන සමයෙන දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නං, එකන්තසුඛා වෙදනා වෙදයමානං.

''ඉධ පනාහං, සාරිපුත්ත, එකච්චං පුග්ගලං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාමි – තථායං පුග්ගලො පටිපන්නො තථා ච ඉරියති තඤ්ච මග්ගං සමාරූළ්හො, යථා ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සතීති. තමෙනං පස්සාමි අපරෙන සමයෙන ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරන්තං, එකන්තසුඛා වෙදනා වෙදයමානං. සෙය්‍යථාපි, සාරිපුත්ත, පොක්ඛරණී අච්ඡොදකා සාතොදකා සීතොදකා සෙතකා සුපතිත්ථා රමණීයා. අවිදූරෙ චස්සා තිබ්බො වනසණ්ඩො. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය ඝම්මාභිතත්තො ඝම්මපරෙතො කිලන්තො තසිතො පිපාසිතො එකායනෙන මග්ගෙන තමෙව පොක්ඛරණිං පණිධාය. තමෙනං චක්ඛුමා පුරිසො දිස්වා එවං වදෙය්‍ය – 'තථා භවං පුරිසො පටිපන්නො තථා ච ඉරියති තඤ්ච මග්ගං සමාරූළ්හො, යථා ඉමංයෙව පොක්ඛරණිං ආගමිස්සතී'ති. තමෙනං පස්සෙය්‍ය අපරෙන සමයෙන තං පොක්ඛරණිං ඔගාහෙත්වා න්හායිත්වා ච පිවිත්වා ච සබ්බදරථකිලමථපරිළාහං පටිප්පස්සම්භෙත්වා පච්චුත්තරිත්වා තස්මිං වනසණ්ඩෙ නිසින්නං වා නිපන්නං වා, එකන්තසුඛා වෙදනා වෙදයමානං. එවමෙව ඛො අහං, සාරිපුත්ත, ඉධෙකච්චං පුග්ගලං එවං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාමි – තථායං පුග්ගලො පටිපන්නො තථා ච ඉරියති තඤ්ච මග්ගං සමාරූළ්හො, යථා ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සතී'ති. තමෙනං පස්සාමි අපරෙන සමයෙන ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරන්තං, එකන්තසුඛා වෙදනා වෙදයමානං. ඉමා ඛො, සාරිපුත්ත, පඤ්ච ගතියො.

''යො ඛො මං, සාරිපුත්ත, එවං ජානන්තං එවං පස්සන්තං එවං වදෙය්‍ය – 'නත්ථි සමණස්ස ගොතමස්ස උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො; තක්කපරියාහතං සමණො ගොතමො ධම්මං දෙසෙති වීමංසානුචරිතං සයංපටිභාන'න්ති තං, සාරිපුත්ත, වාචං අප්පහාය තං චිත්තං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පටිනිස්සජ්ජිත්වා යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. සෙය්‍යථාපි, සාරිපුත්ත, භික්ඛු සීලසම්පන්නො සමාධිසම්පන්නො පඤ්ඤාසම්පන්නො දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤං ආරාධෙය්‍ය, එවං සම්පදමිදං, සාරිපුත්ත, වදාමි 'තං වාචං අප්පහාය තං චිත්තං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පටිනිස්සජ්ජිත්වා යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ'.

155. ''අභිජානාමි ඛො පනාහං, සාරිපුත්ත, චතුරඞ්ගසමන්නාගතං බ්‍රහ්මචරියං චරිතා [චරිත්වා (ක.)] – තපස්සී සුදං හොමි පරමතපස්සී, ලූඛො සුදං [ලූඛස්සුදං (සී. පී.)] හොමි පරමලූඛො, ජෙගුච්ඡී සුදං හොමි පරමජෙගුච්ඡී, පවිවිත්තො සුදං [පවිවිත්තස්සුදං (සී. පී.)] හොමි පරමපවිවිත්තො . තත්‍රාස්සු මෙ ඉදං, සාරිපුත්ත, තපස්සිතාය හොති – අචෙලකො හොමි මුත්තාචාරො හත්ථාපලෙඛනො [හත්ථාවලෙඛනො (ස්‍යා.)], න එහිභද්දන්තිකො න තිට්ඨභද්දන්තිකො; නාභිහටං න උද්දිස්සකතං න නිමන්තනං සාදියාමි. සො න කුම්භිමුඛා පටිග්ගණ්හාමි, න කළොපිමුඛා පටිග්ගණ්හාමි, න එළකමන්තරං, න දණ්ඩමන්තරං, න මුසලමන්තරං, න ද්වින්නං භුඤ්ජමානානං, න ගබ්භිනියා, න පායමානාය [පායන්තියා (ක.)], න පුරිසන්තරගතාය, න සඞ්කිත්තීසු, න යත්ථ සා උපට්ඨිතො හොති, න යත්ථ මක්ඛිකා සණ්ඩසණ්ඩචාරිනී; න මච්ඡං න මංසං න සුරං න මෙරයං න ථුසොදකං පිවාමි; සො එකාගාරිකො වා හොමි එකාලොපිකො, ද්වාගාරිකො වා හොමි ද්වාලොපිකො...පෙ.... සත්තාගාරිකො වා හොමි සත්තාලොපිකො; එකිස්සාපි දත්තියා යාපෙමි, ද්වීහිපි දත්තීහි යාපෙමි...පෙ.... සත්තහිපි දත්තීහි යාපෙමි; එකාහිකම්පි ආහාරං ආහාරෙමි, ද්වීහිකම්පි ආහාරං ආහාරෙමි...පෙ.... සත්තාහිකම්පි ආහාරං ආහාරෙමි; ඉති එවරූපං අද්ධමාසිකම්පි පරියායභත්තභොජනානුයොගමනුයුත්තො විහරාමි.

‘‘සො සාකභක්ඛො වා හොමි, සාමාකභක්ඛො වා හොමි, නීවාරභක්ඛො වා හොමි, දද්දුලභක්ඛො වා හොමි, හටභක්ඛො වා හොමි, කණභක්ඛො වා හොමි, ආචාමභක්ඛො වා හොමි , පිඤ්ඤාකභක්ඛො වා හොමි, තිණභක්ඛො වා හොමි, ගොමයභක්ඛො වා හොමි, වනමූලඵලාහාරො යාපෙමි පවත්තඵලභොජී.

‘‘සො සාණානිපි ධාරෙමි, මසාණානිපි ධාරෙමි, ඡවදුස්සානිපි ධාරෙමි, පංසුකූලානිපි ධාරෙමි, තිරීටානිපි ධාරෙමි, අජිනම්පි ධාරෙමි, අජිනක්ඛිපම්පි ධාරෙමි, කුසචීරම්පි ධාරෙමි, වාකචීරම්පි ධාරෙමි, ඵලකචීරම්පි ධාරෙමි, කෙසකම්බලම්පි ධාරෙමි, වාළකම්බලම්පි ධාරෙමි, උලූකපක්ඛම්පි ධාරෙමි; කෙසමස්සුලොචකොපි හොමි කෙසමස්සුලොචනානුයොගමනුයුත්තො; උබ්භට්ඨකොපි හොමි ආසනපටික්ඛිත්තො; උක්කුටිකොපි හොමි උක්කුටිකප්පධානමනුයුත්තො; කණ්ටකාපස්සයිකොපි හොමි කණ්ටකාපස්සයෙ සෙය්‍යං කප්පෙමි [ඉමස්සානන්තරෙ අඤ්ඤොපි කොචි පාඨපදෙසො අඤ්ඤෙසු ආජීවකවතදීපකසුත්තෙසු දිස්සති]; සායතතියකම්පි උදකොරොහනානුයොගමනුයුත්තො විහරාමි – ඉති එවරූපං අනෙකවිහිතං කායස්ස ආතාපනපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො විහරාමි. ඉදංසු මෙ, සාරිපුත්ත, තපස්සිතාය හොති.

156. ‘‘තත්‍රාස්සු මෙ ඉදං, සාරිපුත්ත, ලූඛස්මිං හොති – නෙකවස්සගණිකං රජොජල්ලං කායෙ සන්නිචිතං හොති පපටිකජාතං. සෙය්‍යථාපි, සාරිපුත්ත, තින්දුකඛාණු නෙකවස්සගණිකො සන්නිචිතො හොති පපටිකජාතො, එවමෙවාස්සු මෙ, සාරිපුත්ත, නෙකවස්සගණිකං රජොජල්ලං කායෙ සන්නිචිතං හොති පපටිකජාතං. තස්ස මය්හං, සාරිපුත්ත, න එවං හොති – ‘අහො වතාහං ඉමං රජොජල්ලං පාණිනා පරිමජ්ජෙය්‍යං, අඤ්ඤෙ වා පන මෙ ඉමං රජොජල්ලං පාණිනා පරිමජ්ජෙය්‍යු’න්ති. එවම්පි මෙ, සාරිපුත්ත , න හොති. ඉදංසු මෙ, සාරිපුත්ත, ලූඛස්මිං හොති.

‘‘තත්‍රාස්සු මෙ ඉදං, සාරිපුත්ත, ජෙගුච්ඡිස්මිං හොති – සො ඛො අහං, සාරිපුත්ත, සතොව අභික්කමාමි, සතොව පටික්කමාමි, යාව උදකබින්දුම්හිපි මෙ දයා පච්චුපට්ඨිතා හොති – ‘මාහං ඛුද්දකෙ පාණෙ විසමගතෙ සඞ්ඝාතං ආපාදෙසි’න්ති. ඉදංසු මෙ, සාරිපුත්ත, ජෙගුච්ඡිස්මිං හොති.

‘‘තත්‍රාස්සු මෙ ඉදං, සාරිපුත්ත, පවිවිත්තස්මිං හොති – සො ඛො අහං, සාරිපුත්ත, අඤ්ඤතරං අරඤ්ඤායතනං අජ්ඣොගාහෙත්වා විහරාමි. යදා පස්සාමි ගොපාලකං වා පසුපාලකං වා තිණහාරකං වා කට්ඨහාරකං වා වනකම්මිකං වා, වනෙන වනං ගහනෙන ගහනං නින්නෙන නින්නං ථලෙන ථලං සංපතාමි [පපතාමි (සී. ස්‍යා. පී.)]. තං කිස්ස හෙතු? මා මං තෙ අද්දසංසු අහඤ්ච මා තෙ අද්දසන්ති. සෙය්‍යථාපි, සාරිපුත්ත, ආරඤ්ඤකො මගො මනුස්සෙ දිස්වා වනෙන වනං ගහනෙන ගහනං නින්නෙන නින්නං ථලෙන ථලං සංපතති, එවමෙව ඛො අහං, සාරිපුත්ත, යදා පස්සාමි ගොපාලකං වා පසුපාලකං වා තිණහාරකං වා කට්ඨහාරකං වා වනකම්මිකං වා වනෙන වනං ගහනෙන ගහනං නින්නෙන නින්නං ථලෙන ථලං සංපතාමි. තං කිස්ස හෙතු? මා මං තෙ අද්දසංසු අහඤ්ච මා තෙ අද්දසන්ති. ඉදංසු මෙ, සාරිපුත්ත, පවිවිත්තස්මිං හොති.

‘‘සො ඛො අහං, සාරිපුත්ත, යෙ තෙ ගොට්ඨා පට්ඨිතගාවො අපගතගොපාලකා, තත්ථ චතුක්කුණ්ඩිකො උපසඞ්කමිත්වා යානි තානි වච්ඡකානං තරුණකානං ධෙනුපකානං ගොමයානි තානි සුදං ආහාරෙමි. යාවකීවඤ්ච මෙ , සාරිපුත්ත, සකං මුත්තකරීසං අපරියාදින්නං හොති, සකංයෙව සුදං මුත්තකරීසං ආහාරෙමි. ඉදංසු මෙ, සාරිපුත්ත, මහාවිකටභොජනස්මිං හොති.

157. ‘‘සො ඛො අහං, සාරිපුත්ත, අඤ්ඤතරං භිංසනකං වනසණ්ඩං අජ්ඣොගාහෙත්වා විහරාමි. තත්‍රාස්සුදං, සාරිපුත්ත, භිංසනකස්ස වනසණ්ඩස්ස භිංසනකතස්මිං හොති – යො කොචි අවීතරාගො තං වනසණ්ඩං පවිසති, යෙභුය්‍යෙන ලොමානි හංසන්ති. සො ඛො අහං, සාරිපුත්ත, යා තා රත්තියො සීතා හෙමන්තිකා අන්තරට්ඨකා හිමපාතසමයා [අන්තරට්ඨකෙ හිමපාතසමයෙ (සී. පී.)] තථාරූපාසු රත්තීසු රත්තිං අබ්භොකාසෙ විහරාමි, දිවා වනසණ්ඩෙ; ගිම්හානං පච්ඡිමෙ මාසෙ දිවා අබ්භොකාසෙ විහරාමි, රත්තිං වනසණ්ඩෙ. අපිස්සු මං, සාරිපුත්ත, අයං අනච්ඡරියගාථා පටිභාසි පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා –

> ‘‘සොතත්තො සොසින්නො [සොසීනො (සී. පී. ක.), සොසිනො (ස්‍යා.), සොසින්දො (සද්දනීති)] චෙව,
> එකො භිංසනකෙ වනෙ;
> නග්ගො න චග්ගිමාසීනො, එසනාපසුතො මුනී’’ති.

‘‘සො ඛො අහං, සාරිපුත්ත, සුසානෙ සෙය්‍යං කප්පෙමි ඡවට්ඨිකානි උපධාය. අපිස්සු මං, සාරිපුත්ත, ගාමණ්ඩලා [ගොමණ්ඩලා (බහූසු) චරියාපිටකඅට්ඨකථා ඔලොකෙතබ්බා] උපසඞ්කමිත්වා ඔට්ඨුභන්තිපි, ඔමුත්තෙන්තිපි, පංසුකෙනපි ඔකිරන්ති, කණ්ණසොතෙසුපි සලාකං පවෙසෙන්ති. න ඛො පනාහං, සාරිපුත්ත, අභිජානාමි තෙසු පාපකං චිත්තං උප්පාදෙතා. ඉදංසු මෙ, සාරිපුත්ත, උපෙක්ඛාවිහාරස්මිං හොති.

158. ‘‘සන්ති ඛො පන, සාරිපුත්ත, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘ආහාරෙන සුද්ධී’ති. තෙ එවමාහංසු – ‘කොලෙහි යාපෙමා’ති. තෙ කොලම්පි ඛාදන්ති, කොලචුණ්ණම්පි ඛාදන්ති, කොලොදකම්පි පිවන්ති – අනෙකවිහිතම්පි කොලවිකතිං පරිභුඤ්ජන්ති. අභිජානාමි ඛො පනාහං, සාරිපුත්ත, එකංයෙව කොලං ආහාරං ආහාරිතා. සියා ඛො පන තෙ, සාරිපුත්ත, එවමස්ස – ‘මහා නූන තෙන සමයෙන කොලො අහොසී’ති. න ඛො පනෙතං, සාරිපුත්ත,

එවං දට්ඨබ්බං. තදාපි එතපරමොයෙව කොලො අහොසි සෙය්‍යථාපි එතරහි. තස්ස මය්හං, සාරිපුත්ත, එකංයෙව කොලං ආහාරං ආහාරයතො අධිමත්තකසිමානං පත්තො කායො හොති. සෙය්‍යථාපි නාම ආසීතිකපබ්බානි වා කාළපබ්බානි වා, එවමෙවස්සු මෙ අඞ්ගපච්චඞ්ගානි භවන්ති තායෙවප්පාහාරතාය. සෙය්‍යථාපි නාම ඔට්ඨපදං, එවමෙවස්සු මෙ ආනිසදං හොති තායෙවප්පාහාරතාය. සෙය්‍යථාපි නාම වට්ටනාවළී, එවමෙවස්සු මෙ පිට්ඨිකණ්ටකො උන්නතාවනතො හොති තායෙවප්පාහාරතාය. සෙය්‍යථාපි නාම ජරසාලාය ගොපානසියො ඔලුග්ගවිලුග්ගා භවන්ති, එවමෙවස්සු මෙ ඵාසුළියො ඔලුග්ගවිලුග්ගා භවන්ති තායෙවප්පාහාරතාය. සෙය්‍යථාපි නාම ගම්භීරෙ උදපානෙ උදකතාරකා ගම්භීරගතා ඔක්ඛායිකා දිස්සන්ති, එවමෙවස්සු මෙ අක්ඛිකූපෙසු අක්ඛිතාරකා ගම්භීරගතා ඔක්ඛායිකා දිස්සන්ති තායෙවප්පාහාරතාය. සෙය්‍යථාපි නාම තිත්තකාලාබුආමකච්ඡින්නො වාතාතපෙන සංඵුටිතො [සම්ඵුසිතො (ස්‍යා.), සංපුටිතො (පී. ක.) එත්ථ සංඵුටිතොති සඞ්කුචිතොති අත්ථො] හොති සම්මිලාතො, එවමෙවස්සු මෙ සීසච්ඡවි සංඵුටිතා හොති සම්මිලාතා තායෙවප්පාහාරතාය. සො ඛො අහං, සාරිපුත්ත, ‘උදරච්ඡවිං පරිමසිස්සාමී’ති පිට්ඨිකණ්ටකංයෙව පරිග්ගණ්හාමි, ‘පිට්ඨිකණ්ටකං පරිමසිස්සාමී’ති උදරච්ඡවිංයෙව පරිග්ගණ්හාමි, යාවස්සු මෙ, සාරිපුත්ත, උදරච්ඡවි පිට්ඨිකණ්ටකං අල්ලීනා හොති තායෙවප්පාහාරතාය. සො ඛො අහං, සාරිපුත්ත, ‘වච්චං වා මුත්තං වා කරිස්සාමී’ති තත්ථෙව අවකුජ්ජො පපතාමි තායෙවප්පාහාරතාය. සො ඛො අහං, සාරිපුත්ත, තමෙව කායං අස්සාසෙන්තො පාණිනා ගත්තානි අනොමජ්ජාමි. තස්ස මය්හං, සාරිපුත්ත, පාණිනා ගත්තානි අනොමජ්ජතො පූතිමූලානි ලොමානි කායස්මා පතන්ති තායෙවප්පාහාරතාය.

159. ‘‘සන්ති ඛො පන, සාරිපුත්ත, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘ආහාරෙන සුද්ධී’ති. තෙ එවමාහංසු – ‘මුග්ගෙහි යාපෙම…පෙ…. තිලෙහි යාපෙම…පෙ…. තණ්ඩුලෙහි යාපෙමා’ති. තෙ තණ්ඩුලම්පි ඛාදන්ති, තණ්ඩුලචුණ්ණම්පි ඛාදන්ති, තණ්ඩුලොදකම්පි පිවන්ති – අනෙකවිහිතම්පි තණ්ඩුලවිකතිං පරිභුඤ්ජන්ති. අභිජානාමි ඛො පනාහං, සාරිපුත්ත, එකංයෙව තණ්ඩුලං ආහාරං ආහාරිතා. සියා ඛො පන තෙ, සාරිපුත්ත, එවමස්ස – ‘මහා නූන තෙන සමයෙන තණ්ඩුලො අහොසී’ති. න ඛො පනෙතං, සාරිපුත්ත, එවං දට්ඨබ්බං. තදාපි එතපරමොයෙව තණ්ඩුලො අහොසි , සෙය්‍යථාපි එතරහි. තස්ස මය්හං, සාරිපුත්ත, එකංයෙව තණ්ඩුලං ආහාරං ආහාරයතො අධිමත්තකසිමානං පත්තො කායො හොති. සෙය්‍යථාපි නාම ආසීතිකපබ්බානි වා කාළපබ්බානි වා, එවමෙවස්සු මෙ අඞ්ගපච්චඞ්ගානි භවන්ති තායෙවප්පාහාරතාය. සෙය්‍යථාපි නාම ඔට්ඨපදං, එවමෙවස්සු මෙ ආනිසදං හොති තායෙවප්පාහාරතාය. සෙය්‍යථාපි නාම වට්ටනාවළී, එවමෙවස්සු මෙ පිට්ඨිකණ්ටකො උන්නතාවනතො හොති තායෙවප්පාහාරතාය. සෙය්‍යථාපි නාම ජරසාලාය ගොපානසියො ඔලුග්ගවිලුග්ගා භවන්ති, එවමෙවස්සු මෙ ඵාසුළියො ඔලුග්ගවිලුග්ගා භවන්ති තායෙවප්පාහාරතාය. සෙය්‍යථාපි නාම ගම්භීරෙ උදපානෙ උදකතාරකා ගම්භීරගතා ඔක්ඛායිකා දිස්සන්ති, එවමෙවස්සු මෙ අක්ඛිකූපෙසු අක්ඛිතාරකා ගම්භීරගතා ඔක්ඛායිකා දිස්සන්ති තායෙවප්පාහාරතාය. සෙය්‍යථාපි නාම තිත්තකාලාබු ආමකච්ඡින්නො වාතාතපෙන සංඵුටිතො හොති සම්මිලාතො, එවමෙවස්සු මෙ සීසච්ඡවි සංඵුටිතා හොති සම්මිලාතා තායෙවප්පාහාරතාය. සො ඛො අහං, සාරිපුත්ත, ‘උදරච්ඡවිං පරිමසිස්සාමී’ති පිට්ඨිකණ්ටකංයෙව පරිග්ගණ්හාමි, ‘පිට්ඨිකණ්ටකං පරිමසිස්සාමී’ති උදරච්ඡවිංයෙව පරිග්ගණ්හාමි. යාවස්සු මෙ, සාරිපුත්ත, උදරච්ඡවි පිට්ඨිකණ්ටකං අල්ලීනා හොති තායෙවප්පාහාරතාය. සො ඛො අහං, සාරිපුත්ත, ‘වච්චං වා මුත්තං වා කරිස්සාමී’ති තත්ථෙව අවකුජ්ජො පපතාමි තායෙවප්පාහාරතාය. සො ඛො අහං, සාරිපුත්ත, තමෙව කායං අස්සාසෙන්තො පාණිනා ගත්තානි අනොමජ්ජාමි. තස්ස මය්හං, සාරිපුත්ත, පාණිනා ගත්තානි අනොමජ්ජතො පූතිමූලානි ලොමානි කායස්මා පතන්ති තායෙවප්පාහාරතාය.

‘‘තායපි ඛො අහං, සාරිපුත්ත, ඉරියාය තාය පටිපදාය තාය දුක්කරකාරිකාය නාජ්ඣගමං උත්තරිං මනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං. තං කිස්ස හෙතු? ඉමිස්සායෙව අරියාය පඤ්ඤාය අනධිගමා, යායං අරියා පඤ්ඤා අධිගතා අරියා නිය්‍යානිකා, නිය්‍යාති තක්කරස්ස සම්මා දුක්ඛක්ඛයාය.

160. ‘‘සන්ති ඛො පන, සාරිපුත්ත, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘සංසාරෙන සුද්ධී’ති. න ඛො පන සො [න ඛො පනෙසො (සී. ස්‍යා.)], සාරිපුත්ත, සංසාරො සුලභරූපො යො මයා අසංසරිතපුබ්බො ඉමිනා දීඝෙන අද්ධුනා, අඤ්ඤත්‍ර සුද්ධාවාසෙහි දෙවෙහි. සුද්ධාවාසෙ චාහං, සාරිපුත්ත, දෙවෙ සංසරෙය්‍යං, නයිමං ලොකං පුනරාගච්ඡෙය්‍යං.

‘‘සන්ති ඛො පන, සාරිපුත්ත, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘උපපත්තියා සුද්ධී’ති. න ඛො පන සා, සාරිපුත්ත , උපපත්ති සුලභරූපා යා මයා අනුපපන්නපුබ්බා ඉමිනා දීඝෙන අද්ධුනා, අඤ්ඤත්‍ර සුද්ධාවාසෙහි දෙවෙහි. සුද්ධාවාසෙ චාහං, සාරිපුත්ත, දෙවෙ උපපජ්ජෙය්‍යං, නයිමං ලොකං පුනරාගච්ඡෙය්‍යං.

‘‘සන්ති ඛො පන, සාරිපුත්ත, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘ආවාසෙන සුද්ධී’ති. න ඛො පන සො, සාරිපුත්ත, ආවාසො සුලභරූපො යො මයා අනාවුට්ඨපුබ්බො [අනාවුත්ථපුබ්බො (සී. පී.)] ඉමිනා දීඝෙන අද්ධුනා, අඤ්ඤත්‍ර සුද්ධාවාසෙහි දෙවෙහි. සුද්ධාවාසෙ චාහං, සාරිපුත්ත, දෙවෙ ආවසෙය්‍යං, නයිමං ලොකං පුනරාගච්ඡෙය්‍යං.

‘‘සන්ති ඛො පන, සාරිපුත්ත, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘යඤ්ඤෙන සුද්ධී’ති. න ඛො පන සො, සාරිපුත්ත, යඤ්ඤො සුලභරූපො යො මයා අයිට්ඨපුබ්බො ඉමිනා දීඝෙන අද්ධුනා, තඤ්ච ඛො රඤ්ඤා වා සතා ඛත්තියෙන මුද්ධාවසිත්තෙන බ්‍රාහ්මණෙන වා මහාසාලෙන.

‘‘සන්ති ඛො පන, සාරිපුත්ත, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘අග්ගිපරිචරියාය සුද්ධී’ති. න ඛො පන සො, සාරිපුත්ත, අග්ගි සුලභරූපො යො මයා අපරිචිණ්ණපුබ්බො ඉමිනා දීඝෙන අද්ධුනා, තඤ්ච ඛො රඤ්ඤා වා සතා ඛත්තියෙන මුද්ධාවසිත්තෙන බ්‍රාහ්මණෙන වා මහාසාලෙන.

161. ‘‘සන්ති ඛො පන, සාරිපුත්ත, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘යාවදෙවායං භවං පුරිසො දහරො හොති යුවා සුසුකාළකෙසො භද්‍රෙන යොබ්බනෙන සමන්නාගතො පඨමෙන වයසා තාවදෙව පරමෙන පඤ්ඤාවෙය්‍යත්තියෙන සමන්නාගතො හොති. යතො ච ඛො අයං භවං පුරිසො ජිණ්ණො හොති වුද්ධො මහල්ලකො අද්ධගතො වයොඅනුප්පත්තො, ආසීතිකො වා නාවුතිකො වා වස්සසතිකො වා ජාතියා, අථ තම්හා පඤ්ඤාවෙය්‍යත්තියා, පරිහායතී’ති. න ඛො පනෙතං, සාරිපුත්ත , එවං දට්ඨබ්බං. අහං ඛො පන, සාරිපුත්ත, එතරහි ජිණ්ණො වුද්ධො මහල්ලකො අද්ධගතො වයොඅනුප්පත්තො, ආසීතිකො මෙ වයො වත්තති. ඉධ මෙ අස්සු, සාරිපුත්ත, චත්තාරො සාවකා වස්සසතායුකා වස්සසතජීවිනො, පරමාය සතියා ච ගතියා ච ධිතියා ච සමන්නාගතා පරමෙන ච පඤ්ඤාවෙය්‍යත්තියෙන. සෙය්‍යථාපි, සාරිපුත්ත, දළ්හධම්මා [දළ්හධම්මො (බහූසු) ටීකා ච මොග්ගල්ලානබ්‍යාකරණං ච ඔලොකෙතබ්බං] ධනුග්ගහො සික්ඛිතො කතහත්ථො කතූපාසනො ලහුකෙන අසනෙන අප්පකසිරෙනෙව තිරියං තාලච්ඡායං අතිපාතෙය්‍ය, එවං අධිමත්තසතිමන්තො එවං අධිමත්තගතිමන්තො එවං අධිමත්තධිතිමන්තො එවං පරමෙන පඤ්ඤාවෙය්‍යත්තියෙන සමන්නාගතා. තෙ මං චතුන්නං සතිපට්ඨානානං උපාදායුපාදාය පඤ්හං පුච්ඡෙය්‍යුං, පුට්ඨො පුට්ඨො චාහං තෙසං බ්‍යාකරෙය්‍යං, බ්‍යාකතඤ්ච මෙ බ්‍යාකතතො ධාරෙය්‍යුං, න ච මං දුතියකං උත්තරි පටිපුච්ඡෙය්‍යුං. අඤ්ඤත්‍ර අසිතපීතඛායිතසායිතා අඤ්ඤත්‍ර උච්චාරපස්සාවකම්මා, අඤ්ඤත්‍ර නිද්දාකිලමථපටිවිනොදනා අපරියාදින්නායෙවස්ස, සාරිපුත්ත, තථාගතස්ස ධම්මදෙසනා, අපරියාදින්නංයෙවස්ස තථාගතස්ස ධම්මපදබ්‍යඤ්ජනං, අපරියාදින්නංයෙවස්ස තථාගතස්ස පඤ්හපටිභානං . අථ මෙ තෙ චත්තාරො සාවකා වස්සසතායුකා වස්සසතජීවිනො වස්සසතස්ස අච්චයෙන කාලං කරෙය්‍යුං. මඤ්චකෙන චෙපි මං, සාරිපුත්ත, පරිහරිස්සථ, නෙවත්ථි තථාගතස්ස පඤ්ඤාවෙය්‍යත්තියස්ස අඤ්ඤථත්තං. යං ඛො තං [යං ඛො පනෙතං (සී.)], සාරිපුත්ත, සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘අසම්මොහධම්මො සත්තො ලොකෙ උප්පන්නො බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සාන’න්ති, මමෙව තං සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය ‘අසම්මොහධම්මො සත්තො ලොකෙ උප්පන්නො බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සාන’’’න්ති.

162. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා නාගසමාලො භගවතො පිට්ඨිතො ඨිතො හොති භගවන්තං බීජයමානො. අථ ඛො ආයස්මා නාගසමාලො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ! අපි හි මෙ, භන්තෙ, ඉමං ධම්මපරියායං සුත්වා ලොමානි හට්ඨානි. කොනාමො අයං, භන්තෙ, ධම්මපරියායො’’ති? ‘‘තස්මාතිහ ත්වං, නාගසමාල, ඉමං ධම්මපරියායං ලොමහංසනපරියායො ත්වෙව නං ධාරෙහී’’ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො ආයස්මා නාගසමාලො භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

මහාසීහනාදසුත්තං නිට්ඨිතං දුතියං.

3. මහාදුක්ඛක්ඛන්ධසුත්තං

163. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසිංසු. අථ ඛො තෙසං භික්ඛූනං එතදහොසි – ‘‘අතිප්පගො ඛො තාව සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිතුං, යං නූන මයං යෙන අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං ආරාමො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යාමා’’ති. අථ ඛො තෙ භික්ඛූ යෙන අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං ආරාමො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා තෙහි අඤ්ඤතිත්ථියෙහි පරිබ්බාජකෙහි සද්ධිං සම්මොදිංසු; සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නෙ ඛො තෙ භික්ඛූ තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එතදවොචුං – ‘‘සමණො, ආවුසො, ගොතමො කාමානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙති, මයම්පි කාමානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙම; සමණො, ආවුසො, ගොතමො රූපානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙති, මයම්පි රූපානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙම; සමණො, ආවුසො, ගොතමො වෙදනානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙති, මයම්පි වෙදනානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙම; ඉධ නො, ආවුසො, කො විසෙසො, කො අධිප්පයාසො, කිං නානාකරණං සමණස්ස වා ගොතමස්ස අම්හාකං වා – යදිදං ධම්මදෙසනාය වා ධම්මදෙසනං, අනුසාසනියා වා අනුසාසනි’’න්ති? අථ ඛො තෙ භික්ඛූ තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං භාසිතං නෙව අභිනන්දිංසු, නප්පටික්කොසිංසු; අනභිනන්දිත්වා අප්පටික්කොසිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කමිංසු – ‘‘භගවතො සන්තිකෙ එතස්ස භාසිතස්ස අත්ථං ආජානිස්සාමා’’ති.

164. අථ ඛො තෙ භික්ඛූ සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘ඉධ මයං, භන්තෙ, පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසිම්හ. තෙසං නො, භන්තෙ, අම්හාකං එතදහොසි – ‘අතිප්පගො ඛො තාව සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිතුං, යං නූන මයං යෙන අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං ආරාමො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යාමා’ති. අථ ඛො මයං, භන්තෙ, යෙන අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං ආරාමො තෙනුපසඞ්කමිම්හ; උපසඞ්කමිත්වා තෙහි අඤ්ඤතිත්ථියෙහි

පරිබ්බාජකෙහි සද්ධිං සම්මොදිම්හ; සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිම්හ. එකමන්තං නිසින්නෙ ඛො අම්හෙ, භන්තෙ, තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එතදවොචුං – ‘සමණො, ආවුසො, ගොතමො කාමානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙති, මයම්පි කාමානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙම . සමණො, ආවුසො, ගොතමො රූපානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙති, මයම්පි රූපානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙම. සමණො, ආවුසො, ගොතමො වෙදනානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙති, මයම්පි වෙදනානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙම. ඉධ නො, ආවුසො, කො විසෙසො, කො අධිප්පයාසො, කිං නානාකරණං සමණස්ස වා ගොතමස්ස අම්හාකං වා, යදිදං ධම්මදෙසනාය වා ධම්මදෙසනං අනුසාසනියා වා අනුසාසනි’න්ති. අථ ඛො මයං, භන්තෙ, තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං භාසිතං නෙව අභිනන්දිම්හ, නප්පටික්කොසිම්හ; අනභිනන්දිත්වා අප්පටික්කොසිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කමිම්හ – ‘භගවතො සන්තිකෙ එතස්ස භාසිතස්ස අත්ථං ආජානිස්සාමා’’’ති.

165. ‘‘එවංවාදිනො, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවමස්සු වචනීයා – ‘කො පනාවුසො, කාමානං අස්සාදො, කො ආදීනවො, කිං නිස්සරණං? කො රූපානං අස්සාදො, කො ආදීනවො, කිං නිස්සරණං? කො වෙදනානං අස්සාදො, කො ආදීනවො, කිං නිස්සරණ’න්ති? එවං පුට්ඨා, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා න චෙව සම්පායිස්සන්ති, උත්තරිඤ්ච විඝාතං ආපජ්ජිස්සන්ති. තං කිස්ස හෙතු? යථා තං, භික්ඛවෙ, අවිසයස්මිං. නාහං තං, භික්ඛවෙ, පස්සාමි සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය යො ඉමෙසං පඤ්හානං වෙය්‍යාකරණෙන චිත්තං ආරාධෙය්‍ය, අඤ්ඤත්‍ර තථාගතෙන වා තථාගතසාවකෙන වා, ඉතො වා පන සුත්වා.

166. ‘‘කො ච, භික්ඛවෙ, කාමානං අස්සාදො? පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, කාමගුණා. කතමෙ පඤ්ච? චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා, සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා සද්දා…පෙ…. ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා ගන්ධා … ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා… කායවිඤ්ඤෙය්‍යා ඵොට්ඨබ්බා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච කාමගුණා. යං ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමෙ පඤ්ච කාමගුණෙ පටිච්ච උප්පජ්ජති සුඛං සොමනස්සං – අයං කාමානං අස්සාදො.

167. ‘‘කො ච, භික්ඛවෙ, කාමානං ආදීනවො? ඉධ, භික්ඛවෙ, කුලපුත්තො යෙන සිප්පට්ඨානෙන ජීවිකං කප්පෙති – යදි මුද්දාය යදි ගණනාය යදි සඞ්ඛානෙන [සඞ්ඛාය (ක.)] යදි කසියා යදි වණිජ්ජාය යදි ගොරක්ඛෙන යදි ඉස්සත්ථෙන යදි රාජපොරිසෙන යදි සිප්පඤ්ඤතරෙන – සීතස්ස පුරක්ඛතො උණ්හස්ස පුරක්ඛතො ඩංසමකසවාතාතපසරීංසපසම්ඵස්සෙහි රිස්සමානො [ඊරයමානො (ක.), සම්ඵස්සමානො (චූළනි. ඛග්ගවිසාණසුත්ත 136)] ඛුප්පිපාසාය මීයමානො; අයම්පි, භික්ඛවෙ, කාමානං ආදීනවො සන්දිට්ඨිකො, දුක්ඛක්ඛන්ධො කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු.

‘‘තස්ස චෙ, භික්ඛවෙ, කුලපුත්තස්ස එවං උට්ඨහතො ඝටතො වායමතො තෙ භොගා නාභිනිප්ඵජ්ජන්ති. සො සොචති කිලමති පරිදෙවති උරත්තාළිං කන්දති, සම්මොහං ආපජ්ජති – ‘මොඝං වත මෙ උට්ඨානං, අඵලො වත මෙ වායාමො’ති. අයම්පි, භික්ඛවෙ, කාමානං ආදීනවො සන්දිට්ඨිකො දුක්ඛක්ඛන්ධො කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු.

‘‘තස්ස චෙ, භික්ඛවෙ, කුලපුත්තස්ස එවං උට්ඨහතො ඝටතො වායමතො තෙ භොගා අභිනිප්ඵජ්ජන්ති. සො තෙසං භොගානං ආරක්ඛාධිකරණං දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති – ‘කින්ති මෙ භොගෙ නෙව රාජානො හරෙය්‍යුං, න චොරා හරෙය්‍යුං, න අග්ගි දහෙය්‍ය, න උදකං වහෙය්‍ය [වාහෙය්‍ය (ක.)], න අප්පියා දායාදා හරෙය්‍යු’න්ති. තස්ස එවං ආරක්ඛතො ගොපයතො තෙ භොගෙ රාජානො වා හරන්ති, චොරා වා හරන්ති, අග්ගි වා දහති, උදකං වා වහති, අප්පියා වා දායාදා හරන්ති. සො සොචති කිලමති පරිදෙවති උරත්තාළිං කන්දති, සම්මොහං ආපජ්ජති – ‘යම්පි මෙ අහොසි තම්පි නො නත්ථී’ති. අයම්පි, භික්ඛවෙ, කාමානං ආදීනවො සන්දිට්ඨිකො, දුක්ඛක්ඛන්ධො කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු.

168. ‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු රාජානොපි රාජූහි විවදන්ති, ඛත්තියාපි ඛත්තියෙහි විවදන්ති , බ්‍රාහ්මණාපි බ්‍රාහ්මණෙහි විවදන්ති, ගහපතීපි ගහපතීහි විවදන්ති, මාතාපි පුත්තෙන විවදති, පුත්තොපි මාතරා විවදති, පිතාපි පුත්තෙන විවදති, පුත්තොපි පිතරා විවදති, භාතාපි භාතරා විවදති, භාතාපි භගිනියා විවදති, භගිනීපි භාතරා විවදති, සහායොපි සහායෙන විවදති. තෙ තත්ථ කලහවිග්ගහවිවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං පාණීහිපි උපක්කමන්ති, ලෙඩ්ඩූහිපි උපක්කමන්ති, දණ්ඩෙහිපි උපක්කමන්ති, සත්ථෙහිපි උපක්කමන්ති. තෙ තත්ථ මරණම්පි නිගච්ඡන්ති, මරණමත්තම්පි දුක්ඛං . අයම්පි, භික්ඛවෙ, කාමානං ආදීනවො සන්දිට්ඨිකො, දුක්ඛක්ඛන්ධො කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු අසිචම්මං ගහෙත්වා, ධනුකලාපං සන්නය්හිත්වා, උභතොබ්‍යූළ්හං සඞ්ගාමං පක්ඛන්දන්ති උසූසුපි ඛිප්පමානෙසු , සත්තීසුපි ඛිප්පමානාසු, අසීසුපි විජ්ජොතලන්තෙසු. තෙ තත්ථ උසූහිපි විජ්ඣන්ති, සත්තියාපි විජ්ඣන්ති, අසිනාපි සීසං ඡින්දන්ති. තෙ තත්ථ මරණම්පි නිගච්ඡන්ති, මරණමත්තම්පි දුක්ඛං. අයම්පි, භික්ඛවෙ, කාමානං ආදීනවො සන්දිට්ඨිකො, දුක්ඛක්ඛන්ධො කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු අසිචම්මං ගහෙත්වා, ධනුකලාපං සන්නය්හිත්වා, අද්දාවලෙපනා [අට්ටාවලෙපනා (සයා. ක.)] උපකාරියො පක්ඛන්දන්ති උසූසුපි ඛිප්පමානෙසු, සත්තීසුපි ඛිප්පමානාසු , අසීසුපි විජ්ජොතලන්තෙසු. තෙ තත්ථ උසූහිපි විජ්ඣන්ති, සත්තියාපි විජ්ඣන්ති, ඡකණකායපි [පකට්ඨියාපි (සී.)] ඔසිඤ්චන්ති, අභිවග්ගෙනපි ඔමද්දන්ති, අසිනාපි සීසං ඡින්දන්ති. තෙ තත්ථ මරණම්පි නිගච්ඡන්ති, මරණමත්තම්පි දුක්ඛං. අයම්පි, භික්ඛවෙ, කාමානං ආදීනවො සන්දිට්ඨිකො, දුක්ඛක්ඛන්ධො කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු.

169. “පුන චපරං, භික්ඛවෙ, කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු සන්ධිම්පි ඡින්දන්ති, නිල්ලොපම්පි හරන්ති, එකාගාරිකම්පි කරොන්ති, පරිපන්ථෙපි තිට්ඨන්ති, පරදාරම්පි ගච්ඡන්ති. තමෙනං රාජානො ගහෙත්වා විවිධා කම්මකාරණා කාරෙන්ති – කසාහිපි තාළෙන්ති, වෙත්තෙහිපි තාළෙන්ති, අඩ්ඪදණ්ඩකෙහිපි තාළෙන්ති; හත්ථම්පි ඡින්දන්ති, පාදම්පි ඡින්දන්ති, හත්ථපාදම්පි ඡින්දන්ති, කණ්ණම්පි ඡින්දන්ති, නාසම්පි ඡින්දන්ති, කණ්ණනාසම්පි ඡින්දන්ති; බිලඞ්ගථාලිකම්පි කරොන්ති , සඞ්ඛමුණ්ඩිකම්පි කරොන්ති, රාහුමුඛම්පි කරොන්ති, ජොතිමාලිකම්පි කරොන්ති, හත්ථපජ්ජොතිකම්පි කරොන්ති, එරකවත්තිකම්පි කරොන්ති, චීරකවාසිකම්පි කරොන්ති, එණෙය්‍යකම්පි කරොන්ති, බළිසමංසිකම්පි කරොන්ති, කහාපණිකම්පි කරොන්ති, ඛාරාපතච්ඡිකම්පි කරොන්ති, පලිඝපරිවත්තිකම්පි කරොන්ති, පලාලපීඨකම්පි කරොන්ති, තත්තෙනපි තෙලෙන ඔසිඤ්චන්ති, සුනඛෙහිපි ඛාදාපෙන්ති, ජීවන්තම්පි සූලෙ උත්තාසෙන්ති, අසිනාපි සීසං ඡින්දන්ති . තෙ තත්ථ මරණම්පි නිගච්ඡන්ති, මරණමත්තම්පි දුක්ඛං. අයම්පි, භික්ඛවෙ, කාමානං ආදීනවො සන්දිට්ඨිකො, දුක්ඛක්ඛන්ධො කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු කායෙන දුච්චරිතං චරන්ති, වාචාය දුච්චරිතං චරන්ති, මනසා දුච්චරිතං චරන්ති. තෙ කායෙන දුච්චරිතං චරිත්වා, වාචාය දුච්චරිතං චරිත්වා, මනසා දුච්චරිතං චරිත්වා, කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති. අයම්පි, භික්ඛවෙ, කාමානං ආදීනවො සම්පරායිකො, දුක්ඛක්ඛන්ධො කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු.

170. “කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, කාමානං නිස්සරණං? යො ඛො, භික්ඛවෙ, කාමෙසු ඡන්දරාගවිනයො ඡන්දරාගප්පහානං – ඉදං කාමානං නිස්සරණං.

“යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා එවං කාමානං අස්සාදඤ්ච අස්සාදතො ආදීනවඤ්ච ආදීනවතො නිස්සරණඤ්ච නිස්සරණතො යථාභූතං නප්පජානන්ති තෙ වත සාමං වා කාමෙ පරිජානිස්සන්ති, පරං වා තථත්තාය සමාදපෙස්සන්ති යථා පටිපන්නො කාමෙ පරිජානිස්සතීති – නෙතං ඨානං විජ්ජති. යෙ ච ඛො කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා එවං කාමානං අස්සාදඤ්ච අස්සාදතො ආදීනවඤ්ච ආදීනවතො නිස්සරණඤ්ච නිස්සරණතො යථාභූතං පජානන්ති, තෙ වත සාමං වා කාමෙ පරිජානිස්සන්ති පරං වා තථත්තාය සමාදපෙස්සන්ත්තන්ත්ති යථා පටිපන්නො කාමෙ පරිජානිස්සතීති – ඨානමෙතං විජ්ජති.

171. “කො ච, භික්ඛවෙ, රූපානං අස්සාදො? සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ඛත්තියකඤ්ඤා වා බ්‍රාහ්මණකඤ්ඤා වා ගහපතිකඤ්ඤා වා පන්නරසවස්සුද්දෙසිකා වා සොළසවස්සුද්දෙසිකා වා, නාතිදීඝා නාතිරස්සා නාතිකිසා නාතිථූලා නාතිකාළී නාච්චොදාතා පරමා සා, භික්ඛවෙ, තස්මිං සමයෙ සුභා වණ්ණනිභාති? ‘එවං, භන්තෙ’. යං ඛො, භික්ඛවෙ, සුභං වණ්ණනිභං පටිච්ච උප්පජ්ජති සුඛං සොමනස්සං – අයං රූපානං අස්සාදො.

“කො ච, භික්ඛවෙ, රූපානං ආදීනවො? ඉධ, භික්ඛවෙ, තමෙව භගිනිං පස්සෙය්‍ය අපරෙන සමයෙන ආසීතිකං වා නාවුතිකං වා වස්සසතිකං වා ජාතියා, ජිණ්ණං ගොපානසිවඞ්කං භොග්ගං දණ්ඩපරායනං පවෙධමානං ගච්ඡන්තිං ආතුරං ගතයොබ්බනං ඛණ්ඩදන්තං [ඛණ්ඩදන්තිං (සී. පී.)] පලිතකෙසං [පලිතකෙසිං], විලූනං ඛලිතසිරං වලිනං තිලකාහතගත්තං [තිලකාහතගත්තිං (බහූසු) අට්ඨකථා ටීකා ඔලොකෙතබ්බා]. තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, යා පුරිමා සුභා වණ්ණනිභා සා අන්තරහිතා, ආදීනවො පාතුභූතොති? ‘එවං, භන්තෙ’. අයම්පි, භික්ඛවෙ, රූපානං ආදීනවො.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, තමෙව භගිනිං පස්සෙය්‍ය ආබාධිකං දුක්ඛිතං බාළ්හගිලානං, සකෙ මුත්තකරීසෙ පලිපන්නං සෙමානං [සෙය්‍යමානං (ක.)], අඤ්ඤෙහි වුට්ඨාපියමානං, අඤ්ඤෙහි සංවෙසියමානං. තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, යා පුරිමා සුභා වණ්ණනිභා සා අන්තරහිතා, ආදීනවො පාතුභූතොති? ‘එවං, භන්තෙ’. අයම්පි, භික්ඛවෙ, රූපානං ආදීනවො.

172. “පුන චපරං, භික්ඛවෙ, තමෙව භගිනිං පස්සෙය්‍ය සරීරං සිවථිකාය ඡඩ්ඩිතං – එකාහමතං වා ද්වීහමතං වා තීහමතං වා, උද්ධුමාතකං විනීලකං විපුබ්බකජාතං. තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, යා පුරිමා සුභා වණ්ණනිභා සා අන්තරහිතා, ආදීනවො පාතුභූතොති? ‘එවං, භන්තෙ’. අයම්පි, භික්ඛවෙ, රූපානං ආදීනවො.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, තමෙව භගිනිං පස්සෙය්‍ය සරීරං සිවථිකාය ඡඩ්ඩිතං – කාකෙහි වා ඛජ්ජමානං, කුලලෙහි වා ඛජ්ජමානං, ගිජ්ඣෙහි වා ඛජ්ජමානං, කඞ්කෙහි වා ඛජ්ජමානං, සුනඛෙහි වා ඛජ්ජමානං, බ්‍යග්ඝෙහි වා ඛජ්ජමානං, දීපීහි වා ඛජ්ජමානං, සිඞ්ගාලෙහි වා ඛජ්ජමානං, විවිධෙහි වා පාණකජාතෙහි ඛජ්ජමානං. තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ ,

යා පුරිමා සුභා වණ්ණනිභා සා අන්තරහිතා, ආදීනවො පාතුභූතොති? ‘එවං, භන්තෙ’. අයම්පි, භික්ඛවෙ, රූපානං ආදීනවො.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, තමෙව භගිනිං පස්සෙය්‍ය සරීරං සිවථිකාය ඡඩ්ඩිතං – අට්ඨිකසඞ්ඛලිකං සමංසලොහිතං න්හාරුසම්බන්ධං, අට්ඨිකසඞ්ඛලිකං නිමංසලොහිතමක්ඛිතං න්හාරුසම්බන්ධං, අට්ඨිකසඞ්ඛලිකං අපගතමංසලොහිතං න්හාරුසම්බන්ධං, අට්ඨිකානි අපගතසම්බන්ධානි දිසාවිදිසාවික්ඛිත්තානි – අඤ්ඤෙන හත්ථට්ඨිකං, අඤ්ඤෙන පාදට්ඨිකං, අඤ්ඤෙන ගොප්ඵකට්ඨිකං, අඤ්ඤෙන ජඞ්ඝට්ඨිකං, අඤ්ඤෙන ඌරුට්ඨිකං, අඤ්ඤෙන කටිට්ඨිකං, අඤ්ඤෙන ඵාසුකට්ඨිකං, අඤ්ඤෙන පිට්ඨිට්ඨිකං, අඤ්ඤෙන ඛන්ධට්ඨිකං, අඤ්ඤෙන ගීවට්ඨිකං, අඤ්ඤෙන හනුකට්ඨිකං, අඤ්ඤෙන දන්තට්ඨිකං, අඤ්ඤෙන සීසකටාහං. තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, යා පුරිමා සුභා වණ්ණනිභා සා අන්තරහිතා, ආදීනවො පාතුභූතොති? ‘එවං, භන්තෙ’. අයම්පි, භික්ඛවෙ, රූපානං ආදීනවො.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, තමෙව භගිනිං පස්සෙය්‍ය සරීරං සිවථිකාය ඡඩ්ඩිතං – අට්ඨිකානි සෙතානි සඞ්ඛවණ්ණපටිභාගානි, අට්ඨිකානි පුඤ්ජකිතානි තෙරොවස්සිකානි, අට්ඨිකානි පූතීනි චුණ්ණකජාතානි. තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, යා පුරිමා සුභා වණ්ණනිභා සා අන්තරහිතා, ආදීනවො පාතුභූතොති? ‘එවං, භන්තෙ’. අයම්පි, භික්ඛවෙ, රූපානං ආදීනවො.

“කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, රූපානං නිස්සරණං? යො, භික්ඛවෙ, රූපෙසු ඡන්දරාගවිනයො ඡන්දරාගප්පහානං – ඉදං රූපානං නිස්සරණං.

“යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා එවං රූපානං අස්සාදඤ්ච අස්සාදතො ආදීනවඤ්ච ආදීනවතො නිස්සරණඤ්ච නිස්සරණතො යථාභූතං නප්පජානන්ති තෙ වත සාමං වා රූපෙ පරිජානිස්සන්ති, පරං වා තථත්තාය සමාදපෙස්සන්ති යථා පටිපන්නො රූපෙ පරිජානිස්සතීති – නෙතං ඨානං විජ්ජති. යෙ ච ඛො කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා එවං රූපානං අස්සාදඤ්ච අස්සාදතො ආදීනවඤ්ච ආදීනවතො නිස්සරණඤ්ච නිස්සරණතො යථාභූතං පජානන්ති තෙ වත සාමං වා රූපෙ පරිජානිස්සන්ති පරං වා තථත්තාය සමාදපෙස්සන්ති යථා පටිපන්නො රූපෙ පරිජානිස්සතීති – ඨානමෙතං විජ්ජති.

173. “කො ච, භික්ඛවෙ, වෙදනානං අස්සාදො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. යස්මිං සමයෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, නෙව තස්මිං සමයෙ අත්තබ්‍යාබාධායපි චෙතෙති, න පරබ්‍යාබාධායපි චෙතෙති, න උභයබ්‍යාබාධායපි චෙතෙති ; අබ්‍යාබජ්ඣංයෙව තස්මිං සමයෙ වෙදනං වෙදෙති. අබ්‍යාබජ්ඣපරමාහං, භික්ඛවෙ, වෙදනානං අස්සාදං වදාමි.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති…පෙ…. යස්මිං සමයෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පීතියා ච විරාගා, උපෙක්ඛකො ච විහරති, සතො ච සම්පජානො සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – ‘උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී’ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති…පෙ…. යස්මිං සමයෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, නෙව තස්මිං සමයෙ අත්තබ්‍යාබාධායපි චෙතෙති, න පරබ්‍යාබාධායපි චෙතෙති, න උභයබ්‍යාබාධායපි චෙතෙති; අබ්‍යාබජ්ඣංයෙව තස්මිං සමයෙ වෙදනං වෙදෙති. අබ්‍යාබජ්ඣපරමාහං, භික්ඛවෙ, වෙදනානං අස්සාදං වදාමි.

174. “කො ච, භික්ඛවෙ, වෙදනානං ආදීනවො? යං, භික්ඛවෙ, වෙදනා අනිච්චා දුක්ඛා විපරිණාමධම්මා – අයං වෙදනානං ආදීනවො.

“කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, වෙදනානං නිස්සරණං? යො, භික්ඛවෙ, වෙදනාසු ඡන්දරාගවිනයො, ඡන්දරාගප්පහානං – ඉදං වෙදනානං නිස්සරණං.

“යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා එවං වෙදනානං අස්සාදඤ්ච අස්සාදතො ආදීනවඤ්ච ආදීනවතො නිස්සරණඤ්ච නිස්සරණතො යථාභූතං නප්පජානන්ති, තෙ වත සාමං වා වෙදනං පරිජානිස්සන්ති, පරං වා තථත්තාය සමාදපෙස්සන්ති යථා පටිපන්නො වෙදනං පරිජානිස්සතීති – නෙතං ඨානං විජ්ජති. යෙ ච ඛො කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා එවං වෙදනානං අස්සාදඤ්ච අස්සාදතො ආදීනවඤ්ච ආදීනවතො නිස්සරණඤ්ච නිස්සරණතො යථාභූතං පජානන්ති තෙ වත සාමං වා වෙදනං පරිජානිස්සන්ති, පරං වා තථත්තාය සමාදපෙස්සන්ති යථා පටිපන්නො වෙදනං පරිජානිස්සතීති – ඨානමෙතං විජ්ජතී”ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

මහාදුක්ඛක්ඛන්ධසුත්තං නිට්ඨිතං තතියං.

4. චූළදුක්ඛක්ඛන්ධසුත්තං

175. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සක්කෙසු විහරති කපිලවත්ථුස්මිං නිග්‍රොධාරාමෙ. අථ ඛො මහානාමො සක්කො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො මහානාමො සක්කො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘දීඝරත්තාහං, භන්තෙ, භගවතා එවං ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි – ‘ලොභො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො, දොසො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො, මොහො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති. එවඤ්චාහං [එවංපාහං (ක.)], භන්තෙ, භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි – ‘ලොභො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො, දොසො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො, මොහො චිත්තස්ස උපක්කිලෙසො’ති. අථ ච පන මෙ එකදා ලොභධම්මාපි චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨන්ති, දොසධම්මාපි චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨන්ති, මොහධම්මාපි චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨන්ති. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එවං හොති – ‘කොසු නාම මෙ ධම්මො අජ්ඣත්තං අප්පහීනො යෙන මෙ එකදා ලොභධම්මාපි චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨන්ති, දොසධම්මාපි චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨන්ති, මොහධම්මාපි චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨන්තී’’’ති.

176. ‘‘සො එව ඛො තෙ, මහානාම, ධම්මො අජ්ඣත්තං අප්පහීනො යෙන තෙ එකදා ලොභධම්මාපි චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨන්ති, දොසධම්මාපි චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨන්ති, මොහධම්මාපි චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨන්ති. සො ච හි තෙ, මහානාම, ධම්මො අජ්ඣත්තං පහීනො අභවිස්ස, න ත්වං අගාරං අජ්ඣාවසෙය්‍යාසි, න කාමෙ පරිභුඤ්ජෙය්‍යාසි. යස්මා ච ඛො තෙ, මහානාම, සො එව ධම්මො අජ්ඣත්තං අප්පහීනො තස්මා ත්වං අගාරං අජ්ඣාවසසි, කාමෙ පරිභුඤ්ජසි.

177. ‘‘‘අප්පස්සාදා කාමා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො [බහුපායාසා (සී. ස්‍යා. පී.)] එත්ථ භිය්‍යො’ති – ඉති චෙපි, මහානාම, අරියසාවකස්ස යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය සුදිට්ඨං හොති, සො ච [සොච (ක.)] අඤ්ඤත්‍රෙව කාමෙහි අඤ්ඤත්‍ර අකුසලෙහි ධම්මෙහි පීතිසුඛං නාධිගච්ඡති, අඤ්ඤං වා තතො සන්තතරං; අථ ඛො සො නෙව තාව අනාවට්ටී කාමෙසු හොති. යතො ච ඛො, මහානාම, අරියසාවකස්ස ‘අප්පස්සාදා කාමා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භිය්‍යො’ති – එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය සුදිට්ඨං හොති, සො ච අඤ්ඤත්‍රෙව කාමෙහි අඤ්ඤත්‍ර අකුසලෙහි ධම්මෙහි පීතිසුඛං අධිගච්ඡති අඤ්ඤං වා තතො සන්තතරං; අථ ඛො සො අනාවට්ටී කාමෙසු හොති.

‘‘මය්හම්පි ඛො, මහානාම , පුබ්බෙව සම්බොධා, අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො, ‘අප්පස්සාදා කාමා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භිය්‍යො’ති – එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය සුදිට්ඨං හොති, සො ච අඤ්ඤත්‍රෙව කාමෙහි අඤ්ඤත්‍ර අකුසලෙහි ධම්මෙහි පීතිසුඛං නාජ්ඣගමං, අඤ්ඤං වා තතො සන්තතරං; අථ ඛ්වාහං නෙව තාව අනාවට්ටී කාමෙසු පච්චඤ්ඤාසිං. යතො ච ඛො මෙ, මහානාම, ‘අප්පස්සාදා කාමා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භිය්‍යො’ති – එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය සුදිට්ඨං අහොසි, සො ච [සොච (ක.)] අඤ්ඤත්‍රෙව කාමෙහි අඤ්ඤත්‍ර අකුසලෙහි ධම්මෙහි පීතිසුඛං අජ්ඣගමං, අඤ්ඤං වා තතො සන්තතරං; අථාහං අනාවට්ටී කාමෙසු පච්චඤ්ඤාසිං.

178. ‘‘කො ච, මහානාම, කාමානං අස්සාදො? පඤ්චිමෙ, මහානාම, කාමගුණා. කතමෙ පඤ්ච? චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා; සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා සද්දා…පෙ…. ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා ගන්ධා… ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා… කායවිඤ්ඤෙය්‍යා ඵොට්ඨබ්බා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා – ඉමෙ ඛො, මහානාම, පඤ්ච කාමගුණා. යං ඛො, මහානාම, ඉමෙ පඤ්ච කාමගුණෙ පටිච්ච උප්පජ්ජති සුඛං සොමනස්සං – අයං කාමානං අස්සාදො.

‘‘කො ච, මහානාම, කාමානං ආදීනවො? ඉධ, මහානාම, කුලපුත්තො යෙන සිප්පට්ඨානෙන ජීවිකං කප්පෙති – යදි මුද්දාය යදි ගණනාය යදි සඞ්ඛානෙන යදි කසියා යදි වණිජ්ජාය යදි ගොරක්ඛෙන යදි ඉස්සත්ථෙන යදි රාජපොරිසෙන යදි සිප්පඤ්ඤතරෙන, සීතස්ස පුරක්ඛතො උණ්හස්ස පුරක්ඛතො ඩංසමකසවාතාතපසරීංසපසම්ඵස්සෙහි රිස්සමානො ඛුප්පිපාසාය මීයමානො; අයම්පි, මහානාම, කාමානං ආදීනවො සන්දිට්ඨිකො දුක්ඛක්ඛන්ධො කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු.

‘‘තස්ස චෙ මහානාම කුලපුත්තස්ස එවං උට්ඨහතො ඝටතො වායමතො තෙ භොගා නාභිනිප්ඵජ්ජන්ති, සො සොචති කිලමති පරිදෙවති උරත්තාළිං කන්දති සම්මොහං ආපජ්ජති ‘මොඝං වත මෙ උට්ඨානං, අඵලො වත මෙ වායාමො’ති. අයම්පි, මහානාම, කාමානං ආදීනවො සන්දිට්ඨිකො දුක්ඛක්ඛන්ධො කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු.

‘‘තස්ස චෙ, මහානාම, කුලපුත්තස්ස එවං උට්ඨහතො ඝටතො වායමතො තෙ භොගා අභිනිප්ඵජ්ජන්ති. සො තෙසං භොගානං ආරක්ඛාධිකරණං දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති – ‘කින්ති මෙ භොගෙ නෙව රාජානො හරෙය්‍යුං, න චොරා හරෙය්‍යුං, න අග්ගි දහෙය්‍ය, න උදකං වහෙය්‍ය, න අප්පියා වා දායාදා හරෙය්‍යු’න්ති. තස්ස එවං ආරක්ඛතො ගොපයතො තෙ භොගෙ රාජානො වා හරන්ති, චොරා වා හරන්ති, අග්ගි වා දහති, උදකං වා වහති, අප්පියා වා දායාදා හරන්ති. සො සොචති කිලමති පරිදෙවති උරත්තාළිං කන්දති සම්මොහං ආපජ්ජති – ‘යම්පි මෙ අහොසි තම්පි නො

නත්ථී’ති. අයම්පි, මහානාම, කාමානං ආදීනවො සන්දිට්ඨිකො දුක්ඛක්ඛන්ධො කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු.

‘‘පුන චපරං, මහානාම, කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු රාජානොපි රාජූහි විවදන්ති, ඛත්තියාපි ඛත්තියෙහි විවදන්ති, බ්‍රාහ්මණාපි බ්‍රාහ්මණෙහි විවදන්ති, ගහපතීපි ගහපතීහි විවදන්ති, මාතාපි පුත්තෙන විවදති, පුත්තොපි මාතරා විවදති, පිතාපි පුත්තෙන විවදති, පුත්තොපි පිතරා විවදති, භාතාපි භාතරා විවදති, භාතාපි භගිනියා විවදති, භගිනීපි භාතරා විවදති, සහායොපි සහායෙන විවදති. තෙ තත්ථ කලහවිග්ගහවිවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං පාණීහිපි උපක්කමන්ති, ලෙඩ්ඩූහිපි උපක්කමන්ති, දණ්ඩෙහිපි උපක්කමන්ති, සත්ථෙහිපි උපක්කමන්ති. තෙ තත්ථ මරණම්පි නිගච්ඡන්ති, මරණමත්තම්පි දුක්ඛං . අයම්පි, මහානාම, කාමානං ආදීනවො සන්දිට්ඨිකො දුක්ඛක්ඛන්ධො කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු.

‘‘පුන චපරං, මහානාම, කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු අසිචම්මං ගහෙත්වා, ධනුකලාපං සන්නය්හිත්වා, උභතොබ්‍යූළ්හං සඞ්ගාමං පක්ඛන්දන්ති උසූසුපි ඛිප්පමානෙසු, සත්තීසුපි ඛිප්පමානාසු, අසීසුපි විජ්ජොතලන්තෙසු. තෙ තත්ථ උසූහිපි විජ්ඣන්ති, සත්තියාපි විජ්ඣන්ති, අසිනාපි සීසං ඡින්දන්ති. තෙ තත්ථ මරණම්පි නිගච්ඡන්ති, මරණමත්තම්පි දුක්ඛං. අයම්පි, මහානාම, කාමානං ආදීනවො සන්දිට්ඨිකො දුක්ඛක්ඛන්ධො කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු.

‘‘පුන චපරං, මහානාම, කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු අසිචම්මං ගහෙත්වා, ධනුකලාපං සන්නය්හිත්වා, අද්දාවලෙපනා උපකාරියො පක්ඛන්දන්ති උසූසුපි ඛිප්පමානෙසු, සත්තීසුපි ඛිප්පමානාසු, අසීසුපි විජ්ජොතලන්තෙසු. තෙ තත්ථ උසූහිපි විජ්ඣන්ති, සත්තියාපි විජ්ඣන්ති, ඡකණකායපි ඔසිඤ්චන්ති, අභිවග්ගෙනපි ඔමද්දන්ති, අසිනාපි සීසං ඡින්දන්ති. තෙ තත්ථ මරණම්පි නිගච්ඡන්ති, මරණමත්තම්පි දුක්ඛං. අයම්පි, මහානාම, කාමානං ආදීනවො සන්දිට්ඨිකො දුක්ඛක්ඛන්ධො කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු.

‘‘පුන චපරං, මහානාම, කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු සන්ධිම්පි ඡින්දන්ති, නිල්ලොපම්පි හරන්ති, එකාගාරිකම්පි කරොන්ති, පරිපන්ථෙපි තිට්ඨන්ති, පරදාරම්පි ගච්ඡන්ති. තමෙනං රාජානො ගහෙත්වා විවිධා කම්මකාරණා කාරෙන්ති – කසාහිපි තාළෙන්ති, වෙත්තෙහිපි තාළෙන්ති, අඩ්ඪදණ්ඩකෙහිපි තාළෙන්ති; හත්ථම්පි ඡින්දන්ති, පාදම්පි ඡින්දන්ති, හත්ථපාදම්පි ඡින්දන්ති, කණ්ණම්පි ඡින්දන්ති, නාසම්පි ඡින්දන්ති, කණ්ණනාසම්පි ඡින්දන්ති; බිලඞ්ගථාලිකම්පි කරොන්ති, සඞ්ඛමුණ්ඩිකම්පි කරොන්ති, රාහුමුඛම්පි කරොන්ති, ජොතිමාලිකම්පි කරොන්ති, හත්ථපජ්ජොතිකම්පි කරොන්ති, එරකවත්තිකම්පි කරොන්ති, චීරකවාසිකම්පි කරොන්ති, එණෙය්‍යකම්පි කරොන්ති, බළිසමංසිකම්පි කරොන්ති, කහාපණිකම්පි කරොන්ති, ඛාරාපතච්ඡිකම්පි කරොන්ති, පලිඝපරිවත්තිකම්පි කරොන්ති, පලාලපීඨකම්පි කරොන්ති, තත්තෙනපි තෙලෙන ඔසිඤ්චන්ති, සුනඛෙහිපි ඛාදාපෙන්ති, ජීවන්තම්පි සූලෙ උත්තාසෙන්ති, අසිනාපි සීසං ඡින්දන්ති. තෙ තත්ථ මරණම්පි නිගච්ඡන්ති, මරණමත්තම්පි දුක්ඛං. අයම්පි, මහානාම, කාමානං ආදීනවො සන්දිට්ඨිකො දුක්ඛක්ඛන්ධො කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු.

‘‘පුන චපරං, මහානාම, කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු කායෙන දුච්චරිතං චරන්ති, වාචාය දුච්චරිතං චරන්ති, මනසා දුච්චරිතං චරන්ති. තෙ කායෙන දුච්චරිතං චරිත්වා, වාචාය දුච්චරිතං චරිත්වා, මනසා දුච්චරිතං චරිත්වා, කායස්ස භෙදා පරං මරණා, අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති. අයම්පි, මහානාම, කාමානං ආදීනවො සම්පරායිකො , දුක්ඛක්ඛන්ධො කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං කාමානමෙව හෙතු.

179. ‘‘එකමිදාහං, මහානාම, සමයං රාජගහෙ විහරාමි ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා නිගණ්ඨා [නිගන්ථා (ස්‍යා. ක.)] ඉසිගිලිපස්සෙ කාළසිලායං උබ්භට්ඨකා හොන්ති ආසනපටික්ඛිත්තා, ඔපක්කමිකා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයන්ති. අථ ඛ්වාහං, මහානාම, සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙන ඉසිගිලිපස්සෙ කාළසිලා යෙන තෙ නිගණ්ඨා තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා තෙ නිගණ්ඨෙ එතදවොචං – ‘කින්නු තුම්හෙ, ආවුසො, නිගණ්ඨා උබ්භට්ඨකා ආසනපටික්ඛිත්තා, ඔපක්කමිකා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයථා’ති? එවං වුත්තෙ, මහානාම, තෙ නිගණ්ඨා මං එතදවොචුං – ‘නිගණ්ඨො, ආවුසො, නාටපුත්තො [නාථපුත්තො (සී. පී.)] සබ්බඤ්ඤූ සබ්බදස්සාවී අපරිසෙසං ඤාණදස්සනං පටිජානාති – ‘‘චරතො ච මෙ තිට්ඨතො ච සුත්තස්ස ච ජාගරස්ස ච සතතං සමිතං ඤාණදස්සනං පච්චුපට්ඨිත’’න්ති. සො එවමාහ – ‘‘අත්ථි ඛො වො [අත්ථි ඛො භො (ස්‍යා. ක.)], නිගණ්ඨා, පුබ්බෙ පාපකම්මං කතං, තං ඉමාය කටුකාය දුක්කරකාරිකාය නිජ්ජීරෙථ [නිජ්ජරෙථ (සී. ස්‍යා. පී.)]; යං පනෙත්ථ [මයං පනෙත්ථ (ක.)] එතරහි කායෙන සංවුතා වාචාය සංවුතා මනසා සංවුතා තං ආයතිං පාපස්ස කම්මස්ස අකරණං; ඉති පුරාණානං කම්මානං තපසා බ්‍යන්තිභාවා, නවානං කම්මානං අකරණා, ආයතිං අනවස්සවො; ආයතිං අනවස්සවා කම්මක්ඛයො, කම්මක්ඛයා දුක්ඛක්ඛයො, දුක්ඛක්ඛයා වෙදනාක්ඛයො, වෙදනාක්ඛයා සබ්බං දුක්ඛං නිජ්ජිණ්ණං භවිස්සතී’’ති. තඤ්ච පනම්හාකං රුච්චති චෙව ඛමති ච, තෙන චම්හ අත්තමනා’ති.

180. ‘‘එවං වුත්තෙ, අහං, මහානාම, තෙ නිගණ්ඨෙ එතදවොචං – ‘කිං පන තුම්හෙ, ආවුසො නිගණ්ඨා, ජානාථ – අහුවම්හෙව මයං පුබ්බෙ න නාහුවම්හා’ති? ‘නො හිදං, ආවුසො’. ‘කිං පන තුම්හෙ, ආවුසො නිගණ්ඨා, ජානාථ – අකරම්හෙව මයං පුබ්බෙ පාපකම්මං න නාකරම්හා’ති? ‘නො හිදං, ආවුසො’. ‘කිං පන තුම්හෙ, ආවුසො නිගණ්ඨා, ජානාථ – එවරූපං වා එවරූපං වා පාපකම්මං අකරම්හා’ති? ‘නො හිදං, ආවුසො’. ‘කිං පන තුම්හෙ, ආවුසො නිගණ්ඨා, ජානාථ – එත්තකං වා දුක්ඛං නිජ්ජිණ්ණං, එත්තකං වා දුක්ඛං නිජ්ජීරෙතබ්බං , එත්තකම්හි වා දුක්ඛෙ නිජ්ජිණ්ණෙ සබ්බං දුක්ඛං නිජ්ජිණ්ණං භවිස්සතී’ති? ‘නො හිදං, ආවුසො’. ‘කිං පන තුම්හෙ, ආවුසො නිගණ්ඨා, ජානාථ – දිට්ඨෙව ධම්මෙ අකුසලානං ධම්මානං පහානං, කුසලානං ධම්මානං උපසම්පද’න්ති? ‘නො හිදං, ආවුසො’.

‘‘‘ඉති කිර තුම්හෙ, ආවුසො නිගණ්ඨා, න ජානාථ – අහුවම්හෙව මයං පුබ්බෙ න නාහුවම්හාති, න ජානාථ – අකරම්හෙව මයං පුබ්බෙ පාපකම්මං න නාකරම්හාති, න ජානාථ – එවරූපං වා එවරූපං වා පාපකම්මං අකරම්හාති, න ජානාථ – එත්තකං වා දුක්ඛං නිජ්ජිණ්ණං, එත්තකං වා දුක්ඛං නිජ්ජීරෙතබ්බං, එත්තකම්හි වා දුක්ඛෙ නිජ්ජිණ්ණෙ සබ්බං දුක්ඛං නිජ්ජිණ්ණං භවිස්සතීති. න ජානාථ – දිට්ඨෙව ධම්මෙ අකුසලානං ධම්මානං පහානං, කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදං. එවං සන්තෙ, ආවුසො නිගණ්ඨා, යෙ ලොකෙ ලුද්දා ලොහිතපාණිනො කුරූරකම්මන්තා මනුස්සෙසු පච්චාජාතා තෙ නිගණ්ඨෙසු පබ්බජන්තී’ති? ‘න ඛො, ආවුසො ගොතම, සුඛෙන සුඛං අධිගන්තබ්බං, දුක්ඛෙන ඛො සුඛං අධිගන්තබ්බං; සුඛෙන චාවුසො ගොතම, සුඛං අධිගන්තබ්බං අභවිස්ස, රාජා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො සුඛං අධිගච්ඡෙය්‍ය, රාජා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො සුඛවිහාරිතරො ආයස්මතා ගොතමෙනා’ති.

‘‘‘අද්ධායස්මන්තෙහි නිගණ්ඨෙහි සහසා අප්පටිසඞ්ඛා වාචා භාසිතා – න ඛො, ආවුසො ගොතම, සුඛෙන සුඛං අධිගන්තබ්බං, දුක්ඛෙන ඛො සුඛං අධිගන්තබ්බං; සුඛෙන චාවුසො ගොතම, සුඛං අධිගන්තබ්බං අභවිස්ස, රාජා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො සුඛං අධිගච්ඡෙය්‍ය, රාජා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො සුඛවිහාරිතරො ආයස්මතා ගොතමෙනා’’ති. අපි ච අහමෙව තත්ථ පටිපුච්ඡිතබ්බො – කො නු ඛො ආයස්මන්තානං සුඛවිහාරිතරො රාජා වා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො ආයස්මා වා ගොතමො’ති? අද්ධාවුසො ගොතම, අම්හෙහි සහසා අප්පටිසඞ්ඛා වාචා භාසිතා, න ඛො, ආවුසො ගොතම, සුඛෙන සුඛං අධිගන්තබ්බං, දුක්ඛෙන ඛො සුඛං අධිගන්තබ්බං; සුඛෙන චාවුසො ගොතම, සුඛං අධිගන්තබ්බං අභවිස්ස, රාජා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො සුඛං අධිගච්ඡෙය්‍ය, රාජා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො සුඛවිහාරිතරො ආයස්මතා ගොතමෙනාති. අපි ච තිට්ඨතෙතං, ඉදානිපි මයං ආයස්මන්තං ගොතමං පුච්ඡාම – කො නු ඛො ආයස්මන්තානං සුඛවිහාරිතරො රාජා වා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො ආයස්මා වා ගොතමො’ති?

‘‘‘තෙන හාවුසො නිගණ්ඨා, තුම්හෙව තත්ථ පටිපුච්ඡිස්සාමි, යථා වො ඛමෙය්‍ය තථා නං බ්‍යාකරෙය්‍යාථ. තං කිං මඤ්ඤථාවුසො නිගණ්ඨා, පහොති රාජා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො, අනිඤ්ජමානො කායෙන, අභාසමානො වාචං, සත්ත රත්තින්දිවානි එකන්තසුඛං පටිසංවෙදී විහරිතු’න්ති? ‘නො හිදං, ආවුසො’.

‘‘‘තං කිං මඤ්ඤථාවුසො නිගණ්ඨා, පහොති රාජා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො, අනිඤ්ජමානො කායෙන, අභාසමානො වාචං, ඡ රත්තින්දිවානි…පෙ.… පඤ්ච රත්තින්දිවානි… චත්තාරි රත්තින්දිවානි… තීණි රත්තින්දිවානි… ද්වෙ රත්තින්දිවානි… එකං රත්තින්දිවං එකන්තසුඛං පටිසංවෙදී විහරිතු’න්ති? ‘නො හිදං, ආවුසො’.

‘‘‘අහං ඛො, ආවුසො නිගණ්ඨා, පහොමි අනිඤ්ජමානො කායෙන, අභාසමානො වාචං, එකං රත්තින්දිවං එකන්තසුඛං පටිසංවෙදී විහරිතුං. අහං ඛො, ආවුසො නිගණ්ඨා, පහොමි අනිඤ්ජමානො කායෙන, අභාසමානො වාචං, ද්වෙ රත්තින්දිවානි… තීණි රත්තින්දිවානි… චත්තාරි රත්තින්දිවානි… පඤ්ච රත්තින්දිවානි… ඡ රත්තින්දිවානි… සත්ත රත්තින්දිවානි එකන්තසුඛං පටිසංවෙදී විහරිතුං. තං කිං මඤ්ඤථාවුසො නිගණ්ඨා, එවං සන්තෙ කො සුඛවිහාරිතරො රාජා වා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො අහං වා’ති? ‘එවං සන්තෙ ආයස්මාව ගොතමො සුඛවිහාරිතරො රඤ්ඤා මාගධෙන සෙනියෙන බිම්බිසාරෙනා’’’ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො මහානාමො සක්කො භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

චූළදුක්ඛක්ඛන්ධසුත්තං නිට්ඨිතං චතුත්ථං.

5. අනුමානසුත්තං

181. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො භග්ගෙසු විහරති සුසුමාරගිරෙ [සුංසුමාරගිරෙ (සී. ස්‍යා. පී.)] භෙසකළාවනෙ මිගදායෙ. තත්‍ර ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ආවුසො, භික්ඛවො’’ති. ‘‘ආවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො මහාමොග්ගල්ලානස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො එතදවොච –

‘‘පවාරෙති චෙපි, ආවුසො, භික්ඛු – ‘වදන්තු මං ආයස්මන්තො, වචනීයොම්හි ආයස්මන්තෙහී’ති, සො ච හොති දුබ්බචො, දොවචස්සකරණෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො, අක්ඛමො අප්පදක්ඛිණග්ගාහී අනුසාසනිං, අථ ඛො නං

සබ්‍රහ්මචාරී න චෙව වත්තබ්බං මඤ්ඤන්ති, න ච අනුසාසිතබ්බං මඤ්ඤන්ති, න ච තස්මිං පුග්ගලෙ විස්සාසං ආපජ්ජිතබ්බං මඤ්ඤන්ති.

‘‘කතමෙ චාවුසො, දොවචස්සකරණා ධම්මා? ඉධාවුසො, භික්ඛු පාපිච්ඡො හොති, පාපිකානං ඉච්ඡානං වසං ගතො. යම්පාවුසො, භික්ඛු පාපිච්ඡො හොති, පාපිකානං ඉච්ඡානං වසං ගතො – අයම්පි ධම්මො දොවචස්සකරණො.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු අත්තුක්කංසකො හොති පරවම්භී. යම්පාවුසො, භික්ඛු අත්තුක්කංසකො හොති පරවම්භී – අයම්පි ධම්මො දොවචස්සකරණො.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු කොධනො හොති කොධාභිභූතො. යම්පාවුසො, භික්ඛු කොධනො හොති කොධාභිභූතො – අයම්පි ධම්මො දොවචස්සකරණො.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො , භික්ඛු කොධනො හොති කොධහෙතු උපනාහී. යම්පාවුසො, භික්ඛු කොධනො හොති කොධහෙතු උපනාහී – අයම්පි ධම්මො දොවචස්සකරණො.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු කොධනො හොති කොධහෙතු අභිසඞ්ගී. යම්පාවුසො, භික්ඛු කොධනො හොති කොධහෙතු අභිසඞ්ගී – අයම්පි ධම්මො දොවචස්සකරණො.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු කොධනො හොති කොධසාමන්තා [කොධසාමන්තං (ස්‍යා. පී. ක.)] වාචං නිච්ඡාරෙතා. යම්පාවුසො, භික්ඛු කොධනො හොති කොධසාමන්තා වාචං නිච්ඡාරෙතා – අයම්පි ධම්මො දොවචස්සකරණො.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු චොදිතො [චුදිතො (සී. ස්‍යා. පී.)] චොදකෙන චොදකං පටිප්ඵරති. යම්පාවුසො, භික්ඛු චොදිතො චොදකෙන චොදකං පටිප්ඵරති – අයම්පි ධම්මො දොවචස්සකරණො.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු චොදිතො චොදකෙන චොදකං අපසාදෙති. යම්පාවුසො, භික්ඛු චොදිතො චොදකෙන චොදකං අපසාදෙති – අයම්පි ධම්මො දොවචස්සකරණො.

‘‘පුන චපරං , ආවුසො, භික්ඛු චොදිතො චොදකෙන චොදකස්ස පච්චාරොපෙති. යම්පාවුසො, භික්ඛු චොදිතො චොදකෙන චොදකස්ස පච්චාරොපෙති – අයම්පි ධම්මො දොවචස්සකරණො.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු චොදිතො චොදකෙන අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරති, බහිද්ධා කථං අපනාමෙති, කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති. යම්පාවුසො, භික්ඛු චොදිතො චොදකෙන අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරති, බහිද්ධා කථං අපනාමෙති, කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති – අයම්පි ධම්මො දොවචස්සකරණො.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු චොදිතො චොදකෙන අපදානෙ න සම්පායති. යම්පාවුසො, භික්ඛු චොදිතො චොදකෙන අපදානෙ න සම්පායති – අයම්පි ධම්මො දොවචස්සකරණො.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු මක්ඛී හොති පළාසී. යම්පාවුසො, භික්ඛු මක්ඛී හොති පළාසී – අයම්පි ධම්මො දොවචස්සකරණො.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු ඉස්සුකී හොති මච්ඡරී. යම්පාවුසො, භික්ඛු ඉස්සුකී හොති මච්ඡරී – අයම්පි ධම්මො දොවචස්සකරණො.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු සඨො හොති මායාවී. යම්පාවුසො, භික්ඛු සඨො හොති මායාවී – අයම්පි ධම්මො දොවචස්සකරණො.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු ථද්ධො හොති අතිමානී. යම්පාවුසො, භික්ඛු ථද්ධො හොති අතිමානී – අයම්පි ධම්මො දොවචස්සකරණො.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු සන්දිට්ඨිපරාමාසී හොති ආධානග්ගාහී දුප්පටිනිස්සග්ගී. යම්පාවුසො, භික්ඛු සන්දිට්ඨිපරාමාසී හොති ආධානග්ගාහී දුප්පටිනිස්සග්ගී – අයම්පි ධම්මො දොවචස්සකරණො. ඉමෙ වුච්චන්තාවුසො, දොවචස්සකරණා ධම්මා.

182. ‘‘නො චෙපි, ආවුසො, භික්ඛු පවාරෙති – ‘වදන්තු මං ආයස්මන්තො, වචනීයොම්හි ආයස්මන්තෙහී’ති, සො ච හොති සුවචො, සොවචස්සකරණෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො, ඛමො පදක්ඛිණග්ගාහී අනුසාසනිං, අථ ඛො නං

සබ්‍රහ්මචාරී වත්තබ්බඤ්චෙව මඤ්ඤන්ති, අනුසාසිතබ්බඤ්ච මඤ්ඤන්ති, තස්මිඤ්ච පුග්ගලෙ විස්සාසං ආපජ්ජිතබ්බං මඤ්ඤන්ති.

“කතමෙ චාවුසො, සොවචස්සකරණා ධම්මා? ඉධාවුසො, භික්ඛු න පාපිච්ඡො හොති, න පාපිකානං ඉච්ඡානං වසං ගතො. යම්පාවුසො, භික්ඛු න පාපිච්ඡො හොති න පාපිකානං ඉච්ඡානං වසං ගතො – අයම්පි ධම්මො සොවචස්සකරණො.

“පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු අනත්තුක්කංසකො හොති අපරවම්භී. යම්පාවුසො, භික්ඛු අනත්තුක්කංසකො හොති අපරවම්භී – අයම්පි ධම්මො සොවචස්සකරණො.

“පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු න කොධනො හොති න කොධාභිභූතො. යම්පාවුසො, භික්ඛු න කොධනො හොති න කොධාභිභූතො – අයම්පි ධම්මො සොවචස්සකරණො.

“පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු න කොධනො හොති න කොධහෙතු උපනාහී. යම්පාවුසො, භික්ඛු න කොධනො හොති න කොධහෙතු උපනාහී – අයම්පි ධම්මො සොවචස්සකරණො.

“පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු න කොධනො හොති න කොධහෙතු අභිසඞ්ගී. යම්පාවුසො, භික්ඛු න කොධනො හොති න කොධහෙතු අභිසඞ්ගී – අයම්පි ධම්මො සොවචස්සකරණො.

“පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු න කොධනො හොති න කොධසාමන්තා වාචං නිච්ඡාරෙතා. යම්පාවුසො , භික්ඛු න කොධනො හොති න කොධසාමන්තා වාචං නිච්ඡාරෙතා – අයම්පි ධම්මො සොවචස්සකරණො.

“පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු චොදිතො චොදකෙන චොදකං නප්පටිප්ඵරති. යම්පාවුසො, භික්ඛු චොදිතො චොදකෙන චොදකං නප්පටිප්ඵරති – අයම්පි ධම්මො සොවචස්සකරණො .

“පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු චොදිතො චොදකෙන චොදකං න අපසාදෙති. යම්පාවුසො, භික්ඛු චොදිතො චොදකෙන චොදකං න අපසාදෙති – අයම්පි ධම්මො සොවචස්සකරණො.

“පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු චොදිතො චොදකෙන චොදකස්ස න පච්චාරොපෙති. යම්පාවුසො, භික්ඛු චොදිතො චොදකෙන චොදකස්ස න පච්චාරොපෙති – අයම්පි ධම්මො සොවචස්සකරණො.

“පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු චොදිතො චොදකෙන න අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරති, න බහිද්ධා කථං අපනාමෙති, න කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති. යම්පාවුසො, භික්ඛු චොදිතො චොදකෙන න අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරති, න බහිද්ධා කථං අපනාමෙති, න කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති – අයම්පි ධම්මො සොවචස්සකරණො.

“පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු චොදිතො චොදකෙන අපදානෙ සම්පායති. යම්පාවුසො, භික්ඛු චොදිතො චොදකෙන අපදානෙ සම්පායති – අයම්පි ධම්මො සොවචස්සකරණො.

“පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු අමක්ඛී හොති අපළාසී. යම්පාවුසො, භික්ඛු අමක්ඛී හොති අපළාසී – අයම්පි ධම්මො සොවචස්සකරණො.

“පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු අනිස්සුකී හොති අමච්ඡරී. යම්පාවුසො, භික්ඛු අනිස්සුකී හොති අමච්ඡරී – අයම්පි ධම්මො සොවචස්සකරණො.

“පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු අසඨො හොති අමායාවී. යම්පාවුසො, භික්ඛු අසඨො හොති අමායාවී – අයම්පි ධම්මො සොවචස්සකරණො.

“පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු අත්ථද්ධො හොති අනතිමානී. යම්පාවුසො, භික්ඛු අත්ථද්ධො හොති අනතිමානී – අයම්පි ධම්මො සොවචස්සකරණො.

“පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛු අසන්දිට්ඨිපරාමාසී හොති අනාධානග්ගාහී සුප්පටිනිස්සග්ගී. යම්පාවුසො, භික්ඛු අසන්දිට්ඨිපරාමාසී හොති, අනාධානග්ගාහී සුප්පටිනිස්සග්ගී – අයම්පි ධම්මො සොවචස්සකරණො. ඉමෙ වුච්චන්තාවුසො, සොවචස්සකරණා ධම්මා.

183. “තත්‍රාවුසො , භික්ඛුනා අත්තනාව අත්තානං එවං අනුමිනිතබ්බං [අනුමානිතබ්බං (සී.)] – ‘යො ඛ්වායං පුග්ගලො පාපිච්ඡො, පාපිකානං ඉච්ඡානං වසං ගතො, අයං මෙ පුග්ගලො අප්පියො අමනාපො; අහඤ්චෙව ඛො

පනස්සං පාපිච්ඡො පාපිකානං ඉච්ඡානං වසං ගතො, අහංපාස්සං පරෙසං අප්පියො අමනාපො'ති. එවං ජානන්තෙනාවුසො, භික්ඛුනා 'න පාපිච්ඡො භවිස්සාමි, න පාපිකානං ඉච්ඡානං වසං ගතො'ති චිත්තං උප්පාදෙතබ්බං.

'''යො ඛ්වායං පුග්ගලො අත්තුක්කංසකො පරවම්භී, අයං මෙ පුග්ගලො අප්පියො අමනාපො; අහඤ්චෙව ඛො පනස්සං අත්තුක්කංසකො පරවම්භී, අහංපාස්සං පරෙසං අප්පියො අමනාපො'ති. එවං ජානන්තෙනාවුසො, භික්ඛුනා 'අනත්තුක්කංසකො භවිස්සාමි අපරවම්භී'ති චිත්තං උප්පාදෙතබ්බං.

'''යො ඛ්වායං පුග්ගලො කොධනො කොධාභිභූතො, අයං මෙ පුග්ගලො අප්පියො අමනාපො. අහඤ්චෙව ඛො පනස්සං කොධනො කොධාභිභූතො, අහංපාස්සං පරෙසං අප්පියො අමනාපො'ති. එවං ජානන්තෙනාවුසො, භික්ඛුනා 'න කොධනො භවිස්සාමි න කොධාභිභූතො'ති චිත්තං උප්පාදෙතබ්බං.

'''යො ඛ්වායං පුග්ගලො කොධනො කොධහෙතු උපනාහී, අයං මෙ පුග්ගලො අප්පියො අමනාපො; අහඤ්චෙව ඛො පනස්සං කොධනො කොධහෙතු උපනාහී, අහංපාස්සං පරෙසං අප්පියො අමනාපො'ති. එවං ජානන්තෙනාවුසො, භික්ඛුනා 'න කොධනො භවිස්සාමි න කොධහෙතු උපනාහී'ති චිත්තං උප්පාදෙතබ්බං.

'''යො ඛ්වායං පුග්ගලො කොධනො කොධහෙතු අභිසඞ්ගී, අයං මෙ පුග්ගලො අප්පියො අමනාපො; අහඤ්චෙව ඛො පනස්සං කොධනො කොධහෙතු අභිසඞ්ගී, අහංපාස්සං පරෙසං අප්පියො අමනාපො'ති. එවං ජානන්තෙනාවුසො, භික්ඛුනා 'න කොධනො භවිස්සාමි න කොධහෙතු අභිසඞ්ගී'ති චිත්තං උප්පාදෙතබ්බං.

'''යො ඛ්වායං පුග්ගලො කොධනො කොධසාමන්තා වාචං නිච්ඡාරෙතා, අයං මෙ පුග්ගලො අප්පියො අමනාපො; අහඤ්චෙව ඛො පනස්සං කොධනො කොධසාමන්තා වාචං නිච්ඡාරෙතා, අහංපාස්සං පරෙසං අප්පියො අමනාපො'ති. එවං ජානන්තෙනාවුසො, භික්ඛුනා 'න කොධනො භවිස්සාමි න කොධසාමන්තා වාචං නිච්ඡාරෙස්සාමී'ති චිත්තං උප්පාදෙතබ්බං.

'''යො ඛ්වායං පුග්ගලො චොදිතො චොදකෙන චොදකං පටිප්ඵරති, අයං මෙ පුග්ගලො අප්පියො අමනාපො; අහඤ්චෙව ඛො පන චොදිතො චොදකෙන චොදකං පටිප්ඵරෙය්‍යං , අහංපාස්සං පරෙසං අප්පියො අමනාපො'ති. එවං ජානන්තෙනාවුසො, භික්ඛුනා 'චොදිතො චොදකෙන චොදකං නප්පටිප්ඵරිස්සාමී'ති චිත්තං උප්පාදෙතබ්බං.

'''යො ඛ්වායං පුග්ගලො චොදිතො චොදකෙන චොදකං අපසාදෙති, අයං මෙ පුග්ගලො අප්පියො අමනාපො; අහඤ්චෙව ඛො පන චොදිතො චොදකෙන චොදකං අපසාදෙය්‍යං, අහංපාස්සං පරෙසං අප්පියො අමනාපො'ති. එවං ජානන්තෙනාවුසො, භික්ඛුනා 'චොදිතො චොදකෙන චොදකං න අපසාදෙස්සාමී'ති චිත්තං උප්පාදෙතබ්බං.

'''යො ඛ්වායං පුග්ගලො චොදිතො චොදකෙන චොදකස්ස පච්චාරොපෙති, අයං මෙ පුග්ගලො අප්පියො අමනාපො; අහඤ්චෙව ඛො පන චොදිතො චොදකෙන චොදකස්ස පච්චාරොපෙය්‍යං, අහංපාස්සං පරෙසං අප්පියො අමනාපො'ති. එවං ජානන්තෙනාවුසො, භික්ඛුනා 'චොදිතො චොදකෙන චොදකස්ස න පච්චාරොපෙස්සාමී'ති චිත්තං උප්පාදෙතබ්බං.

'''යො ඛ්වායං පුග්ගලො චොදිතො චොදකෙන අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරති, බහිද්ධා කථං අපනාමෙති, කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති, අයං මෙ පුග්ගලො අප්පියො අමනාපො; අහඤ්චෙව ඛො පන චොදිතො චොදකෙන අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරෙය්‍යං, බහිද්ධා කථං අපනාමෙය්‍යං , කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරෙය්‍යං, අහංපාස්සං පරෙසං අප්පියො අමනාපො'ති. එවං ජානන්තෙනාවුසො, භික්ඛුනා 'චොදිතො චොදකෙන න අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරිස්සාමි, න බහිද්ධා කථං අපනාමෙස්සාමි, න කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරිස්සාමී'ති චිත්තං උප්පාදෙතබ්බං.

'''යො ඛ්වායං පුග්ගලො චොදිතො චොදකෙන අපදානෙ න සම්පායති, අයං මෙ පුග්ගලො අප්පියො අමනාපො; අහඤ්චෙව ඛො පන චොදිතො චොදකෙන අපදානෙ න සම්පායෙය්‍යං, අහංපාස්සං පරෙසං අප්පියො අමනාපො'ති. එවං ජානන්තෙනාවුසො, භික්ඛුනා 'චොදිතො චොදකෙන අපදානෙ සම්පායිස්සාමී'ති චිත්තං උප්පාදෙතබ්බං.

'''යො ඛ්වායං පුග්ගලො මක්ඛී පළාසී, අයං මෙ පුග්ගලො අප්පියො අමනාපො; අහඤ්චෙව ඛො පනස්සං මක්ඛී පළාසී, අහංපාස්සං පරෙසං අප්පියො අමනාපො'ති. එවං ජානන්තෙනාවුසො, භික්ඛුනා 'අමක්ඛී භවිස්සාමි අපළාසී'ති චිත්තං උප්පාදෙතබ්බං.

'''යො ඛ්වායං පුග්ගලො ඉස්සුකී මච්ඡරී, අයං මෙ පුග්ගලො අප්පියො අමනාපො; අහඤ්චෙව ඛො පනස්සං ඉස්සුකී මච්ඡරී, අහංපාස්සං පරෙසං අප්පියො අමනාපො'ති. එවං ජානන්තෙනාවුසො, භික්ඛුනා 'අනිස්සුකී භවිස්සාමි අමච්ඡරී'ති චිත්තං උප්පාදෙතබ්බං.

‘‘‘යො ඛ්වායං පුග්ගලො සඨො මායාවී, අයං මෙ පුග්ගලො අප්පියො අමනාපො; අහඤ්චෙව ඛො පනස්සං සඨො මායාවී, අහංපාස්සං පරෙසං අප්පියො අමනාපො’ති. එවං ජානන්තෙනාවුසො, භික්ඛුනා ‘අසඨො භවිස්සාමි අමායාවී’ති චිත්තං උප්පාදෙතබ්බං.

‘‘‘යො ඛ්වායං පුග්ගලො ථද්ධො අතිමානී, අයං මෙ පුග්ගලො අප්පියො අමනාපො; අහඤ්චෙව ඛො පනස්සං ථද්ධො අතිමානී, අහංපාස්සං පරෙසං අප්පියො අමනාපො’ති. එවං ජානන්තෙනාවුසො, භික්ඛුනා ‘අත්ථද්ධො භවිස්සාමි අනතිමානී’ති චිත්තං උප්පාදෙතබ්බං.

‘‘‘යො ඛ්වායං පුග්ගලො සන්දිට්ඨිපරාමාසී ආධානග්ගාහී දුප්පටිනිස්සග්ගී, අයං මෙ පුග්ගලො අප්පියො අමනාපො; අහඤ්චෙව ඛො පනස්සං සන්දිට්ඨිපරාමාසී ආධානග්ගාහී දුප්පටිනිස්සග්ගී, අහංපාස්සං පරෙසං අප්පියො අමනාපො’ති. එවං ජානන්තෙනාවුසො, භික්ඛුනා ‘අසන්දිට්ඨිපරාමාසී භවිස්සාමි අනාධානග්ගාහී සුප්පටිනිස්සග්ගී’ති චිත්තං උප්පාදෙතබ්බං.

184. ‘‘තත්‍රාවුසො , භික්ඛුනා අත්තනාව අත්තානං එවං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘කිං නු ඛොම්හි පාපිච්ඡො, පාපිකානං ඉච්ඡානං වසං ගතො’ති? සචෙ, ආවුසො , භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘පාපිච්ඡො ඛොම්හි, පාපිකානං ඉච්ඡානං වසං ගතො’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය වායමිතබ්බං. සචෙ පනාවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘න ඛොම්හි පාපිච්ඡො, න පාපිකානං ඉච්ඡානං වසං ගතො’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙනෙව පීතිපාමොජ්ජෙන විහාතබ්බං අහොරත්තානුසික්ඛිනා කුසලෙසු ධම්මෙසු.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛුනා අත්තනාව අත්තානං එවං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘කිං නු ඛොම්හි අත්තුක්කංසකො පරවම්භී’ති? සචෙ, ආවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘අත්තුක්කංසකො ඛොම්හි පරවම්භී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය වායමිතබ්බං. සචෙ පනාවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘අනත්තුක්කංසකො ඛොම්හි අපරවම්භී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙනෙව පීතිපාමොජ්ජෙන විහාතබ්බං අහොරත්තානුසික්ඛිනා කුසලෙසු ධම්මෙසු.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛුනා අත්තනාව අත්තානං එවං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘කිං නු ඛොම්හි කොධනො කොධාභිභූතො’ති? සචෙ, ආවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘කොධනො ඛොම්හි කොධාභිභූතො’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය වායමිතබ්බං. සචෙ පනාවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘න ඛොම්හි කොධනො කොධාභිභූතො’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙනෙව පීතිපාමොජ්ජෙන විහාතබ්බං අහොරත්තානුසික්ඛිනා කුසලෙසු ධම්මෙසු.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛුනා අත්තනාව අත්තානං එවං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘කිං නු ඛොම්හි කොධනො කොධහෙතු උපනාහී’ති? සචෙ, ආවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති ‘කොධනො ඛොම්හි කොධහෙතු උපනාහී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය වායමිතබ්බං. සචෙ පනාවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති ‘න ඛොම්හි කොධනො කොධහෙතු උපනාහී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙනෙව පීතිපාමොජ්ජෙන විහාතබ්බං අහොරත්තානුසික්ඛිනා කුසලෙසු ධම්මෙසු.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛුනා අත්තනාව අත්තානං එවං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘කිං නු ඛොම්හි කොධනො කොධහෙතු අභිසඞ්ගී’ති? සචෙ, ආවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘කොධනො ඛොම්හි කොධහෙතු අභිසඞ්ගී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය වායමිතබ්බං. සචෙ පනාවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘න ඛොම්හි කොධනො කොධහෙතු අභිසඞ්ගී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙනෙව පීතිපාමොජ්ජෙන විහාතබ්බං අහොරත්තානුසික්ඛිනා කුසලෙසු ධම්මෙසු.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛුනා අත්තනාව අත්තානං එවං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘කිං නු ඛොම්හි කොධනො කොධසාමන්තා වාචං නිච්ඡාරෙතා’ති? සචෙ, ආවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘කොධනො ඛොම්හි කොධසාමන්තා වාචං නිච්ඡාරෙතා’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය වායමිතබ්බං. සචෙ පනාවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘න ඛොම්හි කොධනො කොධසාමන්තා වාචං නිච්ඡාරෙතා’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙනෙව පීතිපාමොජ්ජෙන විහාතබ්බං අහොරත්තානුසික්ඛිනා කුසලෙසු ධම්මෙසු.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛුනා අත්තනාව අත්තානං එවං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘කිං නු ඛොම්හි චොදිතො චොදකෙන චොදකං පටිප්ඵරාමී’ති? සචෙ, ආවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති ‘චොදිතො ඛොම්හි චොදකෙන චොදකං පටිප්ඵරාමී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය වායමිතබ්බං. සචෙ පනාවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘චොදිතො ඛොම්හි චොදකෙන චොදකං නප්පටිප්ඵරාමී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙනෙව පීතිපාමොජ්ජෙන විහාතබ්බං අහොරත්තානුසික්ඛිනා කුසලෙසු ධම්මෙසු.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛුනා අත්තනාව අත්තානං එවං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘කිං නු ඛොම්හි චොදිතො චොදකෙන චොදකං අපසාදෙමී’ති? සචෙ, ආවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති ‘චොදිතො ඛොම්හි චොදකෙන චොදකං අපසාදෙමී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය වායමිතබ්බං. සචෙ පනාවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘චොදිතො ඛොම්හි චොදකෙන චොදකං න අපසාදෙමී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙනෙව පීතිපාමොජ්ජෙන විහාතබ්බං අහොරත්තානුසික්ඛිනා කුසලෙසු ධම්මෙසු.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛුනා අත්තනාව අත්තානං එවං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘කිං නු ඛොම්හි චොදිතො චොදකෙන චොදකස්ස පච්චාරොපෙමී’ති? සචෙ, ආවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘චොදිතො ඛොම්හි චොදකෙන චොදකස්ස පච්චාරොපෙමී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය වායමිතබ්බං. සචෙ පනාවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘චොදිතො ඛොම්හි චොදකෙන චොදකස්ස න පච්චාරොපෙමී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙනෙව පීතිපාමොජ්ජෙන විහාතබ්බං අහොරත්තානුසික්ඛිනා කුසලෙසු ධම්මෙසු.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛුනා අත්තනාව අත්තානං එවං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘කිං නු ඛොම්හි චොදිතො චොදකෙන අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරාමි, බහිද්ධා කථං අපනාමෙමි, කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොමී’ති? සචෙ, ආවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘චොදිතො ඛොම්හි චොදකෙන අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරාමි, බහිද්ධා කථං අපනාමෙමි, කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොමී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය වායමිතබ්බං. සචෙ පනාවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘චොදිතො ඛොම්හි චොදකෙන න අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරාමි, න බහිද්ධා කථං අපනාමෙමි, න කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොමී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙනෙව පීතිපාමොජ්ජෙන විහාතබ්බං අහොරත්තානුසික්ඛිනා කුසලෙසු ධම්මෙසු.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛුනා අත්තනාව අත්තානං එවං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘කිං නු ඛොම්හි චොදිතො චොදකෙන අපදානෙ න සම්පායාමී’ති? සචෙ, ආවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘චොදිතො ඛොම්හි චොදකෙන අපදානෙ න සම්පායාමී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය වායමිතබ්බං. සචෙ පනාවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘චොදිතො ඛොම්හි චොදකෙන අපදානෙ සම්පායාමී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙනෙව පීතිපාමොජ්ජෙන විහාතබ්බං අහොරත්තානුසික්ඛිනා කුසලෙසු ධම්මෙසු.

‘‘පුන චපරං , ආවුසො, භික්ඛුනා අත්තනාව අත්තානං එවං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘කිං නු ඛොම්හි මක්ඛී පළාසී’ති? සචෙ, ආවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘මක්ඛී ඛොම්හි පළාසී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය වායමිතබ්බං. සචෙ පනාවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘අමක්ඛී ඛොම්හි අපළාසී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙනෙව පීතිපාමොජ්ජෙන විහාතබ්බං අහොරත්තානුසික්ඛිනා කුසලෙසු ධම්මෙසු.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛුනා අත්තනාව අත්තානං එවං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘කිං නු ඛොම්හි ඉස්සුකී මච්ඡරී’ති? සචෙ, ආවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘ඉස්සුකී ඛොම්හි මච්ඡරී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය වායමිතබ්බං. සචෙ පනාවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘අනිස්සුකී ඛොම්හි අමච්ඡරී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙනෙව පීතිපාමොජ්ජෙන විහාතබ්බං අහොරත්තානුසික්ඛිනා කුසලෙසු ධම්මෙසු.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛුනා අත්තනාව අත්තානං එවං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘කිං නු ඛොම්හි සඨො මායාවී’ති? සචෙ, ආවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘සඨො ඛොම්හි මායාවී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය වායමිතබ්බං. සචෙ පනාවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘අසඨො ඛොම්හි අමායාවී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙනෙව පීතිපාමොජ්ජෙන විහාතබ්බං අහොරත්තානුසික්ඛිනා කුසලෙසු ධම්මෙසු.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛුනා අත්තනාව අත්තානං එවං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘කිං නු ඛොම්හි ථද්ධො අතිමානී’ති? සචෙ, ආවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘ථද්ධො ඛොම්හි අතිමානී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය වායමිතබ්බං. සචෙ පනාවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘අත්ථද්ධො ඛොම්හි අනතිමානී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙනෙව පීතිපාමොජ්ජෙන විහාතබ්බං අහොරත්තානුසික්ඛිනා කුසලෙසු ධම්මෙසු.

‘‘පුන චපරං, ආවුසො, භික්ඛුනා අත්තනාව අත්තානං එවං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘කිං නු ඛොම්හි සන්දිට්ඨිපරාමාසී ආධානග්ගාහී දුප්පටිනිස්සග්ගී’ති? සචෙ, ආවුසො , භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘සන්දිට්ඨිපරාමාසී ඛොම්හි ආධානග්ගාහී දුප්පටිනිස්සග්ගී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං

පහානාය වායමිතබ්බං. සචෙ පනාවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘අසන්දිට්ඨිපරාමාසී බොම්හි අනාධානගාහී සුප්පටිනිස්සග්ගී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙනෙව පීතිපාමොජ්ජෙන විහාතබ්බං අහොරත්තානුසික්ඛිනා කුසලෙසු ධම්මෙසු.

“සචෙ , ආවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො සබ්බෙපිමෙ පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ අප්පහීනෙ අත්තනි සමනුපස්සති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා සබ්බෙසංයෙව ඉමෙසං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය වායමිතබ්බං. සචෙ පනාවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො සබ්බෙපිමෙ පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ පහීනෙ අත්තනි සමනුපස්සති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙනෙව පීතිපාමොජ්ජෙන විහාතබ්බං, අහොරත්තානුසික්ඛිනා කුසලෙසු ධම්මෙසු.

“සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, ඉත්ථී වා පුරිසො වා, දහරො යුවා මණ්ඩනජාතිකො, ආදාසෙ වා පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ, අච්ඡෙ වා උදකපත්තෙ, සකං මුඛනිමිත්තං පච්චවෙක්ඛමානො, සචෙ තත්ථ පස්සති රජං වා අඞ්ගණං වා, තස්සෙව රජස්ස වා අඞ්ගණස්ස වා පහානාය වායමති; නො චෙ තත්ථ පස්සති රජං වා අඞ්ගණං වා, තෙනෙව අත්තමනො හොති – ‘ලාභා වත මෙ, පරිසුද්ධං වත මෙ’ති. එවමෙව ඛො, ආවුසො, සචෙ භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො සබ්බෙපිමෙ පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ අප්පහීනෙ අත්තනි සමනුපස්සති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා සබ්බෙසංයෙව ඉමෙසං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය වායමිතබ්බං. සචෙ පනාවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො සබ්බෙපිමෙ පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ පහීනෙ අත්තනි සමනුපස්සති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙනෙව පීතිපාමොජ්ජෙන විහාතබ්බං, අහොරත්තානුසික්ඛිනා කුසලෙසු ධම්මෙසූ”ති.

ඉදමවොචායස්මා මහාමොග්ගල්ලානො. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො මහාමොග්ගල්ලානස්ස භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

අනුමානසුත්තං නිට්ඨිතං පඤ්චමං.

6. චෙතොඛිලසුත්තං

185. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – “භික්ඛවො”ති. “භදන්තෙ”ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

“යස්ස කස්සචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො පඤ්ච චෙතොඛිලා අප්පහීනා, පඤ්ච චෙතසොවිනිබන්ධා [චෙතසොවිනිබද්ධා (සී.), චෙතොවිනිබද්ධා (සාරත්ථදීපනීටීකා)] අසමුච්ඡින්නා, සො වතිමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතීති – නෙතං ඨානං විජ්ජති.

“කතමාස්ස පඤ්ච චෙතොඛිලා අප්පහීනා හොන්ති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සත්ථරි කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සත්ථරි කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති තස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය. යස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය, එවමස්සායං පඨමො චෙතොඛිලො අප්පහීනො හොති.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති…පෙ…. එවමස්සායං දුතියො චෙතොඛිලො අප්පහීනො හොති.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සඞ්ඝෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති…පෙ…. එවමස්සායං තතියො චෙතොඛිලො අප්පහීනො හොති.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සික්ඛාය කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සික්ඛාය කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති, තස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය. යස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය, එවමස්සායං චතුත්ථො චෙතොඛිලො අප්පහීනො හොති.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීසු කුපිතො හොති අනත්තමනො ආහතචිත්තො ඛිලජාතො. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීසු කුපිතො හොති අනත්තමනො ආහතචිත්තො ඛිලජාතො, තස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය. යස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය, එවමස්සායං පඤ්චමො චෙතොඛිලො අප්පහීනො හොති. ඉමාස්ස පඤ්ච චෙතොඛිලා අප්පහීනා හොන්ති.

186. “කතමාස්ස පඤ්ච චෙතසොවිනිබන්ධා අසමුච්ඡින්නා හොන්ති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාමෙ අවීතරාගො [අවිගතරාගො (කත්ථචි)] හොති අවිගතච්ඡන්දො අවිගතපෙමො අවිගතපිපාසො අවිගතපරිළාහො අවිගතතණ්හො. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාමෙ අවීතරාගො හොති අවිගතච්ඡන්දො අවිගතපෙමො අවිගතපිපාසො අවිගතපරිළාහො

අවිගතතණ්හො, තස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය. යස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය, එවමස්සායං පඨමො චෙතසොවිනිබන්ධො අසමුච්ඡින්නො හොති.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කායෙ අවීතරාගො හොති…පෙ…. එවමස්සායං දුතියො චෙතසොවිනිබන්ධො අසමුච්ඡින්නො හොති.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු රූපෙ අවීතරාගො හොති…පෙ…. එවමස්සායං තතියො චෙතසොවිනිබන්ධො අසමුච්ඡින්නො හොති.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යාවදත්ථං උදරාවදෙහකං භුඤ්ජිත්වා සෙය්‍යසුඛං පස්සසුඛං මිද්ධසුඛං අනුයුත්තො විහරති. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යාවදත්ථං උදරාවදෙහකං භුඤ්ජිත්වා සෙය්‍යසුඛං පස්සසුඛං මිද්ධසුඛං අනුයුත්තො විහරති, තස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය. යස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය, එවමස්සායං චතුත්ථො චෙතසොවිනිබන්ධො අසමුච්ඡින්නො හොති.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අඤ්ඤතරං දෙවනිකායං පණිධාය බ්‍රහ්මචරියං චරති – 'ඉමිනාහං සීලෙන වා වතෙන වා තපෙන වා බ්‍රහ්මචරියෙන වා දෙවො වා භවිස්සාමි දෙවඤ්ඤතරො වා'ති. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අඤ්ඤතරං දෙවනිකායං පණිධාය බ්‍රහ්මචරියං චරති – 'ඉමිනාහං සීලෙන වා වතෙන වා තපෙන වා බ්‍රහ්මචරියෙන වා දෙවො වා භවිස්සාමි දෙවඤ්ඤතරො වා'ති, තස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය . යස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය, එවමස්සායං පඤ්චමො චෙතසොවිනිබන්ධො අසමුච්ඡින්නො හොති. ඉමාස්ස පඤ්ච චෙතසොවිනිබන්ධා අසමුච්ඡින්නා හොන්ති.

''යස්ස කස්සචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො ඉමෙ පඤ්ච චෙතොඛිලා අප්පහීනා, ඉමෙ පඤ්ච චෙතසොවිනිබන්ධා අසමුච්ඡින්නා, සො වතිමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතීති – නෙතං ඨානං විජ්ජති.

187. ''යස්ස කස්සචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො පඤ්ච චෙතොඛිලා පහීනා, පඤ්ච චෙතසොවිනිබන්ධා සුසමුච්ඡින්නා, සො වතිමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතීති – ඨානමෙතං විජ්ජති.

''කතමාස්ස පඤ්ච චෙතොඛිලා පහීනා හොන්ති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සත්ථරි න කඞ්ඛති න විචිකිච්ඡති අධිමුච්චති සම්පසීදති. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සත්ථරි න කඞ්ඛති න විචිකිච්ඡති අධිමුච්චති සම්පසීදති, තස්ස චිත්තං නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය. යස්ස චිත්තං නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය, එවමස්සායං පඨමො චෙතොඛිලො පහීනො හොති.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මෙ න කඞ්ඛති න විචිකිච්ඡති අධිමුච්චති සම්පසීදති…පෙ…. එවමස්සායං දුතියො චෙතොඛිලො පහීනො හොති.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සඞ්ඝෙ න කඞ්ඛති න විචිකිච්ඡති අධිමුච්චති සම්පසීදති…පෙ…. එවමස්සායං තතියො චෙතොඛිලො පහීනො හොති.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සික්ඛාය න කඞ්ඛති න විචිකිච්ඡති අධිමුච්චති සම්පසීදති…පෙ…. එවමස්සායං චතුත්ථො චෙතොඛිලො පහීනො හොති.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීසු න කුපිතො හොති න අනත්තමනො [අත්තමනො (සී. පී.)] අනාහතචිත්තො අඛිලජාතො. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීසු න කුපිතො හොති න අනත්තමනො අනාහතචිත්තො අඛිලජාතො, තස්ස චිත්තං නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය. යස්ස චිත්තං නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය, එවමස්සායං පඤ්චමො චෙතොඛිලො පහීනො හොති. ඉමාස්ස පඤ්ච චෙතොඛිලා පහීනා හොන්ති.

188. ''කතමාස්ස පඤ්ච චෙතසොවිනිබන්ධා සුසමුච්ඡින්නා හොන්ති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාමෙ වීතරාගො හොති විගතච්ඡන්දො විගතපෙමො විගතපිපාසො විගතපරිළාහො විගතතණ්හො. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාමෙ වීතරාගො හොති විගතච්ඡන්දො විගතපෙමො විගතපිපාසො විගතපරිළාහො විගතතණ්හො, තස්ස චිත්තං නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය. යස්ස චිත්තං නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය, එවමස්සායං පඨමො චෙතසොවිනිබන්ධො සුසමුච්ඡින්නො හොති.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කායෙ වීතරාගො හොති…පෙ…. රූපෙ වීතරාගො හොති…පෙ…. න යාවදත්ථං උදරාවදෙහකං භුඤ්ජිත්වා සෙය්‍යසුඛං පස්සසුඛං මිද්ධසුඛං අනුයුත්තො විහරති. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න යාවදත්ථං උදරාවදෙහකං භුඤ්ජිත්වා සෙය්‍යසුඛං පස්සසුඛං මිද්ධසුඛං අනුයුත්තො විහරති, තස්ස චිත්තං නමති

ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය. යස්ස චිත්තං නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය, එවමස්සායං චතුත්ථො චෙතසොවිනිබන්ධො සුසමුච්ඡින්නො හොති.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න අඤ්ඤතරං දෙවනිකායං පණිධාය බ්‍රහ්මචරියං චරති – 'ඉමිනාහං සීලෙන වා වතෙන වා තපෙන වා බ්‍රහ්මචරියෙන වා දෙවො වා භවිස්සාමි දෙවඤ්ඤතරො වා'ති. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න අඤ්ඤතරං දෙවනිකායං පණිධාය බ්‍රහ්මචරියං චරති – 'ඉමිනාහං සීලෙන වා වතෙන වා තපෙන වා බ්‍රහ්මචරියෙන වා දෙවො වා භවිස්සාමි දෙවඤ්ඤතරො වා'ති, තස්ස චිත්තං නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය. යස්ස චිත්තං නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය, එවමස්සායං පඤ්චමො චෙතසොවිනිබන්ධො සුසමුච්ඡින්නො හොති. ඉමාස්ස පඤ්ච චෙතසොවිනිබන්ධා සුසමුච්ඡින්නා හොන්ති.

''යස්ස කස්සචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො ඉමෙ පඤ්ච චෙතොඛිලා පහීනා, ඉමෙ පඤ්ච චෙතසොවිනිබන්ධා සුසමුච්ඡින්නා, සො වතිමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතීති – ඨානමෙතං විජ්ජති.

189. ''සො ඡන්දසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති, වීරියසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති, චිත්තසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති, වීමංසාසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති, උස්සොළ්හීයෙව පඤ්චමී. ස ඛො සො, භික්ඛවෙ, එවං උස්සොළ්හීපන්නරසඞ්ගසමන්නාගතො භික්ඛු භබ්බො අභිනිබ්බිදාය, භබ්බො සම්බොධාය, භබ්බො අනුත්තරස්ස යොගක්ඛෙමස්ස අධිගමාය. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, කුක්කුටියා අණ්ඩානි අට්ඨ වා දස වා ද්වාදස වා. තානස්සු කුක්කුටියා සම්මා අධිසයිතානි සම්මා පරිසෙදිතානි සම්මා පරිභාවිතානි. කිඤ්චාපි තස්සා කුක්කුටියා න එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – 'අහො වතිමෙ කුක්කුටපොතකා පාදනඛසිඛාය වා මුඛතුණ්ඩකෙන වා අණ්ඩකොසං පදාලෙත්වා සොත්ථිනා අභිනිබ්භිජ්ජෙය්‍යු'න්ති. අථ ඛො භබ්බාව තෙ කුක්කුටපොතකා පාදනඛසිඛාය වා මුඛතුණ්ඩකෙන වා අණ්ඩකොසං පදාලෙත්වා සොත්ථිනා අභිනිබ්භිජ්ජිතුං. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, එවං උස්සොළ්හිපන්නරසඞ්ගසමන්නාගතො භික්ඛු භබ්බො අභිනිබ්බිදාය, භබ්බො සම්බොධාය, භබ්බො අනුත්තරස්ස යොගක්ඛෙමස්ස අධිගමායා''ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

චෙතොඛිලසුත්තං නිට්ඨිතං ඡට්ඨං.

7. වනපත්ථසුත්තං

190. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''භික්ඛවො''ති. ''භදන්තෙ''ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච – ''වනපත්ථපරියායං වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි, තං සුණාථ, සාධුකං මනසිකරොථ, භාසිස්සාමී''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

191. ''ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අඤ්ඤතරං වනපත්ථං උපනිස්සාය විහරති. තස්ස තං වනපත්ථං උපනිස්සාය විහරතො අනුපට්ඨිතා චෙව සති න උපට්ඨාති, අසමාහිතඤ්ච චිත්තං න සමාධියති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා න පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නානුපාපුණාති. යෙ ච ඛො ඉමෙ පබ්බජිතෙන ජීවිතපරික්ඛාරා සමුදානෙතබ්බා – චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරා – තෙ කසිරෙන සමුදාගච්ඡන්ති. තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා ඉති පටිසඤ්චික්ඛිතබ්බං – 'අහං ඛො ඉමං වනපත්ථං උපනිස්සාය විහරාමි, තස්ස මෙ ඉමං වනපත්ථං උපනිස්සාය විහරතො අනුපට්ඨිතා චෙව සති න උපට්ඨාති, අසමාහිතඤ්ච චිත්තං න සමාධියති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා න පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නානුපාපුණාමි. යෙ ච ඛො ඉමෙ පබ්බජිතෙන ජීවිතපරික්ඛාරා සමුදානෙතබ්බා – චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරා – තෙ කසිරෙන සමුදාගච්ඡන්තී'ති. තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා රත්තිභාගං වා දිවසභාගං වා තම්හා වනපත්ථා පක්කමිතබ්බං, න වත්ථබ්බං.

192. ''ඉධ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අඤ්ඤතරං වනපත්ථං උපනිස්සාය විහරති. තස්ස තං වනපත්ථං උපනිස්සාය විහරතො අනුපට්ඨිතා චෙව සති න උපට්ඨාති, අසමාහිතඤ්ච චිත්තං න සමාධියති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා න පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නානුපාපුණාති. යෙ ච ඛො ඉමෙ පබ්බජිතෙන ජීවිතපරික්ඛාරා සමුදානෙතබ්බා – චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරා – තෙ අප්පකසිරෙන සමුදාගච්ඡන්ති. තෙන , භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා ඉති පටිසඤ්චික්ඛිතබ්බං – 'අහං ඛො ඉමං වනපත්ථං උපනිස්සාය විහරාමි. තස්ස මෙ ඉමං වනපත්ථං උපනිස්සාය විහරතො අනුපට්ඨිතා චෙව සති න උපට්ඨාති අසමාහිතඤ්ච චිත්තං න සමාධියති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා න පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නානුපාපුණාමි. යෙ ච ඛො ඉමෙ පබ්බජිතෙන ජීවිතපරික්ඛාරා සමුදානෙතබ්බා – චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරා – තෙ අප්පකසිරෙන සමුදාගච්ඡන්ති. න ඛො පනාහං චීවරහෙතු අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො න පිණ්ඩපාතහෙතු…පෙ.… න සෙනාසනහෙතු…පෙ.… න ගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරහෙතු අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො. අථ ච පන

මෙ ඉමං වනපත්ථං උපනිස්සාය විහරතො අනුපට්ඨිතා චෙව සති න උපට්ඨාති, අසමාහිතඤ්ච චිත්තං න සමාධියති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා න පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නානුපාපුණාමී'ති. තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා සඞ්ඛාපි තම්හා වනපත්ථා පක්කමිතබ්බං, න වත්ථබ්බං.

193. ''ඉධ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අඤ්ඤතරං වනපත්ථං උපනිස්සාය විහරති. තස්ස තං වනපත්ථං උපනිස්සාය විහරතො අනුපට්ඨිතා චෙව සති උපට්ඨාති, අසමාහිතඤ්ච චිත්තං සමාධියති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාති. යෙ ච ඛො ඉමෙ පබ්බජිතෙන ජීවිතපරික්ඛාරා සමුදානෙතබ්බා – චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරා, තෙ කසිරෙන සමුදාගච්ඡන්ති. තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා ඉති පටිසඤ්චික්ඛිතබ්බං – 'අහං ඛො ඉමං වනපත්ථං උපනිස්සාය විහරාමි. තස්ස මෙ ඉමං වනපත්ථං උපනිස්සාය විහරතො අනුපට්ඨිතා චෙව සති උපට්ඨාති අසමාහිතඤ්ච චිත්තං සමාධියති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාමි. යෙ ච ඛො ඉමෙ පබ්බජිතෙන ජීවිතපරික්ඛාරා සමුදානෙතබ්බා – චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරා – තෙ කසිරෙන සමුදාගච්ඡන්ති. න ඛො පනාහං චීවරහෙතු අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො, න පිණ්ඩපාතහෙතු…පෙ.… න සෙනාසනහෙතු…පෙ.… න ගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරහෙතු අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො . අථ ච පන මෙ ඉමං වනපත්ථං උපනිස්සාය විහරතො අනුපට්ඨිතා චෙව සති උපට්ඨාති, අසමාහිතඤ්ච චිත්තං සමාධියති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාමී'ති. තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා සඞ්ඛාපි තස්මිං වනපත්ථෙ වත්ථබ්බං, න පක්කමිතබ්බං.

194. ''ඉධ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අඤ්ඤතරං වනපත්ථං උපනිස්සාය විහරති. තස්ස තං වනපත්ථං උපනිස්සාය විහරතො අනුපට්ඨිතා චෙව සති උපට්ඨාති, අසමාහිතඤ්ච චිත්තං සමාධියති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාති. යෙ ච ඛො ඉමෙ පබ්බජිතෙන ජීවිතපරික්ඛාරා සමුදානෙතබ්බා – චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරා – තෙ අප්පකසිරෙන සමුදාගච්ඡන්ති. තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා ඉති පටිසඤ්චික්ඛිතබ්බං – 'අහං ඛො ඉමං වනපත්ථං උපනිස්සාය විහරාමි. තස්ස මෙ ඉමං වනපත්ථං උපනිස්සාය විහරතො අනුපට්ඨිතා චෙව සති උපට්ඨාති අසමාහිතඤ්ච චිත්තං සමාධියති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාමි. යෙ ච ඛො ඉමෙ පබ්බජිතෙන ජීවිතපරික්ඛාරා සමුදානෙතබ්බා – චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරා – තෙ අප්පකසිරෙන සමුදාගච්ඡන්තී'ති . තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා යාවජීවම්පි තස්මිං වනපත්ථෙ වත්ථබ්බං, න පක්කමිතබ්බං.

195. ''ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අඤ්ඤතරං ගාමං උපනිස්සාය විහරති …පෙ.… අඤ්ඤතරං නිගමං උපනිස්සාය විහරති…පෙ.… අඤ්ඤතරං නගරං උපනිස්සාය විහරති…පෙ.… අඤ්ඤතරං ජනපදං උපනිස්සාය විහරති…පෙ.… අඤ්ඤතරං පුග්ගලං උපනිස්සාය විහරති. තස්ස තං පුග්ගලං උපනිස්සාය විහරතො අනුපට්ඨිතා චෙව සති න උපට්ඨාති, අසමාහිතඤ්ච චිත්තං න සමාධියති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා න පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නානුපාපුණාති. යෙ ච ඛො ඉමෙ පබ්බජිතෙන ජීවිතපරික්ඛාරා සමුදානෙතබ්බා – චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරා – තෙ කසිරෙන සමුදාගච්ඡන්ති. තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා ඉති පටිසඤ්චික්ඛිතබ්බං – 'අහං ඛො ඉමං පුග්ගලං උපනිස්සාය විහරාමි. තස්ස මෙ ඉමං පුග්ගලං උපනිස්සාය විහරතො අනුපට්ඨිතා චෙව සති න උපට්ඨාති, අසමාහිතඤ්ච චිත්තං න සමාධියති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා න පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නානුපාපුණාමි. යෙ ච ඛො ඉමෙ පබ්බජිතෙන ජීවිතපරික්ඛාරා සමුදානෙතබ්බා – චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරා – තෙ කසිරෙන සමුදාගච්ඡන්තී'ති. තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා රත්තිභාගං වා දිවසභාගං වා සො පුග්ගලො අනාපුච්ඡා පක්කමිතබ්බං, නානුබන්ධිතබ්බො.

196. ''ඉධ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අඤ්ඤතරං පුග්ගලං උපනිස්සාය විහරති. තස්ස තං පුග්ගලං උපනිස්සාය විහරතො අනුපට්ඨිතා චෙව සති න උපට්ඨාති, අසමාහිතඤ්ච චිත්තං න සමාධියති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා න පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නානුපාපුණාති. යෙ ච ඛො ඉමෙ පබ්බජිතෙන ජීවිතපරික්ඛාරා සමුදානෙතබ්බා – චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරා, තෙ අප්පකසිරෙන සමුදාගච්ඡන්ති. තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා ඉති පටිසඤ්චික්ඛිතබ්බං – 'අහං ඛො ඉමං පුග්ගලං උපනිස්සාය විහරාමි. තස්ස මෙ ඉමං පුග්ගලං උපනිස්සාය විහරතො අනුපට්ඨිතා චෙව සති න උපට්ඨාති, අසමාහිතඤ්ච චිත්තං න සමාධියති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා න පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නානුපාපුණාමි. යෙ ච ඛො ඉමෙ පබ්බජිතෙන ජීවිතපරික්ඛාරා සමුදානෙතබ්බා – චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරා – තෙ අප්පකසිරෙන සමුදාගච්ඡන්ති. න ඛො පනාහං චීවරහෙතු අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො, න පිණ්ඩපාතහෙතු…පෙ.… න සෙනාසනහෙතු…පෙ.… න ගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරහෙතු අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො. අථ ච පන මෙ ඉමං පුග්ගලං උපනිස්සාය විහරතො අනුපට්ඨිතා චෙව සති න උපට්ඨාති, අසමාහිතඤ්ච චිත්තං න සමාධියති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා න පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නානුපාපුණාමී'ති. තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා සඞ්ඛාපි සො පුග්ගලො ආපුච්ඡා පක්කමිතබ්බං, නානුබන්ධිතබ්බො.

197. ''ඉධ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අඤ්ඤතරං පුග්ගලං උපනිස්සාය විහරති. තස්ස තං පුග්ගලං උපනිස්සාය විහරතො අනුපට්ඨිතා චෙව සති උපට්ඨාති, අසමාහිතඤ්ච චිත්තං සමාධියති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාති. යෙ ච ඛො ඉමෙ පබ්බජිතෙන ජීවිතපරික්ඛාරා

සමුදානෙතබ්බා – චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරා – තෙ කසිරෙන සමුදාගච්ඡන්ති. තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා ඉති පටිසඞ්ඛික්ඛිතබ්බං – ‘අහං ඛො ඉමං පුග්ගලං උපනිස්සාය විහරාමි. තස්ස මෙ ඉමං පුග්ගලං උපනිස්සාය විහරතො අනුපට්ඨිතා චෙව සති උපට්ඨාති, අසමාහිතඤ්ච චිත්තං සමාධියති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාමි. යෙ ච ඛො ඉමෙ පබ්බජිතෙන ජීවිතපරික්ඛාරා සමුදානෙතබ්බා – චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරා – තෙ කසිරෙන සමුදාගච්ඡන්ති. න ඛො පනාහං චීවරහෙතු අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො, න පිණ්ඩපාතහෙතු…පෙ.… න සෙනාසනහෙතු…පෙ.… න ගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරහෙතු අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො. අථ ච පන මෙ ඉමං පුග්ගලං උපනිස්සාය විහරතො අනුපට්ඨිතා චෙව සති උපට්ඨාති, අසමාහිතඤ්ච චිත්තං සමාධියති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාමී’ති. තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා සඞ්ඛාපි සො පුග්ගලො අනුබන්ධිතබ්බො, න පක්කමිතබ්බං.

198. “ඉධ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අඤ්ඤතරං පුග්ගලං උපනිස්සාය විහරති. තස්ස තං පුග්ගලං උපනිස්සාය විහරතො අනුපට්ඨිතා චෙව සති උපට්ඨාති, අසමාහිතඤ්ච චිත්තං සමාධියති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති , අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාති. යෙ ච ඛො ඉමෙ පබ්බජිතෙන ජීවිතපරික්ඛාරා සමුදානෙතබ්බා – චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරා – තෙ අප්පකසිරෙන සමුදාගච්ඡන්ති. තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා ඉති පටිසඞ්ඛික්ඛිතබ්බං – ‘අහං ඛො ඉමං පුග්ගලං උපනිස්සාය විහරාමි . තස්ස මෙ ඉමං පුග්ගලං උපනිස්සාය විහරතො අනුපට්ඨිතා චෙව සති උපට්ඨාති, අසමාහිතඤ්ච චිත්තං සමාධියති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාමි. යෙ ච ඛො ඉමෙ පබ්බජිතෙන ජීවිතපරික්ඛාරා සමුදානෙතබ්බා – චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරා – තෙ අප්පකසිරෙන සමුදාගච්ඡන්තී’ති. තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා යාවජීවම්පි සො පුග්ගලො අනුබන්ධිතබ්බො, න පක්කමිතබ්බං, අපි පනුජ්ජමානෙනපී”ති [අපි පණුජ්ජමානෙනාති (?)].

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

වනපත්ථසුත්තං නිට්ඨිතං සත්තමං.

8. මධුපිණ්ඩිකසුත්තං

199. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සක්කෙසු විහරති කපිලවත්ථුස්මිං නිග්‍රොධාරාමෙ. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය කපිලවත්ථුං පිණ්ඩාය පාවිසි. කපිලවත්ථුස්මිං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො යෙන මහාවනං තෙනුපසඞ්කමි දිවාවිහාරාය. මහාවනං අජ්ඣොගාහෙත්වා බෙලුවලට්ඨිකාය මූලෙ දිවාවිහාරං නිසීදි. දණ්ඩපාණිපි ඛො සක්කො ජඞ්ඝාවිහාරං [ජඞ්ඝවිහාරං (ක.)] අනුචඞ්කමමානො අනුවිචරමානො යෙන මහාවනං තෙනුපසඞ්කමි. මහාවනං අජ්ඣොගාහෙත්වා යෙන බෙලුවලට්ඨිකා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා දණ්ඩමොලුබ්භ එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො දණ්ඩපාණි සක්කො භගවන්තං එතදවොච – “කිංවාදී සමණො කිමක්ඛායී”ති? “යථාවාදී ඛො, ආවුසො, සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය න කෙනචි ලොකෙ විග්ගය්හ තිට්ඨති, යථා ච පන කාමෙහි විසංයුත්තං විහරන්තං තං බ්‍රාහ්මණං අකථංකථිං ඡින්නකුක්කුච්චං භවාභවෙ වීතතණ්හං සඤ්ඤා නානුසෙන්ති – එවංවාදී ඛො අහං, ආවුසො, එවමක්ඛායී”ති.

“එවං වුත්තෙ දණ්ඩපාණි සක්කො සීසං ඔකම්පෙත්වා , ජිව්හං නිල්ලාළෙත්වා, තිවිසාඛං නලාටිකං නලාටෙ වුට්ඨාපෙත්වා දණ්ඩමොලුබ්භ පක්කාමි.

200. අථ ඛො භගවා සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙන නිග්‍රොධාරාමො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – “ඉධාහං, භික්ඛවෙ, පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය කපිලවත්ථුං පිණ්ඩාය පාවිසිං. කපිලවත්ථුස්මිං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො යෙන මහාවනං තෙනුපසඞ්කමිං දිවාවිහාරාය. මහාවනං අජ්ඣොගාහෙත්වා බෙලුවලට්ඨිකාය මූලෙ දිවාවිහාරං නිසීදිං. දණ්ඩපාණිපි ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කො ජඞ්ඝාවිහාරං අනුචඞ්කමමානො අනුවිචරමානො යෙන මහාවනං තෙනුපසඞ්කමි. මහාවනං අජ්ඣොගාහෙත්වා යෙන බෙලුවලට්ඨිකා යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා මයා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා දණ්ඩමොලුබ්භ එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො, භික්ඛවෙ, දණ්ඩපාණි සක්කො මං එතදවොච – ‘කිංවාදී සමණො කිමක්ඛායී’ති?

“එවං වුත්තෙ අහං, භික්ඛවෙ, දණ්ඩපාණිං සක්කං එතදවොචං – යථාවාදී ඛො, ආවුසො, සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය න කෙනචි ලොකෙ විග්ගය්හ තිට්ඨති, යථා ච පන කාමෙහි විසංයුත්තං විහරන්තං තං බ්‍රාහ්මණං අකථංකථිං ඡින්නකුක්කුච්චං භවාභවෙ වීතතණ්හං සඤ්ඤා නානුසෙන්ති

– එවංවාදී ඛො අහං, ආවුසො, එවමක්ඛායී''ති. ''එවං වුත්තෙ භික්ඛවෙ, දණ්ඩපාණි සක්කො සීසං ඔකම්පෙත්වා, ජිව්හං නිල්ලාළෙත්වා, තිවිසාඛං නලාටිකං නලාටෙ වුට්ඨාපෙත්වා දණ්ඩමොලුබ්භ පක්කාමී''ති.

201. එවං වුත්තෙ අඤ්ඤතරො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ''කිංවාදී පන, භන්තෙ, භගවා සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය න කෙනචි ලොකෙ විග්ගය්හ තිට්ඨති? කථඤ්ච පන, භන්තෙ, භගවන්තං කාමෙහි විසංයුත්තං විහරන්තං තං බ්‍රාහ්මණං අකථංකථිං ඡින්නකුක්කුච්චං භවාභවෙ වීතතණ්හං සඤ්ඤා නානුසෙන්තී''ති? ''යතොනිදානං, භික්ඛු, පුරිසං පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛා සමුදාචරන්ති. එත්ථ චෙ නත්ථි අභිනන්දිතබ්බං අභිවදිතබ්බං අජ්ඣොසිතබ්බං. එසෙවන්තො රාගානුසයානං, එසෙවන්තො පටිඝානුසයානං, එසෙවන්තො දිට්ඨානුසයානං , එසෙවන්තො විචිකිච්ඡානුසයානං, එසෙවන්තො මානානුසයානං, එසෙවන්තො භවරාගානුසයානං, එසෙවන්තො අවිජ්ජානුසයානං, එසෙවන්තො දණ්ඩාදාන-සත්ථාදාන-කලහ-විග්ගහ-විවාද-තුවංතුවං-පෙසුඤ්ඤ-මුසාවාදානං. එත්ථෙතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්තී'ති. ඉදමවොච භගවා. ඉදං වත්වාන සුගතො උට්ඨායාසනා විහාරං පාවිසි.

202. අථ ඛො තෙසං භික්ඛූනං අචිරපක්කන්තස්ස භගවතො එතදහොසි – ''ඉදං ඛො නො, ආවුසො, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා, විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා, උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – 'යතොනිදානං, භික්ඛු, පුරිසං පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛා සමුදාචරන්ති. එත්ථ චෙ නත්ථ්ත්ථි අභිනන්දිතබ්බං අභිවදිතබ්බං අජ්ඣොසිතබ්බං. එසෙවන්තො රාගානුසයානං…පෙ…. එත්ථෙතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති'ති . කො නු ඛො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජෙය්‍යා''ති? අථ ඛො තෙසං භික්ඛූනං එතදහොසි – ''අයං ඛො ආයස්මා මහාකච්චානො සත්ථු චෙව සංවණ්ණිතො සම්භාවිතො ච විඤ්ඤූනං සබ්‍රහ්මචාරීනං. පහොති චායස්මා මහාකච්චානො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජිතුං. යංනූන මයං යෙනායස්මා මහාකච්චානො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යාම; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාකච්චානං එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාමා''ති.

අථ ඛො තෙ භික්ඛූ යෙනායස්මා මහාකච්චානො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා මහාකච්චානෙන සද්ධිං සම්මොදිංසු. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මන්තං මහාකච්චානං එතදවොචුං – ''ඉදං ඛො නො, ආවුසො කච්චාන, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – 'යතොනිදානං, භික්ඛු, පුරිසං පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛා සමුදාචරන්ති. එත්ථ චෙ නත්ථි අභිනන්දිතබ්බං අභිවදිතබ්බං අජ්ඣොසිතබ්බං. එසෙවන්තො රාගානුසයානං…පෙ…. එත්ථෙතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති'ති. තෙසං නො, ආවුසො කච්චාන, අම්හාකං අචිරපක්කන්තස්ස භගවතො එතදහොසි – 'ඉදං ඛො නො, ආවුසො, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – ''යතොනිදානං, භික්ඛු, පුරිසං පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛා සමුදාචරන්ති. එත්ථ චෙ නත්ථි අභිනන්දිතබ්බං අභිවදිතබ්බං අජ්ඣොසිතබ්බං. එසෙවන්තො රාගානුසයානං…පෙ…. එත්ථෙතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති''ති. කො නු ඛො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජෙය්‍යාති? තෙසං නො, ආවුසො කච්චාන, අම්හාකං එතදහොසි – 'අයං ඛො ආයස්මා මහාකච්චානො සත්ථු චෙව සංවණ්ණිතො සම්භාවිතො ච විඤ්ඤූනං සබ්‍රහ්මචාරීනං, පහොති චායස්මා මහාකච්චානො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජිතුං. යංනූන මයං යෙනායස්මා මහාකච්චානො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යාම; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාකච්චානං එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාමා'ති. විභජතායස්මා මහාකච්චානො''ති.

203. ''සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො අතික්කම්මෙව මූලං, අතික්කම්ම ඛන්ධං, සාඛාපලාසෙ සාරං පරියෙසිතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍ය; එවංසම්පදමිදං ආයස්මන්තානං සත්ථරි සම්මුඛීභූතෙ, තං භගවන්තං අතිසිත්වා , අම්හෙ එතමත්ථං පටිපුච්ඡිතබ්බං මඤ්ඤථ. සො හාවුසො, භගවා ජානං ජානාති, පස්සං පස්සති, චක්ඛුභූතො ඤාණභූතො ධම්මභූතො බ්‍රහ්මභූතො, වත්තා පවත්තා, අත්ථස්ස නින්නෙතා, අමතස්ස දාතා, ධම්මස්සාමී තථාගතො. සො චෙව පනෙතස්ස කාලො අහොසි, යං භගවන්තංයෙව එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාථ. යථා වො භගවා බ්‍යාකරෙය්‍ය තථා නං ධාරෙය්‍යාථා''ති. ''අද්ධාවුසො කච්චාන, භගවා ජානං ජානාති, පස්සං පස්සති, චක්ඛුභූතො ඤාණභූතො ධම්මභූතො බ්‍රහ්මභූතො, වත්තා පවත්තා, අත්ථස්ස නින්නෙතා, අමතස්ස දාතා, ධම්මස්සාමී තථාගතො. සො චෙව පනෙතස්ස කාලො අහොසි, යං භගවන්තංයෙව එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාම. යථා නො භගවා බ්‍යාකරෙය්‍ය තථා නං ධාරෙය්‍යාම. අපි චායස්මා මහාකච්චානො සත්ථු චෙව සංවණ්ණිතො සම්භාවිතො ච විඤ්ඤූනං සබ්‍රහ්මචාරීනං, පහොති චායස්මා මහාකච්චානො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජිතුං. විභජතායස්මා මහාකච්චානො අගරුං කත්වා''ති [අගරුකත්වා (සී.), අගරුකරිත්වා (ස්‍යා. පී.)]. ''තෙන හාවුසො, සුණාථ, සාධුකං මනසිකරොථ, භාසිස්සාමී''ති. ''එවමාවුසො''ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො මහාකච්චානස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා මහාකච්චානො එතදවොච –

204. ''යං ඛො නො, ආවුසො, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – 'යතොනිදානං, භික්ඛු, පුරිසං පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛා සමුදාචරන්ති . එත්ථ චෙ නත්ථි අභිනන්දිතබ්බං අභිවදිතබ්බං අජ්ඣොසිතබ්බං, එසෙවන්තො රාගානුසයානං…පෙ…. එත්ථෙතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්තී'ති, ඉමස්ස ඛො අහං, ආවුසො, භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස එවං විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාමි –

''චක්ඛුඤ්චාවුසො, පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, යං වෙදෙති තං සඤ්ජානාති , යං සඤ්ජානාති තං විතක්කෙති, යං විතක්කෙති තං පපඤ්චෙති, යං පපඤ්චෙති තතොනිදානං පුරිසං පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛා සමුදාචරන්ති අතීතානාගතපච්චුප්පන්නෙසු චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු රූපෙසු. සොතඤ්චාවුසො, පටිච්ච සද්දෙ ච උප්පජ්ජති සොතවිඤ්ඤාණං…පෙ…. ඝානඤ්චාවුසො, පටිච්ච ගන්ධෙ ච උප්පජ්ජති ඝානවිඤ්ඤාණං…පෙ…. ජිව්හඤ්චාවුසො, පටිච්ච රසෙ ච උප්පජ්ජති ජිව්හාවිඤ්ඤාණං…පෙ…. කායඤ්චාවුසො, පටිච්ච ඵොට්ඨබ්බෙ ච උප්පජ්ජති කායවිඤ්ඤාණං…පෙ…. මනඤ්චාවුසො, පටිච්ච ධම්මෙ ච උප්පජ්ජති මනොවිඤ්ඤාණං, තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, යං වෙදෙති තං සඤ්ජානාති, යං සඤ්ජානාති තං විතක්කෙති, යං විතක්කෙති තං පපඤ්චෙති, යං පපඤ්චෙති තතොනිදානං පුරිසං පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛා සමුදාචරන්ති අතීතානාගතපච්චුප්පන්නෙසු මනොවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු ධම්මෙසු.

''සො වතාවුසො, චක්ඛුස්මිං සති රූපෙ සති චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙ සති ඵස්සපඤ්ඤත්තිං පඤ්ඤාපෙස්සතීති – ඨානමෙතං විජ්ජති. ඵස්සපඤ්ඤත්තියා සති වෙදනාපඤ්ඤත්තිං පඤ්ඤාපෙස්සතීති – ඨානමෙතං විජ්ජති. වෙදනාපඤ්ඤත්තියා සති සඤ්ඤාපඤ්ඤත්තිං පඤ්ඤාපෙස්සතීති – ඨානමෙතං විජ්ජති. සඤ්ඤාපඤ්ඤත්තියා සති විතක්කපඤ්ඤත්තිං පඤ්ඤාපෙස්සතීති – ඨානමෙතං විජ්ජති. විතක්කපඤ්ඤත්තියා සති පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛාසමුදාචරණපඤ්ඤත්තිං පඤ්ඤාපෙස්සතීති – ඨානමෙතං විජ්ජති. සො වතාවුසො, සොතස්මිං සති සද්දෙ සති…පෙ…. ඝානස්මිං සති ගන්ධෙ සති…පෙ…. ජිව්හාය සති රසෙ සති…පෙ…. කායස්මිං සති ඵොට්ඨබ්බෙ සති…පෙ…. මනස්මිං සති ධම්මෙ සති මනොවිඤ්ඤාණෙ සති ඵස්සපඤ්ඤත්තිං පඤ්ඤාපෙස්සතීති – ඨානමෙතං විජ්ජති. ඵස්සපඤ්ඤත්තියා සති වෙදනාපඤ්ඤත්තිං පඤ්ඤාපෙස්සතීති – ඨානමෙතං විජ්ජති. වෙදනාපඤ්ඤත්තියා සති සඤ්ඤාපඤ්ඤත්තිං පඤ්ඤාපෙස්සතීති – ඨානමෙතං විජ්ජති. සඤ්ඤාපඤ්ඤත්තියා සති විතක්කපඤ්ඤත්තිං පඤ්ඤාපෙස්සතීති – ඨානමෙතං විජ්ජති. විතක්කපඤ්ඤත්තියා සති පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛාසමුදාචරණපඤ්ඤත්තිං පඤ්ඤාපෙස්සතීති – ඨානමෙතං විජ්ජති.

''සො වතාවුසො, චක්ඛුස්මිං අසති රූපෙ අසති චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙ අසති ඵස්සපඤ්ඤත්තිං පඤ්ඤාපෙස්සතීති – නෙතං ඨානං විජ්ජති. ඵස්සපඤ්ඤත්තියා අසති වෙදනාපඤ්ඤත්තිං පඤ්ඤාපෙස්සතීති – නෙතං ඨානං විජ්ජති. වෙදනාපඤ්ඤත්තියා අසති සඤ්ඤාපඤ්ඤත්තිං පඤ්ඤාපෙස්සතීති – නෙතං ඨානං විජ්ජති. සඤ්ඤාපඤ්ඤත්තියා අසති විතක්කපඤ්ඤත්තිං පඤ්ඤාපෙස්සතීති – නෙතං ඨානං විජ්ජති. විතක්කපඤ්ඤත්තියා අසති පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛාසමුදාචරණපඤ්ඤත්තිං පඤ්ඤාපෙස්සතීති – නෙතං ඨානං විජ්ජති. සො වතාවුසො, සොතස්මිං අසති සද්දෙ අසති…පෙ…. ඝානස්මිං අසති ගන්ධෙ අසති…පෙ…. ජිව්හාය අසති රසෙ අසති…පෙ…. කායස්මිං අසති ඵොට්ඨබ්බෙ අසති…පෙ…. මනස්මිං අසති ධම්මෙ අසති මනොවිඤ්ඤාණෙ අසති ඵස්සපඤ්ඤත්තිං පඤ්ඤාපෙස්සතීති – නෙතං ඨානං විජ්ජති. ඵස්සපඤ්ඤත්තියා අසති වෙදනාපඤ්ඤත්තිං පඤ්ඤාපෙස්සතීති – නෙතං ඨානං විජ්ජති. වෙදනාපඤ්ඤත්තියා අසති සඤ්ඤාපඤ්ඤත්තිං පඤ්ඤාපෙස්සතීති – නෙතං ඨානං විජ්ජති. සඤ්ඤාපඤ්ඤත්තියා අසති විතක්කපඤ්ඤත්තිං පඤ්ඤාපෙස්සතීති – නෙතං ඨානං විජ්ජති. විතක්කපඤ්ඤත්තියා අසති පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛාසමුදාචරණපඤ්ඤත්තිං පඤ්ඤාපෙස්සතීති – නෙතං ඨානං විජ්ජති.

''යං ඛො නො, ආවුසො, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – 'යතොනිදානං, භික්ඛු, පුරිසං පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛා සමුදාචරන්ති එත්ථ චෙ නත්ථි අභිනන්දිතබ්බං අභිවදිතබ්බං අජ්ඣොසිතබ්බං එසෙවන්තො රාගානුසයානං…පෙ…. එත්ථෙතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්තී'ති, ඉමස්ස ඛො අහං, ආවුසො, භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස එවං විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාමි. ආකඞ්ඛමානා ච පන තුම්හෙ ආයස්මන්තො භගවන්තංයෙව උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාථ. යථා නො භගවා බ්‍යාකරොති තථා නං ධාරෙය්‍යාථා''ති.

205. අථ ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො මහාකච්චානස්ස භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං – ''යං ඛො නො, භන්තෙ, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – 'යතොනිදානං, භික්ඛු, පුරිසං පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛා සමුදාචරන්ති. එත්ථ චෙ නත්ථි අභිනන්දිතබ්බං අභිවදිතබ්බං අජ්ඣොසිතබ්බං. එසෙවන්තො රාගානුසයානං…පෙ…. එත්ථෙතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්තී'ති. තෙසං නො, භන්තෙ, අම්හාකං අචිරපක්කන්තස්ස භගවතො එතදහොසි – 'ඉදං ඛො නො, ආවුසො, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – ''යතොනිදානං, භික්ඛු, පුරිසං පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛා සමුදාචරන්ති. එත්ථ චෙ නත්ථි අභිනන්දිතබ්බං අභිවදිතබ්බං අජ්ඣොසිතබ්බං. එසෙවන්තො රාගානුසයානං, එසෙවන්තො පටිඝානුසයානං, එසෙවන්තො දිට්ඨානුසයානං, එසෙවන්තො විචිකිච්ඡානුසයානං, එසෙවන්තො මානානුසයානං, එසෙවන්තො භවරාගානුසයානං ,

එසෙවන්තො අවිජ්ජානුසයානං, එසෙවන්තො දණ්ඩාදාන-සත්ථාදාන-කලහ-විග්ගහ-විවාදතුවංතුවං-පෙසුඤ්ඤ-මුසාවාදානං. එත්ථෙතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්තී''ති. කො නු ඛො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජෙය්‍යා'ති? තෙසං නො, භන්තෙ, අම්හාකං එතදහොසි – 'අයං ඛො ආයස්මා මහාකච්චානො සත්ථු චෙව සංවණ්ණිතො සම්භාවිතො ච විඤ්ඤූනං සබ්‍රහ්මචාරීනං, පහොති චායස්මා මහාකච්චානො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජිතුං, යංනූන මයං යෙනායස්මා මහාකච්චානො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යාම; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාකච්චානං එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාමා'ති. අථ ඛො මයං, භන්තෙ, යෙනායස්මා මහාකච්චානො තෙනුපසඞ්කමිම්හ; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාකච්චානං එතමත්ථං පටිපුච්ඡිම්හ. තෙසං නො, භන්තෙ, ආයස්මතා මහාකච්චානෙන ඉමෙහි ආකාරෙහි ඉමෙහි පදෙහි ඉමෙහි බ්‍යඤ්ජනෙහි අත්ථො විභත්තො''ති. ''පණ්ඩිතො, භික්ඛවෙ, මහාකච්චානො; මහාපඤ්ඤො, භික්ඛවෙ, මහාකච්චානො. මං චෙපි තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාථ, අහම්පි තං එවමෙවං බ්‍යාකරෙය්‍යං යථා තං මහාකච්චානෙන බ්‍යාකතං. එසො චෙවෙතස්ස අත්ථො. එවඤ්ච [එවමෙව ච (ක.)] නං ධාරෙථා''ති.

එවං වුත්තෙ ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච – ''සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, පුරිසො ජිඝච්ඡාදුබ්බල්‍යපරෙතො මධුපිණ්ඩිකං අධිගච්ඡෙය්‍ය, සො යතො යතො සායෙය්‍ය, ලභෙථෙව සාදුරසං අසෙචනකං. එවමෙව ඛො, භන්තෙ, චෙතසො භික්ඛු දබ්බජාතිකො, යතො යතො ඉමස්ස ධම්මපරියායස්ස පඤ්ඤාය අත්ථං උපපරික්ඛෙය්‍ය, ලභෙථෙව අත්තමනතං, ලභෙථෙව චෙතසො පසාදං. කො නාමො අයං [කො නාමායං (ස්‍යා.)], භන්තෙ, ධම්මපරියායො''ති? ''තස්මාතිහ ත්වං, ආනන්ද, ඉමං ධම්මපරියායං මධුපිණ්ඩිකපරියායො ත්වෙව නං ධාරෙහී''ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

මධුපිණ්ඩිකසුත්තං නිට්ඨිතං අට්ඨමං.

9. ද්වෙධාවිතක්කසුත්තං

206. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''භික්ඛවො''ති. ''භදන්තෙ''ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

''පුබ්බෙව මෙ, භික්ඛවෙ, සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො එතදහොසි – 'යංනූනාහං ද්විධා කත්වා ද්විධා කත්වා විතක්කෙ විහරෙය්‍ය'න්ති. සො ඛො අහං, භික්ඛවෙ, යො චායං කාමවිතක්කො යො ච බ්‍යාපාදවිතක්කො යො ච විහිංසාවිතක්කො – ඉමං එකං භාගමකාසිං ; යො චායං නෙක්ඛම්මවිතක්කො යො ච අබ්‍යාපාදවිතක්කො යො ච අවිහිංසාවිතක්කො – ඉමං දුතියං භාගමකාසිං.

207. ''තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එවං අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො උප්පජ්ජති කාමවිතක්කො. සො එවං පජානාමි – 'උප්පන්නො ඛො මෙ අයං කාමවිතක්කො. සො ච ඛො අත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, පඤ්ඤානිරොධිකො විඝාතපක්ඛිකො අනිබ්බානසංවත්තනිකො' [අනිබ්බානසංවත්තනිකො''ති (?)]. 'අත්තබ්‍යාබාධාය සංවත්තතී'තිපි මෙ, භික්ඛවෙ, පටිසඤ්චික්ඛතො අබ්භත්ථං ගච්ඡති; 'පරබ්‍යාබාධාය සංවත්තතී'තිපි මෙ, භික්ඛවෙ, පටිසඤ්චික්ඛතො අබ්භත්ථං ගච්ඡති; 'උභයබ්‍යාබාධාය සංවත්තතී'තිපි මෙ, භික්ඛවෙ, පටිසඤ්චික්ඛතො අබ්භත්ථං ගච්ඡති; 'පඤ්ඤානිරොධිකො විඝාතපක්ඛිකො අනිබ්බානසංවත්තනිකො'තිපි මෙ, භික්ඛවෙ, පටිසඤ්චික්ඛතො අබ්භත්ථං ගච්ඡති. සො ඛො අහං, භික්ඛවෙ, උප්පන්නුප්පන්නං කාමවිතක්කං පජහමෙව [අතීතකාලිකකිරියාපදානියෙව] විනොදමෙව [අතීතකාලිකකිරියාපදානියෙව] බ්‍යන්තමෙව [බ්‍යන්තෙව (සී. ස්‍යා. පී.)] නං අකාසිං.

208. ''තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එවං අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො උප්පජ්ජති බ්‍යාපාදවිතක්කො…පෙ…. උප්පජ්ජති විහිංසාවිතක්කො. සො එවං පජානාමි – 'උප්පන්නො ඛො මෙ අයං විහිංසාවිතක්කො. සො ච ඛො අත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, පඤ්ඤානිරොධිකො විඝාතපක්ඛිකො අනිබ්බානසංවත්තනිකො'. 'අත්තබ්‍යාබාධාය සංවත්තතී'තිපි මෙ, භික්ඛවෙ, පටිසඤ්චික්ඛතො අබ්භත්ථං ගච්ඡති; 'පරබ්‍යාබාධාය සංවත්තතී'තිපි මෙ, භික්ඛවෙ, පටිසඤ්චික්ඛතො අබ්භත්ථං ගච්ඡති; 'උභයබ්‍යාබාධාය සංවත්තතී'තිපි මෙ, භික්ඛවෙ, පටිසඤ්චික්ඛතො අබ්භත්ථං ගච්ඡති; 'පඤ්ඤානිරොධිකො විඝාතපක්ඛිකො අනිබ්බානසංවත්තනිකො'තිපි මෙ, භික්ඛවෙ, පටිසඤ්චික්ඛතො අබ්භත්ථං ගච්ඡති. සො ඛො අහං, භික්ඛවෙ, උප්පන්නුප්පන්නං විහිංසාවිතක්කං පජහමෙව විනොදමෙව බ්‍යන්තමෙව නං අකාසිං.

''යඤ්ඤදෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛු බහුලමනුවිතක්කෙති අනුවිචාරෙති, තථා තථා නති හොති චෙතසො. කාමවිතක්කං චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු බහුලමනුවිතක්කෙති අනුවිචාරෙති, පහාසි නෙක්ඛම්මවිතක්කං, කාමවිතක්කං බහුලමකාසි, තස්ස තං කාමවිතක්කාය චිත්තං නමති. බ්‍යාපාදවිතක්කං චෙ, භික්ඛවෙ…පෙ…. විහිංසාවිතක්කං චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු බහුලමනුවිතක්කෙති අනුවිචාරෙති, පහාසි අවිහිංසාවිතක්කං, විහිංසාවිතක්කං බහුලමකාසි, තස්ස තං විහිංසාවිතක්කාය චිත්තං නමති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, වස්සානං පච්ඡිමෙ මාසෙ සරදසමයෙ කිට්ඨසම්බාධෙ

ගොපාලකො ගාවො රක්ඛෙය්‍ය. සො තා ගාවො තතො තතො දණ්ඩෙන ආකොටෙය්‍ය පටිකොටෙය්‍ය සන්නිරුන්ධෙය්‍ය සන්නිවාරෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? පස්සති හි සො, භික්ඛවෙ, ගොපාලකො තතොනිදානං වධං වා බන්ධනං වා ජානිං වා ගරහං වා. එවමෙව ඛො අහං, භික්ඛවෙ, අද්දසං අකුසලානං ධම්මානං ආදීනවං ඔකාරං සංකිලෙසං, කුසලානං ධම්මානං නෙක්ඛම්මෙ ආනිසංසං වොදානපක්ඛං.

209. ‘‘තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එවං අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො උප්පජ්ජති නෙක්ඛම්මවිතක්කො. සො එවං පජානාමි – ‘උප්පන්නො ඛො මෙ අයං නෙක්ඛම්මවිතක්කො. සො ච ඛො නෙවත්තබ්‍යාබාධාය සංවත්තති, න පරබ්‍යාබාධාය සංවත්තති, න උභයබ්‍යාබාධාය සංවත්තති, පඤ්ඤාවුද්ධිකො අවිඝාතපක්ඛිකො නිබ්බානසංවත්තනිකො’. රත්තිං චෙපි නං, භික්ඛවෙ, අනුවිතක්කෙය්‍යං අනුවිචාරෙය්‍යං, නෙව තතොනිදානං භයං සමනුපස්සාමි. දිවසං චෙපි නං, භික්ඛවෙ, අනුවිතක්කෙය්‍යං අනුවිචාරෙය්‍යං, නෙව තතොනිදානං භයං සමනුපස්සාමි. රත්තින්දිවං චෙපි නං, භික්ඛවෙ, අනුවිතක්කෙය්‍යං අනුවිචාරෙය්‍යං, නෙව තතොනිදානං භයං සමනුපස්සාමි. අපි ච ඛො මෙ අතිචිරං අනුවිතක්කයතො අනුවිචාරයතො කායො කිලමෙය්‍ය . කායෙ කිලන්තෙ [කිලමන්තෙ (ක.)] චිත්තං ඌහඤ්ඤෙය්‍ය. ඌහතෙ චිත්තෙ ආරා චිත්තං සමාධිම්හාති. සො ඛො අහං, භික්ඛවෙ, අජ්ඣත්තමෙව චිත්තං සණ්ඨපෙමි සන්නිසාදෙමි එකොදිං කරොමි [එකොදි කරොමි (පී.)] සමාදහාමි. තං කිස්ස හෙතු? ‘මා මෙ චිත්තං ඌහඤ්ඤී’ති [උග්ඝාටීති (ස්‍යා. ක.), ඌහනීති (පී.)].

210. ‘‘තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එවං අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො උප්පජ්ජති අබ්‍යාපාදවිතක්කො…පෙ…. උප්පජ්ජති අවිහිංසාවිතක්කො. සො එවං පජානාමි – ‘උප්පන්නො ඛො මෙ අයං අවිහිංසාවිතක්කො. සො ච ඛො නෙවත්තබ්‍යාබාධාය සංවත්තති, න පරබ්‍යාබාධාය සංවත්තති, න උභයබ්‍යාබාධාය සංවත්තති, පඤ්ඤාවුද්ධිකො අවිඝාතපක්ඛිකො නිබ්බානසංවත්තනිකො’. රත්තිං චෙපි නං, භික්ඛවෙ, අනුවිතක්කෙය්‍යං අනුවිචාරෙය්‍යං, නෙව තතොනිදානං භයං සමනුපස්සාමි. දිවසං චෙපි නං, භික්ඛවෙ, අනුවිතක්කෙය්‍යං අනුවිචාරෙය්‍යං, නෙව තතොනිදානං භයං සමනුපස්සාමි. රත්තින්දිවං චෙපි නං, භික්ඛවෙ, අනුවිතක්කෙය්‍යං අනුවිචාරෙය්‍යං, නෙව තතොනිදානං භයං සමනුපස්සාමි. අපි ච ඛො මෙ අතිචිරං අනුවිතක්කයතො අනුවිචාරයතො කායො කිලමෙය්‍ය. කායෙ කිලන්තෙ චිත්තං ඌහඤ්ඤෙය්‍ය. ඌහතෙ චිත්තෙ ආරා චිත්තං සමාධිම්හාති. සො ඛො අහං, භික්ඛවෙ, අජ්ඣත්තමෙව චිත්තං සණ්ඨපෙමි, සන්නිසාදෙමි, එකොදිං කරොමි සමාදහාමි. තං කිස්ස හෙතු? ‘මා මෙ චිත්තං ඌහඤ්ඤී’ති.

‘‘යඤ්ඤදෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛු බහුලමනුවිතක්කෙති අනුවිචාරෙති, තථා තථා නති හොති චෙතසො. නෙක්ඛම්මවිතක්කඤ්චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු බහුලමනුවිතක්කෙති අනුවිචාරෙති, පහාසි කාමවිතක්කං, නෙක්ඛම්මවිතක්කං බහුලමකාසි, තස්සං තං නෙක්ඛම්මවිතක්කාය චිත්තං නමති. අබ්‍යාපාදවිතක්කඤ්චෙ, භික්ඛවෙ… පෙ…. අවිහිංසාවිතක්කඤ්චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු බහුලමනුවිතක්කෙති අනුවිචාරෙති, පහාසි විහිංසාවිතක්කං, අවිහිංසාවිතක්කං බහුලමකාසි, තස්ස තං අවිහිංසාවිතක්කාය චිත්තං නමති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ගිම්හානං පච්ඡිමෙ මාසෙ සබ්බසස්සෙසු ගාමන්තසම්භතෙසු ගොපාලකො ගාවො රක්ඛෙය්‍ය , තස්ස රුක්ඛමූලගතස්ස වා අබ්භොකාසගතස්ස වා සතිකරණීයමෙව හොති – ‘එතා [එතෙ (ක.)] ගාවො’ති. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, සතිකරණීයමෙව අහොසි – ‘එතෙ ධම්මා’ති.

211. ‘‘ආරද්ධං ඛො පන මෙ, භික්ඛවෙ, වීරියං අහොසි අසල්ලීනං, උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා , පස්සද්ධො කායො අසාරද්ධො, සමාහිතං චිත්තං එකග්ගං. සො ඛො අහං, භික්ඛවෙ, විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහාසිං. විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහාසිං. පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහාසිං සතො ච සම්පජානො, සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙසිං, යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති ‘උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී’ති, තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහාසිං. සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහාසිං.

212. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙසිං. සො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරාමි. සෙය්‍යථීදං, එකම්පි ජාතිං…පෙ…. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරාමි. අයං ඛො මෙ, භික්ඛවෙ, රත්තියා පඨමෙ යාමෙ පඨමා විජ්ජා අධිගතා; අවිජ්ජා විහතා විජ්ජා උප්පන්නා; තමො විහතො ආලොකො උප්පන්නො; යථා තං අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො.

213. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ සත්තානං චුතූපපාතඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙසිං. සො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සාමි චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ…පෙ…. ඉමෙ වත භොන්තො සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා…පෙ…. ඉති දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සාමි චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ, යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාමි.

අයං ඛො මෙ, භික්ඛවෙ, රත්තියා මජ්ඣිමෙ යාමෙ දුතියා විජ්ජා අධිගතා; අවිජ්ජා විහතා විජ්ජා උප්පන්නා; තමො විහතො ආලොකො උප්පන්නො; යථා තං අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො.

214. ''සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ආසවානං ඛයඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙසිං. සො 'ඉදං දුක්ඛ'න්ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, 'අයං දුක්ඛසමුදයො'ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, 'අයං දුක්ඛනිරොධො'ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, 'අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා'ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං . 'ඉමෙ ආසවා'ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, 'අයං ආසවසමුදයො'ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, 'අයං ආසවනිරොධො'ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, 'අයං ආසවනිරොධගාමිනී පටිපදා'ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං. තස්ස මෙ එවං ජානතො එවං පස්සතො කාමාසවාපි චිත්තං විමුච්චිත්ථ, භවාසවාපි චිත්තං විමුච්චිත්ථ, අවිජ්ජාසවාපි චිත්තං විමුච්චිත්ථ, විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං අහොසි – 'ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා'ති අබ්භඤ්ඤාසිං. අයං ඛො මෙ, භික්ඛවෙ, රත්තියා පච්ඡිමෙ යාමෙ තතියා විජ්ජා අධිගතා; අවිජ්ජා විහතා විජ්ජා උප්පන්නා; තමො විහතො ආලොකො උප්පන්නො; යථා තං අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො.

215. ''සෙයාථාපි, භික්ඛවෙ, අරඤ්ඤෙ පවනෙ මහන්තං නින්නං පල්ලලං. තමෙනං මහාමිගසඞ්ඝො උපනිස්සාය විහරෙය්‍ය. තස්ස කොචිදෙව පුරිසො උප්පජ්ජෙය්‍ය අනත්ථකාමො අහිතකාමො අයොගක්ඛෙමකාමො. සො ය්වාස්ස මග්ගො ඛෙමො සොවත්ථිකො පීතිගමනීයො තං මග්ගං පිදහෙය්‍ය, විවරෙය්‍ය කුම්මග්ගං, ඔදහෙය්‍ය ඔකචරං, ඨපෙය්‍ය ඔකචාරිකං. එවඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, මහාමිගසඞ්ඝො අපරෙන සමයෙන අනයබ්‍යසනං [අනයබ්‍යසනං තනුත්තං (සී. ස්‍යා. පී.)] ආපජ්ජෙය්‍ය. තස්සෙව ඛො පන, භික්ඛවෙ, මහතො මිගසඞ්ඝස්ස කොචිදෙව පුරිසො උප්පජ්ජෙය්‍ය අත්ථකාමො හිතකාමො යොගක්ඛෙමකාමො. සො ය්වාස්ස මග්ගො ඛෙමො සොවත්ථිකො පීතිගමනීයො තං මග්ගං විවරෙය්‍ය, පිදහෙය්‍ය කුම්මග්ගං, ඌහනෙය්‍ය ඔකචරං, නාසෙය්‍ය ඔකචාරිකං. එවඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, මහාමිගසඞ්ඝො අපරෙන සමයෙන වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජෙය්‍ය.

''උපමා ඛො මෙ අයං, භික්ඛවෙ, කතා අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනාය . අයං චෙවෙත්ථ අත්ථො – මහන්තං නින්නං පල්ලලන්ති ඛො, භික්ඛවෙ, කාමානමෙතං අධිවචනං. මහාමිගසඞ්ඝොති ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තානමෙතං අධිවචනං. පුරිසො අනත්ථකාමො අහිතකාමො අයොගක්ඛෙමකාමොති ඛො, භික්ඛවෙ, මාරස්සෙතං පාපිමතො අධිවචනං. කුම්මග්ගොති ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨඞ්ගිකස්සෙතං මිච්ඡාමග්ගස්ස අධිවචනං, සෙය්‍යථීදං – මිච්ඡාදිට්ඨියා මිච්ඡාසඞ්කප්පස්ස මිච්ඡාවාචාය මිච්ඡාකම්මන්තස්ස මිච්ඡාආජීවස්ස මිච්ඡාවායාමස්ස මිච්ඡාසතියා මිච්ඡාසමාධිස්ස. ඔකචරොති ඛො, භික්ඛවෙ, නන්දීරාගස්සෙතං අධිවචනං. ඔකචාරිකාති ඛො, භික්ඛවෙ, අවිජ්ජායෙතං අධිවචනං. පුරිසො අත්ථකාමො හිතකාමො යොගක්ඛෙමකාමොති ඛො, භික්ඛවෙ, තථාගතස්සෙතං අධිවචනං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස. ඛෙමො මග්ගො සොවත්ථිකො පීතිගමනීයොති ඛො , භික්ඛවෙ, අරියස්සෙතං අට්ඨඞ්ගිකස්ස මග්ගස්ස අධිවචනං, සෙය්‍යථීදං – සම්මාදිට්ඨියා සම්මාසඞ්කප්පස්ස සම්මාවාචාය සම්මාකම්මන්තස්ස සම්මාආජීවස්ස සම්මාවායාමස්ස සම්මාසතියා සම්මාසමාධිස්ස.

''ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, විවටො මයා ඛෙමො මග්ගො සොවත්ථිකො පීතිගමනීයො, පිහිතො කුම්මග්ගො, ඌහතො ඔකචරො, නාසිතා ඔකචාරිකා. යං, භික්ඛවෙ, සත්ථාරා කරණීයං සාවකානං හිතෙසිනා අනුකම්පකෙන අනුකම්පං උපාදාය, කතං වො තං මයා. එතානි, භික්ඛවෙ , රුක්ඛමූලානි, එතානි සුඤ්ඤාගාරානි; ඣායථ, භික්ඛවෙ, මා පමාදත්ථ; මා පච්ඡා විප්පටිසාරිනො අහුවත්ථ. අයං වො අම්හාකං අනුසාසනී''ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

ද්වෙධාවිතක්කසුත්තං නිට්ඨිතං නවමං.

10. විතක්කසණ්ඨානසුත්තං

216. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''භික්ඛවො''ති. ''භදන්තෙ''ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

''අධිචිත්තමනුයුත්තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා පඤ්ච නිමිත්තානි කාලෙන කාලං මනසි කාතබ්බානි. කතමානි පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො යං නිමිත්තං ආගම්ම යං නිමිත්තං මනසිකරොතො උප්පජ්ජන්ති පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දූපසංහිතාපි දොසූපසංහිතාපි මොහූපසංහිතාපි, තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා තම්හා නිමිත්තා අඤ්ඤං නිමිත්තං මනසි කාතබ්බං කුසලූපසංහිතං. තස්ස තම්හා නිමිත්තා අඤ්ඤං නිමිත්තං මනසිකරොතො කුසලූපසංහිතං යෙ පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දූපසංහිතාපි දොසූපසංහිතාපි මොහූපසංහිතාපි තෙ පහීයන්ති තෙ අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති. තෙසං පහානා අජ්ඣත්තමෙව චිත්තං සන්තිට්ඨති සන්නිසීදති එකොදි හොති [එකොදිභොති (ස්‍යා. ක.)] සමාධියති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, දක්ඛො පලගණ්ඩො වා පලගණ්ඩන්තෙවාසී වා සුඛුමාය ආණියා ඔළාරිකං ආණිං අභිනිහනෙය්‍ය අභිනීහරෙය්‍ය අභිනිවත්තෙය්‍ය [අභිනිවජ්ජෙය්‍ය (සී. පී.)]; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො යං නිමිත්තං ආගම්ම යං නිමිත්තං මනසිකරොතො උප්පජ්ජන්ති පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දූපසංහිතාපි

දොසූපසංහිතාපි මොහූපසංහිතාපි, තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා තම්හා නිමිත්තා අඤ්ඤං නිමිත්තං මනසි කාතබ්බං කුසලූපසංහිතං. තස්ස තම්හා නිමිත්තා අඤ්ඤං නිමිත්තං මනසිකරොතො කුසලූපසංහිතං යෙ පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දූපසංහිතාපි දොසූපසංහිතාපි මොහූපසංහිතාපි තෙ පහීයන්ති තෙ අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති. තෙසං පහානා අජ්ඣත්තමෙව චිත්තං සන්තිට්ඨති සන්නිසීදති එකොදි හොති සමාධියති.

217. ‘‘තස්ස චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො තම්හා නිමිත්තා අඤ්ඤං නිමිත්තං මනසිකරොතො කුසලූපසංහිතං උප්පජ්ජන්තෙව පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දූපසංහිතාපි දොසූපසංහිතාපි මොහූපසංහිතාපි, තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා තෙසං විතක්කානං ආදීනවො උපපරික්ඛිතබ්බො – ‘ඉතිපිමෙ විතක්කා අකුසලා, ඉතිපිමෙ විතක්කා සාවජ්ජා, ඉතිපිමෙ විතක්කා දුක්ඛවිපාකා’ති. තස්ස තෙසං විතක්කානං ආදීනවං උපපරික්ඛතො යෙ පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දූපසංහිතාපි දොසූපසංහිතාපි මොහූපසංහිතාපි තෙ පහීයන්ති තෙ අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති. තෙසං පහානා අජ්ඣත්තමෙව චිත්තං සන්තිට්ඨති සන්නිසීදති එකොදි හොති සමාධියති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ඉත්ථී වා පුරිසො වා දහරො යුවා මණ්ඩනකජාතිකො අහිකුණපෙන වා කුක්කුරකුණපෙන වා මනුස්සකුණපෙන වා කණ්ඨෙ ආසත්තෙන අට්ටියෙය්‍ය හරායෙය්‍ය ජිගුච්ඡෙය්‍ය; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, තස්ස චෙ භික්ඛුනො තම්හාපි නිමිත්තා අඤ්ඤං නිමිත්තං මනසිකරොතො කුසලූපසංහිතං උප්පජ්ජන්තෙව පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දූපසංහිතාපි දොසූපසංහිතාපි මොහූපසංහිතාපි, තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා තෙසං විතක්කානං ආදීනවො උපපරික්ඛිතබ්බො – ‘ඉතිපිමෙ විතක්කා අකුසලා, ඉතිපිමෙ විතක්කා සාවජ්ජා, ඉතිපිමෙ විතක්කා දුක්ඛවිපාකා’ති. තස්ස තෙසං විතක්කානං ආදීනවං උපපරික්ඛතො යෙ පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දූපසංහිතාපි දොසූපසංහිතාපි මොහූපසංහිතාපි තෙ පහීයන්ති තෙ අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති. තෙසං පහානා අජ්ඣත්තමෙව චිත්තං සන්තිට්ඨති සන්නිසීදති එකොදි හොති සමාධියති.

218. ‘‘තස්ස චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො තෙසම්පි විතක්කානං ආදීනවං උපපරික්ඛතො උප්පජ්ජන්තෙව පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දූපසංහිතාපි දොසූපසංහිතාපි මොහූපසංහිතාපි, තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා තෙසං විතක්කානං අසතිඅමනසිකාරො ආපජ්ජිතබ්බො. තස්ස තෙසං විතක්කානං අසතිඅමනසිකාරං ආපජ්ජතො යෙ පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දූපසංහිතාපි දොසූපසංහිතාපි මොහූපසංහිතාපි තෙ පහීයන්ති තෙ අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති. තෙසං පහානා අජ්ඣත්තමෙව චිත්තං සන්තිට්ඨති සන්නිසීදති එකොදි හොති සමාධියති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, චක්ඛුමා පුරිසො ආපාථගතානං රූපානං අදස්සනකාමො අස්ස; සො නිමීලෙය්‍ය වා අඤ්ඤෙන වා අපලොකෙය්‍ය. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, තස්ස චෙ භික්ඛුනො තෙසම්පි විතක්කානං ආදීනවං උපපරික්ඛතො උප්පජ්ජන්තෙව පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දූපසංහිතාපි දොසූපසංහිතාපි මොහූපසංහිතාපි, තෙ පහීයන්ති තෙ අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති. තෙසං පහානා අජ්ඣත්තමෙව චිත්තං සන්තිට්ඨති සන්නිසීදති එකොදි හොති සමාධියති.

219. ‘‘තස්ස චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො තෙසම්පි විතක්කානං අසතිඅමනසිකාරං ආපජ්ජතො උප්පජ්ජන්තෙව පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දූපසංහිතාපි දොසූපසංහිතාපි මොහූපසංහිතාපි, තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා තෙසං විතක්කානං විතක්කසඞ්ඛාරසණ්ඨානං මනසිකාතබ්බං. තස්ස තෙසං විතක්කානං විතක්කසඞ්ඛාරසණ්ඨානං මනසිකරොතො යෙ පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දූපසංහිතාපි දොසූපසංහිතාපි මොහූපසංහිතාපි තෙ පහීයන්ති තෙ අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති. තෙසං පහානා අජ්ඣත්තමෙව චිත්තං සන්තිට්ඨති සන්නිසීදති එකොදි හොති සමාධියති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො සීඝං ගච්ඡෙය්‍ය. තස්ස එවමස්ස – ‘කිං නු ඛො අහං සීඝං ගච්ඡාමි? යංනූනාහං සණිකං ගච්ඡෙය්‍ය’න්ති. සො සණිකං ගච්ඡෙය්‍ය. තස්ස එවමස්ස – ‘කිං නු ඛො අහං සණිකං ගච්ඡාමි? යංනූනාහං තිට්ඨෙය්‍ය’න්ති. සො තිට්ඨෙය්‍ය . තස්ස එවමස්ස – ‘කිං නු ඛො අහං ඨිතො? යංනූනාහං නිසීදෙය්‍ය’න්ති. සො නිසීදෙය්‍ය. තස්ස එවමස්ස – ‘කිං නු ඛො අහං නිසින්නො? යංනූනාහං නිපජ්ජෙය්‍ය’න්ති. සො නිපජ්ජෙය්‍ය. එවඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, පුරිසො ඔළාරිකං ඔළාරිකං ඉරියාපථං අභිනිවජ්ජෙත්වා [අභිනිස්සජ්ජෙත්වා (සයා.)] සුඛුමං සුඛුමං ඉරියාපථං කප්පෙය්‍ය. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, තස්ස චෙ භික්ඛුනො තෙසම්පි විතක්කානං අසතිඅමනසිකාරං ආපජ්ජතො උප්පජ්ජන්තෙව පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දූපසංහිතාපි දොසූපසංහිතාපි මොහූපසංහිතාපි තෙ පහීයන්ති තෙ අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති. තෙසං පහානා අජ්ඣත්තමෙව චිත්තං සන්තිට්ඨති සන්නිසීදති එකොදි හොති සමාධියති.

220. ‘‘තස්ස චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො තෙසම්පි විතක්කානං විතක්කසඞ්ඛාරසණ්ඨානං මනසිකරොතො උප්පජ්ජන්තෙව පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දූපසංහිතාපි දොසූපසංහිතාපි මොහූපසංහිතාපි. තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා දන්තෙභිදන්තමාධාය [දන්තෙ + අභිදන්තං + ආධායාති ටීකායං පදච්ඡෙදො, දන්තෙහීති පනෙත්ථ කරණත්ථො යුත්තො විය දිස්සති] ජිව්හාය තාලුං ආහච්ච චෙතසා චිත්තං අභිනිග්ගණ්හිතබ්බං අභිනිප්පීළෙතබ්බං අභිසන්තාපෙතබ්බං . තස්ස දන්තෙභිදන්තමාධාය ජිව්හාය තාලුං ආහච්ච චෙතසා චිත්තං අභිනිග්ගණ්හතො අභිනිප්පීළයතො අභිසන්තාපයතො යෙ පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දූපසංහිතාපි දොසූපසංහිතාපි මොහූපසංහිතාපි තෙ පහීයන්ති තෙ අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති. තෙසං පහානා අජ්ඣත්තමෙව චිත්තං සන්තිට්ඨති සන්නිසීදති එකොදි හොති සමාධියති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, බලවා පුරිසො දුබ්බලතරං පුරිසං සීසෙ වා ගලෙ වා ඛන්ධෙ වා ගහෙත්වා අභිනිග්ගණ්හෙය්‍ය අභිනිප්පීළෙය්‍ය අභිසන්තාපෙය්‍ය; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, තස්ස චෙ භික්ඛුනො තෙසම්පි විතක්කානං විතක්කසඞ්ඛාරසණ්ඨානං මනසිකරොතො උප්පජ්ජන්තෙව පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දූපසංහිතාපි දොසූපසංහිතාපි මොහූපසංහිතාපි. තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා දන්තෙභිදන්තමාධාය ජිව්හාය තාලුං ආහච්ච චෙතසා චිත්තං අභිනිග්ගණ්හිතබ්බං අභිනිප්පීළෙතබ්බං අභිසන්තාපෙතබ්බං. තස්ස දන්තෙභිදන්තමාධාය ජිව්හාය තාලුං ආහච්ච චෙතසා චිත්තං අභිනිග්ගණ්හතො අභිනිප්පීළයතො අභිසන්තාපයතො යෙ පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දූපසංහිතාපි

දොසූපසංහිතාපි මොහූපසංහිතාපි තෙ පහීයන්ති තෙ අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති. තෙසං පහානා අජ්ඣත්තමෙව චිත්තං සන්තිට්ඨති සන්නිසීදති එකොදි හොති සමාධියති.

221. ''යතො ඛො [යතො ච ඛො (ස්‍යා. ක.)], භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො යං නිමිත්තං ආගම්ම යං නිමිත්තං මනසිකරොතො උප්පජ්ජන්ති පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දූපසංහිතාපි දොසූපසංහිතාපි මොහූපසංහිතාපි, තස්ස තම්හා නිමිත්තා අඤ්ඤං නිමිත්තං මනසිකරොතො කුසලූපසංහිතං යෙ පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දූපසංහිතාපි දොසූපසංහිතාපි මොහූපසංහිතාපි තෙ පහීයන්ති තෙ අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති. තෙසං පහානා අජ්ඣත්තමෙව චිත්තං සන්තිට්ඨති සන්නිසීදති එකොදි හොති සමාධියති. තෙසම්පි විතක්කානං ආදීනවං උපපරික්ඛතො යෙ පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දූපසංහිතාපි දොසූපසංහිතාපි මොහූපසංහිතාපි තෙ පහීයන්ති තෙ අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති. තෙසං පහානා අජ්ඣත්තමෙව චිත්තං සන්තිට්ඨති සන්නිසීදති එකොදි හොති සමාධියති. තෙසම්පි විතක්කානං අසතිඅමනසිකාරං ආපජ්ජතො යෙ පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දූපසංහිතාපි දොසූපසංහිතාපි මොහූපසංහිතාපි තෙ පහීයන්ති තෙ අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති. තෙසං පහානා අජ්ඣත්තමෙව චිත්තං සන්තිට්ඨති සන්නිසීදති එකොදි හොති සමාධියති. තෙසම්පි විතක්කානං විතක්කසඞ්ඛාරසණ්ඨානං මනසිකරොතො යෙ පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දූපසංහිතාපි දොසූපසංහිතාපි මොහූපසංහිතාපි තෙ පහීයන්ති තෙ අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති. තෙසං පහානා අජ්ඣත්තමෙව චිත්තං සන්තිට්ඨති සන්නිසීදති එකොදි හොති සමාධියති. දන්තෙභිදන්තමාධාය ජිව්හාය තාලුං ආහච්ච චෙතසා චිත්තං අභිනිග්ගණ්හතො අභිනිප්පීළයතො අභිසන්තාපයතො යෙ පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දූපසංහිතාපි දොසූපසංහිතාපි මොහූපසංහිතාපි තෙ පහීයන්ති තෙ අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති. තෙසං පහානා අජ්ඣත්තමෙව චිත්තං සන්තිට්ඨති සන්නිසීදති එකොදි හොති සමාධියති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වසී විතක්කපරියායපථෙසු. යං විතක්කං ආකඞ්ඛිස්සති තං විතක්කං විතක්කෙස්සති, යං විතක්කං නාකඞ්ඛිස්සති න තං විතක්කං විතක්කෙස්සති. අච්ඡෙච්ඡි තණ්හං, විවත්තයි [වාවත්තයි (සී. පී.)] සංයොජනං, සම්මා මානාභිසමයා අන්තමකාසි දුක්ඛස්සා''ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

විතක්කසණ්ඨානසුත්තං නිට්ඨිතං දසමං.

සීහනාදවග්ගො නිට්ඨිතො දුතියො.

තස්සුද්දානං –

චූළසීහනාදලොමහංසවරො, මහාචූළදුක්ඛක්ඛන්ධඅනුමානිකසුත්තං;
ඛිලපත්ථමධුපිණ්ඩිකද්වෙධාවිතක්ක, පඤ්චනිමිත්තකථා පුන වග්ගො.

3. ඔපම්මවග්ගො

1. කකචූපමසුත්තං

222. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා මොළියඵග්ගුනො භික්ඛුනීහි සද්ධිං අතිවෙලං සංසට්ඨො විහරති. එවං සංසට්ඨො ආයස්මා මොළියඵග්ගුනො භික්ඛුනීහි සද්ධිං විහරති – සචෙ කොචි භික්ඛු ආයස්මතො මොළියඵග්ගුනස්ස සම්මුඛා තාසං භික්ඛුනීනං අවණ්ණං භාසති, තෙනායස්මා මොළියඵග්ගුනො කුපිතො අනත්තමනො අධිකරණම්පි කරොති. සචෙ පන කොචි භික්ඛු තාසං භික්ඛුනීනං සම්මුඛා ආයස්මතො මොළියඵග්ගුනස්ස අවණ්ණං භාසති, තෙන තා භික්ඛුනියො කුපිතා අනත්තමනා අධිකරණම්පි කරොන්ති. එවං සංසට්ඨො ආයස්මා මොළියඵග්ගුනො භික්ඛුනීහි සද්ධිං විහරති. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ''ආයස්මා, භන්තෙ, මොළියඵග්ගුනො භික්ඛුනීහි සද්ධිං අතිවෙලං සංසට්ඨො විහරති. එවං සංසට්ඨො, භන්තෙ, ආයස්මා මොළියඵග්ගුනො භික්ඛුනීහි සද්ධිං විහරති – සචෙ කොචි භික්ඛු ආයස්මතො මොළියඵග්ගුනස්ස සම්මුඛා තාසං භික්ඛුනීනං අවණ්ණං භාසති, තෙනායස්මා මොළියඵග්ගුනො කුපිතො අනත්තමනො අධිකරණම්පි කරොති. සචෙ පන කොචි භික්ඛු තාසං භික්ඛුනීනං සම්මුඛා ආයස්මතො මොළියඵග්ගුනස්ස අවණ්ණං භාසති, තෙන තා භික්ඛුනියො කුපිතා අනත්තමනා අධිකරණම්පි කරොන්ති. එවං සංසට්ඨො, භන්තෙ, ආයස්මා මොළියඵග්ගුනො භික්ඛුනීහි සද්ධිං විහරතී''ති.

223. අථ ඛො භගවා අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආමන්තෙසි – ''එහි ත්වං , භික්ඛු, මම වචනෙන මොළියඵග්ගුනං භික්ඛුං ආමන්තෙහි – 'සත්ථා තං, ආවුසො ඵග්ගුන, ආමන්තෙතී'''ති. ''එවං , භන්තෙ''ති ඛො සො භික්ඛු භගවතො පටිස්සුත්වා යෙනායස්මා මොළියඵග්ගුනො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මොළියඵග්ගුනං එතදවොච – ''සත්ථා තං, ආවුසො ඵග්ගුන, ආමන්තෙතී''ති. ''එවමාවුසො''ති ඛො ආයස්මා මොළියඵග්ගුනො තස්ස භික්ඛුනො පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො ආයස්මන්තං මොළියඵග්ගුනං භගවා එතදවොච –

''සච්චං කිර ත්වං, ඵග්ගුන, භික්ඛුනීහි සද්ධිං අතිවෙලං සංසට්ඨො විහරසි? එවං සංසට්ඨො කිර ත්වං, ඵග්ගුන, භික්ඛුනීහි සද්ධිං විහරසි – සචෙ කොචි භික්ඛු තුය්හං සම්මුඛා තාසං භික්ඛුනීනං අවණ්ණං භාසති, තෙන ත්වං කුපිතො අනත්තමනො අධිකරණම්පි කරොසි. සචෙ පන කොචි භික්ඛු තාසං භික්ඛුනීනං සම්මුඛා තුය්හං අවණ්ණං භාසති, තෙන තා භික්ඛුනියො කුපිතා අනත්තමනා අධිකරණම්පි කරොන්ති. එවං සංසට්ඨො කිර ත්වං, ඵග්ගුන, භික්ඛුනීහි සද්ධිං විහරසී''ති? ''එවං, භන්තෙ''ති. ''නනු ත්වං, ඵග්ගුන, කුලපුත්තො සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො''ති? ''එවං, භන්තෙ''ති.

224. ''න ඛො තෙ එතං, ඵග්ගුන, පතිරූපං කුලපුත්තස්ස සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතස්ස, යං ත්වං භික්ඛුනීහි සද්ධිං අතිවෙලං සංසට්ඨො විහරෙය්‍යාසි. තස්මාතිහ, ඵග්ගුන, තව චෙපි කොචි සම්මුඛා තාසං භික්ඛුනීනං අවණ්ණං භාසෙය්‍ය, තත්‍රාපි ත්වං, ඵග්ගුන, යෙ ගෙහසිතා [ගෙහස්සිතා (?)] ඡන්දා යෙ ගෙහසිතා විතක්කා තෙ පජහෙය්‍යාසි. තත්‍රාපි තෙ, ඵග්ගුන, එවං සික්ඛිතබ්බං – 'න චෙව මෙ චිත්තං විපරිණතං භවිස්සති, න ච පාපිකං වාචං නිච්ඡාරෙස්සාමි, හිතානුකම්පී ච විහරිස්සාමි මෙත්තචිත්තො, න දොසන්තරො'ති. එවඤ්හි තෙ, ඵග්ගුන, සික්ඛිතබ්බං.

''තස්මාතිහ, ඵග්ගුන, තව චෙපි කොචි සම්මුඛා තාසං භික්ඛුනීනං පාණිනා පහාරං දදෙය්‍ය, ලෙඩ්ඩුනා පහාරං දදෙය්‍ය, දණ්ඩෙන පහාරං දදෙය්‍ය, සත්ථෙන පහාරං දදෙය්‍ය. තත්‍රාපි ත්වං, ඵග්ගුන, යෙ ගෙහසිතා ඡන්දා යෙ ගෙහසිතා විතක්කා තෙ පජහෙය්‍යාසි. තත්‍රාපි තෙ, ඵග්ගුන, එවං සික්ඛිතබ්බං 'න චෙව මෙ චිත්තං විපරිණතං භවිස්සති, න ච පාපිකං වාචං නිච්ඡාරෙස්සාමි, හිතානුකම්පී ච විහරිස්සාමි මෙත්තචිත්තො, න දොසන්තරො'ති. එවඤ්හි තෙ, ඵග්ගුන, සික්ඛිතබ්බං.

''තස්මාතිහ, ඵග්ගුන, තව චෙපි කොචි සම්මුඛා අවණ්ණං භාසෙය්‍ය, තත්‍රාපි ත්වං, ඵග්ගුන , යෙ ගෙහසිතා ඡන්දා යෙ ගෙහසිතා විතක්කා තෙ පජහෙය්‍යාසි. තත්‍රාපි තෙ, ඵග්ගුන, එවං සික්ඛිතබ්බං 'න චෙව මෙ චිත්තං විපරිණතං භවිස්සති, න ච පාපිකං වාචං නිච්ඡාරෙස්සාමි, හිතානුකම්පී ච විහරිස්සාමි මෙත්තචිත්තො, න දොසන්තරො'ති. එවඤ්හි තෙ, ඵග්ගුන, සික්ඛිතබ්බං.

''තස්මාතිහ, ඵග්ගුන, තව චෙපි කොචි පාණිනා පහාරං දදෙය්‍ය, ලෙඩ්ඩුනා පහාරං දදෙය්‍ය, දණ්ඩෙන පහාරං දදෙය්‍ය, සත්ථෙන පහාරං දදෙය්‍ය, තත්‍රාපි ත්වං, ඵග්ගුන, යෙ ගෙහසිතා ඡන්දා යෙ ගෙහසිතා විතක්කා තෙ පජහෙය්‍යාසි. තත්‍රාපි තෙ, ඵග්ගුන, එවං සික්ඛිතබ්බං 'න චෙව මෙ චිත්තං විපරිණතං භවිස්සති, න ච පාපිකං වාචං නිච්ඡාරෙස්සාමි, හිතානුකම්පී ච විහරිස්සාමි මෙත්තචිත්තො, න දොසන්තරො'ති. එවඤ්හි තෙ, ඵග්ගුන, සික්ඛිතබ්බ''න්ති.

225. අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ආරාධයිංසු වත මෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ එකං සමයං චිත්තං. ඉධාහං, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ ආමන්තෙසිං – අහං ඛො, භික්ඛවෙ, එකාසනභොජනං භුඤ්ජාමි. එකාසනභොජනං ඛො අහං, භික්ඛවෙ, භුඤ්ජමානො අප්පාබාධතඤ්ච සඤ්ජානාමි අප්පාතඞ්කතඤ්ච ලහුට්ඨානඤ්ච බලඤ්ච ඵාසුවිහාරඤ්ච. එථ තුම්හෙපි, භික්ඛවෙ, එකාසනභොජනං භුඤ්ජථ. එකාසනභොජනං ඛො, භික්ඛවෙ, තුම්හෙපි භුඤ්ජමානා අප්පාබාධතඤ්ච සඤ්ජානිස්සථ අප්පාතඞ්කතඤ්ච ලහුට්ඨානඤ්ච බලඤ්ච ඵාසුවිහාරඤ්චාති. න මෙ, භික්ඛවෙ, තෙසු භික්ඛූසු අනුසාසනී කරණීයා අහොසි; සතුප්පාදකරණීයමෙව මෙ, භික්ඛවෙ, තෙසු භික්ඛූසු අහොසි.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, සුභූමියං චතුමහාපථෙ ආජඤ්ඤරථො යුත්තො අස්ස ඨිතො ඔධස්තපතොදො. තමෙනං දක්ඛො යොග්ගාචරියො අස්සදම්මසාරථී අභිරුහිත්වා, වාමෙන හත්ථෙන රස්මියො ගහෙත්වා, දක්ඛිණෙන හත්ථෙන පතොදං ගහෙත්වා, යෙනිච්ඡකං යදිච්ඡකං සාරෙය්‍යපි පච්චාසාරෙය්‍යපි. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, න මෙ තෙසු භික්ඛූසු අනුසාසනී කරණීයා අහොසි, සතුප්පාදකරණීයමෙව මෙ, භික්ඛවෙ, තෙසු භික්ඛූසු අහොසි. තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, තුම්හෙපි අකුසලං පජහථ, කුසලෙසු ධම්මෙසු ආයොගං කරොථ. එවඤ්හි තුම්හෙපි ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සථ.

‘‘සෙය්‍යථාපි , භික්ඛවෙ, ගාමස්ස වා නිගමස්ස වා අවිදූරෙ මහන්තං සාලවනං. තඤ්චස්ස එළණ්ඩෙහි සඤ්ඡන්නං. තස්ස කොචිදෙව පුරිසො උප්පජ්ජෙය්‍ය අත්ථකාමො හිතකාමො යොගක්ඛෙමකාමො. සො යා තා සාලලට්ඨියො කුටිලා ඔජාපහරණියො [ඔජහරණියො (ක.)] තා ඡෙත්වා [තච්ඡෙත්වා (සී. ස්‍යා. පී.)] බහිද්ධා නීහරෙය්‍ය, අන්තොවනං සුවිසොධිතං විසොධෙය්‍ය. යා පන තා සාලලට්ඨියො උජුකා සුජාතා තා සම්මා පරිහරෙය්‍ය. එවඤ්හෙතං, භික්ඛවෙ, සාලවනං අපරෙන සමයෙන වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජෙය්‍ය. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, තුම්හෙපි අකුසලං පජහථ, කුසලෙසු ධම්මෙසු ආයොගං කරොථ. එවඤ්හි තුම්හෙපි ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සථ.

226. ‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, ඉමිස්සායෙව සාවත්ථියා වෙදෙහිකා නාම ගහපතානී අහොසි. වෙදෙහිකාය, භික්ඛවෙ, ගහපතානියා එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – ‘සොරතා වෙදෙහිකා ගහපතානී, නිවාතා වෙදෙහිකා ගහපතානී, උපසන්තා වෙදෙහිකා ගහපතානී’ති. වෙදෙහිකාය ඛො පන, භික්ඛවෙ, ගහපතානියා කාළී නාම දාසී අහොසි දක්ඛා අනලසා සුසංවිහිතකම්මන්තා.

‘‘අථ ඛො, භික්ඛවෙ, කාළියා දාසියා එතදහොසි – ‘මය්හං ඛො අය්‍යාය එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – ‘‘සොරතා වෙදෙහිකා ගහපතානී, නිවාතා වෙදෙහිකා ගහපතානී, උපසන්තා වෙදෙහිකා ගහපතානී’’ති. කිං නු ඛො මෙ අය්‍යා සන්තංයෙව නු ඛො අජ්ඣත්තං කොපං න පාතුකරොති උදාහු අසන්තං උදාහු මය්හමෙවෙතෙ [මය්හෙවෙතෙ (සී. පී.)] කම්මන්තා සුසංවිහිතා යෙන මෙ අය්‍යා සන්තංයෙව අජ්ඣත්තං කොපං න පාතුකරොති, නො අසන්තං? යංනූනාහං අය්‍යං වීමංසෙය්‍ය’න්ති. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, කාළී දාසී දිවා උට්ඨාසි. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, වෙදෙහිකා ගහපතානී කාළිං දාසිං එතදවොච – ‘හෙ ජෙ කාළී’ති. ‘කිං, අය්‍යෙ’ති? ‘කිං, ජෙ, දිවා උට්ඨාසී’ති? ‘න ඛ්වය්‍යෙ [න ඛො අය්‍යෙ (සී. පී.)], කිඤ්චී’ති. ‘නො වත රෙ කිඤ්චි, පාපි දාසි [පාපදාසි (ස්‍යා. ක.)], දිවා උට්ඨාසී’ති කුපිතා අනත්තමනා භාකුටිං [භූකුටිං (සී. පී.), භකුටිං (ස්‍යා.)] අකාසි. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, කාළියා දාසියා එතදහොසි – ‘සන්තංයෙව ඛො මෙ අය්‍යා අජ්ඣත්තං කොපං න පාතුකරොති, නො අසන්තං; මය්හමෙවෙතෙ කම්මන්තා සුසංවිහිතා, යෙන මෙ අය්‍යා සන්තංයෙව අජ්ඣත්තං කොපං න පාතුකරොති, නො අසන්තං. යංනූනාහං භිය්‍යොසොමත්තාය අය්‍යං වීමංසෙය්‍ය’’’න්ති.

‘‘අථ ඛො, භික්ඛවෙ, කාළී දාසී දිවාතරංයෙව උට්ඨාසි. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, වෙදෙහිකා ගහපතානී කාළිං දාසිං එතදවොච – ‘හෙ ජෙ, කාළී’ති. ‘කිං, අය්‍යෙ’ති? ‘කිං, ජෙ, දිවාතරං උට්ඨාසී’ති? ‘න ඛ්වය්‍යෙ, කිඤ්චී’ති. ‘නො වත රෙ කිඤ්චි, පාපි දාසි, දිවාතරං උට්ඨාසී’ති කුපිතා අනත්තමනා අනත්තමනවාචං නිච්ඡාරෙසි. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, කාළියා දාසියා එතදහොසි – ‘සන්තංයෙව ඛො මෙ අය්‍යා අජ්ඣත්තං කොපං න පාතුකරොති, නො අසන්තං. මය්හමෙවෙතෙ කම්මන්තා සුසංවිහිතා, යෙන මෙ අය්‍යා සන්තංයෙව අජ්ඣත්තං කොපං න පාතුකරොති, නො අසන්තං. යංනූනාහං භිය්‍යොසොමත්තාය අය්‍යං වීමංසෙය්‍ය’න්ති.

‘‘අථ ඛො, භික්ඛවෙ, කාළී දාසී දිවාතරංයෙව උට්ඨාසි. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, වෙදෙහිකා ගහපතානී කාළිං දාසිං එතදවොච – ‘හෙ ජෙ, කාළී’ති. ‘කිං, අය්‍යෙ’ති? ‘කිං, ජෙ, දිවා උට්ඨාසී’ති? ‘න ඛ්වය්‍යෙ, කිඤ්චී’ති. ‘නො වත රෙ කිඤ්චි, පාපි දාසි, දිවා උට්ඨාසී’ති කුපිතා අනත්තමනා අග්ගළසූචිං ගහෙත්වා සීසෙ පහාරං අදාසි, සීසං වොභින්දි [වි + අව + භින්දි = වොභින්දි]. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, කාළී දාසී භින්නෙන සීසෙන ලොහිතෙන ගලන්තෙන පටිවිස්සකානං උජ්ඣාපෙසි – ‘පස්සථය්‍යො, සොරතාය කම්මං; පස්සථය්‍යො, නිවාතාය කම්මං, පස්සථය්‍යො, උපසන්තාය කම්මං! කථඤ්හි නාම එකදාසිකාය දිවා උට්ඨාසීති කුපිතා අනත්තමනා අග්ගළසූචිං ගහෙත්වා සීසෙ පහාරං දස්සති, සීසං වොභින්දිස්සතී’ති.

‘‘අථ ඛො, භික්ඛවෙ, වෙදෙහිකාය ගහපතානියා අපරෙන සමයෙන එවං පාපකො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡි – ‘චණ්ඩී වෙදෙහිකා ගහපතානී, අනිවාතා වෙදෙහිකා ගහපතානී, අනුපසන්තා වෙදෙහිකා ගහපතානී’ති.

‘‘එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො භික්ඛු තාවදෙව සොරතසොරතො හොති නිවාතනිවාතො හොති උපසන්තූපසන්තො හොති යාව න අමනාපා වචනපථා ඵුසන්ති. යතො ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛුං අමනාපා වචනපථා ඵුසන්ති, අථ භික්ඛු ‘සොරතො’ති වෙදිතබ්බො, ‘නිවාතො’ති වෙදිතබ්බො, ‘උපසන්තො’ති වෙදිතබ්බො. නාහං තං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුං ‘සුවචො’ති වදාමි යො චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරහෙතු සුවචො හොති, සොවචස්සතං ආපජ්ජති. තං කිස්ස හෙතු? තඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං අලභමානො න සුවචො හොති, න සොවචස්සතං ආපජ්ජති. යො ච ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මංයෙව සක්කරොන්තො, ධම්මං ගරුං කරොන්තො, ධම්මං මානෙන්තො, ධම්මං පූජෙන්තො, ධම්මං අපචායමානො [ධම්මං යෙව සක්කරොන්තො ධම්මං ගරුකරොන්තො ධම්මං අපචායමානො (සී. ස්‍යා. පී.)] සුවචො හොති, සොවචස්සතං ආපජ්ජති, තමහං ‘සුවචො’ති වදාමි. තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, ‘ධම්මංයෙව සක්කරොන්තා, ධම්මං ගරුං කරොන්තා, ධම්මං මානෙන්තා, ධම්මං පූජෙන්තා, ධම්මං අපචායමානා සුවචා භවිස්සාම, සොවචස්සතං ආපජ්ජිස්සාමා’ති. එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං.

227. ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, වචනපථා යෙහි වො පරෙ වදමානා වදෙය්‍යුං – කාලෙන වා අකාලෙන වා; භූතෙන වා අභූතෙන වා; සණ්හෙන වා ඵරුසෙන වා; අත්ථසංහිතෙන වා අනත්ථසංහිතෙන වා; මෙත්තචිත්තා වා දොසන්තරා වා. කාලෙන වා, භික්ඛවෙ, පරෙ වදමානා වදෙය්‍යුං අකාලෙන වා; භූතෙන වා, භික්ඛවෙ, පරෙ වදමානා වදෙය්‍යුං අභූතෙන වා; සණ්හෙන වා, භික්ඛවෙ, පරෙ වදමානා වදෙය්‍යුං ඵරුසෙන වා; අත්ථසංහිතෙන වා, භික්ඛවෙ, පරෙ වදමානා වදෙය්‍යුං අනත්ථසංහිතෙන වා ; මෙත්තචිත්තා වා, භික්ඛවෙ, පරෙ වදමානා වදෙය්‍යුං දොසන්තරා වා. තත්‍රාපි වො, භික්ඛවෙ, එවං සික්ඛිතබ්බං – ‘න චෙව නො චිත්තං විපරිණතං භවිස්සති, න ච පාපිකං වාචං නිච්ඡාරෙස්සාම, හිතානුකම්පී ච විහරිස්සාම මෙත්තචිත්තා, න දොසන්තරා. තඤ්ච පුග්ගලං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා ඵරිත්වා විහරිස්සාම, තදාරම්මණඤ්ච සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චිත්තෙන විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන [අබ්‍යාපජ්ඣෙන (සී. ස්‍යා. පී.), අබ්‍යාපජ්ජෙන (ක.) අඞ්ගුත්තරතිකනිපාතටීකා ඔලොකෙතබ්බා] ඵරිත්වා විහරිස්සාමා’ති. එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං.

228. ‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය කුදාලපිටකං [කුද්දාලපිටකං (සී. ස්‍යා. පී.)] ආදාය. සො එවං වදෙය්‍ය – ‘අහං ඉමං මහාපථවිං අපථවිං කරිස්සාමී’ති . සො තත්‍ර තත්‍ර විඛණෙය්‍ය [ඛණෙය්‍ය (සී. ස්‍යා. පී.)], තත්‍ර තත්‍ර විකිරෙය්‍ය, තත්‍ර තත්‍ර ඔට්ඨුභෙය්‍ය, තත්‍ර තත්‍ර ඔමුත්තෙය්‍ය – ‘අපථවී භවසි, අපථවී භවසී’ති. තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, අපි නු සො පුරිසො ඉමං මහාපථවිං අපථවිං කරෙය්‍යා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘තං කිස්ස හෙතු’’? ‘‘අයඤ්හි, භන්තෙ, මහාපථවී ගම්භීරා අප්පමෙය්‍යා. සා න සුකරා අපථවී කාතුං; යාවදෙව ච පන සො පුරිසො කිලමථස්ස විඝාතස්ස භාගී අස්සා’’ති. ‘‘එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චිමෙ වචනපථා යෙහි වො පරෙ වදමානා වදෙය්‍යුං – කාලෙන වා අකාලෙන වා; භූතෙන වා අභූතෙන වා; සණ්හෙන වා ඵරුසෙන වා; අත්ථසංහිතෙන වා අනත්ථසංහිතෙන වා; මෙත්තචිත්තා වා දොසන්තරා වා. කාලෙන වා , භික්ඛවෙ, පරෙ වදමානා වදෙය්‍යුං අකාලෙන වා; භූතෙන වා භික්ඛවෙ, පරෙ වදමානා වදෙය්‍යුං අභූතෙන වා; සණ්හෙන වා, භික්ඛවෙ, පරෙ වදමානා වදෙය්‍යුං ඵරුසෙන වා; අත්ථසංහිතෙන වා, භික්ඛවෙ, පරෙ වදමානා වදෙය්‍යුං අනත්ථසංහිතෙන වා; මෙත්තචිත්තා වා, භික්ඛවෙ, පරෙ වදමානා වදෙය්‍යුං දොසන්තරා වා. තත්‍රාපි වො, භික්ඛවෙ, එවං සික්ඛිතබ්බං – ‘න චෙව නො චිත්තං විපරිණතං භවිස්සති, න ච පාපිකං වාචං නිච්ඡාරෙස්සාම, හිතානුකම්පී ච විහරිස්සාම මෙත්තචිත්තා න දොසන්තරා. තඤ්ච පුග්ගලං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා ඵරිත්වා විහරිස්සාම, තදාරම්මණඤ්ච සබ්බාවන්තං ලොකං පථවිසමෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරිස්සාමා’ති. එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං.

229. ‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය ලාඛං වා හලිද්දිං වා නීලං වා මඤ්ජිට්ඨං වා ආදාය. සො එවං වදෙය්‍ය – ‘අහං ඉමස්මිං ආකාසෙ රූපං ලිඛිස්සාමි, රූපපාතුභාවං කරිස්සාමී’ති. තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, අපි නු සො පුරිසො ඉමස්මිං ආකාසෙ රූපං ලිඛෙය්‍ය, රූපපාතුභාවං කරෙය්‍යා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘තං කිස්ස හෙතු’’? ‘‘අයඤ්හි, භන්තෙ, ආකාසො අරූපී අනිදස්සනො. තත්ථ න සුකරං රූපං ලිඛිතුං, රූපපාතුභාවං කාතුං; යාවදෙව ච පන සො පුරිසො කිලමථස්ස විඝාතස්ස භාගී අස්සා’’ති. ‘‘එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චිමෙ වචනපථා යෙහි වො පරෙ වදමානා වදෙය්‍යුං කාලෙන වා අකාලෙන වා …පෙ.… ‘න චෙව… තදාරම්මණඤ්ච සබ්බාවන්තං ලොකං ආකාසසමෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරිස්සාමා’ති. එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං.

230. ‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය ආදිත්තං තිණුක්කං ආදාය. සො එවං වදෙය්‍ය – ‘අහං ඉමාය ආදිත්තාය තිණුක්කාය ගඞ්ගං නදිං සන්තාපෙස්සාමි සංපරිතාපෙස්සාමී’ති. තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, අපි නු සො පුරිසො ආදිත්තාය තිණුක්කාය ගඞ්ගං නදිං සන්තාපෙය්‍ය සංපරිතාපෙය්‍යා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘තං කිස්ස හෙතු’’? ‘‘ගඞ්ගා හි, භන්තෙ, නදී ගම්භීරා අප්පමෙය්‍යා. සා න සුකරා ආදිත්තාය තිණුක්කාය සන්තාපෙතුං සංපරිතාපෙතුං; යාවදෙව ච පන සො පුරිසො කිලමථස්ස විඝාතස්ස භාගී අස්සා’’ති. ‘‘එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චිමෙ වචනපථා යෙහි වො පරෙ වදමානා වදෙය්‍යුං කාලෙන වා අකාලෙන වා…පෙ.… ‘න චෙව… තදාරම්මණඤ්ච සබ්බාවන්තං ලොකං ගඞ්ගාසමෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරිස්සාමා’’ති. එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං.

231. ''සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, බිළාරභස්තා මද්දිතා සුමද්දිතා සුපරිමද්දිතා, මුදුකා තූලිනී ඡින්නසස්සරා ඡින්නභබ්භරා. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය කට්ඨං වා කඨලං [කඨලං (සී. ස්‍යා. පී.)] වා ආදාය. සො එවං වදෙය්‍ය – 'අහං ඉමං බිළාරභස්තං මද්දිතං සුමද්දිතං සුපරිමද්දිතං, මුදුකං තූලිනිං, ඡින්නසස්සරං ඡින්නභබ්භරං කට්ඨෙන වා කඨලෙන වා සරසරං කරිස්සාමි භරභරං කරිස්සාමී'ති . තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, අපි නු සො පුරිසො අමුං බිළාරභස්තං මද්දිතං සුමද්දිතං සුපරිමද්දිතං, මුදුකං තූලිනිං, ඡින්නසස්සරං ඡින්නභබ්භරං කට්ඨෙන වා කඨලෙන වා සරසරං කරෙය්‍ය, භරභරං කරෙය්‍යා''ති? ''නො හෙතං, භන්තෙ''. ''තං කිස්ස හෙතු''? ''අමු හි, භන්තෙ, බිළාරභස්තා මද්දිතා සුමද්දිතා සුපරිමද්දිතා, මුදුකා තූලිනී, ඡින්නසස්සරා ඡින්නභබ්භරා. සා න සුකරා කට්ඨෙන වා කඨලෙන වා සරසරං කාතුං භරභරං කාතුං; යාවදෙව ච පන සො පුරිසො කිලමථස්ස විඝාතස්ස භාගී අස්සා''ති. ''එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චිමෙ වචනපථා යෙහි වො පරෙ වදමානා වදෙය්‍යුං කාලෙන වා අකාලෙන වා; භූතෙන වා අභූතෙන වා; සණ්හෙන වා ඵරුසෙන වා; අත්ථසංහිතෙන වා අනත්ථසංහිතෙන වා; මෙත්තචිත්තා වා දොසන්තරා වා. කාලෙන වා භික්ඛවෙ පරෙ වදමානා වදෙය්‍යුං අකාලෙන වා; භූතෙන වා, භික්ඛවෙ, පරෙ වදමානා වදෙය්‍යුං අභූතෙන වා; සණ්හෙන වා, භික්ඛවෙ, පරෙ වදමානා වදෙය්‍යුං ඵරුසෙන වා; අත්ථසංහිතෙන වා, භික්ඛවෙ, පරෙ වදමානා වදෙය්‍යුං අනත්ථසංහිතෙන වා; මෙත්තචිත්තා වා, භික්ඛවෙ, පරෙ වදමානා වදෙය්‍යුං දොසන්තරා වා. තත්‍රාපි වො, භික්ඛවෙ, එවං සික්ඛිතබ්බං – 'න චෙව නො චිත්තං විපරිණතං භවිස්සති, න ච පාපිකං වාචං නිච්ඡාරෙස්සාම හිතානුකම්පී ච විහරිස්සාම මෙත්තචිත්තා න දොසන්තරා. තඤ්ච පුග්ගලං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා ඵරිත්වා විහරිස්සාම, තදාරම්මණඤ්ච සබ්බාවන්තං ලොකං බිළාරභස්තාසමෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරිස්සාමා'ති. එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං.

232. ''උභතොදණ්ඩකෙන චෙපි, භික්ඛවෙ, කකචෙන චොරා ඔචරකා අඞ්ගමඞ්ගානි ඔකන්තෙය්‍යුං, තත්‍රාපි යො මනො පදූසෙය්‍ය, න මෙ සො තෙන සාසනකරො. තත්‍රාපි වො, භික්ඛවෙ , එවං සික්ඛිතබ්බං – 'න චෙව නො චිත්තං විපරිණතං භවිස්සති, න ච පාපිකං වාචං නිච්ඡාරෙස්සාම, හිතානුකම්පී ච විහරිස්සාම මෙත්තචිත්තා න දොසන්තරා. තඤ්ච පුග්ගලං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා ඵරිත්වා විහරිස්සාම තදාරම්මණඤ්ච සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරිස්සාමා'ති. එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං.

233. ''ඉමඤ්ච [ඉමඤ්චෙ (?)] තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, කකචූපමං ඔවාදං අභික්ඛණං මනසි කරෙය්‍යාථ. පස්සථ නො තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, තං වචනපථං, අණුං වා ථූලං වා, යං තුම්හෙ නාධිවාසෙය්‍යාථා''ති? ''නො හෙතං, භන්තෙ''. ''තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, ඉමං කකචූපමං ඔවාදං අභික්ඛණං මනසිකරොථ. තං වො භවිස්සති දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා''ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

කකචූපමසුත්තං නිට්ඨිතං පඨමං.

2. අලගද්දූපමසුත්තං

234. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන අරිට්ඨස්ස නාම භික්ඛුනො ගද්ධබාධිපුබ්බස්ස [ගන්ධබාධිපුබ්බස්ස (ක.)] එවරූපං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං හොති – ''තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි යථා යෙමෙ අන්තරායිකා ධම්මා වුත්තා භගවතා තෙ පටිසෙවතො නාලං අන්තරායායා''ති. අස්සොසුං ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ – ''අරිට්ඨස්ස කිර නාම භික්ඛුනො ගද්ධබාධිපුබ්බස්ස එවරූපං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං – 'තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි යථා යෙමෙ අන්තරායිකා ධම්මා වුත්තා භගවතා තෙ පටිසෙවතො නාලං අන්තරායායා'''ති. අථ ඛො තෙ භික්ඛූ යෙන අරිට්ඨො භික්ඛු ගද්ධබාධිපුබ්බො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා අරිට්ඨං භික්ඛුං ගද්ධබාධිපුබ්බං එතදවොචුං – ''සච්චං කිර තෙ, ආවුසො අරිට්ඨ, එවරූපං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං – 'තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි යථා යෙමෙ අන්තරායිකා ධම්මා වුත්තා භගවතා තෙ පටිසෙවතො නාලං අන්තරායායා'''ති. ''එවංබ්‍යාඛො [එවං ඛො (?) භගවතො සම්මුඛායෙවස්ස ''එවංබ්‍යාඛො''ති] අහං, ආවුසො, භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි යථා යෙමෙ අන්තරායිකා ධම්මා වුත්තා භගවතා තෙ පටිසෙවතො නාලං අන්තරායායා''ති.

අථ ඛො තෙපි භික්ඛූ අරිට්ඨං භික්ඛුං ගද්ධබාධිපුබ්බං එතස්මා පාපකා දිට්ඨිගතා විවෙචෙතුකාමා සමනුයුඤ්ජන්ති සමනුගාහන්ති [සමනුග්ගාහන්ති (ස්‍යා.)] සමනුභාසන්ති – ''මා හෙවං, ආවුසො අරිට්ඨ, අවච, මා භගවන්තං අබ්භාචික්ඛි; න හි සාධු භගවතො අබ්භක්ඛානං [අබ්භාචික්ඛනං (ක.)], න හි භගවා එවං වදෙය්‍ය. අනෙකපරියායෙනාවුසො අරිට්ඨ, අන්තරායිකා ධම්මා අන්තරායිකා වුත්තා භගවතා, අලඤ්ච පන තෙ පටිසෙවතො අන්තරායාය. අප්පස්සාදා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා,ආදීනවො එත්ථ භියෙය්‍යා. අට්ඨිකඞ්කලූපමා කාමා වුත්තා භගවතා…පෙ…. මංසපෙසූපමා කාමා වුත්තා භගවතා… තිණුක්කූපමා කාමා වුත්තා භගවතා… අඞ්ගාරකාසූපමා කාමා වුත්තා භගවතා… සුපිනකූපමා කාමා වුත්තා භගවතා… යාචිතකූපමා කාමා වුත්තා භගවතා… රුක්ඛඵලූපමා කාමා වුත්තා භගවතා… අසිසූනූපමා කාමා වුත්තා භගවතා… සත්තිසූලූපමා කාමා වුත්තා භගවතා… සප්පසිරූපමා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියෙය්‍යො''ති. එවම්පි ඛො අරිට්ඨො භික්ඛු

ගද්ධබාධිපුබ්බො තෙහි භික්ඛූහි සමනුයුඤ්ජීයමානො සමනුගාහියමානො [සමනුග්ගාහියමානො (ස්‍යා. විනයෙපි)] සමනුභාසියමානො තදෙව [තථෙව තං (විනයෙ)] පාපකං දිට්ඨිගතං ථාමසා පරාමාසා අභිනිවිස්ස වොහරති – ‘‘එවංබ්‍යාඛො අහං, ආවුසො, භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි යථා යෙමෙ අන්තරායිකා ධම්මා වුත්තා භගවතා තෙ පටිසෙවතො නාලං අන්තරායායා’’ති.

235. යතො ඛො තෙ භික්ඛූ නාසක්ඛිංසු අරිට්ඨං භික්ඛුං ගද්ධබාධිපුබ්බං එතස්මා පාපකා දිට්ඨිගතා විවෙචෙතුං, අථ ඛො තෙ භික්ඛූ යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘අරිට්ඨස්ස නාම, භන්තෙ, භික්ඛුනො ගද්ධබාධිපුබ්බස්ස එවරූපං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං – ‘තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි යථා යෙමෙ අන්තරායිකා ධම්මා වුත්තා භගවතා තෙ පටිසෙවතො නාලං අන්තරායායා’ති. අස්සුම්හ ඛො මයං, භන්තෙ – ‘අරිට්ඨස්ස කිර නාම භික්ඛුනො ගද්ධබාධිපුබ්බස්ස එවරූපං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං – තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි යථා යෙමෙ අන්තරායිකා ධම්මා වුත්තා භගවතා තෙ පටිසෙවතො නාලං අන්තරායායා’ති. අථ ඛො මයං, භන්තෙ, යෙන අරිට්ඨො භික්ඛු ගද්ධබාධිපුබ්බො තෙනුපසඞ්කමිම්හ; උපසඞ්කමිත්වා අරිට්ඨං භික්ඛුං ගද්ධබාධිපුබ්බං එතදවොචුම්හ – ‘සච්චං කිර තෙ, ආවුසො අරිට්ඨ, එවරූපං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං – තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි යථා යෙමෙ අන්තරායිකා ධම්මා වුත්තා භගවතා තෙ පටිසෙවතො නාලං අන්තරායායා’ති?

‘‘එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, අරිට්ඨො භික්ඛු ගද්ධබාධිපුබ්බො අම්හෙ එතදවොච – ‘එවංබ්‍යාඛො අහං, ආවුසො, භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි යථා යෙමෙ අන්තරායිකා ධම්මා වුත්තා භගවතා තෙ පටිසෙවතො නාලං අන්තරායායා’ති. අථ ඛො මයං, භන්තෙ, අරිට්ඨං භික්ඛුං ගද්ධබාධිපුබ්බං එතස්මා පාපකා දිට්ඨිගතා විවෙචෙතුකාමා සමනුයුඤ්ජිම්හ සමනුගාහිම්හ සමනුභාසිම්හ – ‘මා හෙවං, ආවුසො අරිට්ඨ, අවච, මා භගවන්තං අබ්භාචික්ඛි; න හි සාධු භගවතො අබ්භක්ඛානං , න හි භගවා එවං වදෙය්‍ය. අනෙකපරියායෙනාවුසො අරිට්ඨ, අන්තරායිකා ධම්මා අන්තරායිකා වුත්තා භගවතා, අලඤ්ච පන තෙ පටිසෙවතො අන්තරායාය. අප්පස්සාදා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියෙය්‍යා. අට්ඨිකඞ්කලූපමා කාමා වුත්තා භගවතා…පෙ…. සප්පසිරූපමා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියෙය්‍යා’ති. එවම්පි ඛො, භන්තෙ, අරිට්ඨො භික්ඛු ගද්ධබාධිපුබ්බො අම්හෙහි සමනුයුඤ්ජීයමානො සමනුගාහියමානො සමනුභාසියමානො තදෙව පාපකං දිට්ඨිගතං ථාමසා පරාමාසා අභිනිවිස්ස වොහරති – ‘එවංබ්‍යාඛො අහං, ආවුසො, භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි යථා යෙමෙ අන්තරායිකා ධම්මා වුත්තා භගවතා තෙ පටිසෙවතො නාලං අන්තරායායා’ති. යතො ඛො මයං, භන්තෙ, නාසක්ඛිම්හ අරිට්ඨං භික්ඛුං ගද්ධබාධිපුබ්බං එතස්මා පාපකා දිට්ඨිගතා විවෙචෙතුං, අථ මයං එතමත්ථං භගවතො ආරොචෙමා’’ති.

236. අථ ඛො භගවා අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආමන්තෙසි – ‘‘එහි ත්වං, භික්ඛු, මම වචනෙන අරිට්ඨං භික්ඛුං ගද්ධබාධිපුබ්බං ආමන්තෙහි – ‘සත්ථා තං, ආවුසො අරිට්ඨ, ආමන්තෙතී’’’ති. ‘‘එවං , භන්තෙ’’ති ඛො සො භික්ඛු භගවතො පටිස්සුත්වා, යෙන අරිට්ඨො භික්ඛු ගද්ධබාධිපුබ්බො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා අරිට්ඨං භික්ඛුං ගද්ධබාධිපුබ්බං එතදවොච – ‘‘සත්ථා තං, ආවුසො අරිට්ඨ, ආමන්තෙතී’’ති. ‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො අරිට්ඨො භික්ඛු ගද්ධබාධිපුබ්බො තස්ස භික්ඛුනො පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො අරිට්ඨං භික්ඛුං ගද්ධබාධිපුබ්බං භගවා එතදවොච – ‘‘සච්චං කිර තෙ, අරිට්ඨ, එවරූපං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං – ‘තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි යථා යෙමෙ අන්තරායිකා ධම්මා වුත්තා භගවතා තෙ පටිසෙවතො නාලං අන්තරායායා’’’ති?

‘‘එවංබ්‍යාඛො අහං, භන්තෙ, භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි – ‘යථා යෙමෙ අන්තරායිකා ධම්මා වුත්තා භගවතා තෙ පටිසෙවතො නාලං අන්තරායායා’’’ති. ‘‘කස්ස ඛො නාම ත්වං, මොඝපුරිස, මයා එවං ධම්මං දෙසිතං ආජානාසි? නනු මයා, මොඝපුරිස, අනෙකපරියායෙන අන්තරායිකා ධම්මා අන්තරායිකා වුත්තා? අලඤ්ච පන තෙ පටිසෙවතො අන්තරායාය. අප්පස්සාදා කාමා වුත්තා මයා, බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියෙය්‍යා. අට්ඨිකඞ්කලූපමා කාමා වුත්තා මයා… මංසපෙසූපමා කාමා වුත්තා මයා… තිණුක්කූපමා කාමා වුත්තා මයා… අඞ්ගාරකාසූපමා කාමා වුත්තා මයා… සුපිනකූපමා කාමා වුත්තා මයා… යාචිතකූපමා කාමා වුත්තා මයා… රුක්ඛඵලූපමා කාමා වුත්තා මයා… අසිසූනූපමා කාමා වුත්තා මයා… සත්තිසූලූපමා කාමා වුත්තා මයා… සප්පසිරූපමා කාමා වුත්තා මයා, බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියෙය්‍යා. අථ ච පන ත්වං, මොඝපුරිස, අත්තනා දුග්ගහිතෙන අම්හෙ චෙව අබ්භාචික්ඛසි, අත්තානඤ්ච ඛනසි, බහුඤ්ච අපුඤ්ඤං පසවසි. තඤ්හි තෙ, මොඝපුරිස, භවිස්සති දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛායා’’ති.

අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, අපි නායං අරිට්ඨො භික්ඛු ගද්ධබාධිපුබ්බො උස්මීකතොපි ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ’’ති? ‘‘කිඤ්හි [කිංති (ක.)] සියා, භන්තෙ; නො හෙතං, භන්තෙ’’ති. එවං වුත්තෙ, අරිට්ඨො භික්ඛු ගද්ධබාධිපුබ්බො තුණ්හීභූතො මඞ්කුභූතො පත්තක්ඛන්ධො අධොමුඛො පජ්ඣායන්තො අප්පටිභානො නිසීදි. අථ ඛො භගවා අරිට්ඨං භික්ඛුං ගද්ධබාධිපුබ්බං තුණ්හීභූතං මඞ්කුභූතං පත්තක්ඛන්ධං අධොමුඛං පජ්ඣායන්තං අප්පටිභානං විදිත්වා අරිට්ඨං භික්ඛුං ගද්ධබාධිපුබ්බං එතදවොච – ‘‘පඤ්ඤායිස්සසි ඛො ත්වං, මොඝපුරිස, එතෙන සකෙන පාපකෙන දිට්ඨිගතෙන. ඉධාහං භික්ඛූ පටිපුච්ඡිස්සාමී’’ති.

237. අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''තුම්හෙපි මෙ, භික්ඛවෙ , එවං ධම්මං දෙසිතං ආජානාථ යථායං අරිට්ඨො භික්ඛු ගද්ධබාධිපුබ්බො අත්තනා දුග්ගහිතෙන අම්හෙ චෙව අබ්භාචික්ඛති, අත්තානඤ්ච ඛනති, බහුඤ්ච අපුඤ්ඤං පසවතී''ති? ''නො හෙතං, භන්තෙ. අනෙකපරියායෙන හි නො, භන්තෙ, අන්තරායිකා ධම්මා අන්තරායිකා වුත්තා භගවතා; අලඤ්ච පන තෙ පටිසෙවතො අන්තරායාය. අප්පස්සාදා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියො. අට්ඨිකඞ්කලූපමා කාමා වුත්තා භගවතා…පෙ…. සප්පසිරූපමා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා , ආදීනවො එත්ථ භියො''ති. ''සාධු සාධු, භික්ඛවෙ, සාධු, ඛො මෙ තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, එවං ධම්මං දෙසිතං ආජානාථ. අනෙකපරියායෙන හි ඛො, භික්ඛවෙ, අන්තරායිකා ධම්මා වුත්තා මයා, අලඤ්ච පන තෙ පටිසෙවතො අන්තරායාය. අප්පස්සාදා කාමා වුත්තා මයා , බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියො. අට්ඨිකඞ්කලූපමා කාමා වුත්තා මයා…පෙ…. සප්පසිරූපමා කාමා වුත්තා මයා, බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියො. අථ ච පනායං අරිට්ඨො භික්ඛු ගද්ධබාධිපුබ්බො අත්තනා දුග්ගහිතෙන අම්හෙ චෙව අබ්භාචික්ඛති, අත්තානඤ්ච ඛනති, බහුඤ්ච අපුඤ්ඤං පසවති. තඤ්හි තස්ස මොඝපුරිසස්ස භවිස්සති දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛාය. සො වත, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤත්‍රෙව කාමෙහි අඤ්ඤත්‍ර කාමසඤ්ඤාය අඤ්ඤත්‍ර කාමවිතක්කෙහි කාමෙ පටිසෙවිස්සතීති – නෙතං ඨානං විජ්ජති''.

238. ''ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චෙ මොඝපුරිසා ධම්මං පරියාපුණන්ති – සුත්තං, ගෙය්‍යං, වෙය්‍යාකරණං, ගාථං, උදානං, ඉතිවුත්තකං, ජාතකං, අබ්භුතධම්මං, වෙදල්ලං. තෙ තං ධම්මං පරියාපුණිත්වා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤාය අත්ථං න උපපරික්ඛන්ති. තෙසං තෙ ධම්මා පඤ්ඤාය අත්ථං අනුපපරික්ඛතං න නිජ්ඣානං ඛමන්ති. තෙ උපාරම්භානිසංසා චෙව ධම්මං පරියාපුණන්ති ඉතිවාදප්පමොක්ඛානිසංසා ච. යස්ස චත්ථාය ධම්මං පරියාපුණන්ති තඤ්චස්ස අත්ථං නානුභොන්ති. තෙසං තෙ ධම්මා දුග්ගහිතා දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛාය සංවත්තන්ති. තං කිස්ස හෙතු? දුග්ගහිතත්තා, භික්ඛවෙ, ධම්මානං.

''සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො අලගද්දත්ථිකො අලගද්දගවෙසී අලගද්දපරියෙසනං චරමානො. සො පස්සෙය්‍ය මහන්තං අලගද්දං. තමෙනං භොගෙ වා නඞ්ගුට්ඨෙ වා ගණ්හෙය්‍ය. තස්ස සො අලගද්දො පටිපරිවත්තිත්වා [පටිනිවත්තිත්වා (ස්‍යා. ක.)] හත්ථෙ වා බාහාය වා අඤ්ඤතරස්මිං වා අඞ්ගපච්චඞ්ගෙ ඩංසෙය්‍ය [ඩසෙය්‍ය (සී. පී.)]. සො තතොනිදානං මරණං වා නිගච්ඡෙය්‍ය මරණමත්තං වා දුක්ඛං. තං කිස්ස හෙතු? දුග්ගහිතත්තා, භික්ඛවෙ, අලගද්දස්ස. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චෙ මොඝපුරිසා ධම්මං පරියාපුණන්ති – සුත්තං, ගෙය්‍යං, වෙය්‍යාකරණං, ගාථං, උදානං, ඉතිවුත්තකං, ජාතකං, අබ්භුතධම්මං, වෙදල්ලං. තෙ තං ධම්මං පරියාපුණිත්වා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤාය අත්ථං න උපපරික්ඛන්ති. තෙසං තෙ ධම්මා පඤ්ඤාය අත්ථං අනුපපරික්ඛතං න නිජ්ඣානං ඛමන්ති. තෙ උපාරම්භානිසංසා චෙව ධම්මං පරියාපුණන්ති ඉතිවාදප්පමොක්ඛානිසංසා ච. යස්ස චත්ථාය ධම්මං පරියාපුණන්ති තඤ්චස්ස අත්ථං නානුභොන්ති. තෙසං තෙ ධම්මා දුග්ගහිතා දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛාය සංවත්තන්ති. තං කිස්ස හෙතු? දුග්ගහිතත්තා භික්ඛවෙ ධම්මානං.

239. ''ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චෙ කුලපුත්තා ධම්මං පරියාපුණන්ති – සුත්තං, ගෙය්‍යං, වෙය්‍යාකරණං, ගාථං, උදානං, ඉතිවුත්තකං, ජාතකං, අබ්භුතධම්මං, වෙදල්ලං. තෙ තං ධම්මං පරියාපුණිත්වා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤාය අත්ථං උපපරික්ඛන්ති. තෙසං තෙ ධම්මා පඤ්ඤාය අත්ථං උපපරික්ඛතං නිජ්ඣානං ඛමන්ති. තෙ න චෙව උපාරම්භානිසංසා ධම්මං පරියාපුණන්ති න ඉතිවාදප්පමොක්ඛානිසංසා ච [න ච ඉතිවාදප්පමොක්ඛානිසංසා (?)]. යස්ස චත්ථාය ධම්මං පරියාපුණන්ති තඤ්චස්ස අත්ථං අනුභොන්ති. තෙසං තෙ ධම්මා සුග්ගහිතා දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය සංවත්තන්ති. තං කිස්ස හෙතු? සුග්ගහිතත්තා භික්ඛවෙ ධම්මානං.

''සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො අලගද්දත්ථිකො අලගද්දගවෙසී අලගද්දපරියෙසනං චරමානො. සො පස්සෙය්‍ය මහන්තං අලගද්දං. තමෙනං අජපදෙන දණ්ඩෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගණ්හෙය්‍ය. අජපදෙන දණ්ඩෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා, ගීවාය සුග්ගහිතං ගණ්හෙය්‍ය. කිඤ්චාපි සො, භික්ඛවෙ , අලගද්දො තස්ස පුරිසස්ස හත්ථං වා බාහං වා අඤ්ඤතරං වා අඞ්ගපච්චඞ්ගං භොගෙහි පලිවෙඨෙය්‍ය, අථ ඛො සො නෙව තතොනිදානං මරණං වා නිගච්ඡෙය්‍ය මරණමත්තං වා දුක්ඛං. තං කිස්ස හෙතු? සුග්ගහිතත්තා, භික්ඛවෙ, අලගද්දස්ස. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චෙ කුලපුත්තා ධම්මං පරියාපුණන්ති – සුත්තං, ගෙය්‍යං, වෙය්‍යාකරණං, ගාථං, උදානං, ඉතිවුත්තකං, ජාතකං, අබ්භුතධම්මං, වෙදල්ලං. තෙ තං ධම්මං පරියාපුණිත්වා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤාය අත්ථං උපපරික්ඛන්ති. තෙසං තෙ ධම්මා පඤ්ඤාය අත්ථං උපපරික්ඛතං නිජ්ඣානං ඛමන්ති. තෙ න චෙව උපාරම්භානිසංසා ධම්මං පරියාපුණන්ති, න ඉතිවාදප්පමොක්ඛානිසංසා ච. යස්ස චත්ථාය ධම්මං පරියාපුණන්ති, තඤ්චස්ස අත්ථං අනුභොන්ති. තෙසං තෙ ධම්මා සුග්ගහිතා දීඝරත්තං අත්ථාය හිතාය සුඛාය සංවත්තන්ති. තං කිස්ස හෙතු? සුග්ගහිතත්තා, භික්ඛවෙ, ධම්මානං. තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, යස්ස මෙ භාසිතස්ස අත්ථං ආජානෙය්‍යාථ, තථා නං ධාරෙය්‍යාථ. යස්ස ච පන මෙ භාසිතස්ස අත්ථං න ආජානෙය්‍යාථ, අහං වො තත්ථ පටිපුච්ඡිතබ්බො, යෙ වා පනාස්සු වියත්තා භික්ඛූ.

240. ''කුල්ලූපමං වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි නිත්ථරණත්ථාය, නො ගහණත්ථාය. තං සුණාථ, සාධුකං මනසිකරොථ, භාසිස්සාමී''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච – ''සෙය්‍යථාපි , භික්ඛවෙ, පුරිසො අද්ධානමග්ගප්පටිපන්නො. සො පස්සෙය්‍ය මහන්තං උදකණ්ණවං, ඔරිමං තීරං සාසඞ්කං සප්පටිභයං, පාරිමං තීරං ඛෙමං අප්පටිභයං; න චස්ස නාවා සන්තාරණී උත්තරසෙතු වා අපාරා පාරං ගමනාය. තස්ස එවමස්ස – 'අයං ඛො මහාඋදකණ්ණවො, ඔරිමං තීරං සාසඞ්කං සප්පටිභයං, පාරිමං තීරං ඛෙමං අප්පටිභයං;

නත්ථි ච නාවා සන්තාරණී උත්තරසෙතු වා අපාරා පාරං ගමනාය. යංනූනාහං තිණකට්ඨසාඛාපලාසං සංකඩ්ඪිත්වා, කුල්ලං බන්ධිත්වා, තං කුල්ලං නිස්සාය හත්ථෙහි ච පාදෙහි ච වායමමානො සොත්ථිනා පාරං උත්තරෙය්‍ය’න්ති. අථ ඛො සො, භික්ඛවෙ, පුරිසො තිණකට්ඨසාඛාපලාසං සංකඩ්ඪිත්වා, කුල්ලං බන්ධිත්වා තං කුල්ලං නිස්සාය හත්ථෙහි ච පාදෙහි ච වායමමානො සොත්ථිනා පාරං උත්තරෙය්‍ය. තස්ස පුරිසස්ස උත්තිණ්ණස්ස [තිණ්ණස්ස (පී. ක.)] පාරඞ්ගතස්ස එවමස්ස – ‘බහුකාරො ඛො මෙ අයං කුල්ලො; ඉමාහං කුල්ලං නිස්සාය හත්ථෙහි ච පාදෙහි ච වායමමානො සොත්ථිනා පාරං උත්තිණ්ණො. යංනූනාහං ඉමං කුල්ලං සීසෙ වා ආරොපෙත්වා ඛන්ධෙ වා උච්චාරෙත්වා [උච්චොපෙත්වා (ක.)] යෙන කාමං පක්කමෙය්‍ය’න්ති. තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, අපි නු සො පුරිසො එවංකාරී තස්මිං කුල්ලෙ කිච්චකාරී අස්සා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘කථංකාරී ච සො, භික්ඛවෙ, පුරිසො තස්මිං කුල්ලෙ කිච්චකාරී අස්ස? ඉධ, භික්ඛවෙ, තස්ස පුරිසස්ස උත්තිණ්ණස්ස පාරඞ්ගතස්ස එවමස්ස – ‘බහුකාරො ඛො මෙ අයං කුල්ලො; ඉමාහං කුල්ලං නිස්සාය හත්ථෙහි ච පාදෙහි ච වායමමානො සොත්ථිනා පාරං උත්තිණ්ණො. යංනූනාහං ඉමං කුල්ලං ථලෙ වා උස්සාදෙත්වා [උස්සාරෙත්වා (ක.)] උදකෙ වා ඔපිලාපෙත්වා යෙන කාමං පක්කමෙය්‍ය’න්ති. එවංකාරී ඛො සො, භික්ඛවෙ, පුරිසො තස්මිං කුල්ලෙ කිච්චකාරී අස්ස. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, කුල්ලූපමො මයා ධම්මො දෙසිතො නිත්ථරණත්ථාය, නො ගහණත්ථාය. කුල්ලූපමං වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසිතං, ආජානන්තෙහි ධම්මාපි වො පහාතබ්බා පගෙව අධම්මා.

241. ‘‘ඡයිමානි, භික්ඛවෙ, දිට්ඨිට්ඨානානි. කතමානි ඡ? ඉධ, භික්ඛවෙ, අස්සුතවා පුථුජ්ජනො අරියානං අදස්සාවී අරියධම්මස්ස අකොවිදො අරියධම්මෙ අවිනීතො, සප්පුරිසානං අදස්සාවී සප්පුරිසධම්මස්ස අකොවිදො සප්පුරිසධම්මෙ අවිනීතො, රූපං ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’ති සමනුපස්සති; වෙදනං ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’ති සමනුපස්සති; සඤ්ඤං ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’ති සමනුපස්සති; සඞ්ඛාරෙ ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’ති සමනුපස්සති; යම්පි තං දිට්ඨං සුතං මුතං විඤ්ඤාතං පත්තං පරියෙසිතං, අනුවිචරිතං මනසා තම්පි ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’ති සමනුපස්සති; යම්පි තං දිට්ඨිට්ඨානං – සො ලොකො සො අත්තා, සො පෙච්ච භවිස්සාමි නිච්චො ධුවො සස්සතො අවිපරිණාමධම්මො , සස්සතිසමං තථෙව ඨස්සාමීති – තම්පි ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’ති සමනුපස්සති. සුතවා ච ඛො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො අරියානං දස්සාවී අරියධම්මස්ස කොවිදො අරියධම්මෙ සුවිනීතො, සප්පුරිසානං දස්සාවී සප්පුරිසධම්මස්ස කොවිදො සප්පුරිසධම්මෙ සුවිනීතො, රූපං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති සමනුපස්සති; වෙදනං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති සමනුපස්සති; සඤ්ඤං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති සමනුපස්සති; සඞ්ඛාරෙ ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති සමනුපස්සති; යම්පි තං දිට්ඨං සුතං මුතං විඤ්ඤාතං පත්තං පරියෙසිතං, අනුවිචරිතං මනසා, තම්පි ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති සමනුපස්සති; යම්පි තං දිට්ඨිට්ඨානං – සො ලොකො සො අත්තා, සො පෙච්ච භවිස්සාමි නිච්චො ධුවො සස්සතො අවිපරිණාමධම්මො, සස්සතිසමං තථෙව ඨස්සාමීති – තම්පි ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති සමනුපස්සති. සො එවං සමනුපස්සන්තො අසති න පරිතස්සතී’’ති.

242. එවං වුත්තෙ, අඤ්ඤතරො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සියා නු ඛො, භන්තෙ, බහිද්ධා අසති පරිතස්සනා’’ති? ‘‘සියා, භික්ඛූ’’ති – භගවා අවොච. ‘‘ඉධ භික්ඛු එකච්චස්ස එවං හොති – ‘අහු වත මෙ, තං වත මෙ නත්ථි; සියා වත මෙ, තං වතාහං න ලභාමී’ති. සො සොචති කිලමති පරිදෙවති උරත්තාළිං කන්දති සම්මොහං ආපජ්ජති. එවං ඛො, භික්ඛු, බහිද්ධා අසති පරිතස්සනා හොතී’’ති.

‘‘සියා පන, භන්තෙ, බහිද්ධා අසති අපරිතස්සනා’’ති? ‘‘සියා, භික්ඛූ’’ති – භගවා අවොච. ‘‘ඉධ භික්ඛු එකච්චස්ස න එවං හොති – ‘අහු වත මෙ, තං වත මෙ නත්ථි; සියා වත මෙ, තං වතාහං න ලභාමී’ති. සො න සොචති න කිලමති න පරිදෙවති න උරත්තාළිං කන්දති න සම්මොහං ආපජ්ජති. එවං ඛො, භික්ඛු, බහිද්ධා අසති අපරිතස්සනා හොතී’’ති.

‘‘සියා නු ඛො, භන්තෙ, අජ්ඣත්තං අසති පරිතස්සනා’’ති? ‘‘සියා, භික්ඛූ’’ති – භගවා අවොච. ‘‘ඉධ, භික්ඛු, එකච්චස්ස එවං දිට්ඨි හොති – ‘සො ලොකො සො අත්තා, සො පෙච්ච භවිස්සාමි නිච්චො ධුවො සස්සතො අවිපරිණාමධම්මො, සස්සතිසමං තථෙව ඨස්සාමී’ති. සො සුණාති තථාගතස්ස වා තථාගතසාවකස්ස වා සබ්බෙසං දිට්ඨිට්ඨානාධිට්ඨානපරියුට්ඨානාභිනිවෙසානුසයානං සමුග්ඝාතාය සබ්බසඞ්ඛාරසමථාය සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගාය තණ්හාක්ඛයාය විරාගාය නිරොධාය නිබ්බානාය ධම්මං දෙසෙන්තස්ස. තස්ස එවං හොති – ‘උච්ඡිජ්ජිස්සාමි නාමස්සු, විනස්සිස්සාමි නාමස්සු, නස්සු නාම භවිස්සාමී’ති. සො සොචති කිලමති පරිදෙවති උරත්තාළිං කන්දති සම්මොහං ආපජ්ජති. එවං ඛො, භික්ඛු, අජ්ඣත්තං අසති පරිතස්සනා හොතී’’ති.

‘‘සියා පන, භන්තෙ, අජ්ඣත්තං අසති අපරිතස්සනා’’ති? ‘‘සියා, භික්ඛූ’’ති භගවා අවොච. ‘‘ඉධ, භික්ඛු, එකච්චස්ස න එවං දිට්ඨි හොති – ‘සො ලොකො සො අත්තා, සො පෙච්ච භවිස්සාමි නිච්චො ධුවො සස්සතො අවිපරිණාමධම්මො, සස්සතිසමං තථෙව ඨස්සාමී’ති. සො සුණාති තථාගතස්ස වා තථාගතසාවකස්ස වා සබ්බෙසං දිට්ඨිට්ඨානාධිට්ඨානපරියුට්ඨානාභිනිවෙසානුසයානං සමුග්ඝාතාය සබ්බසඞ්ඛාරසමථාය සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගාය තණ්හාක්ඛයාය විරාගාය නිරොධාය නිබ්බානාය ධම්මං දෙසෙන්තස්ස. තස්ස න එවං හොති – ‘උච්ඡිජ්ජිස්සාමි නාමස්සු, විනස්සිස්සාමි නාමස්සු, නස්සු නාම භවිස්සාමී’ති. සො න සොචති න කිලමති න පරිදෙවති න උරත්තාළිං කන්දති න සම්මොහං ආපජ්ජති. එවං ඛො, භික්ඛු, අජ්ඣත්තං අසති අපරිතස්සනා හොති’’.

243. ‘‘තං [තඤ්ච (ක.)], භික්ඛවෙ, පරිග්ගහං පරිග්ගණ්හෙය්‍යාථ, ය්වාස්ස [ය්වාස්සු (ක.)] පරිග්ගහො නිච්චො ධුවො සස්සතො අවිපරිණාමධම්මො, සස්සතිසමං තථෙව තිට්ඨෙය්‍ය. පස්සථ නො තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, තං පරිග්ගහං ය්වාස්ස පරිග්ගහො නිච්චො ධුවො සස්සතො අවිපරිණාමධම්මො, සස්සතිසමං තථෙව තිට්ඨෙය්‍යා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘සාධු, භික්ඛවෙ. අහම්පි ඛො තං, භික්ඛවෙ, පරිග්ගහං න සමනුපස්සාමි ය්වාස්ස පරිග්ගහො නිච්චො ධුවො සස්සතො අවිපරිණාමධම්මො සස්සතිසමං තථෙව තිට්ඨෙය්‍ය.

‘‘තං, භික්ඛවෙ, අත්තවාදුපාදානං උපාදියෙථ, යංස [යස්ස (සයා. ක.)] අත්තවාදුපාදානං උපාදියතො න උප්පජ්ජෙය්‍යුං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා. පස්සථ නො තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, තං අත්තවාදුපාදානං යංස අත්තවාදුපාදානං උපාදියතො න උප්පජ්ජෙය්‍යුං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘සාධු, භික්ඛවෙ. අහම්පි ඛො තං, භික්ඛවෙ, අත්තවාදුපාදානං න සමනුපස්සාමි යංස අත්තවාදුපාදානං උපාදියතො න උප්පජ්ජෙය්‍යුං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා.

‘‘තං, භික්ඛවෙ, දිට්ඨිනිස්සයං නිස්සයෙථ යංස දිට්ඨිනිස්සයං නිස්සයතො න උප්පජ්ජෙය්‍යුං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා. පස්සථ නො තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, තං දිට්ඨිනිස්සයං යංස දිට්ඨිනිස්සයං නිස්සයතො න උප්පජ්ජෙය්‍යුං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘සාධු, භික්ඛවෙ. අහම්පි ඛො තං, භික්ඛවෙ, දිට්ඨිනිස්සයං න සමනුපස්සාමි යංස දිට්ඨිනිස්සයං නිස්සයතො න උප්පජ්ජෙය්‍යුං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා’’.

244. ‘‘අත්තනි වා, භික්ඛවෙ, සති අත්තනියං මෙ ති අස්සා’’ති?

‘‘එවං, භන්තෙ’’.

‘‘අත්තනියෙ වා, භික්ඛවෙ, සති අත්තා මෙ ති අස්සා’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’.

‘‘අත්තනි ච, භික්ඛවෙ, අත්තනියෙ ච සච්චතො ථෙතතො අනුපලබ්භමානෙ, යම්පි තං දිට්ඨිට්ඨානං – ‘සො ලොකො සො අත්තා, සො පෙච්ච භවිස්සාමි නිච්චො ධුවො සස්සතො අවිපරිණාමධම්මො, සස්සතිසමං තථෙව ඨස්සාමී’ති – නනායං [න ච ඛොයං (ක.)], භික්ඛවෙ, කෙවලො පරිපූරො බාලධම්මො’’’ති?

‘‘කිඤ්හි නො සියා, භන්තෙ, කෙවලො හි, භන්තෙ, පරිපූරො [කෙවලො පරිපූරො (සී. පී.)] බාලධම්මො’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, රූපං නිච්චං වා අනිච්චං වා’’ති?

‘‘අනිච්චං, භන්තෙ’’ .

‘‘යං පනානිච්චං, දුක්ඛං වා තං සුඛං වා’’ති?

‘‘දුක්ඛං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, වෙදනා…පෙ…. සඤ්ඤා… සඞ්ඛාරා… විඤ්ඤාණං නිච්චං වා අනිච්චං වා’’ති?

‘‘අනිච්චං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං, දුක්ඛං වා තං සුඛං වා’’ති?

‘‘දුක්ඛං, භන්තෙ’’.

‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, යං කිඤ්චි රූපං අතීතානාගතපච්චුප්පන්නං, අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා , ඔළාරිකං වා සුඛුමං වා, හීනං වා පණීතං වා, යං දූරෙ සන්තිකෙ වා, සබ්බං රූපං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති – එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. යා කාචි වෙදනා…පෙ…. යා කාචි සඤ්ඤා… යෙ කෙචි සඞ්ඛාරා… යං කිඤ්චි විඤ්ඤාණං අතීතානාගතපච්චුප්පන්නං, අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා, ඔළාරිකං වා සුඛුමං වා, හීනං වා පණීතං වා, යං දූරෙ සන්තිකෙ වා, සබ්බං විඤ්ඤාණං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති – එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං’’.

245. ‘‘එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො රූපස්මිං නිබ්බින්දති, වෙදනාය නිබ්බින්දති, සඤ්ඤාය නිබ්බින්දති, සඞ්ඛාරෙසු නිබ්බින්දති, විඤ්ඤාණස්මිං නිබ්බින්දති, නිබ්බිදා විරජ්ජති [නිබ්බින්දං විරජ්ජති (සී.ස්‍යා. පී.)], විරාගා විමුච්චති , විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු උක්ඛිත්තපලිඝො ඉතිපි, සංකිණ්ණපරික්ඛො ඉතිපි, අබ්බූළ්හෙසිකො ඉතිපි, නිරග්ගළො ඉතිපි, අරියො පන්නද්ධජො පන්නභාරො විසංයුත්තො ඉතිපි.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු උක්ඛිත්තපලිඝො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො අවිජ්ජා පහීනා හොති, උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා, ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු උක්ඛිත්තපලිඝො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සංකිණ්ණපරික්ඛො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො පොනොබ්භවිකො ජාතිසංසාරො පහීනො හොති, උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවංකතො, ආයතිං අනුප්පාදධම්මො. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සංකිණ්ණපරික්ඛො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අබ්බූළ්හෙසිකො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො තණ්හා පහීනා හොති, උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා, ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අබ්බූළ්හෙසිකො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු නිරග්ගළො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො පඤ්ච ඔරම්භාගියානි සංයොජනානි පහීනානි හොන්ති, උච්ඡින්නමූලානි තාලාවත්ථුකතානි අනභාවංකතානි, ආයතිං අනුප්පාදධම්මානි . එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු නිරග්ගළො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අරියො පන්නද්ධජො පන්නභාරො විසංයුත්තො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො අස්මිමානො පහීනො හොති, උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවංකතො , ආයතිං අනුප්පාදධම්මො . එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අරියො පන්නද්ධජො පන්නභාරො විසංයුත්තො හොති.

246. ‘‘එවං විමුත්තචිත්තං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුං සඉන්දා දෙවා සබ්‍රහ්මකා සපජාපතිකා අන්වෙසං නාධිගච්ඡන්ති – ‘ඉදං නිස්සිතං තථාගතස්ස විඤ්ඤාණ’න්ති. තං කිස්ස හෙතු? දිට්ඨෙවාහං, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ තථාගතං අනනුවිජ්ජොති වදාමි. එවංවාදිං ඛො මං, භික්ඛවෙ, එවමක්ඛායිං එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අසතා තුච්ඡා මුසා අභූතෙන අබ්භාචික්ඛන්ති – ‘වෙනයිකො සමණො ගොතමො, සතො සත්තස්ස උච්ඡෙදං විනාසං විභවං පඤ්ඤාපෙතී’ති. යථා චාහං න, භික්ඛවෙ [භික්ඛවෙ න (සී. ස්‍යා. පී.)], යථා චාහං න වදාමි, තථා මං තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා අසතා තුච්ඡා මුසා අභූතෙන අබ්භාචික්ඛන්ති – ‘වෙනයිකො සමණො ගොතමො, සතො සත්තස්ස උච්ඡෙදං විනාසං විභවං පඤ්ඤාපෙතී’ති. පුබ්බෙ චාහං භික්ඛවෙ, එතරහි ච දුක්ඛඤ්චෙව පඤ්ඤාපෙමි, දුක්ඛස්ස ච නිරොධං. තත්‍ර චෙ, භික්ඛවෙ, පරෙ තථාගතං අක්කොසන්ති පරිභාසන්ති රොසෙන්ති විහෙසෙන්ති, තත්‍ර, භික්ඛවෙ, තථාගතස්ස න හොති ආඝාතො න අප්පච්චයො න චෙතසො අනභිරද්ධි.

‘‘තත්‍ර චෙ, භික්ඛවෙ, පරෙ තථාගතං සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, තත්‍ර, භික්ඛවෙ, තථාගතස්ස න හොති ආනන්දො න සොමනස්සං න චෙතසො උප්පිලාවිතත්තං. තත්‍ර චෙ, භික්ඛවෙ , පරෙ වා තථාගතං සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, තත්‍ර, භික්ඛවෙ, තථාගතස්ස එවං හොති – ‘යං ඛො ඉදං පුබ්බෙ පරිඤ්ඤාතං තත්ථ මෙ එවරූපා කාරා [සක්කාරා (ක.)] කරීයන්තී’ති. තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, තුම්හෙ චෙපි පරෙ අක්කොසෙය්‍යුං පරිභාසෙය්‍යුං රොසෙය්‍යුං විහෙසෙය්‍යුං, තත්‍ර තුම්හෙ හි න ආඝාතො න අප්පච්චයො න චෙතසො අනභිරද්ධි කරණීයා. තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, තුම්හෙ චෙපි පරෙ සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යුං, තත්‍ර තුම්හෙහි න ආනන්දො න සොමනස්සං න චෙතසො උප්පිලාවිතත්තං කරණීයං. තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, තුම්හෙ චෙපි පරෙ සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යුං, තත්‍ර තුම්හාකං එවමස්ස – ‘යං ඛො ඉදං පුබ්බෙ පරිඤ්ඤාතං, තත්ථ මෙ [තත්ථ නො (ක.) තත්ථ + ඉමෙති පදච්ඡෙදො] එවරූපා කාරා කරීයන්තී’ති.

247. ‘‘තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, යං න තුම්හාකං තං පජහථ; තං වො පහීනං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, න තුම්හාකං? රූපං, භික්ඛවෙ, න තුම්හාකං, තං පජහථ; තං වො පහීනං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. වෙදනා, භික්ඛවෙ, න තුම්හාකං, තං පජහථ; සා වො පහීනා දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. සඤ්ඤා, භික්ඛවෙ, න තුම්හාකං, තං පජහථ; සා වො පහීනා දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. සඞ්ඛාරා, භික්ඛවෙ, න තුම්හාකං,

තෙ පජහථ; තෙ වො පහීනා දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය භවිස්සන්ති. විඤ්ඤාණං, භික්ඛවෙ, න තුම්හාකං, තං පජහථ; තං වො පහීනං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, යං ඉමස්මිං ජෙතවනෙ තිණකට්ඨසාඛාපලාසං, තං ජනො හරෙය්‍ය වා දහෙය්‍ය වා යථාපච්චයං වා කරෙය්‍ය. අපි නු තුම්හාකං එවමස්ස – 'අම්හෙ ජනො හරති වා දහති වා යථාපච්චයං වා කරොතී'ති? ''නො හෙතං, භන්තෙ''. ''තං කිස්ස හෙතු''? ''න හි නො එතං, භන්තෙ, අත්තා වා අත්තනියං වා''ති. ''එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යං න තුම්හාකං තං පජහථ; තං වො පහීනං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, න තුම්හාකං? රූපං, භික්ඛවෙ, න තුම්හාකං, තං පජහථ; තං වො පහීනං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. වෙදනා, භික්ඛවෙ…පෙ…. සඤ්ඤා, භික්ඛවෙ… සඞ්ඛාරා, භික්ඛවෙ…පෙ. … විඤ්ඤාණං, භික්ඛවෙ, න තුම්හාකං, තං පජහථ; තං වො පහීනං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය භවිස්සති.

248. ''එවං ස්වාක්ඛාතො, භික්ඛවෙ, මයා ධම්මො උත්තානො විවටො පකාසිතො ඡින්නපිලොතිකො. එවං ස්වාක්ඛාතෙ, භික්ඛවෙ, මයා ධම්මෙ උත්තානෙ විවටෙ පකාසිතෙ ඡින්නපිලොතිකෙ යෙ තෙ භික්ඛූ අරහන්තො ඛීණාසවා වුසිතවන්තො කතකරණීයා ඔහිතභාරා අනුප්පත්තසදත්ථා පරික්ඛීණභවසංයොජනා සම්මදඤ්ඤා විමුත්තා, වට්ටං තෙසං නත්ථි පඤ්ඤාපනාය. එවං ස්වාක්ඛාතො, භික්ඛවෙ, මයා ධම්මො උත්තානො විවටො පකාසිතො ඡින්නපිලොතිකො. එවං ස්වාක්ඛාතෙ, භික්ඛවෙ, මයා ධම්මෙ උත්තානෙ විවටෙ පකාසිතෙ ඡින්නපිලොතිකෙ යෙසං භික්ඛූනං පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානි පහීනානි, සබ්බෙ තෙ ඔපපාතිකා, තත්ථ පරිනිබ්බායිනො, අනාවත්තිධම්මා තස්මා ලොකා. එවං ස්වාක්ඛාතො, භික්ඛවෙ, මයා ධම්මො උත්තානො විවටො පකාසිතො ඡින්නපිලොතිකො. එවං ස්වාක්ඛාතෙ, භික්ඛවෙ, මයා ධම්මෙ උත්තානෙ විවටෙ පකාසිතෙ ඡින්නපිලොතිකෙ යෙසං භික්ඛූනං තීණි සංයොජනානි පහීනානි, රාගදොසමොහා තනුභූතා, සබ්බෙ තෙ සකදාගාමිනො, සකිදෙව ඉමං ලොකං ආගන්ත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සන්ති. එවං ස්වාක්ඛාතො, භික්ඛවෙ, මයා ධම්මො උත්තානො විවටො පකාසිතො ඡින්නපිලොතිකො. එවං ස්වාක්ඛාතෙ, භික්ඛවෙ, මයා ධම්මෙ උත්තානෙ විවටෙ පකාසිතෙ ඡින්නපිලොතිකෙ යෙසං භික්ඛූනං තීණි සංයොජනානි පහීනානි, සබ්බෙ තෙ සොතාපන්නා, අවිනිපාතධම්මා , නියතා සම්බොධිපරායනා. එවං ස්වාක්ඛාතො, භික්ඛවෙ, මයා ධම්මො උත්තානො විවටො පකාසිතො ඡින්නපිලොතිකො. එවං ස්වාක්ඛාතෙ, භික්ඛවෙ, මයා ධම්මෙ උත්තානෙ විවටෙ පකාසිතෙ ඡින්නපිලොතිකෙ යෙ තෙ භික්ඛූ ධම්මානුසාරිනො සද්ධානුසාරිනො සබ්බෙ තෙ සම්බොධිපරායනා. එවං ස්වාක්ඛාතො, භික්ඛවෙ, මයා ධම්මො උත්තානො විවටො පකාසිතො ඡින්නපිලොතිකො. එවං ස්වාක්ඛාතෙ, භික්ඛවෙ, මයා ධම්මෙ උත්තානෙ විවටෙ පකාසිතෙ ඡින්නපිලොතිකෙ යෙසං මයි සද්ධාමත්තං පෙමමත්තං සබ්බෙ තෙ සග්ගපරායනා''ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

අලගද්දූපමසුත්තං නිට්ඨිතං දුතියං.

3. වම්මිකසුත්තං

249. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා කුමාරකස්සපො අන්ධවනෙ විහරති. අථ ඛො අඤ්ඤතරා දෙවතා අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං අන්ධවනං ඔභාසෙත්වා යෙනායස්මා කුමාරකස්සපො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා ආයස්මන්තං කුමාරකස්සපං එතදවොච –

''භික්ඛු භික්ඛු, අයං වම්මිකො [වම්මීකො (කත්ථචි) සක්කතානුරූපං] රත්තිං ධූමායති, දිවා පජ්ජලති. බ්‍රාහ්මණො එවමාහ – 'අභික්ඛණ, සුමෙධ, සත්ථං ආදායා'ති. අභික්ඛණන්තො සුමෙධො සත්ථං ආදාය අද්දස ලඞ්ගිං 'ලඞ්ගී, භදන්තෙ'ති. බ්‍රාහ්මණො එවමාහ – 'උක්ඛිප ලඞ්ගිං; අභික්ඛණ, සුමෙධ, සත්ථං ආදායා'ති. අභික්ඛණන්තො සුමෙධො සත්ථං ආදාය අද්දස උද්ධුමායිකං. 'උද්ධුමායිකා, භදන්තෙ'ති. බ්‍රාහ්මණො එවමාහ – 'උක්ඛිප උද්ධුමායිකං; අභික්ඛණ, සුමෙධ, සත්ථං ආදායා'ති. අභික්ඛණන්තො සුමෙධො සත්ථං ආදාය අද්දස ද්විධාපථං. 'ද්විධාපථො, භදන්තෙ'ති. බ්‍රාහ්මණො එවමාහ – 'උක්ඛිප ද්විධාපථං; අභික්ඛණ, සුමෙධ, සත්ථං ආදායා'ති. අභික්ඛණන්තො සුමෙධො සත්ථං ආදාය අද්දස චඞ්ගවාරං [පඞ්කවාරං (සයා.), චඞ්කවාරං (ක.)]. 'චඞ්ගවාරො, භදන්තෙ'ති. බ්‍රාහ්මණො එවමාහ – 'උක්ඛිප චඞ්ගවාරං; අභික්ඛණ, සුමෙධ, සත්ථං ආදායා'ති. අභික්ඛණන්තො සුමෙධො සත්ථං ආදාය අද්දස කුම්මං. 'කුම්මො , භදන්තෙ'ති. බ්‍රාහ්මණො එවමාහ – 'උක්ඛිප කුම්මං; අභික්ඛණ, සුමෙධ, සත්ථං ආදායා'ති. අභික්ඛණන්තො සුමෙධො සත්ථං ආදාය අද්දස අසිසූනං. 'අසිසූනා, භදන්තෙ'ති. බ්‍රාහ්මණො එවමාහ – 'උක්ඛිප අසිසූනං; අභික්ඛණ, සුමෙධ, සත්ථං ආදායා'ති. අභික්ඛණන්තො සුමෙධො සත්ථං ආදාය අද්දස මංසපෙසිං. 'මංසපෙසි, භදන්තෙ'ති. බ්‍රාහ්මණො එවමාහ – 'උක්ඛිප මංසපෙසිං; අභික්ඛණ, සුමෙධ, සත්ථං ආදායා'ති. අභික්ඛණන්තො සුමෙධො සත්ථං ආදාය අද්දස නාගං. 'නාගො, භදන්තෙ'ති. බ්‍රාහ්මණො එවමාහ – 'තිට්ඨතු නාගො, මා නාගං ඝට්ටෙසි; නමො කරොහි නාගස්සා'''ති.

''ඉමෙ ඛො ත්වං, භික්ඛු, පඤ්හෙ භගවන්තං උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡෙය්‍යාසි, යථා ච තෙ භගවා බ්‍යාකරොති තථා නං ධාරෙය්‍යාසි. නාහං තං, භික්ඛු, පස්සාමි සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය, යො ඉමෙසං පඤ්හානං වෙය්‍යාකරණෙන චිත්තං ආරාධෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර තථාගතෙන වා, තථාගතසාවකෙන වා, ඉතො වා පන සුත්වා''ති – ඉදමවොච සා දෙවතා. ඉදං වත්වා තත්ථෙවන්තරධායි.

250. අථ ඛො ආයස්මා කුමාරකස්සපො තස්සා රත්තියා අච්චයෙන යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා කුමාරකස්සපො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ඉමං, භන්තෙ, රත්තිං අඤ්ඤතරා දෙවතා අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං අන්ධවනං ඔභාසෙත්වා යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතා ඛො, භන්තෙ, සා දෙවතා මං එතදවොච – ‘භික්ඛු භික්ඛු, අයං වම්මිකො රත්තිං ධූමායති, දිවා පජ්ජලති’. බ්‍රාහ්මණො එවමාහ – ‘අභික්ඛණ, සුමෙධ, සත්ථං ආදායා’ති. අභික්ඛණන්තො සුමෙධො සත්ථං ආදාය…පෙ…. ඉතො වා පන සුත්වාති. ඉදමවොච, භන්තෙ, සා දෙවතා. ඉදං වත්වා තත්ථෙවන්තරධායි. ‘කො නු ඛො, භන්තෙ, වම්මිකො, කා රත්තිං ධූමායනා, කා දිවා පජ්ජලනා, කො බ්‍රාහ්මණො, කො සුමෙධො, කිං සත්ථං, කිං අභික්ඛණං, කා ලඞ්ගී, කා උද්ධුමායිකා, කො ද්විධාපථො, කිං චඞ්ගවාරං, කො කුම්මො, කා අසිසූනා , කා මංසපෙසි, කො නාගො’’’ති?

251. ‘‘‘වම්මිකො’ති ඛො, භික්ඛු, ඉමස්සෙතං චාතුමහාභූතිකස්ස [චාතුම්මහාභූතිකස්ස (සී.ස්‍යා. පී.)] කායස්ස අධිවචනං, මාතාපෙත්තිකසම්භවස්ස ඔදනකුම්මාසූපචයස්ස අනිච්චුච්ඡාදන-පරිමද්දනභෙදන-විද්ධංසන-ධම්මස්ස.

‘‘යං ඛො, භික්ඛු, දිවා කම්මන්තෙ [කම්මන්තං (ක.)] ආරබ්භ රත්තිං අනුවිතක්කෙති අනුවිචාරෙති – අයං රත්තිං ධූමායනා. යං ඛො, භික්ඛු, රත්තිං අනුවිතක්කෙත්වා අනුවිචාරෙත්වා දිවා කම්මන්තෙ පයොජෙති කායෙන වාචාය ‘මනසා’ [( ) නත්ථි (සී. ස්‍යා.)] – අයං දිවා පජ්ජලනා.

‘‘‘බ්‍රාහ්මණො’ති ඛො, භික්ඛු, තථාගතස්සෙතං අධිවචනං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස. ‘සුමෙධො’ති ඛො භික්ඛු සෙක්ඛස්සෙතං භික්ඛුනො අධිවචනං.

‘‘‘සත්ථ’න්ති ඛො, භික්ඛු, අරියායෙතං පඤ්ඤාය අධිවචනං. ‘අභික්ඛණ’න්ති ඛො, භික්ඛු, වීරියාරම්භස්සෙතං අධිවචනං.

‘‘‘ලඞ්ගී’ති ඛො, භික්ඛු, අවිජ්ජායෙතං අධිවචනං. උක්ඛිප ලඞ්ගිං, පජහ අවිජ්ජං; අභික්ඛණ, සුමෙධ, සත්ථං ආදායාති අයමෙතස්ස අත්ථො.

‘‘‘උද්ධුමායිකා’ති ඛො, භික්ඛු, කොධූපායාසස්සෙතං අධිවචනං. උක්ඛිප උද්ධුමායිකං, පජහ කොධූපායාසං; අභික්ඛණ, සුමෙධ, සත්ථං ආදායාති අයමෙතස්ස අත්ථො.

‘‘‘ද්විධාපථො’ති ඛො, භික්ඛු, විචිකිච්ඡායෙතං අධිවචනං. උක්ඛිප ද්විධාපථං, පජහ විචිකිච්ඡං; අභික්ඛණ, සුමෙධ, සත්ථං ආදායාති අයමෙතස්ස අත්ථො.

‘‘‘චඞ්ගවාර’න්ති ඛො, භික්ඛු, පඤ්චන්නෙතං නීවරණානං අධිවචනං, සෙය්‍යථිදං – කාමච්ඡන්දනීවරණස්ස, බ්‍යාපාදනීවරණස්ස, ථිනමිද්ධනීවරණස්ස, උද්ධච්චකුක්කුච්චනීවරණස්ස, විචිකිච්ඡානීවරණස්ස. උක්ඛිප චඞ්ගවාරං, පජහ පඤ්ච නීවරණෙ ; අභික්ඛණ, සුමෙධ, සත්ථං ආදායාති අයමෙතස්ස අත්ථො.

‘‘‘කුම්මො’ති ඛො, භික්ඛු, පඤ්චන්නෙතං උපාදානක්ඛන්ධානං අධිවචනං, සෙය්‍යථිදං – රූපුපාදානක්ඛන්ධස්ස, වෙදනුපාදානක්ඛන්ධස්ස, සඤ්ඤුපාදානක්ඛන්ධස්ස, සඞ්ඛාරුපාදානක්ඛන්ධස්ස, විඤ්ඤාණුපාදානක්ඛන්ධස්ස. උක්ඛිප කුම්මං, පජහ පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධෙ; අභික්ඛණ, සුමෙධ, සත්ථං ආදායාති අයමෙතස්ස අත්ථො.

‘‘‘අසිසූනා’ති ඛො, භික්ඛු, පඤ්චන්නෙතං කාමගුණානං අධිවචනං – චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යානං රූපානං ඉට්ඨානං කන්තානං මනාපානං පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං, සොතවිඤ්ඤෙය්‍යානං සද්දානං…පෙ…. ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යානං ගන්ධානං…පෙ…. ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යානං රසානං…පෙ…. කායවිඤ්ඤෙය්‍යානං ඵොට්ඨබ්බානං ඉට්ඨානං කන්තානං මනාපානං පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං. උක්ඛිප අසිසූනං, පජහ පඤ්ච කාමගුණෙ; අභික්ඛණ, සුමෙධ, සත්ථං ආදායාති අයමෙතස්ස අත්ථො.

‘‘‘මංසපෙසී’ති ඛො, භික්ඛු, නන්දීරාගස්සෙතං අධිවචනං. උක්ඛිප මංසපෙසිං, පජහ නන්දීරාගං; අභික්ඛණ, සුමෙධ, සත්ථං ආදායාති අයමෙතස්ස අත්ථො.

‘‘‘නාගො’ති ඛො, භික්ඛු, ඛීණාසවස්සෙතං භික්ඛුනො අධිවචනං. තිට්ඨතු නාගො, මා නාගං ඝට්ටෙසි; නමො කරොහි නාගස්සාති අයමෙතස්ස අත්ථො’’ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො ආයස්මා කුමාරකස්සපො භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

වම්මිකසුත්තං නිට්ඨිතං තතියං.

4. රථවිනීතසුත්තං

252. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. අථ ඛො සම්බහුලා ජාතිභූමකා භික්ඛූ ජාතිභූමියං වස්සංවුට්ඨා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නෙ ඛො තෙ භික්ඛූ භගවා එතදවොච –

‘‘කො නු ඛො, භික්ඛවෙ, ජාතිභූමියං ජාතිභූමකානං භික්ඛූනං සබ්‍රහ්මචාරීනං එවං සම්භාවිතො – ‘අත්තනා ච අප්පිච්ඡො අප්පිච්ඡකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා, අත්තනා ච සන්තුට්ඨො සන්තුට්ඨිකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා, අත්තනා ච පවිවිත්තො පවිවෙකකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා, අත්තනා ච අසංසට්ඨො අසංසග්ගකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා, අත්තනා ච ආරද්ධවීරියො වීරියාරම්භකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා, අත්තනා ච සීලසම්පන්නො සීලසම්පදාකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා, අත්තනා ච සමාධිසම්පන්නො සමාධිසම්පදාකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා, අත්තනා ච පඤ්ඤාසම්පන්නො පඤ්ඤාසම්පදාකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා, අත්තනා ච විමුත්තිසම්පන්නො විමුත්තිසම්පදාකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා, අත්තනා ච විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පන්නො විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පදාකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා, ඔවාදකො විඤ්ඤාපකො සන්දස්සකො සමාදපකො සමුත්තෙජකො සම්පහංසකො සබ්‍රහ්මචාරීන’’’න්ති? ‘‘පුණ්ණො නාම, භන්තෙ, ආයස්මා මන්තාණිපුත්තො ජාතිභූමියං ජාතිභූමකානං භික්ඛූනං සබ්‍රහ්මචාරීනං එවං සම්භාවිතො – ‘අත්තනා ච අප්පිච්ඡො අප්පිච්ඡකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා, අත්තනා ච සන්තුට්ඨො…පෙ…. ඔවාදකො විඤ්ඤාපකො සන්දස්සකො සමාදපකො සමුත්තෙජකො සම්පහංසකො සබ්‍රහ්මචාරීන’’’න්ති.

253. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා සාරිපුත්තො භගවතො අවිදූරෙ නිසින්නො හොති. අථ ඛො ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස එතදහොසි – ‘‘ලාභා ආයස්මතො පුණ්ණස්ස මන්තාණිපුත්තස්ස, සුලද්ධලාභා ආයස්මතො පුණ්ණස්ස මන්තාණිපුත්තස්ස, යස්ස විඤ්ඤූ සබ්‍රහ්මචාරී සත්ථු සම්මුඛා අනුමස්ස අනුමස්ස වණ්ණං භාසන්ති, තඤ්ච සත්ථා අබ්භනුමොදති. අප්පෙව නාම මයම්පි කදාචි කරහචි ආයස්මතා පුණ්ණෙන මන්තාණිපුත්තෙන සද්ධිං සමාගච්ඡෙය්‍යාම [සමාගමං ගච්ඡෙය්‍යාම (ක.)], අප්පෙව නාම සියා කොචිදෙව කථාසල්ලාපො’’ති.

254. අථ ඛො භගවා රාජගහෙ යථාභිරන්තං විහරිත්වා යෙන සාවත්ථි තෙන චාරිකං පක්කාමි. අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො යෙන සාවත්ථි තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අස්සොසි ඛො ආයස්මා පුණ්ණො මන්තාණිපුත්තො – ‘‘භගවා කිර සාවත්ථිං අනුප්පත්තො; සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ’’ති.

255. අථ ඛො ආයස්මා පුණ්ණො මන්තාණිපුත්තො සෙනාසනං සංසාමෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන සාවත්ථි තෙන චාරිකං පක්කාමි. අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො යෙන සාවත්ථි ජෙතවනං අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො ආයස්මන්තං පුණ්ණං මන්තාණිපුත්තං භගවා ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙසි සමාදපෙසි සමුත්තෙජෙසි සම්පහංසෙසි. අථ ඛො ආයස්මා පුණ්ණො මන්තාණිපුත්තො භගවතා ධම්මියා කථාය සන්දස්සිතො සමාදපිතො සමුත්තෙජිතො සම්පහංසිතො භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා යෙන අන්ධවනං තෙනුපසඞ්කමි දිවාවිහාරාය.

256. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු යෙනායස්මා සාරිපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොච – ‘‘යස්ස ඛො ත්වං, ආවුසො සාරිපුත්ත, පුණ්ණස්ස නාම භික්ඛුනො මන්තාණිපුත්තස්ස අභිණ්හං කිත්තයමානො අහොසි, සො භගවතා ධම්මියා කථාය සන්දස්සිතො සමාදපිතො සමුත්තෙජිතො සම්පහංසිතො භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා යෙන අන්ධවනං තෙන පක්කන්තො දිවාවිහාරායා’’ති.

අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො තරමානරූපො නිසීදනං ආදාය ආයස්මන්තං පුණ්ණං මන්තාණිපුත්තං පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො අනුබන්ධි සීසානුලොකී. අථ ඛො ආයස්මා පුණ්ණො මන්තාණිපුත්තො අන්ධවනං අජ්ඣොගාහෙත්වා අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ දිවාවිහාරං නිසීදි. ආයස්මාපි ඛො සාරිපුත්තො අන්ධවනං අජ්ඣොගාහෙත්වා අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ දිවාවිහාරං නිසීදි.

අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙනායස්මා පුණ්ණො මන්තාණිපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා පුණ්ණෙන මන්තාණිපුත්තෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො ආයස්මන්තං පුණ්ණං මන්තාණිපුත්තං එතදවොච –

257. ‘‘භගවති නො, ආවුසො, බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී’’ති?

‘‘එවමාවුසො’’ති.

‘‘කිං නු ඛො, ආවුසො, සීලවිසුද්ධත්ථං භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී’’ති?

‘‘නො හිදං, ආවුසො’’.

‘‘කිං පනාවුසො, චිත්තවිසුද්ධත්ථං භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී’’ති?

‘‘නො හිදං, ආවුසො’’.

‘‘කිං නු ඛො, ආවුසො, දිට්ඨිවිසුද්ධත්ථං භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී’’ති?

‘‘නො හිදං, ආවුසො’’.

‘‘කිං පනාවුසො, කඞ්ඛාවිතරණවිසුද්ධත්ථං භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී’’ති?

‘‘නො හිදං, ආවුසො’’.

‘‘කිං නු ඛො, ආවුසො, මග්ගාමග්ගඤාණදස්සනවිසුද්ධත්ථං භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී’’ති?

‘‘නො හිදං, ආවුසො’’.

‘‘කිං පනාවුසො, පටිපදාඤාණදස්සනවිසුද්ධත්ථං භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී’’ති?

‘‘නො හිදං, ආවුසො’’.

‘‘කිං නු ඛො, ආවුසො, ඤාණදස්සනවිසුද්ධත්ථං භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී’’ති?

‘‘නො හිදං, ආවුසො’’.

‘‘‘කිං නු ඛො, ආවුසො, සීලවිසුද්ධත්ථං භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී’ති ඉති පුට්ඨො සමානො ‘නො හිදං, ආවුසො’ති වදෙසි. ‘කිං පනාවුසො, චිත්තවිසුද්ධත්ථං භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී’ති ඉති පුට්ඨො සමානො ‘නො හිදං, ආවුසො’ති වදෙසි. ‘කිං නු ඛො, ආවුසො, දිට්ඨිවිසුද්ධත්ථං…පෙ…. කඞ්ඛාවිතරණවිසුද්ධත්ථං…පෙ…. මග්ගාමග්ගඤාණදස්සනවිසුද්ධත්ථං…පෙ…. පටිපදාඤාණදස්සනවිසුද්ධත්ථං…පෙ…. කිං නු ඛො, ආවුසො, ඤාණදස්සනවිසුද්ධත්ථං භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී’ති ඉති පුට්ඨො සමානො ‘නො හිදං ආවුසො’ති වදෙසි. කිමත්ථං චරහාවුසො, භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී’’ති? ‘‘අනුපාදාපරිනිබ්බානත්ථං ඛො, ආවුසො, භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී’’ති.

‘‘කිං නු ඛො, ආවුසො, සීලවිසුද්ධි අනුපාදාපරිනිබ්බාන’’න්ති?

‘‘නො හිදං, ආවුසො’’.

‘‘කිං පනාවුසො, චිත්තවිසුද්ධි අනුපාදාපරිනිබ්බාන’’න්ති?

‘‘නො හිදං, ආවුසො’’.

‘‘කිං නු ඛො, ආවුසො, දිට්ඨිවිසුද්ධි අනුපාදාපරිනිබ්බාන’’න්ති?

‘‘නො හිදං, ආවුසො’’.

‘‘කිං පනාවුසො කඞ්ඛාවිතරණවිසුද්ධි අනුපාදාපරිනිබ්බාන’’න්ති ?

‘‘නො හිදං, ආවුසො’’.

‘‘කිං නු ඛො, ආවුසො, මග්ගාමග්ගඤාණදස්සනවිසුද්ධි අනුපාදාපරිනිබ්බාන’’න්ති?

‘‘නො හිදං, ආවුසො’’.

‘‘කිං පනාවුසො, පටිපදාඤාණදස්සනවිසුද්ධි අනුපාදාපරිනිබ්බාන’’න්ති?

‘‘නො හිදං, ආවුසො’’.

''කිං නු ඛො, ආවුසො, ඤාණදස්සනවිසුද්ධි අනුපාදාපරිනිබ්බාන''න්ති?

''නො හිදං , ආවුසො''.

''කිං පනාවුසො, අඤ්ඤත්‍ර ඉමෙහි ධම්මෙහි අනුපාදාපරිනිබ්බාන''න්ති?

''නො හිදං, ආවුසො''.

'''කිං නු ඛො, ආවුසො, සීලවිසුද්ධි අනුපාදාපරිනිබ්බාන'න්ති ඉති පුට්ඨො සමානො 'නො හිදං, ආවුසො'ති වදෙසි. 'කිං පනාවුසො, චිත්තවිසුද්ධි අනුපාදාපරිනිබ්බාන'න්ති ඉති පුට්ඨො සමානො 'නො හිදං, ආවුසො'ති වදෙසි. 'කිං නු ඛො, ආවුසො, දිට්ඨිවිසුද්ධි අනුපාදාපරිනිබ්බාන'න්ති...පෙ.... කඞ්ඛාවිතරණවිසුද්ධි... මග්ගාමග්ගඤාණදස්සනවිසුද්ධි... පටිපදාඤාණදස්සනවිසුද්ධි... 'කිං නු ඛො, ආවුසො, ඤාණදස්සනවිසුද්ධි අනුපාදාපරිනිබ්බාන'න්ති ඉති පුට්ඨො සමානො 'නො හිදං, ආවුසො'ති වදෙසි. 'කිං පනාවුසො, අඤ්ඤත්‍ර ඉමෙහි ධම්මෙහි අනුපාදාපරිනිබ්බාන'න්ති ඉති පුට්ඨො සමානො 'නො හිදං, ආවුසො'ති වදෙසි. යථාකථං පනාවුසො, ඉමස්ස භාසිතස්ස අත්ථො දට්ඨබ්බො''ති?

258. ''සීලවිසුද්ධිං චෙ, ආවුසො, භගවා අනුපාදාපරිනිබ්බානං පඤ්ඤපෙය්‍ය, සඋපාදානංයෙව සමානං අනුපාදාපරිනිබ්බානං පඤ්ඤපෙය්‍ය [පඤ්ඤාපෙස්ස (සී. ස්‍යා.) එවමඤ්ඤත්ථපි]. චිත්තවිසුද්ධිං චෙ, ආවුසො, භගවා අනුපාදාපරිනිබ්බානං පඤ්ඤපෙය්‍ය, සඋපාදානංයෙව සමානං අනුපාදාපරිනිබ්බානං පඤ්ඤපෙය්‍ය. දිට්ඨිවිසුද්ධිං චෙ, ආවුසො, භගවා අනුපාදාපරිනිබ්බානං පඤ්ඤපෙය්‍ය, සඋපාදානංයෙව සමානං අනුපාදාපරිනිබ්බානං පඤ්ඤපෙය්‍ය. කඞ්ඛාවිතරණවිසුද්ධිං චෙ, ආවුසො, භගවා අනුපාදාපරිනිබ්බානං පඤ්ඤපෙය්‍ය, සඋපාදානංයෙව සමානං අනුපාදාපරිනිබ්බානං පඤ්ඤපෙය්‍ය . මග්ගාමග්ගඤාණදස්සනවිසුද්ධිං චෙ, ආවුසො, භගවා අනුපාදාපරිනිබ්බානං පඤ්ඤපෙය්‍ය, සඋපාදානංයෙව සමානං අනුපාදාපරිනිබ්බානං පඤ්ඤපෙය්‍ය. පටිපදාඤාණදස්සනවිසුද්ධිං චෙ, ආවුසො, භගවා අනුපාදාපරිනිබ්බානං පඤ්ඤපෙය්‍ය, සඋපාදානංයෙව සමානං අනුපාදාපරිනිබ්බානං පඤ්ඤපෙය්‍ය. ඤාණදස්සනවිසුද්ධිං චෙ, ආවුසො, භගවා අනුපාදාපරිනිබ්බානං පඤ්ඤපෙය්‍ය, සඋපාදානංයෙව සමානං අනුපාදාපරිනිබ්බානං පඤ්ඤපෙය්‍ය. අඤ්ඤත්‍ර චෙ, ආවුසො, ඉමෙහි ධම්මෙහි අනුපාදාපරිනිබ්බානං අභවිස්ස, පුථුජ්ජනො පරිනිබ්බායෙය්‍ය. පුථුජ්ජනො හි, ආවුසො, අඤ්ඤත්‍ර ඉමෙහි ධම්මෙහි. තෙන හාවුසො, උපමං තෙ කරිස්සාමි; උපමායපිධෙකච්චෙ විඤ්ඤූ පුරිසා භාසිතස්ස අත්ථං ආජානන්ති.

259. ''සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස සාවත්ථියං පටිවසන්තස්ස සාකෙතෙ කිඤ්චිදෙව අච්චායිකං කරණීයං උප්පජ්ජෙය්‍ය. තස්ස අන්තරා ච සාවත්ථිං අන්තරා ච සාකෙතං සත්ත රථවිනීතානි උපට්ඨපෙය්‍යුං. අථ ඛො, ආවුසො, රාජා පසෙනදි කොසලො සාවත්ථියා නික්ඛමිත්වා අන්තෙපුරද්වාරා පඨමං රථවිනීතං අභිරුහෙය්‍ය, පඨමෙන රථවිනීතෙන දුතියං රථවිනීතං පාපුණෙය්‍ය, පඨමං රථවිනීතං විස්සජ්ජෙය්‍ය දුතියං රථවිනීතං අභිරුහෙය්‍ය. දුතියෙන රථවිනීතෙන තතියං රථවිනීතං පාපුණෙය්‍ය, දුතියං රථවිනීතං විස්සජ්ජෙය්‍ය, තතියං රථවිනීතං අභිරුහෙය්‍ය. තතියෙන රථවිනීතෙන චතුත්ථං රථවිනීතං පාපුණෙය්‍ය, තතියං රථවිනීතං විස්සජ්ජෙය්‍ය, චතුත්ථං රථවිනීතං අභිරුහෙය්‍ය. චතුත්ථෙන රථවිනීතෙන පඤ්චමං රථවිනීතං පාපුණෙය්‍ය, චතුත්ථං රථවිනීතං විස්සජ්ජෙය්‍ය, පඤ්චමං රථවිනීතං අභිරුහෙය්‍ය. පඤ්චමෙන රථවිනීතෙන ඡට්ඨං රථවිනීතං පාපුණෙය්‍ය, පඤ්චමං රථවිනීතං විස්සජ්ජෙය්‍ය, ඡට්ඨං රථවිනීතං අභිරුහෙය්‍ය. ඡට්ඨෙන රථවිනීතෙන සත්තමං රථවිනීතං පාපුණෙය්‍ය, ඡට්ඨං රථවිනීතං විස්සජ්ජෙය්‍ය, සත්තමං රථවිනීතං අභිරුහෙය්‍ය. සත්තමෙන රථවිනීතෙන සාකෙතං අනුපාපුණෙය්‍ය අන්තෙපුරද්වාරං. තමෙනං අන්තෙපුරද්වාරගතං සමානං මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා එවං පුච්ඡෙය්‍යුං – 'ඉමිනා ත්වං, මහාරාජ, රථවිනීතෙන සාවත්ථියා සාකෙතං අනුප්පත්තො අන්තෙපුරද්වාර'න්ති ? කථං බ්‍යාකරමානො නු ඛො, ආවුසො, රාජා පසෙනදි කොසලො සම්මා බ්‍යාකරමානො බ්‍යාකරෙය්‍යා''ති?

''එවං බ්‍යාකරමානො ඛො, ආවුසො, රාජා පසෙනදි කොසලො සම්මා බ්‍යාකරමානො බ්‍යාකරෙය්‍ය – 'ඉධ මෙ සාවත්ථියං පටිවසන්තස්ස සාකෙතෙ කිඤ්චිදෙව අච්චායිකං කරණීයං උප්පජ්ජි [උප්පජ්ජති (ක.)]. තස්ස මෙ අන්තරා ච සාවත්ථිං අන්තරා ච සාකෙතං සත්ත රථවිනීතානි උපට්ඨපෙසුං. අථ ඛ්වාහං සාවත්ථියා නික්ඛමිත්වා අන්තෙපුරද්වාරා පඨමං රථවිනීතං අභිරුහිං. පඨමෙන රථවිනීතෙන දුතියං රථවිනීතං පාපුණිං, පඨමං රථවිනීතං විස්සජ්ජිං දුතියං රථවිනීතං අභිරුහිං. දුතියෙන රථවිනීතෙන තතියං රථවිනීතං පාපුණිං, දුතියං රථවිනීතං විස්සජ්ජිං, තතියං රථවිනීතං අභිරුහිං. තතියෙන රථවිනීතෙන චතුත්ථං රථවිනීතං පාපුණිං, තතියං රථවිනීතං විස්සජ්ජිං, චතුත්ථං රථවිනීතං අභිරුහිං. චතුත්ථෙන රථවිනීතෙන පඤ්චමං රථවිනීතං පාපුණිං, චතුත්ථං රථවිනීතං විස්සජ්ජිං, පඤ්චමං රථවිනීතං අභිරුහිං. පඤ්චමෙන රථවිනීතෙන ඡට්ඨං රථවිනීතං පාපුණිං, පඤ්චමං රථවිනීතං විස්සජ්ජිං, ඡට්ඨං රථවිනීතං අභිරුහිං. ඡට්ඨෙන රථවිනීතෙන සත්තමං රථවිනීතං පාපුණිං, ඡට්ඨං රථවිනීතං විස්සජ්ජිං, සත්තමං රථවිනීතං අභිරුහිං. සත්තමෙන රථවිනීතෙන සාකෙතං අනුප්පත්තො අන්තෙපුරද්වාර'න්ති. එවං බ්‍යාකරමානො ඛො, ආවුසො, රාජා පසෙනදි කොසලො සම්මා බ්‍යාකරමානො බ්‍යාකරෙය්‍යා''ති.

''එවමෙව ඛො, ආවුසො, සීලවිසුද්ධි යාවදෙව චිත්තවිසුද්ධත්ථා, චිත්තවිසුද්ධි යාවදෙව දිට්ඨිවිසුද්ධත්ථා, දිට්ඨිවිසුද්ධි යාවදෙව කඞ්ඛාවිතරණවිසුද්ධත්ථා, කඞ්ඛාවිතරණවිසුද්ධි යාවදෙව මග්ගාමග්ගඤාණදස්සනවිසුද්ධත්ථා,

මග්ගාමග්ගඤාණදස්සනවිසුද්ධි යාවදෙව පටිපදාඤාණදස්සනවිසුද්ධත්ථා, පටිපදාඤාණදස්සනවිසුද්ධි යාවදෙව ඤාණදස්සනවිසුද්ධත්ථා, ඤාණදස්සනවිසුද්ධි යාවදෙව අනුපාදාපරිනිබ්බානත්ථා. අනුපාදාපරිනිබ්බානත්ථං ඛො, ආවුසො, භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතී''ති.

260. එවං වුත්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො ආයස්මන්තං පුණ්ණං මන්තාණිපුත්තං එතදවොච – ''කොනාමො ආයස්මා, කථඤ්ච පනායස්මන්තං සබ්‍රහ්මචාරී ජානන්තී''ති? ''පුණ්ණොති ඛො මෙ, ආවුසො, නාමං; මන්තාණිපුත්තොති ච පන මං සබ්‍රහ්මචාරී ජානන්තී''ති. ''අච්ඡරියං, ආවුසො, අබ්භුතං, ආවුසො! යථා තං සුතවතා සාවකෙන සම්මදෙව සත්ථුසාසනං ආජානන්තෙන, එවමෙව ආයස්මතා පුණ්ණෙන මන්තාණිපුත්තෙන ගම්භීරා ගම්භීරපඤ්හා අනුමස්ස අනුමස්ස බ්‍යාකතා. ලාභා සබ්‍රහ්මචාරීනං, සුලද්ධලාභා සබ්‍රහ්මචාරීනං, යෙ ආයස්මන්තං පුණ්ණං මන්තාණිපුත්තං ලභන්ති දස්සනාය, ලභන්ති පයිරුපාසනාය. චෙලණ්ඩුකෙන [චෙලණ්ඩකෙන (ක.), චෙලණ්ඩුපෙකෙන (?)] චෙපි සබ්‍රහ්මචාරී ආයස්මන්තං පුණ්ණං මන්තාණිපුත්තං මුද්ධනා පරිහරන්තා ලභෙය්‍යුං දස්සනාය, ලභෙය්‍යුං පයිරුපාසනාය, තෙසම්පි ලාභා තෙසම්පි සුලද්ධං, අම්හාකම්පි ලාභා අම්හාකම්පි සුලද්ධං, යෙ මයං ආයස්මන්තං පුණ්ණං මන්තාණිපුත්තං ලභාම දස්සනාය, ලභාම පයිරුපාසනායා''ති.

එවං වුත්තෙ, ආයස්මා පුණ්ණො මන්තාණිපුත්තො ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොච – ''කො නාමො ආයස්මා, කථඤ්ච පනායස්මන්තං සබ්‍රහ්මචාරී ජානන්තී''ති? ''උපතිස්සොති ඛො මෙ, ආවුසො, නාමං; සාරිපුත්තොති ච පන මං සබ්‍රහ්මචාරී ජානන්තී''ති. ''සත්ථුකප්පෙන වත කිර, භො [ඛො (ක.)], සාවකෙන සද්ධිං මන්තයමානා න ජානිම්හ – 'ආයස්මා සාරිපුත්තො'ති. සචෙ හි මයං ජානෙය්‍යාම 'ආයස්මා සාරිපුත්තො'ති, එත්තකම්පි නො නප්පටිභාසෙය්‍ය [නප්පටිභෙය්‍ය (?)]. අච්ඡරියං, ආවුසො, අබ්භුතං, ආවුසො! යථා තං සුතවතා සාවකෙන සම්මදෙව සත්ථුසාසනං ආජානන්තෙන, එවමෙව ආයස්මතා සාරිපුත්තෙන ගම්භීරා ගම්භීරපඤ්හා අනුමස්ස අනුමස්ස පුච්ඡිතා. ලාභා සබ්‍රහ්මචාරීනං සුලද්ධලාභා සබ්‍රහ්මචාරීනං, යෙ ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං ලභන්ති දස්සනාය, ලභන්ති පයිරුපාසනාය. චෙලණ්ඩුකෙන චෙපි සබ්‍රහ්මචාරී ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං මුද්ධනා පරිහරන්තා ලභෙය්‍යුං දස්සනාය, ලභෙය්‍යුං පයිරුපාසනාය, තෙසම්පි ලාභා තෙසම්පි සුලද්ධං, අම්හාකම්පි ලාභා අම්හාකම්පි සුලද්ධං, යෙ මයං ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං ලභාම දස්සනාය, ලභාම පයිරුපාසනායා''ති.

ඉතිහ තෙ උභොපි මහානාගා අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස සුභාසිතං සමනුමොදිංසූති.

රථවිනීතසුත්තං නිට්ඨිතං චතුත්ථං.

5. නිවාපසුත්තං

261. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''භික්ඛවො''ති. ''භදන්තෙ''ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

''න , භික්ඛවෙ, නෙවාපිකො නිවාපං නිවපති මිගජාතානං – 'ඉමං මෙ නිවාපං නිවුත්තං මිගජාතා පරිභුඤ්ජන්තා දීඝායුකා වණ්ණවන්තො චිරං දීඝමද්ධානං යාපෙන්තූ'ති. එවඤ්ච ඛො, භික්ඛවෙ, නෙවාපිකො නිවාපං නිවපති මිගජාතානං – 'ඉමං මෙ නිවාපං නිවුත්තං මිගජාතා අනුපඛජ්ජ මුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජිස්සන්ති, අනුපඛජ්ජ මුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජමානා මදං ආපජ්ජිස්සන්ති, මත්තා සමානා පමාදං ආපජ්ජිස්සන්ති, පමත්තා සමානා යථාකාමකරණීයා භවිස්සන්ති ඉමස්මිං නිවාපෙ'ති.

262. ''තත්‍ර, භික්ඛවෙ, පඨමා මිගජාතා අමුං නිවාපං නිවුත්තං නෙවාපිකස්ස අනුපඛජ්ජ මුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජිංසු, තෙ තත්ථ අනුපඛජ්ජ මුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජමානා මදං ආපජ්ජිංසු, මත්තා සමානා පමාදං ආපජ්ජිංසු, පමත්තා සමානා යථාකාමකරණීයා අහෙසුං නෙවාපිකස්ස අමුස්මිං නිවාපෙ. එවඤ්හි තෙ, භික්ඛවෙ, පඨමා මිගජාතා න පරිමුච්චිංසු නෙවාපිකස්ස ඉද්ධානුභාවා.

263. ''තත්‍ර, භික්ඛවෙ, දුතියා මිගජාතා එවං සමචින්තෙසුං – 'යෙ ඛො තෙ පඨමා මිගජාතා අමුං නිවාපං නිවුත්තං නෙවාපිකස්ස අනුපඛජ්ජ මුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජිංසු. තෙ තත්ථ අනුපඛජ්ජ මුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජමානා මදං ආපජ්ජිංසු, මත්තා සමානා පමාදං ආපජ්ජිංසු, පමත්තා සමානා යථාකාමකරණීයා අහෙසුං නෙවාපිකස්ස අමුස්මිං නිවාපෙ. එවඤ්හි තෙ පඨමා මිගජාතා න පරිමුච්චිංසු නෙවාපිකස්ස ඉද්ධානුභාවා. යංනූන මයං සබ්බසො නිවාපභොජනා පටිවිරමෙය්‍යාම, භයභොගා පටිවිරතා අරඤ්ඤායතනානි අජ්ඣොගාහෙත්වා විහරෙය්‍යාමා'ති. තෙ සබ්බසො නිවාපභොජනා පටිවිරමිංසු, භයභොගා පටිවිරතා අරඤ්ඤායතනානි අජ්ඣොගාහෙත්වා විහරිංසු. තෙසං ගිම්හානං පච්ඡිමෙ මාසෙ, තිණොදකසඞ්ඛයෙ, අධිමත්තකසිමානං පත්තො කායො හොති. තෙසං අධිමත්තකසිමානං පත්තකායානං බලවීරියං පරිහායි. බලවීරියෙ පරිහීනෙ තමෙව නිවාපං නිවුත්තං නෙවාපිකස්ස පච්චාගමිංසු. තෙ තත්ථ අනුපඛජ්ජ මුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජිංසු. තෙ තත්ථ අනුපඛජ්ජ මුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජමානා මදං ආපජ්ජිංසු, මත්තා සමානා පමාදං ආපජ්ජිංසු, පමත්තා සමානා යථාකාමකරණීයා අහෙසුං නෙවාපිකස්ස අමුස්මිං නිවාපෙ. එවඤ්හි තෙ, භික්ඛවෙ, දුතියාපි මිගජාතා න පරිමුච්චිංසු නෙවාපිකස්ස ඉද්ධානුභාවා.

264. ''තත්‍ර , භික්ඛවෙ, තතියා මිගජාතා එවං සමචින්තෙසුං – 'යෙ ඛො තෙ පඨමා මිගජාතා අමුං නිවාපං නිවුත්තං නෙවාපිකස්ස...පෙ.... එවඤ්හි තෙ පඨමා මිගජාතා න පරිමුච්චිංසු නෙවාපිකස්ස ඉද්ධානුභාවා. යෙපි තෙ දුතියා මිගජාතා එවං සමචින්තෙසුං – යෙ ඛො තෙ පඨමා මිගජාතා අමුං නිවාපං නිවුත්තං නෙවාපිකස්ස...පෙ.... එවඤ්හි තෙ පඨමා මිගජාතා න පරිමුච්චිංසු නෙවාපිකස්ස ඉද්ධානුභාවා. යංනූන මයං සබ්බසො නිවාපභොජනා පටිවිරමෙය්‍යාම, භයභොගා පටිවිරතා අරඤ්ඤායතනානි අජ්ඣොගාහෙත්වා විහරෙය්‍යාමාති. තෙ සබ්බසො නිවාපභොජනා පටිවිරමිංසු, භයභොගා පටිවිරතා අරඤ්ඤායතනානි අජ්ඣොගාහෙත්වා විහරිංසු. තෙසං ගිම්හානං පච්ඡිමෙ මාසෙ තිණොදකසඞ්ඛයෙ අධිමත්තකසිමානං පත්තො කායො හොති. තෙසං අධිමත්තකසිමානං පත්තකායානං බලවීරියං පරිහායි. බලවීරියෙ පරිහීනෙ තමෙව නිවාපං නිවුත්තං නෙවාපිකස්ස පච්චාගමිංසු. තෙ තත්ථ අනුපඛජ්ජ මුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජිංසු. තෙ තත්ථ අනුපඛජ්ජ මුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජමානා මදං ආපජ්ජිංසු, මත්තා සමානා පමාදං ආපජ්ජිංසු, පමත්තා සමානා යථාකාමකරණීයා අහෙසුං නෙවාපිකස්ස අමුස්මිං නිවාපෙ. එවඤ්හි තෙ දුතියාපි මිගජාතා න පරිමුච්චිංසු නෙවාපිකස්ස ඉද්ධානුභාවා. යංනූන මයං අමුං නිවාපං නිවුත්තං නෙවාපිකස්ස උපනිස්සාය ආසයං කප්පෙය්‍යාම. තත්‍රාසයං කප්පෙත්වා අමුං නිවාපං නිවුත්තං නෙවාපිකස්ස අනනුපඛජ්ජ අමුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජිස්සාම, අනනුපඛජ්ජ අමුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජමානා න මදං ආපජ්ජිස්සාම, අමත්තා සමානා න පමාදං ආපජ්ජිස්සාම, අප්පමත්තා සමානා න යථාකාමකරණීයා භවිස්සාම නෙවාපිකස්ස අමුස්මිං නිවාපෙ'ති. තෙ අමුං නිවාපං නිවුත්තං නෙවාපිකස්ස උපනිස්සාය ආසයං කප්පයිංසු. තත්‍රාසයං කප්පෙත්වා අමුං නිවාපං නිවුත්තං නෙවාපිකස්ස අනනුපඛජ්ජ අමුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජිංසු, තෙ තත්ථ අනනුපඛජ්ජ අමුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජමානා න මදං ආපජ්ජිංසු, අමත්තා සමානා න පමාදං ආපජ්ජිංසු, අප්පමත්තා සමානා න යථාකාමකරණීයා අහෙසුං නෙවාපිකස්ස අමුස්මිං නිවාපෙ.

''තත්‍ර, භික්ඛවෙ, නෙවාපිකස්ස ච නෙවාපිකපරිසාය ච එතදහොසි – 'සඨාස්සුනාමිමෙ තතියා මිගජාතා කෙතබිනො, ඉද්ධිමන්තාස්සුනාමිමෙ තතියා මිගජාතා පරජනා; ඉමඤ්ච නාම නිවාපං නිවුත්තං පරිභුඤ්ජන්ති, න ච නෙසං ජානාම ආගතිං වා ගතිං වා. යංනූන මයං ඉමං නිවාපං නිවුත්තං මහතීහි දණ්ඩවාකරාහි [දණ්ඩවාගුරාහි (ස්‍යා.)] සමන්තා සප්පදෙසං අනුපරිවාරෙය්‍යාම – අප්පෙව නාම තතියානං මිගජාතානං ආසයං පස්සෙය්‍යාම, යත්ථ තෙ ගාහං ගච්ඡෙය්‍යු'න්ති. තෙ අමුං නිවාපං නිවුත්තං මහතීහි දණ්ඩවාකරාහි සමන්තා සප්පදෙසං අනුපරිවාරෙසුං. අද්දසංසු ඛො, භික්ඛවෙ, නෙවාපිකො ච නෙවාපිකපරිසා ච තතියානං මිගජාතානං ආසයං, යත්ථ තෙ ගාහං අගමංසු. එවඤ්හි තෙ, භික්ඛවෙ, තතියාපි මිගජාතා න පරිමුච්චිංසු නෙවාපිකස්ස ඉද්ධානුභාවා.

265. ''තත්‍ර, භික්ඛවෙ, චතුත්ථා මිගජාතා එවං සමචින්තෙසුං – 'යෙ ඛො තෙ පඨමා මිගජාතා...පෙ.... එවඤ්හි තෙ පඨමා මිගජාතා න පරිමුච්චිංසු නෙවාපිකස්ස ඉද්ධානුභාවා. යෙපි තෙ දුතියා මිගජාතා එවං සමචින්තෙසුං 'යෙ ඛො තෙ පඨමා මිගජාතා...පෙ.... එවඤ්හි තෙ පඨමා මිගජාතා න පරිමුච්චිංසු නෙවාපිකස්ස ඉද්ධානුභාවා. යංනූන මයං සබ්බසො නිවාපභොජනා පටිවිරමෙය්‍යාම, භයභොගා පටිවිරතා අරඤ්ඤායතනානි අජ්ඣොගාහෙත්වා විහරෙය්‍යාමා'ති. තෙ සබ්බසො නිවාපභොජනා පටිවිරමිංසු...පෙ.... එවඤ්හි තෙ දුතියාපි මිගජාතා න පරිමුච්චිංසු නෙවාපිකස්ස ඉද්ධානුභාවා. යෙපි තෙ තතියා මිගජාතා එවං සමචින්තෙසුං 'යෙ ඛො තෙ පඨමා මිගජාතා...පෙ.... එවඤ්හි තෙ පඨමා මිගජාතා න පරිමුච්චිංසු නෙවාපිකස්ස ඉද්ධානුභාවා. යෙපි තෙ දුතියා මිගජාතා එවං සමචින්තෙසුං 'යෙ ඛො තෙ පඨමා මිගජාතා...පෙ.... එවඤ්හි තෙ පඨමා මිගජාතා න පරිමුච්චිංසු නෙවාපිකස්ස ඉද්ධානුභාවා. යංනූන මයං සබ්බසො නිවාපභොජනා පටිවිරමෙය්‍යාම, භයභොගා පටිවිරතා අරඤ්ඤායතනානි අජ්ඣොගාහෙත්වා විහරෙය්‍යාමා'ති. තෙ සබ්බසො නිවාපභොජනා පටිවිරමිංසු...පෙ.... එවඤ්හි තෙ දුතියාපි මිගජාතා න පරිමුච්චිංසු නෙවාපිකස්ස ඉද්ධානුභාවා. යංනූන මයං අමුං නිවාපං නිවුත්තං නෙවාපිකස්ස උපනිස්සාය ආසයං කප්පෙය්‍යාම, තත්‍රාසයං කප්පෙත්වා අමුං නිවාපං නිවුත්තං නෙවාපිකස්ස අනනුපඛජ්ජ අමුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජිස්සාම, අනනුපඛජ්ජ අමුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජමානා න මදං ආපජ්ජිස්සාම, අමත්තා සමානා න පමාදං ආපජ්ජිස්සාම, අප්පමත්තා සමානා න යථාකාමකරණීයා භවිස්සාම නෙවාපිකස්ස අමුස්මිං නිවාපෙ'ති. තෙ අමුං නිවාපං නිවුත්තං නෙවාපිකස්ස උපනිස්සාය ආසයං කප්පයිංසු, තත්‍රාසයං කප්පෙත්වා අමුං නිවාපං නිවුත්තං නෙවාපිකස්ස අනනුපඛජ්ජ අමුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජිංසු, තෙ තත්ථ අනනුපඛජ්ජ අමුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජමානා න මදං ආපජ්ජිංසු, අමත්තා සමානා න පමාදං ආපජ්ජිංසු, අප්පමත්තා සමානා න යථාකාමකරණීයා අහෙසුං නෙවාපිකස්ස අමුස්මිං නිවාපෙ.

''තත්‍ර නෙවාපිකස්ස ච නෙවාපිකපරිසාය ච එතදහොසි – 'සඨාස්සුනාමිමෙ තතියා මිගජාතා කෙතබිනො, ඉද්ධිමන්තාස්සුනාමිමෙ තතියා මිගජාතා පරජනා, ඉමඤ්ච නාම නිවාපං නිවුත්තං පරිභුඤ්ජන්ති. න ච නෙසං ජානාම ආගතිං වා ගතිං වා. යංනූන මයං ඉමං නිවාපං නිවුත්තං මහතීති දණ්ඩවාකරාහි සමන්තා සප්පදෙසං අනුපරිවාරෙය්‍යාම, අප්පෙව නාම තතියානං මිගජාතානං ආසයං පස්සෙය්‍යාම, යත්ථ තෙ ගාහං ගච්ඡෙය්‍යු'න්ති. තෙ අමුං නිවාපං නිවුත්තං මහතීති දණ්ඩවාකරාහි සමන්තා සප්පදෙසං අනුපරිවාරෙසුං. අද්දසංසු ඛො නෙවාපිකො ච නෙවාපිකපරිසා ච තතියානං මිගජාතානං ආසයං, යත්ථ තෙ ගාහං අගමංසු. එවඤ්හි තෙ තතියාපි මිගජාතා න පරිමුච්චිංසු නෙවාපිකස්ස ඉද්ධානුභාවා. යංනූන මයං යත්ථ අගති නෙවාපිකස්ස ච නෙවාපිකපරිසාය ච තත්‍රාසයං කප්පෙය්‍යාම, තත්‍රාසයං කප්පෙත්වා අමුං නිවාපං නිවුත්තං නෙවාපිකස්ස අනනුපඛජ්ජ අමුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජිස්සාම, අනනුපඛජ්ජ අමුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජමානා න මදං ආපජ්ජිස්සාම, අමත්තා සමානා න පමාදං ආපජ්ජිස්සාම, අප්පමත්තා සමානා න යථාකාමකරණීයා භවිස්සාම නෙවාපිකස්ස අමුස්මිං නිවාපෙ'ති. තෙ යත්ථ අගති නෙවාපිකස්ස ච නෙවාපිකපරිසාය ච තත්‍රාසයං කප්පයිංසු. තත්‍රාසයං කප්පෙත්වා අමුං නිවාපං නිවුත්තං නෙවාපිකස්ස අනනුපඛජ්ජ අමුච්ඡිතා භොජනානි

භුඤ්ජිංසු, තෙ තත්ථ අනනුපඛජ්ජ අමුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජමානා න මදං ආපජ්ජිංසු, අමත්තා සමානා න පමාදං ආපජ්ජිංසු, අප්පමත්තා සමානා න යථාකාමකරණීයා අහෙසුං නෙවාපිකස්ස අමුස්මිං නිවාපෙ.

''තත්‍ර, භික්ඛවෙ, නෙවාපිකස්ස ච නෙවාපිකපරිසාය ච එතදහොසි – 'සඨාස්සුනාමිමෙ චතුත්ථා මිගජාතා කෙතබිනො, ඉද්ධිමන්තාස්සුනාමිමෙ චතුත්ථා මිගජාතා පරජනා. ඉමඤ්ච නාම නිවාපං නිවුත්තං පරිභුඤ්ජන්ති, න ච නෙසං ජානාම ආගතිං වා ගතිං වා. යංනූන මයං ඉමං නිවාපං නිවුත්තං මහතීහි දණ්ඩවාකරාහි සමන්තා සප්පදෙසං අනුපරිවාරෙය්‍යාම, අප්පෙව නාම චතුත්ථානං මිගජාතානං ආසයං පස්සෙය්‍යාම යත්ථ තෙ ගාහං ගච්ඡෙය්‍යු'න්ති. තෙ අමුං නිවාපං නිවුත්තං මහතීහි දණ්ඩවාකරාහි සමන්තා සප්පදෙසං අනුපරිවාරෙසුං. නෙව ඛො, භික්ඛවෙ, අද්දසංසු නෙවාපිකො ච නෙවාපිකපරිසා ච චතුත්ථානං මිගජාතානං ආසයං, යත්ථ තෙ ගාහං ගච්ඡෙය්‍යුං. තත්‍ර, භික්ඛවෙ, නෙවාපිකස්ස ච නෙවාපිකපරිසාය ච එතදහොසි – 'සචෙ ඛො මයං චතුත්ථෙ මිගජාතෙ ඝට්ටෙස්සාම, තෙ ඝට්ටිතා අඤ්ඤෙ ඝට්ටිස්සන්ති තෙ ඝට්ටිතා අඤ්ඤෙ ඝට්ටිස්සන්ති. එවං ඉමං නිවාපං නිවුත්තං සබ්බසො මිගජාතා පරිමුඤ්චිස්සන්ති. යංනූන මයං චතුත්ථෙ මිගජාතෙ අජ්ඣුපෙක්ඛෙය්‍යාමා'ති. අජ්ඣුපෙක්ඛිංසු ඛො, භික්ඛවෙ, නෙවාපිකො ච නෙවාපිකපරිසා ච චතුත්ථෙ මිගජාතෙ. එවඤ්හි තෙ, භික්ඛවෙ, චතුත්ථා මිගජාතා පරිමුච්චිංසු නෙවාපිකස්ස ඉද්ධානුභාවා.

266. ''උපමා ඛො මෙ අයං, භික්ඛවෙ, කතා අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනාය. අයං චෙවෙත්ථ අත්ථො – නිවාපොති ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චන්නෙතං කාමගුණානං අධිවචනං. නෙවාපිකොති ඛො, භික්ඛවෙ, මාරස්සෙතං පාපිමතො අධිවචනං. නෙවාපිකපරිසාති ඛො, භික්ඛවෙ, මාරපරිසායෙතං අධිවචනං. මිගජාතාති ඛො, භික්ඛවෙ, සමණබ්‍රාහ්මණානමෙතං අධිවචනං.

267. ''තත්‍ර, භික්ඛවෙ, පඨමා සමණබ්‍රාහ්මණා අමුං නිවාපං නිවුත්තං මාරස්ස අමූනි ච ලොකාමිසානි අනුපඛජ්ජ මුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජිංසු. තෙ තත්ථ අනුපඛජ්ජ මුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජමානා මදං ආපජ්ජිංසු, මත්තා සමානා පමාදං ආපජ්ජිංසු, පමත්තා සමානා යථාකාමකරණීයා අහෙසුං මාරස්ස අමුස්මිං නිවාපෙ අමුස්මිඤ්ච ලොකාමිසෙ . එවඤ්හි තෙ, භික්ඛවෙ, පඨමා සමණබ්‍රාහ්මණා න පරිමුච්චිංසු මාරස්ස ඉද්ධානුභාවා. සෙය්‍යථාපි තෙ, භික්ඛවෙ, පඨමා මිගජාතා තථූපමෙ අහං ඉමෙ පඨමෙ සමණබ්‍රාහ්මණෙ වදාමි.

268. ''තත්‍ර, භික්ඛවෙ, දුතියා සමණබ්‍රාහ්මණා එවං සමචින්තෙසුං – 'යෙ ඛො තෙ පඨමා සමණබ්‍රාහ්මණා අමුං නිවාපං නිවුත්තං මාරස්ස අමූනි ච ලොකාමිසානි අනුපඛජ්ජ මුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජිංසු. තෙ තත්ථ අනුපඛජ්ජ මුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජමානා මදං ආපජ්ජිංසු, මත්තා සමානා පමාදං ආපජ්ජිංසු, පමත්තා සමානා යථාකාමකරණීයා අහෙසුං මාරස්ස අමුස්මිං නිවාපෙ අමුස්මිඤ්ච ලොකාමිසෙ. එවඤ්හි තෙ පඨමා සමණබ්‍රාහ්මණා න පරිමුච්චිංසු මාරස්ස ඉද්ධානුභාවා. යංනූන මයං සබ්බසො නිවාපභොජනා ලොකාමිසා පටිවිරමෙය්‍යාම, භයභොගා පටිවිරතා අරඤ්ඤායතනානි අජ්ඣොගාහෙත්වා විහරෙය්‍යාමා'ති. තෙ සබ්බසො නිවාපභොජනා ලොකාමිසා පටිවිරමිංසු, භයභොගා පටිවිරතා අරඤ්ඤායතනානි අජ්ඣොගාහෙත්වා විහරෙය්‍යාමාති. තෙ සබ්බසො නිවාපභොජනා ලොකාමිසා පටිවිරමිංසු, භයභොගා පටිවිරතා අරඤ්ඤායතනානි අජ්ඣොගාහෙත්වා විහරිංසු. තෙ තත්ථ සාකභක්ඛාපි අහෙසුං, සාමාකභක්ඛාපි අහෙසුං, නීවාරභක්ඛාපි අහෙසුං, දද්දුලභක්ඛාපි අහෙසුං, හටභක්ඛාපි අහෙසුං, කණභක්ඛාපි අහෙසුං, ආචාමභක්ඛාපි අහෙසුං, පිඤ්ඤාකභක්ඛාපි අහෙසුං, තිණභක්ඛාපි අහෙසුං, ගොමයභක්ඛාපි අහෙසුං, වනමූලඵලාහාරා යාපෙසුං පවත්තඵලභොජී.

''තෙසං ගිම්හානං පච්ඡිමෙ මාසෙ, තිණොදකසඞ්ඛයෙ, අධිමත්තකසිමානං පත්තො කායො හොති. තෙසං අධිමත්තකසිමානං පත්තකායානං බලවීරියං පරිහායි. බලවීරියෙ පරිහීනෙ චෙතොවිමුත්ති පරිහායි. චෙතොවිමුත්තියා පරිහීනාය තමෙව නිවාපං නිවුත්තං මාරස්ස පච්චාගමිංසු තානි ච ලොකාමිසානි. තෙ තත්ථ අනුපඛජ්ජ මුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජිංසු. තෙ තත්ථ අනුපඛජ්ජ මුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජමානා මදං ආපජ්ජිංසු, මත්තා සමානා පමාදං ආපජ්ජිංසු, පමත්තා සමානා යථාකාමකරණීයා අහෙසුං මාරස්ස අමුස්මිං නිවාපෙ අමුස්මිඤ්ච ලොකාමිසෙ. එවඤ්හි තෙ, භික්ඛවෙ, දුතියාපි සමණබ්‍රාහ්මණා න පරිමුච්චිංසු මාරස්ස ඉද්ධානුභාවා. සෙය්‍යථාපි තෙ, භික්ඛවෙ, දුතියා මිගජාතා තථූපමෙ අහං ඉමෙ දුතියෙ සමණබ්‍රාහ්මණෙ වදාමි.

269. ''තත්‍ර, භික්ඛවෙ, තතියා සමණබ්‍රාහ්මණා එවං සමචින්තෙසුං – 'යෙ ඛො තෙ පඨමා සමණබ්‍රාහ්මණා අමුං නිවාපං නිවුත්තං මාරස්ස අමූනි ච ලොකාමිසානි…පෙ….. එවඤ්හි තෙ පඨමා සමණබ්‍රාහ්මණා න පරිමුච්චිංසු මාරස්ස ඉද්ධානුභාවා. යෙපි තෙ දුතියා සමණබ්‍රාහ්මණා එවං සමචින්තෙසුං – 'යෙ ඛො තෙ පඨමා සමණබ්‍රාහ්මණා අමුං නිවාපං නිවුත්තං මාරස්ස අමූනි ච ලොකාමිසානි…පෙ….. එවඤ්හි තෙ පඨමා සමණබ්‍රාහ්මණා න පරිමුච්චිංසු මාරස්ස ඉද්ධානුභාවා. යංනූන මයං සබ්බසො නිවාපභොජනා ලොකාමිසා පටිවිරමෙය්‍යාම, භයභොගා පටිවිරතා අරඤ්ඤායතනානි අජ්ඣොගාහෙත්වා විහරෙය්‍යාමා'ති. තෙ සබ්බසො නිවාපභොජනා ලොකාමිසා පටිවිරමිංසු. භයභොගා පටිවිරතා අරඤ්ඤායතනානි අජ්ඣොගාහෙත්වා විහරිංසු. තෙ තත්ථ සාකභක්ඛාපි අහෙසුං…පෙ…. පවත්තඵලභොජී. තෙසං ගිම්හානං පච්ඡිමෙ මාසෙ තිණොදකසඞ්ඛයෙ අධිමත්තකසිමානං පත්තො කායො හොති. තෙසං අධිමත්තකසිමානං පත්තකායානං බලවීරියං පරිහායි, බලවීරියෙ පරිහීනෙ චෙතොවිමුත්ති පරිහායි, චෙතොවිමුත්තියා පරිහීනාය තමෙව නිවාපං නිවුත්තං මාරස්ස පච්චාගමිංසු තානි ච ලොකාමිසානි. තෙ තත්ථ අනුපඛජ්ජ මුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජිංසු. තෙ තත්ථ අනුපඛජ්ජ මුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජමානා මදං ආපජ්ජිංසු, මත්තා

සමානා පමාදං ආපජ්ජිංසු, පමත්තා සමානා යථාකාමකරණීයා අහෙසුං මාරස්ස අමුස්මිං නිවාපෙ අමුස්මිඤ්ච ලොකාමිසෙ. එවඤ්හි තෙ දුතියාපි සමණබ්‍රාහ්මණා න පරිමුච්චිංසු මාරස්ස ඉද්ධානුභාවා. යංනූන මයං අමුං නිවාපං නිවුත්තං මාරස්ස අමූනි ච ලොකාමිසානි උපනිස්සාය ආසයං කප්පෙය්‍යාම, තත්‍රාසයං කප්පෙත්වා අමුං නිවාපං නිවුත්තං මාරස්ස අමූනි ච ලොකාමිසානි අනනුපඛජ්ජ අමුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජිස්සාම, අනනුපඛජ්ජ අමුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජමානා න මදං ආපජ්ජිස්සාම, අමත්තා සමානා න පමාදං ආපජ්ජිස්සාම, අප්පමත්තා සමානා න යථාකාමකරණීයා භවිස්සාම මාරස්ස අමුස්මිං නිවාපෙ අමුස්මිඤ්ච ලොකාමිසෙ''ති.

''තෙ අමුං නිවාපං නිවුත්තං මාරස්ස අමූනි ච ලොකාමිසානි උපනිස්සාය ආසයං කප්පයිංසු. තත්‍රාසයං කප්පෙත්වා අමුං නිවාපං නිවුත්තං මාරස්ස අමූනි ච ලොකාමිසානි අනනුපඛජ්ජ අමුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජිංසු. තෙ තත්ථ අනනුපඛජ්ජ අමුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජමානා න මදං ආපජ්ජිංසු, අමත්තා සමානා න පමාදං ආපජ්ජිංසු, අප්පමත්තා සමානා න යථාකාමකරණීයා අහෙසුං මාරස්ස අමුස්මිං නිවාපෙ අමුස්මිඤ්ච ලොකාමිසෙ . අපි ච ඛො එවංදිට්ඨිකා අහෙසුං – සස්සතො ලොකො ඉතිපි, අසස්සතො ලොකො ඉතිපි; අන්තවා ලොකො ඉතිපි, අනන්තවා ලොකො ඉතිපි; තං ජීවං තං සරීරං ඉතිපි, අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං ඉතිපි; හොති තථාගතො පරං මරණා ඉතිපි, න හොති තථාගතො පරං මරණා ඉතිපි, හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා ඉතිපි, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා ඉතිපි . එවඤ්හි තෙ, භික්ඛවෙ, තතියාපි සමණබ්‍රාහ්මණා න පරිමුච්චිංසු මාරස්ස ඉද්ධානුභාවා. සෙය්‍යථාපි තෙ, භික්ඛවෙ, තතියා මිගජාතා තථූපමෙ අහං ඉමෙ තතියෙ සමණබ්‍රාහ්මණෙ වදාමි.

270. ''තත්‍ර, භික්ඛවෙ, චතුත්ථා සමණබ්‍රාහ්මණා එවං සමචින්තෙසුං – 'යෙ ඛො තෙ පඨමා සමණබ්‍රාහ්මණා අමුං නිවාපං නිවුත්තං මාරස්ස…පෙ….. එවඤ්හි තෙ පඨමා සමණබ්‍රාහ්මණා න පරිමුච්චිංසු මාරස්ස ඉද්ධානුභාවා. යෙපි තෙ දුතියා සමණබ්‍රාහ්මණා එවං සමචින්තෙසුං – 'යෙ ඛො තෙ පඨමා සමණබ්‍රාහ්මණා…පෙ….. එවඤ්හි තෙ පඨමා සමණබ්‍රාහ්මණා න පරිමුච්චිංසු මාරස්ස ඉද්ධානුභාවා. යංනූන මයං සබ්බසො නිවාපභොජනා ලොකාමිසා පටිවිරමෙය්‍යාම භයභොගා පටිවිරතා අරඤ්ඤායතනානි අජ්ඣොගාහෙත්වා විහරෙය්‍යාමා'ති. තෙ සබ්බසො නිවාපභොජනා ලොකාමිසා පටිවිරමිංසු…පෙ….. එවඤ්හි තෙ දුතියාපි සමණබ්‍රාහ්මණා න පරිමුච්චිංසු මාරස්ස ඉද්ධානුභාවා. යෙපි තෙ තතියා සමණබ්‍රාහ්මණා එවං සමචින්තෙසුං යෙ ඛො තෙ පඨමා සමණබ්‍රාහ්මණා …පෙ….. එවඤ්හි තෙ පඨමා සමණබ්‍රාහ්මණා න පරිමුච්චිංසු මාරස්ස ඉද්ධානුභාවා. යෙපි තෙ දුතියා සමණබ්‍රාහ්මණා එවං සමචින්තෙසුං යෙ ඛො තෙ පඨමා සමණබ්‍රාහ්මණා…පෙ….. එවඤ්හි තෙ පඨමා සමණබ්‍රාහ්මණා න පරිමුච්චිංසු මාරස්ස ඉද්ධානුභාවා. යංනූන මයං සබ්බසො නිවාපභොජනා ලොකාමිසා පටිවිරමෙය්‍යාම, භයභොගා පටිවිරතා අරඤ්ඤායතනානි අජ්ඣොගාහෙත්වා විහරෙය්‍යාමා'ති. තෙ සබ්බසො නිවාපභොජනා ලොකාමිසා පටිවිරමිංසු…පෙ. …. එවඤ්හි තෙ දුතියාපි සමණබ්‍රාහ්මණා න පරිමුච්චිංසු මාරස්ස ඉද්ධානුභාවා. යංනූන මයං අමුං නිවාපං නිවුත්තං මාරස්ස අමූනි ච ලොකාමිසානි උපනිස්සාය ආසයං කප්පෙය්‍යාම. තත්‍රාසයං කප්පෙත්වා අමුං නිවාපං නිවුත්තං මාරස්ස අමූනි ච ලොකාමිසානි අනනුපඛජ්ජ අමුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජිස්සාම, අනනුපඛජ්ජ අමුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජමානා න මදං ආපජ්ජිස්සාම, අමත්තා සමානා න පමාදං ආපජ්ජිස්සාම, අප්පමත්තා සමානා න යථාකාමකරණීයා භවිස්සාම මාරස්ස අමුස්මිං නිවාපෙ අමුස්මිඤ්ච ලොකාමිසෙති.

''තෙ අමුං නිවාපං නිවුත්තං මාරස්ස අමූනි ච ලොකාමිසානි උපනිස්සාය ආසයං කප්පයිංසු. තත්‍රාසයං කප්පෙත්වා අමුං නිවාපං නිවුත්තං මාරස්ස අමූනි ච ලොකාමිසානි අනනුපඛජ්ජ අමුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජිංසු. තෙ තත්ථ අනනුපඛජ්ජ අමුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජමානා න මදං ආපජ්ජිංසු. අමත්තා සමානා න පමාදං ආපජ්ජිංසු. අප්පමත්තා සමානා න යථාකාමකරණීයා අහෙසුං මාරස්ස අමුස්මිං නිවාපෙ අමුස්මිඤ්ච ලොකාමිසෙ. අපි ච ඛො එවංදිට්ඨිකා අහෙසුං සස්සතො ලොකො ඉතිපි…පෙ…. නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා ඉතිපි. එවඤ්හි තෙ තතියාපි සමණබ්‍රාහ්මණා න පරිමුච්චිංසු මාරස්ස ඉද්ධානුභාවා. යංනූන මයං යත්ථ අගති මාරස්ස ච මාරපරිසාය ච තත්‍රාසයං කප්පෙයාම. තත්‍රාසයං කප්පෙත්වා අමුං නිවාපං නිවුත්තං මාරස්ස අමූනි ච ලොකාමිසානි අනනුපඛජ්ජ අමුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජිස්සාම, අනනුපඛජ්ජ අමුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජමානා න මදං ආපජ්ජිස්සාම, අමත්තා සමානා න පමාදං ආපජ්ජිස්සාම, අප්පමත්තා සමානා න යථාකාමකරණීයා භවිස්සාම මාරස්ස අමුස්මිං නිවාපෙ අමුස්මිඤ්ච ලොකාමිසෙති.

''තෙ යත්ථ අගති මාරස්ස ච මාරපරිසාය ච තත්‍රාසයං කප්පයිංසු. තත්‍රාසයං කප්පෙත්වා අමුං නිවාපං නිවුත්තං මාරස්ස අමූනි ච ලොකාමිසානි අනනුපඛජ්ජ අමුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජිංසු, තෙ තත්ථ අනනුපඛජ්ජ අමුච්ඡිතා භොජනානි භුඤ්ජමානා න මදං ආපජ්ජිංසු, අමත්තා සමානා න පමාදං ආපජ්ජිංසු, අප්පමත්තා සමානා න යථාකාමකරණීයා අහෙසුං මාරස්ස අමුස්මිං නිවාපෙ අමුස්මිඤ්ච ලොකාමිසෙ. එවඤ්හි තෙ, භික්ඛවෙ, චතුත්ථා සමණබ්‍රාහ්මණා පරිමුච්චිංසු මාරස්ස ඉද්ධානුභාවා. සෙය්‍යථාපි තෙ, භික්ඛවෙ, චතුත්ථා මිගජාතා තථූපමෙ අහං ඉමෙ චතුත්ථෙ සමණබ්‍රාහ්මණෙ වදාමි.

271. ''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, අගති මාරස්ස ච මාරපරිසාය ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අන්ධමකාසි මාරං, අපදං වධිත්වා මාරචක්ඛුං අදස්සනං ගතො පාපිමතො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ…පෙ…. පාපිමතො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති සතො ච සම්පජානො, සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති ‘උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී’ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ…පෙ…. පාපිමතො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා, පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා, අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ…පෙ.… පාපිමතො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා ‘අනන්තො ආකාසො’ති ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ…පෙ…. පාපිමතො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘අනන්තං විඤ්ඤාණ’න්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ…පෙ…. පාපිමතො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘නත්ථි කිඤ්චී’ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ…පෙ…. පාපිමතො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ…පෙ…. පාපිමතො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්බසො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං උපසම්පජ්ජ විහරති. පඤ්ඤාය චස්ස දිස්වා ආසවා පරික්ඛීණා හොන්ති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අන්ධමකාසි මාරං, අපදං වධිත්වා මාරචක්ඛුං අදස්සනං ගතො පාපිමතො තිණ්ණො ලොකෙ විසත්තික’’න්ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

නිවාපසුත්තං නිට්ඨිතං පඤ්චමං.

6. පාසරාසිසුත්තං

272. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසි. අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොචුං – ‘‘චිරස්සුතා නො, ආවුසො ආනන්ද, භගවතො සම්මුඛා ධම්මී කථා. සාධු මයං, ආවුසො ආනන්ද, ලභෙය්‍යාම භගවතො සම්මුඛා ධම්මිං කථං සවනායා’’ති. ‘‘තෙන හායස්මන්තො යෙන රම්මකස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස අස්සමො තෙනුපසඞ්කමථ; අප්පෙව නාම ලභෙය්‍යාථ භගවතො සම්මුඛා ධම්මිං කථං සවනායා’’ති. ‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො ආනන්දස්ස පච්චස්සොසුං.

අථ ඛො භගවා සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි – ‘‘ආයාමානන්ද, යෙන පුබ්බාරාමො මිගාරමාතුපාසාදො තෙනුපසඞ්කමිස්සාම දිවාවිහාරායා’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පච්චස්සොසි. අථ ඛො භගවා ආයස්මතා ආනන්දෙන සද්ධිං යෙන පුබ්බාරාමො මිගාරමාතුපාසාදො තෙනුපසඞ්කමි දිවාවිහාරාය. අථ ඛො භගවා සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි – ‘‘ආයාමානන්ද, යෙන පුබ්බකොට්ඨකො තෙනුපසඞ්කමිස්සාම ගත්තානි පරිසිඤ්චිතු’’න්ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පච්චස්සොසි.

273. අථ ඛො භගවා ආයස්මතා ආනන්දෙන සද්ධිං යෙන පුබ්බකොට්ඨකො තෙනුපසඞ්කමි ගත්තානි පරිසිඤ්චිතුං. පුබ්බකොට්ඨකෙ ගත්තානි පරිසිඤ්චිත්වා පච්චුත්තරිත්වා එකචීවරො අට්ඨාසි ගත්තානි පුබ්බාපයමානො. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අයං, භන්තෙ, රම්මකස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස අස්සමො අවිදූරෙ. රමණීයො, භන්තෙ, රම්මකස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස අස්සමො; පාසාදිකො, භන්තෙ, රම්මකස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස අස්සමො. සාධු, භන්තෙ, භගවා යෙන රම්මකස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස අස්සමො තෙනුපසඞ්කමතු අනුකම්පං උපාදායා’’ති. අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හීභාවෙන.

අථ ඛො භගවා යෙන රම්මකස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස අස්සමො තෙනුපසඞ්කමි. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා භික්ඛූ රම්මකස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස අස්සමෙ ධම්මියා කථාය සන්නිසින්නා හොන්ති. අථ ඛො භගවා බහිද්වාරකොට්ඨකෙ අට්ඨාසි කථාපරියොසානං ආගමයමානො. අථ ඛො භගවා කථාපරියොසානං විදිත්වා උක්කාසිත්වා අග්ගළං ආකොටෙසි. විවරිංසු ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො ද්වාරං. අථ ඛො භගවා රම්මකස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස අස්සමං පවිසිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''කායනුත්ථ, භික්ඛවෙ, එතරහි කථාය සන්නිසින්නා? කා ච පන වො අන්තරාකථා විප්පකතා''ති ? ''භගවන්තමෙව ඛො නො, භන්තෙ, ආරබ්භ ධම්මී කථා විප්පකතා, අථ භගවා අනුප්පත්තො''ති. ''සාධු, භික්ඛවෙ! එතං ඛො, භික්ඛවෙ, තුම්හාකං පතිරූපං කුලපුත්තානං සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතානං යං තුම්හෙ ධම්මියා කථාය සන්නිසීදෙය්‍යාථ. සන්නිපතිතානං වො, භික්ඛවෙ, ද්වයං කරණීයං – ධම්මී වා කථා, අරියො වා තුණ්හීභාවො''.

274. ''ද්වෙමා, භික්ඛවෙ, පරියෙසනා – අරියා ච පරියෙසනා, අනරියා ච පරියෙසනා.

''කතමා ච, භික්ඛවෙ, අනරියා පරියෙසනා? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො අත්තනා ජාතිධම්මො සමානො ජාතිධම්මංයෙව පරියෙසති, අත්තනා ජරාධම්මො සමානො ජරාධම්මංයෙව පරියෙසති, අත්තනා බ්‍යාධිධම්මො සමානො බ්‍යාධිධම්මංයෙව පරියෙසති, අත්තනා මරණධම්මො සමානො මරණධම්මංයෙව පරියෙසති, අත්තනා සොකධම්මො සමානො සොකධම්මංයෙව පරියෙසති, අත්තනා සංකිලෙසධම්මො සමානො සංකිලෙසධම්මංයෙව පරියෙසති.

''කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, ජාතිධම්මං වදෙථ? පුත්තභරියං, භික්ඛවෙ, ජාතිධම්මං, දාසිදාසං ජාතිධම්මං, අජෙළකං ජාතිධම්මං, කුක්කුටසූකරං ජාතිධම්මං, හත්ථිගවාස්සවළවං ජාතිධම්මං, ජාතරූපරජතං ජාතිධම්මං. ජාතිධම්මා හෙතෙ, භික්ඛවෙ, උපධයො. එත්ථායං ගථිතො [ගධිතො (ස්‍යා. ක.)] මුච්ඡිතො අජ්ඣාපන්නො අත්තනා ජාතිධම්මො සමානො ජාතිධම්මංයෙව පරියෙසති.

''කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, ජරාධම්මං වදෙථ? පුත්තභරියං, භික්ඛවෙ, ජරාධම්මං, දාසිදාසං ජරාධම්මං, අජෙළකං ජරාධම්මං, කුක්කුටසූකරං ජරාධම්මං, හත්ථිගවාස්සවළවං ජරාධම්මං , ජාතරූපරජතං ජරාධම්මං. ජරාධම්මා හෙතෙ, භික්ඛවෙ, උපධයො. එත්ථායං ගථිතො මුච්ඡිතො අජ්ඣාපන්නො අත්තනා ජරාධම්මො සමානො ජරාධම්මංයෙව පරියෙසති.

''කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, බ්‍යාධිධම්මං වදෙථ? පුත්තභරියං, භික්ඛවෙ, බ්‍යාධිධම්මං, දාසිදාසං බ්‍යාධිධම්මං, අජෙළකං බ්‍යාධිධම්මං, කුක්කුටසූකරං බ්‍යාධිධම්මං, හත්ථිගවාස්සවළවං බ්‍යාධිධම්මං. බ්‍යාධිධම්මා හෙතෙ, භික්ඛවෙ, උපධයො. එත්ථායං ගථිතො මුච්ඡිතො අජ්ඣාපන්නො අත්තනා බ්‍යාධිධම්මො සමානො බ්‍යාධිධම්මංයෙව පරියෙසති.

''කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, මරණධම්මං වදෙථ? පුත්තභරියං, භික්ඛවෙ, මරණධම්මං, දාසිදාසං මරණධම්මං, අජෙළකං මරණධම්මං, කුක්කුටසූකරං මරණධම්මං, හත්ථිගවාස්සවළවං මරණධම්මං. මරණධම්මා හෙතෙ, භික්ඛවෙ, උපධයො. එත්ථායං ගථිතො මුච්ඡිතො අජ්ඣාපන්නො අත්තනා මරණධම්මො සමානො මරණධම්මංයෙව පරියෙසති.

''කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, සොකධම්මං වදෙථ? පුත්තභරියං, භික්ඛවෙ, සොකධම්මං, දාසිදාසං සොකධම්මං, අජෙළකං සොකධම්මං, කුක්කුටසූකරං සොකධම්මං, හත්ථිගවාස්සවළවං සොකධම්මං. සොකධම්මා හෙතෙ, භික්ඛවෙ, උපධයො. එත්ථායං ගථිතො මුච්ඡිතො අජ්ඣාපන්නො අත්තනා සොකධම්මො සමානො සොකධම්මංයෙව පරියෙසති.

''කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, සංකිලෙසධම්මං වදෙථ? පුත්තභරියං, භික්ඛවෙ, සංකිලෙසධම්මං, දාසිදාසං සංකිලෙසධම්මං, අජෙළකං සංකිලෙසධම්මං , කුක්කුටසූකරං සංකිලෙසධම්මං, හත්ථිගවාස්සවළවං සංකිලෙසධම්මං, ජාතරූපරජතං සංකිලෙසධම්මං. සංකිලෙසධම්මා හෙතෙ, භික්ඛවෙ, උපධයො. එත්ථායං ගථිතො මුච්ඡිතො අජ්ඣාපන්නො අත්තනා සංකිලෙසධම්මො සමානො සංකිලෙසධම්මංයෙව පරියෙසති. අයං, භික්ඛවෙ, අනරියා පරියෙසනා.

275. ''කතමා ච, භික්ඛවෙ, අරියා පරියෙසනා? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො අත්තනා ජාතිධම්මො සමානො ජාතිධම්මෙ ආදීනවං විදිත්වා අජාතං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං පරියෙසති, අත්තනා ජරාධම්මො සමානො ජරාධම්මෙ ආදීනවං විදිත්වා අජරං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං පරියෙසති, අත්තනා බ්‍යාධිධම්මො සමානො බ්‍යාධිධම්මෙ ආදීනවං විදිත්වා අබ්‍යාධිං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං පරියෙසති, අත්තනා මරණධම්මො සමානො මරණධම්මෙ ආදීනවං විදිත්වා අමතං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං පරියෙසති, අත්තනා සොකධම්මො සමානො සොකධම්මෙ ආදීනවං විදිත්වා අසොකං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං පරියෙසති, අත්තනා සංකිලෙසධම්මො සමානො සංකිලෙසධම්මෙ ආදීනවං විදිත්වා අසංකිලිට්ඨං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං පරියෙසති. අයං, භික්ඛවෙ, අරියා පරියෙසනා.

276. ''අහම්පි සුදං, භික්ඛවෙ, පුබ්බෙව සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධො බොධිසත්තොව සමානො අත්තනා ජාතිධම්මො සමානො ජාතිධම්මංයෙව පරියෙසාමි, අත්තනා ජරාධම්මො සමානො ජරාධම්මංයෙව පරියෙසාමි,

අත්තනා බ්‍යාධිධම්මො සමානො බ්‍යාධිධම්මංයෙව පරියෙසාමි, අත්තනා මරණධම්මො සමානො මරණධම්මංයෙව පරියෙසාමි, අත්තනා සොකධම්මො සමානො සොකධම්මංයෙව පරියෙසාමි, අත්තනා සංකිලෙසධම්මො සමානො සංකිලෙසධම්මංයෙව පරියෙසාමි. තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – ‘කිං නු ඛො අහං අත්තනා ජාතිධම්මො සමානො ජාතිධම්මංයෙව පරියෙසාමි, අත්තනා ජරාධම්මො සමානො…පෙ…. බ්‍යාධිධම්මො සමානො… මරණධම්මො සමානො… සොකධම්මො සමානො… අත්තනා සංකිලෙසධම්මො සමානො සංකිලෙසධම්මංයෙව පරියෙසාමි? යංනූනාහං අත්තනා ජාතිධම්මො සමානො ජාතිධම්මෙ ආදීනවං විදිත්වා අජාතං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං පරියෙසෙය්‍යං, අත්තනා ජරාධම්මො සමානො ජරාධම්මෙ ආදීනවං විදිත්වා අජරං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං පරියෙසෙය්‍යං, අත්තනා බ්‍යාධිධම්මො සමානො බ්‍යාධිධම්මෙ ආදීනවං විදිත්වා අබ්‍යාධිං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං පරියෙසෙය්‍යං, අත්තනා මරණධම්මො සමානො මරණධම්මෙ ආදීනවං විදිත්වා අමතං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං පරියෙසෙය්‍යං, අත්තනා සොකධම්මො සමානො සොකධම්මෙ ආදීනවං විදිත්වා අසොකං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං පරියෙසෙය්‍යං, අත්තනා සංකිලෙසධම්මො සමානො සංකිලෙසධම්මෙ ආදීනවං විදිත්වා අසංකිලිට්ඨං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං පරියෙසෙය්‍ය’න්ති.

277. ‘‘සො ඛො අහං, භික්ඛවෙ, අපරෙන සමයෙන දහරොව සමානො සුසුකාළකෙසො , භද්‍රෙන යොබ්බනෙන සමන්නාගතො පඨමෙන වයසා අකාමකානං මාතාපිතූනං අස්සුමුඛානං රුදන්තානං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිං. සො එවං පබ්බජිතො සමානො කිං කුසලගවෙසී [කිංකුසලංගවෙසී (ක.)] අනුත්තරං සන්තිවරපදං පරියෙසමානො යෙන ආළාරො කාලාමො තෙනුපසඞ්කමිං. උපසඞ්කමිත්වා ආළාරං කාලාමං එතදවොචං – ‘ඉච්ඡාමහං, ආවුසො කාලාම, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ බ්‍රහ්මචරියං චරිතු’න්ති. එවං වුත්තෙ, භික්ඛවෙ, ආළාරො කාලාමො මං එතදවොච – ‘විහරතායස්මා; තාදිසො අයං ධම්මො යත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො නචිරස්සෙව සකං ආචරියකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යා’ති. සො ඛො අහං, භික්ඛවෙ, නචිරස්සෙව ඛිප්පමෙව තං ධම්මං පරියාපුණිං. සො ඛො අහං, භික්ඛවෙ, තාවතකෙනෙව ඔට්ඨපහතමත්තෙන ලපිතලාපනමත්තෙන ඤාණවාදඤ්ච වදාමි ථෙරවාදඤ්ච, ‘ජානාමි පස්සාමී’ති ච පටිජානාමි අහඤ්චෙව අඤ්ඤෙ ච. තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – ‘න ඛො ආළාරො කාලාමො ඉමං ධම්මං කෙවලං සද්ධාමත්තකෙන සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමීති පවෙදෙති; අද්ධා ආළාරො කාලාමො ඉමං ධම්මං ජානං පස්සං විහරතී’ති.

‘‘අථ ඛ්වාහං, භික්ඛවෙ, යෙන ආළාරො කාලාමො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා ආළාරං කාලාමං එතදවොචං – ‘කිත්තාවතා නො, ආවුසො කාලාම, ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමීති පවෙදෙසී’ති [උපසම්පජ්ජ පවෙදෙසීති (සී. ස්‍යා. පී.)]? එවං වුත්තෙ, භික්ඛවෙ, ආළාරො කාලාමො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං පවෙදෙසි. තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – ‘න ඛො ආළාරස්සෙව කාලාමස්ස අත්ථි සද්ධා, මය්හංපත්ථි සද්ධා; න ඛො ආළාරස්සෙව කාලාමස්ස අත්ථි වීරියං, මය්හංපත්ථි වීරියං; න ඛො ආළාරස්සෙව කාලාමස්ස අත්ථි සති, මය්හංපත්ථි සති; න ඛො ආළාරස්සෙව කාලාමස්ස අත්ථි සමාධි, මය්හංපත්ථි සමාධි; න ඛො ආළාරස්සෙව කාලාමස්ස අත්ථි පඤ්ඤා, මය්හංපත්ථි පඤ්ඤා. යංනූනාහං යං ධම්මං ආළාරො කාලාමො සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමීති පවෙදෙති, තස්ස ධම්මස්ස සච්ඡිකිරියාය පදහෙය්‍ය’න්ති. සො ඛො අහං, භික්ඛවෙ, නචිරස්සෙව ඛිප්පමෙව තං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසිං.

‘‘අථ ඛ්වාහං, භික්ඛවෙ, යෙන ආළාරො කාලාමො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා ආළාරං කාලාමං එතදවොචං –

‘එත්තාවතා නො, ආවුසො කාලාම, ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙසී’ති?

‘එත්තාවතා ඛො අහං, ආවුසො, ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙමී’ති.

‘අහම්පි ඛො, ආවුසො, එත්තාවතා ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමී’ති.

‘ලාභා නො, ආවුසො, සුලද්ධං නො, ආවුසො, යෙ මයං ආයස්මන්තං තාදිසං සබ්‍රහ්මචාරිං පස්සාම. ඉති යාහං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙමි තං ත්වං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරසි. යං ත්වං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරසි තමහං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙමි. ඉති යාහං ධම්මං ජානාමි තං ත්වං ධම්මං ජානාසි, යං ත්වං ධම්මං ජානාසි තමහං ධම්මං ජානාමි. ඉති යාදිසො අහං තාදිසො තුවං, යාදිසො තුවං තාදිසො අහං. එහි දානි, ආවුසො, උභොව සන්තා ඉමං ගණං පරිහරාමා’ති. ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, ආළාරො කාලාමො ආචරියො මෙ සමානො (අත්තනො) [( ) නත්ථි (සී. ස්‍යා. පී.)] අන්තෙවාසිං මං සමානං අත්තනා [අත්තනො (සී. පී.)] සමසමං ඨපෙසි, උළාරාය ච මං පූජාය පූජෙසි. තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – ‘නායං ධම්මො නිබ්බිදාය න විරාගාය න නිරොධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සම්බොධාය න නිබ්බානාය සංවත්තති, යාවදෙව ආකිඤ්චඤ්ඤායතනූපපත්තියා’ති. සො ඛො අහං, භික්ඛවෙ, තං ධම්මං අනලඞ්කරිත්වා තස්මා ධම්මා නිබ්බිජ්ජ අපක්කමිං.

278. ‘‘සො ඛො අහං, භික්ඛවෙ, කිං කුසලගවෙසී අනුත්තරං සන්තිවරපදං පරියෙසමානො යෙන උදකො [උද්දකො (සී. ස්‍යා. පී.)] රාමපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා උදකං රාමපුත්තං එතදවොචං – ‘ඉච්ඡාමහං, ආවුසො [ආවුසො රාම (සී. ස්‍යා. ක.) මහාසත්තො රාමපුත්තමෙව අවොච, න රාමං, රාමො හි තත්ථ ගණාචරියො හවෙය්‍ය, තදා ච කාලඞ්කතො අසන්තො. තෙනෙවෙත්ථ රාමායත්තානි ක්‍රියපදානි අතීතකාලවසෙන ආගතානි, උදකො ච රාමපුත්තො මහාසත්තස්ස සබ්‍රහ්මචාරීත්වෙව වුත්තො, න ආචරියොති. ටීකායං ච ‘‘පාළියං රාමස්සෙව සමාපත්තිලාභිතා ආගතා න උදකස්සා’’ති ආදි පච්ඡාභාගෙ පකාසිතා], ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ බ්‍රහ්මචරියං චරිතු’න්ති. එවං වුත්තෙ, භික්ඛවෙ, උදකො රාමපුත්තො මං එතදවොච – ‘විහරතායස්මා; තාදිසො අයං ධම්මො යත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො නචිරස්සෙව සකං ආචරියකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යා’ති. සො ඛො අහං, භික්ඛවෙ, නචිරස්සෙව ඛිප්පමෙව තං ධම්මං පරියාපුණිං. සො ඛො අහං, භික්ඛවෙ, තාවතකෙනෙව ඔට්ඨපහතමත්තෙන ලපිතලාපනමත්තෙන ඤාණවාදඤ්ච වදාමි ථෙරවාදඤ්ච, ‘ජානාමි පස්සාමී’ති ච පටිජානාමි අහඤ්චෙව අඤ්ඤෙ ච. තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – ‘න ඛො රාමො ඉමං ධම්මං කෙවලං සද්ධාමත්තකෙන සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමීති පවෙදෙසි; අද්ධා රාමො ඉමං ධම්මං ජානං පස්සං විහාසී’ති.

‘‘අථ ඛ්වාහං, භික්ඛවෙ, යෙන උදකො රාමපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා උදකං රාමපුත්තං එතදවොචං – ‘කිත්තාවතා නො, ආවුසො, රාමො ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමීති පවෙදෙසී’ති? එවං වුත්තෙ, භික්ඛවෙ, උදකො රාමපුත්තො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං පවෙදෙසි. තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – ‘න ඛො රාමස්සෙව අහොසි සද්ධා, මය්හංපත්ථි සද්ධා; න ඛො රාමස්සෙව අහොසි වීරියං , මය්හංපත්ථි වීරියං; න ඛො රාමස්සෙව අහොසි සති, මය්හංපත්ථි සති; න ඛො රාමස්සෙව අහොසි සමාධි, මය්හංපත්ථි සමාධි, න ඛො රාමස්සෙව අහොසි පඤ්ඤා, මය්හංපත්ථි පඤ්ඤා. යංනූනාහං යං ධම්මං රාමො සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමීති පවෙදෙසි, තස්ස ධම්මස්ස සච්ඡිකිරියාය පදහෙය්‍ය’න්ති. සො ඛො අහං, භික්ඛවෙ, නචිරස්සෙව ඛිප්පමෙව තං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසිං.

‘‘අථ ඛ්වාහං, භික්ඛවෙ, යෙන උදකො රාමපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා උදකං රාමපුත්තං එතදවොචං –

‘එත්තාවතා නො, ආවුසො, රාමො ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙසී’ති?

‘එත්තාවතා ඛො, ආවුසො, රාමො ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙසී’ති.

‘අහම්පි ඛො, ආවුසො, එත්තාවතා ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමී’ති.

‘ලාභා නො, ආවුසො, සුලද්ධං නො, ආවුසො, යෙ මයං ආයස්මන්තං තාදිසං සබ්‍රහ්මචාරිං පස්සාම. ඉති යං ධම්මං රාමො සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙසි, තං ත්වං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරසි. යං ත්වං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරසි, තං ධම්මං රාමො සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙසි. ඉති යං ධම්මං රාමො අභිඤ්ඤාසි තං ත්වං ධම්මං ජානාසි, යං ත්වං ධම්මං ජානාසි, තං ධම්මං රාමො අභිඤ්ඤාසි. ඉති යාදිසො රාමො අහොසි තාදිසො තුවං, යාදිසො තුවං තාදිසො රාමො අහොසි. එහි දානි, ආවුසො, තුවං ඉමං ගණං පරිහරා’ති . ඉති ඛො, භික්ඛවෙ , උදකො රාමපුත්තො සබ්‍රහ්මචාරී මෙ සමානො ආචරියට්ඨානෙ මං ඨපෙසි, උළාරාය ච මං පූජාය පූජෙසි. තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – ‘නායං ධම්මො නිබ්බිදාය න විරාගාය න නිරොධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සම්බොධාය න නිබ්බානාය සංවත්තති, යාවදෙව නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනූපපත්තියා’ති. සො ඛො අහං, භික්ඛවෙ, තං ධම්මං අනලඞ්කරිත්වා තස්මා ධම්මා නිබ්බිජ්ජ අපක්කමිං.

279. ‘‘සො ඛො අහං, භික්ඛවෙ, කිං කුසලගවෙසී අනුත්තරං සන්තිවරපදං පරියෙසමානො මගධෙසු අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො යෙන උරුවෙලා සෙනානිගමො තදවසරිං. තත්ථද්දසං රමණීයං භූමිභාගං, පාසාදිකඤ්ච වනසණ්ඩං, නදිඤ්ච සන්දන්තිං සෙතකං සුපතිත්ථං රමණීයං, සමන්තා [සාමන්තා (?)] ච ගොචරගාමං . තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – ‘රමණීයො වත, භො, භූමිභාගො, පාසාදිකො ච වනසණ්ඩො, නදී ච සන්දති සෙතකා සුපතිත්ථා රමණීයා, සමන්තා ච ගොචරගාමො. අලං වතිදං කුලපුත්තස්ස පධානත්ථිකස්ස පධානායා’ති. සො ඛො අහං, භික්ඛවෙ, තත්ථෙව නිසීදිං – අලමිදං පධානායාති.

280. ‘‘සො ඛො අහං, භික්ඛවෙ, අත්තනා ජාතිධම්මො සමානො ජාතිධම්මෙ ආදීනවං විදිත්වා අජාතං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං පරියෙසමානො අජාතං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං අජ්ඣගමං, අත්තනා ජරාධම්මො සමානො ජරාධම්මෙ ආදීනවං විදිත්වා අජරං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං පරියෙසමානො අජරං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං අජ්ඣගමං, අත්තනා බ්‍යාධිධම්මො සමානො බ්‍යාධිධම්මෙ ආදීනවං විදිත්වා අබ්‍යාධිං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං පරියෙසමානො අබ්‍යාධිං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං අජ්ඣගමං, අත්තනා මරණධම්මො සමානො මරණධම්මෙ ආදීනවං විදිත්වා අමතං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං අජ්ඣගමං, අත්තනා සොකධම්මො සමානො සොකධම්මෙ ආදීනවං විදිත්වා අසොකං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං අජ්ඣගමං, අත්තනා සංකිලෙසධම්මො සමානො සංකිලෙසධම්මෙ ආදීනවං විදිත්වා අසංකිලිට්ඨං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං

නිබ්බානං පරියෙසමානො අසංකිලිට්ඨං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං අජ්ඣගමං. ඤාණඤ්ච පන මෙ දස්සනං උදපාදි – ‘අකුප්පා මෙ විමුත්ති, අයමන්තිමා ජාති, නත්ථි දානි පුනබ්භවො’ති.

281. ‘‘තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – ‘අධිගතො ඛො ම්‍යායං ධම්මො ගම්භීරො දුද්දසො දුරනුබොධො සන්තො පණීතො අතක්කාවචරො නිපුණො පණ්ඩිතවෙදනීයො. ආලයරාමා ඛො පනායං පජා ආලයරතා ආලයසම්මුදිතා. ආලයරාමාය ඛො පනායං පජාය ආලයරතාය ආලයසම්මුදිතාය දුද්දසං ඉදං ඨානං යදිදං – ඉදප්පච්චයතා පටිච්චසමුප්පාදො. ඉදම්පි ඛො ඨානං දුද්දසං යදිදං – සබ්බසඞ්ඛාරසමථො සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගො තණ්හාක්ඛයො විරාගො නිරොධො නිබ්බානං. අහඤ්චෙව ඛො පන ධම්මං දෙසෙය්‍යං, පරෙ ච මෙ න ආජානෙය්‍යුං, සො මමස්ස කිලමථො, සා මමස්ස විහෙසා’ති. අපිස්සු මං, භික්ඛවෙ, ඉමා අනච්ඡරියා ගාථායො පටිභංසු පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා –

‘කිච්ඡෙන මෙ අධිගතං, හලං දානි පකාසිතුං;
රාගදොසපරෙතෙහි, නායං ධම්මො සුසම්බුධො.

‘පටිසොතගාමිං නිපුණං, ගම්භීරං දුද්දසං අණුං;
රාගරත්තා න දක්ඛන්ති, තමොඛන්ධෙන ආවුටා’’’ති [ආවටාති (සී.), ආවුතා (ස්‍යා.)].

282. ‘‘ඉතිහ මෙ, භික්ඛවෙ, පටිසඤ්චික්ඛතො අප්පොස්සුක්කතාය චිත්තං නමති, නො ධම්මදෙසනාය. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, බ්‍රහ්මුනො සහම්පතිස්ස මම චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය එතදහොසි – ‘නස්සති වත භො ලොකො, විනස්සති වත භො ලොකො, යත්‍ර හි නාම තථාගතස්ස අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස අප්පොස්සුක්කතාය චිත්තං නමති [නමිස්සති (?)], නො ධම්මදෙසනායා’ති. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, බ්‍රහ්මා සහම්පති – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය, එවමෙව – බ්‍රහ්මලොකෙ අන්තරහිතො මම පුරතො පාතුරහොසි. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, බ්‍රහ්මා සහම්පති එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙනාහං තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා මං එතදවොච – ‘දෙසෙතු, භන්තෙ, භගවා ධම්මං, දෙසෙතු සුගතො ධම්මං. සන්ති සත්තා අප්පරජක්ඛජාතිකා, අස්සවනතා ධම්මස්ස පරිහායන්ති. භවිස්සන්ති ධම්මස්ස අඤ්ඤාතාරො’ති. ඉදමවොච, භික්ඛවෙ, බ්‍රහ්මා සහම්පති. ඉදං වත්වා අථාපරං එතදවොච –

‘පාතුරහොසි මගධෙසු පුබ්බෙ,
ධම්මො අසුද්ධො සමලෙහි චින්තිතො;
අපාපුරෙතං [අවාපුරෙතං (සී.)] අමතස්ස ද්වාරං,
සුණන්තු ධම්මං විමලෙනානුබුද්ධං.

‘සෙලෙ යථා පබ්බතමුද්ධනිට්ඨිතො,
යථාපි පස්සෙ ජනතං සමන්තතො;
තථූපමං ධම්මමයං සුමෙධ,
පාසාදමාරුය්හ සමන්තචක්ඛු;
සොකාවතිණ්ණං [සොකාවකිණ්ණං (ස්‍යා.)] ජනතමපෙතසොකො,
අවෙක්ඛස්සු ජාතිජරාභිභූතං.

‘උට්ඨෙහි වීර විජිතසඞ්ගාම,
සත්ථවාහ අණණ විචර ලොකෙ;
දෙසස්සු [දෙසෙතු (ස්‍යා. ක.)] භගවා ධම්මං,
අඤ්ඤාතාරො භවිස්සන්ති’’’ති.

283. ‘‘අථ ඛො අහං, භික්ඛවෙ, බ්‍රහ්මුනො ච අජ්ඣෙසනං විදිත්වා සත්තෙසු ච කාරුඤ්ඤතං පටිච්ච බුද්ධචක්ඛුනා ලොකං වොලොකෙසිං. අද්දසං ඛො අහං, භික්ඛවෙ, බුද්ධචක්ඛුනා ලොකං වොලොකෙන්තො සත්තෙ අප්පරජක්ඛෙ මහාරජක්ඛෙ, තික්ඛින්ද්‍රියෙ මුදින්ද්‍රියෙ, ස්වාකාරෙ ද්වාකාරෙ, සුවිඤ්ඤාපයෙ දුවිඤ්ඤාපයෙ, අප්පෙකච්චෙ පරලොකවජ්ජභයදස්සාවිනෙ [දස්සාවිනො (ස්‍යා. කං. ක.)] විහරන්තෙ, අප්පෙකච්චෙ න පරලොකවජ්ජභයදස්සාවිනෙ [දස්සාවිනො (ස්‍යා. කං. ක.)] විහරන්තෙ. සෙය්‍යථාපි නාම උප්පලිනියං වා පදුමිනියං වා පුණ්ඩරීකිනියං වා අප්පෙකච්චානි උප්පලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරීකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවඩ්ඪානි උදකානුග්ගතානි අන්තොනිමුග්ගපොසීනි, අප්පෙකච්චානි උප්පලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරීකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවඩ්ඪානි උදකානුග්ගතානි සමොදකං ඨිතානි, අප්පෙකච්චානි උප්පලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරීකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවඩ්ඪානි උදකං අච්චුග්ගම්ම ඨිතානි [තිට්ඨන්ති (සී. ස්‍යා. පී.)] අනුපලිත්තානි උදකෙන; එවමෙව ඛො අහං, භික්ඛවෙ, බුද්ධචක්ඛුනා ලොකං වොලොකෙන්තො අද්දසං සත්තෙ අප්පරජක්ඛෙ මහාරජක්ඛෙ, තික්ඛින්ද්‍රියෙ මුදින්ද්‍රියෙ, ස්වාකාරෙ ද්වාකාරෙ, සුවිඤ්ඤාපයෙ දුවිඤ්ඤාපයෙ, අප්පෙකච්චෙ පරලොකවජ්ජභයදස්සාවිනෙ විහරන්තෙ, අප්පෙකච්චෙ න පරලොකවජ්ජභයදස්සාවිනෙ විහරන්තෙ. අථ ඛ්වාහං, භික්ඛවෙ, බ්‍රහ්මානං සහම්පතිං ගාථාය පච්චභාසිං –

‘අපාරුතා තෙසං අමතස්ස ද්වාරා,
යෙ සොතවන්තො පමුඤ්චන්තු සද්ධං;
විහිංසසඤ්ඤී පගුණං න භාසිං,
ධම්මං පණීතං මනුජෙසු බ්‍රහ්මෙ’’’ති.

‘‘අථ ඛො, භික්ඛවෙ, බ්‍රහ්මා සහම්පති ‘කතාවකාසො ඛොම්හි භගවතා ධම්මදෙසනායා’ති මං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායි.

284. ‘‘තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – ‘කස්ස නු ඛො අහං පඨමං ධම්මං දෙසෙය්‍යං; කො ඉමං ධම්මං ඛිප්පමෙව ආජානිස්සතී’ති? තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – ‘අයං ඛො ආළාරො කාලාමො පණ්ඩිතො වියත්තො මෙධාවී දීඝරත්තං අප්පරජක්ඛජාතිකො. යංනූනාහං ආළාරස්ස කාලාමස්ස පඨමං ධම්මං දෙසෙය්‍යං. සො ඉමං ධම්මං ඛිප්පමෙව ආජානිස්සතී’ති. අථ ඛො මං, භික්ඛවෙ, දෙවතා උපසඞ්කමිත්වා එතදවොච – ‘සත්තාහකාලඞ්කතො, භන්තෙ, ආළාරො කාලාමො’ති. ඤාණඤ්ච පන මෙ දස්සනං උදපාදි – ‘සත්තාහකාලඞ්කතො ආළාරො කාලාමො’ති. තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – ‘මහාජානියො ඛො ආළාරො කාලාමො. සචෙ හි සො ඉමං ධම්මං සුණෙය්‍ය, ඛිප්පමෙව ආජානෙය්‍යා’ති.

‘‘තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – ‘කස්ස නු ඛො අහං පඨමං ධම්මං දෙසෙය්‍යං; කො ඉමං ධම්මං ඛිප්පමෙව ආජානිස්සතී’ති? තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – ‘අයං ඛො උදකො රාමපුත්තො පණ්ඩිතො වියත්තො මෙධාවී දීඝරත්තං අප්පරජක්ඛජාතිකො. යංනූනාහං උදකස්ස රාමපුත්තස්ස පඨමං ධම්මං දෙසෙය්‍යං. සො ඉමං ධම්මං ඛිප්පමෙව ආජානිස්සතී’ති. අථ ඛො මං, භික්ඛවෙ, දෙවතා උපසඞ්කමිත්වා එතදවොච – ‘අභිදොසකාලඞ්කතො, භන්තෙ, උදකො රාමපුත්තො’ති. ඤාණඤ්ච පන මෙ දස්සනං උදපාදි – ‘අභිදොසකාලඞ්කතො උදකො රාමපුත්තො’ති. තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – ‘මහාජානියො ඛො උදකො රාමපුත්තො. සචෙ හි සො ඉමං ධම්මං සුණෙය්‍ය , ඛිප්පමෙව ආජානෙය්‍යා’ති.

‘‘තස්ස මය්හං , භික්ඛවෙ, එතදහොසි – ‘කස්ස නු ඛො අහං පඨමං ධම්මං දෙසෙය්‍යං; කො ඉමං ධම්මං ඛිප්පමෙව ආජානිස්සතී’ති? තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – ‘බහුකාරා ඛො මෙ පඤ්චවග්ගියා භික්ඛූ, යෙ මං පධානපහිතත්තං උපට්ඨහිංසු. යංනූනාහං පඤ්චවග්ගියානං භික්ඛූනං පඨමං ධම්මං දෙසෙය්‍ය’න්ති. තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – ‘කහං නු ඛො එතරහි පඤ්චවග්ගියා භික්ඛූ විහරන්තී’ති? අද්දසං ඛො අහං, භික්ඛවෙ, දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන පඤ්චවග්ගියෙ භික්ඛූ බාරාණසියං විහරන්තෙ ඉසිපතනෙ මිගදායෙ. අථ ඛ්වාහං, භික්ඛවෙ, උරුවෙලායං යථාභිරන්තං විහරිත්වා යෙන බාරාණසී තෙන චාරිකං පක්කමිං [පක්කාමිං (ස්‍යා. පී. ක.)].

285. ‘‘අද්දසා ඛො මං, භික්ඛවෙ, උපකො ආජීවකො අන්තරා [ආජීවිකො (සී. පී. ක.)] ච ගයං අන්තරා ච බොධිං අද්ධානමග්ගප්පටිපන්නං. දිස්වාන මං එතදවොච – ‘විප්පසන්නානි ඛො තෙ, ආවුසො, ඉන්ද්‍රියානි, පරිසුද්ධො ඡවිවණ්ණො පරියොදාතො! කංසි ත්වං, ආවුසො, උද්දිස්ස පබ්බජිතො, කො වා තෙ සත්ථා, කස්ස වා ත්වං ධම්මං රොචෙසී’ති ? එවං වුත්තෙ, අහං, භික්ඛවෙ, උපකං ආජීවකං ගාථාහි අජ්ඣභාසිං –

‘සබ්බාභිභූ සබ්බවිදූහමස්මි, සබ්බෙසු ධම්මෙසු අනූපලිත්තො;
සබ්බඤ්ජහො තණ්හාක්ඛයෙ විමුත්තො, සයං අභිඤ්ඤාය කමුද්දිසෙය්‍යං.

‘න මෙ ආචරියො අත්ථි, සදිසො මෙ න විජ්ජති;
සදෙවකස්මිං ලොකස්මිං, නත්ථි මෙ පටිපුග්ගලො.

‘අහඤ්හි අරහා ලොකෙ, අහං සත්ථා අනුත්තරො;
එකොම්හි සම්මාසම්බුද්ධො, සීතිභූතොස්මි නිබ්බුතො.

‘ධම්මචක්කං පවත්තෙතුං, ගච්ඡාමි කාසිනං පුරං;
අන්ධීභූතස්මිං [අන්ධභූතස්මිං (සී. ස්‍යා. පී.)] ලොකස්මිං, ආහඤ්ඡං අමතදුන්දුභි’න්ති.

‘යථා ඛො ත්වං, ආවුසො, පටිජානාසි, අරහසි අනන්තජිනො’ති!

‘මාදිසා වෙ ජිනා හොන්ති, යෙ පත්තා ආසවක්ඛයං;
ජිතා මෙ පාපකා ධම්මා, තස්මාහමුපක ජිනො’ති.

‘‘එවං වුත්තෙ, භික්ඛවෙ, උපකො ආජීවකො ‘හුපෙය්‍යපාවුසො’ති [හුවෙය්‍යපාවුසො (සී. පී.), හුවෙය්‍යාවුසො (ස්‍යා.)] වත්වා සීසං ඔකම්පෙත්වා උම්මග්ගං ගහෙත්වා පක්කාමි.

286. ''අථ ඛ්වාහං, භික්ඛවෙ, අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො යෙන බාරාණසී ඉසිපතනං මිගදායො යෙන පඤ්චවග්ගියා භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමිං. අද්දසංසු ඛො මං, භික්ඛවෙ, පඤ්චවග්ගියා භික්ඛූ දූරතො ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන අඤ්ඤමඤ්ඤං සණ්ඨපෙසුං [අඤ්ඤමඤ්ඤං කතිකං සණ්ඨපෙසුං (විනයපිටකෙ මහාවග්ගෙ)] – 'අයං ඛො, ආවුසො, සමණො ගොතමො ආගච්ඡති බාහුල්ලිකො [බාහුලිකො (සී. පී.) සාරත්ථදීපනීටීකාය සමෙති] පධානවිබ්භන්තො ආවත්තො බාහුල්ලාය. සො නෙව අභිවාදෙතබ්බො, න පච්චුට්ඨාතබ්බො; නාස්ස පත්තචීවරං පටිග්ගහෙතබ්බං. අපි ච ඛො ආසනං ඨපෙතබ්බං, සචෙ ආකඞ්ඛිස්සති නිසීදිස්සතී'ති. යථා යථා ඛො අහං, භික්ඛවෙ, උපසඞ්කමිං තථා තථා පඤ්චවග්ගියා භික්ඛූ නාසක්ඛිංසු සකාය කතිකාය සණ්ඨාතුං. අප්පෙකච්චෙ මං පච්චුග්ගන්ත්වා පත්තචීවරං පටිග්ගහෙසුං, අප්පෙකච්චෙ ආසනං පඤ්ඤපෙසුං, අප්පෙකච්චෙ පාදොදකං උපට්ඨපෙසුං. අපි ච ඛො මං නාමෙන ච ආවුසොවාදෙන ච සමුදාචරන්ති.

''එවං වුත්තෙ, අහං, භික්ඛවෙ, පඤ්චවග්ගියෙ භික්ඛූ එතදවොචං – 'මා, භික්ඛවෙ, තථාගතං නාමෙන ච ආවුසොවාදෙන ච සමුදාචරථ [සමුදාචරිත්ථ (සී. స్యා. පී.)]. අරහං, භික්ඛවෙ, තථාගතො සම්මාසම්බුද්ධො . ඔදහථ, භික්ඛවෙ, සොතං, අමතමධිගතං, අහමනුසාසාමි, අහං ධම්මං දෙසෙමි. යථානුසිට්ඨං තථා පටිපජ්ජමානා නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සථා'ති. එවං වුත්තෙ, භික්ඛවෙ, පඤ්චවග්ගියා භික්ඛූ මං එතදවොචුං – 'තායපි ඛො ත්වං, ආවුසො ගොතම, ඉරියාය තාය පටිපදාය තාය දුක්කරකාරිකාය නාජ්ඣගමා උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං, කිං පන ත්වං එතරහි බාහුල්ලිකො පධානවිබ්භන්තො ආවත්තො බාහුල්ලාය අධිගමිස්සසි උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙස'න්ති? එවං වුත්තෙ, අහං, භික්ඛවෙ, පඤ්චවග්ගියෙ භික්ඛූ එතදවොචං – 'න, භික්ඛවෙ, තථාගතො බාහුල්ලිකො, න පධානවිබ්භන්තො, න ආවත්තො බාහුල්ලාය . අරහං, භික්ඛවෙ, තථාගතො සම්මාසම්බුද්ධො. ඔදහථ, භික්ඛවෙ, සොතං, අමතමධිගතං, අහමනුසාසාමි, අහං ධම්මං දෙසෙමි. යථානුසිට්ඨං තථා පටිපජ්ජමානා නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සථා'ති. දුතියම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චවග්ගියා භික්ඛූ මං එතදවොචුං – 'තායපි ඛො ත්වං, ආවුසො ගොතම, ඉරියාය තාය පටිපදාය තාය දුක්කරකාරිකාය නාජ්ඣගමා උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං, කිං පන ත්වං එතරහි බාහුල්ලිකො පධානවිබ්භන්තො ආවත්තො බාහුල්ලාය අධිගමිස්සසි උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙස'න්ති? දුතියම්පි ඛො අහං, භික්ඛවෙ, පඤ්චවග්ගියෙ භික්ඛූ එතදවොචං – 'න, භික්ඛවෙ, තථාගතො බාහුල්ලිකො...පෙ.... උපසම්පජ්ජ විහරිස්සථා'ති. තතියම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චවග්ගියා භික්ඛූ මං එතදවොචුං – 'තායපි ඛො ත්වං, ආවුසො ගොතම, ඉරියාය තාය පටිපදාය තාය දුක්කරකාරිකාය නාජ්ඣගමා උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං, කිං පන ත්වං එතරහි බාහුල්ලිකො පධානවිබ්භන්තො ආවත්තො බාහුල්ලාය අධිගමිස්සසි උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙස'න්ති?

''එවං වුත්තෙ, අහං, භික්ඛවෙ, පඤ්චවග්ගියෙ භික්ඛූ එතදවොචං – 'අභිජානාථ මෙ නො තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, ඉතො පුබ්බෙ එවරූපං පභාවිතමෙත'න්ති [භාසිතමෙතන්ති (සී. ස්‍යා. විනයෙපි)]? 'නො හෙතං, භන්තෙ'. 'අරහං, භික්ඛවෙ, තථාගතො සම්මාසම්බුද්ධො. ඔදහථ, භික්ඛවෙ, සොතං, අමතමධිගතං, අහමනුසාසාමි, අහං ධම්මං දෙසෙමි. යථානුසිට්ඨං තථා පටිපජ්ජමානා නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සථා'ති.

''අසක්ඛිං ඛො අහං, භික්ඛවෙ, පඤ්චවග්ගියෙ භික්ඛූ සඤ්ඤාපෙතුං. ද්වෙපි සුදං, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ ඔවදාමි, තයො භික්ඛූ පිණ්ඩාය චරන්ති. යං තයො භික්ඛූ පිණ්ඩාය චරිත්වා ආහරන්ති තෙන ඡබ්බග්ගියා [ඡබ්බග්ගා (සී. ස්‍යා.)] යාපෙම. තයොපි සුදං, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ ඔවදාමි, ද්වෙ භික්ඛූ පිණ්ඩාය චරන්ති. යං ද්වෙ භික්ඛූ පිණ්ඩාය චරිත්වා ආහරන්ති තෙන ඡබ්බග්ගියා යාපෙම. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චවග්ගියා භික්ඛූ මයා එවං ඔවදියමානා එවං අනුසාසියමානා අත්තනා ජාතිධම්මා සමානා ජාතිධම්මෙ ආදීනවං විදිත්වා අජාතං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං පරියෙසමානා අජාතං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං අජ්ඣගමංසු, අත්තනා ජරාධම්මා සමානා ජරාධම්මෙ ආදීනවං විදිත්වා අජරං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං පරියෙසමානා අජරං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං අජ්ඣගමංසු, අත්තනා බ්‍යාධිධම්මා සමානා...පෙ.... අත්තනා මරණධම්මා සමානා... අත්තනා සොකධම්මා සමානා... අත්තනා සංකිලෙසධම්මා සමානා සංකිලෙසධම්මෙ ආදීනවං විදිත්වා අසංකිලිට්ඨං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං පරියෙසමානා අසංකිලිට්ඨං අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං නිබ්බානං අජ්ඣගමංසු. ඤාණඤ්ච පන නෙසං දස්සනං උදපාදි – 'අකුප්පා නො විමුත්ති [අකුප්පා නෙසං විමුත්ති (ක.)], අයමන්තිමා ජාති, නත්ථි දානි පුනබ්භවො'ති.

287. ''පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, කාමගුණා. කතමෙ පඤ්ච? චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා, සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා සද්දා...පෙ.... ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා ගන්ධා... ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා... කායවිඤ්ඤෙය්‍යා ඵොට්ඨබ්බා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච කාමගුණා. යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා ඉමෙ පඤ්ච කාමගුණෙ ගථිතා මුච්ඡිතා අජ්ඣොපන්නා අනාදීනවදස්සාවිනො අනිස්සරණපඤ්ඤා පරිභුඤ්ජන්ති, තෙ එවමස්සු වෙදිතබ්බා – 'අනයමාපන්නා බ්‍යසනමාපන්නා යථාකාමකරණීයා පාපිමතො' [පාපිමතො''ති (?)]. 'සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ආරඤ්ඤකො මගො බද්ධො පාසරාසිං අධිසයෙය්‍ය. සො එවමස්ස වෙදිතබ්බො – අනයමාපන්නො බ්‍යසනමාපන්නො යථාකාමකරණීයො ලුද්දස්ස. ආගච්ඡන්තෙ ච පන ලුද්දෙ යෙන කාමං න පක්කමිස්සතී'ති. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යෙ හි කෙචි සමණා වා

බ්‍රාහ්මණා වා ඉමෙ පඤ්ච කාමගුණෙ ගථිතා මුච්ඡිතා අජ්ඣොපන්නා අනාදීනවදස්සාවිනො අනිස්සරණපඤ්ඤා පරිභුඤ්ජන්ති, තෙ එවමස්සු වෙදිතබ්බා – ‘අනයමාපන්නා බ්‍යසනමාපන්නා යථාකාමකරණීයා පාපිමතො’. යෙ ච ඛො කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා ඉමෙ පඤ්ච කාමගුණෙ අගථිතා අමුච්ඡිතා අනජ්ඣොපන්නා ආදීනවදස්සාවිනො නිස්සරණපඤ්ඤා පරිභුඤ්ජන්ති, තෙ එවමස්සු වෙදිතබ්බා – ‘න අනයමාපන්නා න බ්‍යසනමාපන්නා න යථාකාමකරණීයා පාපිමතො’.

“සෙය්‍යථාපි , භික්ඛවෙ, ආරඤ්ඤකො මගො අබද්ධො පාසරාසිං අධිසයෙය්‍ය. සො එවමස්ස වෙදිතබ්බො – ‘න අනයමාපන්නො න බ්‍යසනමාපන්නො න යථාකාමකරණීයො ලුද්දස්ස. ආගච්ඡන්තෙ ච පන ලුද්දෙ යෙන කාමං පක්කමිස්සතී’ති. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යෙ හි කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා ඉමෙ පඤ්ච කාමගුණෙ අගථිතා අමුච්ඡිතා අනජ්ඣොපන්නා ආදීනවදස්සාවිනො නිස්සරණපඤ්ඤා පරිභුඤ්ජන්ති, තෙ එවමස්සු වෙදිතබ්බා – ‘න අනයමාපන්නා න බ්‍යසනමාපන්නා න යථාකාමකරණීයා පාපිමතො’.

“සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ආරඤ්ඤකො මගො අරඤ්ඤෙ පවනෙ චරමානො විස්සත්ථො ගච්ඡති, විස්සත්ථො තිට්ඨති, විස්සත්ථො නිසීදති, විස්සත්ථො සෙය්‍යං කප්පෙති. තං කිස්ස හෙතු? අනාපාථගතො, භික්ඛවෙ, ලුද්දස්ස. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අන්ධමකාසි මාරං අපදං, වධිත්වා මාරචක්ඛුං අදස්සනං ගතො පාපිමතො.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ…පෙ…. පාපිමතො.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති, සතො ච සම්පජානො, සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති ‘උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී’ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ…පෙ…. පාපිමතො.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ…පෙ.… පාපිමතො.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා ‘අනන්තො ආකාසො’ති ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ…පෙ…. පාපිමතො.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘අනන්තං විඤ්ඤාණ’න්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ…පෙ…. පාපිමතො.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘නත්ථි කිඤ්චී’ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ…පෙ…. පාපිමතො.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ…පෙ…. පාපිමතො.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්බසො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං උපසම්පජ්ජ විහරති, පඤ්ඤාය චස්ස දිස්වා ආසවා පරික්ඛීණා හොන්ති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අන්ධමකාසි මාරං අපදං, වධිත්වා මාරචක්ඛුං අදස්සනං ගතො පාපිමතො. තිණ්ණො ලොකෙ විසත්තිකං විස්සත්ථො ගච්ඡති, විස්සත්ථො තිට්ඨති, විස්සත්ථො නිසීදති, විස්සත්ථො සෙය්‍යං කප්පෙති. තං කිස්ස හෙතු? අනාපාථගතො, භික්ඛවෙ, පාපිමතො”ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

පාසරාසිසුත්තං නිට්ඨිතං ඡට්ඨං.

7. චූළහත්ථිපදොපමසුත්තං

288. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ජාණුස්සොණි බ්‍රාහ්මණො සබ්බසෙතෙන වළවාභිරථෙන [වළභීරථෙන (සී. පී.)] සාවත්ථියා නිය්‍යාති

දිවාදිවස්ස. අද්දසා ඛො ජාණුස්සොණි බ්‍රාහ්මණො පිලොතිකං පරිබ්බාජකං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන පිලොතිකං පරිබ්බාජකං එතදවොච –

‘‘හන්ද, කුතො නු භවං වච්ඡායනො ආගච්ඡති දිවාදිවස්සා’’ති?

‘‘ඉතො හි ඛො අහං , භො, ආගච්ඡාමි සමණස්ස ගොතමස්ස සන්තිකා’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤති, භවං වච්ඡායනො, සමණස්ස ගොතමස්ස පඤ්ඤාවෙය්‍යත්තියං?

‘‘පණ්ඩිතො මඤ්ඤෙ’’ති.

‘‘කො චාහං, භො, කො ච සමණස්ස ගොතමස්ස පඤ්ඤාවෙය්‍යත්තියං ජානිස්සාමි! සොපි නූනස්ස තාදිසොව යො සමණස්ස ගොතමස්ස පඤ්ඤාවෙය්‍යත්තියං ජානෙය්‍යා’’ති.

‘‘උළාරාය ඛලු භවං වච්ඡායනො සමණං ගොතමං පසංසාය පසංසතී’’ති.

‘‘කො චාහං, භො, කො ච සමණං ගොතමං පසංසිස්සාමි?

‘‘පසත්ථපසත්ථොව සො භවං ගොතමො සෙට්ඨො දෙවමනුස්සාන’’න්ති.

‘‘කං පන භවං වච්ඡායනො අත්ථවසං සම්පස්සමානො සමණෙ ගොතමෙ එවං අභිප්පසන්නො’’ති [අභිප්පසන්නො හොතීති (ස්‍යා.)]?

‘‘සෙය්‍යථාපි, භො, කුසලො නාගවනිකො නාගවනං පවිසෙය්‍ය. සො පස්සෙය්‍ය නාගවනෙ මහන්තං හත්ථිපදං, දීඝතො ච ආයතං, තිරියඤ්ච විත්ථතං. සො නිට්ඨං ගච්ඡෙය්‍ය – ‘මහා වත, භො, නාගො’ති. එවමෙව ඛො අහං, භො, යතො අද්දසං සමණෙ ගොතමෙ චත්තාරි පදානි අථාහං නිට්ඨමගමං – ‘සම්මාසම්බුද්ධො භගවා, ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො, සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො’ති.

289. ‘‘කතමානි චත්තාරි? ඉධාහං, භො, පස්සාමි එකච්චෙ ඛත්තියපණ්ඩිතෙ නිපුණෙ කතපරප්පවාදෙ වාලවෙධිරූපෙ, තෙ භින්දන්තා [වොභින්දන්තා (සී. පී.) වි + අව + භින්දන්තා] මඤ්ඤෙ චරන්ති පඤ්ඤාගතෙන දිට්ඨිගතානි. තෙ සුණන්ති – ‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො අමුකං නාම ගාමං වා නිගමං වා ඔසරිස්සතී’ති. තෙ පඤ්හං අභිසඞ්ඛරොන්ති – ‘ඉමං මයං පඤ්හං සමණං ගොතමං උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡිස්සාම. එවං චෙ නො පුට්ඨො එවං බ්‍යාකරිස්සති, එවමස්ස මයං වාදං ආරොපෙස්සාම. එවං චෙපි නො පුට්ඨො එවං බ්‍යාකරිස්සති, එවම්පිස්ස මයං වාදං ආරොපෙස්සාමා’ති. තෙ සුණන්ති – ‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො අමුකං නාම ගාමං වා නිගමං වා ඔසටො’ති. තෙ යෙන සමණො ගොතමො තෙනුපසඞ්කමන්ති. තෙ සමණො ගොතමො ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙති සමාදපෙති සමුත්තෙජෙති සම්පහංසෙති. තෙ සමණෙන ගොතමෙන ධම්මියා කථාය සන්දස්සිතා සමාදපිතා සමුත්තෙජිතා සම්පහංසිතා න චෙව සමණං ගොතමං පඤ්හං පුච්ඡන්ති, කුතොස්ස [කුතස්ස (සී. ස්‍යා. පී.)] වාදං ආරොපෙස්සන්ති? අඤ්ඤදත්ථු සමණස්සෙව ගොතමස්ස සාවකා සම්පජ්ජන්ති. යදාහං, භො, සමණෙ ගොතමෙ ඉමං පඨමං පදං අද්දසං අථාහං නිට්ඨමගමං – ‘සම්මාසම්බුද්ධො භගවා, ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො, සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො’ති.

‘‘පුන චපරාහං, භො, පස්සාමි ඉධෙකච්චෙ බ්‍රාහ්මණපණ්ඩිතෙ…පෙ…. ගහපතිපණ්ඩිතෙ…පෙ…. සමණපණ්ඩිතෙ නිපුණෙ කතපරප්පවාදෙ වාලවෙධිරූපෙ තෙ භින්දන්තා මඤ්ඤෙ චරන්ති පඤ්ඤාගතෙන දිට්ඨිගතානි. තෙ සුණන්ති – ‘සමණො ඛලු භො ගොතමො අමුකං නාම ගාමං වා නිගමං වා ඔසරිස්සතී’ති. තෙ පඤ්හං අභිසඞ්ඛරොන්ති ‘ඉමං මයං පඤ්හං සමණං ගොතමං උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡිස්සාම. එවං චෙ නො පුට්ඨො එවං බ්‍යාකරිස්සති, එවමස්ස මයං වාදං ආරොපෙස්සාම. එවං චෙපි නො පුට්ඨො එවං බ්‍යාකරිස්සති, එවංපිස්ස මයං වාදං ආරොපෙස්සාමා’ති. තෙ සුණන්ති ‘සමණො ඛලු භො ගොතමො අමුකං නාම ගාමං වා නිගමං වා ඔසටො’ති. තෙ යෙන සමණො ගොතමො තෙනුපසඞ්කමන්ති. තෙ සමණො ගොතමො ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙති සමාදපෙති සමුත්තෙජෙති සම්පහංසෙති. තෙ සමණෙන ගොතමෙන ධම්මියා කථාය සන්දස්සිතා සමාදපිතා සමුත්තෙජිතා සම්පහංසිතා න චෙව සමණං ගොතමං පඤ්හං පුච්ඡන්ති, කුතොස්ස වාදං ආරොපෙස්සන්ති? අඤ්ඤදත්ථු සමණංයෙව ගොතමං ඔකාසං යාචන්ති අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජාය. තෙ සමණො ගොතමො පබ්බාජෙති [පබ්බාජෙති උපසම්පාදෙති (සී.)]. තෙ තත්ථ පබ්බජිතා සමානා වූපකට්ඨා අප්පමත්තා ආතාපිනො පහිතත්තා විහරන්තා නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරන්ති. තෙ එවමාහංසු – ‘මනං වත, භො, අනස්සාම, මනං වත, භො, පනස්සාම; මයඤ්හි පුබ්බෙ අස්සමණාව සමානා සමණම්හාති පටිජානිම්හ, අබ්‍රාහ්මණාව සමානා බ්‍රාහ්මණම්හාති පටිජානිම්හ, අනරහන්තොව සමානා අරහන්තම්හාති පටිජානිම්හ. ඉදානි ඛොම්හ සමණා, ඉදානි ඛොම්හ බ්‍රාහ්මණා, ඉදානි ඛොම්හ අරහන්තො’ති. යදාහං, භො, සමණෙ ගොතමෙ ඉමං චතුත්ථං පදං

අද්දසං අථාහං නිට්ඨමගමං – ‘සම්මාසම්බුද්ධො භගවා, ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො, සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො’’’ති.

‘‘යතො ඛො අහං, භො, සමණෙ ගොතමෙ ඉමානි චත්තාරි පදානි අද්දසං අථාහං නිට්ඨමගමං – ‘සම්මාසම්බුද්ධො භගවා, ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො, සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො’’’ති.

290. එවං වුත්තෙ, ජාණුස්සොණි බ්‍රාහ්මණො සබ්බසෙතා වළවාභිරථා ඔරොහිත්වා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා තික්ඛත්තුං උදානං උදානෙසි – ‘‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස; නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස; නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස. අප්පෙව නාම මයම්පි කදාචි කරහචි තෙන භොතා ගොතමෙන සද්ධිං සමාගච්ඡෙය්‍යාම, අප්පෙව නාම සියා කොචිදෙව කථාසල්ලාපො’’ති! අථ ඛො ජාණුස්සොණි බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි ; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ජාණුස්සොණි බ්‍රාහ්මණො යාවතකො අහොසි පිලොතිකෙන පරිබ්බාජකෙන සද්ධිං කථාසල්ලාපො තං සබ්බං භගවතො ආරොචෙසි. එවං වුත්තෙ, භගවා ජාණුස්සොණිං බ්‍රාහ්මණං එතදවොච – ‘‘න ඛො, බ්‍රාහ්මණ, එත්තාවතා හත්ථිපදොපමො විත්ථාරෙන පරිපූරො හොති. අපි ච, බ්‍රාහ්මණ, යථා හත්ථිපදොපමො විත්ථාරෙන පරිපූරො හොති තං සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි, භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භො’’ති ඛො ජාණුස්සොණි බ්‍රාහ්මණො භගවතො පච්චස්සොසි. භගවා එතදවොච –

291. ‘‘සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, නාගවනිකො නාගවනං පවිසෙය්‍ය. සො පස්සෙය්‍ය නාගවනෙ මහන්තං හත්ථිපදං, දීඝතො ච ආයතං, තිරියඤ්ච විත්ථතං. යො හොති කුසලො නාගවනිකො නෙව තාව නිට්ඨං ගච්ඡති – ‘මහා වත, භො, නාගො’ති. තං කිස්ස හෙතු? සන්ති හි, බ්‍රාහ්මණ, නාගවනෙ වාමනිකා නාම හත්ථිනියො මහාපදා, තාසං පෙතං පදං අස්සාති.

‘‘සො තමනුගච්ඡති. තමනුගච්ඡන්තො පස්සති නාගවනෙ මහන්තං හත්ථිපදං, දීඝතො ච ආයතං, තිරියඤ්ච විත්ථතං, උච්චා ච නිසෙවිතං. යො හොති කුසලො නාගවනිකො නෙව තාව නිට්ඨං ගච්ඡති – ‘මහා වත, භො, නාගො’ති. තං කිස්ස හෙතු? සන්ති හි, බ්‍රාහ්මණ, නාගවනෙ උච්චා කාළාරිකා නාම හත්ථිනියො මහාපදා, තාසං පෙතං පදං අස්සාති.

‘‘සො තමනුගච්ඡති. තමනුගච්ඡන්තො පස්සති නාගවනෙ මහන්තං හත්ථිපදං, දීඝතො ච ආයතං, තිරියඤ්ච විත්ථතං, උච්චා ච නිසෙවිතං, උච්චා ච දන්තෙහි ආරඤ්ජිතානි. යො හොති කුසලො නාගවනිකො නෙව තාව නිට්ඨං ගච්ඡති – ‘මහා වත, භො, නාගො’ති. තං කිස්ස හෙතු? සන්ති හි, බ්‍රාහ්මණ, නාගවනෙ උච්චා කණෙරුකා නාම හත්ථිනියො මහාපදා, තාසං පෙතං පදං අස්සාති.

‘‘සො තමනුගච්ඡති. තමනුගච්ඡන්තො පස්සති නාගවනෙ මහන්තං හත්ථිපදං, දීඝතො ච ආයතං, තිරියඤ්ච විත්ථතං, උච්චා ච නිසෙවිතං, උච්චා ච දන්තෙහි ආරඤ්ජිතානි, උච්චා ච සාඛාභඞ්ගං. තඤ්ච නාගං පස්සති රුක්ඛමූලගතං වා අබ්භොකාසගතං වා ගච්ඡන්තං වා තිට්ඨන්තං වා නිසින්නං වා නිපන්නං වා. සො නිට්ඨං ගච්ඡති – ‘අයමෙව සො මහානාගො’ති.

‘‘එවමෙව ඛො , බ්‍රාහ්මණ, ඉධ තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්‍රහ්මකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං; කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති. තං ධම්මං සුණාති ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා අඤ්ඤතරස්මිං වා කුලෙ පච්චාජාතො. සො තං ධම්මං සුත්වා තථාගතෙ සද්ධං පටිලභති. සො තෙන සද්ධාපටිලාභෙන සමන්නාගතො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘සම්බාධො ඝරාවාසො රජොපථො , අබ්භොකාසො පබ්බජ්ජා. නයිදං සුකරං අගාරං අජ්ඣාවසතා එකන්තපරිපුණ්ණං එකන්තපරිසුද්ධං සඞ්ඛලිඛිතං බ්‍රහ්මචරියං චරිතුං. යංනූනාහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍ය’න්ති. සො අපරෙන සමයෙන අප්පං වා භොගක්ඛන්ධං පහාය මහන්තං වා භොගක්ඛන්ධං පහාය අප්පං වා ඤාතිපරිවට්ටං පහාය මහන්තං වා ඤාතිපරිවට්ටං පහාය කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති.

292. ‘‘සො එවං පබ්බජිතො සමානො භික්ඛූනං සික්ඛාසාජීවසමාපන්නො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, නිහිතදණ්ඩො නිහිතසත්ථො ලජ්ජී දයාපන්නො සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී විහරති.

‘‘අදින්නාදානං පහාය අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති දින්නාදායී දින්නපාටිකඞ්ඛී. අථෙනෙන සුචිභූතෙන අත්තනා විහරති.

‘‘අබ්‍රහ්මචරියං පහාය බ්‍රහ්මචාරී හොති ආරාචාරී විරතො මෙථුනා ගාමධම්මා.

‘‘මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතො හොති සච්චවාදී සච්චසන්ධො ථෙතො [ධෙතො (ස්‍යා. කං.)] පච්චයිකො අවිසංවාදකො ලොකස්ස.

‘‘පිසුණං වාචං පහාය පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති, ඉතො සුත්වා න අමුත්‍ර අක්ඛාතා ඉමෙසං භෙදාය, අමුත්‍ර වා සුත්වා න ඉමෙසං අක්ඛාතා අමූසං භෙදාය. ඉති භින්නානං වා සන්ධාතා සහිතානං වා අනුප්පදාතා, සමග්ගාරාමො සමග්ගරතො සමග්ගනන්දී සමග්ගකරණිං වාචං භාසිතා හොති .

‘‘ඵරුසං වාචං පහාය ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති. යා සා වාචා නෙලා කණ්ණසුඛා පෙමනීයා හදයඞ්ගමා පොරී බහුජනකන්තා බහුජනමනාපා තථාරූපිං වාචං භාසිතා හොති.

‘‘සම්ඵප්පලාපං පහාය සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති කාලවාදී භූතවාදී අත්ථවාදී ධම්මවාදී විනයවාදී, නිධානවතිං වාචං භාසිතා කාලෙන සාපදෙසං පරියන්තවතිං අත්ථසංහිතං.

293. ‘‘සො බීජගාමභූතගාමසමාරම්භා පටිවිරතො හොති, එකභත්තිකො හොති රත්තූපරතො, විරතො විකාලභොජනා, නච්චගීතවාදිතවිසූකදස්සනා පටිවිරතො හොති, මාලාගන්ධවිලෙපනධාරණමණ්ඩනවිභූසනට්ඨානා පටිවිරතො හොති, උච්චාසයනමහාසයනා පටිවිරතො හොති, ජාතරූපරජතපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, ආමකධඤ්ඤපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, ආමකමංසපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, ඉත්ථිකුමාරිකපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, දාසිදාසපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, අජෙළකපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, කුක්කුටසූකරපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, හත්ථිගවාස්සවළවාපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, ඛෙත්තවත්ථුපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, දූතෙය්‍යපහිණගමනානුයොගා පටිවිරතො හොති, කයවික්කයා පටිවිරතො හොති, තුලාකූටකංසකූටමානකූටා පටිවිරතො හොති, උක්කොටනවඤ්චනනිකතිසාචියොගා පටිවිරතො හොති, ඡෙදනවධබන්ධනවිපරාමොසආලොපසහසාකාරා [සාහසාකාරා (ක.)] පටිවිරතො හොති [ඉමස්ස අනන්තරං ‘‘සො ඉමිනා අරියෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො අජ්ඣත්තං අනවජ්ජසුඛං පටිසංවෙදෙතී’’ති වචනං දීඝනිකායෙ ආගතං, තං ඉධ සන්තොසකථාවසානෙ ආගතං, සා ච සන්තොසකථා තත්ථ සතිසම්පජඤ්ඤානන්තරමෙව ආගතා].

294. ‘‘සො සන්තුට්ඨො හොති කායපරිහාරිකෙන චීවරෙන කුච්ඡිපරිහාරිකෙන පිණ්ඩපාතෙන. සො යෙන යෙනෙව පක්කමති සමාදායෙව පක්කමති. සෙය්‍යථාපි නාම පක්ඛී සකුණො යෙන යෙනෙව ඩෙති සපත්තභාරොව ඩෙති, එවමෙව භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති කායපරිහාරිකෙන චීවරෙන කුච්ඡිපරිහාරිකෙන පිණ්ඩපාතෙන. සො යෙන යෙනෙව පක්කමති සමාදායෙව පක්කමති. සො ඉමිනා අරියෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො අජ්ඣත්තං අනවජ්ජසුඛං පටිසංවෙදෙති.

295. ‘‘සො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං, චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සොතෙන සද්දං සුත්වා…පෙ.… ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා… ජිව්හාය රසං සායිත්වා… කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා… මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති මනින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සො ඉමිනා අරියෙන ඉන්ද්‍රියසංවරෙන සමන්නාගතො අජ්ඣත්තං අබ්‍යාසෙකසුඛං පටිසංවෙදෙති.

‘‘සො අභික්කන්තෙ පටික්කන්තෙ සම්පජානකාරී හොති, ආලොකිතෙ විලොකිතෙ සම්පජානකාරී හොති , සමිඤ්ජිතෙ පසාරිතෙ සම්පජානකාරී හොති, සඞ්ඝාටිපත්තචීවරධාරණෙ සම්පජානකාරී හොති, අසිතෙ පීතෙ ඛායිතෙ සායිතෙ සම්පජානකාරී හොති, උච්චාරපස්සාවකම්මෙ සම්පජානකාරී හොති, ගතෙ ඨිතෙ නිසින්නෙ සුත්තෙ ජාගරිතෙ භාසිතෙ තුණ්හීභාවෙ සම්පජානකාරී හොති.

296. ‘‘සො ඉමිනා ච අරියෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො, (ඉමාය ච අරියාය සන්තුට්ඨියා සමන්නාගතො) [( ) එත්ථන්තරෙ පාඨො ඉධ නදිස්සති, චතුක්කඞ්ගුත්තරෙ පන ඉමස්මිං ඨානෙ දිස්සති, අට්ඨකථාටීකාසු ච තදත්ථො පකාසිතො. තස්මා සො එත්ථ පටිපූරිතො] ඉමිනා ච අරියෙන ඉන්ද්‍රියසංවරෙන සමන්නාගතො, ඉමිනා ච අරියෙන සතිසම්පජඤ්ඤෙන සමන්නාගතො විවිත්තං සෙනාසනං භජති අරඤ්ඤං රුක්ඛමූලං පබ්බතං කන්දරං ගිරිගුහං සුසානං වනපත්ථං අබ්භොකාසං පලාලපුඤ්ජං. සො පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො නිසීදති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා, උජුං කායං පණිධාය, පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා. සො අභිජ්ඣං ලොකෙ පහාය විගතාභිජ්ඣෙන චෙතසා විහරති, අභිජ්ඣාය චිත්තං පරිසොධෙති. බ්‍යාපාදප්පදොසං පහාය අබ්‍යාපන්නචිත්තො විහරති, සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී බ්‍යාපාදප්පදොසා චිත්තං පරිසොධෙති. ථිනමිද්ධං පහාය විගතථිනමිද්ධො විහරති ආලොකසඤ්ඤී සතො සම්පජානො, ථිනමිද්ධා චිත්තං පරිසොධෙති. උද්ධච්චකුක්කුච්චං පහාය අනුද්ධතො විහරති, අජ්ඣත්තං වූපසන්තචිත්තො උද්ධච්චකුක්කුච්චා චිත්තං පරිසොධෙති. විචිකිච්ඡං පහාය තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විහරති අකථංකථී කුසලෙසු ධම්මෙසු, විචිකිච්ඡාය චිත්තං පරිසොධෙති.

297. ‘‘සො ඉමෙ පඤ්ච නීවරණෙ පහාය චෙතසො උපක්කිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ, විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදම්පි වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ, තථාගතපදං ඉතිපි, තථාගතනිසෙවිතං ඉතිපි, තථාගතාරඤ්ජිතං ඉතිපි. න ත්වෙව තාව අරියසාවකො නිට්ඨං ගච්ඡති – ‘සම්මාසම්බුද්ධො භගවා, ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො, සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො’ති.

‘‘පුන චපරං, බ්‍රාහ්මණ, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදම්පි වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ…පෙ…. සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො’ති.

‘‘පුන චපරං, බ්‍රාහ්මණ, භික්ඛු පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති සතො ච සම්පජානො, සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති, යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති ‘උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී’ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදම්පි වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ…පෙ…. සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො’ති.

‘‘පුන චපරං, බ්‍රාහ්මණ, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා, පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා, අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදම්පි වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ, තථාගතපදං ඉතිපි, තථාගතනිසෙවිතං ඉතිපි, තථාගතාරඤ්ජිතං ඉතිපි. න ත්වෙව තාව අරියසාවකො නිට්ඨං ගච්ඡති – ‘සම්මාසම්බුද්ධො භගවා, ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො, සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො’ති.

298. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථීදං – එකම්පි ජාතිං, ද්වෙපි ජාතියො…පෙ…. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති. ඉදම්පි වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ, තථාගතපදං ඉතිපි, තථාගතනිසෙවිතං ඉතිපි, තථාගතාරඤ්ජිතං ඉතිපි. න ත්වෙව තාව අරියසාවකො නිට්ඨං ගච්ඡති – ‘සම්මාසම්බුද්ධො භගවා, ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො, සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො’ති.

‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ සත්තානං චුතූපපාතඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන…පෙ…. යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති. ඉදම්පි වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ, තථාගතපදං ඉතිපි, තථාගතනිසෙවිතං ඉතිපි, තථාගතාරඤ්ජිතං ඉතිපි. න ත්වෙව තාව අරියසාවකො නිට්ඨං ගච්ඡති – ‘සම්මාසම්බුද්ධො භගවා, ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො, සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො’ති.

299. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ආසවානං ඛයඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො ‘ඉදං දුක්ඛ’න්ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං දුක්ඛසමුදයො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං දුක්ඛනිරොධො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං පජානාති. ‘ඉමෙ ආසවා’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං ආසවසමුදයො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං ආසවනිරොධො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං ආසවනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං පජානාති. ඉදම්පි වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ, තථාගතපදං ඉතිපි, තථාගතනිසෙවිතං ඉතිපි, තථාගතාරඤ්ජිතං ඉතිපි. න ත්වෙව තාව අරියසාවකො නිට්ඨං ගතො හොති, අපි ච ඛො නිට්ඨං ගච්ඡති – ‘සම්මාසම්බුද්ධො භගවා, ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො, සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො’ති.

‘‘තස්ස එවං ජානතො එවං පස්සතො කාමාසවාපි චිත්තං විමුච්චති , භවාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, අවිජ්ජාසවාපි චිත්තං විමුච්චති. විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාති. ඉදම්පි වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ, තථාගතපදං ඉතිපි, තථාගතනිසෙවිතං ඉතිපි, තථාගතාරඤ්ජිතං ඉතිපි. එත්තාවතා ඛො, බ්‍රාහ්මණ, අරියසාවකො නිට්ඨං ගතො හොති – ‘සම්මාසම්බුද්ධො භගවා, ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො, සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො’ති. එත්තාවතා ඛො, බ්‍රාහ්මණ, හත්ථිපදොපමො විත්ථාරෙන පරිපූරො හොතී’’ති.

එවං වුත්තෙ, ජාණුස්සොණි බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම! සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තීති; එවමෙවං භොතා ගොතමෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාමි, ධම්මඤ්ච, භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

චූළහත්ථිපදොපමසුත්තං නිට්ඨිතං සත්තමං.

8. මහාහත්ථිපදොපමසුත්තං

300. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ආවුසො භික්ඛවෙ’’ති. ‘‘ආවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා සාරිපුත්තො එතදවොච – ‘‘සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, යානි කානිචි ජඞ්ගලානං පාණානං පදජාතානි සබ්බානි තානි හත්ථිපදෙ සමොධානං ගච්ඡන්ති, හත්ථිපදං තෙසං අග්ගමක්ඛායති යදිදං මහන්තත්තෙන; එවමෙව ඛො, ආවුසො, යෙ කෙචි කුසලා ධම්මා සබ්බෙතෙ චතූසු අරියසච්චෙසු සඞ්ගහං ගච්ඡන්ති. කතමෙසු චතූසු? දුක්ඛෙ අරියසච්චෙ , දුක්ඛසමුදයෙ අරියසච්චෙ, දුක්ඛනිරොධෙ අරියසච්චෙ, දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය අරියසච්චෙ’’.

301. ‘‘කතමඤ්චාවුසො, දුක්ඛං අරියසච්චං? ජාතිපි දුක්ඛා, ජරාපි දුක්ඛා, මරණම්පි දුක්ඛං, සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසාපි දුක්ඛා, යම්පිච්ඡං න ලභති තම්පි දුක්ඛං; සංඛිත්තෙන, පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා දුක්ඛා. කතමෙ චාවුසො, පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා? සෙය්‍යථිදං – රූපුපාදානක්ඛන්ධො, වෙදනුපාදානක්ඛන්ධො, සඤ්ඤුපාදානක්ඛන්ධො, සඞ්ඛාරුපාදානක්ඛන්ධො, විඤ්ඤාණුපාදානක්ඛන්ධො.

‘‘කතමො චාවුසො, රූපුපාදානක්ඛන්ධො? චත්තාරි ච මහාභූතානි, චතුන්නඤ්ච මහාභූතානං උපාදාය රූපං.

‘‘කතමා චාවුසො, චත්තාරො මහාභූතා? පථවීධාතු, ආපොධාතු , තෙජොධාතු, වායොධාතු.

302. ‘‘කතමා චාවුසො, පථවීධාතු? පථවීධාතු සියා අජ්ඣත්තිකා, සියා බාහිරා. කතමා චාවුසො, අජ්ඣත්තිකා පථවීධාතු? යං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං කක්ඛළං ඛරිගතං උපාදින්නං, සෙය්‍යථිදං – කෙසා ලොමා නඛා දන්තා තචො මංසං න්හාරු අට්ඨි අට්ඨිමිඤ්ජං වක්කං හදයං යකනං කිලොමකං පිහකං පප්ඵාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කරීසං, යං වා පනඤ්ඤම්පි කිඤ්චි අජ්ඣත්තං පච්චත්තං කක්ඛළං ඛරිගතං උපාදින්නං. අයං වුච්චතාවුසො, අජ්ඣත්තිකා පථවීධාතු. යා චෙව ඛො පන අජ්ඣත්තිකා පථවීධාතු, යා ච බාහිරා පථවීධාතු, පථවීධාතුරෙවෙසා. ‘තං නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති – එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දිස්වා පථවීධාතුයා නිබ්බින්දති, පථවීධාතුයා චිත්තං විරාජෙති.

‘‘හොති ඛො සො, ආවුසො, සමයො යං බාහිරා ආපොධාතු පකුප්පති [පථවීධාතු පකුප්පති (ක.)]. අන්තරහිතා තස්මිං සමයෙ බාහිරා පථවීධාතු හොති. තස්සා හි නාම, ආවුසො, බාහිරාය පථවීධාතුයා තාව මහල්ලිකාය අනිච්චතා පඤ්ඤායිස්සති, ඛයධම්මතා පඤ්ඤායිස්සති, වයධම්මතා පඤ්ඤායිස්සති, විපරිණාමධම්මතා පඤ්ඤායිස්සති. කිං පනිමස්ස මත්තට්ඨකස්ස කායස්ස තණ්හුපාදින්නස්ස ‘අහන්ති වා මමන්ති වා අස්මී’ති වා? අථ ඛ්වාස්ස නොතෙවෙත්ථ හොති.

‘‘තඤ්චෙ, ආවුසො, භික්ඛුං පරෙ අක්කොසන්ති පරිභාසන්ති රොසෙන්ති විහෙසෙන්ති, සො එවං පජානාති – ‘උප්පන්නා ඛො මෙ අයං සොතසම්ඵස්සජා දුක්ඛවෙදනා . සා ච ඛො පටිච්ච, නො අපටිච්ච. කිං පටිච්ච? ඵස්සං පටිච්ච’. සො [සොපිඛො (ස්‍යා.), සොපි (ක.)] ඵස්සො අනිච්චොති පස්සති, වෙදනා අනිච්චාති පස්සති, සඤ්ඤා අනිච්චාති පස්සති, සඞ්ඛාරා අනිච්චාති පස්සති, විඤ්ඤාණං අනිච්චන්ති පස්සති. තස්ස ධාතාරම්මණමෙව චිත්තං පක්ඛන්දති පසීදති සන්තිට්ඨති අධිමුච්චති.

‘‘තඤ්චෙ, ආවුසො, භික්ඛුං පරෙ අනිට්ඨෙහි අකන්තෙහි අමනාපෙහි සමුදාචරන්ති – පාණිසම්ඵස්සෙනපි ලෙඩ්ඩුසම්ඵස්සෙනපි දණ්ඩසම්ඵස්සෙනපි සත්ථසම්ඵස්සෙනපි. සො එවං පජානාති – ‘තථාභූතො ඛො අයං කායො යථාභූතස්මිං කායෙ පාණිසම්ඵස්සාපි කමන්ති, ලෙඩ්ඩුසම්ඵස්සාපි කමන්ති, දණ්ඩසම්ඵස්සාපි කමන්ති, සත්ථසම්ඵස්සාපි කමන්ති. වුත්තං ඛො පනෙතං භගවතා කකචූපමොවාදෙ – ‘‘උභතොදණ්ඩකෙන චෙපි, භික්ඛවෙ, කකචෙන චොරා ඔචරකා අඞ්ගමඞ්ගානි ඔකන්තෙය්‍යුං, තත්‍රාපි යො මනො පදූසෙය්‍ය න මෙ සො තෙන සාසනකරො’’ති. ආරද්ධං ඛො පන මෙ වීරියං භවිස්සති අසල්ලීනං, උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා, පස්සද්ධො කායො අසාරද්ධො, සමාහිතං චිත්තං එකග්ගං. කාමං දානි ඉමස්මිං කායෙ පාණිසම්ඵස්සාපි කමන්තු, ලෙඩ්ඩුසම්ඵස්සාපි කමන්තු, දණ්ඩසම්ඵස්සාපි කමන්තු, සත්ථසම්ඵස්සාපි කමන්තු, කරීයති හිදං බුද්ධානං සාසන’න්ති.

‘‘තස්ස චෙ, ආවුසො, භික්ඛුනො එවං බුද්ධං අනුස්සරතො එවං ධම්මං අනුස්සරතො එවං සඞ්ඝං අනුස්සරතො උපෙක්ඛා කුසලනිස්සිතා න සණ්ඨාති. සො තෙන සංවිජ්ජති සංවෙගං ආපජ්ජති – ‘අලාභා වත මෙ, න වත මෙ ලාභා, දුල්ලද්ධං වත මෙ, න වත මෙ සුලද්ධං, යස්ස මෙ එවං බුද්ධං අනුස්සරතො, එවං ධම්මං අනුස්සරතො, එවං සඞ්ඝං අනුස්සරතො, උපෙක්ඛා කුසලනිස්සිතා න සණ්ඨාතී’ති. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, සුණිසා සසුරං දිස්වා සංවිජ්ජති සංවෙගං ආපජ්ජති; එවමෙව ඛො, ආවුසො, තස්ස චෙ භික්ඛුනො එවං බුද්ධං අනුස්සරතො, එවං ධම්මං අනුස්සරතො, එවං සඞ්ඝං අනුස්සරතො, උපෙක්ඛා කුසලනිස්සිතා න සණ්ඨාති, සො තෙන සංවිජ්ජති සංවෙගං ආපජ්ජති – ‘අලාභා වත මෙ න වත මෙ ලාභා, දුල්ලද්ධං වත මෙ, න වත මෙ සුලද්ධං, යස්ස මෙ එවං බුද්ධං අනුස්සරතො එවං ධම්මං අනුස්සරතො, එවං සඞ්ඝං අනුස්සරතො, උපෙක්ඛා කුසලනිස්සිතා න සණ්ඨාතී’ති. තස්ස චෙ, ආවුසො, භික්ඛුනො එවං බුද්ධං අනුස්සරතො, එවං ධම්මං අනුස්සරතො, එවං සඞ්ඝං අනුස්සරතො උපෙක්ඛා කුසලනිස්සිතා සණ්ඨාති, සො තෙන අත්තමනො හොති. එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, භික්ඛුනො බහුකතං හොති.

303. ''කතමා චාවුසො, ආපොධාතු? ආපොධාතු සියා අජ්ඣත්තිකා, සියා බාහිරා. කතමා චාවුසො අජ්ඣත්තිකා ආපොධාතු? යං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං ආපො ආපොගතං උපාදින්නං, සෙය්‍යථිදං – පිත්තං සෙම්හං පුබ්බො ලොහිතං සෙදො මෙදො අස්සු වසා ඛෙළො සිඞ්ඝාණිකා ලසිකා මුත්තං, යං වා පනඤ්ඤම්පි කිඤ්චි අජ්ඣත්තං පච්චත්තං ආපො ආපොගතං උපාදින්නං – අයං වුච්චතාවුසො, අජ්ඣත්තිකා ආපොධාතු. යා චෙව ඛො පන අජ්ඣත්තිකා ආපොධාතු යා ච බාහිරා ආපොධාතු, ආපොධාතුරෙවෙසා. 'තං නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා'ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දිස්වා ආපොධාතුයා නිබ්බින්දති, ආපොධාතුයා චිත්තං විරාජෙති.

''හොති ඛො සො, ආවුසො, සමයො යං බාහිරා ආපොධාතු පකුප්පති. සා ගාමම්පි වහති, නිගමම්පි වහති, නගරම්පි වහති, ජනපදම්පි වහති, ජනපදපදෙසම්පි වහති. හොති ඛො සො, ආවුසො, සමයො යං මහාසමුද්දෙ යොජනසතිකානිපි උදකානි ඔගච්ඡන්ති, ද්වියොජනසතිකානිපි උදකානි ඔගච්ඡන්ති, තියොජනසතිකානිපි උදකානි ඔගච්ඡන්ති, චතුයොජනසතිකානිපි උදකානි ඔගච්ඡන්ති, පඤ්චයොජනසතිකානිපි උදකානි ඔගච්ඡන්ති, ඡයොජනසතිකානිපි උදකානි ඔගච්ඡන්ති, සත්තයොජනසතිකානිපි උදකානි ඔගච්ඡන්ති. හොති ඛො සො, ආවුසො, සමයො යං මහාසමුද්දෙ සත්තතාලම්පි උදකං සණ්ඨාති, ඡත්තාලම්පි උදකං සණ්ඨාති, පඤ්චතාලම්පි උදකං සණ්ඨාති, චතුත්තාලම්පි උදකං සණ්ඨාති, තිතාලම්පි උදකං සණ්ඨාති, ද්විතාලම්පි උදකං සණ්ඨාති, තාලමත්තම්පි [තාලංපි (සී.)] උදකං සණ්ඨාති. හොති ඛො සො, ආවුසො, සමයො යං මහාසමුද්දෙ සත්තපොරිසම්පි උදකං සණ්ඨාති, ඡප්පොරිසම්පි උදකං සණ්ඨාති, පඤ්චපොරිසම්පි උදකං සණ්ඨාති, චතුප්පොරිසම්පි උදකං සණ්ඨාති, තිපොරිසම්පි උදකං සණ්ඨාති, ද්විපොරිසම්පි උදකං සණ්ඨාති, පොරිසමත්තම්පි [පොරිසංපි (සී.)] උදකං සණ්ඨාති. හොති ඛො සො, ආවුසො, සමයො යං මහාසමුද්දෙ අඩ්ඪපොරිසම්පි උදකං සණ්ඨාති, කටිමත්තම්පි උදකං සණ්ඨාති, ජාණුකමත්තම්පි උදකං සණ්ඨාති, ගොප්ඵකමත්තම්පි උදකං සණ්ඨාති. හොති ඛො සො, ආවුසො, සමයො, යං මහාසමුද්දෙ අඞ්ගුලිපබ්බතෙමනමත්තම්පි උදකං න හොති. තස්සා හි නාම, ආවුසො, බාහිරාය ආපොධාතුයා තාව මහල්ලිකාය අනිච්චතා පඤ්ඤායිස්සති, ඛයධම්මතා පඤ්ඤායිස්සති, වයධම්මතා පඤ්ඤායිස්සති, විපරිණාමධම්මතා පඤ්ඤායිස්සති. කිං පනිමස්ස මත්තට්ඨකස්ස කායස්ස තණ්හුපාදින්නස්ස 'අහන්ති වා මමන්ති වා අස්මීති' වා? අථ ඛ්වාස්ස නොතෙවෙත්ථ හොති… පෙ…. තස්ස චෙ, ආවුසො, භික්ඛුනො එවං බුද්ධං අනුස්සරතො, එවං ධම්මං අනුස්සරතො, එවං සඞ්ඝං අනුස්සරතො උපෙක්ඛා කුසලනිස්සිතා සණ්ඨාති. සො තෙන අත්තමනො හොති. එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, භික්ඛුනො බහුකතං හොති.

304. ''කතමා චාවුසො, තෙජොධාතු? තෙජොධාතු සියා අජ්ඣත්තිකා, සියා බාහිරා. කතමා චාවුසො, අජ්ඣත්තිකා තෙජොධාතු? යං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං තෙජො තෙජොගතං උපාදින්නං, සෙය්‍යථිදං – යෙන ච සන්තප්පති, යෙන ච ජීරීයති, යෙන ච පරිඩය්හති, යෙන ච අසිතපීතඛායිතසායිතං සම්මා පරිණාමං ගච්ඡති, යං වා පනඤ්ඤම්පි කිඤ්චි අජ්ඣත්තං පච්චත්තං තෙජො තෙජොගතං උපාදින්නං – අයං වුච්චතාවුසො, අජ්ඣත්තිකා තෙජොධාතු. යා චෙව ඛො පන අජ්ඣත්තිකා තෙජොධාතු යා ච බාහිරා තෙජොධාතු, තෙජොධාතුරෙවෙසා. 'තං නෙතං මම , නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා'ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දිස්වා තෙජොධාතුයා නිබ්බින්දති, තෙජොධාතුයා චිත්තං විරාජෙති.

''හොති ඛො සො, ආවුසො, සමයො යං බාහිරා තෙජොධාතු පකුප්පති. සා ගාමම්පි දහති, නිගමම්පි දහති, නගරම්පි දහති, ජනපදම්පි දහති, ජනපදපදෙසම්පි දහති. සා හරිතන්තං වා පන්ථන්තං වා සෙලන්තං වා උදකන්තං වා රමණීයං වා භූමිභාගං ආගම්ම අනාහාරා නිබ්බායති. හොති ඛො සො, ආවුසො, සමයො යං කුක්කුටපත්තෙනපි න්හාරුදද්දුලෙනපි අග්ගිං ගවෙසන්ති . තස්සා හි නාම, ආවුසො, බාහිරාය තෙජොධාතුයා තාව මහල්ලිකාය අනිච්චතා පඤ්ඤායිස්සති, ඛයධම්මතා පඤ්ඤායිස්සති, වයධම්මතා පඤ්ඤායිස්සති, විපරිණාමධම්මතා පඤ්ඤායිස්සති. කිං පනිමස්ස මත්තට්ඨකස්ස කායස්ස තණ්හුපාදින්නස්ස 'අහන්ති වා මමන්ති වා අස්මී'ති වා? අථ ඛ්වාස්ස නොතෙවෙත්ථ හොති…පෙ…. තස්ස චෙ, ආවුසො, භික්ඛුනො එවං බුද්ධං අනුස්සරතො එවං ධම්මං අනුස්සරතො එවං සඞ්ඝං අනුස්සරතො උපෙක්ඛා කුසලනිස්සිතා සණ්ඨාති, සො තෙන අත්තමනො හොති. එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, භික්ඛුනො බහුකතං හොති.

305. ''කතමා චාවුසො, වායොධාතු? වායොධාතු සියා අජ්ඣත්තිකා, සියා බාහිරා. කතමා චාවුසො, අජ්ඣත්තිකා වායොධාතු? යං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං වායො වායොගතං උපාදින්නං, සෙය්‍යථිදං – උද්ධඞ්ගමා වාතා, අධොගමා වාතා, කුච්ඡිසයා වාතා, කොට්ඨාසයා [කොට්ඨසයා (සී. පී.)] වාතා, අඞ්ගමඞ්ගානුසාරිනො වාතා, අස්සාසො පස්සාසො ඉති, යං වා පනඤ්ඤම්පි කිඤ්චි අජ්ඣත්තං පච්චත්තං වායො වායොගතං උපාදින්නං – අයං වුච්චතාවුසො, අජ්ඣත්තිකා වායොධාතු. යා චෙව ඛො පන අජ්ඣත්තිකා වායොධාතු, යා ච බාහිරා වායොධාතු, වායොධාතුරෙවෙසා. 'තං නෙතං මම නෙසොහමස්මි න මෙසො අත්තා'ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දිස්වා වායොධාතුයා නිබ්බින්දති වායොධාතුයා චිත්තං විරාජෙති.

''හොති ඛො සො, ආවුසො, සමයො යං බාහිරා වායොධාතු පකුප්පති. සා ගාමම්පි වහති, නිගමම්පි වහති, නගරම්පි වහති, ජනපදම්පි වහති, ජනපදපදෙසම්පි වහති. හොති ඛො සො, ආවුසො, සමයො යං ගිම්හානං පච්ඡිමෙ මාසෙ තාලවණ්ටෙනපි විධූපනෙනපි වාතං පරියෙසන්ති, ඔස්සවනෙපි තිණානි න ඉච්ඡන්ති. තස්සා හි නාම, ආවුසො, බාහිරාය වායොධාතුයා තාව මහල්ලිකාය අනිච්චතා පඤ්ඤායිස්සති, ඛයධම්මතා පඤ්ඤායිස්සති, වයධම්මතා

පඤ්ඤායිස්සති, විපරිණාමධම්මතා පඤ්ඤායිස්සති. කිං පනිමස්ස මත්තට්ඨකස්ස කායස්ස තණ්හුපාදින්නස්ස ‘අහන්ති වා මමන්ති වා අස්මී’ති වා? අථ ඛ්වාස්ස නොතෙවෙත්ථ හොති.

‘‘තඤ්චෙ, ආවුසො, භික්ඛුං පරෙ අක්කොසන්ති පරිභාසන්ති රොසෙන්ති විහෙසෙන්ති. සො එවං පජානාති, උප්පන්නා ඛො මෙ අයං සොතසම්ඵස්සජා දුක්ඛා වෙදනා. සා ච ඛො පටිච්ච, නො අපටිච්ච. කිං පටිච්ච? ඵස්සං පටිච්ච. සොපි ඵස්සො අනිච්චොති පස්සති, වෙදනා අනිච්චාති පස්සති , සඤ්ඤා අනිච්චාති පස්සති, සඞ්ඛාරා අනිච්චාති පස්සති, විඤ්ඤාණං අනිච්චන්ති පස්සති. තස්ස ධාතාරම්මණමෙව චිත්තං පක්ඛන්දති පසීදති සන්තිට්ඨති අධිමුච්චති.

‘‘තඤ්චෙ, ආවුසො, භික්ඛුං පරෙ අනිට්ඨෙහි අකන්තෙහි අමනාපෙහි සමුදාචරන්ති, පාණිසම්ඵස්සෙනපි ලෙඩ්ඩුසම්ඵස්සෙනපි දණ්ඩසම්ඵස්සෙනපි සත්ථසම්ඵස්සෙනපි. සො එවං පජානාති ‘තථාභූතො ඛො අයං කායො යථාභූතස්මිං කායෙ පාණිසම්ඵස්සාපි කමන්ති, ලෙඩ්ඩුසම්ඵස්සාපි කමන්ති, දණ්ඩසම්ඵස්සාපි කමන්ති, සත්ථසම්ඵස්සාපි කමන්ති. වුත්තං ඛො පනෙතං භගවතා කකචූපමොවාදෙ ‘‘උභතොදණ්ඩකෙන චෙපි, භික්ඛවෙ, කකචෙන චොරා ඔචරකා අඞ්ගමඞ්ගානි ඔකන්තෙය්‍යුං. තත්‍රාපි යො මනො පදූසෙය්‍ය, න මෙ සො තෙන සාසනකරො’’ති. ආරද්ධං ඛො පන මෙ වීරියං භවිස්සති අසල්ලීනං, උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා, පස්සද්ධො කායො අසාරද්ධො, සමාහිතං චිත්තං එකග්ගං. කාමං දානි ඉමස්මිං කායෙ පාණිසම්ඵස්සාපි කමන්තු, ලෙඩ්ඩුසම්ඵස්සාපි කමන්තු, දණ්ඩසම්ඵස්සාපි කමන්තු, සත්ථසම්ඵස්සාපි කමන්තු. කරීයති හිදං බුද්ධානං සාසන’න්ති.

‘‘තස්ස චෙ, ආවුසො, භික්ඛුනො එවං බුද්ධං අනුස්සරතො, එවං ධම්මං අනුස්සරතො, එවං සඞ්ඝං අනුස්සරතො උපෙක්ඛා කුසලනිස්සිතා න සණ්ඨාති. සො තෙන සංවිජ්ජති සංවෙගං ආපජ්ජති – ‘අලාභා වත මෙ, න වත මෙ ලාභා, දුල්ලද්ධං වත මෙ, න වත මෙ සුලද්ධං. යස්ස මෙ එවං බුද්ධං අනුස්සරතො, එවං ධම්මං අනුස්සරතො, එවං සඞ්ඝං අනුස්සරතො උපෙක්ඛා කුසලනිස්සිතා න සණ්ඨාතී’ති. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, සුණිසා සසුරං දිස්වා සංවිජ්ජති සංවෙගං ආපජ්ජති; එවමෙව ඛො, ආවුසො, තස්ස චෙ භික්ඛුනො එවං බුද්ධං අනුස්සරතො, එවං ධම්මං අනුස්සරතො, එවං සඞ්ඝං අනුස්සරතො, උපෙක්ඛා කුසලනිස්සිතා න සණ්ඨාති. සො තෙන සංවිජ්ජති සංවෙගං ආපජ්ජති – ‘අලාභා වත මෙ, න වත මෙ ලාභා, දුල්ලද්ධං වත මෙ, න වත මෙ සුලද්ධං. යස්ස මෙ එවං බුද්ධං අනුස්සරතො, එවං ධම්මං අනුස්සරතො, එවං සඞ්ඝං අනුස්සරතො, උපෙක්ඛා කුසලනිස්සිතා න සණ්ඨාතී’ති. තස්ස චෙ, ආවුසො, භික්ඛුනො එවං බුද්ධං අනුස්සරතො, එවං ධම්මං අනුස්සරතො, එවං සඞ්ඝං අනුස්සරතො, උපෙක්ඛා කුසලනිස්සිතා සණ්ඨාති, සො තෙන අත්තමනො හොති. එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, භික්ඛුනො බහුකතං හොති.

306. ‘‘සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, කට්ඨඤ්ච පටිච්ච වල්ලිඤ්ච පටිච්ච තිණඤ්ච පටිච්ච මත්තිකඤ්ච පටිච්ච ආකාසො පරිවාරිතො අගාරං ත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති; එවමෙව ඛො, ආවුසො, අට්ඨිඤ්ච පටිච්ච න්හාරුඤ්ච පටිච්ච මංසඤ්ච පටිච්ච චම්මඤ්ච පටිච්ච ආකාසො පරිවාරිතො රූපං ත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති. අජ්ඣත්තිකඤ්චෙව, ආවුසො, චක්ඛුං අපරිභින්නං හොති, බාහිරා ච රූපා න ආපාථං ආගච්ඡන්ති, නො ච තජ්ජො සමන්නාහාරො හොති, නෙව තාව තජ්ජස්ස විඤ්ඤාණභාගස්ස පාතුභාවො හොති. අජ්ඣත්තිකඤ්චෙව [අජ්ඣත්තිකඤ්චෙ (සී. ස්‍යා. පී.), අජ්ඣත්තිකඤ්චෙපි (?)], ආවුසො, චක්ඛුං අපරිභින්නං හොති බාහිරා ච රූපා ආපාථං ආගච්ඡන්ති, නො ච තජ්ජො සමන්නාහාරො හොති, නෙව තාව තජ්ජස්ස විඤ්ඤාණභාගස්ස පාතුභාවො හොති. යතො ච ඛො, ආවුසො, අජ්ඣත්තිකඤ්චෙව චක්ඛුං අපරිභින්නං හොති, බාහිරා ච රූපා ආපාථං ආගච්ඡන්ති, තජ්ජො ච සමන්නාහාරො හොති. එවං තජ්ජස්ස විඤ්ඤාණභාගස්ස පාතුභාවො හොති. යං තථාභූතස්ස රූපං තං රූපුපාදානක්ඛන්ධෙ සඞ්ගහං ගච්ඡති, යා තථාභූතස්ස වෙදනා සා වෙදනුපාදානක්ඛන්ධෙ සඞ්ගහං ගච්ඡති, යා තථාභූතස්ස සඤ්ඤා සා සඤ්ඤුපාදානක්ඛන්ධෙ සඞ්ගහං ගච්ඡති, යෙ තථාභූතස්ස සඞ්ඛාරා තෙ සඞ්ඛාරුපාදානක්ඛන්ධෙ සඞ්ගහං ගච්ඡන්ති, යං තථාභූතස්ස විඤ්ඤාණං තං විඤ්ඤාණුපාදානක්ඛන්ධෙ සඞ්ගහං ගච්ඡති.

‘‘සො එවං පජානාති – ‘එවඤ්හි කිර ඉමෙසං පඤ්චන්නං උපාදානක්ඛන්ධානං සඞ්ගහො සන්නිපාතො සමවායො හොති. වුත්තං ඛො පනෙතං භගවතා – ‘යො පටිච්චසමුප්පාදං පස්සති සො ධම්මං පස්සති; යො ධම්මං පස්සති සො පටිච්චසමුප්පාදං පස්සතී’ති. පටිච්චසමුප්පන්නා ඛො පනිමෙ යදිදං පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා. යො ඉමෙසු පඤ්චසු උපාදානක්ඛන්ධෙසු ඡන්දො ආලයො අනුනයො අජ්ඣොසානං සො දුක්ඛසමුදයො. යො ඉමෙසු පඤ්චසු උපාදානක්ඛන්ධෙසු ඡන්දරාගවිනයො ඡන්දරාගප්පහානං, සො දුක්ඛනිරොධො’ති. එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, භික්ඛුනො බහුකතං හොති.

‘‘අජ්ඣත්තිකඤ්චෙව, ආවුසො, සොතං අපරිභින්නං හොති…පෙ…. ඝානං අපරිභින්නං හොති… ජිව්හා අපරිභින්නා හොති… කායො අපරිභින්නො හොති… මනො අපරිභින්නො හොති, බාහිරා ච ධම්මා න ආපාථං ආගච්ඡන්ති නො ච තජ්ජො සමන්නාහාරො හොති, නෙව තාව තජ්ජස්ස විඤ්ඤාණභාගස්ස පාතුභාවො හොති. අජ්ඣත්තිකො චෙව, ආවුසො, මනො අපරිභින්නො හොති, බාහිරා ච ධම්මා ආපාථං ආගච්ඡන්ති, නො ච තජ්ජො සමන්නාහාරො හොති, නෙව තාව තජ්ජස්ස විඤ්ඤාණභාගස්ස පාතුභාවො හොති. යතො ච ඛො, ආවුසො, අජ්ඣත්තිකො චෙව මනො අපරිභින්නො හොති, බාහිරා ච ධම්මා ආපාථං ආගච්ඡන්ති, තජ්ජො ච සමන්නාහාරො හොති, එවං තජ්ජස්ස විඤ්ඤාණභාගස්ස පාතුභාවො හොති. යං තථාභූතස්ස රූපං තං රූපුපාදානක්ඛන්ධෙ සඞ්ගහං ගච්ඡති, යා තථාභූතස්ස වෙදනා සා වෙදනුපාදානක්ඛන්ධෙ සඞ්ගහං ගච්ඡති, යා තථාභූතස්ස සඤ්ඤා සා සඤ්ඤුපාදානක්ඛන්ධෙ සඞ්ගහං ගච්ඡති, යෙ තථාභූතස්ස සඞ්ඛාරා තෙ සඞ්ඛාරුපාදානක්ඛන්ධෙ සඞ්ගහං ගච්ඡන්ති, යං

තථාභූතස්ස විඤ්ඤාණං තං විඤ්ඤාණුපාදානක්ඛන්ධෙ සඞ්ගහං ගච්ඡති. සො එවං පජානාති – ‘එවඤ්හි කිර ඉමෙසං පඤ්චන්නං උපාදානක්ඛන්ධානං සඞ්ගහො සන්නිපාතො සමවායො හොති. වුත්තං ඛො පනෙතං භගවතා – ‘‘යො පටිච්චසමුප්පාදං පස්සති සො ධම්මං පස්සති; යො ධම්මං පස්සති සො පටිච්චසමුප්පාදං පස්සතී’’ති. පටිච්චසමුප්පන්නා ඛො පනිමෙ යදිදං පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා. යො ඉමෙසු පඤ්චසු උපාදානක්ඛන්ධෙසු ඡන්දො ආලයො අනුනයො අජ්ඣොසානං සො දුක්ඛසමුදයො. යො ඉමෙසු පඤ්චසු උපාදානක්ඛන්ධෙසු ඡන්දරාගවිනයො ඡන්දරාගප්පහානං සො දුක්ඛනිරොධො’ති. එත්තාවතාපි ඛො, ආවුසො, භික්ඛුනො බහුකතං හොතී’’ති.

ඉදමවොච ආයස්මා සාරිපුත්තො. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

මහාහත්ථිපදොපමසුත්තං නිට්ඨිතං අට්ඨමං.

9. මහාසාරොපමසුත්තං

307. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ අචිරපක්කන්තෙ දෙවදත්තෙ. තත්‍ර ඛො භගවා දෙවදත්තං ආරබ්භ භික්ඛූ ආමන්තෙසි –

‘‘ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො කුලපුත්තො සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති – ‘ඔතිණ්ණොම්හි ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි, දුක්ඛොතිණ්ණො දුක්ඛපරෙතො, අප්පෙව නාම ඉමස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස අන්තකිරියා පඤ්ඤායෙථා’ති. සො එවං පබ්බජිතො සමානො ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බත්තෙති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන අත්තමනො හොති පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන අත්තානුක්කංසෙති පරං වම්භෙති – ‘අහමස්මි ලාභසක්කාරසිලොකවා [ලාභී සිලොකවා (සී. පී.), ලාභී සක්කාර සිලොකවා (ස්‍යා.)], ඉමෙ පනඤ්ඤෙ භික්ඛූ අප්පඤ්ඤාතා අප්පෙසක්ඛා’ති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන මජ්ජති පමජ්ජති පමාදං ආපජ්ජති, පමත්තො සමානො දුක්ඛං විහරති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො අතික්කම්මෙව සාරං අතික්කම්ම ඵෙග්ගුං අතික්කම්ම තචං අතික්කම්ම පපටිකං, සාඛාපලාසං ඡෙත්වා ආදාය පක්කමෙය්‍ය ‘සාර’න්ති මඤ්ඤමානො. තමෙනං චක්ඛුමා පුරිසො දිස්වා එවං වදෙය්‍ය – ‘න වතායං භවං පුරිසො අඤ්ඤාසි සාරං, න අඤ්ඤාසි ඵෙග්ගුං, න අඤ්ඤාසි තචං, න අඤ්ඤාසි පපටිකං, න අඤ්ඤාසි සාඛාපලාසං. තථා හයං [තථාපායං (ක.)] භවං පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො අතික්කම්මෙව සාරං අතික්කම්ම ඵෙග්ගුං අතික්කම්ම තචං අතික්කම්ම පපටිකං, සාඛාපලාසං ඡෙත්වා ආදාය පක්කන්තො ‘සාර’න්ති මඤ්ඤමානො. යඤ්චස්ස සාරෙන සාරකරණීයං තඤ්චස්ස අත්ථං නානුභවිස්සතී’ති. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො කුලපුත්තො සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති – ඔතිණ්ණොම්හි ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි, දුක්ඛොතිණ්ණො දුක්ඛපරෙතො , අප්පෙව නාම ඉමස්ස කෙවලස්ස අන්තකිරියා පඤ්ඤායෙථා’ති. සො එවං පබ්බජිතො සමානො ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බත්තෙති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන අත්තමනො හොති පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන අත්තානුක්කංසෙති, පරං වම්භෙති ‘අහමස්මි ලාභසක්කාරසිලොකවා, ඉමෙ පනඤ්ඤෙ භික්ඛූ අප්පඤ්ඤාතා අප්පෙසක්ඛා’ති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන මජ්ජති පමජ්ජති පමාදං ආපජ්ජති, පමත්තො සමානො දුක්ඛං විහරති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සාඛාපලාසං අග්ගහෙසි බ්‍රහ්මචරියස්ස; තෙන ච වොසානං ආපාදි.

308. ‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චො කුලපුත්තො සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති – ‘ඔතිණ්ණොම්හි ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි, දුක්ඛොතිණ්ණො දුක්ඛපරෙතො, අප්පෙව නාම ඉමස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස අන්තකිරියා පඤ්ඤායෙථා’ති. සො එවං පබ්බජිතො සමානො ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බත්තෙති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තමනො හොති න පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න මජ්ජති නප්පමජ්ජති න පමාදං ආපජ්ජති. අප්පමත්තො සමානො සීලසම්පදං ආරාධෙති. සො තාය සීලසම්පදාය අත්තමනො හොති පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තාය සීලසම්පදාය අත්තානුක්කංසෙති, පරං වම්භෙති – ‘අහමස්මි සීලවා කල්‍යාණධම්මො, ඉමෙ පනඤ්ඤෙ භික්ඛූ දුස්සීලා පාපධම්මා’ති. සො තාය සීලසම්පදාය මජ්ජති පමජ්ජති පමාදං ආපජ්ජති, පමත්තො සමානො දුක්ඛං විහරති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො අතික්කම්මෙව සාරං අතික්කම්ම ඵෙග්ගුං අතික්කම්ම තචං, පපටිකං ඡෙත්වා ආදාය පක්කමෙය්‍ය ‘සාර’න්ති මඤ්ඤමානො. තමෙනං චක්ඛුමා පුරිසො දිස්වා එවං වදෙය්‍ය – ‘න වතායං භවං පුරිසො අඤ්ඤාසි සාරං, න අඤ්ඤාසි ඵෙග්ගුං, න අඤ්ඤාසි තචං, න අඤ්ඤාසි පපටිකං, න අඤ්ඤාසි සාඛාපලාසං. තථා හයං භවං පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො අතික්කම්මෙව සාරං

අතික්කම්ම ඵෙග්ගුං අතික්කම්ම තචං, පපටිකං ඡෙත්වා ආදාය පක්කන්තො ‘සාර’න්ති මඤ්ඤමානො; යඤ්චස්ස සාරෙන සාරකරණීයං තඤ්චස්ස අත්ථං නානුභවිස්සතී’ති.

‘‘එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො කුලපුත්තො සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති – ‘ඔතිණ්ණොම්හි ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි, දුක්ඛොතිණ්ණො දුක්ඛපරෙතො, අප්පෙව නාම ඉමස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස අන්තකිරියා පඤ්ඤායෙථා’’ති. සො එවං පබ්බජිතො සමානො ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බත්තෙති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තමනො හොති න පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න මජ්ජති නප්පමජ්ජති න පමාදං ආපජ්ජති. අප්පමත්තො සමානො සීලසම්පදං ආරාධෙති. සො තාය සීලසම්පදාය අත්තමනො හොති පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තාය සීලසම්පදාය අත්තානුක්කංසෙති, පරං වම්භෙති – ‘අහමස්මි සීලවා කල්‍යාණධම්මො, ඉමෙ පනඤ්ඤෙ භික්ඛූ දුස්සීලා පාපධම්මා’ති. සො තාය සීලසම්පදාය මජ්ජති පමජ්ජති පමාදං ආපජ්ජති, පමත්තො සමානො දුක්ඛං විහරති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පපටිකං අග්ගහෙසි බ්‍රහ්මචරියස්ස; තෙන ච වොසානං ආපාදි.

309. ‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චො කුලපුත්තො සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති – ‘ඔතිණ්ණොම්හි ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි, දුක්ඛොතිණ්ණො දුක්ඛපරෙතො, අප්පෙව නාම ඉමස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස අන්තකිරියා පඤ්ඤායෙථා’ති. සො එවං පබ්බජිතො සමානො ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බත්තෙති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තමනො හොති න පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න මජ්ජති නප්පමජ්ජති න පමාදං ආපජ්ජති, අප්පමත්තො සමානො සීලසම්පදං ආරාධෙති. සො තාය සීලසම්පදාය අත්තමනො හොති නො ච ඛො පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තාය සීලසම්පදාය න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. සො තාය සීලසම්පදාය න මජ්ජති නප්පමජ්ජති න පමාදං ආපජ්ජති. අප්පමත්තො සමානො සමාධිසම්පදං ආරාධෙති . සො තාය සමාධිසම්පදාය අත්තමනො හොති පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තාය සමාධිසම්පදාය අත්තානුක්කංසෙති, පරං වම්භෙති – ‘අහමස්මි සමාහිතො එකග්ගචිත්තො, ඉමෙ පනඤ්ඤෙ භික්ඛූ අසමාහිතා විබ්භන්තචිත්තා’ති. සො තාය සමාධිසම්පදාය මජ්ජති පමජ්ජති පමාදං ආපජ්ජති, පමත්තො සමානො දුක්ඛං විහරති.

‘‘සෙය්‍යථාපි , භික්ඛවෙ, පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො අතික්කම්මෙව සාරං අතික්කම්ම ඵෙග්ගුං තචං ඡෙත්වා ආදාය පක්කමෙය්‍ය ‘සාර’න්ති මඤ්ඤමානො. තමෙනං චක්ඛුමා පුරිසො දිස්වා එවං වදෙය්‍ය ‘න වතායං භවං පුරිසො අඤ්ඤාසි සාරං , න අඤ්ඤාසි ඵෙග්ගුං, න අඤ්ඤාසි තචං, න අඤ්ඤාසි පපටිකං, න අඤ්ඤාසි සාඛාපලාසං. තථා හයං භවං පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො අතික්කම්මෙව සාරං අතික්කම්ම ඵෙග්ගුං තචං ඡෙත්වා ආදාය පක්කන්තො ‘සාර’න්ති මඤ්ඤමානො. යඤ්චස්ස සාරෙන සාරකරණීයං තඤ්චස්ස අත්ථං නානුභවිස්සතී’ති.

‘‘එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො කුලපුත්තො සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති – ‘ඔතිණ්ණොම්හි ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි, දුක්ඛොතිණ්ණො දුක්ඛපරෙතො, අප්පෙව නාම ඉමස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස අන්තකිරියා පඤ්ඤායෙථා’’ති. සො එවං පබ්බජිතො සමානො ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බත්තෙති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තමනො හොති න පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න මජ්ජති නප්පමජ්ජති න පමාදං ආපජ්ජති, අප්පමත්තො සමානො සීලසම්පදං ආරාධෙති. සො තාය සීලසම්පදාය අත්තමනො හොති නො ච ඛො පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තාය සීලසම්පදාය න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. සො තාය සීලසම්පදාය න මජ්ජති නප්පමජ්ජති න පමාදං ආපජ්ජති, අප්පමත්තො සමානො සමාධිසම්පදං ආරාධෙති. සො තාය සමාධිසම්පදාය අත්තමනො හොති පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තාය සමාධිසම්පදාය අත්තානුක්කංසෙති, පරං වම්භෙති – ‘අහමස්මි සමාහිතො එකග්ගචිත්තො, ඉමෙ පනඤ්ඤෙ භික්ඛූ අසමාහිතා විබ්භන්තචිත්තා’ති. සො තාය සමාධිසම්පදාය මජ්ජති පමජ්ජති පමාදං ආපජ්ජති, පමත්තො සමානො දුක්ඛං විහරති. අයං වුච්චති , භික්ඛවෙ, භික්ඛු තචං අග්ගහෙසි බ්‍රහ්මචරියස්ස; තෙන ච වොසානං ආපාදි.

310. ‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චො කුලපුත්තො සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති – ‘ඔතිණ්ණොම්හි ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි, දුක්ඛොතිණ්ණො දුක්ඛපරෙතො, අප්පෙව නාම ඉමස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස අන්තකිරියා පඤ්ඤායෙථා’ති. සො එවං පබ්බජිතො සමානො ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බත්තෙති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තමනො හොති න පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න මජ්ජති නප්පමජ්ජති න පමාදං ආපජ්ජති. අප්පමත්තො සමානො සීලසම්පදං ආරාධෙති. සො තාය සීලසම්පදාය අත්තමනො හොති, නො ච ඛො පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තාය සීලසම්පදාය න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. සො තාය සීලසම්පදාය න මජ්ජති නප්පමජ්ජති න පමාදං

ආපජ්ජති, අප්පමත්තො සමානො සමාධිසම්පදං ආරාධෙති. සො තාය සමාධිසම්පදාය අත්තමනො හොති, නො ච ඛො පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තාය සමාධිසම්පදාය න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. සො තාය සමාධිසම්පදාය න මජ්ජති නප්පමජ්ජති න පමාදං ආපජ්ජති අප්පමත්තො සමානො ඤාණදස්සනං ආරාධෙති. සො තෙන ඤාණදස්සනෙන අත්තමනො හොති පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තෙන ඤාණදස්සනෙන අත්තානුක්කංසෙති, පරං වම්භෙති – ‘අහමස්මි ජානං පස්සං විහරාමි. ඉමෙ පනඤ්ඤෙ භික්ඛූ අජානං අපස්සං විහරන්තී’ති. සො තෙන ඤාණදස්සනෙන මජ්ජති පමජ්ජති පමාදං ආපජ්ජති, පමත්තො සමානො දුක්ඛං විහරති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො අතික්කම්මෙව සාරං ඵෙග්ගුං ඡෙත්වා ආදාය පක්කමෙය්‍ය ‘සාර’න්ති මඤ්ඤමානො. තමෙනං චක්ඛුමා පුරිසො දිස්වා එවං වදෙය්‍ය – ‘න වතායං භවං පුරිසො අඤ්ඤාසි සාරං න අඤ්ඤාසි ඵෙග්ගුං න අඤ්ඤාසි තචං න අඤ්ඤාසි පපටිකං න අඤ්ඤාසි සාඛාපලාසං. තථා හයං භවං පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො අතික්කම්මෙව සාරං ඵෙග්ගුං ඡෙත්වා ආදාය පක්කන්තො ‘සාර’න්ති මඤ්ඤමානො. යඤ්චස්ස සාරෙන සාරකරණීයං තඤ්චස්ස අත්ථං නානුභවිස්සතී’ති. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො කුලපුත්තො සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති – ‘ඔතිණ්ණොම්හි ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි, දුක්ඛොතිණ්ණො දුක්ඛපරෙතො, අප්පෙව නාම ඉමස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස අන්තකිරියා පඤ්ඤායෙථා’ති. සො එවං පබ්බජිතො සමානො ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බත්තෙති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තමනො හොති න පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න මජ්ජති නප්පමජ්ජති න පමාදං ආපජ්ජති, අප්පමත්තො සමානො සීලසම්පදං ආරාධෙති. සො තාය සීලසම්පදාය අත්තමනො හොති, නො ච ඛො පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තාය සීලසම්පදාය න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. සො තාය සීලසම්පදාය න මජ්ජති නප්පමජ්ජති න පමාදං ආපජ්ජති, අප්පමත්තො සමානො සමාධිසම්පදං ආරාධෙති. සො තාය සමාධිසම්පදාය අත්තමනො හොති, නො ච ඛො පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තාය සමාධිසම්පදාය න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. සො තාය සමාධිසම්පදාය න මජ්ජති නප්පමජ්ජති න පමාදං ආපජ්ජති, අප්පමත්තො සමානො ඤාණදස්සනං ආරාධෙති. සො තෙන ඤාණදස්සනෙන අත්තමනො හොති පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තෙන ඤාණදස්සනෙන අත්තානුක්කංසෙති, පරං වම්භෙති – ‘අහමස්මි ජානං පස්සං විහරාමි, ඉමෙ පනඤ්ඤෙ භික්ඛූ අජානං අපස්සං විහරන්තී’ති. සො තෙන ඤාණදස්සනෙන මජ්ජති පමජ්ජති පමාදං ආපජ්ජති, පමත්තො සමානො දුක්ඛං විහරති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඵෙග්ගුං අග්ගහෙසි බ්‍රහ්මචරියස්ස; තෙන ච වොසානං ආපාදි.

311. ‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චො කුලපුත්තො සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති – ‘ඔතිණ්ණොම්හි ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි, දුක්ඛොතිණ්ණො දුක්ඛපරෙතො, අප්පෙව නාම ඉමස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස අන්තකිරියා පඤ්ඤායෙථා’ති. සො එවං පබ්බජිතො සමානො ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බත්තෙති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තමනො හොති , න පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න මජ්ජති නප්පමජ්ජති න පමාදං ආපජ්ජති, අප්පමත්තො සමානො සීලසම්පදං ආරාධෙති. සො තාය සීලසම්පදාය අත්තමනො හොති, නො ච ඛො පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තාය සීලසම්පදාය න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. සො තාය සීලසම්පදාය න මජ්ජති නප්පමජ්ජති න පමාදං ආපජ්ජති, අප්පමත්තො සමානො සමාධිසම්පදං ආරාධෙති. සො තාය සමාධිසම්පදාය අත්තමනො හොති, නො ච ඛො පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තාය සමාධිසම්පදාය න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. සො තාය සමාධිසම්පදාය න මජ්ජති නප්පමජ්ජති න පමාදං ආපජ්ජති, අප්පමත්තො සමානො ඤාණදස්සනං ආරාධෙති. සො තෙන ඤාණදස්සනෙන අත්තමනො හොති, නො ච ඛො පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තෙන ඤාණදස්සනෙන න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. සො තෙන ඤාණදස්සනෙන න මජ්ජති නප්පමජ්ජති න පමාදං ආපජ්ජති, අප්පමත්තො සමානො අසමයවිමොක්ඛං ආරාධෙති. අට්ඨානමෙතං [අට්ඨානං ඛො පනෙතං (ක.)], භික්ඛවෙ, අනවකාසො යං සො භික්ඛු තාය අසමයවිමුත්තියා පරිහායෙථ.

‘‘සෙය්‍යථාපි , භික්ඛවෙ, පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො සාරඤ්ඤෙව ඡෙත්වා ආදාය පක්කමෙය්‍ය ‘සාර’න්ති ජානමානො. තමෙනං චක්ඛුමා පුරිසො දිස්වා එවං වදෙය්‍ය – ‘අඤ්ඤාසි වතායං භවං පුරිසො සාරං, අඤ්ඤාසි ඵෙග්ගුං, අඤ්ඤාසි තචං, අඤ්ඤාසි පපටිකං, අඤ්ඤාසි සාඛාපලාසං. තථා හයං භවං පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො සාරඤ්ඤෙව ඡෙත්වා ආදාය පක්කන්තො ‘සාර’න්ති ජානමානො. යඤ්චස්ස සාරෙන සාරකරණීයං තඤ්චස්ස අත්ථං අනුභවිස්සතී’ති.

‘‘එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො කුලපුත්තො සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති – ‘ඔතිණ්ණොම්හි ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි, දුක්ඛොතිණ්ණො දුක්ඛපරෙතො, අප්පෙව නාම ඉමස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස අන්තකිරියා පඤ්ඤායෙථා’ති. සො එවං පබ්බජිතො සමානො ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බත්තෙති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තමනො හොති, න පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං

වම්භෙති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න මජ්ජති නප්පමජ්ජති න පමාදං ආපජ්ජති, අප්පමත්තො සමානො සීලසම්පදං ආරාධෙති. සො තාය සීලසම්පදාය අත්තමනො හොති, නො ච ඛො පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තාය සීලසම්පදාය න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. සො තාය සීලසම්පදාය න මජ්ජති නප්පමජ්ජති න පමාදං ආපජ්ජති, අප්පමත්තො සමානො සමාධිසම්පදං ආරාධෙති. සො තාය සමාධිසම්පදාය අත්තමනො හොති, නො ච ඛො පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තාය සමාධිසම්පදාය න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. සො තාය සමාධිසම්පදාය න මජ්ජති නප්පමජ්ජති න පමාදං ආපජ්ජති, අප්පමත්තො සමානො ඤාණදස්සනං ආරාධෙති. සො තෙන ඤාණදස්සනෙන අත්තමනො හොති, නො ච ඛො පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තෙන ඤාණදස්සනෙන න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. සො තෙන ඤාණදස්සනෙන න මජ්ජති නප්පමජ්ජති න පමාදං ආපජ්ජති, අප්පමත්තො සමානො අසමයවිමොක්ඛං ආරාධෙති. අට්ඨානමෙතං, භික්ඛවෙ, අනවකාසො යං සො භික්ඛු තාය අසමයවිමුත්තියා පරිහායෙථ.

‘‘ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, නයිදං බ්‍රහ්මචරියං ලාභසක්කාරසිලොකානිසංසං, න සීලසම්පදානිසංසං, න සමාධිසම්පදානිසංසං, න ඤාණදස්සනානිසංසං. යා ච ඛො අයං, භික්ඛවෙ, අකුප්පා චෙතොවිමුත්ති – එතදත්ථමිදං, භික්ඛවෙ, බ්‍රහ්මචරියං, එතං සාරං එතං පරියොසාන’’න්ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

මහාසාරොපමසුත්තං නිට්ඨිතං නවමං.

10. චූළසාරොපමසුත්තං

312. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො පිඞ්ගලකොච්ඡො බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො පිඞ්ගලකොච්ඡො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘යෙමෙ, භො ගොතම, සමණබ්‍රාහ්මණා සඞ්ඝිනො ගණිනො ගණාචරියා ඤාතා යසස්සිනො තිත්ථකරා සාධුසම්මතා, බහුජනස්ස, සෙය්‍යථිදං – පූරණො කස්සපො, මක්ඛලි ගොසාලො, අජිතො කෙසකම්බලො, පකුධො කච්චායනො, සඤ්චයො [සඤ්ජයො (සී. ස්‍යා. පී. ක.)] බෙලට්ඨපුත්තො, නිගණ්ඨො නාටපුත්තො, සබ්බෙතෙ සකාය පටිඤ්ඤාය අබ්භඤ්ඤංසු සබ්බෙව නාබ්භඤ්ඤංසු, උදාහු එකච්චෙ අබ්භඤ්ඤංසු එකච්චෙ නාබ්භඤ්ඤංසූ’’ති? ‘‘අලං, බ්‍රාහ්මණ, තිට්ඨතෙතං – සබ්බෙතෙ සකාය පටිඤ්ඤාය අබ්භඤ්ඤංසු සබ්බෙව නාබ්භඤ්ඤංසු, උදාහු එකච්චෙ අබ්භඤ්ඤංසු එකච්චෙ නාබ්භඤ්ඤංසූති. ධම්මං තෙ, බ්‍රාහ්මණ, දෙසෙස්සාමි, තං සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි, භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භො’’ති ඛො පිඞ්ගලකොච්ඡො බ්‍රාහ්මණො භගවතො පච්චස්සොසි. භගවා එතදවොච –

313. ‘‘සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො අතික්කම්මෙව සාරං අතික්කම්ම ඵෙග්ගුං අතික්කම්ම තචං අතික්කම්ම පපටිකං, සාඛාපලාසං ඡෙත්වා ආදාය පක්කමෙය්‍ය ‘සාර’න්ති මඤ්ඤමානො. තමෙනං චක්ඛුමා පුරිසො දිස්වා එවං වදෙය්‍ය – ‘න වතායං භවං පුරිසො අඤ්ඤාසි සාරං, න අඤ්ඤාසි ඵෙග්ගුං, න අඤ්ඤාසි තචං, න අඤ්ඤාසි පපටිකං, න අඤ්ඤාසි සාඛාපලාසං. තථා හයං භවං පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො අතික්කම්මෙව සාරං අතික්කම්ම ඵෙග්ගුං අතික්කම්ම තචං අතික්කම්ම පපටිකං, සාඛාපලාසං ඡෙත්වා ආදාය පක්කන්තො ‘සාර’න්ති මඤ්ඤමානො. යඤ්චස්ස සාරෙන සාරකරණීයං තඤ්චස්ස අත්ථං නානුභවිස්සතී’ති.

314. ‘‘සෙය්‍යථාපි වා පන, බ්‍රාහ්මණ, පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො අතික්කම්මෙව සාරං අතික්කම්ම ඵෙග්ගුං අතික්කම්ම තචං , පපටිකං ඡෙත්වා ආදාය පක්කමෙය්‍ය ‘සාර’න්ති මඤ්ඤමානො. තමෙනං චක්ඛුමා පුරිසො දිස්වා එවං වදෙය්‍ය – ‘න වතායං භවං පුරිසො අඤ්ඤාසි සාරං, න අඤ්ඤාසි ඵෙග්ගුං, න අඤ්ඤාසි තචං, න අඤ්ඤාසි පපටිකං, න අඤ්ඤාසි සාඛාපලාසං. තථා හයං භවං පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො අතික්කම්මෙව සාරං අතික්කම්ම ඵෙග්ගුං අතික්කම්ම තචං පපටිකං ඡෙත්වා ආදාය පක්කන්තො ‘සාර’න්ති මඤ්ඤමානො. යඤ්චස්ස සාරෙන සාරකරණීයං තඤ්චස්ස අත්ථං නානුභවිස්සතී’ති.

315. ‘‘සෙය්‍යථාපි වා පන, බ්‍රාහ්මණ, පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො අතික්කම්මෙව සාරං අතික්කම්ම ඵෙග්ගුං, තචං ඡෙත්වා ආදාය පක්කමෙය්‍ය ‘සාර’න්ති මඤ්ඤමානො. තමෙනං චක්ඛුමා පුරිසො දිස්වා එවං වදෙය්‍ය – ‘න වතායං භවං පුරිසො අඤ්ඤාසි සාරං, න අඤ්ඤාසි ඵෙග්ගුං, න අඤ්ඤාසි තචං, න අඤ්ඤාසි පපටිකං, න අඤ්ඤාසි සාඛාපලාසං. තථා හයං භවං පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො අතික්කම්මෙව සාරං අතික්කම්ම ඵෙග්ගුං, තචං ඡෙත්වා ආදාය පක්කන්තො ‘සාර’න්ති මඤ්ඤමානො. යඤ්චස්ස සාරෙන සාරකරණීයං තඤ්චස්ස අත්ථං නානුභවිස්සතී’ති.

316. ‘‘සෙය්‍යථාපි වා පන, බ්‍රාහ්මණ, පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො අතික්කම්මෙව සාරං, ඵෙග්ගුං ඡෙත්වා ආදාය පක්කමෙය්‍ය ‘සාර’න්ති මඤ්ඤමානො. තමෙනං චක්ඛුමා පුරිසො දිස්වා එවං වදෙය්‍ය – ‘න වතායං භවං පුරිසො අඤ්ඤාසි සාරං, න අඤ්ඤාසි ඵෙග්ගුං, න අඤ්ඤාසි තචං, න අඤ්ඤාසි පපටිකං, න අඤ්ඤාසි සාඛාපලාසං. තථා හයං භවං පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො අතික්කම්මෙව සාරං, ඵෙග්ගුං ඡෙත්වා ආදාය පක්කන්තො ‘සාර’න්ති මඤ්ඤමානො. යඤ්චස්ස සාරෙන සාරකරණීයං තඤ්චස්ස අත්ථං නානුභවිස්සතී’ති.

317. ‘‘සෙය්‍යථාපි වා පන, බ්‍රාහ්මණ, පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො සාරඤ්ඤෙව ඡෙත්වා ආදාය පක්කමෙය්‍ය ‘සාර’න්ති ජානමානො. තමෙනං චක්ඛුමා පුරිසො දිස්වා එවං වදෙය්‍ය – ‘අඤ්ඤාසි වතායං භවං පුරිසො සාරං, අඤ්ඤාසි ඵෙග්ගුං, අඤ්ඤාසි තචං, අඤ්ඤාසි පපටිකං, අඤ්ඤාසි සාඛාපලාසං. තථා හයං භවං පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො සාරඤ්ඤෙව ඡෙත්වා ආදාය පක්කන්තො ‘සාර’න්ති ජානමානො. යඤ්චස්ස සාරෙන සාරකරණීයං තඤ්චස්ස අත්ථං අනුභවිස්සතී’ති.

318. ‘‘එවමෙව ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ඉධෙකච්චො පුග්ගලො සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති – ‘ඔතිණ්ණොම්හි ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි, දුක්ඛොතිණ්ණො දුක්ඛපරෙතො, අප්පෙව නාම ඉමස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස අන්තකිරියා පඤ්ඤායෙථා’ති. සො එවං පබ්බජිතො සමානො ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බත්තෙති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන අත්තමනො හොති පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන අත්තානුක්කංසෙති, පරං වම්භෙති – ‘අහමස්මි ලාභසක්කාරසිලොකවා, ඉමෙ පනඤ්ඤෙ භික්ඛූ අප්පඤ්ඤාතා අප්පෙසක්ඛා’ති. ලාභසක්කාරසිලොකෙන ච යෙ අඤ්ඤෙ ධම්මා උත්තරිතරා ච පණීතතරා ච තෙසං ධම්මානං සච්ඡිකිරියාය න ඡන්දං ජනෙති, න වායමති, ඔලීනවුත්තිකො ච හොති සාථලිකො. සෙය්‍යථාපි සො, බ්‍රාහ්මණ, පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො අතික්කම්මෙව සාරං අතික්කම්ම ඵෙග්ගුං අතික්කම්ම තචං අතික්කම්ම පපටිකං, සාඛාපලාසං ඡෙත්වා ආදාය පක්කන්තො ‘සාර’න්ති මඤ්ඤමානො. යඤ්චස්ස සාරෙන සාරකරණීයං තඤ්චස්ස අත්ථං නානුභවිස්සති. තථූපමාහං, බ්‍රාහ්මණ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි.

319. ‘‘ඉධ පන, බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පුග්ගලො සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති – ‘ඔතිණ්ණොම්හි ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි, දුක්ඛොතිණ්ණො දුක්ඛපරෙතො, අප්පෙව නාම ඉමස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස අන්තකිරියා පඤ්ඤායෙථා’ති. සො එවං පබ්බජිතො සමානො ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බත්තෙති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තමනො හොති න පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. ලාභසක්කාරසිලොකෙන ච යෙ අඤ්ඤෙ ධම්මා උත්තරිතරා ච පණීතතරා ච තෙසං ධම්මානං සච්ඡිකිරියාය ඡන්දං ජනෙති, වායමති , අනොලීනවුත්තිකො ච හොති අසාථලිකො. සො සීලසම්පදං ආරාධෙති. සො තාය සීලසම්පදාය අත්තමනො හොති, පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තාය සීලසම්පදාය අත්තානුක්කංසෙති, පරං වම්භෙති – ‘අහමස්මි සීලවා කල්‍යාණධම්මො, ඉමෙ පනඤ්ඤෙ භික්ඛූ දුස්සීලා පාපධම්මා’ති. සීලසම්පදාය ච යෙ අඤ්ඤෙ ධම්මා උත්තරිතරා ච පණීතතරා ච තෙසං ධම්මානං සච්ඡිකිරියාය න ඡන්දං ජනෙති, න වායමති, ඔලීනවුත්තිකො ච හොති සාථලිකො. සෙය්‍යථාපි සො, බ්‍රාහ්මණ, පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො අතික්කම්මෙව සාරං අතික්කම්ම ඵෙග්ගුං අතික්කම්ම තචං, පපටිකං ඡෙත්වා ආදාය පක්කන්තො ‘සාර’න්ති මඤ්ඤමානො. යඤ්චස්ස සාරෙන සාරකරණීයං, තඤ්චස්ස අත්ථං නානුභවිස්සති. තථූපමාහං, බ්‍රාහ්මණ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි.

320. ‘‘ඉධ පන, බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පුග්ගලො සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති – ‘ඔතිණ්ණොම්හි ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි, දුක්ඛොතිණ්ණො දුක්ඛපරෙතො, අප්පෙව නාම ඉමස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස අන්තකිරියා පඤ්ඤායෙථා’ති. සො එවං පබ්බජිතො සමානො ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බත්තෙති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තමනො හොති, න පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. ලාභසක්කාරසිලොකෙන ච යෙ අඤ්ඤෙ ධම්මා උත්තරිතරා ච පණීතතරා ච තෙසං ධම්මානං සච්ඡිකිරියාය ඡන්දං ජනෙති, වායමති, අනොලීනවුත්තිකො ච හොති අසාථලිකො. සො සීලසම්පදං ආරාධෙති. සො තාය සීලසම්පදාය අත්තමනො හොති නො ච ඛො පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තාය සීලසම්පදාය න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. සීලසම්පදාය ච යෙ අඤ්ඤෙ ධම්මා උත්තරිතරා ච පණීතතරා ච තෙසං ධම්මානං සච්ඡිකිරියාය ඡන්දං ජනෙති, වායමති, අනොලීනවුත්තිකො ච හොති අසාථලිකො . සො සමාධිසම්පදං ආරාධෙති. සො තාය සමාධිසම්පදාය අත්තමනො හොති, පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තාය සමාධිසම්පදාය අත්තානුක්කංසෙති, පරං වම්භෙති – ‘අහමස්මි සමාහිතො එකග්ගචිත්තො, ඉමෙ පනඤ්ඤෙ භික්ඛූ අසමාහිතා විබ්භන්තචිත්තා’ති. සමාධිසම්පදාය ච යෙ අඤ්ඤෙ ධම්මා උත්තරිතරා ච පණීතතරා ච, තෙසං ධම්මානං සච්ඡිකිරියාය න ඡන්දං ජනෙති, න වායමති, ඔලීනවුත්තිකො ච හොති සාථලිකො. සෙය්‍යථාපි සො, බ්‍රාහ්මණ, පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො අතික්කම්මෙව සාරං අතික්කම්ම ඵෙග්ගුං, තචං ඡෙත්වා ආදාය පක්කන්තො ‘සාර’න්ති

මඤ්ඤමානො. යඤ්චස්ස සාරෙන සාරකරණීයං තඤ්චස්ස අත්ථං නානුභවිස්සති. තථූපමාහං, බ්‍රාහ්මණ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි.

321. ''ඉධ පන, බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පුග්ගලො සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති – 'ඔතිණ්ණොම්හි ජාතියා ජරාය මරණෙන…පෙ…. අන්තකිරියා පඤ්ඤායෙථා'ති. සො එවං පබ්බජිතො සමානො ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බත්තෙති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තමනො හොති න පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. ලාභසක්කාරසිලොකෙන ච යෙ අඤ්ඤෙ ධම්මා උත්තරිතරා ච පණීතතරා ච තෙසං ධම්මානං සච්ඡිකිරියාය ඡන්දං ජනෙති, වායමති, අනොලීනවුත්තිකො ච හොති අසාථලිකො. සො සීලසම්පදං ආරාධෙති. සො තාය සීලසම්පදාය අත්තමනො හොති, නො ච ඛො පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තාය සීලසම්පදාය න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. සීලසම්පදාය ච යෙ අඤ්ඤෙ ධම්මා උත්තරිතරා ච පණීතතරා ච තෙසං ධම්මානං සච්ඡිකිරියාය ඡන්දං ජනෙති, වායමති, අනොලීනවුත්තිකො ච හොති අසාථලිකො. සො සමාධිසම්පදං ආරාධෙති. සො තාය සමාධිසම්පදාය අත්තමනො හොති, නො ච ඛො පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තාය සමාධිසම්පදාය න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. සමාධිසම්පදාය ච යෙ අඤ්ඤෙ ධම්මා උත්තරිතරා ච පණීතතරා ච තෙසං ධම්මානං සච්ඡිකිරියාය ඡන්දං ජනෙති, වායමති, අනොලීනවුත්තිකො ච හොති අසාථලිකො. සො ඤාණදස්සනං ආරාධෙති. සො තෙන ඤාණදස්සනෙන අත්තමනො හොති, පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො . සො තෙන ඤාණදස්සනෙන අත්තානුක්කංසෙති, පරං වම්භෙති – 'අහමස්මි ජානං පස්සං විහරාමි, ඉමෙ පනඤ්ඤෙ භික්ඛූ අජානං අපස්සං විහරන්තී'ති. ඤාණදස්සනෙන ච යෙ අඤ්ඤෙ ධම්මා උත්තරිතරා ච පණීතතරා ච තෙසං ධම්මානං සච්ඡිකිරියාය න ඡන්දං ජනෙති, න වායමති, ඔලීනවුත්තිකො ච හොති සාථලිකො. සෙය්‍යථාපි සො, බ්‍රාහ්මණ, පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො අතික්කම්මෙව සාරං, ඵෙග්ගුං ඡෙත්වා ආදාය පක්කන්තො 'සාර'න්ති මඤ්ඤමානො. යඤ්චස්ස සාරෙන සාරකරණීයං තඤ්චස්ස අත්ථං නානුභවිස්සති. තථූපමාහං, බ්‍රාහ්මණ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි.

322. ''ඉධ පන, බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පුග්ගලො සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති – 'ඔතිණ්ණොම්හි ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි , දුක්ඛොතිණ්ණො දුක්ඛපරෙතො , අප්පෙව නාම ඉමස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස අන්තකිරියා පඤ්ඤායෙථා'ති. සො එවං පබ්බජිතො සමානො ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බත්තෙති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තමනො හොති, න පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. ලාභසක්කාරසිලොකෙන ච යෙ අඤ්ඤෙ ධම්මා උත්තරිතරා ච පණීතතරා ච තෙසං ධම්මානං සච්ඡිකිරියාය ඡන්දං ජනෙති, වායමති, අනොලීනවුත්තිකො ච හොති අසාථලිකො. සො සීලසම්පදං ආරාධෙති. සො තාය සීලසම්පදාය අත්තමනො හොති, නො ච ඛො පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තාය සීලසම්පදාය න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. සීලසම්පදාය ච යෙ අඤ්ඤෙ ධම්මා උත්තරිතරා ච පණීතතරා ච තෙසං ධම්මානං සච්ඡිකිරියාය ඡන්දං ජනෙති, වායමති, අනොලීනවුත්තිකො ච හොති අසාථලිකො. සො සමාධිසම්පදං ආරාධෙති. සො තාය සමාධිසම්පදාය අත්තමනො හොති, නො ච ඛො පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තාය සමාධිසම්පදාය න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. සමාධිසම්පදාය ච යෙ අඤ්ඤෙ ධම්මා උත්තරිතරා ච පණීතතරා ච තෙසං ධම්මානං සච්ඡිකිරියාය ඡන්දං ජනෙති, වායමති, අනොලීනවුත්තිකො ච හොති අසාථලිකො. සො ඤාණදස්සනං ආරාධෙති. සො තෙන ඤාණදස්සනෙන අත්තමනො හොති, නො ච ඛො පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො. සො තෙන ඤාණදස්සනෙන න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. ඤාණදස්සනෙන ච යෙ අඤ්ඤෙ ධම්මා උත්තරිතරා ච පණීතතරා ච තෙසං ධම්මානං සච්ඡිකිරියාය ඡන්දං ජනෙති, වායමති, අනොලීනවුත්තිකො ච හොති අසාථලිකො.

323. ''කතමෙ ච, බ්‍රාහ්මණ, ධම්මා ඤාණදස්සනෙන උත්තරිතරා ච පණීතතරා ච? ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයම්පි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ධම්මො ඤාණදස්සනෙන උත්තරිතරො ච පණීතතරො ච.

''පුන චපරං, බ්‍රාහ්මණ, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයම්පි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ධම්මො ඤාණදස්සනෙන උත්තරිතරො ච පණීතතරො ච.

''පුන චපරං, බ්‍රාහ්මණ, භික්ඛු පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති, සතො ච සම්පජානො සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති, යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – 'උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී'ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයම්පි ඛො , බ්‍රාහ්මණ, ධම්මො ඤාණදස්සනෙන උත්තරිතරො ච පණීතතරො ච.

''පුන චපරං, බ්‍රාහ්මණ, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයම්පි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ධම්මො ඤාණදස්සනෙන උත්තරිතරො ච පණීතතරො ච.

''පුන චපරං, බ්‍රාහ්මණ, භික්ඛු සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා 'අනන්තො ආකාසො'ති ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයම්පි ඛො,

බ්‍රාහ්මණ, ධම්මො ඤාණදස්සනෙන උත්තරිතරො ච පණීතතරො ච.

‘‘පුන චපරං, බ්‍රාහ්මණ, භික්ඛු සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘අනන්තං විඤ්ඤාණ’න්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයම්පි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ධම්මො ඤාණදස්සනෙන උත්තරිතරො ච පණීතතරො ච.

‘‘පුන චපරං, බ්‍රාහ්මණ, භික්ඛු සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘නත්ථි කිඤ්චී’ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයම්පි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ධම්මො ඤාණදස්සනෙන උත්තරිතරො ච පණීතතරො ච.

‘‘පුන චපරං, බ්‍රාහ්මණ, භික්ඛු සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයම්පි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ධම්මො ඤාණදස්සනෙන උත්තරිතරො ච පණීතතරො ච.

‘‘පුන චපරං, බ්‍රාහ්මණ, භික්ඛු සබ්බසො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං උපසම්පජ්ජ විහරති, පඤ්ඤාය චස්ස දිස්වා ආසවා පරික්ඛීණා හොන්ති. අයම්පි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ධම්මො ඤාණදස්සනෙන උත්තරිතරො ච පණීතතරො ච. ඉමෙ ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ධම්මා ඤාණදස්සනෙන උත්තරිතරා ච පණීතතරා ච.

324. ‘‘සෙය්‍යථාපි සො, බ්‍රාහ්මණ, පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො සාරංයෙව ඡෙත්වා ආදාය පක්කන්තො ‘සාර’න්ති ජානමානො. යඤ්චස්ස සාරෙන සාරකරණීයං තඤ්චස්ස අත්ථං අනුභවිස්සති. තථූපමාහං, බ්‍රාහ්මණ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි.

‘‘ඉති ඛො, බ්‍රාහ්මණ, නයිදං බ්‍රහ්මචරියං ලාභසක්කාරසිලොකානිසංසං, න සීලසම්පදානිසංසං, න සමාධිසම්පදානිසංසං, න ඤාණදස්සනානිසංසං. යා ච ඛො අයං , බ්‍රාහ්මණ, අකුප්පා චෙතොවිමුත්ති – එතදත්ථමිදං, බ්‍රාහ්මණ, බ්‍රහ්මචරියං, එතං සාරං එතං පරියොසාන’’න්ති.

එවං වුත්තෙ, පිඞ්ගලකොච්ඡො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම…පෙ.… උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

චූළසාරොපමසුත්තං නිට්ඨිතං දසමං.

ඔපම්මවග්ගො නිට්ඨිතො තතියො.

තස්සුද්දානං –

මොළියඵග්ගුනරිට්ඨඤ්ච නාමො, අන්ධවනෙ කථිපුණ්ණං නිවාපො;
රාසිකණෙරුමහාගජනාමො, සාරූපමො [සාරවරො (ස්‍යා.), සාරවනො (ක.)] පුන පිඞ්ගලකොච්ඡො.

4. මහායමකවග්ගො

1. චූළගොසිඞ්ගසුත්තං

325. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා නාතිකෙ [නාදිකෙ (සී.ස්‍යා. පී.), ඤාතිකෙ (ක.)] විහරති ගිඤ්ජකාවසථෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා ච අනුරුද්ධො ආයස්මා ච නන්දියො ආයස්මා ච කිම්ලො [කිම්බිලො (සී. පී. ක.)] ගොසිඞ්ගසාලවනදායෙ විහරන්ති. අථ ඛො භගවා සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙන ගොසිඞ්ගසාලවනදායො තෙනුපසඞ්කමි. අද්දසා ඛො දායපාලො භගවන්තං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන භගවන්තං එතදවොච – ''මා, සමණ, එතං දායං පාවිසි. සන්තෙත්ථ තයො කුලපුත්තා අත්තකාමරූපා විහරන්ති. මා තෙසං අඵාසුමකාසී''ති.

අස්සොසි ඛො ආයස්මා අනුරුද්ධො දායපාලස්ස භගවතා සද්ධිං මන්තයමානස්ස. සුත්වාන දායපාලං එතදවොච – ''මා, ආවුසො දායපාල, භගවන්තං වාරෙසි. සත්ථා නො භගවා අනුප්පත්තො''ති. අථ ඛො ආයස්මා අනුරුද්ධො යෙනායස්මා ච නන්දියො ආයස්මා ච කිම්ලො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තඤ්ච නන්දියං ආයස්මන්තඤ්ච කිම්ලං එතදවොච – ''අභික්කමථායස්මන්තො, අභික්කමථායස්මන්තො, සත්ථා නො භගවා අනුප්පත්තො''ති. අථ ඛො ආයස්මා ච අනුරුද්ධො ආයස්මා ච නන්දියො ආයස්මා ච කිම්ලො භගවන්තං පච්චුග්ගන්ත්වා – එකො භගවතො පත්තචීවරං පටිග්ගහෙසි, එකො ආසනං පඤ්ඤපෙසි, එකො පාදොදකං උපට්ඨාපෙසි. නිසීදි භගවා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ. නිසජ්ජ ඛො භගවා පාදෙ පක්ඛාලෙසි. තෙපි ඛො ආයස්මන්තො භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නං ඛො ආයස්මන්තං අනුරුද්ධං භගවා එතදවොච –

326. ''කච්චි වො, අනුරුද්ධා, ඛමනීයං, කච්චි යාපනීයං, කච්චි පිණ්ඩකෙන න කිලමථා''ති ? ''ඛමනීයං, භගවා, යාපනීයං, භගවා; න ච මයං, භන්තෙ, පිණ්ඩකෙන කිලමාමා''ති. ''කච්චි පන වො, අනුරුද්ධා, සමග්ගා සම්මොදමානා අවිවදමානා ඛීරොදකීභූතා අඤ්ඤමඤ්ඤං පියචක්ඛූහි සම්පස්සන්තා විහරථා''ති? ''තග්ඝ මයං , භන්තෙ, සමග්ගා සම්මොදමානා අවිවදමානා ඛීරොදකීභූතා අඤ්ඤමඤ්ඤං පියචක්ඛූහි සම්පස්සන්තා විහරාමා''ති. ''යථා කථං පන තුම්හෙ, අනුරුද්ධා, සමග්ගා සම්මොදමානා අවිවදමානා ඛීරොදකීභූතා අඤ්ඤමඤ්ඤං පියචක්ඛූහි සම්පස්සන්තා විහරථා''ති? ''ඉධ මය්හං, භන්තෙ, එවං හොති – 'ලාභා වත මෙ, සුලද්ධං වත මෙ, යොහං එවරූපෙහි සබ්‍රහ්මචාරීහි සද්ධිං විහරාමී'ති. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, ඉමෙසු ආයස්මන්තෙසු මෙත්තං කායකම්මං පච්චුපට්ඨිතං ආවි චෙව රහො ච; මෙත්තං වචීකම්මං පච්චුපට්ඨිතං ආවි චෙව රහො ච; මෙත්තං මනොකම්මං පච්චුපට්ඨිතං ආවි චෙව රහො ච. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එවං හොති – 'යංනූනාහං සකං චිත්තං නික්ඛිපිත්වා ඉමෙසංයෙව ආයස්මන්තානං චිත්තස්ස වසෙන වත්තෙය්‍ය'න්ති. සො ඛො අහං, භන්තෙ, සකං චිත්තං නික්ඛිපිත්වා ඉමෙසංයෙව ආයස්මන්තානං චිත්තස්ස වසෙන වත්තාමි. නානා හි ඛො නො, භන්තෙ, කායා එකඤ්ච පන මඤ්ඤෙ චිත්ත''න්ති.

ආයස්මාපි ඛො නන්දියො…පෙ…. ආයස්මාපි ඛො කිම්ලො භගවන්තං එතදවොච – ''මය්හම්පි, භන්තෙ, එවං හොති – 'ලාභා වත මෙ, සුලද්ධං වත මෙ, යොහං එවරූපෙහි සබ්‍රහ්මචාරීහි සද්ධිං විහරාමී'ති. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, ඉමෙසු ආයස්මන්තෙසු මෙත්තං කායකම්මං පච්චුපට්ඨිතං ආවි චෙව රහො ච, මෙත්තං වචීකම්මං පච්චුපට්ඨිතං ආවි චෙව රහො ච, මෙත්තං මනොකම්මං පච්චුපට්ඨිතං ආවි චෙව රහො ච. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එවං හොති – 'යංනූනාහං සකං චිත්තං නික්ඛිපිත්වා ඉමෙසංයෙව ආයස්මන්තානං චිත්තස්ස වසෙන වත්තෙය්‍ය'න්ති. සො ඛො අහං, භන්තෙ, සකං චිත්තං නික්ඛිපිත්වා ඉමෙසංයෙව ආයස්මන්තානං චිත්තස්ස වසෙන වත්තාමි. නානා හි ඛො නො, භන්තෙ, කායා එකඤ්ච පන මඤ්ඤෙ චිත්තන්ති.

''එවං ඛො මයං, භන්තෙ, සමග්ගා සම්මොදමානා අවිවදමානා ඛීරොදකීභූතා අඤ්ඤමඤ්ඤං පියචක්ඛූහි සම්පස්සන්තා විහරාමා''ති.

327. ''සාධු සාධු, අනුරුද්ධා! කච්චි පන වො, අනුරුද්ධා, අප්පමත්තා ආතාපිනො පහිතත්තා විහරථා''ති? ''තග්ඝ මයං, භන්තෙ, අප්පමත්තා ආතාපිනො පහිතත්තා විහරාමා''ති. ''යථා කථං පන තුම්හෙ, අනුරුද්ධා, අප්පමත්තා ආතාපිනො පහිතත්තා විහරථා''ති? ''ඉධ, භන්තෙ, අම්හාකං යො පඨමං ගාමතො පිණ්ඩාය පටික්කමති සො ආසනානි පඤ්ඤපෙති, පානීයං පරිභොජනීයං උපට්ඨාපෙති, අවක්කාරපාතිං උපට්ඨාපෙති. යො පච්ඡා ගාමතො පිණ්ඩාය පටික්කමති, සචෙ හොති භුත්තාවසෙසො සචෙ ආකඞ්ඛති භුඤ්ජති, නො චෙ ආකඞ්ඛති අප්පහරිතෙ වා ඡඩ්ඩෙති, අප්පාණකෙ වා උදකෙ ඔපිලාපෙති. සො ආසනානි පටිසාමෙති, පානීයං පරිභොජනීයං පටිසාමෙති, අවක්කාරපාතිං පටිසාමෙති, භත්තග්ගං සම්මජ්ජති. යො පස්සති පානීයඝටං වා පරිභොජනීයඝටං වා වච්චඝටං වා රිත්තං තුච්ඡං සො උපට්ඨාපෙති. සචස්ස හොති අවිසය්හං, හත්ථවිකාරෙන දුතියං ආමන්තෙත්වා හත්ථවිලඞ්ඝකෙන උපට්ඨාපෙම, න ත්වෙව මයං, භන්තෙ, තප්පච්චයා වාචං භින්දාම. පඤ්චාහිකං ඛො පන මයං, භන්තෙ, සබ්බරත්තිකං ධම්මියා කථාය සන්නිසීදාම. එවං ඛො මයං, භන්තෙ, අප්පමත්තා ආතාපිනො පහිතත්තා විහරාමා''ති.

328. ''සාධු සාධු, අනුරුද්ධා! අත්ථි පන වො, අනුරුද්ධා, එවං අප්පමත්තානං ආතාපීනං පහිතත්තානං විහරන්තානං උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො''ති? ''කිඤ්හි නො සියා,

භන්තෙ! ඉධ මයං, භන්තෙ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාම විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාම. අයං ඛො නො, භන්තෙ, අම්හාකං අප්පමත්තානං ආතාපීනං පහිතත්තානං විහරන්තානං උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො''ති.

''සාධු සාධු, අනුරුද්ධා! එතස්ස පන වො, අනුරුද්ධා, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අත්ථඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො''ති? ''කිඤ්හි නො සියා, භන්තෙ! ඉධ මයං, භන්තෙ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාම විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාම. එතස්ස, භන්තෙ, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අයමඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො''ති.

''සාධු සාධු, අනුරුද්ධා! එතස්ස පන වො, අනුරුද්ධා, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අත්ථඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො''ති? ''කිඤ්හි නො සියා, භන්තෙ! ඉධ මයං, භන්තෙ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාම පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකා ච විහරාම, සතා ච සම්පජානා, සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙම, යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – 'උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී'ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාම. එතස්ස, භන්තෙ, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අයමඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො''ති.

''සාධු සාධු, අනුරුද්ධා! එතස්ස පන වො, අනුරුද්ධා, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අත්ථඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො''ති ? ''කිඤ්හි නො සියා, භන්තෙ! ඉධ මයං, භන්තෙ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාම සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා, පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා, අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාම. එතස්ස, භන්තෙ, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අයමඤ්ඤො උත්තරි මනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො''ති.

''සාධු සාධු, අනුරුද්ධා! එතස්ස පන වො, අනුරුද්ධා, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අත්ථඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො''ති? ''කිඤ්හි නො සියා, භන්තෙ! ඉධ මයං, භන්තෙ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාම සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා 'අනන්තො ආකාසො'ති ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරාම. එතස්ස, භන්තෙ, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අයමඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො''ති.

''සාධු සාධු, අනුරුද්ධා! එතස්ස පන වො, අනුරුද්ධා, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අත්ථඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො''ති? ''කිඤ්හි නො සියා, භන්තෙ! ඉධ මයං, භන්තෙ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාම සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම 'අනන්තං විඤ්ඤාණ'න්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරාම...පෙ.... සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම 'නත්ථි කිඤ්චී'ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරාම...පෙ.... සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරාම. එතස්ස, භන්තෙ, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අයමඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො''ති.

329. ''සාධු සාධු, අනුරුද්ධා! එතස්ස පන වො, අනුරුද්ධා, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අත්ථඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො''ති? ''කිඤ්හි නො සියා, භන්තෙ! ඉධ මයං, භන්තෙ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාම සබ්බසො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං උපසම්පජ්ජ විහරාම, පඤ්ඤාය ච නො දිස්වා ආසවා පරික්ඛීණා. එතස්ස, භන්තෙ, විහාරස්ස සමතික්කමාය එතස්ස විහාරස්ස පටිප්පස්සද්ධියා අයමඤ්ඤො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො ඵාසුවිහාරො. ඉමම්හා ච මයං, භන්තෙ, ඵාසුවිහාරා අඤ්ඤං ඵාසුවිහාරං උත්තරිතරං වා පණීතතරං වා න සමනුපස්සාමා''ති. ''සාධු සාධු, අනුරුද්ධා! ඉමම්හා ඵාසුවිහාරා උත්තරිතරො වා පණීතතරො වා ඵාසුවිහාරො නත්ථී''ති.

330. අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තඤ්ච අනුරුද්ධං ආයස්මන්තඤ්ච නන්දියං ආයස්මන්තඤ්ච කිම්ලං ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙත්වා සමාදපෙත්වා සමුත්තෙජෙත්වා සම්පහංසෙත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි. අථ ඛො ආයස්මා ච අනුරුද්ධො ආයස්මා ච නන්දියො ආයස්මා ච කිම්ලො භගවන්තං අනුසංයායිත්වා [අනුසංසාවෙත්වා (සී.), අනුසාවෙත්වා (ටීකා)] තතො පටිනිවත්තිත්වා ආයස්මා ච නන්දියො ආයස්මා ච කිම්ලො ආයස්මන්තං අනුරුද්ධං එතදවොචුං – ''කිං නු ඛො මයං ආයස්මතො අනුරුද්ධස්ස එවමාරොචිම්හ – 'ඉමාසඤ්ච ඉමාසඤ්ච විහාරසමාපත්තීනං මයං ලාභිනො'ති, යං නො ආයස්මා අනුරුද්ධො භගවතො සම්මුඛා යාව ආසවානං ඛයා පකාසෙතී''ති? ''න ඛො මෙ ආයස්මන්තො එවමාරොචෙසුං – 'ඉමාසඤ්ච ඉමාසඤ්ච විහාරසමාපත්තීනං මයං ලාභිනො'ති, අපි ච මෙ ආයස්මන්තානං චෙතසා චෙතො පරිච්ච විදිතො – 'ඉමාසඤ්ච ඉමාසඤ්ච විහාරසමාපත්තීනං ඉමෙ ආයස්මන්තො

ලාභිනො’ති. දෙවතාපි මෙ එතමත්ථං ආරොචෙසුං – ‘ඉමාසඤ්ච ඉමාසඤ්ච විහාරසමාපත්තීනං ඉමෙ ආයස්මන්තො ලාභිනො’ති. තමෙනං භගවතා පඤ්හාභිපුට්ඨෙන බ්‍යාකත’’න්ති.

331. අථ ඛො දීඝො පරජනො යක්ඛො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො දීඝො පරජනො යක්ඛො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ලාභා වත, භන්තෙ, වජ්ජීනං, සුලද්ධලාභා වජ්ජිපජාය, යත්ථ තථාගතො විහරති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො, ඉමෙ ච තයො කුලපුත්තා – ආයස්මා ච අනුරුද්ධො, ආයස්මා ච නන්දියො, ආයස්මා ච කිම්බිලො’’ති. දීඝස්ස පරජනස්ස යක්ඛස්ස සද්දං සුත්වා භුම්මා දෙවා සද්දමනුස්සාවෙසුං – ‘ලාභා වත, භො, වජ්ජීනං, සුලද්ධලාභා වජ්ජිපජාය, යත්ථ තථාගතො විහරති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො, ඉමෙ ච තයො කුලපුත්තා – ආයස්මා ච අනුරුද්ධො, ආයස්මා ච නන්දියො, ආයස්මා ච කිම්බිලො’ති. භුම්මානං දෙවානං සද්දං සුත්වා චාතුමහාරාජිකා දෙවා…පෙ…. තාවතිංසා දෙවා…පෙ…. යාමා දෙවා…පෙ…. තුසිතා දෙවා…පෙ…. නිම්මානරතී දෙවා…පෙ…. පරනිම්මිතවසවත්තී දෙවා…පෙ…. බ්‍රහ්මකායිකා දෙවා සද්දමනුස්සාවෙසුං – ‘‘ලාභා වත, භො, වජ්ජීනං, සුලද්ධලාභා වජ්ජිපජාය, යත්ථ තථාගතො විහරති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො, ඉමෙ ච තයො කුලපුත්තා – ආයස්මා ච අනුරුද්ධො, ආයස්මා ච නන්දියො, ආයස්මා ච කිම්බිලො’’ති. ඉතිහ තෙ ආයස්මන්තො තෙන ඛණෙන (තෙන ලයෙන) [( ) සී. ස්‍යා. පී. පොත්ථකෙසු නත්ථි] තෙන මුහුත්තෙන යාවබ්‍රහ්මලොකා විදිතා [සංවිදිතා (ක.)] අහෙසුං.

‘‘එවමෙතං, දීඝ, එවමෙතං, දීඝ! යස්මාපි, දීඝ, කුලා එතෙ තයො කුලපුත්තා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා, තඤ්චෙපි කුලං එතෙ තයො කුලපුත්තෙ පසන්නචිත්තං අනුස්සරෙය්‍ය, තස්සපාස්ස කුලස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. යස්මාපි, දීඝ, කුලපරිවට්ටා එතෙ තයො කුලපුත්තා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා, සො චෙපි කුලපරිවට්ටො එතෙ තයො කුලපුත්තෙ පසන්නචිත්තො අනුස්සරෙය්‍ය, තස්සපාස්ස කුලපරිවට්ටස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. යස්මාපි, දීඝ, ගාමා එතෙ තයො කුලපුත්තා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා, සො චෙපි ගාමො එතෙ තයො කුලපුත්තෙ පසන්නචිත්තො අනුස්සරෙය්‍ය, තස්සපාස්ස ගාමස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. යස්මාපි, දීඝ, නිගමා එතෙ තයො කුලපුත්තා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා, සො චෙපි නිගමො එතෙ තයො කුලපුත්තෙ පසන්නචිත්තො අනුස්සරෙය්‍ය, තස්සපාස්ස නිගමස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. යස්මාපි, දීඝ, නගරා එතෙ තයො කුලපුත්තා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා, තඤ්චෙපි නගරං එතෙ තයො කුලපුත්තෙ පසන්නචිත්තං අනුස්සරෙය්‍ය, තස්සපාස්ස නගරස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. යස්මාපි, දීඝ, ජනපදා එතෙ තයො කුලපුත්තා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා, සො චෙපි ජනපදො එතෙ තයො කුලපුත්තෙ පසන්නචිත්තො අනුස්සරෙය්‍ය, තස්සපාස්ස ජනපදස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. සබ්බෙ චෙපි, දීඝ, ඛත්තියා එතෙ තයො කුලපුත්තෙ පසන්නචිත්තා අනුස්සරෙය්‍යුං, සබ්බෙසානංපාස්ස ඛත්තියානං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. සබ්බෙ චෙපි, දීඝ, බ්‍රාහ්මණා…පෙ…. සබ්බෙ චෙපි, දීඝ, වෙස්සා…පෙ…. සබ්බෙ චෙපි, දීඝ, සුද්දා එතෙ තයො කුලපුත්තෙ පසන්නචිත්තා අනුස්සරෙය්‍යුං, සබ්බෙසානංපාස්ස සුද්දානං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. සදෙවකො චෙපි, දීඝ, ලොකො සමාරකො සබ්‍රහ්මකො සස්සමණබ්‍රාහ්මණී පජා සදෙවමනුස්සා එතෙ තයො කුලපුත්තෙ පසන්නචිත්තා අනුස්සරෙය්‍ය, සදෙවකස්සපාස්ස ලොකස්ස සමාරකස්ස සබ්‍රහ්මකස්ස සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. පස්ස, දීඝ, යාව එතෙ තයො කුලපුත්තා බහුජනහිතාය පටිපන්නා බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය, අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සාන’’න්ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො දීඝො පරජනො යක්ඛො භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

චූළගොසිඞ්ගසුත්තං නිට්ඨිතං පඨමං.

2. මහාගොසිඞ්ගසුත්තං

332. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා ගොසිඞ්ගසාලවනදායෙ විහරති සම්බහුලෙහි අභිඤ්ඤාතෙහි අභිඤ්ඤාතෙහි ථෙරෙහි සාවකෙහි සද්ධිං – ආයස්මතා ච සාරිපුත්තෙන ආයස්මතා ච මහාමොග්ගල්ලානෙන ආයස්මතා ච මහාකස්සපෙන ආයස්මතා ච අනුරුද්ධෙන ආයස්මතා ච රෙවතෙන ආයස්මතා ච ආනන්දෙන, අඤ්ඤෙහි ච අභිඤ්ඤාතෙහි අභිඤ්ඤාතෙහි ථෙරෙහි සාවකෙහි සද්ධිං. අථ ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙනායස්මා මහාකස්සපො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාකස්සපං එතදවොච – ‘‘ආයාමාවුසො, කස්සප, යෙනායස්මා සාරිපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිස්සාම ධම්මස්සවනායා’’ති. ‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො ආයස්මා මහාකස්සපො ආයස්මතො මහාමොග්ගල්ලානස්ස පච්චස්සොසි. අථ ඛො ආයස්මා ච මහාමොග්ගල්ලානො ආයස්මා ච මහාකස්සපො ආයස්මා ච අනුරුද්ධො යෙනායස්මා සාරිපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිංසු ධම්මස්සවනාය. අද්දසා ඛො ආයස්මා ආනන්දො ආයස්මන්තඤ්ච මහාමොග්ගල්ලානං ආයස්මන්තඤ්ච මහාකස්සපං ආයස්මන්තඤ්ච අනුරුද්ධං යෙනායස්මා සාරිපුත්තො තෙනුපසඞ්කමන්තෙ ධම්මස්සවනාය. දිස්වාන යෙනායස්මා රෙවතො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං රෙවතං එතදවොච – ‘‘උපසඞ්කමන්තා ඛො අමූ, ආවුසො [ආයස්මන්තාවුසො (ක.)] රෙවත, සප්පුරිසා යෙනායස්මා සාරිපුත්තො තෙන ධම්මස්සවනාය. ආයාමාවුසො රෙවත, යෙනායස්මා සාරිපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිස්සාම ධම්මස්සවනායා’’ති. ‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො ආයස්මා රෙවතො ආයස්මතො ආනන්දස්ස පච්චස්සොසි. අථ ඛො ආයස්මා ච රෙවතො ආයස්මා ච ආනන්දො යෙනායස්මා සාරිපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිංසු ධම්මස්සවනාය.

333. අද්දසා ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො ආයස්මන්තඤ්ච රෙවතං ආයස්මන්තඤ්ච ආනන්දං දූරතොව ආගච්ඡන්තෙ. දිස්වාන ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච – ‘‘එතු ඛො ආයස්මා ආනන්දො! ස්වාගතං ආයස්මතො ආනන්දස්ස භගවතො උපට්ඨාකස්ස භගවතො සන්තිකාවචරස්ස! රමණීයං, ආවුසො ආනන්ද, ගොසිඞ්ගසාලවනං, දොසිනා රත්ති, සබ්බඵාලිඵුල්ලා [සබ්බපාලිඵුල්ලා (සී.)] සාලා, දිබ්බා, මඤ්ඤෙ, ගන්ධා සම්පවන්ති; කථංරූපෙන, ආවුසො ආනන්ද, භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා’’ති? ‘‘ඉධාවුසො සාරිපුත්ත , භික්ඛු බහුස්සුතො හොති සුතධරො සුතසන්නිචයො. යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣෙකල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාත්ථා සබ්‍යඤ්ජනා; කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදන්ති, තථාරූපාස්ස ධම්මා බහුස්සුතා හොන්ති, ධාතා [ධතා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)], වචසා පරිචිතා, මනසානුපෙක්ඛිතා, දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා. සො චතස්සන්නං පරිසානං ධම්මං දෙසෙති පරිමණ්ඩලෙහි පදබ්‍යඤ්ජනෙහි අනුප්පබන්ධෙහි [අප්පබද්ධෙහි (සී. පී.)] අනුසයසමුග්ඝාතාය. එවරූපෙන ඛො, ආවුසො සාරිපුත්ත, භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා’’ති.

334. එවං වුත්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො ආයස්මන්තං රෙවතං එතදවොච – ‘‘බ්‍යාකතං ඛො, ආවුසො රෙවත, ආයස්මතා ආනන්දෙන යථාසකං පටිභානං. තත්ථ දානි මයං ආයස්මන්තං රෙවතං පුච්ඡාම – ‘රමණීයං, ආවුසො රෙවත, ගොසිඞ්ගසාලවනං, දොසිනා රත්ති, සබ්බඵාලිඵුල්ලා සාලා, දිබ්බා, මඤ්ඤෙ, ගන්ධා සම්පවන්ති; කථංරූපෙන, ආවුසො රෙවත, භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා’’’ති? ‘‘ඉධාවුසො සාරිපුත්ත, භික්ඛු පටිසල්ලානාරාමො හොති පටිසල්ලානරතො, අජ්ඣත්තං චෙතොසමථමනුයුත්තො අනිරාකතජ්ඣානො, විපස්සනාය සමන්නාගතො, බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං. එවරූපෙන ඛො, ආවුසො සාරිපුත්ත, භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා’’ති.

335. එවං වුත්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො ආයස්මන්තං අනුරුද්ධං එතදවොච – ‘‘බ්‍යාකතං ඛො, ආවුසො අනුරුද්ධ, ආයස්මතා රෙවතෙන යථාසකං පටිභානං. තත්ථ දානි මයං ආයස්මන්තං අනුරුද්ධං පුච්ඡාම – ‘රමණීයං, ආවුසො අනුරුද්ධ, ගොසිඞ්ගසාලවනං, දොසිනා රත්ති, සබ්බඵාලිඵුල්ලා සාලා, දිබ්බා, මඤ්ඤෙ, ගන්ධා සම්පවන්ති; කථංරූපෙන, ආවුසො අනුරුද්ධ, භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා’’’ති? ‘‘ඉධාවුසො සාරිපුත්ත, භික්ඛු දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සහස්සං ලොකානං වොලොකෙති. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො සාරිපුත්ත, චක්ඛුමා පුරිසො උපරිපාසාදවරගතො සහස්සං නෙමිමණ්ඩලානං වොලොකෙය්‍ය; එවමෙව ඛො, ආවුසො සාරිපුත්ත, භික්ඛු දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සහස්සං ලොකානං වොලොකෙති. එවරූපෙන ඛො, ආවුසො සාරිපුත්ත, භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා’’ති.

336. එවං වුත්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො ආයස්මන්තං මහාකස්සපං එතදවොච – ‘‘බ්‍යාකතං ඛො, ආවුසො කස්සප, ආයස්මතා අනුරුද්ධෙන යථාසකං පටිභානං. තත්ථ දානි මයං ආයස්මන්තං මහාකස්සපං පුච්ඡාම – ‘රමණීයං, ආවුසො කස්සප, ගොසිඞ්ගසාලවනං, දොසිනා රත්ති, සබ්බඵාලිඵුල්ලා සාලා, දිබ්බා, මඤ්ඤෙ, ගන්ධා සම්පවන්ති; කථංරූපෙන, ආවුසො කස්සප, භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා’’’ති? ‘‘ඉධාවුසො සාරිපුත්ත, භික්ඛු අත්තනා ච ආරඤ්ඤිකො හොති ආරඤ්ඤිකත්තස්ස ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච පිණ්ඩපාතිකො හොති පිණ්ඩපාතිකත්තස්ස ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච පංසුකූලිකො හොති පංසුකූලිකත්තස්ස ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච තෙචීවරිකො හොති තෙචීවරිකත්තස්ස ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච අප්පිච්ඡො හොති අප්පිච්ඡතාය ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච සන්තුට්ඨො හොති සන්තුට්ඨියා ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච පවිවිත්තො හොති පවිවෙකස්ස ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච අසංසට්ඨො හොති අසංසග්ගස්ස ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච ආරද්ධවීරියො හොති වීරියාරම්භස්ස ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච සීලසම්පන්නො හොති සීලසම්පදාය ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච සමාධිසම්පන්නො හොති සමාධිසම්පදාය ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති පඤ්ඤාසම්පදාය ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච විමුත්තිසම්පන්නො හොති විමුත්තිසම්පදාය ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පන්නො හොති විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පදාය ච වණ්ණවාදී. එවරූපෙන ඛො, ආවුසො සාරිපුත්ත , භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා’’ති.

337. එවං වුත්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං එතදවොච – ‘‘බ්‍යාකතං ඛො, ආවුසො මොග්ගල්ලාන, ආයස්මතා මහාකස්සපෙන යථාසකං පටිභානං. තත්ථ දානි මයං ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං පුච්ඡාම – ‘රමණීයං, ආවුසො මොග්ගල්ලාන, ගොසිඞ්ගසාලවනං, දොසිනා රත්ති, සබ්බඵාලිඵුල්ලා සාලා, දිබ්බා, මඤ්ඤෙ, ගන්ධා සම්පවන්ති; කථංරූපෙන, ආවුසො මොග්ගල්ලාන, භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා’’’ති? ‘‘ඉධාවුසො සාරිපුත්ත, ද්වෙ භික්ඛූ අභිධම්මකථං කථෙන්ති, තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං පඤ්හං පුච්ඡන්ති, අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස පඤ්හං පුට්ඨා විස්සජ්ජෙන්ති, නො ච සංසාදෙන්ති [සංසාරෙන්ති (ක.)], ධම්මී ච නෙසං කථා පවත්තිනී හොති. එවරූපෙන ඛො, ආවුසො සාරිපුත්ත, භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා’’ති.

338. අථ ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොච – ‘‘බ්‍යාකතං ඛො, ආවුසො සාරිපුත්ත, අම්හෙහි සබ්බෙහෙව යථාසකං පටිභානං. තත්ථ දානි මයං ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං පුච්ඡාම – ‘රමණීයං, ආවුසො සාරිපුත්ත, ගොසිඞ්ගසාලවනං, දොසිනා රත්ති, සබ්බඵාලිඵුල්ලා සාලා, දිබ්බා, මඤ්ඤෙ, ගන්ධා සම්පවන්ති; කථංරූපෙන, ආවුසො සාරිපුත්ත, භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා’’’ති? ‘‘ඉධාවුසො මොග්ගල්ලාන, භික්ඛු චිත්තං වසං වත්තෙති, නො ච භික්ඛු චිත්තස්ස වසෙන වත්තති. සො යාය විහාරසමාපත්තියා ආකඞ්ඛති පුබ්බණ්හසමයං විහරිතුං, තාය විහාරසමාපත්තියා පුබ්බණ්හසමයං විහරති; යාය විහාරසමාපත්තියා ආකඞ්ඛති මජ්ඣන්හිකසමයං [මජ්ඣන්තිකසමයං (සී. ස්‍යා. කං. පී. ක.)] විහරිතුං, තාය විහාරසමාපත්තියා මජ්ඣන්හිකසමයං විහරති; යාය විහාරසමාපත්තියා ආකඞ්ඛති සායන්හසමයං විහරිතුං, තාය විහාරසමාපත්තියා සායන්හසමයං විහරති.

සෙය්‍යථාපි, ආවුසො මොග්ගල්ලාන, රඤ්ඤො වා රාජමහාමත්තස්ස වා නානාරත්තානං දුස්සානං දුස්සකරණ්ඩකො පූරො අස්ස. සො යඤ්ඤදෙව දුස්සයුගං ආකඞ්ඛෙය්‍ය පුබ්බණ්හසමයං පාරුපිතුං, තං තදෙව දුස්සයුගං පුබ්බණ්හසමයං පාරුපෙය්‍ය; යඤ්ඤදෙව දුස්සයුගං ආකඞ්ඛෙය්‍ය මජ්ඣන්හිකසමයං පාරුපිතුං, තං තදෙව දුස්සයුගං මජ්ඣන්හිකසමයං පාරුපෙය්‍ය; යඤ්ඤදෙව දුස්සයුගං ආකඞ්ඛෙය්‍ය සායන්හසමයං පාරුපිතුං, තං තදෙව දුස්සයුගං සායන්හසමයං පාරුපෙය්‍ය. එවමෙව ඛො, ආවුසො මොග්ගල්ලාන, භික්ඛු චිත්තං වසං වත්තෙති, නො ච භික්ඛු චිත්තස්ස වසෙන වත්තති. සො යාය විහාරසමාපත්තියා ආකඞ්ඛති පුබ්බණ්හසමයං විහරිතුං, තාය විහාරසමාපත්තියා පුබ්බණ්හසමයං විහරති; යාය විහාරසමාපත්තියා ආකඞ්ඛති මජ්ඣන්හිකසමයං විහරිතුං, තාය විහාරසමාපත්තියා මජ්ඣන්හිකසමයං විහරති; යාය විහාරසමාපත්තියා ආකඞ්ඛති සායන්හසමයං විහරිතුං, තාය විහාරසමාපත්තියා සායන්හසමයං විහරති. එවරූපෙන ඛො, ආවුසො මොග්ගල්ලාන, භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා’’ති.

339. අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො තෙ ආයස්මන්තෙ එතදවොච – ‘‘බ්‍යාකතං ඛො, ආවුසො, අම්හෙහි සබ්බෙහෙව යථාසකං පටිභානං. ආයාමාවුසො, යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිස්සාම; උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං භගවතො ආරොචෙස්සාම. යථා නො භගවා බ්‍යාකරිස්සති තථා නං ධාරෙස්සාමා’’ති. ‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො තෙ ආයස්මන්තො ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස පච්චස්සොසුං. අථ ඛො තෙ ආයස්මන්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අද්දසං ඛො අහං, භන්තෙ, ආයස්මන්තඤ්ච රෙවතං ආයස්මන්තඤ්ච ආනන්දං දූරතොව ආගච්ඡන්තෙ. දිස්වාන ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොචං – ‘එතු ඛො ආයස්මා ආනන්දො! ස්වාගතං ආයස්මතො ආනන්දස්ස භගවතො උපට්ඨාකස්ස භගවතො සන්තිකාවචරස්ස! රමණීයං, ආවුසො ආනන්ද, ගොසිඞ්ගසාලවනං, දොසිනා රත්ති, සබ්බඵාලිඵුල්ලා සාලා, දිබ්බා, මඤ්ඤෙ, ගන්ධා සම්පවන්ති; කථංරූපෙන, ආවුසො ආනන්ද, භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා’ති? එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, ආයස්මා ආනන්දො මං එතදවොච – ‘ඉධාවුසො, සාරිපුත්ත, භික්ඛු බහුස්සුතො හොති සුතධරො…පෙ…. අනුසයසමුග්ඝාතාය. එවරූපෙන ඛො, ආවුසො සාරිපුත්ත, භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා’’’ති. ‘‘සාධු සාධු, සාරිපුත්ත! යථා තං ආනන්දොව සම්මා බ්‍යාකරමානො බ්‍යාකරෙය්‍ය. ආනන්දො හි, සාරිපුත්ත, බහුස්සුතො සුතධරො සුතසන්නිචයො. යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣෙකල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාත්ථා සබ්‍යඤ්ජනා; කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදන්ති, තථාරූපාස්ස ධම්මා බහුස්සුතා හොන්ති, ධාතා, වචසා පරිචිතා, මනසානුපෙක්ඛිතා, දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා. සො චතස්සන්නං පරිසානං ධම්මං දෙසෙති පරිමණ්ඩලෙහි පදබ්‍යඤ්ජනෙහි අනුප්පබන්ධෙහි අනුසයසමුග්ඝාතායා’’ති.

340. ‘‘එවං වුත්තෙ, අහං, භන්තෙ, ආයස්මන්තං රෙවතං එතදවොචං – ‘බ්‍යාකතං ඛො, ආවුසො රෙවත ආයස්මතා ආනන්දෙන යථාසකං පටිභානං. තත්ථ දානි මයං ආයස්මන්තං රෙවතං පුච්ඡාම – රමණීයං, ආවුසො රෙවත, ගොසිඞ්ගසාලවනං, දොසිනා රත්ති, සබ්බඵාලිඵුල්ලා සාලා, දිබ්බා මඤ්ඤෙ ගන්ධා සම්පවන්ති. කථංරූපෙන, ආවුසො රෙවත, භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා’ති? එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, ආයස්මා රෙවතො මං එතදවොච – ‘ඉධාවුසො සාරිපුත්ත භික්ඛු පටිසල්ලානාරාමො හොති පටිසල්ලානරතො , අජ්ඣත්තං චෙතොසමථමනුයුත්තො, අනිරාකතජ්ඣානො, විපස්සනාය සමන්නාගතො, බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං. එවරූපෙන ඛො, ආවුසො සාරිපුත්ත, භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා’’’ති. ‘‘සාධු සාධු, සාරිපුත්ත! යථා තං රෙවතොව සම්මා බ්‍යාකරමානො බ්‍යාකරෙය්‍ය. රෙවතො හි, සාරිපුත්ත, පටිසල්ලානාරාමො පටිසල්ලානරතො, අජ්ඣත්තං චෙතොසමථමනුයුත්තො අනිරාකතජ්ඣානො, විපස්සනාය සමන්නාගතො බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරාන’’න්ති.

341. ‘‘එවං වුත්තෙ, අහං, භන්තෙ, ආයස්මන්තං අනුරුද්ධං එතදවොචං – ‘බ්‍යාකතං ඛො ආවුසො අනුරුද්ධ ආයස්මතා රෙවතෙන…පෙ…. කථංරූපෙන, ආවුසො අනුරුද්ධ, භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා’ති. එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, ආයස්මා අනුරුද්ධො මං එතදවොච – ‘ඉධාවුසො සාරිපුත්ත, භික්ඛු දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සහස්සං ලොකානං වොලොකෙති. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො සාරිපුත්ත, චක්ඛුමා පුරිසො…පෙ.… එවරූපෙන ඛො ආවුසො සාරිපුත්ත භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා’’’ති. ‘‘සාධු සාධු, සාරිපුත්ත, යථා තං අනුරුද්ධොව සම්මා බ්‍යාකරමානො බ්‍යාකරෙය්‍ය. අනුරුද්ධො හි, සාරිපුත්ත, දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සහස්සං ලොකානං වොලොකෙතී’’ති.

342. ‘‘එවං වුත්තෙ, අහං, භන්තෙ, ආයස්මන්තං මහාකස්සපං එතදවොචං – ‘බ්‍යාකතං ඛො, ආවුසො කස්සප ආයස්මතා අනුරුද්ධෙන යථාසකං පටිභානං. තත්ථ දානි මයං ආයස්මන්තං මහාකස්සපං පුච්ඡාම…පෙ…. කථං රූපෙන ඛො, ආවුසො කස්සප, භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා’ති? එවං වුත්තෙ භන්තෙ, ආයස්මා මහාකස්සපො මං එතදවොච – ‘ඉධාවුසො සාරිපුත්ත, භික්ඛු අත්තනා ච ආරඤ්ඤිකො හොති ආරඤ්ඤිකත්තස්ස ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච පිණ්ඩපාතිකො හොති…පෙ…. අත්තනා ච පංසුකූලිකො හොති…පෙ…. අත්තනා ච තෙචීවරිකො හොති…පෙ…. අත්තනා ච අප්පිච්ඡො හොති…පෙ…. අත්තනා ච සන්තුට්ඨො හොති…පෙ…. අත්තනා ච පවිවිත්තො හොති…පෙ…. අත්තනා ච අසංසට්ඨො හොති…පෙ…. අත්තනා ච ආරද්ධවීරියො හොති…පෙ…. අත්තනා ච සීලසම්පන්නො හොති…පෙ…. අත්තනා ච සමාධිසම්පන්නො හොති…පෙ…. අත්තනා ච පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති… අත්තනා ච විමුත්තිසම්පන්නො හොති… අත්තනා ච විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පන්නො හොති විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පදාය ච වණ්ණවාදී. එවරූපෙන ඛො, ආවුසො සාරිපුත්ත, භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා’’’ති . ‘‘සාධු සාධු, සාරිපුත්ත! යථා තං කස්සපොව සම්මා බ්‍යාකරමානො බ්‍යාකරෙය්‍ය. කස්සපො හි, සාරිපුත්ත, අත්තනා ච ආරඤ්ඤිකො ආරඤ්ඤිකත්තස්ස ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච පිණ්ඩපාතිකො

පිණ්ඩපාතිකත්තස්ස ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච පංසුකූලිකො පංසුකූලිකත්තස්ස ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච තෙචීවරිකො තෙචීවරිකත්තස්ස ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච අප්පිච්ඡො අප්පිච්ඡතාය ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච සන්තුට්ඨො සන්තුට්ඨියා ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච පවිවිත්තො පවිවෙකස්ස ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච අසංසට්ඨො අසංසග්ගස්ස ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච ආරද්ධවීරියො වීරියාරම්භස්ස ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච සීලසම්පන්නො සීලසම්පදාය ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච සමාධිසම්පන්නො සමාධිසම්පදාය ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච පඤ්ඤාසම්පන්නො පඤ්ඤාසම්පදාය ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච විමුත්තිසම්පන්නො විමුත්තිසම්පදාය ච වණ්ණවාදී, අත්තනා ච විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පන්නො විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පදාය ච වණ්ණවාදී''ති.

343. ''එවං වුත්තෙ, අහං භන්තෙ ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං එතදවොචං – 'බ්‍යාකතං ඛො, ආවුසො මොග්ගල්ලාන, ආයස්මතා මහාකස්සපෙන යථාසකං පටිභානං. තත්ථ දානි මයං ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං පුච්ඡාම…පෙ…. කථංරූපෙන, ආවුසො මොග්ගල්ලාන, භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා'ති? එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො මං එතදවොච – 'ඉධාවුසො සාරිපුත්ත, ද්වෙ භික්ඛූ අභිධම්මකථං කථෙන්ති. තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං පඤ්හං පුච්ඡන්ති, අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස පඤ්හං පුට්ඨා විස්සජ්ජෙන්ති, නො ච සංසාදෙන්ති, ධම්මී ච නෙසං කථා පවත්තිනී හොති. එවරූපෙන ඛො, ආවුසො සාරිපුත්ත, භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා'''ති. ''සාධු සාධු, සාරිපුත්ත, යථා තං මොග්ගල්ලානොව සම්මා බ්‍යාකරමානො බ්‍යාකරෙය්‍ය. මොග්ගල්ලානො හි, සාරිපුත්ත, ධම්මකථිකො''ති.

344. එවං වුත්තෙ, ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො භගවන්තං එතදවොච – ''අථ ඛ්වාහං, භන්තෙ, ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොචං – 'බ්‍යාකතං ඛො, ආවුසො සාරිපුත්ත, අම්හෙහි සබ්බෙහෙව යථාසකං පටිභානං. තත්ථ දානි මයං ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං පුච්ඡාම – රමණීයං, ආවුසො සාරිපුත්ත, ගොසිඞ්ගසාලවනං, දොසිනා රත්ති, සබ්බඵාලිඵුල්ලා සාලා, දිබ්බා, මඤ්ඤෙ, ගන්ධා සම්පවන්ති. කථංරූපෙන, ආවුසො සාරිපුත්ත, භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා'ති? එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො මං එතදවොච – 'ඉධාවුසො, මොග්ගල්ලාන, භික්ඛු චිත්තං වසං වත්තෙති නො ච භික්ඛු චිත්තස්ස වසෙන වත්තති. සො යාය විහාරසමාපත්තියා ආකඞ්ඛති පුබ්බණ්හසමයං විහරිතුං, තාය විහාරසමාපත්තියා පුබ්බණ්හසමයං විහරති; යාය විහාරසමාපත්තියා ආකඞ්ඛති මජ්ඣන්හිකසමයං විහරිතුං, තාය විහාරසමාපත්තියා මජ්ඣන්හිකසමයං විහරති; යාය විහාරසමාපත්තියා ආකඞ්ඛති සායන්හසමයං විහරිතුං, තාය විහාරසමාපත්තියා සායන්හසමයං විහරති. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො මොග්ගල්ලාන, රඤ්ඤො වා රාජමහාමත්තස්ස වා නානාරත්තානං දුස්සානං දුස්සකරණ්ඩකො පූරො අස්ස. සො යඤ්ඤදෙව දුස්සයුගං ආකඞ්ඛෙය්‍ය පුබ්බණ්හසමයං පාරුපිතුං , තං තදෙව දුස්සයුගං පුබ්බණ්හසමයං පාරුපෙය්‍ය; යඤ්ඤදෙව දුස්සයුගං ආකඞ්ඛෙය්‍ය මජ්ඣන්හිකසමයං පාරුපිතුං, තං තදෙව දුස්සයුගං මජ්ඣන්හිකසමයං පාරුපෙය්‍ය; යඤ්ඤදෙව දුස්සයුගං ආකඞ්ඛෙය්‍ය සායන්හසමයං පාරුපිතුං, තං තදෙව දුස්සයුගං සායන්හසමයං පාරුපෙය්‍ය. එවමෙව ඛො, ආවුසො මොග්ගල්ලාන, භික්ඛු චිත්තං වසං වත්තෙති, නො ච භික්ඛු චිත්තස්ස වසෙන වත්තති. සො යාය විහාරසමාපත්තියා ආකඞ්ඛති පුබ්බණ්හසමයං විහරිතුං, තාය විහාරසමාපත්තියා පුබ්බණ්හසමයං විහරති; යාය විහාරසමාපත්තියා ආකඞ්ඛති මජ්ඣන්හිකසමයං විහරිතුං, තාය විහාරසමාපත්තියා මජ්ඣන්හිකසමයං විහරති; යාය විහාරසමාපත්තියා ආකඞ්ඛති සායන්හසමයං විහරිතුං, තාය විහාරසමාපත්තියා සායන්හසමයං විහරති. එවරූපෙන ඛො, ආවුසො මොග්ගල්ලාන, භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා'''ති. ''සාධු සාධු, මොග්ගල්ලාන! යථා තං සාරිපුත්තොව සම්මා බ්‍යාකරමානො බ්‍යාකරෙය්‍ය. සාරිපුත්තො හි, මොග්ගල්ලාන, චිත්තං වසං වත්තෙති නො ච සාරිපුත්තො චිත්තස්ස වසෙන වත්තති. සො යාය විහාරසමාපත්තියා ආකඞ්ඛති පුබ්බණ්හසමයං විහරිතුං, තාය විහාරසමාපත්තියා පුබ්බණ්හසමයං විහරති; යාය විහාරසමාපත්තියා ආකඞ්ඛති මජ්ඣන්හිකසමයං විහරිතුං, තාය විහාරසමාපත්තියා මජ්ඣන්හිකසමයං විහරති; යාය විහාරසමාපත්තියා ආකඞ්ඛති සායන්හසමයං විහරිතුං, තාය විහාරසමාපත්තියා සායන්හසමයං විහරති''ති.

345. එවං වුත්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ''කස්ස නු ඛො, භන්තෙ, සුභාසිත''න්ති? ''සබ්බෙසං වො, සාරිපුත්ත, සුභාසිතං පරියායෙන. අපි ච මමපි සුණාථ යථාරූපෙන භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍ය. ඉධ, සාරිපුත්ත, භික්ඛු පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො නිසීදති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා – 'න තාවාහං ඉමං පල්ලඞ්කං භින්දිස්සාමි යාව මෙ නානුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුච්චිස්සතී'ති. එවරූපෙන ඛො, සාරිපුත්ත, භික්ඛුනා ගොසිඞ්ගසාලවනං සොභෙය්‍යා''ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ ආයස්මන්තො [තෙ භික්ඛූ (ක.)] භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

මහාගොසිඞ්ගසුත්තං නිට්ඨිතං දුතියං.

3. මහාගොපාලකසුත්තං

346. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''භික්ඛවො''ති. ''භදන්තෙ''ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘එකාදසහි, භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො ගොපාලකො අභබ්බො ගොගණං පරිහරිතුං ඵාතිං කාතුං [ඵාතිකත්තුං (සී. පී.), ඵාතිකාතුං (ස්‍යා. කං.)]. කතමෙහි එකාදසහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, ගොපාලකො න රූපඤ්ඤූ හොති, න ලක්ඛණකුසලො හොති, න ආසාටිකං හාරෙතා [සාටෙතා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] හොති, න වණං පටිච්ඡාදෙතා හොති, න ධූමං කත්තා හොති, න තිත්ථං ජානාති, න පීතං ජානාති, න වීථිං ජානාති, න ගොචරකුසලො හොති අනවසෙසදොහී ච හොති. යෙ තෙ උසභා ගොපිතරො ගොපරිණායකා තෙ න අතිරෙකපූජාය පූජෙතා හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, එකාදසහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො ගොපාලකො අභබ්බො ගොගණං පරිහරිතුං ඵාතිං කාතුං. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, එකාදසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අභබ්බො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිතුං. කතමෙහි එකාදසහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න රූපඤ්ඤූ හොති, න ලක්ඛණකුසලො හොති, න ආසාටිකං හාරෙතා හොති, න වණං පටිච්ඡාදෙතා හොති, න ධූමං කත්තා හොති, න තිත්ථං ජානාති, න පීතං ජානාති, න වීථිං ජානාති, න ගොචරකුසලො හොති, අනවසෙසදොහී ච හොති. යෙ තෙ භික්ඛූ ථෙරා රත්තඤ්ඤූ චිරපබ්බජිතා සඞ්ඝපිතරො සඞ්ඝපරිණායකා තෙ න අතිරෙකපූජාය පූජෙතා හොති.

347. ‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න රූපඤ්ඤූ හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යං කිඤ්චි රූපං සබ්බං රූපං ‘චත්තාරි මහාභූතානි, චතුන්නඤ්ච මහාභූතානං උපාදායරූප’න්ති යථාභූතං නප්පජානාති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න රූපඤ්ඤූ හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න ලක්ඛණකුසලො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ‘කම්මලක්ඛණො බාලො, කම්මලක්ඛණො පණ්ඩිතො’ති යථාභූතං නප්පජානාති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න ලක්ඛණකුසලො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න ආසාටිකං හාරෙතා හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු උප්පන්නං කාමවිතක්කං අධිවාසෙති, නප්පජහති න විනොදෙති න බ්‍යන්තී කරොති න අනභාවං ගමෙති. උප්පන්නං බ්‍යාපාදවිතක්කං…පෙ…. උප්පන්නං විහිංසාවිතක්කං…පෙ…. උප්පන්නුප්පන්නෙ පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ අධිවාසෙති, නප්පජහති න විනොදෙති න බ්‍යන්තී කරොති න අනභාවං ගමෙති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න ආසාටිකං හාරෙතා හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න වණං පටිච්ඡාදෙතා හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා නිමිත්තග්ගාහී හොති අනුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය න පටිපජ්ජති, න රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං, චක්ඛුන්ද්‍රියෙ න සංවරං ආපජ්ජති. සොතෙන සද්දං සුත්වා…පෙ…. ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා…පෙ…. ජිව්හාය රසං සායිත්වා…පෙ…. කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා…පෙ…. මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය නිමිත්තග්ගාහී හොති අනුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය න පටිපජ්ජති, න රක්ඛති මනින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියෙ න සංවරං ආපජ්ජති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න වණං පටිච්ඡාදෙතා හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න ධූමං කත්තා හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං න විත්ථාරෙන පරෙසං දෙසෙතා හොති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න ධූමං කත්තා හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න තිත්ථං ජානාති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යෙ තෙ භික්ඛූ බහුස්සුතා ආගතාගමා ධම්මධරා විනයධරා මාතිකාධරා, තෙ කාලෙන කාලං උපසඞ්කමිත්වා න පරිපුච්ඡති, න පරිපඤ්හති – ‘ඉදං, භන්තෙ, කථං? ඉමස්ස කො අත්ථො’ති? තස්ස තෙ ආයස්මන්තො අවිවටඤ්චෙව න විවරන්ති, අනුත්තානීකතඤ්ච න උත්තානී කරොන්ති, අනෙකවිහිතෙසු ච කඞ්ඛාඨානීයෙසු ධම්මෙසු කඞ්ඛං න පටිවිනොදෙන්ති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න තිත්ථං ජානාති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න පීතං ජානාති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ දෙසියමානෙ න ලභති අත්ථවෙදං, න ලභති ධම්මවෙදං, න ලභති ධම්මූපසංහිතං පාමොජ්ජං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න පීතං ජානාති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න වීථිං ජානාති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අරියං අට්ඨඞ්ගිකං මග්ගං යථාභූතං නප්පජානාති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න වීථිං ජානාති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න ගොචරකුසලො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ යථාභූතං නප්පජානාති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ , භික්ඛු න ගොචරකුසලො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අනවසෙසදොහී හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුං සද්ධා ගහපතිකා අභිහට්ඨුං පවාරෙන්ති චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙහි, තත්‍ර භික්ඛු මත්තං න ජානාති පටිග්ගහණාය. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අනවසෙසදොහී හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යෙ තෙ භික්ඛූ ථෙරා රත්තඤ්ඤූ චිරපබ්බජිතා සඞ්ඝපිතරො සඞ්ඝපරිණායකා තෙ න අතිරෙකපූජාය පූජෙතා හොති ? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යෙ තෙ භික්ඛූ ථෙරා රත්තඤ්ඤූ චිරපබ්බජිතා සඞ්ඝපිතරො සඞ්ඝපරිණායකා, තෙසු න මෙත්තං කායකම්මං පච්චුපට්ඨාපෙති ආවි චෙව රහො ච; න මෙත්තං වචීකම්මං පච්චුපට්ඨාපෙති ආවි චෙව රහො ච; න මෙත්තං මනොකම්මං පච්චුපට්ඨාපෙති ආවි චෙව රහො ච. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යෙ තෙ භික්ඛූ ථෙරා රත්තඤ්ඤූ චිරපබ්බජිතා සඞ්ඝපිතරො සඞ්ඝපරිණායකා තෙ න අතිරෙකපූජාය පූජෙතා හොති.

‘‘ඉමෙහි ඛො භික්ඛවෙ එකාදසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අභබ්බො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිතුං.

348. ‘‘එකාදසහි , භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො ගොපාලකො භබ්බො ගොගණං පරිහරිතුං ඵාතිං කාතුං. කතමෙහි එකාදසහි? ඉධ, භික්ඛවෙ , ගොපාලකො රූපඤ්ඤූ හොති, ලක්ඛණකුසලො හොති, ආසාටිකං හාරෙතා හොති, වණං පටිච්ඡාදෙතා හොති, ධූමං කත්තා හොති, තිත්ථං ජානාති, පීතං ජානාති, වීථිං ජානාති, ගොචරකුසලො හොති, සාවසෙසදොහී ච හොති. යෙ තෙ උසභා ගොපිතරො ගොපරිණායකා තෙ අතිරෙකපූජාය පූජෙතා හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, එකාදසහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො ගොපාලකො භබ්බො ගොගණං පරිහරිතුං ඵාතිං කාතුං. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, එකාදසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු භබ්බො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිතුං. කතමෙහි එකාදසහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු රූපඤ්ඤූ හොති, ලක්ඛණකුසලො හොති, ආසාටිකං හාරෙතා හොති, වණං පටිච්ඡාදෙතා හොති, ධූමං කත්තා හොති, තිත්ථං ජානාති, පීතං ජානාති, වීථිං ජානාති, ගොචරකුසලො හොති, සාවසෙසදොහී ච හොති. යෙ තෙ භික්ඛූ ථෙරා රත්තඤ්ඤූ චිරපබ්බජිතා සඞ්ඝපිතරො සඞ්ඝපරිණායකා තෙ අතිරෙකපූජාය පූජෙතා හොති.

349. ‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු රූපඤ්ඤූ හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යං කිඤ්චි රූපං සබ්බං රූපං ‘චත්තාරි මහාභූතානි , චතුන්නඤ්ච මහාභූතානං උපාදායරූප’න්ති යථාභූතං පජානාති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු රූපඤ්ඤූ හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ලක්ඛණකුසලො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කම්මලක්ඛණො බාලො, කම්මලක්ඛණො පණ්ඩිතොති යථාභූතං පජානාති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ලක්ඛණකුසලො හොති.

‘‘කථඤ්ච , භික්ඛවෙ, භික්ඛු ආසාටිකං හාරෙතා හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු උප්පන්නං කාමවිතක්කං නාධිවාසෙති, පජහති විනොදෙති බ්‍යන්තී කරොති අනභාවං ගමෙති. උප්පන්නං බ්‍යාපාදවිතක්කං…පෙ…. උප්පන්නං විහිංසාවිතක්කං…පෙ…. උප්පන්නුප්පන්නෙ පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ නාධිවාසෙති, පජහති විනොදෙති බ්‍යන්තී කරොති අනභාවං ගමෙති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ආසාටිකං හාරෙතා හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වණං පටිච්ඡාදෙතා හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං, චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සොතෙන සද්දං සුත්වා…පෙ…. ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා…පෙ…. ජිව්හාය රසං සායිත්වා…පෙ…. කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා…පෙ…. මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති මනින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වණං පටිච්ඡාදෙතා හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධූමං කත්තා හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං විත්ථාරෙන පරෙසං දෙසෙතා හොති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධූමං කත්තා හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු තිත්ථං ජානාති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යෙ තෙ භික්ඛූ බහුස්සුතා ආගතාගමා ධම්මධරා විනයධරා මාතිකාධරා තෙ කාලෙන කාලං උපසඞ්කමිත්වා පරිපුච්ඡති, පරිපඤ්හති – ‘ඉදං, භන්තෙ, කථං? ඉමස්ස කො අත්ථො’ති? තස්ස තෙ ආයස්මන්තො අවිවටඤ්චෙව විවරන්ති, අනුත්තානීකතඤ්ච උත්තානී කරොන්ති, අනෙකවිහිතෙසු ච කඞ්ඛාඨානීයෙසු ධම්මෙසු කඞ්ඛං පටිවිනොදෙන්ති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු තිත්ථං ජානාති.

‘‘කථඤ්ච භික්ඛවෙ, භික්ඛු පීතං ජානාති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ දෙසියමානෙ ලභති අත්ථවෙදං, ලභති ධම්මවෙදං, ලභති ධම්මූපසංහිතං පාමොජ්ජං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පීතං ජානාති.

‘‘කථඤ්ච , භික්ඛවෙ, භික්ඛු වීථිං ජානාති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අරියං අට්ඨඞ්ගිකං මග්ගං යථාභූතං පජානාති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වීථිං ජානාති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ගොචරකුසලො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ යථාභූතං පජානාති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ගොචරකුසලො හොති.

‘‘කථඤ්ච භික්ඛවෙ, භික්ඛු සාවසෙසදොහී හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුං සද්ධා ගහපතිකා අභිහට්ඨුං පවාරෙන්ති චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙහි. තත්‍ර භික්ඛු මත්තං ජානාති පටිග්ගහණාය. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සාවසෙසදොහී හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යෙ තෙ භික්ඛූ ථෙරා රත්තඤ්ඤූ චිරපබ්බජිතා සඞ්ඝපිතරො සඞ්ඝපරිණායකා, තෙ අතිරෙකපූජාය පූජෙතා හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යෙ තෙ භික්ඛූ ථෙරා රත්තඤ්ඤූ චිරපබ්බජිතා සඞ්ඝපිතරො සඞ්ඝපරිණායකා තෙසු මෙත්තං කායකම්මං පච්චුපට්ඨාපෙති ආවි චෙව රහො ච; මෙත්තං වචීකම්මං පච්චුපට්ඨාපෙති ආවි චෙව රහො ච; මෙත්තං මනොකම්මං පච්චුපට්ඨාපෙති ආවි චෙව රහො ච. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යෙ තෙ භික්ඛූ ථෙරා රත්තඤ්ඤූ චිරපබ්බජිතා සඞ්ඝපිතරො සඞ්ඝපරිණායකා තෙ අතිරෙකපූජාය පූජෙතා හොති.

‘‘ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, එකාදසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු භබ්බො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිතු’’න්ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

මහාගොපාලකසුත්තං නිට්ඨිතං තතියං.

4. චූළගොපාලකසුත්තං

350. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා වජ්ජීසු විහරති උක්කචෙලායං ගඞ්ගාය නදියා තීරෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘භූතපුබ්බං , භික්ඛවෙ, මාගධකො ගොපාලකො දුප්පඤ්ඤජාතිකො, වස්සානං පච්ඡිමෙ මාසෙ සරදසමයෙ, අසමවෙක්ඛිත්වා ගඞ්ගාය නදියා ඔරිමං තීරං, අසමවෙක්ඛිත්වා පාරිමං තීරං, අතිත්ථෙනෙව ගාවො පතාරෙසි උත්තරං තීරං සුවිදෙහානං. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, ගාවො මජ්ඣෙගඞ්ගාය නදියා සොතෙ ආමණ්ඩලියං කරිත්වා තත්ථෙව අනයබ්‍යසනං ආපජ්ජිංසු. තං කිස්ස හෙතු? තථා හි සො, භික්ඛවෙ, මාගධකො ගොපාලකො දුප්පඤ්ඤජාතිකො, වස්සානං පච්ඡිමෙ මාසෙ සරදසමයෙ, අසමවෙක්ඛිත්වා ගඞ්ගාය නදියා ඔරිමං තීරං, අසමවෙක්ඛිත්වා පාරිමං තීරං, අතිත්ථෙනෙව ගාවො පතාරෙසි උත්තරං තීරං සුවිදෙහානං. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යෙ හි කෙචි [යෙ කෙචි (සයා. කං.)] සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා අකුසලා ඉමස්ස ලොකස්ස අකුසලා පරස්ස ලොකස්ස, අකුසලා මාරධෙය්‍යස්ස අකුසලා අමාරධෙය්‍යස්ස, අකුසලා මච්චුධෙය්‍යස්ස අකුසලා අමච්චුධෙය්‍යස්ස, තෙසං යෙ සොතබ්බං සද්දහාතබ්බං මඤ්ඤිස්සන්ති, තෙසං තං භවිස්සති දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛාය.

351. ‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, මාගධකො ගොපාලකො සප්පඤ්ඤජාතිකො, වස්සානං පච්ඡිමෙ මාසෙ සරදසමයෙ, සමවෙක්ඛිත්වා ගඞ්ගාය නදියා ඔරිමං තීරං, සමවෙක්ඛිත්වා පාරිමං තීරං, තිත්ථෙනෙව ගාවො පතාරෙසි උත්තරං තීරං සුවිදෙහානං. සො පඨමං පතාරෙසි යෙ තෙ උසභා ගොපිතරො ගොපරිණායකා. තෙ තිරියං ගඞ්ගාය සොතං ඡෙත්වා සොත්ථිනා පාරං අගමංසු. අථාපරෙ පතාරෙසි බලවගාවො දම්මගාවො. තෙපි තිරියං ගඞ්ගාය සොතං ඡෙත්වා සොත්ථිනා පාරං අගමංසු. අථාපරෙ පතාරෙසි වච්ඡතරෙ වච්ඡතරියො. තෙපි තිරියං ගඞ්ගාය සොතං ඡෙත්වා සොත්ථිනා පාරං අගමංසු. අථාපරෙ පතාරෙසි වච්ඡකෙ කිසාබලකෙ [කිසබලකෙ (සී. සයා. පී.)]. තෙපි තිරියං ගඞ්ගාය සොතං ඡෙත්වා සොත්ථිනා පාරං අගමංසු. භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, වච්ඡකො තරුණකො තාවදෙව ජාතකො මාතුගොරවකෙන වුය්හමානො, සොපි තිරියං ගඞ්ගාය සොතං ඡෙත්වා සොත්ථිනා පාරං අගමාසි. තං කිස්ස හෙතු? තථා හි සො, භික්ඛවෙ, මාගධකො ගොපාලකො සප්පඤ්ඤජාතිකො , වස්සානං පච්ඡිමෙ මාසෙ සරදසමයෙ, සමවෙක්ඛිත්වා ගඞ්ගාය නදියා ඔරිමං තීරං, සමවෙක්ඛිත්වා පාරිමං තීරං, තිත්ථෙනෙව ගාවො පතාරෙසි උත්තරං තීරං සුවිදෙහානං. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යෙ හි කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා කුසලා ඉමස්ස ලොකස්ස කුසලා පරස්ස ලොකස්ස, කුසලා මාරධෙය්‍යස්ස කුසලා අමාරධෙය්‍යස්ස, කුසලා මච්චුධෙය්‍යස්ස කුසලා අමච්චුධෙය්‍යස්ස, තෙසං යෙ සොතබ්බං සද්දහාතබ්බං මඤ්ඤිස්සන්ති, තෙසං තං භවිස්සති දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය.

352. ‘‘සෙය්‍යථාපි , භික්ඛවෙ, යෙ තෙ උසභා ගොපිතරො ගොපරිණායකා තෙ තිරියං ගඞ්ගාය සොතං ඡෙත්වා සොත්ථිනා පාරං අගමංසු, එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ භික්ඛූ අරහන්තො ඛීණාසවා වුසිතවන්තො කතකරණීයා ඔහිතභාරා අනුප්පත්තසදත්ථා පරික්ඛීණභවසංයොජනා සම්මදඤ්ඤා විමුත්තා, තෙ තිරියං මාරස්ස සොතං ඡෙත්වා සොත්ථිනා පාරං ගතා.

‘‘සෙය්‍යථාපි තෙ, භික්ඛවෙ, බලවගාවො දම්මගාවො තිරියං ගඞ්ගාය සොතං ඡෙත්වා සොත්ථිනා පාරං අගමංසු, එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ භික්ඛූ පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකා තත්ථ පරිනිබ්බායිනො අනාවත්තිධම්මා තස්මා ලොකා, තෙපි තිරියං මාරස්ස සොතං ඡෙත්වා සොත්ථිනා පාරං ගමිස්සන්ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි තෙ, භික්ඛවෙ, වච්ඡතරා වච්ඡතරියො තිරියං ගඞ්ගාය සොතං ඡෙත්වා සොත්ථිනා පාරං අගමංසු, එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ භික්ඛූ තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්ඛයා රාගදොසමොහානං තනුත්තා සකදාගාමිනො සකිංදෙව ඉමං ලොකං ආගන්ත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සන්ති, තෙපි තිරියං මාරස්ස සොතං ඡෙත්වා සොත්ථිනා පාරං ගමිස්සන්ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි තෙ, භික්ඛවෙ, වච්ඡකා කිසාබලකා තිරියං ගඞ්ගාය සොතං ඡෙත්වා සොත්ථිනා පාරං අගමංසු, එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ භික්ඛූ තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්ඛයා සොතාපන්නා අවිනිපාතධම්මා නියතා සම්බොධිපරායනා, තෙපි තිරියං මාරස්ස සොතං ඡෙත්වා සොත්ථිනා පාරං ගමිස්සන්ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි සො, භික්ඛවෙ, වච්ඡකො තරුණකො තාවදෙව ජාතකො මාතුගොරවකෙන වුය්හමානො තිරියං ගඞ්ගාය සොතං ඡෙත්වා සොත්ථිනා පාරං අගමාසි, එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ භික්ඛූ ධම්මානුසාරිනො සද්ධානුසාරිනො, තෙපි තිරියං මාරස්ස සොතං ඡෙත්වා සොත්ථිනා පාරං ගමිස්සන්ති.

‘‘අහං ඛො පන, භික්ඛවෙ, කුසලො ඉමස්ස ලොකස්ස කුසලො පරස්ස ලොකස්ස, කුසලො මාරධෙය්‍යස්ස කුසලො අමාරධෙය්‍යස්ස, කුසලො මච්චුධෙය්‍යස්ස කුසලො අමච්චුධෙය්‍යස්ස. තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, යෙ සොතබ්බං සද්දහාතබ්බං මඤ්ඤිස්සන්ති, තෙසං තං භවිස්සති දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා’’ති.

ඉදමවොච භගවා. ඉදං වත්වා සුගතො අථාපරං එතදවොච සත්ථා –

‘‘අයං ලොකො පරො ලොකො, ජානතා සුප්පකාසිතො;
යඤ්ච මාරෙන සම්පත්තං, අප්පත්තං යඤ්ච මච්චුනා.

‘‘සබ්බං ලොකං අභිඤ්ඤාය, සම්බුද්ධෙන පජානතා;
විවටං අමතද්වාරං, ඛෙමං නිබ්බානපත්තියා.

‘‘ඡින්නං පාපිමතො සොතං, විද්ධස්තං විනළීකතං;
පාමොජ්ජබහුලා හොථ, ඛෙමං පත්තත්ථ [පත්ථෙථ (ස්‍යා. කං. ක. අට්ඨකථායං සංවණ්ණෙතබ්බපාඨො)]
භික්ඛවො’’ති.

චූළගොපාලකසුත්තං නිට්ඨිතං චතුත්ථං.

5. චූළසච්චකසුත්තං

353. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. තෙන ඛො පන සමයෙන සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො වෙසාලියං පටිවසති භස්සප්පවාදකො පණ්ඩිතවාදො සාධුසම්මතො බහුජනස්ස. සො වෙසාලියං පරිසති එවං වාචං භාසති – ‘‘නාහං තං පස්සාමි සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා, සඞ්ඝිං ගණිං ගණාචරියං, අපි අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං පටිජානමානං, යො මයා වාදෙන වාදං සමාරද්ධො න සඞ්කම්පෙය්‍ය න සම්පකම්පෙය්‍ය න සම්පවෙධෙය්‍ය, යස්ස න කච්ඡෙහි සෙදා මුච්චෙය්‍යුං. ථූණං චෙපාහං අචෙතනං වාදෙන වාදං සමාරභෙය්‍යං, සාපි මයා වාදෙන වාදං සමාරද්ධා සඞ්කම්පෙය්‍ය සම්පකම්පෙය්‍ය සම්පවෙධෙය්‍ය. කො පන වාදො මනුස්සභූතස්සා’’ති?

අථ ඛො ආයස්මා අස්සජි පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය වෙසාලිං පිණ්ඩාය පාවිසි. අද්දසා ඛො සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො වෙසාලියං ජඞ්ඝාවිහාරං අනුචඞ්කමමානො අනුවිචරමානො ආයස්මන්තං අස්සජිං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන යෙනායස්මා අස්සජි තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා අස්සජිනා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො ආයස්මන්තං අස්සජිං එතදවොච – ‘‘කථං පන, භො අස්සජි, සමණො ගොතමො සාවකෙ විනෙති, කථංභාගා ච පන සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකෙසු අනුසාසනී බහුලා පවත්තතී’’ති? ‘‘එවං ඛො, අග්ගිවෙස්සන, භගවා සාවකෙ විනෙති, එවංභාගා ච පන භගවතො සාවකෙසු අනුසාසනී බහුලා පවත්තති – ‘රූපං, භික්ඛවෙ, අනිච්චං, වෙදනා අනිච්චා, සඤ්ඤා අනිච්චා, සඞ්ඛාරා අනිච්චා, විඤ්ඤාණං අනිච්චං. රූපං, භික්ඛවෙ, අනත්තා, වෙදනා අනත්තා, සඤ්ඤා අනත්තා, සඞ්ඛාරා අනත්තා, විඤ්ඤාණං අනත්තා. සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චා, සබ්බෙ ධම්මා අනත්තා’ති. එවං ඛො, අග්ගිවෙස්සන, භගවා සාවකෙ විනෙති, එවංභාගා ච පන භගවතො සාවකෙසු අනුසාසනී බහුලා පවත්තතී’’ති. ‘‘දුස්සුතං වත, භො අස්සජි, අස්සුම්හ යෙ මයං එවංවාදිං සමණං ගොතමං අස්සුම්හ. අප්පෙව නාම මයං කදාචි කරහචි තෙන භොතා ගොතමෙන සද්ධිං සමාගච්ඡෙය්‍යාම , අප්පෙව නාම සියා කොචිදෙව කථාසල්ලාපො, අප්පෙව නාම තස්මා පාපකා දිට්ඨිගතා විවෙචෙය්‍යාමා’’ති.

354. තෙන ඛො පන සමයෙන පඤ්චමත්තානි ලිච්ඡවිසතානි සන්ථාගාරෙ [සන්ධාගාරෙ (ක.)] සන්නිපතිතානි හොන්ති කෙනචිදෙව කරණීයෙන. අථ ඛො සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො යෙන තෙ ලිච්ඡවී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තෙ ලිච්ඡවී එතදවොච – ‘‘අභික්කමන්තු භොන්තො ලිච්ඡවී, අභික්කමන්තු භොන්තො ලිච්ඡවී, අජ්ජ

මෙ සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං කථාසල්ලාපො භවිස්සති. සචෙ මෙ සමණො ගොතමො තථා පතිට්ඨිස්සති යථා ච මෙ [යථාස්ස මෙ (සී. පී.)] ඤාතඤ්ඤතරෙන සාවකෙන අස්සජිනා නාම භික්ඛුනා පතිට්ඨිතං, සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො දීඝලොමිකං එළකං ලොමෙසු ගහෙත්වා ආකඩ්ඪෙය්‍ය පරිකඩ්ඪෙය්‍ය සම්පරිකඩ්ඪෙය්‍ය , එවමෙවාහං සමණං ගොතමං වාදෙන වාදං ආකඩ්ඪිස්සාමි පරිකඩ්ඪිස්සාමි සම්පරිකඩ්ඪිස්සාමි. සෙය්‍යථාපි නාම බලවා සොණ්ඩිකාකම්මකාරො මහන්තං සොණ්ඩිකාකිළඤ්ජං ගම්භීරෙ උදකරහදෙ පක්ඛිපිත්වා කණ්ණෙ ගහෙත්වා ආකඩ්ඪෙය්‍ය පරිකඩ්ඪෙය්‍ය සම්පරිකඩ්ඪෙය්‍ය, එවමෙවාහං සමණං ගොතමං වාදෙන වාදං ආකඩ්ඪිස්සාමි පරිකඩ්ඪිස්සාමි සම්පරිකඩ්ඪිස්සාමි. සෙය්‍යථාපි නාම බලවා සොණ්ඩිකාධුත්තො වාලං [ථාලං (ක.)] කණ්ණෙ ගහෙත්වා ඔධුනෙය්‍ය නිද්ධුනෙය්‍ය නිප්ඵොටෙය්‍ය [නිච්ඡාදෙය්‍ය (සී. පී. ක.), නිච්ඡොටෙය්‍ය (ක.), නිප්පොථෙය්‍ය (ස්‍යා. කං.)] එවමෙවාහං සමණං ගොතමං වාදෙන වාදං ඔධුනිස්සාමි නිද්ධුනිස්සාමි නිප්ඵොටෙස්සාමි. සෙය්‍යථාපි නාම කුඤ්ජරො සට්ඨිහායනො ගම්භීරං පොක්ඛරණිං ඔගාහෙත්වා සාණධොවිකං නාම කීළිතජාතං කීළති, එවමෙවාහං සමණං ගොතමං සාණධොවිකං මඤ්ඤෙ කීළිතජාතං කීළිස්සාමි. අභික්කමන්තු භොන්තො ලිච්ඡවී, අභික්කමන්තු භොන්තො ලිච්ඡවී, අජ්ජ මෙ සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං කථාසල්ලාපො භවිස්සතී''ති. තත්‍රෙකච්චෙ ලිච්ඡවී එවමාහංසු – ''කිං සමණො ගොතමො සච්චකස්ස නිගණ්ඨපුත්තස්ස වාදං ආරොපෙස්සති, අථ ඛො සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො සමණස්ස ගොතමස්ස වාදං ආරොපෙස්සතී''ති? එකච්චෙ ලිච්ඡවී එවමාහංසු – ''කිං සො භවමානො සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො යො භගවතො වාදං ආරොපෙස්සති, අථ ඛො භගවා සච්චකස්ස නිගණ්ඨපුත්තස්ස වාදං ආරොපෙස්සතී''ති? අථ ඛො සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො පඤ්චමත්තෙහි ලිච්ඡවිසතෙහි පරිවුතො යෙන මහාවනං කූටාගාරසාලා තෙනුපසඞ්කමි.

355. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා භික්ඛූ අබ්භොකාසෙ චඞ්කමන්ති. අථ ඛො සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො යෙන තෙ භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තෙ භික්ඛූ එතදවොච – ''කහං නු ඛො, භො, එතරහි සො භවං ගොතමො විහරති? දස්සනකාමා හි මයං තං භවන්තං ගොතම''න්ති . ''එස, අග්ගිවෙස්සන, භගවා මහාවනං අජ්ඣොගාහෙත්වා අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ දිවාවිහාරං නිසින්නො''ති. අථ ඛො සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො මහතියා ලිච්ඡවිපරිසාය සද්ධිං මහාවනං අජ්ඣොගාහෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. තෙපි ඛො ලිච්ඡවී අප්පෙකච්චෙ භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු, අප්පෙකච්චෙ භගවතා සද්ධිං සම්මොදිංසු, සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. අප්පෙකච්චෙ යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු, අප්පෙකච්චෙ භගවතො සන්තිකෙ නාමගොත්තං සාවෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු, අප්පෙකච්චෙ තුණ්හීභූතා එකමන්තං නිසීදිංසු.

356. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ''පුච්ඡෙය්‍යාහං භවන්තං ගොතමං කිඤ්චිදෙව දෙසං, සචෙ මෙ භවං ගොතමො ඔකාසං කරොති පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණායා''ති. ''පුච්ඡ, අග්ගිවෙස්සන , යදාකඞ්ඛසී''ති . ''කථං පන භවං ගොතමො සාවකෙ විනෙති, කථංභාගා ච පන භොතො ගොතමස්ස සාවකෙසු අනුසාසනී බහුලා පවත්තතී''ති? ''එවං ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, සාවකෙ විනෙමි, එවංභාගා ච පන මෙ සාවකෙසු අනුසාසනී බහුලා පවත්තති – 'රූපං, භික්ඛවෙ, අනිච්චං, වෙදනා අනිච්චා, සඤ්ඤා අනිච්චා, සඞ්ඛාරා අනිච්චා, විඤ්ඤාණං අනිච්චං. රූපං, භික්ඛවෙ, අනත්තා, වෙදනා අනත්තා, සඤ්ඤා අනත්තා, සඞ්ඛාරා අනත්තා, විඤ්ඤාණං අනත්තා. සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චා, සබ්බෙ ධම්මා අනත්තා'ති. එවං ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, සාවකෙ විනෙමි, එවංභාගා ච පන මෙ සාවකෙසු අනුසාසනී බහුලා පවත්තතී''ති.

''උපමා මං, භො ගොතම, පටිභාතී''ති. ''පටිභාතු තං, අග්ගිවෙස්සනා''ති භගවා අවොච.

''සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, යෙ කෙචිමෙ බීජගාමභූතගාමා වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජන්ති, සබ්බෙ තෙ පථවිං නිස්සාය පථවියං පතිට්ඨාය. එවමෙතෙ බීජගාමභූතගාමා වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජන්ති. සෙය්‍යථාපි වා පන, භො ගොතම, යෙ කෙචිමෙ බලකරණීයා කම්මන්තා කරීයන්ති, සබ්බෙ තෙ පථවිං නිස්සාය පථවියං පතිට්ඨාය. එවමෙතෙ බලකරණීයා කම්මන්තා කරීයන්ති. එවමෙව ඛො, භො ගොතම, රූපත්තායං පුරිසපුග්ගලො රූපෙ පතිට්ඨාය පුඤ්ඤං වා අපුඤ්ඤං වා පසවති, වෙදනත්තායං පුරිසපුග්ගලො වෙදනායං පතිට්ඨාය පුඤ්ඤං වා අපුඤ්ඤං වා පසවති, සඤ්ඤත්තායං පුරිසපුග්ගලො සඤ්ඤායං පතිට්ඨාය පුඤ්ඤං වා අපුඤ්ඤං වා පසවති, සඞ්ඛාරත්තායං පුරිසපුග්ගලො සඞ්ඛාරෙසු පතිට්ඨාය පුඤ්ඤං වා අපුඤ්ඤං වා පසවති, විඤ්ඤාණත්තායං පුරිසපුග්ගලො විඤ්ඤාණෙ පතිට්ඨාය පුඤ්ඤං වා අපුඤ්ඤං වා පසවතී''ති.

''නනු ත්වං, අග්ගිවෙස්සන, එවං වදෙසි – 'රූපං මෙ අත්තා, වෙදනා මෙ අත්තා, සඤ්ඤා මෙ අත්තා, සඞ්ඛාරා මෙ අත්තා, විඤ්ඤාණං මෙ අත්තා'''ති? ''අහඤ්හි, භො ගොතම , එවං වදාමි – 'රූපං මෙ අත්තා, වෙදනා මෙ අත්තා, සඤ්ඤා මෙ අත්තා, සඞ්ඛාරා මෙ අත්තා, විඤ්ඤාණං මෙ අත්තා'ති, අයඤ්ච මහතී ජනතා''ති.

''කිඤ්හි තෙ, අග්ගිවෙස්සන, මහතී ජනතා කරිස්සති? ඉඞ්ඝ ත්වං, අග්ගිවෙස්සන, සකඤ්ඤෙව වාදං නිබ්බෙඨෙහී''ති. ''අහඤ්හි, භො ගොතම, එවං වදාමි – 'රූපං මෙ අත්තා, වෙදනා මෙ අත්තා, සඤ්ඤා මෙ අත්තා, සඞ්ඛාරා මෙ අත්තා, විඤ්ඤාණං මෙ අත්තා'''ති.

357. ‘‘තෙන හි, අග්ගිවෙස්සන, තඤ්ඤෙවෙත්ථ පටිපුච්ඡිස්සාමි, යථා තෙ ඛමෙය්‍ය තථා නං [තථා තං (ක.)] බ්‍යාකරෙය්‍යාසි. තං කිං මඤ්ඤසි , අග්ගිවෙස්සන, වත්තෙය්‍ය රඤ්ඤො ඛත්තියස්ස මුද්ධාවසිත්තස්ස සකස්මිං විජිතෙ වසො – ඝාතෙතායං වා ඝාතෙතුං, ජාපෙතායං වා ජාපෙතුං, පබ්බාජෙතායං වා පබ්බාජෙතුං, සෙය්‍යථාපි රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස, සෙය්‍යථාපි වා පන රඤ්ඤො මාගධස්ස අජාතසත්තුස්ස වෙදෙහිපුත්තස්සා’’ති? ‘‘වත්තෙය්‍ය, භො ගොතම, රඤ්ඤො ඛත්තියස්ස මුද්ධාවසිත්තස්ස සකස්මිං විජිතෙ වසො – ඝාතෙතායං වා ඝාතෙතුං, ජාපෙතායං වා ජාපෙතුං, පබ්බාජෙතායං වා පබ්බාජෙතුං, සෙය්‍යථාපි රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස, සෙය්‍යථාපි වා පන රඤ්ඤො මාගධස්ස අජාතසත්තුස්ස වෙදෙහිපුත්තස්ස. ඉමෙසම්පි හි, භො ගොතම, සඞ්ඝානං ගණානං – සෙය්‍යථීදං, වජ්ජීනං මල්ලානං – වත්තති සකස්මිං විජිතෙ වසො – ඝාතෙතායං වා ඝාතෙතුං, ජාපෙතායං වා ජාපෙතුං, පබ්බාජෙතායං වා පබ්බාජෙතුං. කිං පන රඤ්ඤො ඛත්තියස්ස මුද්ධාවසිත්තස්ස, සෙය්‍යථාපි රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස , සෙය්‍යථාපි වා පන රඤ්ඤො මාගධස්ස අජාතසත්තුස්ස වෙදෙහිපුත්තස්ස? වත්තෙය්‍ය, භො ගොතම, වත්තිතුඤ්ච මරහතී’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අග්ගිවෙස්සන, යං ත්වං එවං වදෙසි – ‘රූපං මෙ අත්තා’ති, වත්තති තෙ තස්මිං රූපෙ වසො – එවං මෙ රූපං හොතු, එවං මෙ රූපං මා අහොසී’’ති? එවං වුත්තෙ, සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො තුණ්හී අහොසි. දුතියම්පි ඛො භගවා සච්චකං නිගණ්ඨපුත්තං එතදවොච – ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අග්ගිවෙස්සන, යං ත්වං එවං වදෙසි – ‘රූපං මෙ අත්තා’ති, වත්තති තෙ තස්මිං රූපෙ වසො – එවං මෙ රූපං හොතු, එවං මෙ රූපං මා අහොසී’’ති? දුතියම්පි ඛො සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො තුණ්හී අහොසි. අථ ඛො භගවා සච්චකං නිගණ්ඨපුත්තං එතදවොච – ‘‘බ්‍යාකරොහි දානි, අග්ගිවෙස්සන, න දානි තෙ තුණ්හීභාවස්ස කාලො. යො කොචි, අග්ගිවෙස්සන තථාගතෙන යාවතතියං සහධම්මිකං පඤ්හං පුට්ඨො න බ්‍යාකරොති, එත්ථෙවස්ස සත්තධා මුද්ධා ඵලතී’’ති.

තෙන ඛො පන සමයෙන වජිරපාණි යක්ඛො ආයසං වජිරං ආදාය ආදිත්තං සම්පජ්ජලිතං සජොතිභූතං සච්චකස්ස නිගණ්ඨපුත්තස්ස උපරිවෙහාසං ඨිතො හොති – ‘සචායං සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො භගවතා යාවතතියං සහධම්මිකං පඤ්හං පුට්ඨො න බ්‍යාකරිස්සති එත්ථෙවස්ස සත්තධා මුද්ධං ඵාලෙස්සාමී’ති. තං ඛො පන වජිරපාණිං යක්ඛං භගවා චෙව පස්සති සච්චකො ච නිගණ්ඨපුත්තො. අථ ඛො සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො භීතො සංවිග්ගො ලොමහට්ඨජාතො භගවන්තංයෙව තාණං ගවෙසී භගවන්තංයෙව ලෙණං ගවෙසී භගවන්තංයෙව සරණං ගවෙසී භගවන්තං එතදවොච – ‘‘පුච්ඡතු මං භවං ගොතමො, බ්‍යාකරිස්සාමී’’ති.

358. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අග්ගිවෙස්සන, යං ත්වං එවං වදෙසි – ‘රූපං මෙ අත්තා’ති, වත්තති තෙ තස්මිං රූපෙ වසො – එවං මෙ රූපං හොතු, එවං මෙ රූපං මා අහොසී’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

‘‘මනසි කරොහි, අග්ගිවෙස්සන; මනසි කරිත්වා ඛො, අග්ගිවෙස්සන, බ්‍යාකරොහි. න ඛො තෙ සන්ධියති පුරිමෙන වා පච්ඡිමං පච්ඡිමෙන වා පුරිමං. තං කිං මඤ්ඤසි, අග්ගිවෙස්සන, යං ත්වං එවං වදෙසි – ‘වෙදනා මෙ අත්තා’ති, වත්තති තෙ තිස්සං වෙදනායං [තායං වෙදනායං (සී. ස්‍යා.)] වසො – එවං මෙ වෙදනා හොතු, එවං මෙ වෙදනා මා අහොසී’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

‘‘මනසි කරොහි, අග්ගිවෙස්සන; මනසි කරිත්වා ඛො, අග්ගිවෙස්සන, බ්‍යාකරොහි. න ඛො තෙ සන්ධියති පුරිමෙන වා පච්ඡිමං, පච්ඡිමෙන වා පුරිමං. තං කිං මඤ්ඤසි, අග්ගිවෙස්සන , යං ත්වං එවං වදෙසි – ‘සඤ්ඤා මෙ අත්තා’ති, වත්තති තෙ තිස්සං සඤ්ඤායං වසො – එවං මෙ සඤ්ඤා හොතු, එවං මෙ සඤ්ඤා මා අහොසී’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

‘‘මනසි කරොහි, අග්ගිවෙස්සන ; මනසි කරිත්වා ඛො, අග්ගිවෙස්සන, බ්‍යාකරොහි. න ඛො තෙ සන්ධියති පුරිමෙන වා පච්ඡිමං, පච්ඡිමෙන වා පුරිමං. තං කිං මඤ්ඤසි, අග්ගිවෙස්සන, යං ත්වං එවං වදෙසි – ‘සඞ්ඛාරා මෙ අත්තා’ති, වත්තති තෙ තෙසු සඞ්ඛාරෙසු වසො – එවං මෙ සඞ්ඛාරා හොන්තු, එවං මෙ සඞ්ඛාරා මා අහෙසු’’න්ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

‘‘මනසි කරොහි, අග්ගිවෙස්සන; මනසි කරිත්වා ඛො, අග්ගිවෙස්සන, බ්‍යාකරොහි. න ඛො තෙ සන්ධියති පුරිමෙන වා පච්ඡිමං, පච්ඡිමෙන වා පුරිමං. තං කිං මඤ්ඤසි, අග්ගිවෙස්සන, යං ත්වං එවං වදෙසි – ‘විඤ්ඤාණං මෙ අත්තා’ති, වත්තති තෙ තස්මිං විඤ්ඤාණෙ වසො – එවං මෙ විඤ්ඤාණං හොතු, එවං මෙ විඤ්ඤාණං මා අහොසී’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

‘‘මනසි කරොහි, අග්ගිවෙස්සන; මනසි කරිත්වා ඛො, අග්ගිවෙස්සන, බ්‍යාකරොහි. න ඛො තෙ සන්ධියති පුරිමෙන වා පච්ඡිමං, පච්ඡිමෙන වා පුරිමං. තං කිං මඤ්ඤසි, අග්ගිවෙස්සන, රූපං නිච්චං වා අනිච්චං වා’’ති? ‘‘අනිච්චං, භො ගොතම’’. ‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා’’ති? ‘‘දුක්ඛං, භො ගොතම’’. ‘‘යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

“තං කිං මඤ්ඤසි, අග්ගිවෙස්සන, වෙදනා…පෙ…. සඤ්ඤා…පෙ…. සඞ්ඛාරා…පෙ…. තං කිං මඤ්ඤසි, අග්ගිවෙස්සන, විඤ්ඤාණං නිච්චං වා අනිච්චං වා”ති? “අනිච්චං, භො ගොතම”. “යං පනානිච්චං දුක්ඛං වා තං සුඛං වා”ති? “දුක්ඛං, භො ගොතම”. “යං පනානිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්මං, කල්ලං නු තං සමනුපස්සිතුං – ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’”ති? “නො හිදං, භො ගොතම”.

“තං කිං මඤ්ඤසි, අග්ගිවෙස්සන, යො නු ඛො දුක්ඛං අල්ලීනො දුක්ඛං උපගතො දුක්ඛං අජ්ඣොසිතො , දුක්ඛං ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’ති සමනුපස්සති, අපි නු ඛො සො සාමං වා දුක්ඛං පරිජානෙය්‍ය, දුක්ඛං වා පරික්ඛෙපෙත්වා විහරෙය්‍යා”ති? “කිඤ්හි සියා, භො ගොතම? නො හිදං, භො ගොතමා”ති.

“තං කිං මඤ්ඤසි, අග්ගිවෙස්සන, නනු ත්වං එවං සන්තෙ දුක්ඛං අල්ලීනො දුක්ඛං උපගතො දුක්ඛං අජ්ඣොසිතො, දුක්ඛං – ‘එතං මම, එසොහමස්මි, එසො මෙ අත්තා’ති සමනුපස්සසී”ති? “කිඤ්හි නො සියා, භො ගොතම? එවමෙතං භො ගොතමා”ති.

359. “සෙය්‍යථාපි , අග්ගිවෙස්සන, පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො තිණ්හං කුඨාරිං [කුධාරිං (ස්‍යා. කං. ක.)] ආදාය වනං පවිසෙය්‍ය. සො තත්ථ පස්සෙය්‍ය මහන්තං කදලික්ඛන්ධං උජුං නවං අකුක්කුකජාතං [අකුක්කුටජාතං (ස්‍යා. කං.)]. තමෙනං මූලෙ ඡින්දෙය්‍ය, මූලෙ ඡෙත්වා අග්ගෙ ඡින්දෙය්‍ය, අග්ගෙ ඡෙත්වා පත්තවට්ටිං විනිබ්භුජෙය්‍ය [විනිබ්භුජ්ජෙය්‍ය (ක.)]. සො තත්ථ පත්තවට්ටිං විනිබ්භුජන්තො ඵෙග්ගුම්පි නාධිගච්ඡෙය්‍ය, කුතො සාරං? එවමෙව ඛො ත්වං, අග්ගිවෙස්සන, මයා සකස්මිං වාදෙ සමනුයුඤ්ජියමානො සමනුගාහියමානො සමනුභාසියමානො රිත්තො තුච්ඡො අපරද්ධො. භාසිතා ඛො පන තෙ එසා, අග්ගිවෙස්සන, වෙසාලියං පරිසති වාචා – ‘නාහං තං පස්සාමි සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා, සඞ්ඝිං ගණිං ගණාචරියං, අපි අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං පටිජානමානං, යො මයා වාදෙන වාදං සමාරද්ධො න සඞ්කම්පෙය්‍ය න සම්පකම්පෙය්‍ය න සම්පවෙධෙය්‍ය, යස්ස න කච්ඡෙහි සෙදා මුච්චෙය්‍යුං. ථූණං චෙපාහං අචෙතනං වාදෙන වාදං සමාරභෙය්‍යං සාපි මයා වාදෙන වාදං සමාරද්ධා සඞ්කම්පෙය්‍ය සම්පකම්පෙය්‍ය සම්පවෙධෙය්‍ය. කො පන වාදො මනුස්සභූතස්සා’ති? තුය්හං ඛො පන, අග්ගිවෙස්සන, අප්පෙකච්චානි සෙදඵුසිතානි නලාටා මුත්තානි, උත්තරාසඞ්ගං විනිභින්දිත්වා භූමියං පතිට්ඨිතානි. මය්හං ඛො පන, අග්ගිවෙස්සන, නත්ථි එතරහි කායස්මිං සෙදො”ති. ඉති භගවා තස්මිං [තස්සං (?)] පරිසති සුවණ්ණවණ්ණං කායං විවරි. එවං වුත්තෙ, සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො තුණ්හීභූතො මඞ්කුභූතො පත්තක්ඛන්ධො අධොමුඛො පජ්ඣායන්තො අප්පටිභානො නිසීදි.

360. අථ ඛො දුම්මුඛො ලිච්ඡවිපුත්තො සච්චකං නිගණ්ඨපුත්තං තුණ්හීභූතං මඞ්කුභූතං පත්තක්ඛන්ධං අධොමුඛං පජ්ඣායන්තං අප්පටිභානං විදිත්වා භගවන්තං එතදවොච – “උපමා මං, භගවා, පටිභාතී”ති. “පටිභාතු තං, දුම්මුඛා”ති භගවා අවොච. “සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, ගාමස්ස වා නිගමස්ස වා අවිදූරෙ පොක්ඛරණී. තත්‍රාස්ස කක්කටකො. අථ ඛො, භන්තෙ, සම්බහුලා කුමාරකා වා කුමාරිකා වා තම්හා ගාමා වා නිගමා වා නික්ඛමිත්වා යෙන සා පොක්ඛරණී තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යුං; උපසඞ්කමිත්වා තං පොක්ඛරණිං ඔගාහෙත්වා තං කක්කටකං උදකා උද්ධරිත්වා ථලෙ පතිට්ඨාපෙය්‍යුං. යඤ්ඤදෙව හි සො, භන්තෙ, කක්කටකො අළං අභිනින්නාමෙය්‍ය තං තදෙව තෙ කුමාරකා වා කුමාරිකා වා කට්ඨෙන වා කඨලෙන වා සඤ්ඡින්දෙය්‍යුං සම්භඤ්ජෙය්‍යුං සම්පලිභඤ්ජෙය්‍යුං. එවඤ්හි සො, භන්තෙ, කක්කටකො සබ්බෙහි අළෙහි සඤ්ඡින්නෙහි සම්භග්ගෙහි සම්පලිභග්ගෙහි අභබ්බො තං පොක්ඛරණිං පුන ඔතරිතුං, සෙය්‍යථාපි පුබ්බෙ. එවමෙව ඛො, භන්තෙ, යානි සච්චකස්ස නිගණ්ඨපුත්තස්ස විසූකායිතානි විසෙවිතානි විප්ඵන්දිතානි තානිපි සබ්බානි [විප්ඵන්දිතානි කානිචි කානිචි තානි (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] භගවතා සඤ්ඡින්නානි සම්භග්ගානි සම්පලිභග්ගානි; අභබ්බො ච දානි, භන්තෙ, සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො පුන භගවන්තං උපසඞ්කමිතුං යදිදං වාදාධිප්පායො”ති. එවං වුත්තෙ, සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො දුම්මුඛං ලිච්ඡවිපුත්තං එතදවොච – “ආගමෙහි ත්වං, දුම්මුඛ, ආගමෙහි ත්වං, දුම්මුඛ ( ) [(මුඛරොසි ත්වං දුම්මුඛ) (ස්‍යා. කං.)] න මයං තයා සද්ධිං මන්තෙම, ඉධ මයං භොතා ගොතමෙන සද්ධිං මන්තෙම.

361. “තිට්ඨතෙසා, භො ගොතම, අම්හාකඤ්චෙව අඤ්ඤෙසඤ්ච පුථුසමණබ්‍රාහ්මණානං වාචා. විලාපං විලපිතං මඤ්ඤෙ. කිත්තාවතා ච නු ඛො භොතො ගොතමස්ස සාවකො සාසනකරො හොති ඔවාදපතිකරො තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විගතකථංකථො වෙසාරජ්ජප්පත්තො අපරප්පච්චයො සත්ථුසාසනෙ විහරතී”ති? “ඉධ, අග්ගිවෙස්සන, මම සාවකො යං කිඤ්චි රූපං අතීතානාගතපච්චුප්පන්නං අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා ඔළාරිකං වා සුඛුමං වා හීනං වා පණීතං වා යං දූරෙ සන්තිකෙ වා, සබ්බං රූපං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය පස්සති; යා කාචි වෙදනා…පෙ…. යා කාචි සඤ්ඤා…පෙ…. යෙ කෙචි සඞ්ඛාරා…පෙ…. යං කිඤ්චි විඤ්ඤාණං අතීතානාගතපච්චුප්පන්නං අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා ඔළාරිකං වා සුඛුමං වා හීනං වා පණීතං වා, යං දූරෙ සන්තිකෙ වා, සබ්බං විඤ්ඤාණං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය පස්සති. එත්තාවතා ඛො, අග්ගිවෙස්සන, මම සාවකො සාසනකරො හොති ඔවාදපතිකරො තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විගතකථංකථො වෙසාරජ්ජප්පත්තො අපරප්පච්චයො සත්ථුසාසනෙ විහරතී”ති.

“කිත්තාවතා පන, භො ගොතම, භික්ඛු අරහං හොති ඛීණාසවො වුසිතවා කතකරණීයො ඔහිතභාරො අනුප්පත්තසදත්ථො පරික්ඛීණභවසංයොජනො සම්මදඤ්ඤා විමුත්තො”ති? “ඉධ, අග්ගිවෙස්සන, භික්ඛු යං කිඤ්චි රූපං අතීතානාගතපච්චුප්පන්නං අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා ඔළාරිකං වා සුඛුමං වා හීනං වා පණීතං වා යං දූරෙ

සන්තිකෙ වා සබ්බං රූපං 'නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා'ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දිස්වා අනුපාදා විමුත්තො හොති; යා කාචි වෙදනා…පෙ.… යා කාචි සඤ්ඤා…පෙ.… යෙ කෙචි සඞ්ඛාරා…පෙ.… යං කිඤ්චි විඤ්ඤාණං අතීතානාගතපච්චුප්පන්නං අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා ඔළාරිකං වා සුඛුමං වා හීනං වා පණීතං වා යං දූරෙ සන්තිකෙ වා සබ්බං විඤ්ඤාණං 'නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා'ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දිස්වා අනුපාදා විමුත්තො හොති. එත්තාවතා ඛො, අග්ගිවෙස්සන, භික්ඛු අරහං හොති ඛීණාසවො වුසිතවා කතකරණීයො ඔහිතභාරො අනුප්පත්තසදත්ථො පරික්ඛීණභවසංයොජනො සම්මදඤ්ඤා විමුත්තො. එවං විමුත්තචිත්තො ඛො, අග්ගිවෙස්සන, භික්ඛු තීහි අනුත්තරියෙහි සමන්නාගතො හොති – දස්සනානුත්තරියෙන, පටිපදානුත්තරියෙන, විමුත්තානුත්තරියෙන. එවං විමුත්තචිත්තො ඛො, අග්ගිවෙස්සන, භික්ඛු තථාගතඤ්ඤෙව සක්කරොති ගරුං කරොති මානෙති පූජෙති – බුද්ධො සො භගවා බොධාය ධම්මං දෙසෙති, දන්තො සො භගවා දමථාය ධම්මං දෙසෙති, සන්තො සො භගවා සමථාය ධම්මං දෙසෙති, තිණ්ණො සො භගවා තරණාය ධම්මං දෙසෙති, පරිනිබ්බුතො සො භගවා පරිනිබ්බානාය ධම්මං දෙසෙතී''ති.

362. එවං වුත්තෙ, සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ''මයමෙව, භො ගොතම, ධංසී, මයං පගබ්භා, යෙ මයං භවන්තං ගොතමං වාදෙන වාදං ආසාදෙතබ්බං අමඤ්ඤිම්හ. සියා හි, භො ගොතම, හත්ථිං පභින්නං ආසජ්ජ පුරිසස්ස සොත්ථිභාවො, න ත්වෙව භවන්තං ගොතමං ආසජ්ජ සියා පුරිසස්ස සොත්ථිභාවො. සියා හි, භො ගොතම, පජ්ජලිතං [ජලන්තං (සී. පී.)] අග්ගික්ඛන්ධං ආසජ්ජ පුරිසස්ස සොත්ථිභාවො , න ත්වෙව භවන්තං ගොතමං ආසජ්ජ සියා පුරිසස්ස සොත්ථිභාවො. සියා හි, භො ගොතම, ආසීවිසං ඝොරවිසං ආසජ්ජ පුරිසස්ස සොත්ථිභාවො, න ත්වෙව භවන්තං ගොතමං ආසජ්ජ සියා පුරිසස්ස සොත්ථිභාවො. මයමෙව, භො ගොතම, ධංසී, මයං පගබ්භා, යෙ මයං භවන්තං ගොතමං වාදෙන වාදං ආසාදෙතබ්බං අමඤ්ඤිම්හ. අධිවාසෙතු [අධිවාසෙතු ච (පී. ක.)] මෙ භවං ගොතමො ස්වාතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා''ති. අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හීභාවෙන.

363. අථ ඛො සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො භගවතො අධිවාසනං විදිත්වා තෙ ලිච්ඡවී ආමන්තෙසි – ''සුණන්තු මෙ භොන්තො ලිච්ඡවී, සමණො මෙ ගොතමො නිමන්තිතො ස්වාතනාය සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන. තෙන මෙ අභිහරෙය්‍යාථ යමස්ස පතිරූපං මඤ්ඤෙය්‍යාථා''ති. අථ ඛො තෙ ලිච්ඡවී තස්සා රත්තියා අච්චයෙන සච්චකස්ස නිගණ්ඨපුත්තස්ස පඤ්චමත්තානි ථාලිපාකසතානි භත්තාභිහාරං අභිහරිංසු. අථ ඛො නිගණ්ඨපුත්තො සකෙ ආරාමෙ පණීතං ඛාදනීයං භොජනීයං පටියාදාපෙත්වා භගවතො කාලං ආරොචාපෙසි – ''කාලො, භො ගොතම, නිට්ඨිතං භත්ත''න්ති. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන සච්චකස්ස නිගණ්ඨපුත්තස්ස ආරාමො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන. අථ ඛො සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසි සම්පවාරෙසි. අථ ඛො සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො භගවන්තං භුත්තාවිං ඔනීතපත්තපාණිං අඤ්ඤතරං නීචං ආසනං ගහෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ''යමිදං, භො ගොතම, දානෙ පුඤ්ඤඤ්ච පුඤ්ඤමහී ච තං දායකානං සුඛාය හොතු''ති. ''යං ඛො, අග්ගිවෙස්සන, තාදිසං දක්ඛිණෙය්‍යං ආගම්ම අවීතරාගං අවීතදොසං අවීතමොහං, තං දායකානං භවිස්සති. යං ඛො, අග්ගිවෙස්සන, මාදිසං දක්ඛිණෙය්‍යං ආගම්ම වීතරාගං වීතදොසං වීතමොහං, තං තුය්හං භවිස්සතී''ති.

චූළසච්චකසුත්තං නිට්ඨිතං පඤ්චමං.

6. මහාසච්චකසුත්තං

364. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා පුබ්බණ්හසමයං සුනිවත්ථො හොති පත්තචීවරමාදාය වෙසාලිං පිණ්ඩාය පවිසිතුකාමො [පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය… පවිසිතුකාමො හොති (සී.)]. අථ ඛො සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො ජඞ්ඝාවිහාරං අනුචඞ්කමමානො අනුවිචරමානො යෙන මහාවනං කූටාගාරසාලා තෙනුපසඞ්කමි. අද්දසා ඛො ආයස්මා ආනන්දො සච්චකං නිගණ්ඨපුත්තං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන භගවන්තං එතදවොච – ''අයං, භන්තෙ, සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො ආගච්ඡති භස්සප්පවාදකො පණ්ඩිතවාදො සාධුසම්මතො බහුජනස්ස. එසො ඛො, භන්තෙ, අවණ්ණකාමො බුද්ධස්ස, අවණ්ණකාමො ධම්මස්ස, අවණ්ණකාමො සඞ්ඝස්ස. සාධු, භන්තෙ, භගවා මුහුත්තං නිසීදතු අනුකම්පං උපාදායා''ති. නිසීදි භගවා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ. අථ ඛො සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි, සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො භගවන්තං එතදවොච –

365. ''සන්ති, භො ගොතම, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා කායභාවනානුයොගමනුයුත්තා විහරන්ති, නො චිත්තභාවනං. ඵුසන්ති හි තෙ, භො ගොතම, සාරීරිකං දුක්ඛං වෙදනං. භූතපුබ්බං, භො ගොතම, සාරීරිකාය දුක්ඛාය වෙදනාය ඵුට්ඨස්ස සතො ඌරුක්ඛම්භොපි නාම භවිස්සති, හදයම්පි නාම ඵලිස්සති, උණ්හම්පි ලොහිතං මුඛතො උග්ගමිස්සති, උම්මාදම්පි පාපුණිස්සති [පාපුණිස්සන්ති (ස්‍යා. කං.)] චිත්තක්ඛෙපං. තස්ස ඛො එතං, භො ගොතම, කායන්වයං චිත්තං හොති, කායස්ස වසෙන වත්තති. තං කිස්ස හෙතු? අභාවිතත්තා චිත්තස්ස. සන්ති පන, භො ගොතම, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා චිත්තභාවනානුයොගමනුයුත්තා විහරන්ති, නො කායභාවනං. ඵුසන්ති හි තෙ, භො ගොතම, චෙතසිකං දුක්ඛං වෙදනං. භූතපුබ්බං, භො ගොතම, චෙතසිකාය දුක්ඛාය වෙදනාය ඵුට්ඨස්ස සතො ඌරුක්ඛම්භොපි නාම භවිස්සති, හදයම්පි

නාම එලිස්සති, උණ්හම්පි ලොහිතං මුඛතො උග්ගමිස්සති, උම්මාදම්පි පාපුණිස්සති චිත්තක්ඛෙපං. තස්ස ඛො එසො, භො ගොතම, චිත්තන්වයො කායො හොති, චිත්තස්ස වසෙන වත්තති. තං කිස්ස හෙතු? අභාවිතත්තා කායස්ස . තස්ස මය්හං, භො ගොතම, එවං හොති – ‘අද්ධා භොතො ගොතමස්ස සාවකා චිත්තභාවනානුයොගමනුයුත්තා විහරන්ති, නො කායභාවන’’’න්ති.

366. ‘‘කින්ති පන තෙ, අග්ගිවෙස්සන, කායභාවනා සුතා’’ති? ‘‘සෙය්‍යථීදං – නන්දො වච්ඡො, කිසො සංකිච්චො, මක්ඛලි ගොසාලො – එතෙහි, භො ගොතම, අචෙලකා මුත්තාචාරා හත්ථාපලෙඛනා නඑහිභද්දන්තිකා නතිට්ඨභද්දන්තිකා [නඑහිභදන්තිකා, නතිට්ඨභදන්තිකා (සී. ස්‍යා. කං. පී. ක.)] න අභිහටං න උද්දිස්සකතං න නිමන්තනං සාදියන්ති, තෙ න කුම්භිමුඛා පටිග්ගණ්හන්ති න කළොපිමුඛා පටිග්ගණ්හන්ති න එළකමන්තරං න දණ්ඩමන්තරං න මුසලමන්තරං න ද්වින්නං භුඤ්ජමානානං න ගබ්භිනියා න පායමානාය න පුරිසන්තරගතාය න සඞ්කිත්තීසු න යත්ථ සා උපට්ඨිතො හොති න යත්ථ මක්ඛිකා සණ්ඩසණ්ඩචාරිනී , න මච්ඡං න මංසං න සුරං න මෙරයං න ථුසොදකං පිවන්ති. තෙ එකාගාරිකා වා හොන්ති එකාලොපිකා, ද්වාගාරිකා වා හොන්ති ද්වාලොපිකා… පෙ…. සත්තාගාරිකා වා හොන්ති සත්තාලොපිකා. එකිස්සාපි දත්තියා යාපෙන්ති, ද්වීහිපි දත්තීහි යාපෙන්ති…පෙ…. සත්තහිපි දත්තීහි යාපෙන්ති. එකාහිකම්පි ආහාරං ආහාරෙන්ති, ද්වීහිකම්පි ආහාරං ආහාරෙන්ති…පෙ…. සත්තාහිකම්පි ආහාරං ආහාරෙන්ති. ඉති එවරූපං අද්ධමාසිකම්පි පරියායභත්තභොජනානුයොගමනුයුත්තා විහරන්තී’’ති.

‘‘කිං පන තෙ, අග්ගිවෙස්සන, තාවතකෙනෙව යාපෙන්තී’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම. අප්පෙකදා, භො ගොතම, උළාරානි උළාරානි ඛාදනීයානි ඛාදන්ති, උළාරානි උළාරානි භොජනානි භුඤ්ජන්ති, උළාරානි උළාරානි සායනීයානි සායන්ති, උළාරානි උළාරානි පානානි පිවන්ති. තෙ ඉමං කායං බලං ගාහෙන්ති නාම, බ්‍රූහෙන්ති නාම, මෙදෙන්ති නාමා’’ති.

‘‘යං ඛො තෙ, අග්ගිවෙස්සන, පුරිමං පහාය පච්ඡා උපචිනන්ති, එවං ඉමස්ස කායස්ස ආචයාපචයො හොති. කින්ති පන තෙ, අග්ගිවෙස්සන, චිත්තභාවනා සුතා’’ති? චිත්තභාවනාය ඛො සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො භගවතා පුට්ඨො සමානො න සම්පායාසි.

367. අථ ඛො භගවා සච්චකං නිගණ්ඨපුත්තං එතදවොච – ‘‘යාපි ඛො තෙ එසා, අග්ගිවෙස්සන, පුරිමා කායභාවනා භාසිතා සාපි අරියස්ස විනයෙ නො ධම්මිකා කායභාවනා. කායභාවනම්පි [කායභාවනං හි (සී. පී. ක.)] ඛො ත්වං, අග්ගිවෙස්සන, න අඤ්ඤාසි, කුතො පන ත්වං චිත්තභාවනං ජානිස්සසි ? අපි ච, අග්ගිවෙස්සන, යථා අභාවිතකායො ච හොති අභාවිතචිත්තො ච, භාවිතකායො ච හොති භාවිතචිත්තො ච. තං සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි, භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භො’’ති ඛො සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො භගවතො පච්චස්සොසි. භගවා එතදවොච –

368. ‘‘කථඤ්ච , අග්ගිවෙස්සන, අභාවිතකායො ච හොති අභාවිතචිත්තො ච? ඉධ, අග්ගිවෙස්සන, අස්සුතවතො පුථුජ්ජනස්ස උප්පජ්ජති සුඛා වෙදනා. සො සුඛාය වෙදනාය ඵුට්ඨො සමානො සුඛසාරාගී ච හොති සුඛසාරාගිතඤ්ච ආපජ්ජති. තස්ස සා සුඛා වෙදනා නිරුජ්ඣති. සුඛාය වෙදනාය නිරොධා උප්පජ්ජති දුක්ඛා වෙදනා. සො දුක්ඛාය වෙදනාය ඵුට්ඨො සමානො සොචති කිලමති පරිදෙවති උරත්තාළිං කන්දති සම්මොහං ආපජ්ජති. තස්ස ඛො එසා, අග්ගිවෙස්සන, උප්පන්නාපි සුඛා වෙදනා චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති අභාවිතත්තා කායස්ස, උප්පන්නාපි දුක්ඛා වෙදනා චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති අභාවිතත්තා චිත්තස්ස. යස්ස කස්සචි, අග්ගිවෙස්සන, එවං උභතොපක්ඛං උප්පන්නාපි සුඛා වෙදනා චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති අභාවිතත්තා කායස්ස, උප්පන්නාපි දුක්ඛා වෙදනා චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති අභාවිතත්තා චිත්තස්ස, එවං ඛො, අග්ගිවෙස්සන, අභාවිතකායො ච හොති අභාවිතචිත්තො ච.

369. ‘‘කථඤ්ච, අග්ගිවෙස්සන, භාවිතකායො ච හොති භාවිතචිත්තො ච? ඉධ, අග්ගිවෙස්සන, සුතවතො අරියසාවකස්ස උප්පජ්ජති සුඛා වෙදනා. සො සුඛාය වෙදනාය ඵුට්ඨො සමානො න සුඛසාරාගී ච හොති, න සුඛසාරාගිතඤ්ච ආපජ්ජති. තස්ස සා සුඛා වෙදනා නිරුජ්ඣති. සුඛාය වෙදනාය නිරොධා උප්පජ්ජති දුක්ඛා වෙදනා. සො දුක්ඛාය වෙදනාය ඵුට්ඨො සමානො න සොචති න කිලමති න පරිදෙවති න උරත්තාළිං කන්දති න සම්මොහං ආපජ්ජති. තස්ස ඛො එසා, අග්ගිවෙස්සන, උප්පන්නාපි සුඛා වෙදනා චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති භාවිතත්තා කායස්ස, උප්පන්නාපි දුක්ඛා වෙදනා චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති භාවිතත්තා චිත්තස්ස. යස්ස කස්සචි, අග්ගිවෙස්සන, එවං උභතොපක්ඛං උප්පන්නාපි සුඛා වෙදනා චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති භාවිතත්තා කායස්ස, උප්පන්නාපි දුක්ඛා වෙදනා චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති භාවිතත්තා චිත්තස්ස. එවං ඛො, අග්ගිවෙස්සන, භාවිතකායො ච හොති භාවිතචිත්තො චා’’ති.

370. ‘‘එවං පසන්නො අහං භොතො ගොතමස්ස! භවඤ්හි ගොතමො භාවිතකායො ච හොති භාවිතචිත්තො චා’’ති . ‘‘අද්ධා ඛො තෙ අයං, අග්ගිවෙස්සන, ආසජ්ජ උපනීය වාචා භාසිතා, අපි ච තෙ අහං බ්‍යාකරිස්සාමි . යතො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො, තං වත මෙ උප්පන්නා වා සුඛා වෙදනා චිත්තං පරියාදාය ඨස්සති, උප්පන්නා වා දුක්ඛා වෙදනා චිත්තං පරියාදාය ඨස්සතීති නෙතං ඨානං [නෙතං ඛොඨානං (සී. පී.)] විජ්ජතී’’ති.

“න හි නූන [න හනූන (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] භොතො ගොතමස්ස උප්පජ්ජති තථාරූපා සුඛා වෙදනා යථාරූපා උප්පන්නා සුඛා වෙදනා චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨෙය්‍ය; න හි නූන භොතො ගොතමස්ස උප්පජ්ජති තථාරූපා දුක්ඛා වෙදනා යථාරූපා උප්පන්නා දුක්ඛා වෙදනා චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨෙය්‍යා”ති.

371. “කිඤ්හි නො සියා, අග්ගිවෙස්සන? ඉධ මෙ, අග්ගිවෙස්සන, පුබ්බෙව සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො එතදහොසි – ‘සම්බාධො ඝරාවාසො රජාපථො, අබ්භොකාසො පබ්බජ්ජා. නයිදං සුකරං අගාරං අජ්ඣාවසතා එකන්තපරිපුණ්ණං එකන්තපරිසුද්ධං සඞ්ඛලිඛිතං බ්‍රහ්මචරියං චරිතුං. යංනූනාහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍ය’න්ති. සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, අපරෙන සමයෙන දහරොව සමානො, සුසුකාළකෙසො භද්‍රෙන යොබ්බනෙන සමන්නාගතො පඨමෙන වයසා, අකාමකානං මාතාපිතූනං අස්සුමුඛානං රුදන්තානං, කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිං. සො එවං පබ්බජිතො සමානො කිංකුසලගවෙසී අනුත්තරං සන්තිවරපදං පරියෙසමානො යෙන ආළාරො කාලාමො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා ආළාරං කාලාමං එතදවොචං – ‘ඉච්ඡාමහං, ආවුසො කාලාම, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ බ්‍රහ්මචරියං චරිතු’න්ති. එවං වුත්තෙ, අග්ගිවෙස්සන, ආළාරො කාලාමො මං එතදවොච – ‘විහරතායස්මා, තාදිසො අයං ධම්මො යත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො නචිරස්සෙව සකං ආචරියකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යා’ති. සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, නචිරස්සෙව ඛිප්පමෙව තං ධම්මං පරියාපුණිං. සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, තාවතකෙනෙව ඔට්ඨපහතමත්තෙන ලපිතලාපනමත්තෙන ඤාණවාදඤ්ච වදාමි ථෙරවාදඤ්ච, ‘ජානාමි පස්සාමී’ති ච පටිජානාමි, අහඤ්චෙව අඤ්ඤෙ ච. තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, එතදහොසි – ‘න ඛො ආළාරො කාලාමො ඉමං ධම්මං කෙවලං සද්ධාමත්තකෙන සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමීති පවෙදෙති, අද්ධා ආළාරො කාලාමො ඉමං ධම්මං ජානං පස්සං විහරතී’’’ති.

“අථ ඛ්වාහං, අග්ගිවෙස්සන, යෙන ආළාරො කාලාමො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා ආළාරං කාලාමං එතදවොචං – ‘කිත්තාවතා නො, ආවුසො කාලාම, ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමීති පවෙදෙසී’ති? එවං වුත්තෙ, අග්ගිවෙස්සන, ආළාරො කාලාමො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං පවෙදෙසි. තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, එතදහොසි – ‘න ඛො ආළාරස්සෙව කාලාමස්ස අත්ථි සද්ධා, මය්හංපත්ථි සද්ධා; න ඛො ආළාරස්සෙව කාලාමස්ස අත්ථි වීරියං, මය්හංපත්ථි වීරියං; න ඛො ආළාරස්සෙව කාලාමස්ස අත්ථි සති, මය්හංපත්ථි සති; න ඛො ආළාරස්සෙව කාලාමස්ස අත්ථි සමාධි, මය්හංපත්ථි සමාධි; න ඛො ආළාරස්සෙව කාලාමස්ස අත්ථි පඤ්ඤා, මය්හංපත්ථි පඤ්ඤා; යංනූනාහං යං ධම්මං ආළාරො කාලාමො සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමීති පවෙදෙති තස්ස ධම්මස්ස සච්ඡිකිරියාය පදහෙය්‍ය’න්ති. සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, නචිරස්සෙව ඛිප්පමෙව තං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසිං.

“අථ ඛ්වාහං, අග්ගිවෙස්සන, යෙන ආළාරො කාලාමො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා ආළාරං කාලාමං එතදවොචං – ‘එත්තාවතා නො, ආවුසො කාලාම , ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙසී’ති? ‘එත්තාවතා ඛො අහං, ආවුසො, ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙමී’ති. ‘අහම්පි ඛො, ආවුසො, එත්තාවතා ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමී’ති. ‘ලාභා නො, ආවුසො, සුලද්ධං නො, ආවුසො, යෙ මයං ආයස්මන්තං තාදිසං සබ්‍රහ්මචාරිං පස්සාම. ඉති යාහං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙමි තං ත්වං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරසි; යං ත්වං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරසි තමහං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙමි. ඉති යාහං ධම්මං ජානාමි තං ත්වං ධම්මං ජානාසි; යං ත්වං ධම්මං ජානාසි තමහං ධම්මං ජානාමි. ඉති යාදිසො අහං තාදිසො තුවං, යාදිසො තුවං තාදිසො අහං. එහි දානි, ආවුසො, උභොව සන්තා ඉමං ගණං පරිහරාමා’ති. ඉති ඛො, අග්ගිවෙස්සන, ආළාරො කාලාමො ආචරියො මෙ සමානො (අත්තනො) [( ) නත්ථි (සී. පී.)] අන්තෙවාසිං මං සමානං අත්තනා සමසමං ඨපෙසි, උළාරාය ච මං පූජාය පූජෙසි. තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, එතදහොසි – ‘නායං ධම්මො නිබ්බිදාය න විරාගාය න නිරොධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සම්බොධාය න නිබ්බානාය සංවත්තති, යාවදෙව ආකිඤ්චඤ්ඤායතනූපපත්තියා’ති. සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, තං ධම්මං අනලඞ්කරිත්වා තස්මා ධම්මා නිබ්බිජ්ජ අපක්කමිං.

372. “සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, කිංකුසලගවෙසී අනුත්තරං සන්තිවරපදං පරියෙසමානො යෙන උදකො රාමපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා උදකං රාමපුත්තං එතදවොචං – ‘ඉච්ඡාමහං, ආවුසො [පස්ස ම. නි. 1.278 පාසරාසිසුත්තෙ] ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ බ්‍රහ්මචරියං චරිතු’න්ති. එවං වුත්තෙ, අග්ගිවෙස්සන, උදකො රාමපුත්තො මං එතදවොච – ‘විහරතායස්මා, තාදිසො අයං ධම්මො යත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො නචිරස්සෙව සකං ආචරියකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යා’ති. සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, නචිරස්සෙව ඛිප්පමෙව තං ධම්මං පරියාපුණිං. සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, තාවතකෙනෙව ඔට්ඨපහතමත්තෙන ලපිතලාපනමත්තෙන ඤාණවාදඤ්ච වදාමි ථෙරවාදඤ්ච, ‘ජානාමි පස්සාමී’ති ච පටිජානාමි, අහඤ්චෙව අඤ්ඤෙ ච. තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, එතදහොසි – ‘න ඛො රාමො ඉමං ධම්මං කෙවලං සද්ධාමත්තකෙන සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමීති පවෙදෙසි. අද්ධා රාමො ඉමං ධම්මං ජානං පස්සං විහාසී’ති. අථ ඛ්වාහං, අග්ගිවෙස්සන, යෙන උදකො රාමපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා උදකං රාමපුත්තං එතදවොචං – ‘කිත්තාවතා නො, ආවුසො රාමො, ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමීති පවෙදෙසී’ති? එවං වුත්තෙ, අග්ගිවෙස්සන, උදකො රාමපුත්තො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං පවෙදෙසි. තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, එතදහොසි – ‘න ඛො

රාමස්සෙව අහොසි සද්ධා, මය්හංපත්ථි සද්ධා; න ඛො රාමස්සෙව අහොසි වීරියං, මය්හංපත්ථි වීරියං; න ඛො රාමස්සෙව අහොසි සති, මය්හංපත්ථි සති; න ඛො රාමස්සෙව අහොසි සමාධි, මය්හංපත්ථි සමාධි; න ඛො රාමස්සෙව අහොසි පඤ්ඤා, මය්හංපත්ථි පඤ්ඤා; යංනූනාහං යං ධම්මං රාමො සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමීති පවෙදෙසි තස්ස ධම්මස්ස සච්ඡිකිරියාය පදහෙය්‍යා'න්ති. සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, නචිරස්සෙව ඛිප්පමෙව තං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසිං.

''අථ ඛ්වාහං, අග්ගිවෙස්සන, යෙන උදකො රාමපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා උදකං රාමපුත්තං එතදවොචං – 'එත්තාවතා නො, ආවුසො, රාමො ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙසී'ති? 'එත්තාවතා ඛො, ආවුසො, රාමො ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙසී'ති. 'අහම්පි ඛො, ආවුසො, එත්තාවතා ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමී'ති. 'ලාභා නො, ආවුසො, සුලද්ධං නො, ආවුසො, යෙ මයං ආයස්මන්තං තාදිසං සබ්‍රහ්මචාරිං පස්සාම. ඉති යං ධම්මං රාමො සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙසි, තං ත්වං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරසි; යං ත්වං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරසි, තං ධම්මං රාමො සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙසි. ඉති යං ධම්මං රාමො අභිඤ්ඤාසි තං ත්වං ධම්මං ජානාසි; යං ත්වං ධම්මං ජානාසි තං ධම්මං රාමො අභිඤ්ඤාසි. ඉති යාදිසො රාමො අහොසි තාදිසො තුවං; යාදිසො තුවං තාදිසො රාමො අහොසි. එහි දානි, ආවුසො, තුවං ඉමං ගණං පරිහරා'ති. ඉති ඛො, අග්ගිවෙස්සන, උදකො රාමපුත්තො සබ්‍රහ්මචාරී මෙ සමානො ආචරියට්ඨානෙ ච මං ඨපෙසි, උළාරාය ච මං පූජාය පූජෙසි. තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, එතදහොසි – 'නායං ධම්මො නිබ්බිදාය න විරාගාය න නිරොධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සම්බොධාය න නිබ්බානාය සංවත්තති, යාවදෙව නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනූපපත්තියා'ති. සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, තං ධම්මං අනලඞ්කරිත්වා තස්මා ධම්මා නිබ්බිජ්ජ අපක්කමිං.

373. ''සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, කිංකුසලගවෙසී අනුත්තරං සන්තිවරපදං පරියෙසමානො මගධෙසු අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො යෙන උරුවෙලා සෙනානිගමො තදවසරිං. තත්ථද්දසං රමණීයං භූමිභාගං, පාසාදිකඤ්ච වනසණ්ඩං, නදිඤ්ච සන්දන්තිං සෙතකං සුපතිත්ථං රමණීයං, සමන්තා ච ගොචරගාමං. තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, එතදහොසි – 'රමණීයො වත, භො, භූමිභාගො, පාසාදිකො ච වනසණ්ඩො, නදී ච සන්දති සෙතකා සුපතිත්ථා රමණීයා, සමන්තා ච ගොචරගාමො. අලං වතිදං කුලපුත්තස්ස පධානත්ථිකස්ස පධානායා'ති. සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, තත්ථෙව නිසීදිං 'අලමිදං පධානායා'ති.

374. ''අපිස්සුමං, අග්ගිවෙස්සන, තිස්සො උපමා පටිභංසු අනච්ඡරියා පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා. සෙය්‍යථාපි, අග්ගිවෙස්සන, අල්ලං කට්ඨං සස්නෙහං උදකෙ නික්ඛිත්තං. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය උත්තරාරණිං ආදාය – 'අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙස්සාමි, තෙජො පාතුකරිස්සාමී'ති. තං කිං මඤ්ඤසි, අග්ගිවෙස්සන, අපි නු සො පුරිසො අමුං අල්ලං කට්ඨං සස්නෙහං, උදකෙ නික්ඛිත්තං , උත්තරාරණිං ආදාය අභිමන්ථෙන්තො අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙය්‍ය, තෙජො පාතුකරෙය්‍යා''ති? ''නො හිදං, භො ගොතම''. ''තං කිස්ස හෙතු''? ''අදුඤ්හි, භො ගොතම, අල්ලං කට්ඨං සස්නෙහං, තඤ්ච පන උදකෙ නික්ඛිත්තං. යාවදෙව ච පන සො පුරිසො කිලමථස්ස විඝාතස්ස භාගී අස්සා''ති. ''එවමෙව ඛො, අග්ගිවෙස්සන, යෙ හි කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා කායෙන චෙව චිත්තෙන ච කාමෙහි අවූපකට්ඨා විහරන්ති, යො ච නෙසං කාමෙසු කාමච්ඡන්දො කාමස්නෙහො කාමමුච්ඡා කාමපිපාසා කාමපරිළාහො, සො ච අජ්ඣත්තං න සුප්පහීනො හොති, න සුප්පටිප්පස්සද්ධො, ඔපක්කමිකා චෙපි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයන්ති, අභබ්බාව තෙ ඤාණාය දස්සනාය අනුත්තරාය සම්බොධාය. නො චෙපි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා ඔපක්කමිකා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයන්ති, අභබ්බාව තෙ ඤාණාය දස්සනාය අනුත්තරාය සම්බොධාය. අයං ඛො මං, අග්ගිවෙස්සන, පඨමා උපමා පටිභාසි අනච්ඡරියා පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා.

375. ''අපරාපි ඛො මං, අග්ගිවෙස්සන, දුතියා උපමා පටිභාසි අනච්ඡරියා පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා. සෙය්‍යථාපි, අග්ගිවෙස්සන, අල්ලං කට්ඨං සස්නෙහං, ආරකා උදකා ථලෙ නික්ඛිත්තං. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය උත්තරාරණිං ආදාය – 'අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙස්සාමි, තෙජො පාතුකරිස්සාමී'ති. තං කිං මඤ්ඤසි, අග්ගිවෙස්සන, අපි නු සො පුරිසො අමුං අල්ලං කට්ඨං සස්නෙහං, ආරකා උදකා ථලෙ නික්ඛිත්තං, උත්තරාරණිං ආදාය අභිමන්ථෙන්තො අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙය්‍ය තෙජො පාතුකරෙය්‍යා''ති? ''නො හිදං, භො ගොතම''. ''තං කිස්ස හෙතු''? ''අදුඤ්හි, භො ගොතම, අල්ලං කට්ඨං සස්නෙහං, කිඤ්චාපි ආරකා උදකා ථලෙ නික්ඛිත්තං. යාවදෙව ච පන සො පුරිසො කිලමථස්ස විඝාතස්ස භාගී අස්සාති. එවමෙව ඛො, අග්ගිවෙස්සන, යෙ හි කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා කායෙන චෙව චිත්තෙන ච කාමෙහි වූපකට්ඨා විහරන්ති, යො ච නෙසං කාමෙසු කාමච්ඡන්දො කාමස්නෙහො කාමමුච්ඡා කාමපිපාසා කාමපරිළාහො සො ච අජ්ඣත්තං න සුප්පහීනො හොති, න සුප්පටිප්පස්සද්ධො, ඔපක්කමිකා චෙපි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයන්ති, අභබ්බාව තෙ ඤාණාය දස්සනාය අනුත්තරාය සම්බොධාය. නො චෙපි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා ඔපක්කමිකා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයන්ති, අභබ්බාව තෙ ඤාණාය දස්සනාය අනුත්තරාය සම්බොධාය. අයං ඛො මං, අග්ගිවෙස්සන, දුතියා උපමා පටිභාසි අනච්ඡරියා පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා''.

376. ''අපරාපි ඛො මං, අග්ගිවෙස්සන, තතියා උපමා පටිභාසි අනච්ඡරියා පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා. සෙය්‍යථාපි, අග්ගිවෙස්සන, සුක්ඛං කට්ඨං කොළාපං, ආරකා උදකා ථලෙ නික්ඛිත්තං. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය උත්තරාරණිං ආදාය – 'අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙස්සාමි, තෙජො පාතුකරිස්සාමී'ති. තං කිං මඤ්ඤසි, අග්ගිවෙස්සන, අපි නු සො පුරිසො

අමුං සුක්ඛං කට්ඨං කොළාපං, ආරකා උදකා ථලෙ නික්ඛිත්තං, උත්තරාරණිං ආදාය අභිමන්ථෙන්තො අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙය්‍ය, තෙජො පාතුකරෙය්‍යා''ති? ''එවං, භො ගොතම''. ''තං කිස්ස හෙතු''? ''අදුඤ්හි, භො ගොතම, සුක්ඛං කට්ඨං කොළාපං, තඤ්ච පන ආරකා උදකා ථලෙ නික්ඛිත්ත''න්ති . ''එවමෙව ඛො, අග්ගිවෙස්සන, යෙ හි කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා කායෙන චෙව චිත්තෙන ච කාමෙහි වූපකට්ඨා විහරන්ති, යො ච නෙසං කාමෙසු කාමච්ඡන්දො කාමස්නෙහො කාමමුච්ඡා කාමපිපාසා කාමපරිළාහො, සො ච අජ්ඣත්තං සුප්පහීනො හොති සුප්පටිප්පස්සද්ධො, ඔපක්කමිකා චෙපි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයන්ති, භබ්බාව තෙ ඤාණාය දස්සනාය අනුත්තරාය සම්බොධාය. නො චෙපි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා ඔපක්කමිකා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයන්ති, භබ්බාව තෙ ඤාණාය දස්සනාය අනුත්තරාය සම්බොධාය. අයං ඛො මං, අග්ගිවෙස්සන, තතියා උපමා පටිභාසි අනච්ඡරියා පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා. ඉමා ඛො මං, අග්ගිවෙස්සන, තිස්සො උපමා පටිභංසු අනච්ඡරියා පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා.''

377. ''තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, එතදහොසි – 'යංනූනාහං දන්තෙභි දන්තමාධාය [පස්ස ම. නි. 1.221 විතක්කසණ්ඨානසුත්තෙ], ජිව්හාය තාලුං ආහච්ච, චෙතසා චිත්තං අභිනිග්ගණ්හෙය්‍යං අභිනිප්පීළෙය්‍යං අභිසන්තාපෙය්‍ය'න්ති. සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, දන්තෙභි දන්තමාධාය, ජිව්හාය තාලුං ආහච්ච, චෙතසා චිත්තං අභිනිග්ගණ්හාමි අභිනිප්පීළෙමි අභිසන්තාපෙමි. තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, දන්තෙභි දන්තමාධාය ජිව්හාය තාලුං ආහච්ච චෙතසා චිත්තං අභිනිග්ගණ්හතො අභිනිප්පීළයතො අභිසන්තාපයතො කච්ඡෙහි සෙදා මුච්චන්ති. සෙය්‍යථාපි, අග්ගිවෙස්සන, බලවා පුරිසො දුබ්බලතරං පුරිසං සීසෙ වා ගහෙත්වා ඛන්ධෙ වා ගහෙත්වා අභිනිග්ගණ්හෙය්‍ය අභිනිප්පීළෙය්‍ය අභිසන්තාපෙය්‍ය, එවමෙව ඛො මෙ, අග්ගිවෙස්සන, දන්තෙභි දන්තමාධාය, ජිව්හාය තාලුං ආහච්ච, චෙතසා චිත්තං අභිනිග්ගණ්හතො අභිනිප්පීළයතො අභිසන්තාපයතො කච්ඡෙහි සෙදා මුච්චන්ති. ආරද්ධං ඛො පන මෙ, අග්ගිවෙස්සන, වීරියං හොති අසල්ලීනං, උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා, සාරද්ධො ච පන මෙ කායො හොති අප්පටිප්පස්සද්ධො තෙනෙව දුක්ඛප්පධානෙන පධානාභිතුන්නස්ස සතො. එවරූපාපි ඛො මෙ, අග්ගිවෙස්සන, උප්පන්නා දුක්ඛා වෙදනා චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති.

378. ''තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, එතදහොසි – 'යංනූනාහං අප්පාණකංයෙව ඣානං ඣායෙය්‍ය'න්ති. සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, මුඛතො ච නාසතො ච අස්සාසපස්සාසෙ උපරුන්ධිං. තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, මුඛතො ච නාසතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු කණ්ණසොතෙහි වාතානං නික්ඛමන්තානං අධිමත්තො සද්දො හොති. සෙය්‍යථාපි නාම කම්මාරගග්ගරියා ධමමානාය අධිමත්තො සද්දො හොති, එවමෙව ඛො මෙ, අග්ගිවෙස්සන, මුඛතො ච නාසතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු කණ්ණසොතෙහි වාතානං නික්ඛමන්තානං අධිමත්තො සද්දො හොති. ආරද්ධං ඛො පන මෙ, අග්ගිවෙස්සන, වීරියං හොති අසල්ලීනං උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා. සාරද්ධො ච පන මෙ කායො හොති අප්පටිප්පස්සද්ධො තෙනෙව දුක්ඛප්පධානෙන පධානාභිතුන්නස්ස සතො. එවරූපාපි ඛො මෙ, අග්ගිවෙස්සන, උප්පන්නා දුක්ඛා වෙදනා චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති.

''තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, එතදහොසි – 'යංනූනාහං අප්පාණකංයෙව ඣානං ඣායෙය්‍ය'න්ති. සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙ උපරුන්ධිං. තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු අධිමත්තා වාතා මුද්ධනි ඌහනන්ති [ඌහන්ති (සී.), ඔහනන්ති (ස්‍යා. කං.), උහනන්ති (ක.)]. සෙය්‍යථාපි, අග්ගිවෙස්සන, බලවා පුරිසො තිණ්හෙන සිඛරෙන මුද්ධනි අභිමත්ථෙය්‍ය [මුද්ධානං අභිමන්ථෙය්‍ය (සී. පී.), මුද්ධානං අභිමත්ථෙය්‍ය (ස්‍යා. කං.)], එවමෙව ඛො මෙ, අග්ගිවෙස්සන, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු අධිමත්තා වාතා මුද්ධනි ඌහනන්ති. ආරද්ධං ඛො පන මෙ, අග්ගිවෙස්සන, වීරියං හොති අසල්ලීනං උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා. සාරද්ධො ච පන මෙ කායො හොති අප්පටිප්පස්සද්ධො තෙනෙව දුක්ඛප්පධානෙන පධානාභිතුන්නස්ස සතො. එවරූපාපි ඛො මෙ, අග්ගිවෙස්සන, උප්පන්නා දුක්ඛා වෙදනා චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති.

''තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, එතදහොසි – 'යංනූනාහං අප්පාණකංයෙව ඣානං ඣායෙය්‍ය'න්ති. සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙ උපරුන්ධිං. තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු අධිමත්තා සීසෙ සීසවෙදනා හොන්ති. සෙය්‍යථාපි, අග්ගිවෙස්සන, බලවා පුරිසො දළ්හෙන වරත්තක්ඛණ්ඩෙන [වරත්තකබන්ධනෙන (සී.)] සීසෙ සීසවෙඨං දදෙය්‍ය, එවමෙව ඛො මෙ, අග්ගිවෙස්සන, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු අධිමත්තා සීසෙ සීසවෙදනා හොන්ති. ආරද්ධං ඛො පන මෙ, අග්ගිවෙස්සන, වීරියං හොති අසල්ලීනං උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා. සාරද්ධො ච පන මෙ කායො හොති අප්පටිප්පස්සද්ධො තෙනෙව දුක්ඛප්පධානෙන පධානාභිතුන්නස්ස සතො. එවරූපාපි ඛො මෙ, අග්ගිවෙස්සන, උප්පන්නා දුක්ඛා වෙදනා චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති.

''තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, එතදහොසි – 'යංනූනාහං අප්පාණකංයෙව ඣානං ඣායෙය්‍ය'න්ති. සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙ උපරුන්ධිං. තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු අධිමත්තා වාතා කුච්ඡිං පරිකන්තන්ති. සෙය්‍යථාපි, අග්ගිවෙස්සන, දක්ඛො ගොඝාතකො වා ගොඝාතකන්තෙවාසී වා තිණ්හෙන ගොවිකන්තනෙන කුච්ඡිං පරිකන්තෙය්‍ය, එවමෙව ඛො මෙ, අග්ගිවෙස්සන, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු අධිමත්තා වාතා කුච්ඡිං පරිකන්තන්ති. ආරද්ධං ඛො පන මෙ, අග්ගිවෙස්සන, වීරියං හොති අසල්ලීනං

උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා. සාරද්ධො ච පන මෙ කායො හොති අප්පටිප්පස්සද්ධො තෙනෙව දුක්ඛප්පධානෙන පධානාභිතුන්නස්ස සතො. එවරූපාපි ඛො මෙ, අග්ගිවෙස්සන, උප්පන්නා දුක්ඛා වෙදනා චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති.

‘‘තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, එතදහොසි – ‘යංනූනාහං අප්පාණකංයෙව ඣානං ඣායෙය්‍ය’න්ති. සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙ උපරුන්ධිං. තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු අධිමත්තො කායස්මිං ඩාහො හොති. සෙය්‍යථාපි, අග්ගිවෙස්සන, ද්වෙ බලවන්තො පුරිසා දුබ්බලතරං පුරිසං නානාබාහාසු ගහෙත්වා අඞ්ගාරකාසුයා සන්තාපෙය්‍යුං සම්පරිතාපෙය්‍යුං, එවමෙව ඛො මෙ, අග්ගිවෙස්සන, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු අධිමත්තො කායස්මිං ඩාහො හොති. ආරද්ධං ඛො පන මෙ, අග්ගිවෙස්සන, වීරියං හොති අසල්ලීනං උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා. සාරද්ධො ච පන මෙ කායො හොති අප්පටිප්පස්සද්ධො තෙනෙව දුක්ඛප්පධානෙන පධානාභිතුන්නස්ස සතො. එවරූපාපි ඛො මෙ, අග්ගිවෙස්සන, උප්පන්නා දුක්ඛා වෙදනා චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති. අපිස්සු මං, අග්ගිවෙස්සන, දෙවතා දිස්වා එවමාහංසු – ‘කාලඞ්කතො සමණො ගොතමො’ති. එකච්චා දෙවතා එවමාහංසු – ‘න කාලඞ්කතො සමණො ගොතමො, අපි ච කාලඞ්කරොතී’ති. එකච්චා දෙවතා එවමාහංසු – ‘න කාලඞ්කතො සමණො ගොතමො, නපි කාලඞ්කරොති, අරහං සමණො ගොතමො, විහාරොත්වෙව සො [විහාරොත්වෙවෙසො (සී.)] අරහතො එවරූපො හොතී’ති [විහාරොත්වෙවෙසො අරහතො’’ති (?)].

379. ‘‘තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, එතදහොසි – ‘යංනූනාහං සබ්බසො ආහාරුපච්ඡෙදාය පටිපජ්ජෙය්‍ය’න්ති. අථ ඛො මං, අග්ගිවෙස්සන, දෙවතා උපසඞ්කමිත්වා එතදවොචුං – ‘මා ඛො ත්වං, මාරිස, සබ්බසො ආහාරුපච්ඡෙදාය පටිපජ්ජි. සචෙ ඛො ත්වං, මාරිස, සබ්බසො ආහාරුපච්ඡෙදාය පටිපජ්ජිස්සසි, තස්ස තෙ මයං දිබ්බං ඔජං ලොමකූපෙහි අජ්ඣොහාරෙස්සාම [අජ්ඣොහරිස්සාම (ස්‍යා. කං. පී. ක.)], තාය ත්වං යාපෙස්සසී’ති. තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, එතදහොසි – ‘අහඤ්චෙව ඛො පන සබ්බසො අජජ්ජිතං [අජද්ධුකං (සී. පී.), ජද්ධුකං (ස්‍යා. කං.)] පටිජානෙය්‍යං, ඉමා ච මෙ දෙවතා දිබ්බං ඔජං ලොමකූපෙහි අජ්ඣොහාරෙය්‍යුං [අජ්ඣොහරෙය්‍යුං (ස්‍යා. කං. පී. ක.)], තාය චාහං යාපෙය්‍යං, තං මමස්ස මුසා’ති. සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, තා දෙවතා පච්චාචික්ඛාමි, ‘හල’න්ති වදාමි.

380. ‘‘තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, එතදහොසි – ‘යංනූනාහං ථොකං ථොකං ආහාරං ආහාරෙය්‍යං, පසතං පසතං, යදි වා මුග්ගයූසං, යදි වා කුලත්ථයූසං, යදි වා කළායයූසං, යදි වා හරෙණුකයූස’න්ති. සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, ථොකං ථොකං ආහාරං ආහාරෙසිං, පසතං පසතං, යදි වා මුග්ගයූසං, යදි වා කුලත්ථයූසං, යදි වා කළායයූසං, යදි වා හරෙණුකයූසං. තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, ථොකං ථොකං ආහාරං ආහාරයතො, පසතං පසතං, යදි වා මුග්ගයූසං, යදි වා කුලත්ථයූසං, යදි වා කළායයූසං, යදි වා හරෙණුකයූසං, අධිමත්තකසිමානං පත්තො කායො හොති. සෙය්‍යථාපි නාම ආසීතිකපබ්බානි වා කාළපබ්බානි වා, එවමෙවස්සු මෙ අඞ්ගපච්චඞ්ගානි භවන්ති තායෙවප්පාහාරතාය. සෙය්‍යථාපි නාම ඔට්ඨපදං, එවමෙවස්සු මෙ ආනිසදං හොති තායෙවප්පාහාරතාය. සෙය්‍යථාපි නාම වට්ටනාවළී, එවමෙවස්සු මෙ පිට්ඨිකණ්ටකො උණ්ණතාවනතො හොති තායෙවප්පාහාරතාය. සෙය්‍යථාපි නාම ජරසාලාය ගොපාණසියො ඔලුග්ගවිලුග්ගා භවන්ති, එවමෙවස්සු මෙ ඵාසුළියො ඔලුග්ගවිලුග්ගා භවන්ති තායෙවප්පාහාරතාය. සෙය්‍යථාපි නාම ගම්භීරෙ උදපානෙ උදකතාරකා ගම්භීරගතා ඔක්ඛායිකා දිස්සන්ති, එවමෙවස්සු මෙ අක්ඛිකූපෙසු අක්ඛිතාරකා ගම්භීරගතා ඔක්ඛායිකා දිස්සන්ති තායෙවප්පාහාරතාය. සෙය්‍යථාපි නාම තිත්තකාලාබු ආමකච්ඡින්නො වාතාතපෙන සංඵුටිතො හොති සම්මිලාතො, එවමෙවස්සු මෙ සීසච්ඡවි සංඵුටිතා හොති සම්මිලාතා තායෙවප්පාහාරතාය.

‘‘සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, උදරච්ඡවිං පරිමසිස්සාමීති පිට්ඨිකණ්ටකංයෙව පරිග්ගණ්හාමි, පිට්ඨිකණ්ටකං පරිමසිස්සාමීති උදරච්ඡවිංයෙව පරිග්ගණ්හාමි, යාවස්සු මෙ, අග්ගිවෙස්සන, උදරච්ඡවි පිට්ඨිකණ්ටකං අල්ලීනා හොති තායෙවප්පාහාරතාය. සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, වච්චං වා මුත්තං වා කරිස්සාමීති තත්ථෙව අවකුජ්ජො පපතාමි තායෙවප්පාහාරතාය. සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, ඉමමෙව කායං අස්සාසෙන්තො පාණිනා ගත්තානි අනුමජ්ජාමි. තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, පාණිනා ගත්තානි අනුමජ්ජතො පූතිමූලානි ලොමානි කායස්මා පපතන්ති තායෙවප්පාහාරතාය. අපිස්සු මං, අග්ගිවෙස්සන, මනුස්සා දිස්වා එවමාහංසු – ‘කාළො සමණො ගොතමො’ති. එකච්චෙ මනුස්සා එවමාහංසු – ‘න කාළො සමණො ගොතමො, සාමො සමණො ගොතමො’ති. එකච්චෙ මනුස්සා එවමාහංසු – ‘න කාළො සමණො ගොතමො , නපි සාමො, මඞ්ගුරච්ඡවි සමණො ගොතමො’ති. යාවස්සු මෙ, අග්ගිවෙස්සන, තාව පරිසුද්ධො ඡවිවණ්ණො පරියොදාතො උපහතො හොති තායෙවප්පාහාරතාය.

381. ‘‘තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, එතදහොසි – ‘යෙ ඛො කෙචි අතීතමද්ධානං සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා ඔපක්කමිකා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයිංසු, එතාවපරමං, නයිතො භිය්‍යො. යෙපි හි කෙචි අනාගතමද්ධානං සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා ඔපක්කමිකා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයිස්සන්ති, එතාවපරමං, නයිතො භිය්‍යො. යෙපි හි කෙචි එතරහි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා ඔපක්කමිකා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයන්ති, එතාවපරමං, නයිතො භිය්‍යො. න ඛො පනාහං ඉමාය කටුකාය දුක්කරකාරිකාය අධිගච්ඡාමි උත්තරි මනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං. සියා නු ඛො අඤ්ඤො මග්ගො බොධායා’ති? තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, එතදහොසි – ‘අභිජානාමි ඛො පනාහං පිතු සක්කස්ස කම්මන්තෙ සීතාය ජම්බුච්ඡායාය නිසින්නො විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරිතා. සියා නු ඛො එසො මග්ගො බොධායා’ති? තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, සතානුසාරි විඤ්ඤාණං අහොසි –

‘එසෙව මග්ගො බොධායා’ති. තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, එතදහොසි – ‘කිං නු ඛො අහං තස්ස සුඛස්ස භායාමි, යං තං සුඛං අඤ්ඤත්‍රෙව කාමෙහි අඤ්ඤත්‍ර අකුසලෙහි ධම්මෙහී’ති? තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, එතදහොසි – ‘න ඛො අහං තස්ස සුඛස්ස භායාමි, යං තං සුඛං අඤ්ඤත්‍රෙව කාමෙහි අඤ්ඤත්‍ර අකුසලෙහි ධම්මෙහී’ති.

382. ‘‘තස්ස මය්හං, අග්ගිවෙස්සන, එතදහොසි – ‘න ඛො තං සුකරං සුඛං අධිගන්තුං එවං අධිමත්තකසිමානං පත්තකායෙන, යංනූනාහං ඔළාරිකං ආහාරං ආහාරෙය්‍යං ඔදනකුම්මාස’න්ති. සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, ඔළාරිකං ආහාරං ආහාරෙසිං ඔදනකුම්මාසං. තෙන ඛො පන මං, අග්ගිවෙස්සන, සමයෙන පඤ්ච [පඤ්චවග්ගියා (අඤ්ඤසුත්තෙසු)] භික්ඛූ පච්චුපට්ඨිතා හොන්ති – ‘යං ඛො සමණො ගොතමො ධම්මං අධිගමිස්සති, තං නො ආරොචෙස්සතී’ති. යතො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, ඔළාරිකං ආහාරං ආහාරෙසිං ඔදනකුම්මාසං, අථ මෙ තෙ පඤ්ච භික්ඛූ නිබ්බිජ්ජ පක්කමිංසු – ‘බාහුල්ලිකො [බාහුලිකො (සී. පී.) සංඝභෙදසික්ඛාපදටීකාය සමෙති] සමණො ගොතමො, පධානවිබ්භන්තො, ආවත්තො බාහුල්ලායා’ති.

383. ‘‘සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, ඔළාරිකං ආහාරං ආහාරෙත්වා, බලං ගහෙත්වා, විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහාසිං. එවරූපාපි ඛො මෙ, අග්ගිවෙස්සන, උප්පන්නා සුඛා වෙදනා චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති. විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහාසිං. එවරූපාපි ඛො මෙ, අග්ගිවෙස්සන, උප්පන්නා සුඛා වෙදනා චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති. පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහාසිං, සතො ච සම්පජානො. සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙසිං යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – ‘උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී’ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහාසිං. එවරූපාපි ඛො මෙ, අග්ගිවෙස්සන, උප්පන්නා සුඛා වෙදනා චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති. සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා, පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා, අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහාසිං. එවරූපාපි ඛො මෙ, අග්ගිවෙස්සන, උප්පන්නා සුඛා වෙදනා චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති.

384. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙසිං. සො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරාමි , සෙය්‍යථීදං – එකම්පි ජාතිං…පෙ…. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරාමි. අයං ඛො මෙ, අග්ගිවෙස්සන, රත්තියා පඨමෙ යාමෙ පඨමා විජ්ජා අධිගතා; අවිජ්ජා විහතා, විජ්ජා උප්පන්නා; තමො විහතො, ආලොකො උප්පන්නො; යථා තං අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො. එවරූපාපි ඛො මෙ, අග්ගිවෙස්සන, උප්පන්නා සුඛා වෙදනා චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති.

385. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ සත්තානං චුතූපපාතඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙසිං. සො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සාමි චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාමි…පෙ…. අයං ඛො මෙ, අග්ගිවෙස්සන, රත්තියා මජ්ඣිමෙ යාමෙ දුතියා විජ්ජා අධිගතා; අවිජ්ජා විහතා, විජ්ජා උප්පන්නා; තමො විහතො, ආලොකො උප්පන්නො; යථා තං අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො . එවරූපාපි ඛො මෙ, අග්ගිවෙස්සන , උප්පන්නා සුඛා වෙදනා චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති.

386. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ආසවානං ඛයඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙසිං. සො ‘ඉදං දුක්ඛ’න්ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, ‘අයං දුක්ඛසමුදයො’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, ‘අයං දුක්ඛනිරොධො’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, ‘අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං. ‘ඉමෙ ආසවා’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, ‘අයං ආසවසමුදයො’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, ‘අයං ආසවනිරොධො’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, ‘අයං ආසවනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං. තස්ස මෙ එවං ජානතො එවං පස්සතො කාමාසවාපි චිත්තං විමුච්චිත්ථ, භවාසවාපි චිත්තං විමුච්චිත්ථ, අවිජ්ජාසවාපි චිත්තං විමුච්චිත්ථ. විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං අහොසි. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති අබ්භඤ්ඤාසිං. අයං ඛො මෙ, අග්ගිවෙස්සන, රත්තියා පච්ඡිමෙ යාමෙ තතියා විජ්ජා අධිගතා; අවිජ්ජා විහතා, විජ්ජා උප්පන්නා; තමො විහතො, ආලොකො උප්පන්නො; යථා තං අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො. එවරූපාපි ඛො මෙ, අග්ගිවෙස්සන, උප්පන්නා සුඛා වෙදනා චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති.

387. ‘‘අභිජානාමි ඛො පනාහං, අග්ගිවෙස්සන, අනෙකසතාය පරිසාය ධම්මං දෙසෙතා. අපිස්සු මං එකමෙකො එවං මඤ්ඤති – ‘මමෙවාරබ්භ සමණො ගොතමො ධම්මං දෙසෙතී’ති. ‘න ඛො පනෙතං, අග්ගිවෙස්සන, එවං දට්ඨබ්බං; යාවදෙව විඤ්ඤාපනත්ථාය තථාගතො පරෙසං ධම්මං දෙසෙති. සො ඛො අහං, අග්ගිවෙස්සන, තස්සායෙව කථාය පරියොසානෙ, තස්මිංයෙව පුරිමස්මිං සමාධිනිමිත්තෙ අජ්ඣත්තමෙව චිත්තං සණ්ඨපෙමි සන්නිසාදෙමි එකොදිං කරොමි සමාදහාමි, යෙන සුදං නිච්චකප්පං විහරාමී’’’ති.

‘‘ඔකප්පනියමෙතං භොතො ගොතමස්ස යථා තං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස. අභිජානාති බො පන භවං ගොතමො දිවා සුපිතා’’ති? ‘‘අභිජානාමහං, අග්ගිවෙස්සන, ගිම්හානං පච්ඡිමෙ මාසෙ පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො චතුග්ගුණං සඞ්ඝාටිං පඤ්ඤපෙත්වා දක්ඛිණෙන පස්සෙන සතො සම්පජානො නිද්දං ඔක්කමිතා’’ති. ‘‘එතං ඛො, භො ගොතම, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මොහවිහාරස්මිං වදන්තී’’ති ? ‘‘න ඛො, අග්ගිවෙස්සන, එත්තාවතා සම්මූළ්හො වා හොති අසම්මූළ්හො වා. අපි ච, අග්ගිවෙස්සන, යථා සම්මූළ්හො ච හොති අසම්මූළ්හො ච, තං සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි, භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භො’’ති ඛො සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො භගවතො පච්චස්සොසි. භගවා එතදවොච –

388. ‘‘යස්ස කස්සචි, අග්ගිවෙස්සන, යෙ ආසවා සංකිලෙසිකා පොනොබ්භවිකා සදරා දුක්ඛවිපාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණියා අප්පහීනා, තමහං ‘සම්මූළ්හො’ති වදාමි. ආසවානඤ්හි, අග්ගිවෙස්සන, අප්පහානා සම්මූළ්හො හොති. යස්ස කස්සචි, අග්ගිවෙස්සන, යෙ ආසවා සංකිලෙසිකා පොනොබ්භවිකා සදරා දුක්ඛවිපාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණියා පහීනා, තමහං ‘අසම්මූළ්හො’ති වදාමි. ආසවානඤ්හි, අග්ගිවෙස්සන, පහානා අසම්මූළ්හො හොති.

‘‘තථාගතස්ස ඛො, අග්ගිවෙස්සන, යෙ ආසවා සංකිලෙසිකා පොනොබ්භවිකා සදරා දුක්ඛවිපාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණියා පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා . සෙය්‍යථාපි, අග්ගිවෙස්සන, තාලො මත්ථකච්ඡින්නො අභබ්බො පුන විරූළ්හියා, එවමෙව ඛො, අග්ගිවෙස්සන, තථාගතස්ස යෙ ආසවා සංකිලෙසිකා පොනොබ්භවිකා සදරා දුක්ඛවිපාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණියා පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා’’ති.

389. එවං වුත්තෙ, සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අච්ඡරියං, භො ගොතම, අබ්භුතං, භො ගොතම! යාවඤ්චිදං භොතො ගොතමස්ස එවං ආසජ්ජ ආසජ්ජ වුච්චමානස්ස, උපනීතෙහි වචනප්පථෙහි සමුදාචරියමානස්ස, ඡවිවණ්ණො චෙව පරියොදායති, මුඛවණ්ණො ච විප්පසීදති, යථා තං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස. අභිජානාමහං, භො ගොතම, පූරණං කස්සපං වාදෙන වාදං සමාරභිතා. සොපි මයා වාදෙන වාදං සමාරද්ධො අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරි, බහිද්ධා කථං අපනාමෙසි, කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාත්වාකාසි. භොතො පන [භොතො ඛො පන (සී.)] ගොතමස්ස එවං ආසජ්ජ ආසජ්ජ වුච්චමානස්ස, උපනීතෙහි වචනප්පථෙහි සමුදාචරියමානස්ස, ඡවිවණ්ණො චෙව පරියොදායති, මුඛවණ්ණො ච විප්පසීදති, යථා තං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස. අභිජානාමහං, භො ගොතම, මක්ඛලිං ගොසාලං…පෙ.… අජිතං කෙසකම්බලං… පකුධං කච්චායනං… සඤ්ජයං බෙලට්ඨපුත්තං… නිගණ්ඨං නාටපුත්තං වාදෙන වාදං සමාරභිතා . සොපි මයා වාදෙන වාදං සමාරද්ධො අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරි, බහිද්ධා කථං අපනාමෙසි, කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාත්වාකාසි. භොතො පන ගොතමස්ස එවං ආසජ්ජ ආසජ්ජ වුච්චමානස්ස, උපනීතෙහි වචනප්පථෙහි සමුදාචරියමානස්ස, ඡවිවණ්ණො චෙව පරියොදායති, මුඛවණ්ණො ච විප්පසීදති, යථා තං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස. හන්ද ච දානි මයං, භො ගොතම, ගච්ඡාම. බහුකිච්චා මයං, බහුකරණීයා’’ති. ‘‘යස්සදානි ත්වං, අග්ගිවෙස්සන, කාලං මඤ්ඤසී’’ති.

අථ ඛො සච්චකො නිගණ්ඨපුත්තො භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමීති.

මහාසච්චකසුත්තං නිට්ඨිතං ඡට්ඨං.

7. චූළතණ්හාසඞ්ඛයසුත්තං

390. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති පුබ්බාරාමෙ මිගාරමාතුපාසාදෙ. අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො සක්කො දෙවානමින්දො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, භික්ඛු සංඛිත්තෙන තණ්හාසඞ්ඛයවිමුත්තො හොති අච්චන්තනිට්ඨො අච්චන්තයොගක්ඛෙමී අච්චන්තබ්‍රහ්මචාරී අච්චන්තපරියොසානො සෙට්ඨො දෙවමනුස්සාන’’න්ති?

‘‘ඉධ, දෙවානමින්ද, භික්ඛුනො සුතං හොති – ‘සබ්බෙ ධම්මා නාලං අභිනිවෙසායා’ති. එවඤ්චෙතං, දෙවානමින්ද, භික්ඛුනො සුතං හොති – ‘සබ්බෙ ධම්මා නාලං අභිනිවෙසායා’ති. සො සබ්බං ධම්මං අභිජානාති; සබ්බං ධම්මං අභිඤ්ඤාය සබ්බං ධම්මං පරිජානාති; සබ්බං ධම්මං පරිඤ්ඤාය යං කිඤ්චි වෙදනං වෙදෙති – සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, සො තාසු වෙදනාසු අනිච්චානුපස්සී විහරති, විරාගානුපස්සී විහරති, නිරොධානුපස්සී විහරති, පටිනිස්සග්ගානුපස්සී විහරති. සො තාසු වෙදනාසු අනිච්චානුපස්සී විහරන්තො, විරාගානුපස්සී විහරන්තො, නිරොධානුපස්සී විහරන්තො, පටිනිස්සග්ගානුපස්සී විහරන්තො න කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. අනුපාදියං න පරිතස්සති, අපරිතස්සං පච්චත්තඤ්ඤෙව පරිනිබ්බායති – ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාති. එත්තාවතා ඛො, දෙවානමින්ද, භික්ඛු සංඛිත්තෙන තණ්හාසඞ්ඛයවිමුත්තො හොති අච්චන්තනිට්ඨො අච්චන්තයොගක්ඛෙමී අච්චන්තබ්‍රහ්මචාරී අච්චන්තපරියොසානො සෙට්ඨො දෙවමනුස්සාන’’න්ති.

අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායි.

391. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො භගවතො අවිදූරෙ නිසින්නො හොති. අථ ඛො ආයස්මතො මහාමොග්ගල්ලානස්ස එතදහොසි – ‘‘කිං නු ඛො සො යක්ඛො භගවතො භාසිතං අභිසමෙච්ච අනුමොදි උදාහු නො; යංනූනාහං තං යක්ඛං ජානෙය්‍යං – යදි වා සො යක්ඛො භගවතො භාසිතං අභිසමෙච්ච අනුමොදි යදි වා නො’’ති? අථ ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය, එවමෙව – පුබ්බාරාමෙ මිගාරමාතුපාසාදෙ අන්තරහිතො දෙවෙසු තාවතිංසෙසු පාතුරහොසි. තෙන ඛො පන සමයෙන සක්කො දෙවානමින්දො එකපුණ්ඩරීකෙ උය්‍යානෙ දිබ්බෙහි පඤ්චහි තූරියසතෙහි [තුරියසතෙහි (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] සමප්පිතො සමඞ්ගීභූතො පරිචාරෙති. අද්දසා ඛො සක්කො දෙවානමින්දො ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන තානි දිබ්බානි පඤ්ච තූරියසතානි පටිප්පණාමෙත්වා යෙනායස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං එතදවොච – ‘‘එහි ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, ස්වාගතං, මාරිස මොග්ගල්ලාන! චිරස්සං ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, ඉමං පරියායං අකාසි යදිදං ඉධාගමනාය. නිසීද, මාරිස මොග්ගල්ලාන, ඉදමාසනං පඤ්ඤත්ත’’න්ති. නිසීදි ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ. සක්කොපි ඛො දෙවානමින්දො අඤ්ඤතරං නීචං ආසනං ගහෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො සක්කං දෙවානමින්දං ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො එතදවොච – ‘‘යථා කථං පන ඛො, කොසිය, භගවා සංඛිත්තෙන තණ්හාසඞ්ඛයවිමුත්තිං අභාසි? සාධු මයම්පි එතිස්සා කථාය භාගිනො අස්සාම සවනාය’’ති.

392. ‘‘මයං ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, බහුකිච්චා බහුකරණීයා – අප්පෙව සකෙන කරණීයෙන, අපි ච දෙවානංයෙව තාවතිංසානං කරණීයෙන. අපි ච, මාරිස මොග්ගල්ලාන, සුස්සුතංයෙව හොති සුග්ගහිතං සුමනසිකතං සූපධාරිතං, යං නො ඛිප්පමෙව අන්තරධායති. භූතපුබ්බං, මාරිස මොග්ගල්ලාන, දෙවාසුරසඞ්ගාමො සමුපබ්‍යූළ්හො [සමුපබ්‍යූළ්හො (ස්‍යා. කං.), සමුපබ්බූළ්හො (සී.)] අහොසි. තස්මිං ඛො පන, මාරිස මොග්ගල්ලාන, සඞ්ගාමෙ දෙවා ජිනිංසු, අසුරා පරාජිනිංසු. සො ඛො අහං, මාරිස මොග්ගල්ලාන, තං සඞ්ගාමං අභිවිජිනිත්වා විජිතසඞ්ගාමො තතො පටිනිවත්තිත්වා වෙජයන්තං නාම පාසාදං මාපෙසිං. වෙජයන්තස්ස ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, පාසාදස්ස එකසතං නිය්‍යූහං. එකෙකස්මිං නිය්‍යූහෙ සත්ත සත්ත කූටාගාරසතානි. එකමෙකස්මිං කූටාගාරෙ සත්ත සත්ත අච්ඡරායො . එකමෙකිස්සා අච්ඡරාය සත්ත සත්ත පරිචාරිකායො. ඉච්ඡෙය්‍යාසි නො ත්වං , මාරිස මොග්ගල්ලාන, වෙජයන්තස්ස පාසාදස්ස රාමණෙය්‍යකං දට්ඨු’’න්ති? අධිවාසෙසි ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තුණ්හීභාවෙන.

393. අථ ඛො සක්කො ච දෙවානමින්දො වෙස්සවණො ච මහාරාජා ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං පුරක්ඛත්වා යෙන වෙජයන්තො පාසාදො තෙනුපසඞ්කමිංසු. අද්දසංසු ඛො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පරිචාරිකායො ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං දූරතොව ආගච්ඡන්තං; දිස්වා ඔත්තප්පමානා හිරීයමානා සකං සකං ඔවරකං පවිසිංසු. සෙය්‍යථාපි නාම සුණිසා සසුරං දිස්වා ඔත්තප්පති හිරීයති, එවමෙව සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පරිචාරිකායො ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං දිස්වා ඔත්තප්පමානා හිරීයමානා සකං සකං ඔවරකං පවිසිංසු. අථ ඛො සක්කො ච දෙවානමින්දො වෙස්සවණො ච මහාරාජා ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං වෙජයන්තෙ පාසාදෙ අනුචඞ්කමාපෙන්ති අනුවිචරාපෙන්ති – ‘‘ඉදම්පි, මාරිස මොග්ගල්ලාන, පස්ස වෙජයන්තස්ස පාසාදස්ස රාමණෙය්‍යකං; ඉදම්පි, මාරිස මොග්ගල්ලාන, පස්ස වෙජයන්තස්ස පාසාදස්ස රාමණෙය්‍යක’’න්ති. ‘‘සොභති ඉදං ආයස්මතො කොසියස්ස, යථා තං පුබ්බෙ කතපුඤ්ඤස්ස. මනුස්සාපි කිඤ්චිදෙව රාමණෙය්‍යකං දිස්වා [දිට්ඨා (සී. පී. ක.)] එවමාහංසු – ‘සොභති වත භො යථා දෙවානං තාවතිංසාන’න්ති. තයිදං ආයස්මතො කොසියස්ස සොභති, යථා තං පුබ්බෙ කතපුඤ්ඤස්සා’’ති. අථ ඛො ආයස්මතො මහාමොග්ගල්ලානස්ස එතදහොසි – ‘‘අතිබාළ්හං ඛො අයං යක්ඛො පමත්තො විහරති. යංනූනාහං ඉමං යක්ඛං සංවෙජෙය්‍ය’’න්ති. අථ ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තථාරූපං ඉද්ධාභිසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛාසි [අභිසඞ්ඛාරෙසි (ක.), අභිසඞ්ඛාරෙති (ස්‍යා. කං.)] යථා වෙජයන්තං පාසාදං පාදඞ්ගුට්ඨකෙන සඞ්කම්පෙසි සම්පකම්පෙසි සම්පවෙධෙසි . අථ ඛො සක්කො ච දෙවානමින්දො, වෙස්සවණො ච මහාරාජා, දෙවා ච තාවතිංසා අච්ඡරියබ්භුතචිත්තජාතා අහෙසුං – ‘‘අච්ඡරියං වත, භො, අබ්භුතං වත, භො, සමණස්ස මහිද්ධිකතා මහානුභාවතා, යත්‍ර හි නාම දිබ්බභවනං පාදඞ්ගුට්ඨකෙන සඞ්කම්පෙස්සති සම්පකම්පෙස්සති සම්පවෙධෙස්සතී’’ති! අථ ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො සක්කං දෙවානමින්දං සංවිග්ගං ලොමහට්ඨජාතං විදිත්වා සක්කං දෙවානමින්දං එතදවොච – ‘‘යථා කථං පන ඛො, කොසිය, භගවා සංඛිත්තෙන තණ්හාසඞ්ඛයවිමුත්තිං අභාසි? සාධු මයම්පි එතිස්සා කථාය භාගිනො අස්සාම සවනාය’’ති.

394. ‘‘ඉධාහං , මාරිස මොග්ගල්ලාන, යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසිං. එකමන්තං ඨිතො ඛො අහං, මාරිස මොග්ගල්ලාන, භගවන්තං එතදවොචං – ‘කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, භික්ඛු සංඛිත්තෙන තණ්හාසඞ්ඛයවිමුත්තො හොති අච්චන්තනිට්ඨො අච්චන්තයොගක්ඛෙමී අච්චන්තබ්‍රහ්මචාරී අච්චන්තපරියොසානො සෙට්ඨො දෙවමනුස්සාන’’’න්ති?

‘‘එවං වුත්තෙ, මාරිස මොග්ගල්ලාන, භගවා මං එතදවොච – ‘ඉධ, දෙවානමින්ද, භික්ඛුනො සුතං හොති – සබ්බෙ ධම්මා නාලං අභිනිවෙසාය’ති. එවං චෙතං දෙවානමින්ද භික්ඛුනො සුතං හොති ‘සබ්බෙ ධම්මා නාලං අභිනිවෙසාය’ති. සො සබ්බං ධම්මං අභිජානාති, සබ්බං ධම්මං අභිඤ්ඤාය සබ්බං ධම්මං පරිජානාති, සබ්බං ධම්මං පරිඤ්ඤාය යං කිඤ්චි වෙදනං වෙදෙති සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා. සො තාසු වෙදනාසු අනිච්චානුපස්සී විහරති, විරාගානුපස්සී විහරති, නිරොධානුපස්සී විහරති, පටිනිස්සග්ගානුපස්සී විහරති. සො තාසු වෙදනාසු අනිච්චානුපස්සී විහරන්තො, විරාගානුපස්සී විහරන්තො, නිරොධානුපස්සී විහරන්තො, පටිනිස්සග්ගානුපස්සී විහරන්තො න කිඤ්චි

ලොකෙ උපාදියති, අනුපාදියං න පරිතස්සති, අපරිතස්සං පච්චත්තඤ්ඤෙව පරිනිබ්බායති – ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාති. එත්තාවතා ඛො, දෙවානමින්ද, භික්ඛු සංඛිත්තෙන තණ්හාසඞ්ඛයවිමුත්තො හොති අච්චන්තනිට්ඨො අච්චන්තයොගක්ඛෙමී අච්චන්තබ්‍රහ්මචාරී අච්චන්තපරියොසානො සෙට්ඨො දෙවමනුස්සානන්ති. එවං ඛො මෙ, මාරිස මොග්ගල්ලාන, භගවා සංඛිත්තෙන තණ්හාසඞ්ඛයවිමුත්තිං අභාසී’’ති.

අථ ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය එවමෙව – දෙවෙසු තාවතිංසෙසු අන්තරහිතො පුබ්බාරාමෙ මිගාරමාතුපාසාදෙ පාතුරහොසි. අථ ඛො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පරිචාරිකායො අචිරපක්කන්තෙ ආයස්මන්තෙ මහාමොග්ගල්ලානෙ සක්කං දෙවානමින්දං එතදවොචුං – ‘‘එසො නු තෙ, මාරිස, සො භගවා සත්ථා’’ති? ‘‘න ඛො මෙ, මාරිස, සො භගවා සත්ථා. සබ්‍රහ්මචාරී මෙ එසො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො’’ති. ‘‘ලාභා තෙ, මාරිස, (සුලද්ධං තෙ, මාරිස) [( ) නත්ථි (සී. පී.)] යස්ස තෙ සබ්‍රහ්මචාරී එවංමහිද්ධිකො එවංමහානුභාවො! අහො නූන තෙ සො භගවා සත්ථා’’ති.

395. අථ ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභිජානාති නො, භන්තෙ, භගවා අහු [අහුනඤ්ඤෙව (සී. ස්‍යා. කං.)] ඤාතඤ්ඤතරස්ස මහෙසක්ඛස්ස යක්ඛස්ස සංඛිත්තෙන තණ්හාසඞ්ඛයවිමුත්තිං භාසිතා’’ති [අභාසිත්ථාති (ක.)]? ‘‘අභිජානාමහං, මොග්ගල්ලාන, ඉධ සක්කො දෙවානමින්දො යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා මං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො, මොග්ගල්ලාන, සක්කො දෙවානමින්දො මං එතදවොච – ‘කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ , භික්ඛු සංඛිත්තෙන තණ්හාසඞ්ඛයවිමුත්තො හොති අච්චන්තනිට්ඨො අච්චන්තයොගක්ඛෙමී අච්චන්තබ්‍රහ්මචාරී අච්චන්තපරියොසානො සෙට්ඨො දෙවමනුස්සාන’’න්ති.

එවං වුත්තෙ අහං, මොග්ගල්ලාන, සක්කං දෙවානමින්දං එතදවොචං ‘‘ඉධ දෙවානමින්ද භික්ඛුනො සුතං හොති ‘සබ්බෙ ධම්මා නාලං අභිනිවෙසායා’ති. එවං චෙතං දෙවානමින්ද භික්ඛුනො සුතං හොති ‘සබ්බෙ ධම්මා නාලං අභිනිවෙසායා’ති. සො සබ්බං ධම්මං අභිජානාති, සබ්බං ධම්මං අභිඤ්ඤාය සබ්බං ධම්මං පරිජානාති , සබ්බං ධම්මං පරිඤ්ඤාය යං කිඤ්චි වෙදනං වෙදෙති සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා. සො තාසු වෙදනාසු අනිච්චානුපස්සී විහරති, විරාගානුපස්සී විහරති, නිරොධානුපස්සී විහරති, පටිනිස්සග්ගානුපස්සී විහරති. සො තාසු වෙදනාසු අනිච්චානුපස්සී විහරන්තො, විරාගානුපස්සී විහරන්තො, නිරොධානුපස්සී විහරන්තො, පටිනිස්සග්ගානුපස්සී විහරන්තො න කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති, අනුපාදියං න පරිතස්සති, අපරිතස්සං පච්චත්තඤ්ඤෙව පරිනිබ්බායති – ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං , කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාති. එත්තාවතා ඛො, දෙවානමින්ද, භික්ඛු සංඛිත්තෙන තණ්හාසඞ්ඛයවිමුත්තො හොති අච්චන්තනිට්ඨො අච්චන්තයොගක්ඛෙමී අච්චන්තබ්‍රහ්මචාරී අච්චන්තපරියොසානො සෙට්ඨො දෙවමනුස්සානන්ති. එවං ඛො අහං, මොග්ගල්ලාන, අභිජානාමි සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස සංඛිත්තෙන තණ්හාසඞ්ඛයවිමුත්තිං භාසිතා’’ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

චූළතණ්හාසඞ්ඛයසුත්තං නිට්ඨිතං සත්තමං.

8. මහාතණ්හාසඞ්ඛයසුත්තං

396. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සාතිස්ස නාම භික්ඛුනො කෙවට්ටපුත්තස්ස එවරූපං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං හොති – ‘‘තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි යථා තදෙවිදං විඤ්ඤාණං සන්ධාවති සංසරති අනඤ්ඤ’’න්ති. අස්සොසුං ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ – ‘‘සාතිස්ස කිර නාම භික්ඛුනො කෙවට්ටපුත්තස්ස එවරූපං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං – ‘තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි යථා තදෙවිදං විඤ්ඤාණං සන්ධාවති සංසරති, අනඤ්ඤ’’’න්ති. අථ ඛො තෙ භික්ඛූ යෙන සාති භික්ඛු කෙවට්ටපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා සාතිං භික්ඛුං කෙවට්ටපුත්තං එතදවොචුං – ‘‘සච්චං කිර තෙ, ආවුසො සාති, එවරූපං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං – ‘තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි යථා තදෙවිදං විඤ්ඤාණං සන්ධාවති සංසරති, අනඤ්ඤ’’’න්ති? ‘‘එවං බ්‍යා ඛො අහං, ආවුසො, භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි යථා තදෙවිදං විඤ්ඤාණං සන්ධාවති සංසරති, අනඤ්ඤ’’න්ති. අථ ඛො තෙ භික්ඛූ සාතිං භික්ඛුං කෙවට්ටපුත්තං එතස්මා පාපකා දිට්ඨිගතා විවෙචෙතුකාමා සමනුයුඤ්ජන්ති සමනුගාහන්ති සමනුභාසන්ති – ‘‘මා එවං, ආවුසො සාති, අවච, මා භගවන්තං අබ්භාචික්ඛි, න හි සාධු භගවතො අබ්භක්ඛානං, න හි භගවා එවං වදෙය්‍ය. අනෙකපරියායෙනාවුසො සාති, පටිච්චසමුප්පන්නං විඤ්ඤාණං වුත්තං භගවතා, අඤ්ඤත්‍ර පච්චයා නත්ථි විඤ්ඤාණස්ස සම්භවො’’ති. එවම්පි ඛො සාති භික්ඛු කෙවට්ටපුත්තො තෙහි භික්ඛූහි සමනුයුඤ්ජියමානො සමනුගාහියමානො සමනුභාසියමානො තදෙව පාපකං දිට්ඨිගතං ථාමසා පරාමාසා අභිනිවිස්ස වොහරති – ‘‘එවං බ්‍යා ඛො අහං, ආවුසො, භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි යථා තදෙවිදං විඤ්ඤාණං සන්ධාවති සංසරති අනඤ්ඤ’’න්ති.

397. යතො ඛො තෙ භික්ඛූ නාසක්ඛිංසු සාතිං භික්ඛුං කෙවට්ටපුත්තං එතස්මා පාපකා දිට්ඨිගතා විවෙචෙතුං, අථ ඛො තෙ භික්ඛූ යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘සාතිස්ස නාම, භන්තෙ, භික්ඛුනො කෙවට්ටපුත්තස්ස එවරූපං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං – ‘තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි යථා තදෙවිදං විඤ්ඤාණං සන්ධාවති සංසරති, අනඤ්ඤ’න්ති. අස්සුම්හ ඛො මයං, භන්තෙ, සාතිස්ස කිර නාම භික්ඛුනො කෙවට්ටපුත්තස්ස එවරූපං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං – ‘තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි යථා තදෙවිදං විඤ්ඤාණං සන්ධාවති සංසරති, අනඤ්ඤ’න්ති. අථ ඛො මයං, භන්තෙ, යෙන සාති භික්ඛු කෙවට්ටපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිම්හ; උපසඞ්කමිත්වා සාතිං භික්ඛුං කෙවට්ටපුත්තං එතදවොචුම්හ – ‘සච්චං කිර තෙ, ආවුසො සාති, එවරූපං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං – ‘‘තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි යථා තදෙවිදං විඤ්ඤාණං සන්ධාවති සංසරති, අනඤ්ඤ’’න්ති? එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, සාති භික්ඛු කෙවට්ටපුත්තො අම්හෙ එතදවොච – ‘එවං බ්‍යා ඛො අහං, ආවුසො, භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි යථා තදෙවිදං විඤ්ඤාණං සන්ධාවති සංසරති, අනඤ්ඤ’න්ති. අථ ඛො මයං, භන්තෙ, සාතිං භික්ඛුං කෙවට්ටපුත්තං එතස්මා පාපකා දිට්ඨිගතා විවෙචෙතුකාමා සමනුයුඤ්ජිම්හ සමනුගාහිම්හ සමනුභාසිම්හ – ‘මා එවං, ආවුසො සාති, අවච, මා භගවන්තං අබ්භාචික්ඛි, න හි සාධු භගවතො අබ්භක්ඛානං, න හි භගවා එවං වදෙය්‍ය. අනෙකපරියායෙනාවුසො සාති, පටිච්චසමුප්පන්නං විඤ්ඤාණං වුත්තං භගවතා, අඤ්ඤත්‍ර පච්චයා නත්ථි විඤ්ඤාණස්ස සම්භවො’ති. එවම්පි ඛො, භන්තෙ, සාති භික්ඛු කෙවට්ටපුත්තො අම්හෙහි සමනුයුඤ්ජියමානො සමනුගාහියමානො සමනුභාසියමානො තදෙව පාපකං දිට්ඨිගතං ථාමසා පරාමසා අභිනිවිස්ස වොහරති – ‘එවං බ්‍යා ඛො අහං, ආවුසො, භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි යථා තදෙවිදං විඤ්ඤාණං සන්ධාවති සංසරති, අනඤ්ඤ’න්ති. යතො ඛො මයං, භන්තෙ, නාසක්ඛිම්හ සාතිං භික්ඛුං කෙවට්ටපුත්තං එතස්මා පාපකා දිට්ඨිගතා විවෙචෙතුං, අථ මයං එතමත්ථං භගවතො ආරොචෙමා’’ති.

398. අථ ඛො භගවා අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආමන්තෙසි – ‘‘එහි ත්වං භික්ඛු, මම වචනෙන සාතිං භික්ඛුං කෙවට්ටපුත්තං ආමන්තෙහි – ‘සත්ථා තං, ආවුසො සාති, ආමන්තෙතී’’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො සො භික්ඛු භගවතො පටිස්සුත්වා යෙන සාති භික්ඛු කෙවට්ටපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා සාතිං භික්ඛුං කෙවට්ටපුත්තං එතදවොච – ‘‘සත්ථා තං, ආවුසො සාති, ආමන්තෙතී’’ති. ‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො සාති භික්ඛු කෙවට්ටපුත්තො තස්ස භික්ඛුනො පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො සාතිං භික්ඛුං කෙවට්ටපුත්තං භගවා එතදවොච – ‘‘සච්චං කිර, තෙ, සාති, එවරූපං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං – ‘තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි යථා තදෙවිදං විඤ්ඤාණං සන්ධාවති සංසරති, අනඤ්ඤ’’’න්ති? ‘‘එවං බ්‍යා ඛො අහං, භන්තෙ, භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි යථා තදෙවිදං විඤ්ඤාණං සන්ධාවති සංසරති, අනඤ්ඤ’’න්ති. ‘‘කතමං තං, සාති, විඤ්ඤාණ’’න්ති? ‘‘ය්වායං, භන්තෙ, වදො වෙදෙය්‍යො තත්‍ර තත්‍ර කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං විපාකං පටිසංවෙදෙතී’’ති. ‘‘කස්ස නු ඛො නාම ත්වං, මොඝපුරිස, මයා එවං ධම්මං දෙසිතං ආජානාසි? නනු මයා, මොඝපුරිස, අනෙකපරියායෙන පටිච්චසමුප්පන්නං විඤ්ඤාණං වුත්තං, අඤ්ඤත්‍ර පච්චයා නත්ථි විඤ්ඤාණස්ස සම්භවොති? අථ ච පන ත්වං, මොඝපුරිස, අත්තනා දුග්ගහිතෙන අම්හෙ චෙව අබ්භාචික්ඛසි, අත්තානඤ්ච ඛණසි, බහුඤ්ච අපුඤ්ඤං පසවසි. තඤ්හි තෙ, මොඝපුරිස, භවිස්සති දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛායා’’ති.

399. අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, අපි නායං සාති භික්ඛු කෙවට්ටපුත්තො උස්මීකතොපි ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ’’ති? ‘‘කිඤ්හි සියා භන්තෙ? නො හෙතං, භන්තෙ’’ති. එවං වුත්තෙ, සාති භික්ඛු කෙවට්ටපුත්තො තුණ්හීභූතො මඞ්කුභූතො පත්තක්ඛන්ධො අධොමුඛො පජ්ඣායන්තො අප්පටිභානො නිසීදි. අථ ඛො භගවා සාතිං භික්ඛුං කෙවට්ටපුත්තං තුණ්හීභූතං මඞ්කුභූතං පත්තක්ඛන්ධං අධොමුඛං පජ්ඣායන්තං අප්පටිභානං විදිත්වා සාතිං භික්ඛුං කෙවට්ටපුත්තං එතදවොච – ‘‘පඤ්ඤායිස්සසි ඛො ත්වං, මොඝපුරිස, එතෙන සකෙන පාපකෙන දිට්ඨිගතෙන. ඉධාහං භික්ඛූ පටිපුච්ඡිස්සාමී’’ති. අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘තුම්හෙපි මෙ, භික්ඛවෙ, එවං ධම්මං දෙසිතං ආජානාථ යථායං සාති භික්ඛු කෙවට්ටපුත්තො අත්තනා දුග්ගහිතෙන අම්හෙ චෙව අබ්භාචික්ඛති, අත්තානඤ්ච ඛණති, බහුඤ්ච අපුඤ්ඤං පසවතී’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ! අනෙකපරියායෙන හි නො, භන්තෙ, පටිච්චසමුප්පන්නං විඤ්ඤාණං වුත්තං භගවතා, අඤ්ඤත්‍ර පච්චයා නත්ථි විඤ්ඤාණස්ස සම්භවො’’ති. ‘‘සාධු සාධු, භික්ඛවෙ! සාධු ඛො මෙ තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, එවං ධම්මං දෙසිතං ආජානාථ. අනෙකපරියායෙන හි වො, භික්ඛවෙ, පටිච්චසමුප්පන්නං විඤ්ඤාණං වුත්තං මයා, අඤ්ඤත්‍ර පච්චයා නත්ථි විඤ්ඤාණස්ස සම්භවොති. අථ ච පනායං සාති භික්ඛු කෙවට්ටපුත්තො අත්තනා දුග්ගහිතෙන අම්හෙ චෙව අබ්භාචික්ඛති, අත්තානඤ්ච ඛණති, බහුඤ්ච අපුඤ්ඤං පසවති පසවති. තඤ්හි තස්ස මොඝපුරිසස්ස භවිස්සති දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛාය.

400. ‘‘යං යදෙව, භික්ඛවෙ, පච්චයං පටිච්ච උප්පජ්ජති විඤ්ඤාණං, තෙන තෙනෙව විඤ්ඤාණංත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති [සඞ්ඛං ගච්ඡති (සී. පී.)]. චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති විඤ්ඤාණං, චක්ඛුවිඤ්ඤාණංත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති; සොතඤ්ච පටිච්ච සද්දෙ ච උප්පජ්ජති විඤ්ඤාණං, සොතවිඤ්ඤාණංත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති; ඝානඤ්ච පටිච්ච ගන්ධෙ ච උප්පජ්ජති විඤ්ඤාණං, ඝානවිඤ්ඤාණංත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති; ජිව්හඤ්ච පටිච්ච රසෙ ච උප්පජ්ජති විඤ්ඤාණං, ජිව්හාවිඤ්ඤාණංත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති; කායඤ්ච පටිච්ච ඵොට්ඨබ්බෙ ච උප්පජ්ජති විඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණංත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති; මනඤ්ච පටිච්ච ධම්මෙ ච උප්පජ්ජති විඤ්ඤාණං, මනොවිඤ්ඤාණංත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති.

''සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, යං යදෙව පච්චයං පටිච්ච අග්ගි ජලති තෙන තෙනෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. කට්ඨඤ්ච පටිච්ච අග්ගි ජලති, කට්ඨග්ගිත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති; සකලිකඤ්ච පටිච්ච අග්ගි ජලති, සකලිකග්ගිත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති; තිණඤ්ච පටිච්ච අග්ගි ජලති, තිණග්ගිත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති; ගොමයඤ්ච පටිච්ච අග්ගි ජලති, ගොමයග්ගිත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති; ථුසඤ්ච පටිච්ච අග්ගි ජලති, ථුසග්ගිත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති; සඞ්කාරඤ්ච පටිච්ච අග්ගි ජලති, සඞ්කාරග්ගිත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යං යදෙව පච්චයං පටිච්ච උප්පජ්ජති විඤ්ඤාණං, තෙන තෙනෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති විඤ්ඤාණං, චක්ඛුවිඤ්ඤාණංත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති; සොතඤ්ච පටිච්ච සද්දෙ ච උප්පජ්ජති විඤ්ඤාණං, සොතවිඤ්ඤාණංත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති, ඝානඤ්ච පටිච්ච ගන්ධෙ ච උප්පජ්ජති විඤ්ඤාණං , ඝාණවිඤ්ඤාණංත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති, ජිව්හඤ්ච පටිච්ච රසෙ ච උප්පජ්ජති විඤ්ඤාණං, ජිව්හාවිඤ්ඤාණංත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. කායඤ්ච පටිච්ච ඵොට්ඨබ්බෙ ච උප්පජ්ජති විඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණංත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. මනඤ්ච පටිච්ච ධම්මෙ ච උප්පජ්ජති විඤ්ඤාණං, මනොවිඤ්ඤාණංත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති.

401. ''භූතමිදන්ති , භික්ඛවෙ, පස්සථා''ති?

''එවං, භන්තෙ''.

''තදාහාරසම්භවන්ති, භික්ඛවෙ, පස්සථා''ති?

''එවං, භන්තෙ''.

''තදාහාරනිරොධා යං භූතං, තං නිරොධධම්මන්ති, භික්ඛවෙ, පස්සථා''ති?

''එවං, භන්තෙ''.

''භූතමිදං නොස්සූති, භික්ඛවෙ, කඞ්ඛතො උප්පජ්ජති විචිකිච්ඡා''ති?

''එවං, භන්තෙ''.

''තදාහාරසම්භවං නොස්සූති, භික්ඛවෙ , කඞ්ඛතො උප්පජ්ජති විචිකිච්ඡා''ති?

''එවං, භන්තෙ''.

''තදාහාරනිරොධා යං භූතං, තං නිරොධධම්මං නොස්සූති, භික්ඛවෙ, කඞ්ඛතො උප්පජ්ජති විචිකිච්ඡා''ති?

''එවං, භන්තෙ''.

''භූතමිදන්ති, භික්ඛවෙ, යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය පස්සතො යා විචිකිච්ඡා සා පහීයතී''ති?

''එවං, භන්තෙ''.

''තදාහාරසම්භවන්ති, භික්ඛවෙ, යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය පස්සතාඑ යා විචිකිච්ඡා සා පහීයතී''ති?

''එවං, භන්තෙ''.

''තදාහාරනිරොධා යං භූතං, තං නිරොධධම්මන්ති, භික්ඛවෙ, යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය පස්සතාඑ යා විචිකිච්ඡා සා පහීයතී''ති?

''එවං , භන්තෙ''.

''භූතමිදන්ති, භික්ඛවෙ, ඉතිපි වො එත්ථ නිබ්බිචිකිච්ඡා''ති?

''එවං, භන්තෙ''.

''තදාහාරසම්භවන්ති, භික්ඛවෙ, ඉතිපි වො එත්ථ නිබ්බිචිකිච්ඡා''ති?

''එවං, භන්තෙ''.

‘‘තදාහාරනිරොධා යං භූතං තං නිරොධධම්මන්ති, භික්ඛවෙ, ඉතිපි වො එත්ථ නිබ්බිචිකිච්ඡා’’ති?

‘‘එවං, භන්තෙ’’.

‘‘භූතමිදන්ති, භික්ඛවෙ, යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය සුදිට්ඨ’’න්ති?

‘‘එවං, භන්තෙ’’.

‘‘තදාහාරසම්භවන්ති, භික්ඛවෙ, යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය සුදිට්ඨ’’න්ති?

‘‘එවං, භන්තෙ’’.

‘‘තදාහාරනිරොධා යං භූතං තං නිරොධධම්මන්ති, භික්ඛවෙ, යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය සුදිට්ඨ’’න්ති?

‘‘එවං, භන්තෙ’’.

‘‘ඉමං වෙ තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, දිට්ඨිං එවං පරිසුද්ධං එවං පරියොදාතං අල්ලීයෙථ කෙලායෙථ ධනායෙථ මමායෙථ, අපි නු මෙ තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, කුල්ලූපමං ධම්මං දෙසිතං ආජානෙය්‍යාථ නිත්ථරණත්ථාය නො ගහණත්ථායා’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘ඉමං වෙ තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, දිට්ඨිං එවං පරිසුද්ධං එවං පරියොදාතං න අල්ලීයෙථ න කෙලායෙථ න ධනායෙථ න මමායෙථ, අපි නු මෙ තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, කුල්ලූපමං ධම්මං දෙසිතං ආජානෙය්‍යාථ නිත්ථරණත්ථාය නො ගහණත්ථායා’’ති?

‘‘එවං, භන්තෙ’’.

402. ‘‘චත්තාරොමෙ, භික්ඛවෙ, ආහාරා භූතානං වා සත්තානං ඨිතියා, සම්භවෙසීනං වා අනුග්ගහාය. කතමෙ චත්තාරො? කබළීකාරො ආහාරො ඔළාරිකො වා සුඛුමො වා, ඵස්සො දුතියො, මනොසඤ්චෙතනා තතියා, විඤ්ඤාණං චතුත්ථං.

‘‘ඉමෙ ච, භික්ඛවෙ, චත්තාරො ආහාරා කිංනිදානා කිංසමුදයා කිංජාතිකා කිංපභවා?

‘‘ඉමෙ චත්තාරො ආහාරා තණ්හානිදානා තණ්හාසමුදයා තණ්හාජාතිකා තණ්හාපභවා.

‘‘තණ්හා චායං, භික්ඛවෙ, කිංනිදානා කිංසමුදයා කිංජාතිකා කිංපභවා?

‘‘තණ්හා වෙදනානිදානා වෙදනාසමුදයා වෙදනාජාතිකා වෙදනාපභවා.

‘‘වෙදනා චායං, භික්ඛවෙ, කිංනිදානා කිංසමුදයා කිංජාතිකා කිංපභවා?

‘‘වෙදනා ඵස්සනිදානා ඵස්සසමුදයා ඵස්සජාතිකා ඵස්සපභවා .

‘‘ඵස්සො චායං, භික්ඛවෙ, කිංනිදානො කිංසමුදයො කිංජාතිකො කිංපභවො?

‘‘ඵස්සො සළායතනනිදානො සළායතනසමුදයො සළායතනජාතිකො සළායතනපභවො.

‘‘සළායතනං චිදං, භික්ඛවෙ, කිංනිදානං කිංසමුදයං කිංජාතිකං කිංපභවං?

‘‘සළායතනං නාමරූපනිදානං නාමරූපසමුදයං නාමරූපජාතිකං නාමරූපපභවං.

‘‘නාමරූපං චිදං, භික්ඛවෙ, කිංනිදානං කිංසමුදයං කිංජාතිකං කිංපභවං?

‘‘නාමරූපං විඤ්ඤාණනිදානං විඤ්ඤාණසමුදයං විඤ්ඤාණජාතිකං විඤ්ඤාණපභවං.

‘‘විඤ්ඤාණං චිදං, භික්ඛවෙ, කිංනිදානං කිංසමුදයං කිංජාතිකං කිංපභවං?

‘‘විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරනිදානං සඞ්ඛාරසමුදයං සඞ්ඛාරජාතිකං සඞ්ඛාරපභවං.

‘‘සඞ්ඛාරා චිමෙ, භික්ඛවෙ, කිංනිදානා කිංසමුදයා කිංජාතිකා කිංපභවා?

‘‘සඞ්ඛාරා අවිජ්ජානිදානා අවිජ්ජාසමුදයා අවිජ්ජාජාතිකා අවිජ්ජාපභවා.

‘‘ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරා, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා සළායතනං, සළායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා සම්භවන්ති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.’’’

403. ‘‘ජාතිපච්චයා ජරාමරණන්ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං; ජාතිපච්චයා නු ඛො, භික්ඛවෙ, ජරාමරණං, නො වා, කථං වා එත්ථ [කථං වා වො එත්ථ (?)] හොතී’’ති? ‘‘ජාතිපච්චයා, භන්තෙ, ජරාමරණං; එවං නො එත්ථ හොති [එවං නො එත්ථ හොතීති (ක.)] – ජාතිපච්චයා ජරාමරණ’’න්ති. ‘‘භවපච්චයා ජාතීති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං; භවපච්චයා නු ඛො, භික්ඛවෙ, ජාති, නො වා, කථං වා එත්ථ හොතී’’ති? ‘‘භවපච්චයා, භන්තෙ , ජාති; එවං නො එත්ථ හොති – භවපච්චයා ජාතී’’ති . ‘‘උපාදානපච්චයා භවොති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං; උපාදානපච්චයා නු ඛො, භික්ඛවෙ, භවො, නො වා, කථං වා එත්ථ හොතී’’ති? ‘‘උපාදානපච්චයා, භන්තෙ, භවො; එවං නො එත්ථ හොති – උපාදානපච්චයා භවො’’ති. ‘‘තණ්හාපච්චයා උපාදානන්ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං, තණ්හාපච්චයා නු ඛො, භික්ඛවෙ, උපාදානං, නො වා, කථං වා එත්ථ හොතී’’ති? ‘‘තණ්හාපච්චයා, භන්තෙ, උපාදානං; එවං නො එත්ථ හොති – තණ්හාපච්චයා උපාදාන’’න්ති. ‘‘වෙදනාපච්චයා තණ්හාති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං; වෙදනාපච්චයා නු ඛො, භික්ඛවෙ, තණ්හා, නො වා, කථං වා එත්ථ හොතී’’ති? ‘‘වෙදනාපච්චයා, භන්තෙ, තණ්හා; එවං නො එත්ථ හොති – වෙදනාපච්චයා තණ්හා’’ති. ‘‘ඵස්සපච්චයා වෙදනාති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං; ඵස්සපච්චයා නු ඛො, භික්ඛවෙ, වෙදනා, නො වා, කථං වා එත්ථ හොතී’’ති? ‘‘ඵස්සපච්චයා, භන්තෙ, වෙදනා; එවං නො එත්ථ හොති – ඵස්සපච්චයා වෙදනා’’ති. ‘‘සළායතනපච්චයා ඵස්සොති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං; සළායතනපච්චයා නු ඛො, භික්ඛවෙ, ඵස්සො, නො වා, කථං වා එත්ථ හොතී’’ති? ‘‘සළායතනපච්චයා, භන්තෙ, ඵස්සො; එවං නො එත්ථ හොති – සළායතනපච්චයා ඵස්සො’’ති. ‘‘නාමරූපපච්චයා සළායතනන්ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං; නාමරූපපච්චයා නු ඛො, භික්ඛවෙ, සළායතනං, නො වා, කථං වා එත්ථ හොතී’’ති? ‘‘නාමරූපපච්චයා, භන්තෙ, සළායතනං; එවං නො එත්ථ හොති – නාමරූපපච්චයා සළායතන’’න්ති. ‘‘විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපන්ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං; විඤ්ඤාණපච්චයා නු ඛො, භික්ඛවෙ, නාමරූපං, නො වා, කථං වා එත්ථ හොතී’’ති? ‘‘විඤ්ඤාණපච්චයා, භන්තෙ, නාමරූපං; එවං නො එත්ථ හොති – විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූප’’න්ති. ‘‘සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණන්ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං; සඞ්ඛාරපච්චයා නු ඛො, භික්ඛවෙ, විඤ්ඤාණං, නො වා, කථං වා එත්ථ හොතී’’ති? ‘‘සඞ්ඛාරපච්චයා, භන්තෙ, විඤ්ඤාණං; එවං නො එත්ථ හොති – සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණ’’න්ති. ‘‘අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරාති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං; අවිජ්ජාපච්චයා නු ඛො, භික්ඛවෙ, සඞ්ඛාරා, නො වා, කථං වා එත්ථ හොතී’’ති? ‘‘අවිජ්ජාපච්චයා, භන්තෙ, සඞ්ඛාරා; එවං නො එත්ථ හොති – අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරා’’ති.

404. ‘‘සාධු, භික්ඛවෙ. ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, තුම්හෙපි එවං වදෙථ, අහම්පි එවං වදාමි – ඉමස්මිං සති ඉදං හොති, ඉමස්සුප්පාදා ඉදං උප්පජ්ජති, යදිදං – අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරා, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා සළායතනං, සළායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා සම්භවන්ති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

‘‘අවිජ්ජායත්වෙව අසෙසවිරාගනිරොධා සඞ්ඛාරනිරොධො, සඞ්ඛාරනිරොධා විඤ්ඤාණනිරොධො, විඤ්ඤාණනිරොධා නාමරූපනිරොධො, නාමරූපනිරොධා සළායතනනිරොධො , සළායතනනිරොධා ඵස්සනිරොධො, ඵස්සනිරොධා වෙදනානිරොධො, වෙදනානිරොධා තණ්හානිරොධො, තණ්හානිරොධා උපාදානනිරොධො, උපාදානනිරොධා භවනිරොධො, භවනිරොධා ජාතිනිරොධො, ජාතිනිරොධා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා නිරුජ්ඣන්ති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස නිරොධො හොති.

405. ‘‘ජාතිනිරොධා ජරාමරණනිරොධොති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං; ජාතිනිරොධා නු ඛො, භික්ඛවෙ, ජරාමරණනිරොධො, නො වා, කථං වා එත්ථ හොතී’’ති? ‘‘ජාතිනිරොධා, භන්තෙ, ජරාමරණනිරොධො; එවං නො එත්ථ හොති – ජාතිනිරොධා ජරාමරණනිරොධො’’ති. ‘‘භවනිරොධා ජාතිනිරොධොති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං; භවනිරොධා නු ඛො, භික්ඛවෙ, ජාතිනිරොධො, නො වා, කථං වා එත්ථ හොතී’’ති? ‘‘භවනිරොධා, භන්තෙ, ජාතිනිරොධො; එවං නො එත්ථ හොති – භවනිරොධා ජාතිනිරොධො’’ති. ‘‘උපාදානනිරොධා භවනිරොධොති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං; උපාදානනිරොධා නු ඛො, භික්ඛවෙ, භවනිරොධො, නො වා, කථං වා එත්ථ හොතී’’ති? ‘‘උපාදානනිරොධා, භන්තෙ, භවනිරොධො; එවං නො එත්ථ හොති – උපාදානනිරොධා භවනිරොධො’’ති. ‘‘තණ්හානිරොධා උපාදානනිරොධොති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං; තණ්හානිරොධා නු ඛො, භික්ඛවෙ, උපාදානනිරොධො, නො වා, කථං වා එත්ථ හොතී’’ති? ‘‘තණ්හානිරොධා, භන්තෙ, උපාදානනිරොධො; එවං නො එත්ථ හොති – තණ්හානිරොධා උපාදානනිරොධො’’ති. ‘‘වෙදනානිරොධා තණ්හානිරොධොති ඉති ඛො පනෙතං

වුත්තං; වෙදනානිරොධා නු බො, භික්ඛවෙ, තණ්හානිරොධො, නො වා, කථං වා එත්ථ හොතී''ති? ''වෙදනානිරොධා, භන්තෙ, තණ්හානිරොධො; එවං නො එත්ථ හොති – වෙදනානිරොධා තණ්හානිරොධො''ති. ''ඵස්සනිරොධා වෙදනානිරොධොති ඉති බො පනෙතං වුත්තං; ඵස්සනිරොධා නු බො, භික්ඛවෙ, වෙදනානිරොධො, නො වා, කථං වා එත්ථ හොතී''ති? ''ඵස්සනිරොධා, භන්තෙ, වෙදනානිරොධො; එවං නො එත්ථ හොති – ඵස්සනිරොධා වෙදනානිරොධො''ති. ''සළායතනනිරොධා ඵස්සනිරොධොති ඉති බො පනෙතං වුත්තං; සළායතනනිරොධා නු බො, භික්ඛවෙ, ඵස්සනිරොධො, නො වා , කථං වා එත්ථ හොතීති? සළායතනනිරොධා, භන්තෙ, ඵස්සනිරොධො; එවං නො එත්ථ හොති – සළායතනනිරොධා ඵස්සනිරොධො''ති. ''නාමරූපනිරොධා සළායතනනිරොධොති ඉති බො පනෙතං වුත්තං; නාමරූපනිරොධා නු බො, භික්ඛවෙ, සළායතනනිරොධො, නො වා, කථං වා එත්ථ හොතී''ති? ''නාමරූපනිරොධා, භන්තෙ, සළායතනනිරොධො; එවං නො එත්ථ හොති – නාමරූපනිරොධා සළායතනනිරොධො''ති. ''විඤ්ඤාණනිරොධා නාමරූපනිරොධොති ඉති බො පනෙතං වුත්තං; විඤ්ඤාණනිරොධා නු බො, භික්ඛවෙ, නාමරූපනිරොධො, නො වා, කථං වා එත්ථ හොතී''ති? ''විඤ්ඤාණනිරොධා, භන්තෙ, නාමරූපනිරොධො; එවං නො එත්ථ හොති – විඤ්ඤාණනිරොධා නාමරූපනිරොධො''ති. ''සඞ්ඛාරනිරොධා විඤ්ඤාණනිරොධොති ඉති බො පනෙතං වුත්තං; සඞ්ඛාරනිරොධා නු බො, භික්ඛවෙ, විඤ්ඤාණනිරොධො, නො වා, කථං වා එත්ථ හොතී''ති? ''සඞ්ඛාරනිරොධා, භන්තෙ , විඤ්ඤාණනිරොධො; එවං නො එත්ථ හොති – සඞ්ඛාරනිරොධා විඤ්ඤාණනිරොධො''ති. ''අවිජ්ජානිරොධා සඞ්ඛාරනිරොධොති ඉති බො පනෙතං වුත්තං; අවිජ්ජානිරොධා නු බො, භික්ඛවෙ, සඞ්ඛාරනිරොධො, නො වා, කථං වා එත්ථ හොතී''ති? ''අවිජ්ජානිරොධා, භන්තෙ, සඞ්ඛාරනිරොධො; එවං නො එත්ථ හොති – අවිජ්ජානිරොධා සඞ්ඛාරනිරොධො''ති.

406. ''සාධු, භික්ඛවෙ. ඉති බො, භික්ඛවෙ, තුම්හෙපි එවං වදෙථ, අහම්පි එවං වදාමි – ඉමස්මිං අසති ඉදං න හොති, ඉමස්ස නිරොධා ඉදං නිරුජ්ඣති, යදිදං – අවිජ්ජානිරොධා සඞ්ඛාරනිරොධො, සඞ්ඛාරනිරොධා විඤ්ඤාණනිරොධො, විඤ්ඤාණනිරොධා නාමරූපනිරොධො, නාමරූපනිරොධා සළායතනනිරොධො, සළායතනනිරොධා ඵස්සනිරොධො, ඵස්සනිරොධා වෙදනානිරොධො, වෙදනානිරොධා තණ්හානිරොධො, තණ්හානිරොධා උපාදානනිරොධො, උපාදානනිරොධා භවනිරොධො, භවනිරොධා ජාතිනිරොධො, ජාතිනිරොධා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා නිරුජ්ඣන්ති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස නිරොධො හොති.

407. ''අපි නු තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, එවං ජානන්තා එවං පස්සන්තා පුබ්බන්තං වා පටිධාවෙය්‍යාථ – 'අහෙසුම්හ නු බො මයං අතීතමද්ධානං, නනු බො අහෙසුම්හ අතීතමද්ධානං, කිං නු බො අහෙසුම්හ අතීතමද්ධානං, කථං නු බො අහෙසුම්හ අතීතමද්ධානං, කිං හුත්වා කිං අහෙසුම්හ නු බො මයං අතීතමද්ධාන'''න්ති?

''නො හෙතං, භන්තෙ''.

''අපි නු තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, එවං ජානන්තා එවං පස්සන්තා අපරන්තං වා පටිධාවෙය්‍යාථ – භවිස්සාම නු බො මයං අනාගතමද්ධානං, නනු බො භවිස්සාම අනාගතමද්ධානං, කිං නු බො භවිස්සාම අනාගතමද්ධානං, කථං නු බො භවිස්සාම අනාගතමද්ධානං, කිං හුත්වා කිං භවිස්සාම නු බො මයං අනාගතමද්ධාන''න්ති?

''නො හෙතං, භන්තෙ''.

''අපි නු තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, එවං ජානන්තා එවං පස්සන්තා එතරහි වා පච්චුප්පන්නමද්ධානං අජ්ඣත්තං කථංකථී අස්සථ – අහං නු බොස්මි, නො නු බොස්මි, කිං නු බොස්මි, කථං නු බොස්මි, අයං නු බො සත්තො කුතො ආගතො, සො කුහිංගාමී භවිස්සතී''ති?

''නො හෙතං, භන්තෙ''.

''අපි නු තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, එවං ජානන්තා එවං පස්සන්තා එවං වදෙය්‍යාථ – සත්ථා නො ගරු, සත්ථුගාරවෙන ච මයං එවං වදෙමා''ති?

''නො හෙතං, භන්තෙ''.

''අපි නු තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, එවං ජානන්තා එවං පස්සන්තා එවං වදෙය්‍යාථ – සමණො එවමාහ, සමණා ච නාම මයං එවං වදෙමා''ති?

''නො හෙතං, භන්තෙ''.

''අපි නු තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, එවං ජානන්තා එවං පස්සන්තා අඤ්ඤං සත්ථාරං උද්දිසෙය්‍යාථා''ති?

''නො හෙතං, භන්තෙ''.

‘‘අපි නු තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, එවං ජානන්තා එවං පස්සන්තා යානි තානි පුථුසමණබ්‍රාහ්මණානං වත කොතුහලමඞ්ගලානි තානි සාරතො පච්චාගච්ඡෙය්‍යාථා’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘නනු, භික්ඛවෙ, යදෙව තුම්හාකං සාමං ඤාතං සාමං දිට්ඨං සාමං විදිතං, තදෙව තුම්හෙ වදෙථා’’ති.

‘‘එවං, භන්තෙ’’.

‘‘සාධු, භික්ඛවෙ, උපනීතා ඛො මෙ තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, ඉමිනා සන්දිට්ඨිකෙන ධම්මෙන අකාලිකෙන එහිපස්සිකෙන ඔපනෙය්‍යිකෙන පච්චත්තං වෙදිතබ්බෙන විඤ්ඤූහි. සන්දිට්ඨිකො අයං, භික්ඛවෙ, ධම්මො අකාලිකො එහිපස්සිකො ඔපනෙය්‍යිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහි – ඉති යන්තං වුත්තං, ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්ත’’න්ති.

408. ‘‘තිණ්ණං ඛො පන, භික්ඛවෙ, සන්නිපාතා ගබ්භස්සාවක්කන්ති හොති. ඉධ මාතාපිතරො ච සන්නිපතිතා හොන්ති, මාතා ච න උතුනී හොති, ගන්ධබ්බො ච න පච්චුපට්ඨිතො හොති, නෙව තාව ගබ්භස්සාවක්කන්ති හොති. ඉධ මාතාපිතරො ච සන්නිපතිතා හොන්ති, මාතා ච උතුනී හොති, ගන්ධබ්බො ච න පච්චුපට්ඨිතො හොති, නෙව තාව ගබ්භස්සාවක්කන්ති හොති. යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, මාතාපිතරො ච සන්නිපතිතා හොන්ති, මාතා ච උතුනී හොති, ගන්ධබ්බො ච පච්චුපට්ඨිතො හොති – එවං තිණ්ණං සන්නිපාතා ගබ්භස්සාවක්කන්ති හොති. තමෙනං, භික්ඛවෙ, මාතා නව වා දස වා මාසෙ ගබ්භං කුච්ඡිනා පරිහරති මහතා සංසයෙන ගරුභාරං [ගරුම්භාරං (සී. පී.)]. තමෙනං, භික්ඛවෙ, මාතා නවන්නං වා දසන්නං වා මාසානං අච්චයෙන විජායති මහතා සංසයෙන ගරුභාරං. තමෙනං ජාතං සමානං සකෙන ලොහිතෙන පොසෙති. ලොහිතඤ්හෙතං, භික්ඛවෙ, අරියස්ස විනයෙ යදිදං මාතුථඤ්ඤං. ස ඛො සො, භික්ඛවෙ, කුමාරො වුද්ධිමන්වාය ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකමන්වාය යානි තානි කුමාරකානං කීළාපනකානි තෙහි කීළති, සෙය්‍යථිදං – වඞ්කකං ඝටිකං මොක්ඛචිකං චිඞ්ගුලකං පත්තාළ්හකං රථකං ධනුකං. ස ඛො සො, භික්ඛවෙ, කුමාරො වුද්ධිමන්වාය ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකමන්වාය පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගීභූතො පරිචාරෙති – චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි රූපෙහි ඉට්ඨෙහි කන්තෙහි මනාපෙහි පියරූපෙහි කාමූපසංහිතෙහි රජනීයෙහි, සොතවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි සද්දෙහි... ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි ගන්ධෙහි... ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි රසෙහි... කායවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි ඉට්ඨෙහි කන්තෙහි මනාපෙහි පියරූපෙහි කාමූපසංහිතෙහි රජනීයෙහි.

409. ‘‘සො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා පියරූපෙ රූපෙ සාරජ්ජති, අප්පියරූපෙ රූපෙ බ්‍යාපජ්ජති, අනුපට්ඨිතකායසති ච විහරති පරිත්තචෙතසො. තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නප්පජානාති – යත්ථස්ස තෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති. සො එවං අනුරොධවිරොධං සමාපන්නො යං කිඤ්චි වෙදනං වෙදෙති සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, සො තං වෙදනං අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං වෙදනං අභිනන්දතො අභිවදතො අජ්ඣොසාය තිට්ඨතො උප්පජ්ජති නන්දී . යා වෙදනාසු නන්දී තදුපාදානං, තස්සුපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා සම්භවන්ති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. සොතෙන සද්දං සුත්වා...පෙ.... ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා...පෙ.... ජිව්හාය රසං සායිත්වා...පෙ.... කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා...පෙ.... මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය පියරූපෙ ධම්මෙ සාරජ්ජති, අප්පියරූපෙ ධම්මෙ බ්‍යාපජ්ජති, අනුපට්ඨිතකායසති ච විහරති පරිත්තචෙතසො. තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නප්පජානාති – යත්ථස්ස තෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති. සො එවං අනුරොධවිරොධං සමාපන්නො යං කිඤ්චි වෙදනං වෙදෙති සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, සො තං වෙදනං අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං වෙදනං අභිනන්දතො අභිවදතො අජ්ඣොසාය තිට්ඨතො උප්පජ්ජති නන්දී. යා වෙදනාසු නන්දී තදුපාදානං, තස්සුපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා සම්භවන්ති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

410. ‘‘ඉධ, භික්ඛවෙ, තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්‍රහ්මකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං; කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති. තං ධම්මං සුණාති ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා අඤ්ඤතරස්මිං වා කුලෙ පච්චාජාතො. සො තං ධම්මං සුත්වා තථාගතෙ සද්ධං පටිලභති. සො තෙන සද්ධාපටිලාභෙන සමන්නාගතො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘සම්බාධො ඝරාවාසො රජාපථො, අබ්භොකාසො පබ්බජ්ජා. නයිදං සුකරං අගාරං අජ්ඣාවසතා එකන්තපරිපුණ්ණං එකන්තපරිසුද්ධං සඞ්ඛලිඛිතං බ්‍රහ්මචරියං චරිතුං. යංනූනාහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා, කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා, අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍ය’’’න්ති. සො අපරෙන සමයෙන අප්පං වා භොගක්ඛන්ධං පහාය, මහන්තං වා භොගක්ඛන්ධං පහාය, අප්පං වා ඤාතිපරිවට්ටං පහාය, මහන්තං වා ඤාතිපරිවට්ටං පහාය, කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා, කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා, අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති.

411. ‘‘සො එවං පබ්බජිතො සමානො භික්ඛූනං සික්ඛාසාජීවසමාපන්නො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, නිහිතදණ්ඩො නිහිතසත්ථො ලජ්ජී දයාපන්නො සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී විහරති.

‘‘අදින්නාදානං පහාය අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති, දින්නාදායී දින්නපාටිකඞ්ඛී අථෙනෙන සුචිභූතෙන අත්තනා විහරති.

‘‘අබ්‍රහ්මචරියං පහාය බ්‍රහ්මචාරී හොති, ආරාචාරී විරතො මෙථුනා ගාමධම්මා.

‘‘මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතො හොති, සච්චවාදී සච්චසන්ධො ථෙතො පච්චයිකො අවිසංවාදකො ලොකස්ස.

‘‘පිසුණං වාචං පහාය පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති – ඉතො සුත්වා න අමුත්‍ර අක්ඛාතා ඉමෙසං භෙදාය, අමුත්‍ර වා සුත්වා න ඉමෙසං අක්ඛාතා අමූසං භෙදාය. ඉති භින්නානං වා සන්ධාතා, සහිතානං වා අනුප්පදාතා සමග්ගාරාමො සමග්ගරතො සමග්ගනන්දී, සමග්ගකරණිං වාචං භාසිතා හොති.

‘‘ඵරුසං වාචං පහාය ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති – යා සා වාචා නෙලා කණ්ණසුඛා පෙමනීයා හදයඞ්ගමා පොරී බහුජනකන්තා බහුජනමනාපා තථාරූපිං වාචං භාසිතා හොති.

‘‘සම්ඵප්පලාපං පහාය සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති, කාලවාදී භූතවාදී අත්ථවාදී ධම්මවාදී විනයවාදී, නිධානවතිං වාචං භාසිතා කාලෙන, සාපදෙසං පරියන්තවතිං අත්ථසංහිතං.

‘‘සො බීජගාමභූතගාමසමාරම්භා පටිවිරතො හොති, එකභත්තිකො හොති රත්තූපරතො, විරතො විකාලභොජනා. නච්චගීතවාදිතවිසූකදස්සනා පටිවිරතො හොති, මාලාගන්ධවිලෙපනධාරණමණ්ඩනවිභූසනට්ඨානා පටිවිරතො හොති, උච්චාසයනමහාසයනා පටිවිරතො හොති, ජාතරූපරජතපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, ආමකධඤ්ඤපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, ආමකමංසපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, ඉත්ථිකුමාරිකපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, දාසිදාසපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, අජෙළකපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, කුක්කුටසූකරපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, හත්ථිගවාස්සවළවපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, ඛෙත්තවත්ථුපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, දූතෙය්‍යපහිණගමනානුයොගා පටිවිරතො හොති, කයවික්කයා පටිවිරතො හොති, තුලාකූටකංසකූටමානකූටා පටිවිරතො හොති, උක්කොටනවඤ්චන-නිකති-සාචියොගා පටිවිරතො හොති, ඡෙදන-වධබන්ධනවිපරාමොස-ආලොප-සහසාකාරා පටිවිරතො හොති [පස්ස ම. නි. 1.293 චූළහත්ථිපදොපමෙ].

‘‘සො සන්තුට්ඨො හොති කායපරිහාරිකෙන චීවරෙන කුච්ඡිපරිහාරිකෙන පිණ්ඩපාතෙන. සො යෙන යෙනෙව පක්කමති සමාදායෙව පක්කමති . සෙය්‍යථාපි නාම පක්ඛී සකුණො යෙන යෙනෙව ඩෙති සපත්තභාරොව ඩෙති, එවමෙව භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති කායපරිහාරිකෙන චීවරෙන, කුච්ඡිපරිහාරිකෙන පිණ්ඩපාතෙන. සො යෙන යෙනෙව පක්කමති සමාදායෙව පක්කමති. සො ඉමිනා අරියෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො අජ්ඣත්තං අනවජ්ජසුඛං පටිසංවෙදෙති.

‘‘සො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං, චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සොතෙන සද්දං සුත්වා…පෙ…. ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා…පෙ…. ජිව්හාය රසං සායිත්වා…පෙ…. කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා…පෙ…. මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති මනින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සො ඉමිනා අරියෙන ඉන්ද්‍රියසංවරෙන සමන්නාගතො අජ්ඣත්තං අබ්‍යාසෙකසුඛං පටිසංවෙදෙති.

‘‘සො අභික්කන්තෙ පටික්කන්තෙ සම්පජානකාරී හොති, ආලොකිතෙ විලොකිතෙ සම්පජානකාරී හොති , සමිඤ්ජිතෙ පසාරිතෙ සම්පජානකාරී හොති, සඞ්ඝාටිපත්තචීවරධාරණෙ සම්පජානකාරී හොති, අසිතෙ පීතෙ ඛායිතෙ සායිතෙ සම්පජානකාරී හොති, උච්චාරපස්සාවකම්මෙ සම්පජානකාරී හොති, ගතෙ ඨිතෙ නිසින්නෙ සුත්තෙ ජාගරිතෙ භාසිතෙ තුණ්හීභාවෙ සම්පජානකාරී හොති.

412. ‘‘සො ඉමිනා ච අරියෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො, (ඉමාය ච අරියාය සන්තුට්ඨියා සමන්නාගතො) [පස්ස ම. නි. 1.296 චූළහත්ථිපදොපමෙ], ඉමිනා ච අරියෙන ඉන්ද්‍රියසංවරෙන සමන්නාගතො, ඉමිනා ච අරියෙන සතිසම්පජඤ්ඤෙන සමන්නාගතො, විවිත්තං සෙනාසනං භජති – අරඤ්ඤං රුක්ඛමූලං පබ්බතං කන්දරං ගිරිගුහං සුසානං වනපත්ථං අබ්භොකාසං පලාලපුඤ්ජං. සො පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො නිසීදති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා, උජුං කායං පණිධාය, පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා. සො අභිජ්ඣං ලොකෙ පහාය විගතාභිජ්ඣෙන චෙතසා විහරති, අභිජ්ඣාය චිත්තං පරිසොධෙති; බ්‍යාපාදපදොසං පහාය අබ්‍යාපන්නචිත්තො විහරති, සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී, බ්‍යාපාදපදොසා චිත්තං පරිසොධෙති; ථීනමිද්ධං පහාය විගතථීනමිද්ධො විහරති

ආලොකසඤ්ඤී, සතො සම්පජානො, ථීනමිද්ධා චිත්තං පරිසොධෙති; උද්ධච්චකුක්කුච්චං පහාය අනුද්ධතො විහරති අජ්ඣත්තං වූපසන්තචිත්තො, උද්ධච්චකුක්කුච්චා චිත්තං පරිසොධෙති; විචිකිච්ඡං පහාය තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විහරති අකථංකථී කුසලෙසු ධම්මෙසු, විචිකිච්ඡාය චිත්තං පරිසොධෙති.

413. ‘‘සො ඉමෙ පඤ්ච නීවරණෙ පහාය චෙතසො උපක්කිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ, විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං…පෙ.... තතියං ඣානං…පෙ.... චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති.

414. ‘‘සො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා පියරූපෙ රූපෙ න සාරජ්ජති, අප්පියරූපෙ රූපෙ න බ්‍යාපජ්ජති, උපට්ඨිතකායසති ච විහරති අප්පමාණචෙතසො. තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං පජානාති – යත්ථස්ස තෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති. සො එවං අනුරොධවිරොධවිප්පහීනො යං කිඤ්චි වෙදනං වෙදෙති, සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, සො තං වෙදනං නාභිනන්දති නාභිවදති නාජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං වෙදනං අනභිනන්දතො අනභිවදතො අනජ්ඣොසාය තිට්ඨතො යා වෙදනාසු නන්දී සා නිරුජ්ඣති. තස්ස නන්දීනිරොධා උපාදානනිරොධො, උපාදානනිරොධා භවනිරොධො, භවනිරොධා ජාතිනිරොධො, ජාතිනිරොධා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා නිරුජ්ඣන්ති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස නිරොධො හොති. සොතෙන සද්දං සුත්වා…පෙ.... ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා…පෙ.... ජිව්හාය රසං සායිත්වා…පෙ.... කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා…පෙ.... මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය පියරූපෙ ධම්මෙ න සාරජ්ජති, අප්පියරූපෙ ධම්මෙ න බ්‍යාපජ්ජති, උපට්ඨිතකායසති ච විහරති අප්පමාණචෙතසො, තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං පජානාති – යත්ථස්ස තෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති. සො එවං අනුරොධවිරොධවිප්පහීනො යං කිඤ්චි වෙදනං වෙදෙති, සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, සො තං වෙදනං නාභිනන්දති නාභිවදති නාජ්ඣොසාය තිට්ඨති. තස්ස තං වෙදනං අනභිනන්දතො අනභිවදතො අනජ්ඣොසාය තිට්ඨතො යා වෙදනාසු නන්දී සා නිරුජ්ඣති. තස්ස නන්දීනිරොධා උපාදානනිරොධො, උපාදානනිරොධා භවනිරොධො, භවනිරොධා ජාතිනිරොධො, ජාතිනිරොධා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා නිරුජ්ඣන්ති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස නිරොධො හොති. ඉමං ඛො මෙ තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, සංඛිත්තෙන තණ්හාසඞ්ඛයවිමුත්තිං ධාරෙථ, සාතිං පන භික්ඛුං කෙවට්ටපුත්තං මහාතණ්හාජාලතණ්හාසඞ්ඝාටප්පටිමුක්ක’’න්ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

මහාතණ්හාසඞ්ඛයසුත්තං නිට්ඨිතං අට්ඨමං.

9. මහාඅස්සපුරසුත්තං

415. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා අඞ්ගෙසු විහරති අස්සපුරං නාම අඞ්ගානං නිගමො. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘සමණා සමණාති වො, භික්ඛවෙ, ජනො සඤ්ජානාති. තුම්හෙ ච පන ‘කෙ තුම්හෙ’ති පුට්ඨා සමානා ‘සමණාම්හා’ති පටිජානාථ; තෙසං වො, භික්ඛවෙ, එවංසමඤ්ඤානං සතං එවංපටිඤ්ඤානං සතං ‘යෙ ධම්මා සමණකරණා ච බ්‍රාහ්මණකරණා ච තෙ ධම්මෙ සමාදාය වත්තිස්සාම, එවං නො අයං අම්හාකං සමඤ්ඤා ච සච්චා භවිස්සති පටිඤ්ඤා ච භූතා. යෙසඤ්ච මයං චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං පරිභුඤ්ජාම, තෙසං තෙ කාරා අම්හෙසු මහප්ඵලා භවිස්සන්ති මහානිසංසා, අම්හාකඤ්චෙවායං පබ්බජ්ජා අවඤ්ඣා භවිස්සති සඵලා සඋද්‍රයා’ති. එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං.

416. ‘‘කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, ධම්මා සමණකරණා ච බ්‍රාහ්මණකරණා ච? ‘හිරොත්තප්පෙන සමන්නාගතා භවිස්සාමා’ති එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං. සියා ඛො පන, භික්ඛවෙ, තුම්හාකං එවමස්ස – ‘හිරොත්තප්පෙනම්හ සමන්නාගතා , අලමෙත්තාවතා කතමෙත්තාවතා, අනුප්පත්තො නො සාමඤ්ඤත්ථො, නත්ථි නො කිඤ්චි උත්තරිං කරණීය’න්ති තාවතකෙනෙව තුට්ඨිං ආපජ්ජෙය්‍යාථ. ආරොචයාමි වො, භික්ඛවෙ , පටිවෙදයාමි වො, භික්ඛවෙ – ‘මා වො සාමඤ්ඤත්ථිකානං සතං සාමඤ්ඤත්ථො පරිහායි, සති උත්තරිං කරණීයෙ’.

417. ‘‘කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, උත්තරිං කරණීයං? ‘පරිසුද්ධො නො කායසමාචාරො භවිස්සති උත්තානො විවටො න ච ඡිද්දවා සංවුතො ච. තාය ච පන පරිසුද්ධකායසමාචාරතාය නෙවත්තානුක්කංසෙස්සාම න පරං වම්භෙස්සාමා’ති [නෙවත්තානුක්කංසිස්සාම න පරං වම්භිස්සාමාති (සබ්බත්ථ)] එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං. සියා ඛො පන, භික්ඛවෙ, තුම්හාකං එවමස්ස – ‘හිරොත්තප්පෙනම්හ සමන්නාගතා, පරිසුද්ධො නො කායසමාචාරො; අලමෙත්තාවතා කතමෙත්තාවතා, අනුප්පත්තො නො සාමඤ්ඤත්ථො, නත්ථි නො කිඤ්චි උත්තරිං කරණීය’න්ති තාවතකෙනෙව තුට්ඨිං ආපජ්ජෙය්‍යාථ. ආරොචයාමි වො, භික්ඛවෙ, පටිවෙදයාමි වො, භික්ඛවෙ – ‘මා වො සාමඤ්ඤත්ථිකානං සතං සාමඤ්ඤත්ථො පරිහායි, සති උත්තරිං කරණීයෙ’.

418. ''කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, උත්තරිං කරණීයං? 'පරිසුද්ධො නො වචීසමාචාරො භවිස්සති උත්තානො විවටො න ච ඡිද්දවා සංවුතො ච. තාය ච පන පරිසුද්ධවචීසමාචාරතාය නෙවත්තානුක්කංසෙස්සාම න පරං වම්භෙස්සාමා'ති එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං. සියා ඛො පන, භික්ඛවෙ, තුම්හාකං එවමස්ස – 'හිරොත්තප්පෙනම්හ සමන්නාගතා, පරිසුද්ධො නො කායසමාචාරො, පරිසුද්ධො වචීසමාචාරො; අලමෙත්තාවතා කතමෙත්තාවතා, අනුප්පත්තො නො සාමඤ්ඤත්ථො, නත්ථි නො කිඤ්චි උත්තරිං කරණීය'න්ති තාවතකෙනෙව තුට්ඨිං ආපජ්ජෙය්‍යාථ. ආරොචයාමි වො , භික්ඛවෙ, පටිවෙදයාමි වො, භික්ඛවෙ – 'මා වො සාමඤ්ඤත්ථිකානං සතං සාමඤ්ඤත්ථො පරිහායි, සති උත්තරිං කරණීයෙ'.

419. ''කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, උත්තරිං කරණීයං? 'පරිසුද්ධො නො මනොසමාචාරො භවිස්සති උත්තානො විවටො න ච ඡිද්දවා සංවුතො ච. තාය ච පන පරිසුද්ධමනොසමාචාරතාය නෙවත්තානුක්කංසෙස්සාම න පරං වම්භෙස්සාමා'ති එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං. සියා ඛො පන, භික්ඛවෙ, තුම්හාකං එවමස්ස – 'හිරොත්තප්පෙනම්හ සමන්නාගතා, පරිසුද්ධො නො කායසමාචාරො, පරිසුද්ධො වචීසමාචාරො, පරිසුද්ධො මනොසමාචාරො; අලමෙත්තාවතා කතමෙත්තාවතා, අනුප්පත්තො නො සාමඤ්ඤත්ථො, නත්ථි නො කිඤ්චි උත්තරිං කරණීය'න්ති තාවතකෙනෙව තුට්ඨිං ආපජ්ජෙය්‍යාථ. ආරොචයාමි වො, භික්ඛවෙ, පටිවෙදයාමි වො, භික්ඛවෙ – 'මා වො සාමඤ්ඤත්ථිකානං සතං සාමඤ්ඤත්ථො පරිහායි, සති උත්තරිං කරණීයෙ'.

420. ''කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, උත්තරිං කරණීයං? 'පරිසුද්ධො නො ආජීවො භවිස්සති උත්තානො විවටො න ච ඡිද්දවා සංවුතො ච. තාය ච පන පරිසුද්ධාජීවතාය නෙවත්තානුක්කංසෙස්සාම න පරං වම්භෙස්සාමා'ති එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං. සියා ඛො පන, භික්ඛවෙ, තුම්හාකං එවමස්ස – 'හිරොත්තප්පෙනම්හ සමන්නාගතා, පරිසුද්ධො නො කායසමාචාරො, පරිසුද්ධො වචීසමාචාරො, පරිසුද්ධො මනොසමාචාරො, පරිසුද්ධො ආජීවො; අලමෙත්තාවතා කතමෙත්තාවතා, අනුප්පත්තො නො සාමඤ්ඤත්ථො , නත්ථි නො කිඤ්චි උත්තරිං කරණීය'න්ති තාවතකෙනෙව තුට්ඨිං ආපජ්ජෙය්‍යාථ. ආරොචයාමි වො, භික්ඛවෙ, පටිවෙදයාමි වො, භික්ඛවෙ – 'මා වො සාමඤ්ඤත්ථිකානං සතං සාමඤ්ඤත්ථො පරිහායි, සති උත්තරිං කරණීයෙ'.

421. ''කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, උත්තරිං කරණීයං? 'ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරා භවිස්සාම; චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජිස්සාම, රක්ඛිස්සාම චක්ඛුන්ද්‍රියං, චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජිස්සාම. සොතෙන සද්දං සුත්වා…පෙ…. ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා…පෙ…. ජිව්හාය රසං සායිත්වා… පෙ…. කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා…පෙ…. මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය න නිමිත්තග්ගාහී නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජිස්සාම, රක්ඛිස්සාම මනින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජිස්සාමා'ති එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං. සියා ඛො පන, භික්ඛවෙ, තුම්හාකං එවමස්ස – 'හිරොත්තප්පෙනම්හ සමන්නාගතා, පරිසුද්ධො නො කායසමාචාරො, පරිසුද්ධො වචීසමාචාරො, පරිසුද්ධො මනොසමාචාරො, පරිසුද්ධො ආජීවො, ඉන්ද්‍රියෙසුම්හ ගුත්තද්වාරා; අලමෙත්තාවතා කතමෙත්තාවතා, අනුප්පත්තො නො සාමඤ්ඤත්ථො, නත්ථි නො කිඤ්චි උත්තරිං කරණීය'න්ති තාවතකෙනෙව තුට්ඨිං ආපජ්ජෙය්‍යාථ. ආරොචයාමි වො, භික්ඛවෙ, පටිවෙදයාමි වො, භික්ඛවෙ – 'මා වො සාමඤ්ඤත්ථිකානං සතං සාමඤ්ඤත්ථො පරිහායි, සති උත්තරිං කරණීයෙ'.

422. ''කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, උත්තරිං කරණීයං? 'භොජනෙ මත්තඤ්ඤුනො භවිස්සාම, පටිසඞ්ඛා යොනිසො ආහාරං ආහරිස්සාම, නෙව දවාය න මදාය න මණ්ඩනාය න විභූසනාය යාවදෙව ඉමස්ස කායස්ස ඨිතියා යාපනාය, විහිංසූපරතියා, බ්‍රහ්මචරියානුග්ගහාය, ඉති පුරාණඤ්ච වෙදනං පටිහඞ්ඛාම නවඤ්ච වෙදනං න උප්පාදෙස්සාම, යාත්‍රා ච නො භවිස්සති, අනවජ්ජතා ච, ඵාසු විහාරො චා'ති එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං. සියා ඛො පන, භික්ඛවෙ, තුම්හාකං එවමස්ස – 'හිරොත්තප්පෙනම්හ සමන්නාගතා, පරිසුද්ධො නො කායසමාචාරො, පරිසුද්ධො වචීසමාචාරො, පරිසුද්ධො මනොසමාචාරො, පරිසුද්ධො ආජීවො, ඉන්ද්‍රියෙසුම්හ ගුත්තද්වාරා, භොජනෙ මත්තඤ්ඤුනො; අලමෙත්තාවතා කතමෙත්තාවතා, අනුප්පත්තො නො සාමඤ්ඤත්ථො, නත්ථි නො කිඤ්චි උත්තරිං කරණීය'න්ති තාවතකෙනෙව තුට්ඨිං ආපජ්ජෙය්‍යාථ. ආරොචයාමි වො, භික්ඛවෙ, පටිවෙදයාමි වො, භික්ඛවෙ – 'මා වො, සාමඤ්ඤත්ථිකානං සතං සාමඤ්ඤත්ථො පරිහායි සති උත්තරිං කරණීයෙ'.

423. ''කිඤ්ච , භික්ඛවෙ, උත්තරිං කරණීයං? 'ජාගරියං අනුයුත්තා භවිස්සාම, දිවසං චඞ්කමෙන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙස්සාම. රත්තියා පඨමං යාමං චඞ්කමෙන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙස්සාම. රත්තියා මජ්ඣිමං යාමං දක්ඛිණෙන පස්සෙන සීහසෙය්‍යං කප්පෙස්සාම පාදෙ පාදං අච්චාධාය, සතො සම්පජානො උට්ඨානසඤ්ඤං මනසි කරිත්වා. රත්තියා පච්ඡිමං යාමං පච්චුට්ඨාය චඞ්කමෙන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙස්සාමා'ති, එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං. සියා ඛො පන, භික්ඛවෙ, තුම්හාකං එවමස්ස – 'හිරොත්තප්පෙනම්හ සමන්නාගතා, පරිසුද්ධො නො කායසමාචාරො, පරිසුද්ධො වචීසමාචාරො, පරිසුද්ධො මනොසමාචාරො, පරිසුද්ධො ආජීවො, ඉන්ද්‍රියෙසුම්හ ගුත්තද්වාරා, භොජනෙ මත්තඤ්ඤුනො, ජාගරියං අනුයුත්තා; අලමෙත්තාවතා කතමෙත්තාවතා, අනුප්පත්තො නො සාමඤ්ඤත්ථො, නත්ථි නො කිඤ්චි උත්තරිං කරණීය'න්ති, තාවතකෙනෙව තුට්ඨිං ආපජ්ජෙය්‍යාථ. ආරොචයාමි වො, භික්ඛවෙ, පටිවෙදයාමි වො, භික්ඛවෙ – 'මා වො, සාමඤ්ඤත්ථිකානං සතං සාමඤ්ඤත්ථො පරිහායි සති උත්තරිං කරණීයෙ'.

424. ''කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, උත්තරිං කරණීයං? 'සතිසම්පජඤ්ඤෙන සමන්නාගතා භවිස්සාම, අභික්කන්තෙ පටික්කන්තෙ සම්පජානකාරී, ආලොකිතෙ විලොකිතෙ සම්පජානකාරී, සමිඤ්ජිතෙ පසාරිතෙ සම්පජානකාරී, සඞ්ඝාටිපත්තචීවරධාරණෙ සම්පජානකාරී, අසිතෙ පීතෙ ඛායිතෙ සායිතෙ සම්පජානකාරී, උච්චාරපස්සාවකම්මෙ සම්පජානකාරී, ගතෙ ඨිතෙ නිසින්නෙ සුත්තෙ ජාගරිතෙ භාසිතෙ තුණ්හීභාවෙ සම්පජානකාරී'ති, එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං. සියා ඛො පන, භික්ඛවෙ, තුම්හාකං එවමස්ස – 'හිරොත්තප්පෙනම්හ සමන්නාගතා, පරිසුද්ධො නො කායසමාචාරො, පරිසුද්ධො වචීසමාචාරො, පරිසුද්ධො මනොසමාචාරො, පරිසුද්ධො ආජීවො, ඉන්ද්‍රියෙසුම්හ ගුත්තද්වාරා, භොජනෙ මත්තඤ්ඤුනො, ජාගරියං අනුයුත්තා, සතිසම්පජඤ්ඤෙන සමන්නාගතා; අලමෙත්තාවතා කතමෙත්තාවතා, අනුප්පත්තො නො සාමඤ්ඤත්ථො, නත්ථි නො කිඤ්චි උත්තරිං කරණීය'න්ති තාවතකෙනෙව තුට්ඨිං ආපජ්ජෙය්‍යාථ. ආරොචයාමි වො, භික්ඛවෙ, පටිවෙදයාමි වො, භික්ඛවෙ – 'මා වො, සාමඤ්ඤත්ථිකානං සතං සාමඤ්ඤත්ථො පරිහායි සති උත්තරිං කරණීයෙ'.

425. ''කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, උත්තරිං කරණීයං? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු විවිත්තං සෙනාසනං භජති – අරඤ්ඤං රුක්ඛමූලං පබ්බතං කන්දරං ගිරිගුහං සුසානං වනපත්ථං අබ්භොකාසං පලාලපුඤ්ජං. සො පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො නිසීදති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා, උජුං කායං පණිධාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා. සො අභිජ්ඣං ලොකෙ පහාය විගතාභිජ්ඣෙන චෙතසා විහරති, අභිජ්ඣාය චිත්තං පරිසොධෙති; බ්‍යාපාදපදොසං පහාය අබ්‍යාපන්නචිත්තො විහරති, සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී , බ්‍යාපාදපදොසා චිත්තං පරිසොධෙති; ථීනමිද්ධං පහාය විගතථීනමිද්ධො විහරති, ආලොකසඤ්ඤී සතො සම්පජානො, ථීනමිද්ධා චිත්තං පරිසොධෙති; උද්ධච්චකුක්කුච්චං පහාය අනුද්ධතො විහරති , අජ්ඣත්තං වූපසන්තචිත්තො, උද්ධච්චකුක්කුච්චා චිත්තං පරිසොධෙති; විචිකිච්ඡං පහාය තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විහරති, අකථංකථී කුසලෙසු ධම්මෙසු, විචිකිච්ඡාය චිත්තං පරිසොධෙති.

426. ''සෙය්‍යථාපි , භික්ඛවෙ, පුරිසො ඉණං ආදාය කම්මන්තෙ පයොජෙය්‍ය. තස්ස තෙ කම්මන්තා සමිජ්ඣෙය්‍යුං [සම්පජ්ජෙය්‍යුං (ස්‍යා. කං. ක.)]. සො යානි ච පොරාණානි ඉණමූලානි තානි ච බ්‍යන්තී [බ්‍යන්තිං (ක.), බ්‍යන්ති (පී.)] කරෙය්‍ය, සියා චස්ස උත්තරිං අවසිට්ඨං දාරභරණාය. තස්ස එවමස්ස – 'අහං ඛො පුබ්බෙ ඉණං ආදාය කම්මන්තෙ පයොජෙසිං, තස්ස මෙ තෙ කම්මන්තා සමිජ්ඣිංසු. සොහං යානි ච පොරාණානි ඉණමූලානි තානි ච බ්‍යන්තී අකාසිං, අත්ථි ච මෙ උත්තරිං අවසිට්ඨං දාරභරණායා'ති. සො තතොනිදානං ලභෙථ පාමොජ්ජං, අධිගච්ඡෙය්‍ය සොමනස්සං.

''සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො ආබාධිකො අස්ස දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො, භත්තඤ්චස්ස නච්ඡාදෙය්‍ය, න චස්ස කායෙ බලමත්තා. සො අපරෙන සමයෙන තම්හා ආබාධා මුච්චෙය්‍ය, භත්තඤ්චස්ස ඡාදෙය්‍ය, සියා චස්ස කායෙ බලමත්තා. තස්ස එවමස්ස – 'අහං ඛො පුබ්බෙ ආබාධිකො අහොසිං දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො, භත්තඤ්ච මෙ නච්ඡාදෙසි, න ච මෙ ආසි කායෙ බලමත්තා, සොම්හි එතරහි තම්හා ආබාධා මුත්තො, භත්තඤ්ච මෙ ඡාදෙති, අත්ථි ච මෙ කායෙ බලමත්තා'ති. සො තතොනිදානං ලභෙථ පාමොජ්ජං, අධිගච්ඡෙය්‍ය සොමනස්සං.

''සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො බන්ධනාගාරෙ බද්ධො අස්ස. සො අපරෙන සමයෙන තම්හා බන්ධනා මුච්චෙය්‍ය සොත්ථිනා අබ්භයෙන [අබ්‍යයෙන (සී. පී.)], න චස්ස කිඤ්චි භොගානං වයො. තස්ස එවමස්ස – 'අහං ඛො පුබ්බෙ බන්ධනාගාරෙ බද්ධො අහොසිං, සොම්හි එතරහි තම්හා බන්ධනා මුත්තො, සොත්ථිනා අබ්භයෙන, නත්ථි ච මෙ කිඤ්චි භොගානං වයො'ති. සො තතොනිදානං ලභෙථ පාමොජ්ජං, අධිගච්ඡෙය්‍ය සොමනස්සං.

''සෙය්‍යථාපි , භික්ඛවෙ, පුරිසො දාසො අස්ස අනත්තාධීනො පරාධීනො න යෙනකාමංගමො. සො අපරෙන සමයෙන තම්හා දාසබ්‍යා මුච්චෙය්‍ය අත්තාධීනො අපරාධීනො භුජිස්සො යෙනකාමංගමො. තස්ස එවමස්ස – 'අහං ඛො පුබ්බෙ දාසො අහොසිං අනත්තාධීනො පරාධීනො න යෙනකාමංගමො, සොම්හි එතරහි තම්හා දාසබ්‍යා මුත්තො අත්තාධීනො අපරාධීනො භුජිස්සො යෙනකාමංගමො'ති. සො තතොනිදානං ලභෙථ පාමොජ්ජං, අධිගච්ඡෙය්‍ය සොමනස්සං.

''සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො සධනො සභොගො කන්තාරද්ධානමග්ගං පටිපජ්ජෙය්‍ය [සීලක්ඛන්ධවග්ගපාළියා කිඤ්චි විසදිසං]. සො අපරෙන සමයෙන තම්හා කන්තාරා නිත්ථරෙය්‍ය සොත්ථිනා අබ්භයෙන, න චස්ස කිඤ්චි භොගානං වයො. තස්ස එවමස්ස – 'අහං ඛො පුබ්බෙ සධනො සභොගො කන්තාරද්ධානමග්ගං පටිපජ්ජිං. සොම්හි එතරහි තම්හා කන්තාරා නිත්ථිණ්ණො සොත්ථිනා අබ්භයෙන, නත්ථි ච මෙ කිඤ්චි භොගානං වයො'ති. සො තතොනිදානං ලභෙථ පාමොජ්ජං, අධිගච්ඡෙය්‍ය සොමනස්සං.

''එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යථා ඉණං යථා රොගං යථා බන්ධනාගාරං යථා දාසබ්‍යං යථා කන්තාරද්ධානමග්ගං, ඉමෙ පඤ්ච නීවරණෙ අප්පහීනෙ අත්තනි සමනුපස්සති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ආණණ්‍යං යථා ආරොග්‍යං යථා බන්ධනාමොක්ඛං යථා භුජිස්සං යථා ඛෙමන්තභූමිං; එවමෙව භික්ඛු ඉමෙ පඤ්ච නීවරණෙ පහීනෙ අත්තනි සමනුපස්සති.

427. ''සො ඉමෙ පඤ්ච නීවරණෙ පහාය චෙතසො උපක්කිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ, විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි, සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉමමෙව කායං විවෙකජෙන පීතිසුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස

විවෙකජෙන පීතිසුඛෙන අප්ඵුටං හොති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, දක්ඛො න්හාපකො [නහාපකො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] වා න්හාපකන්තෙවාසී වා කංසථාලෙ න්හානීයචුණ්ණානි [නහානීයචුණ්ණානි (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] ආකිරිත්වා උදකෙන පරිප්ඵොසකං පරිප්ඵොසකං සන්නෙය්‍ය. සායං න්හානීයපිණ්ඩි ස්නෙහානුගතා ස්නෙහපරෙතා සන්තරබාහිරා, ඵුටා ස්නෙහෙන න ච පග්ඝරිණී. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඉමමෙව කායං විවෙකජෙන පීතිසුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස විවෙකජෙන පීතිසුඛෙන අප්ඵුටං හොති.

428. ‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉමමෙව කායං සමාධිජෙන පීතිසුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස සමාධිජෙන පීතිසුඛෙන අප්ඵුටං හොති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, උදකරහදො උබ්භිදොදකො [උබ්භිතොදකො (ක.)]. තස්ස නෙවස්ස පුරත්ථිමාය දිසාය උදකස්ස ආයමුඛං, න පච්ඡිමාය දිසාය උදකස්ස ආයමුඛං, න උත්තරාය දිසාය උදකස්ස ආයමුඛං, න දක්ඛිණාය දිසාය උදකස්ස ආයමුඛං, දෙවො ච න කාලෙන කාලං සම්මාධාරං අනුප්පවෙච්ඡෙය්‍ය. අථ ඛො තම්හාව උදකරහදා සීතා වාරිධාරා උබ්භිජ්ජිත්වා තමෙව උදකරහදං සීතෙන වාරිනා අභිසන්දෙය්‍ය පරිසන්දෙය්‍ය පරිපූරෙය්‍ය පරිප්ඵරෙය්‍ය, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො උදකරහදස්ස සීතෙන වාරිනා අප්ඵුටං අස්ස. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඉමමෙව කායං සමාධිජෙන පීතිසුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස සමාධිජෙන පීතිසුඛෙන අප්ඵුටං හොති.

429. ‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති, සතො ච සම්පජානො, සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති, යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – ‘උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී’ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉමමෙව කායං නිප්පීතිකෙන සුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස නිප්පීතිකෙන සුඛෙන අප්ඵුටං හොති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, උප්පලිනියං වා පදුමිනියං වා පුණ්ඩරීකිනියං වා අප්පෙකච්චානි උප්පලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරීකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවඩ්ඪානි උදකානුග්ගතානි අන්තොනිමුග්ගපොසීනි, තානි යාව චග්ගා යාව ච මූලා සීතෙන වාරිනා අභිසන්නානි පරිසන්නානි පරිපූරානි පරිප්ඵුටානි, නාස්ස [න නෙසං (සී.)] කිඤ්චි සබ්බාවතං උප්පලානං වා පදුමානං වා පුණ්ඩරීකානං වා සීතෙන වාරිනා අප්ඵුටං අස්ස. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඉමමෙව කායං නිප්පීතිකෙන සුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස නිප්පීතිකෙන සුඛෙන අප්ඵුටං හොති.

430. ‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා, පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා, අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉමමෙව කායං පරිසුද්ධෙන චෙතසා පරියොදාතෙන ඵරිත්වා නිසින්නො හොති , නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස පරිසුද්ධෙන චෙතසා පරියොදාතෙන අප්ඵුටං හොති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො ඔදාතෙන වත්ථෙන සසීසං පාරුපෙත්වා නිසින්නො අස්ස, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස ඔදාතෙන වත්ථෙන අප්ඵුටං අස්ස. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඉමමෙව කායං පරිසුද්ධෙන චෙතසා පරියොදාතෙන ඵරිත්වා නිසින්නො හොති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස පරිසුද්ධෙන චෙතසා පරියොදාතෙන අප්ඵුටං හොති.

431. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථිදං – එකම්පි ජාතිං, ද්වෙපි ජාතියො…පෙ…. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො සකම්හා ගාමා අඤ්ඤං ගාමං ගච්ඡෙය්‍ය, තම්හාපි ගාමා අඤ්ඤං ගාමං ගච්ඡෙය්‍ය, සො තම්හා ගාමා සකංයෙව ගාමං පච්චාගච්ඡෙය්‍ය. තස්ස එවමස්ස – ‘අහං ඛො සකම්හා ගාමා අමුං ගාමං අගච්ඡිං [අගච්ඡිං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)], තත්‍රපි එවං අට්ඨාසිං එවං නිසීදිං එවං අභාසිං එවං තුණ්හී අහොසිං; තම්හාපි ගාමා අමුං ගාමං අගච්ඡිං, තත්‍රපි එවං අට්ඨාසිං එවං නිසීදිං එවං අභාසිං එවං තුණ්හී අහොසිං; සොම්හි තම්හා ගාමා සකංයෙව ගාමං පච්චාගතො’ති. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථිදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො…පෙ…. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති.

432. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ සත්තානං චුතූපපාතඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ, සුගතෙ දුග්ගතෙ, යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති…පෙ…. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ද්වෙ අගාරා සද්වාරා [සන්නද්වාරා (ක.)]. තත්ථ චක්ඛුමා පුරිසො මජ්ඣෙ ඨිතො පස්සෙය්‍ය මනුස්සෙ ගෙහං පවිසන්තෙපි නික්ඛමන්තෙපි, අනුචඞ්කමන්තෙපි අනුවිචරන්තෙපි . එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ, සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති…පෙ….

433. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ආසවානං ඛයඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො ‘ඉදං දුක්ඛ’න්ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං දුක්ඛසමුදයො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං දුක්ඛනිරොධො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී

පටිපදා’ති යථාභූතං පජානාති. ‘ඉමෙ ආසවා’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං ආසවසමුදයො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං ආසවනිරොධො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං ආසවනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං පජානාති. තස්ස එවං ජානතො එවං පස්සතො කාමාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, භවාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, අවිජ්ජාසවාපි චිත්තං විමුච්චති. විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති – ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාති.

“සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පබ්බතසඞ්ඛෙපෙ උදකරහදො අච්ඡො විප්පසන්නො අනාවිලො. තත්ථ චක්ඛුමා පුරිසො තීරෙ ඨිතො පස්සෙය්‍ය සිප්පිසම්බුකම්පි [සිප්පිකසම්බුකම්පි (ස්‍යා. කං. ක.)] සක්ඛරකඨලම්පි මච්ඡගුම්බම්පි, චරන්තම්පි තිට්ඨන්තම්පි. තස්ස එවමස්ස – ‘අයං ඛො උදකරහදො අච්ඡො විප්පසන්නො අනාවිලො. තත්‍රිමෙ සිප්පිසම්බුකාපි සක්ඛරකඨලාපි මච්ඡගුම්බාපි චරන්තිපි තිට්ඨන්තිපී’ති . එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ‘ඉදං දුක්ඛ’න්ති යථාභූතං පජානාති…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාති.

434. “අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ‘සමණො’ ඉතිපි ‘බ්‍රාහ්මණො’ඉතිපි ‘න්හාතකො’ඉතිපි ‘වෙදගූ’ඉතිපි ‘සොත්තියො’ඉතිපි ‘අරියො’ඉතිපි ‘අරහං’ඉතිපි. කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සමණො හොති? සමිතාස්ස හොන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා, සංකිලෙසිකා, පොනොබ්භවිකා, සදරා, දුක්ඛවිපාකා , ආයතිං, ජාතිජරාමරණියා. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සමණො හොති.

“කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු බ්‍රාහ්මණො හොති? බාහිතාස්ස හොන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා , සංකිලෙසිකා, පොනොබ්භවිකා, සදරා, දුක්ඛවිපාකා, ආයතිං, ජාතිජරාමරණියා. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු බ්‍රාහ්මණො හොති.

“කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න්හාතකො [නහාතකො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] හොති? න්හාතාස්ස හොන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා, සංකිලෙසිකා, පොනොබ්භවිකා, සදරා, දුක්ඛවිපාකා, ආයතිං, ජාතිජරාමරණියා. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න්හාතකො හොති.

“කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වෙදගූ හොති? විදිතාස්ස හොන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා, සංකිලෙසිකා, පොනොබ්භවිකා, සදරා, දුක්ඛවිපාකා, ආයතිං, ජාතිජරාමරණියා. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වෙදගූ හොති.

“කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සොත්තියො හොති? නිස්සුතාස්ස හොන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා, සංකිලෙසිකා, පොනොබ්භවිකා, සදරා, දුක්ඛවිපාකා, ආයතිං, ජාතිජරාමරණියා. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සොත්තියො හොති.

“කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අරියො හොති ? ආරකාස්ස හොන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා, සංකිලෙසිකා, පොනොබ්භවිකා, සදරා, දුක්ඛවිපාකා, ආයතිං, ජාතිජරාමරණියා. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අරියො හොති.

“කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අරහං හොති? ආරකාස්ස හොන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා, සංකිලෙසිකා, පොනොබ්භවිකා, සදරා, දුක්ඛවිපාකා, ආයතිං, ජාතිජරාමරණියා. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අරහං හොතී”ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

මහාඅස්සපුරසුත්තං නිට්ඨිතං නවමං.

10. චූළඅස්සපුරසුත්තං

435. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා අඞ්ගෙසු විහරති අස්සපුරං නාම අඞ්ගානං නිගමො. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – “භික්ඛවො”ති. “භදන්තෙ”ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච – “සමණා සමණාති වො, භික්ඛවෙ, ජනො සඤ්ජානාති. තුම්හෙ ච පන ‘කෙ තුම්හෙ’ති පුට්ඨා සමානා ‘සමණාම්හා’ති පටිජානාථ. තෙසං වො, භික්ඛවෙ, එවංසමඤ්ඤානං සතං එවංපටිඤ්ඤානං සතං – ‘යා සමණසාමීචිප්පටිපදා තං පටිපජ්ජිස්සාම; එවං නො අයං අම්හාකං සමඤ්ඤා ච සච්චා භවිස්සති පටිඤ්ඤා ච භූතා; යෙසඤ්ච මයං චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං පරිභුඤ්ජාම, තෙසං තෙ කාරා අම්හෙසු මහප්ඵලා භවිස්සන්ති මහානිසංසා, අම්හාකඤ්චෙවායං පබ්බජ්ජා අවඤ්ඣා භවිස්සති සඵලා සඋද්‍රයා’ති. එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං.

436. “කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න සමණසාමීචිප්පටිපදං පටිපන්නො හොති? යස්ස කස්සචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො අභිජ්ඣාලුස්ස අභිජ්ඣා අප්පහීනා හොති, බ්‍යාපන්නචිත්තස්ස බ්‍යාපාදො අප්පහීනො හොති, කොධනස්ස කොධො අප්පහීනො හොති, උපනාහිස්ස උපනාහො අප්පහීනො හොති, මක්ඛිස්ස මක්ඛො අප්පහීනො හොති, පළාසිස්ස පළාසො අප්පහීනො හොති, ඉස්සුකිස්ස ඉස්සා අප්පහීනා හොති, මච්ඡරිස්ස මච්ඡරියං අප්පහීනං හොති , සඨස්ස සාඨෙය්‍යං අප්පහීනං හොති, මායාවිස්ස මායා අප්පහීනා හොති, පාපිච්ඡස්ස පාපිකා ඉච්ඡා අප්පහීනා හොති, මිච්ඡාදිට්ඨිකස්ස මිච්ඡාදිට්ඨි අප්පහීනා හොති – ඉමෙසං ඛො අහං, භික්ඛවෙ, සමණමලානං සමණදොසානං සමණකසටානං ආපායිකානං ඨානානං දුග්ගතිවෙදනියානං අප්පහානා ‘න සමණසාමීචිප්පටිපදං පටිපන්නො’ති වදාමි.

සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, මතජං නාම ආවුධජාතං උභතොධාරං පීතනිසිතං. තදස්ස සඞ්ඝාටියා සම්පාරුතං සම්පලිවෙඨිතං. තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමස්ස භික්ඛුනො පබ්බජ්ජං වදාමි.

437. ‘‘නාහං, භික්ඛවෙ, සඞ්ඝාටිකස්ස සඞ්ඝාටිධාරණමත්තෙන සාමඤ්ඤං වදාමි. නාහං, භික්ඛවෙ, අචෙලකස්ස අචෙලකමත්තෙන සාමඤ්ඤං වදාමි. නාහං, භික්ඛවෙ, රජොජල්ලිකස්ස රජොජල්ලිකමත්තෙන සාමඤ්ඤං වදාමි. නාහං, භික්ඛවෙ , උදකොරොහකස්ස උදකොරොහණමත්තෙන [උදකොරොහකමත්තෙන (සී. පී.)] සාමඤ්ඤං වදාමි. නාහං, භික්ඛවෙ, රුක්ඛමූලිකස්ස රුක්ඛමූලිකමත්තෙන සාමඤ්ඤං වදාමි. නාහං, භික්ඛවෙ, අබ්භොකාසිකස්ස අබ්භොකාසිකමත්තෙන සාමඤ්ඤං වදාමි. නාහං, භික්ඛවෙ, උබ්භට්ඨකස්ස උබ්භට්ඨකමත්තෙන සාමඤ්ඤං වදාමි. නාහං, භික්ඛවෙ, පරියායභත්තිකස්ස පරියායභත්තිකමත්තෙන සාමඤ්ඤං වදාමි. නාහං, භික්ඛවෙ, මන්තජ්ඣායකස්ස මන්තජ්ඣායකමත්තෙන සාමඤ්ඤං වදාමි. නාහං, භික්ඛවෙ, ජටිලකස්ස ජටාධාරණමත්තෙන සාමඤ්ඤං වදාමි.

‘‘සඞ්ඝාටිකස්ස චෙ, භික්ඛවෙ, සඞ්ඝාටිධාරණමත්තෙන අභිජ්ඣාලුස්ස අභිජ්ඣා පහීයෙථ, බ්‍යාපන්නචිත්තස්ස බ්‍යාපාදො පහීයෙථ, කොධනස්ස කොධො පහීයෙථ, උපනාහිස්ස උපනාහො පහීයෙථ, මක්ඛිස්ස මක්ඛො පහීයෙථ, පළාසිස්ස පළාසො පහීයෙථ, ඉස්සුකිස්ස ඉස්සා පහීයෙථ, මච්ඡරිස්ස මච්ඡරියං පහීයෙථ, සඨස්ස සාඨෙය්‍යං පහීයෙථ, මායාවිස්ස මායා පහීයෙථ, පාපිච්ඡස්ස පාපිකා ඉච්ඡා පහීයෙථ, මිච්ඡාදිට්ඨිකස්ස මිච්ඡාදිට්ඨි පහීයෙථ, තමෙනං මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා ජාතමෙව නං සඞ්ඝාටිකං කරෙය්‍යුං, සඞ්ඝාටිකත්තමෙව [සංඝාටිකත්තෙ චෙව (ක.)] සමාදපෙය්‍යුං – ‘එහි ත්වං, භද්‍රමුඛ, සඞ්ඝාටිකො හොහි, සඞ්ඝාටිකස්ස තෙ සතො සඞ්ඝාටිධාරණමත්තෙන අභිජ්ඣාලුස්ස අභිජ්ඣා පහීයිස්සති, බ්‍යාපන්නචිත්තස්ස බ්‍යාපාදො පහීයිස්සති, කොධනස්ස කොධො පහීයිස්සති, උපනාහිස්ස උපනාහො පහීයිස්සති, මක්ඛිස්ස මක්ඛො පහීයිස්සති, පළාසිස්ස පළාසො පහීයිස්සති, ඉස්සුකිස්ස ඉස්සා පහීයිස්සති, මච්ඡරිස්ස මච්ඡරියං පහීයිස්සති, සඨස්ස සාඨෙය්‍යං පහීයිස්සති, මායාවිස්ස මායා පහීයිස්සති, පාපිච්ඡස්ස පාපිකා ඉච්ඡා පහීයිස්සති, මිච්ඡාදිට්ඨිකස්ස මිච්ඡාදිට්ඨි පහීයිස්සතී’ති. යස්මා ච ඛො අහං, භික්ඛවෙ, සඞ්ඝාටිකම්පි ඉධෙකච්චං පස්සාමි අභිජ්ඣාලුං බ්‍යාපන්නචිත්තං කොධනං උපනාහිං මක්ඛිං පළාසිං ඉස්සුකිං මච්ඡරිං සඨං මායාවිං පාපිච්ඡං මිච්ඡාදිට්ඨිකං, තස්මා න සඞ්ඝාටිකස්ස සඞ්ඝාටිධාරණමත්තෙන සාමඤ්ඤං වදාමි.

‘‘අචෙලකස්ස චෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.… රජොජල්ලිකස්ස චෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.… උදකොරොහකස්ස චෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.… රුක්ඛමූලිකස්ස චෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.… අබ්භොකාසිකස්ස චෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.… උබ්භට්ඨකස්ස චෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.… පරියායභත්තිකස්ස චෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.… මන්තජ්ඣායකස්ස චෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.… ජටිලකස්ස චෙ, භික්ඛවෙ, ජටාධාරණමත්තෙන අභිජ්ඣාලුස්ස අභිජ්ඣා පහීයෙථ, බ්‍යාපන්නචිත්තස්ස බ්‍යාපාදො පහීයෙථ , කොධනස්ස කොධො පහීයෙථ, උපනාහිස්ස උපනාහො පහීයෙථ, මක්ඛිස්ස මක්ඛො පහීයෙථ, පළාසිස්ස පළාසො පහීයෙථ, ඉස්සුකිස්ස ඉස්සා පහීයෙථ, මච්ඡරිස්ස මච්ඡරියං පහීයෙථ, සඨස්ස සාඨෙය්‍යං පහීයෙථ, මායාවිස්ස මායා පහීයෙථ, පාපිච්ඡස්ස පාපිකා ඉච්ඡා පහීයෙථ, මිච්ඡාදිට්ඨිකස්ස මිච්ඡාදිට්ඨි පහීයෙථ, තමෙනං මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා ජාතමෙව නං ජටිලකං කරෙය්‍යුං, ජටිලකත්තමෙව [ජටිලකත්තෙ චෙව (ක.)] සමාදපෙය්‍යුං – ‘එහි ත්වං, භද්‍රමුඛ, ජටිලකො හොහි, ජටිලකස්ස තෙ සතො ජටාධාරණමත්තෙන අභිජ්ඣාලුස්ස අභිජ්ඣා පහීයිස්සති බ්‍යාපන්නචිත්තස්ස බ්‍යාපාදො පහීයිස්සති, කොධනස්ස කොධො පහීයිස්සති…පෙ.… පාපිච්ඡස්ස පාපිකා ඉච්ඡා පහීයිස්සති මිච්ඡාදිට්ඨිකස්ස මිච්ඡාදිට්ඨි පහීයිස්සතී’ති. යස්මා ච ඛො අහං, භික්ඛවෙ, ජටිලකම්පි ඉධෙකච්චං පස්සාමි අභිජ්ඣාලුං බ්‍යාපන්නචිත්තං කොධනං උපනාහිං මක්ඛිං පළාසිං ඉස්සුකිං මච්ඡරිං සඨං මායාවිං පාපිච්ඡං මිච්ඡාදිට්ඨිං, තස්මා න ජටිලකස්ස ජටාධාරණමත්තෙන සාමඤ්ඤං වදාමි.

438. ‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සමණසාමීචිප්පටිපදං පටිපන්නො හොති? යස්ස කස්සචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො අභිජ්ඣාලුස්ස අභිජ්ඣා පහීනා හොති, බ්‍යාපන්නචිත්තස්ස බ්‍යාපාදො පහීනො හොති, කොධනස්ස කොධො පහීනො හොති, උපනාහිස්ස උපනාහො පහීනො හොති, මක්ඛිස්ස මක්ඛො පහීනො හොති, පළාසිස්ස පළාසො පහීනො හොති, ඉස්සුකිස්ස ඉස්සා පහීනා හොති, මච්ඡරිස්ස මච්ඡරියං පහීනං හොති, සඨස්ස සාඨෙය්‍යං පහීනං හොති, මායාවිස්ස මායා පහීනා හොති, පාපිච්ඡස්ස පාපිකා ඉච්ඡා පහීනා හොති, මිච්ඡාදිට්ඨිකස්ස මිච්ඡාදිට්ඨි පහීනා හොති – ඉමෙසං ඛො අහං, භික්ඛවෙ, සමණමලානං සමණදොසානං සමණකසටානං ආපායිකානං ඨානානං දුග්ගතිවෙදනියානං පහානා ‘සමණසාමීචිප්පටිපදං පටිපන්නො’ති වදාමි. සො සබ්බෙහි ඉමෙහි පාපකෙහි අකුසලෙහි ධම්මෙහි විසුද්ධමත්තානං සමනුපස්සති ( ) [(විමුත්තමත්තානං සමනුපස්සති) (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]. තස්ස සබ්බෙහි ඉමෙහි පාපකෙහි අකුසලෙහි ධම්මෙහි විසුද්ධමත්තානං සමනුපස්සතො ( ) [(විමුත්තමත්තානං සමනුපස්සතො) (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] පාමොජ්ජං ජායති, පමුදිතස්ස පීති ජායති, පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති, පස්සද්ධකායො සුඛං වෙදෙති, සුඛිනො චිත්තං සමාධියති.

‘‘සො මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරති. කරුණාසහගතෙන චෙතසා…පෙ.… මුදිතාසහගතෙන චෙතසා…පෙ.… උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පොක්ඛරණී අච්ඡොදකා සාතොදකා සීතොදකා සෙතකා සුපතිත්ථා රමණීයා. පුරත්ථිමාය චෙපි දිසාය පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය ඝම්මාභිතත්තො ඝම්මපරෙතො

කිලන්තො තසිතො පිපාසිතො. සො තං පොක්ඛරණිං ආගම්ම විනෙය්‍ය උදකපිපාසං විනෙය්‍ය ඝම්මපරිළාහං…පෙ…. පච්ඡිමාය චෙපි දිසාය පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය…පෙ…. උත්තරාය චෙපි දිසාය පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය…පෙ…. දක්ඛිණාය චෙපි දිසාය පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය. යතො කුතො චෙපි නං පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය ඝම්මාභිතත්තො ඝම්මපරෙතො, කිලන්තො තසිතො පිපාසිතො. සො තං පොක්ඛරණිං ආගම්ම විනෙය්‍ය උදකපිපාසං, විනෙය්‍ය ඝම්මපරිළාහං. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, ඛත්තියකුලා චෙපි අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති, සො ච තථාගතප්පවෙදිතං ධම්මවිනයං ආගම්ම, එවං මෙත්තං කරුණං මුදිතං උපෙක්ඛං භාවෙත්වා ලභති අජ්ඣත්තං [තමහං (ක.)] වූපසමං [තමහං (ක.)]. අජ්ඣත්තං වූපසමා ‘සමණසාමීචිප්පටිපදං පටිපන්නො’ති වදාමි. බ්‍රාහ්මණකුලා චෙපි…පෙ…. වෙස්සකුලා චෙපි…පෙ.… සුද්දකුලා චෙපි…පෙ…. යස්මා කස්මා චෙපි කුලා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති , සො ච තථාගතප්පවෙදිතං ධම්මවිනයං ආගම්ම, එවං මෙත්තං කරුණං මුදිතං උපෙක්ඛං භාවෙත්වා ලභති අජ්ඣත්තං වූපසමං. අජ්ඣත්තං වූපසමා ‘සමණසාමීචිප්පටිපදං පටිපන්නො’ති වදාමි.

‘‘ඛත්තියකුලා චෙපි අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති. සො ච ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. ආසවානං ඛයා සමණො හොති. බ්‍රාහ්මණකුලා චෙපි…පෙ…. වෙස්සකුලා චෙපි… සුද්දකුලා චෙපි… යස්මා කස්මා චෙපි කුලා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති, සො ච ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. ආසවානං ඛයා සමණො හොතී’’ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

චූළඅස්සපුරසුත්තං නිට්ඨිතං දසමං.

මහායමකවග්ගො නිට්ඨිතො චතුත්ථො.

තස්සුද්දානං –

ගිඤ්ජකසාලවනං පරිහරිතුං, පඤ්ඤවතො පුන සච්චකනිසෙධො;
මුඛවණ්ණපසීදනතාපින්දො, කෙවට්ටඅස්සපුරජටිලෙන.

5. චූළයමකවග්ගො

1. සාලෙය්‍යකසුත්තං

439. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කොසලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන සාලා නාම කොසලානං බ්‍රාහ්මණගාමො තදවසරි. අස්සොසුං ඛො සාලෙය්‍යකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා – ‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො කොසලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං සාලං අනුප්පත්තො. තං ඛො පන භවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්‍රහ්මකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං; කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති’. සාධු ඛො පන තථාරූපානං අරහතං දස්සනං හොතී’’ති.

අථ ඛො සාලෙය්‍යකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා අප්පෙකච්චෙ භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; අප්පෙකච්චෙ භගවතා සද්ධිං සම්මොදිංසු, සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; අප්පෙකච්චෙ යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; අප්පෙකච්චෙ භගවතො සන්තිකෙ නාමගොත්තං සාවෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; අප්පෙකච්චෙ තුණ්හීභූතා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො සාලෙය්‍යකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘කො නු ඛො, භො ගොතම, හෙතු, කො පච්චයො, යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති ? කො පන, භො ගොතම, හෙතු, කො පච්චයො, යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්තී’’ති?

‘‘අධම්මචරියාවිසමචරියාහෙතු ඛො, ගහපතයො, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති. ධම්මචරියාසමචරියාහෙතු ඛො, ගහපතයො, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්තී’’ති .

‘‘න ඛො මයං ඉමස්ස භොතො ගොතමස්ස සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස, විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස, විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාම. සාධු නො භවං ගොතමො තථා ධම්මං දෙසෙතු, යථා මයං ඉමස්ස භොතො ගොතමස්ස සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස, විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස, විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානෙය්‍යාමා’’ති. ‘‘තෙන හි, ගහපතයො, සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ, භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භො’’ති ඛො සාලෙය්‍යකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

440. ‘‘තිවිධං ඛො, ගහපතයො, කායෙන අධම්මචරියාවිසමචරියා හොති, චතුබ්බිධං වාචාය අධම්මචරියාවිසමචරියා හොති, තිවිධං මනසා අධම්මචරියාවිසමචරියා හොති.

‘‘කථඤ්ච, ගහපතයො, තිවිධං කායෙන අධම්මචරියාවිසමචරියා හොති? ඉධ, ගහපතයො, එකච්චො පාණාතිපාතී හොති, ලුද්දො [ලුද්දො දාරුණො (ක.) ටීකා ඔලොකෙතබ්බා] ලොහිතපාණි හතප්පහතෙ නිවිට්ඨො අදයාපන්නො පාණභූතෙසු [සබ්බපාණභූතෙසු (ස්‍යා. කං. ක.)].

‘‘අදින්නාදායී ඛො පන හොති. යං තං පරස්ස පරවිත්තූපකරණං, ගාමගතං වා අරඤ්ඤගතං වා, තං අදින්නං ථෙය්‍යසඞ්ඛාතං ආදාතා හොති.

‘‘කාමෙසුමිච්ඡාචාරී ඛො පන හොති. යා තා මාතුරක්ඛිතා පිතුරක්ඛිතා මාතාපිතුරක්ඛිතා භාතුරක්ඛිතා භගිනිරක්ඛිතා ඤාතිරක්ඛිතා ගොත්තරක්ඛිතා ධම්මරක්ඛිතා සස්සාමිකා සපරිදණ්ඩා අන්තමසො මාලාගුළපරික්ඛිත්තාපි, තථාරූපාසු චාරිත්තං ආපජ්ජිතා හොති. එවං ඛො, ගහපතයො, තිවිධං කායෙන අධම්මචරියාවිසමචරියා හොති.

‘‘කථඤ්ච , ගහපතයො, චතුබ්බිධං වාචාය අධම්මචරියාවිසමචරියා හොති? ඉධ, ගහපතයො, එකච්චො මුසාවාදී හොති. සභාගතො වා පරිසාගතො වා, ඤාතිමජ්ඣගතො වා පූගමජ්ඣගතො වා රාජකුලමජ්ඣගතො වා, අභිනීතො සක්ඛිපුට්ඨො – ‘එහම්භො පුරිස, යං ජානාසි තං වදෙහී’ති , සො අජානං වා ආහ – ‘ජානාමී’ති, ජානං වා ආහ – ‘න ජානාමී’ති, අපස්සං වා ආහ – ‘පස්සාමී’ති, පස්සං වා ආහ – ‘න පස්සාමී’ති [සො ආහ අජානං වා අහං ජානාමීති ජානං වා අහං න ජානාමීති අපස්සං වා අහං පස්සාමීති පස්සං වා අහං න පස්සාමීති (ක.)]. ඉති අත්තහෙතු වා පරහෙතු වා ආමිසකිඤ්චික්ඛහෙතු වා සම්පජානමුසා භාසිතා හොති.

‘‘පිසුණවාචො ඛො පන හොති. ඉතො සුත්වා අමුත්‍ර අක්ඛාතා ඉමෙසං භෙදාය, අමුත්‍ර වා සුත්වා ඉමෙසං අක්ඛාතා අමූසං භෙදාය. ඉති සමග්ගානං වා භෙත්තා [භෙදකා (ක.), භෙදෙතා (ස්‍යා. කං.), තදට්ඨකථායං පන භෙත්තාති දිස්සති], භින්නානං වා අනුප්පදාතා, වග්ගාරාමො වග්ගරතො වග්ගනන්දී වග්ගකරණිං වාචං භාසිතා හොති.

‘‘ඵරුසවාචො ඛො පන හොති. යා සා වාචා අණ්ඩකා [කණ්ඩකා (ක.)] කක්කසා පරකටුකා පරාභිසජ්ජනී කොධසාමන්තා අසමාධිසංවත්තනිකා , තථාරූපිං වාචං භාසිතා හොති.

‘‘සම්ඵප්පලාපී ඛො පන හොති. අකාලවාදී අභූතවාදී අනත්ථවාදී අධම්මවාදී අවිනයවාදී. අනිධානවතිං වාචං භාසිතා හොති අකාලෙන අනපදෙසං අපරියන්තවතිං අනත්ථසංහිතං. එවං ඛො, ගහපතයො, චතුබ්බිධං වාචාය අධම්මචරියාවිසමචරියා හොති.

‘‘කථඤ්ච, ගහපතයො, තිවිධං මනසා අධම්මචරියාවිසමචරියා හොති? ඉධ, ගහපතයො, එකච්චො අභිජ්ඣාලු හොති, යං තං පරස්ස පරවිත්තූපකරණං තං අභිජ්ඣාතා හොති – ‘අහො වත යං පරස්ස තං මමස්සා’’’ති!

‘‘බ්‍යාපන්නචිත්තො ඛො පන හොති පදුට්ඨමනසඞ්කප්පො – ‘ඉමෙ සත්තා හඤ්ඤන්තු වා වජ්ඣන්තු වා උච්ඡිජ්ජන්තු වා විනස්සන්තු වා මා වා අහෙසු’’’න්ති [මා වා අහෙසුං ඉති වාති (සී. පී. ක.)].

‘‘මිච්ඡාදිට්ඨිකො ඛො පන හොති විපරීතදස්සනො – ‘නත්ථි දින්නං නත්ථි යිට්ඨං නත්ථි හුතං, නත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො, නත්ථි අයං ලොකො නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි මාතා නත්ථි පිතා, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා , නත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා සම්මාපටිපන්නා යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තී’ති. එවං ඛො, ගහපතයො, තිවිධං මනසා අධම්මචරියාවිසමචරියා හොති.

‘‘එවං අධම්මචරියාවිසමචරියාහෙතු ඛො, ගහපතයො, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති.

441. ‘‘තිවිධං ඛො, ගහපතයො, කායෙන ධම්මචරියාසමචරියා හොති, චතුබ්බිධං වාචාය ධම්මචරියාසමචරියා හොති, තිවිධං මනසා ධම්මචරියාසමචරියා හොති.

‘‘කථඤ්ච, ගහපතයො, තිවිධං කායෙන ධම්මචරියාසමචරියා හොති? ඉධ, ගහපතයො, එකච්චො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, නිහිතදණ්ඩො නිහිතසත්ථො ලජ්ජී දයාපන්නො සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී විහරති.

‘‘අදින්නාදානං පහාය අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති. යං තං පරස්ස පරවිත්තූපකරණං, ගාමගතං වා අරඤ්ඤගතං වා, තං නාදින්නං ථෙය්‍යසඞ්ඛාතං ආදාතා හොති.

‘‘කාමෙසුමිච්ඡාචාරං පහාය කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති. යා තා මාතුරක්ඛිතා පිතුරක්ඛිතා මාතාපිතුරක්ඛිතා භාතුරක්ඛිතා භගිනිරක්ඛිතා ඤාතිරක්ඛිතා ගොත්තරක්ඛිතා ධම්මරක්ඛිතා සස්සාමිකා සපරිදණ්ඩා අන්තමසො මාලාගුළපරික්ඛිත්තාපි, තථාරූපාසු න චාරිත්තං ආපජ්ජිතා හොති. එවං ඛො, ගහපතයො, තිවිධං කායෙන ධම්මචරියාසමචරියා හොති.

‘‘කථඤ්ච, ගහපතයො, චතුබ්බිධං වාචාය ධම්මචරියාසමචරියා හොති? ඉධ, ගහපතයො, එකච්චො මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතො හොති. සභාගතො වා පරිසාගතො වා, ඤාතිමජ්ඣගතො වා පූගමජ්ඣගතො වා රාජකුලමජ්ඣගතො වා, අභිනීතො සක්ඛිපුට්ඨො – ‘එහම්භො පුරිස, යං ජානාසි තං වදෙහී’ති, සො අජානං වා ආහ – ‘න ජානාමී’ති, ජානං වා ආහ – ‘ජානාමී’ති, අපස්සං වා ආහ – ‘න පස්සාමී’ති, පස්සං වා ආහ – ‘පස්සාමී’ති. ඉති අත්තහෙතු වා පරහෙතු වා ආමිසකිඤ්චික්ඛහෙතු වා න සම්පජානමුසා භාසිතා හොති.

‘‘පිසුණං වාචං පහාය පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති, ඉතො සුත්වා න අමුත්‍ර අක්ඛාතා ඉමෙසං භෙදාය, අමුත්‍ර වා සුත්වා න ඉමෙසං අක්ඛාතා අමූසං භෙදාය. ඉති භින්නානං වා සන්ධාතා, සහිතානං වා අනුප්පදාතා, සමග්ගාරාමො සමග්ගරතො සමග්ගනන්දී සමග්ගකරණිං වාචං භාසිතා හොති.

‘‘ඵරුසං වාචං පහාය ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති. යා සා වාචා නෙලා කණ්ණසුඛා පෙමනීයා හදයඞ්ගමා පොරී බහුජනකන්තා බහුජනමනාපා – තථාරූපිං වාචං භාසිතා හොති.

‘‘සම්ඵප්පලාපං පහාය සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති. කාලවාදී භූතවාදී අත්ථවාදී ධම්මවාදී විනයවාදී නිධානවතිං වාචං භාසිතා හොති කාලෙන සාපදෙසං පරියන්තවතිං අත්ථසංහිතං. එවං ඛො, ගහපතයො, චතුබ්බිධං වාචාය ධම්මචරියාසමචරියා හොති.

‘‘කථඤ්ච, ගහපතයො, තිවිධං මනසා ධම්මචරියාසමචරියා හොති? ඉධ, ගහපතයො, එකච්චො අනභිජ්ඣාලු හොති, යං තං පරස්ස පරවිත්තූපකරණං තං නාභිජ්ඣාතා හොති – ‘අහො වත යං පරස්ස තං මමස්සා’ති!

‘‘අබ්‍යාපන්නචිත්තො ඛො පන හොති අප්පදුට්ඨමනසඞ්කප්පො – ‘ඉමෙ සත්තා අවෙරා අබ්‍යාබජ්ඣා අනීඝා සුඛී අත්තානං පරිහරන්තූ’ති.

‘‘සම්මාදිට්ඨිකො ඛො පන හොති අවිපරීතදස්සනො – ‘අත්ථි දින්නං අත්ථි යිට්ඨං අත්ථි හුතං, අත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො, අත්ථි අයං ලොකො අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි මාතා අත්ථි පිතා, අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, අත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා සම්මාපටිපන්නා යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තී’ති. එවං ඛො, ගහපතයො, තිවිධං මනසා ධම්මචරියාසමචරියා හොති.

‘‘එවං ධම්මචරියාසමචරියාහෙතු ඛො, ගහපතයො, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති.

442. ‘‘ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, ගහපතයො, ධම්මචාරී සමචාරී – ‘අහො වතාහං කායස්ස භෙදා පරං මරණා ඛත්තියමහාසාලානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය’න්ති; ඨානං ඛො පනෙතං විජ්ජති, යං සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා ඛත්තියමහාසාලානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? තථා හි සො ධම්මචාරී සමචාරී.

‘‘ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, ගහපතයො, ධම්මචාරී සමචාරී – ‘අහො වතාහං කායස්ස භෙදා පරං මරණා බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං…පෙ…. ගහපතිමහාසාලානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය’න්ති; ඨානං ඛො පනෙතං විජ්ජති, යං සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා ගහපතිමහාසාලානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? තථා හි සො ධම්මචාරී සමචාරී.

‘‘ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, ගහපතයො, ධම්මචාරී සමචාරී – ‘අහො වතාහං කායස්ස භෙදා පරං මරණා චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය’න්ති; ඨානං ඛො පනෙතං විජ්ජති, යං සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? තථා හි සො ධම්මචාරී සමචාරී.

‘‘ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, ගහපතයො, ධම්මචාරී සමචාරී – ‘අහො වතාහං කායස්ස භෙදා පරං මරණා තාවතිංසානං දෙවානං…පෙ…. යාමානං දෙවානං… තුසිතානං දෙවානං… නිම්මානරතීනං දෙවානං… පරනිම්මිතවසවත්තීනං දෙවානං… බ්‍රහ්මකායිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය’න්ති; ඨානං ඛො පනෙතං විජ්ජති, යං සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා බ්‍රහ්මකායිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? තථා හි සො ධම්මචාරී සමචාරී.

‘‘ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, ගහපතයො, ධම්මචාරී සමචාරී – ‘අහො වතාහං කායස්ස භෙදා පරං මරණා ආභානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය’න්ති; ඨානං ඛො පනෙතං විජ්ජති, යං සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා ආභානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? තථා හි සො ධම්මචාරී සමචාරී.

‘‘ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, ගහපතයො, ධම්මචාරී සමචාරී – ‘අහො වතාහං කායස්ස භෙදා පරං මරණා පරිත්තාභානං දෙවානං…පෙ…. අප්පමාණාභානං දෙවානං… ආභස්සරානං දෙවානං… පරිත්තසුභානං දෙවානං… අප්පමාණසුභානං දෙවානං… සුභකිණ්හානං දෙවානං… වෙහප්ඵලානං දෙවානං… අවිහානං දෙවානං… අතප්පානං දෙවානං… සුදස්සානං දෙවානං… සුදස්සීනං දෙවානං… අකනිට්ඨානං දෙවානං… ආකාසානඤ්චායතනූපගානං දෙවානං… විඤ්ඤාණඤ්චායතනූපගානං දෙවානං … ආකිඤ්චඤ්ඤායතනූපගානං දෙවානං… නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනූපගානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය’න්ති; ඨානං ඛො පනෙතං විජ්ජති, යං සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනූපගානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? තථා හි සො ධම්මචාරී සමචාරී.

‘‘ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, ගහපතයො, ධම්මචාරී සමචාරී – ‘අහො වතාහං ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය’න්ති; ඨානං ඛො පනෙතං විජ්ජති, යං සො ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? තථා හි සො ධම්මචාරී සමචාරී’’ති.

443. එවං වුත්තෙ, සාලෙය්‍යකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම! සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය, චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තීති. එවමෙවං භොතා ගොතමෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එතෙ මයං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාම ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකෙ නො භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතෙ [පාණුපෙතං (ක.)] සරණං ගතෙ’’ති.

සාලෙය්‍යකසුත්තං නිට්ඨිතං පඨමං.

2. වෙරඤ්ජකසුත්තං

444. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන වෙරඤ්ජකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා සාවත්ථියං පටිවසන්ති කෙනචිදෙව කරණීයෙන. අස්සොසුං ඛො වෙරඤ්ජකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා – ‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තං ඛො පන භවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්‍රහ්මකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං; කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති’. සාධු ඛො පන තථාරූපානං අරහතං දස්සනං හොතී’’ති.

අථ ඛො වෙරඤ්ජකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා අප්පෙකච්චෙ භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; අප්පෙකච්චෙ භගවතා සද්ධිං සම්මොදිංසු, සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; අප්පෙකච්චෙ යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; අප්පෙකච්චෙ භගවතො සන්තිකෙ නාමගොත්තං සාවෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; අප්පෙකච්චෙ තුණ්හීභූතා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො වෙරඤ්ජකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘කො නු ඛො, භො ගොතම, හෙතු, කො පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති? කො පන, භො ගොතම, හෙතු, කො පච්චයො යෙන මිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්තී’’ති?

‘‘අධම්මචරියාවිසමචරියාහෙතු ඛො, ගහපතයො, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති. ධම්මචරියාසමචරියාහෙතු ඛො, ගහපතයො , එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්තී’’ති.

‘‘න ඛො මයං ඉමස්ස භොතො ගොතමස්ස සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස, විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස, විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාම. සාධු නො භවං ගොතමො තථා ධම්මං දෙසෙතු යථා මයං ඉමස්ස භොතො ගොතමස්ස සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස, විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස, විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානෙය්‍යාමා’’ති. ‘‘තෙන හි, ගහපතයො, සුණාථ සාධුකං මනසි කරොථ, භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං භො’’ති ඛො වෙරඤ්ජකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

445. ‘‘තිවිධං ඛො, ගහපතයො, කායෙන අධම්මචාරී විසමචාරී හොති, චතුබ්බිධං වාචාය අධම්මචාරී විසමචාරී හොති, තිවිධං මනසා අධම්මචාරී විසමචාරී හොති.

‘‘කථඤ්ච, ගහපතයො , තිවිධං කායෙන අධම්මචාරී විසමචාරී හොති? ඉධ, ගහපතයො, එකච්චො පාණාතිපාතී හොති. ලුද්දො ලොහිතපාණි හතප්පහතෙ නිවිට්ඨො අදයාපන්නො පාණභූතෙසු. අදින්නාදායී ඛො පන හොති. යං තං පරස්ස පරවිත්තූපකරණං… තං අදින්නං ථෙය්‍යසඞ්ඛාතං ආදාතා හොති. කාමෙසුමිච්ඡාචාරී ඛො පන හොති. යා තා මාතුරක්ඛිතා… තථාරූපාසු චාරිත්තං ආපජ්ජිතා හොති. එවං ඛො, ගහපතයො, තිවිධං කායෙන අධම්මචාරී විසමචාරී හොති.

‘‘කථඤ්ච, ගහපතයො, චතුබ්බිධං වාචාය අධම්මචාරී විසමචාරී හොති? ඉධ, ගහපතයො, එකච්චො මුසාවාදී හොති. සභාගතො වා… සම්පජානමුසා භාසිතා හොති. පිසුණවාචො ඛො පන හොති. ඉතො සුත්වා අමුත්‍ර අක්ඛාතා… වග්ගකරණිං වාචං භාසිතා හොති. ඵරුසවාචො ඛො පන හොති. යා සා වාචා අණ්ඩකා කක්කසා… තථාරූපිං වාචං භාසිතා හොති. සම්ඵප්පලාපී ඛො පන හොති. අකාලවාදී… අපරියන්තවතිං අනත්ථසංහිතං. එවං ඛො, ගහපතයො, චතුබ්බිධං වාචාය අධම්මචාරී විසමචාරී හොති.

‘‘කථඤ්ච, ගහපතයො, තිවිධං මනසා අධම්මචාරී විසමචාරී හොති? ඉධ, ගහපතයො, එකච්චො අභිජ්ඣාලු හොති…පෙ…. තං මමස්සා’ති. බ්‍යාපන්නචිත්තො ඛො පන හොති පදුට්ඨමනසඞ්කප්පො – ඉමෙ සත්තා හඤ්ඤන්තු වා… මා වා අහෙසු’න්ති. මිච්ඡාදිට්ඨිකො ඛො පන හොති විපරීතදස්සනො – ‘නත්ථි දින්නං, නත්ථි යිට්ඨං… සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තී’ති. එවං ඛො, ගහපතයො, තිවිධං මනසා අධම්මචාරී විසමචාරී හොති.

‘‘එවං අධම්මචරියාවිසමචරියාහෙතු ඛො, ගහපතයො, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති.

446. ''තිවිධං බො, ගහපතයො, කායෙන ධම්මචාරී සමචාරී හොති, චතුබ්බිධං වාචාය ධම්මචාරී සමචාරී හොති, තිවිධං මනසා ධම්මචාරී සමචාරී හොති.

''කථඤ්ච, ගහපතයො, තිවිධං කායෙන ධම්මචාරී සමචාරී හොති? ඉධ, ගහපතයො, එකච්චො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, නිහිතදණ්ඩො නිහිතසත්ථො ලජ්ජී දයාපන්නො සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී විහරති. අදින්නාදානං පහාය අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති, යං තං පරස්ස... තං නාදින්නං ථෙය්‍යසඞ්ඛාතං ආදාතා හොති. කාමෙසුමිච්ඡාචාරං පහාය... තථාරූපාසු න චාරිත්තං ආපජ්ජිතා හොති. එවං බො, ගහපතයො, තිවිධං කායෙන ධම්මචාරී සමචාරී හොති.

''කථඤ්ච, ගහපතයො, චතුබ්බිධං වාචාය ධම්මචාරී සමචාරී හොති? ඉධ, ගහපතයො, එකච්චො මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතො හොති. සභාගතො වා...පෙ.... න සම්පජානමුසා භාසිතා හොති. පිසුණං වාචං පහාය... සමග්ගකරණිං වාචං භාසිතා හොති. ඵරුසං වාචං පහාය... තථාරූපිං වාචං භාසිතා හොති. සම්ඵප්පලාපං පහාය... කාලෙන සාපදෙසං පරියන්තවතිං අත්ථසංහිතං . එවං බො, ගහපතයො, චතුබ්බිධං වාචාය ධම්මචාරී සමචාරී හොති.

''කථඤ්ච, ගහපතයො, තිවිධං මනසා ධම්මචාරී සමචාරී හොති? ඉධ, ගහපතයො, එකච්චො අනභිජ්ඣාලු හොති. යං තං පරස්ස පරවිත්තූපකරණං තං නාභිජ්ඣාතා හොති 'අහො වත යං පරස්ස, තං මමස්සා'ති. අබ්‍යාපන්නචිත්තො බො පන හොති අප්පදුට්ඨමනසඞ්කප්පො – 'ඉමෙ සත්තා අවෙරා අබ්‍යාබජ්ඣා අනීඝා සුඛී අත්තානං පරිහරන්තූ'ති. සම්මාදිට්ඨිකො බො පන හොති අවිපරීතදස්සනො – 'අත්ථි දින්නං, අත්ථි යිට්ඨං... සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තී'ති. එවං බො, ගහපතයො, තිවිධං මනසා ධම්මචාරී සමචාරී හොති.

''එවං ධම්මචරියාසමචරියාහෙතු බො, ගහපතයො, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති.

447. ''ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, ගහපතයො, ධම්මචාරී සමචාරී – 'අහො වතාහං කායස්ස භෙදා පරං මරණා ඛත්තියමහාසාලානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය'න්ති ; ඨානං බො පනෙතං විජ්ජති, යං සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා ඛත්තියමහාසාලානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? තථා හි සො ධම්මචාරී සමචාරී.

''ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, ගහපතයො, ධම්මචාරී සමචාරී – 'අහො වතාහං කායස්ස භෙදා පරං මරණා බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං ගහපතිමහාසාලානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය'න්ති; ඨානං බො පනෙතං විජ්ජති, යං සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා ගහපතිමහාසාලානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු ? තථා හි සො ධම්මචාරී සමචාරී.

''ආකඞ්කෙය්‍ය චෙ, ගහපතයො, ධම්මචාරී සමචාරී – 'අහො වතාහං කායස්ස භෙදා පරං මරණා චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය'න්ති; ඨානං බො පනෙතං විජ්ජති, යං සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? තථා හි සො ධම්මචාරී සමචාරී.

''ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, ගහපතයො, ධම්මචාරී සමචාරී – 'අහො වතාහං කායස්ස භෙදා පරං මරණා තාවතිංසානං දෙවානං... යාමානං දෙවානං... තුසිතානං දෙවානං... නිම්මානරතීනං දෙවානං... පරනිම්මිතවසවත්තීනං දෙවානං... බ්‍රහ්මකායිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය'න්ති; ඨානං බො පනෙතං විජ්ජති, යං සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා බ්‍රහ්මකායිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? තථා හි සො ධම්මචාරී සමචාරී.

''ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, ගහපතයො, ධම්මචාරී සමචාරී – 'අහො වතාහං කායස්ස භෙදා පරං මරණා ආභානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය'න්ති; ඨානං බො පනෙතං විජ්ජති, යං සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා ආභානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? තථා හි සො ධම්මචාරී සමචාරී.

''ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, ගහපතයො, ධම්මචාරී සමචාරී 'අහො වතාහං කායස්ස භෙදා පරං මරණා පරිත්තාභානං දෙවානං...පෙ.... අප්පමාණාභානං දෙවානං... ආභස්සරානං දෙවානං... පරිත්තසුභානං දෙවානං... අප්පමාණසුභානං දෙවානං... සුභකිණ්හානං දෙවානං ... වෙහප්ඵලානං දෙවානං... අවිහානං දෙවානං... අතප්පානං දෙවානං... සුදස්සානං දෙවානං... සුදස්සීනං දෙවානං... අකනිට්ඨානං දෙවානං... ආකාසානඤ්චායතනූපගානං දෙවානං... විඤ්ඤාණඤ්චායතනූපගානං දෙවානං... ආකිඤ්චඤ්ඤායතනූපගානං දෙවානං... නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනූපගානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය'න්ති; ඨානං බො පනෙතං විජ්ජති, යං සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනූපගානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? තථා හි සො ධම්මචාරී සමචාරී.

''ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ ගහපතයො ධම්මචාරී සමචාරී – 'අහො වතාහං ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය'න්ති; ඨානං බො පනෙතං විජ්ජති, 'යං සො ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? තථා හි සො ධම්මචාරී සමචාරී'''ති.

448. එවං වුත්තෙ, වෙරඤ්ජකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං භො ගොතම! සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය, චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තීති; එවමෙවං භොතා ගොතමෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එතෙ මයං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාම ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකෙ නො භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතෙ සරණං ගතෙ’’ති.

වෙරඤ්ජකසුත්තං නිට්ඨිතං දුතියං.

3. මහාවෙදල්ලසුත්තං

449. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො ආයස්මා මහාකොට්ඨිකො සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙනායස්මා සාරිපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා සාරිපුත්තෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා මහාකොට්ඨිකො ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොච –

‘‘‘දුප්පඤ්ඤො දුප්පඤ්ඤො’ති, ආවුසො, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, ආවුසො, දුප්පඤ්ඤොති වුච්චතී’’ති?

‘‘‘නප්පජානාති නප්පජානාතී’ති ඛො, ආවුසො, තස්මා දුප්පඤ්ඤොති වුච්චති.

‘‘කිඤ්ච නප්පජානාති? ‘ඉදං දුක්ඛ’න්ති නප්පජානාති, ‘අයං දුක්ඛසමුදයො’ති නප්පජානාති, ‘අයං දුක්ඛනිරොධො’ති නප්පජානාති, ‘අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති නප්පජානාති. ‘නප්පජානාති නප්පජානාතී’ති ඛො, ආවුසො, තස්මා දුප්පඤ්ඤොති වුච්චතී’’ති.

‘‘‘සාධාවුසො’ති ඛො ආයස්මා මහාකොට්ඨිකො ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං උත්තරිං පඤ්හං අපුච්ඡි –

‘‘‘පඤ්ඤවා පඤ්ඤවා’ති, ආවුසො, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, ආවුසො, පඤ්ඤවාති වුච්චතී’’ති?

‘‘‘පජානාති පජානාතී’ති ඛො, ආවුසො, තස්මා පඤ්ඤවාති වුච්චති.

‘‘කිඤ්ච පජානාති? ‘ඉදං දුක්ඛ’න්ති පජානාති, ‘අයං දුක්ඛසමුදයො’ති පජානාති, ‘අයං දුක්ඛනිරොධො’ති පජානාති, ‘අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති පජානාති. ‘පජානාති පජානාතී’ති ඛො, ආවුසො, තස්මා පඤ්ඤවාති වුච්චතී’’ති.

‘‘‘විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණ’න්ති, ආවුසො, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, ආවුසො, විඤ්ඤාණන්ති වුච්චතී’’ති?

‘‘‘විජානාති විජානාතී’ති ඛො, ආවුසො, තස්මා විඤ්ඤාණන්ති වුච්චති.

‘‘කිඤ්ච විජානාති? සුඛන්තිපි විජානාති, දුක්ඛන්තිපි විජානාති, අදුක්ඛමසුඛන්තිපි විජානාති. ‘විජානාති විජානාතී’ති ඛො, ආවුසො, තස්මා විඤ්ඤාණන්ති වුච්චතී’’ති.

‘‘යා චාවුසො, පඤ්ඤා යඤ්ච විඤ්ඤාණං – ඉමෙ ධම්මා සංසට්ඨා උදාහු විසංසට්ඨා? ලබ්භා ච පනිමෙසං ධම්මානං විනිබ්භුජිත්වා [විනිබ්භුජ්ජිත්වා විනිබ්භුජ්ජිත්වා (ක.)] විනිබ්භුජිත්වා නානාකරණං පඤ්ඤාපෙතු’’න්ති? ‘‘යා චාවුසො, පඤ්ඤා යඤ්ච විඤ්ඤාණං – ඉමෙ ධම්මා සංසට්ඨා, නො විසංසට්ඨා. න ච ලබ්භා ඉමෙසං ධම්මානං විනිබ්භුජිත්වා විනිබ්භුජිත්වා නානාකරණං පඤ්ඤාපෙතුං. යං හාවුසො [යඤ්චාවුසො (ස්‍යා. කං. ක.)], පජානාති තං විජානාති, යං විජානාති තං පජානාති. තස්මා ඉමෙ ධම්මා සංසට්ඨා, නො විසංසට්ඨා. න ච ලබ්භා ඉමෙසං ධම්මානං විනිබ්භුජිත්වා විනිබ්භුජිත්වා නානාකරණං පඤ්ඤාපෙතු’’න්ති.

‘‘යා චාවුසො, පඤ්ඤා යඤ්ච විඤ්ඤාණං – ඉමෙසං ධම්මානං සංසට්ඨානං නො විසංසට්ඨානං කිං නානාකරණ’’න්ති? ‘‘යා චාවුසො, පඤ්ඤා යඤ්ච විඤ්ඤාණං – ඉමෙසං ධම්මානං සංසට්ඨානං නො විසංසට්ඨානං පඤ්ඤා භාවෙතබ්බා, විඤ්ඤාණං පරිඤ්ඤෙය්‍යං. ඉදං නෙසං නානාකරණ’’න්ති.

450. ‘‘‘වෙදනා වෙදනා’ති, ආවුසො, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, ආවුසො , වෙදනාති වුච්චතී’’ති?

‘‘‘වෙදෙති වෙදෙතී’ති ඛො, ආවුසො, තස්මා වෙදනාති වුච්චති.

‘‘කිඤ්ච වෙදෙති? සුඛම්පි වෙදෙති, දුක්ඛම්පි වෙදෙති, අදුක්ඛමසුඛම්පි වෙදෙති. ‘වෙදෙති වෙදෙතී’ති ඛො, ආවුසො, තස්මා වෙදනාති වුච්චතී’’ති.

‘‘‘සඤ්ඤා සඤ්ඤා’ති, ආවුසො, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, ආවුසො, සඤ්ඤාති වුච්චතී’’ති?

‘‘‘සඤ්ජානාති සඤ්ජානාතී’ති ඛො, ආවුසො, තස්මා සඤ්ඤාති වුච්චති.

‘‘කිඤ්ච සඤ්ජානාති? නීලකම්පි සඤ්ජානාති, පීතකම්පි සඤ්ජානාති, ලොහිතකම්පි සඤ්ජානාති, ඔදාතම්පි සඤ්ජානාති. ‘සඤ්ජානාති සඤ්ජානාතී’ති ඛො, ආවුසො, තස්මා සඤ්ඤාති වුච්චතී’’ති.

‘‘යා චාවුසො, වෙදනා යා ච සඤ්ඤා යඤ්ච විඤ්ඤාණං – ඉමෙ ධම්මා සංසට්ඨා උදාහු විසංසට්ඨා? ලබ්භා ච පනිමෙසං ධම්මානං විනිබ්භුජිත්වා විනිබ්භුජිත්වා නානාකරණං පඤ්ඤාපෙතු’’න්ති? ‘‘යා චාවුසො, වෙදනා යා ච සඤ්ඤා යඤ්ච විඤ්ඤාණං – ඉමෙ ධම්මා සංසට්ඨා, නො විසංසට්ඨා. න ච ලබ්භා ඉමෙසං ධම්මානං විනිබ්භුජිත්වා විනිබ්භුජිත්වා නානාකරණං පඤ්ඤාපෙතුං. යං හාවුසො [යඤ්චාවුසො (සයා. කං. ක.)], වෙදෙති තං සඤ්ජානාති, යං සඤ්ජානාති තං විජානාති. තස්මා ඉමෙ ධම්මා සංසට්ඨා නො විසංසට්ඨා. න ච ලබ්භා ඉමෙසං ධම්මානං විනිබ්භුජිත්වා විනිබ්භුජිත්වා නානාකරණං පඤ්ඤාපෙතු’’න්ති.

451. ‘‘නිස්සට්ඨෙන හාවුසො [නිස්සට්ඨෙන පනාවුසො (?)], පඤ්චහි ඉන්ද්‍රියෙහි පරිසුද්ධෙන මනොවිඤ්ඤාණෙන කිං නෙය්‍ය’’න්ති?

‘‘නිස්සට්ඨෙන ආවුසො, පඤ්චහි ඉන්ද්‍රියෙහි පරිසුද්ධෙන මනොවිඤ්ඤාණෙන ‘අනන්තො ආකාසො’ති ආකාසානඤ්චායතනං නෙය්‍යං, ‘අනන්තං විඤ්ඤාණ’න්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං නෙය්‍යං, ‘නත්ථි කිඤ්චී’ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං නෙය්‍ය’’න්ති.

‘‘නෙය්‍යං පනාවුසො, ධම්මං කෙන පජානාතී’’ති?

‘‘නෙය්‍යං ඛො, ආවුසො, ධම්මං පඤ්ඤාචක්ඛුනා පජානාතී’’ති.

‘‘පඤ්ඤා පනාවුසො, කිමත්ථියා’’ති?

‘‘පඤ්ඤා ඛො, ආවුසො, අභිඤ්ඤත්ථා පරිඤ්ඤත්ථා පහානත්ථා’’ති.

452. ‘‘කති පනාවුසො, පච්චයා සම්මාදිට්ඨියා උප්පාදායා’’ති?

‘‘ද්වෙ ඛො, ආවුසො, පච්චයා සම්මාදිට්ඨියා උප්පාදාය – පරතො ච ඝොසො, යොනිසො ච මනසිකාරො. ඉමෙ ඛො, ආවුසො, ද්වෙ පච්චයා සම්මාදිට්ඨියා උප්පාදායා’’ති.

‘‘කතිහි පනාවුසො, අඞ්ගෙහි අනුග්ගහිතා සම්මාදිට්ඨි චෙතොවිමුත්තිඵලා ච හොති චෙතොවිමුත්තිඵලානිසංසා ච, පඤ්ඤාවිමුත්තිඵලා ච හොති පඤ්ඤාවිමුත්තිඵලානිසංසා චා’’ති?

‘‘පඤ්චහි ඛො, ආවුසො, අඞ්ගෙහි අනුග්ගහිතා සම්මාදිට්ඨි චෙතොවිමුත්තිඵලා ච හොති චෙතොවිමුත්තිඵලානිසංසා ච, පඤ්ඤාවිමුත්තිඵලා ච හොති පඤ්ඤාවිමුත්තිඵලානිසංසා ච. ඉධාවුසො, සම්මාදිට්ඨි සීලානුග්ගහිතා ච හොති, සුතානුග්ගහිතා ච හොති, සාකච්ඡානුග්ගහිතා ච හොති, සමථානුග්ගහිතා ච හොති, විපස්සනානුග්ගහිතා ච හොති. ඉමෙහි ඛො, ආවුසො, පඤ්චහඞ්ගෙහි අනුග්ගහිතා සම්මාදිට්ඨි චෙතොවිමුත්තිඵලා ච හොති චෙතොවිමුත්තිඵලානිසංසා ච, පඤ්ඤාවිමුත්තිඵලා ච හොති පඤ්ඤාවිමුත්තිඵලානිසංසා චා’’ති.

453. ‘‘කති පනාවුසො, භවා’’ති?

‘‘තයොමෙ, ආවුසො, භවා – කාමභවො , රූපභවො, අරූපභවො’’ති.

‘‘කථං පනාවුසො, ආයතිං පුනබ්භවාභිනිබ්බත්ති හොතී’’ති?

‘‘අවිජ්ජානීවරණානං ඛො, ආවුසො, සත්තානං තණ්හාසංයොජනානං තත්‍රතත්‍රාභිනන්දනා – එවං ආයතිං පුනබ්භවාභිනිබ්බත්ති හොතී’’ති.

‘‘කථං පනාවුසො, ආයතිං පුනබ්භවාභිනිබ්බත්ති න හොතී’’ති?

‘‘අවිජ්ජාවිරාගා ඛො, ආවුසො, විජ්ජුප්පාදා තණ්හානිරොධා – එවං ආයතිං පුනබ්භවාභිනිබ්බත්ති න හොතී’’ති.

454. ‘‘කතමං පනාවුසො, පඨමං ඣාන’’න්ති?

‘‘ඉධාවුසො, භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති – ඉදං වුච්චති, ආවුසො, පඨමං ඣාන’’න්ති.

‘‘පඨමං පනාවුසො, ඣානං කතිඅඞ්ගික’’න්ති?

‘‘පඨමං ඛො, ආවුසො, ඣානං පඤ්චඞ්ගිකං. ඉධාවුසො, පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස භික්ඛුනො විතක්කො ච වත්තති, විචාරො ච පීති ච සුඛඤ්ච චිත්තෙකග්ගතා ච. පඨමං ඛො, ආවුසො, ඣානං එවං පඤ්චඞ්ගික’’න්ති.

‘‘පඨමං පනාවුසො, ඣානං කතඞ්ගවිප්පහීනං කතඞ්ගසමන්නාගත’’න්ති?

‘‘පඨමං ඛො, ආවුසො, ඣානං පඤ්චඞ්ගවිප්පහීනං, පඤ්චඞ්ගසමන්නාගතං. ඉධාවුසො, පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස භික්ඛුනො කාමච්ඡන්දො පහීනො හොති, බ්‍යාපාදො පහීනො හොති, ථීනමිද්ධං පහීනං හොති, උද්ධච්චකුක්කුච්චං පහීනං හොති, විචිකිච්ඡා පහීනා හොති; විතක්කො ච වත්තති, විචාරො ච පීති ච සුඛඤ්ච චිත්තෙකග්ගතා ච. පඨමං ඛො, ආවුසො, ඣානං එවං පඤ්චඞ්ගවිප්පහීනං පඤ්චඞ්ගසමන්නාගත’’න්ති.

455. ‘‘පඤ්චිමානි , ආවුසො, ඉන්ද්‍රියානි නානාවිසයානි නානාගොචරානි, න අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස ගොචරවිසයං පච්චනුභොන්ති, සෙය්‍යථිදං – චක්ඛුන්ද්‍රියං, සොතින්ද්‍රියං, ඝානින්ද්‍රියං, ජිව්හින්ද්‍රියං, කායින්ද්‍රියං. ඉමෙසං ඛො, ආවුසො, පඤ්චන්නං ඉන්ද්‍රියානං නානාවිසයානං නානාගොචරානං, න අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස ගොචරවිසයං පච්චනුභොන්තානං, කිං පටිසරණං, කො ච නෙසං ගොචරවිසයං පච්චනුභොතී’’ති?

‘‘පඤ්චිමානි, ආවුසො, ඉන්ද්‍රියානි නානාවිසයානි නානාගොචරානි, න අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස ගොචරවිසයං පච්චනුභොන්ති, සෙය්‍යථිදං – චක්ඛුන්ද්‍රියං, සොතින්ද්‍රියං, ඝානින්ද්‍රියං, ජිව්හින්ද්‍රියං, කායින්ද්‍රියං. ඉමෙසං ඛො, ආවුසො, පඤ්චන්නං ඉන්ද්‍රියානං නානාවිසයානං නානාගොචරානං, න අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස ගොචරවිසයං පච්චනුභොන්තානං, මනො පටිසරණං, මනො ච නෙසං ගොචරවිසයං පච්චනුභොතී’’ති.

456. ‘‘පඤ්චිමානි, ආවුසො, ඉන්ද්‍රියානි, සෙය්‍යථිදං – චක්ඛුන්ද්‍රියං, සොතින්ද්‍රියං, ඝානින්ද්‍රියං, ජිව්හින්ද්‍රියං, කායින්ද්‍රියං. ඉමානි ඛො, ආවුසො, පඤ්චින්ද්‍රියානි කිං පටිච්ච තිට්ඨන්තී’’ති?

‘‘පඤ්චිමානි, ආවුසො, ඉන්ද්‍රියානි, සෙය්‍යථිදං – චක්ඛුන්ද්‍රියං, සොතින්ද්‍රියං, ඝානින්ද්‍රියං, ජිව්හින්ද්‍රියං, කායින්ද්‍රියං. ඉමානි ඛො, ආවුසො, පඤ්චින්ද්‍රියානි ආයුං පටිච්ච තිට්ඨන්තී’’ති.

‘‘ආයු පනාවුසො, කිං පටිච්ච තිට්ඨතී’’ති?

‘‘ආයු උස්මං පටිච්ච තිට්ඨතී’’ති.

‘‘උස්මා පනාවුසො, කිං පටිච්ච තිට්ඨතී’’ති?

‘‘උස්මා ආයුං පටිච්ච තිට්ඨතී’’ති.

‘‘ඉදානෙව ඛො මයං, ආවුසො, ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස භාසිතං එවං ආජානාම – ‘ආයු උස්මං පටිච්ච තිට්ඨතී’ති. ඉදානෙව පන මයං, ආවුසො, ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස භාසිතං එවං ආජානාම – ‘උස්මා ආයුං පටිච්ච තිට්ඨතී’ති.

‘‘යථා කථං පනාවුසො, ඉමස්ස භාසිතස්ස අත්ථො දට්ඨබ්බො’’ති?

‘‘තෙන හාවුසො, උපමං තෙ කරිස්සාමි; උපමායපිධෙකච්චෙ විඤ්ඤූ පුරිසා භාසිතස්ස අත්ථං ආජානන්ති. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, තෙලප්පදීපස්ස ඣායතො අච්චිං පටිච්ච ආභා පඤ්ඤායති, ආභං පටිච්ච අච්චි පඤ්ඤායති; එවමෙව ඛො, ආවුසො, ආයු උස්මං පටිච්ච තිට්ඨති, උස්මා ආයුං පටිච්ච තිට්ඨතී’’ති.

457. ‘‘තෙව නු ඛො, ආවුසො, ආයුසඞ්ඛාරා, තෙ වෙදනියා ධම්මා උදාහු අඤ්ඤෙ ආයුසඞ්ඛාරා අඤ්ඤෙ වෙදනියා ධම්මා’’ති? ‘‘න ඛො , ආවුසො, තෙව ආයුසඞ්ඛාරා තෙ වෙදනියා ධම්මා. තෙ ච හාවුසො, ආයුසඞ්ඛාරා අභවිංසු තෙ වෙදනියා ධම්මා, න යිදං සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස භික්ඛුනො වුට්ඨානං පඤ්ඤායෙථ. යස්මා ච ඛො,

ආවුසො, අඤ්ඤෙ ආයුසඞ්ඛාරා අඤ්ඤෙ වෙදනියා ධම්මා, තස්මා සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස භික්ඛුනො වුට්ඨානං පඤ්ඤායතී''ති.

''යදා නු ඛො, ආවුසො, ඉමං කායං කති ධම්මා ජහන්ති; අථායං කායො උජ්ඣිතො අවක්ඛිත්තො සෙති, යථා කට්ඨං අචෙතන''න්ති?

''යදා ඛො, ආවුසො, ඉමං කායං තයො ධම්මා ජහන්ති – ආයු උස්මා ච විඤ්ඤාණං; අථායං කායො උජ්ඣිතො අවක්ඛිත්තො සෙති, යථා කට්ඨං අචෙතන''න්ති.

''ය්වායං, ආවුසො, මතො කාලඞ්කතො, යො චායං භික්ඛු සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නො – ඉමෙසං කිං නානාකරණ''න්ති?

''ය්වායං, ආවුසො, මතො කාලඞ්කතො තස්ස කායසඞ්ඛාරා නිරුද්ධා පටිප්පස්සද්ධා , වචීසඞ්ඛාරා නිරුද්ධා පටිප්පස්සද්ධා, චිත්තසඞ්ඛාරා නිරුද්ධා පටිප්පස්සද්ධා, ආයු පරික්ඛීණො, උස්මා වූපසන්තා, ඉන්ද්‍රියානි පරිභින්නානි. යො චායං භික්ඛු සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නො තස්සපි කායසඞ්ඛාරා නිරුද්ධා පටිප්පස්සද්ධා, වචීසඞ්ඛාරා නිරුද්ධා පටිප්පස්සද්ධා, චිත්තසඞ්ඛාරා නිරුද්ධා පටිප්පස්සද්ධා, ආයු න පරික්ඛීණො, උස්මා අවූපසන්තා, ඉන්ද්‍රියානි විප්පසන්නානි. ය්වායං, ආවුසො, මතො කාලඞ්කතො, යො චායං භික්ඛු සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නො – ඉදං නෙසං නානාකරණ''න්ති.

458. ''කති පනාවුසො, පච්චයා අදුක්ඛමසුඛාය චෙතොවිමුත්තියා සමාපත්තියා''ති?

''චත්තාරො ඛො, ආවුසො, පච්චයා අදුක්ඛමසුඛාය චෙතොවිමුත්තියා සමාපත්තියා. ඉධාවුසො, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉමෙ ඛො, ආවුසො, චත්තාරො පච්චයා අදුක්ඛමසුඛාය චෙතොවිමුත්තියා සමාපත්තියා''ති.

''කති පනාවුසො, පච්චයා අනිමිත්තාය චෙතොවිමුත්තියා සමාපත්තියා''ති?

''ද්වෙ ඛො, ආවුසො, පච්චයා අනිමිත්තාය චෙතොවිමුත්තියා සමාපත්තියා – සබ්බනිමිත්තානඤ්ච අමනසිකාරො, අනිමිත්තාය ච ධාතුයා මනසිකාරො. ඉමෙ ඛො, ආවුසො, ද්වෙ පච්චයා අනිමිත්තාය චෙතොවිමුත්තියා සමාපත්තියා''ති.

''කති පනාවුසො, පච්චයා අනිමිත්තාය චෙතොවිමුත්තියා ඨිතියා''ති?

''තයො ඛො, ආවුසො, පච්චයා අනිමිත්තාය චෙතොවිමුත්තියා ඨිතියා – සබ්බනිමිත්තානඤ්ච අමනසිකාරො, අනිමිත්තාය ච ධාතුයා මනසිකාරො, පුබ්බෙ ච අභිසඞ්ඛාරො. ඉමෙ ඛො, ආවුසො, තයො පච්චයා අනිමිත්තාය චෙතොවිමුත්තියා ඨිතියා''ති.

''කති පනාවුසො, පච්චයා අනිමිත්තාය චෙතොවිමුත්තියා වුට්ඨානාය''ති?

''ද්වෙ ඛො, ආවුසො, පච්චයා අනිමිත්තාය චෙතොවිමුත්තියා වුට්ඨානාය – සබ්බනිමිත්තානඤ්ච මනසිකාරො, අනිමිත්තාය ච ධාතුයා අමනසිකාරො. ඉමෙ ඛො, ආවුසො, ද්වෙ පච්චයා අනිමිත්තාය චෙතොවිමුත්තියා වුට්ඨානාය''ති.

459. ''යා චායං, ආවුසො, අප්පමාණා චෙතොවිමුත්ති, යා ච ආකිඤ්චඤ්ඤා චෙතොවිමුත්ති, යා ච සුඤ්ඤතා චෙතොවිමුත්ති, යා ච අනිමිත්තා චෙතොවිමුත්ති – ඉමෙ ධම්මා නානාත්ථා චෙව නානාබ්‍යඤ්ජනා ච උදාහු එකත්ථා බ්‍යඤ්ජනමෙව නාන''න්ති?

''යා චායං, ආවුසො, අප්පමාණා චෙතොවිමුත්ති, යා ච ආකිඤ්චඤ්ඤා චෙතොවිමුත්ති, යා ච සුඤ්ඤතා චෙතොවිමුත්ති, යා ච අනිමිත්තා චෙතොවිමුත්ති – අත්ථි ඛො, ආවුසො, පරියායො යං පරියායං ආගම්ම ඉමෙ ධම්මා නානාත්ථා චෙව නානාබ්‍යඤ්ජනා ච; අත්ථි ච ඛො, ආවුසො, පරියායො යං පරියායං ආගම්ම ඉමෙ ධම්මා එකත්ථා, බ්‍යඤ්ජනමෙව නානං''.

''කතමො චාවුසො, පරියායො යං පරියායං ආගම්ම ඉමෙ ධම්මා නානාත්ථා චෙව නානාබ්‍යඤ්ජනා ච''?

''ඉධාවුසො, භික්ඛු මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන

මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරති. කරුණාසහගතෙන චෙතසා...පෙ.... මුදිතාසහගතෙන චෙතසා... උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරති. අයං වුච්චතාවුසො, අප්පමාණා චෙතොවිමුත්ති''.

''කතමා චාවුසො, ආකිඤ්චඤ්ඤා චෙතොවිමුත්ති''?

''ඉධාවුසො, භික්ඛු සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම නත්ථි කිඤ්චීති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චතාවුසො, ආකිඤ්චඤ්ඤා චෙතොවිමුත්ති''.

''කතමා චාවුසො, සුඤ්ඤතා චෙතොවිමුත්ති''?

''ඉධාවුසො, භික්ඛු අරඤ්ඤගතො වා රුක්ඛමූලගතො වා සුඤ්ඤාගාරගතො වා ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'සුඤ්ඤමිදං අත්තෙන වා අත්තනියෙන වා'ති. අයං වුච්චතාවුසො, සුඤ්ඤතා චෙතොවිමුත්ති''.

''කතමා චාවුසො, අනිමිත්තා චෙතොවිමුත්ති''?

''ඉධාවුසො, භික්ඛු සබ්බනිමිත්තානං අමනසිකාරා අනිමිත්තං චෙතොසමාධිං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චතාවුසො, අනිමිත්තා චෙතොවිමුත්ති. අයං ඛො, ආවුසො, පරියායො යං පරියායං ආගම්ම ඉමෙ ධම්මා නානාත්ථා චෙව නානාබ්‍යඤ්ජනා ච''.

''කතමො චාවුසො, පරියායො යං පරියායං ආගම්ම ඉමෙ ධම්මා එකත්ථා බ්‍යඤ්ජනමෙව නානං''?

''රාගො ඛො, ආවුසො, පමාණකරණො, දොසො පමාණකරණො, මොහො පමාණකරණො. තෙ ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. යාවතා ඛො, ආවුසො, අප්පමාණා චෙතොවිමුත්තියො, අකුප්පා තාසං චෙතොවිමුත්ති අග්ගමක්ඛායති. සා ඛො පනාකුප්පා චෙතොවිමුත්ති සුඤ්ඤා රාගෙන, සුඤ්ඤා දොසෙන, සුඤ්ඤා මොහෙන. රාගො ඛො, ආවුසො, කිඤ්චනො, දොසො කිඤ්චනො, මොහො කිඤ්චනො. තෙ ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. යාවතා ඛො, ආවුසො, ආකිඤ්චඤ්ඤා චෙතොවිමුත්තියො, අකුප්පා තාසං චෙතොවිමුත්ති අග්ගමක්ඛායති. සා ඛො පනාකුප්පා චෙතොවිමුත්ති සුඤ්ඤා රාගෙන, සුඤ්ඤා දොසෙන , සුඤ්ඤා මොහෙන. රාගො ඛො, ආවුසො, නිමිත්තකරණො, දොසො නිමිත්තකරණො, මොහො නිමිත්තකරණො. තෙ ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. යාවතා ඛො, ආවුසො, අනිමිත්තා චෙතොවිමුත්තියො, අකුප්පා තාසං චෙතොවිමුත්ති අග්ගමක්ඛායති. සා ඛො පනාකුප්පා චෙතොවිමුත්ති සුඤ්ඤා රාගෙන, සුඤ්ඤා දොසෙන, සුඤ්ඤා මොහෙන. අයං ඛො, ආවුසො, පරියායො යං පරියායං ආගම්ම ඉමෙ ධම්මා එකත්ථා බ්‍යඤ්ජනමෙව නාන''න්ති.

ඉදමවොචායස්මා සාරිපුත්තො. අත්තමනො ආයස්මා මහාකොට්ඨිකො ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස භාසිතං අභිනන්දීති.

මහාවෙදල්ලසුත්තං නිට්ඨිතං තතියං.

4. චූළවෙදල්ලසුත්තං

460. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. අථ ඛො විසාඛො උපාසකො යෙන ධම්මදින්නා භික්ඛුනී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ධම්මදින්නං භික්ඛුනිං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො විසාඛො උපාසකො ධම්මදින්නං භික්ඛුනිං එතදවොච – '''සක්කායො සක්කායො'ති, අය්‍යෙ, වුච්චති. කතමො නු ඛො, අය්‍යෙ, සක්කායො වුත්තො භගවතා''ති? ''පඤ්ච ඛො ඉමෙ, ආවුසො විසාඛ, උපාදානක්ඛන්ධා සක්කායො වුත්තො භගවතා, සෙය්‍යථිදං – රූපුපාදානක්ඛන්ධො, වෙදනුපාදානක්ඛන්ධො, සඤ්ඤුපාදානක්ඛන්ධො, සඞ්ඛාරුපාදානක්ඛන්ධො, විඤ්ඤාණුපාදානක්ඛන්ධො. ඉමෙ ඛො, ආවුසො විසාඛ, පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා සක්කායො වුත්තො භගවතා''ති.

''සාධය්‍යෙ''ති ඛො විසාඛො උපාසකො ධම්මදින්නාය භික්ඛුනියා භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා ධම්මදින්නං භික්ඛුනිං උත්තරිං පඤ්හං අපුච්ඡි – '''සක්කායසමුදයො සක්කායසමුදයො'ති, අය්‍යෙ, වුච්චති. කතමො නු ඛො, අය්‍යෙ, සක්කායසමුදයො වුත්තො භගවතා''ති? ''යායං, ආවුසො විසාඛ, තණ්හා පොනොබ්භවිකා නන්දීරාගසහගතා තත්‍රතත්‍රාභිනන්දිනී, සෙය්‍යථිදං – කාමතණ්හා භවතණ්හා විභවතණ්හා; අයං ඛො, ආවුසො විසාඛ, සක්කායසමුදයො වුත්තො භගවතා''ති.

‘‘‘සක්කායනිරොධො සක්කායනිරොධො’ති, අය්‍යෙ, වුච්චති. කතමො නු ඛො, අය්‍යෙ, සක්කායනිරොධො වුත්තො භගවතා’’ති?

‘‘යො ඛො, ආවුසො විසාඛ, තස්සායෙව තණ්හාය අසෙසවිරාගනිරොධො චාගො පටිනිස්සග්ගො මුත්ති අනාලයො; අයං ඛො, ආවුසො විසාඛ, සක්කායනිරොධො වුත්තො භගවතා’’ති.

‘‘‘සක්කායනිරොධගාමිනී පටිපදා සක්කායනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති, අය්‍යෙ, වුච්චති. කතමා නු ඛො, අය්‍යෙ, සක්කායනිරොධගාමිනී පටිපදා වුත්තා භගවතා’’ති?

‘‘අයමෙව ඛො, ආවුසො විසාඛ, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො සක්කායනිරොධගාමිනී පටිපදා වුත්තා භගවතා, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධී’’ති.

‘‘තඤ්ඤෙව නු ඛො, අය්‍යෙ, උපාදානං තෙ [තෙව (සී.)] පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා උදාහු අඤ්ඤත්‍ර පඤ්චහුපාදානක්ඛන්ධෙහි උපාදාන’’න්ති? ‘‘න ඛො, ආවුසො විසාඛ, තඤ්ඤෙව උපාදානං තෙ පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා, නාපි අඤ්ඤත්‍ර පඤ්චහුපාදානක්ඛන්ධෙහි උපාදානං. යො ඛො, ආවුසො විසාඛ, පඤ්චසු උපාදානක්ඛන්ධෙසු ඡන්දරාගො තං තත්ථ උපාදාන’’න්ති.

461. ‘‘කථං පනාය්‍යෙ, සක්කායදිට්ඨි හොතී’’ති? ‘‘ඉධාවුසො විසාඛ, අස්සුතවා පුථුජ්ජනො, අරියානං අදස්සාවී අරියධම්මස්ස අකොවිදො අරියධම්මෙ අවිනීතො, සප්පුරිසානං අදස්සාවී සප්පුරිසධම්මස්ස අකොවිදො සප්පුරිසධම්මෙ අවිනීතො, රූපං අත්තතො සමනුපස්සති, රූපවන්තං වා අත්තානං, අත්තනි වා රූපං, රූපස්මිං වා අත්තානං. වෙදනං… පෙ…. සඤ්ඤං… සඞ්ඛාරෙ… විඤ්ඤාණං අත්තතො සමනුපස්සති, විඤ්ඤාණවන්තං වා අත්තානං, අත්තනි වා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණස්මිං වා අත්තානං. එවං ඛො , ආවුසො විසාඛ, සක්කායදිට්ඨි හොතී’’ති.

‘‘කථං පනාය්‍යෙ, සක්කායදිට්ඨි න හොතී’’ති?

‘‘ඉධාවුසො විසාඛ, සුතවා අරියසාවකො, අරියානං දස්සාවී අරියධම්මස්ස කොවිදො අරියධම්මෙ සුවිනීතො, සප්පුරිසානං දස්සාවී සප්පුරිසධම්මස්ස කොවිදො සප්පුරිසධම්මෙ සුවිනීතො, න රූපං අත්තතො සමනුපස්සති, න රූපවන්තං වා අත්තානං, න අත්තනි වා රූපං, න රූපස්මිං වා අත්තානං. න වෙදනං…පෙ…. න සඤ්ඤං… න සඞ්ඛාරෙ…පෙ…. න විඤ්ඤාණං අත්තතො සමනුපස්සති, න විඤ්ඤාණවන්තං වා අත්තානං , න අත්තනි වා විඤ්ඤාණං, න විඤ්ඤාණස්මිං වා අත්තානං. එවං ඛො, ආවුසො විසාඛ, සක්කායදිට්ඨි න හොතී’’ති.

462. ‘‘කතමො පනාය්‍යෙ, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො’’ති?

‘‘අයමෙව ඛො, ආවුසො විසාඛ, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධී’’ති. ‘‘අරියො පනාය්‍යෙ, අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො සඞ්ඛතො උදාහු අසඞ්ඛතො’’ති?

‘‘අරියො ඛො, ආවුසො විසාඛ, අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො සඞ්ඛතො’’ති .

‘‘අරියෙන නු ඛො, අය්‍යෙ, අට්ඨඞ්ගිකෙන මග්ගෙන තයො ඛන්ධා සඞ්ගහිතා උදාහු තීහි ඛන්ධෙහි අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො සඞ්ගහිතො’’ති?

‘‘න ඛො, ආවුසො විසාඛ, අරියෙන අට්ඨඞ්ගිකෙන මග්ගෙන තයො ඛන්ධා සඞ්ගහිතා; තීහි ච ඛො, ආවුසො විසාඛ, ඛන්ධෙහි අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො සඞ්ගහිතො. යා චාවුසො විසාඛ, සම්මාවාචා යො ච සම්මාකම්මන්තො යො ච සම්මාආජීවො ඉමෙ ධම්මා සීලක්ඛන්ධෙ සඞ්ගහිතා. යො ච සම්මාවායාමො යා ච සම්මාසති යො ච සම්මාසමාධි ඉමෙ ධම්මා සමාධික්ඛන්ධෙ සඞ්ගහිතා. යා ච සම්මාදිට්ඨි යො ච සම්මාසඞ්කප්පො, ඉමෙ ධම්මා පඤ්ඤාක්ඛන්ධෙ සඞ්ගහිතා’’ති.

‘‘කතමො පනාය්‍යෙ, සමාධි, කතමෙ ධම්මා සමාධිනිමිත්තා, කතමෙ ධම්මා සමාධිපරික්ඛාරා, කතමා සමාධිභාවනා’’ති?

‘‘යා ඛො, ආවුසො විසාඛ, චිත්තස්ස එකග්ගතා අයං සමාධි; චත්තාරො සතිපට්ඨානා සමාධිනිමිත්තා; චත්තාරො සම්මප්පධානා සමාධිපරික්ඛාරා. යා තෙසංයෙව ධම්මානං ආසෙවනා භාවනා බහුලීකම්මං, අයං එත්ථ සමාධිභාවනා’’ති.

463. ‘‘කති පනාය්‍යෙ, සඞ්ඛාරා’’ති?

‘‘තයොමෙ, ආවුසො විසාඛ, සඞ්ඛාරා – කායසඞ්ඛාරො, වචීසඞ්ඛාරො, චිත්තසඞ්ඛාරො’’ති.

‘‘කතමො පනාය්‍යෙ, කායසඞ්ඛාරො, කතමො වචීසඞ්ඛාරො, කතමො චිත්තසඞ්ඛාරො’’ති?

‘‘අස්සාසපස්සාසා ඛො, ආවුසො විසාඛ, කායසඞ්ඛාරො, විතක්කවිචාරා වචීසඞ්ඛාරො, සඤ්ඤා ච වෙදනා ච චිත්තසඞ්ඛාරො’’ති.

‘‘කස්මා පනාය්‍යෙ, අස්සාසපස්සාසා කායසඞ්ඛාරො, කස්මා විතක්කවිචාරා වචීසඞ්ඛාරො, කස්මා සඤ්ඤා ච වෙදනා ච චිත්තසඞ්ඛාරො’’ති?

‘‘අස්සාසපස්සාසා ඛො, ආවුසො විසාඛ, කායිකා එතෙ ධම්මා කායප්පටිබද්ධා, තස්මා අස්සාසපස්සාසා කායසඞ්ඛාරො. පුබ්බෙ ඛො, ආවුසො විසාඛ, විතක්කෙත්වා විචාරෙත්වා පච්ඡා වාචං භින්දති, තස්මා විතක්කවිචාරා වචීසඞ්ඛාරො. සඤ්ඤා ච වෙදනා ච චෙතසිකා එතෙ ධම්මා චිත්තප්පටිබද්ධා, තස්මා සඤ්ඤා ච වෙදනා ච චිත්තසඞ්ඛාරො’’ති.

464. ‘‘කථං පනාය්‍යෙ, සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්ති හොතී’’ති?

‘‘න ඛො, ආවුසො විසාඛ, සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජන්තස්ස භික්ඛුනො එවං හොති – ‘අහං සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජිස්ස’න්ති වා, ‘අහං සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජාමී’ති වා, ‘අහං සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නො’ති වා. අථ ඛ්වාස්ස පුබ්බෙව තථා චිත්තං භාවිතං හොති යං තං තථත්තාය උපනෙතී’’ති.

‘‘සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජන්තස්ස පනාය්‍යෙ, භික්ඛුනො කතමෙ ධම්මා පඨමං නිරුජ්ඣන්ති – යදි වා කායසඞ්ඛාරො, යදි වා වචීසඞ්ඛාරො, යදි වා චිත්තසඞ්ඛාරො’’ති? ‘‘සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජන්තස්ස ඛො, ආවුසො විසාඛ, භික්ඛුනො පඨමං නිරුජ්ඣති වචීසඞ්ඛාරො, තතො කායසඞ්ඛාරො, තතො චිත්තසඞ්ඛාරො’’ති.

‘‘කථං පනාය්‍යෙ, සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා වුට්ඨානං හොතී’’ති?

‘‘න ඛො, ආවුසො විසාඛ, සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා වුට්ඨහන්තස්ස භික්ඛුනො එවං හොති – ‘අහං සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා වුට්ඨහිස්ස’න්ති වා, ‘අහං සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා වුට්ඨහාමී’ති වා, ‘අහං සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා වුට්ඨිතො’ති වා. අථ ඛ්වාස්ස පුබ්බෙව තථා චිත්තං භාවිතං හොති යං තං තථත්තාය උපනෙතී’’ති.

‘‘සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා වුට්ඨහන්තස්ස පනාය්‍යෙ, භික්ඛුනො කතමෙ ධම්මා පඨමං උප්පජ්ජන්ති – යදි වා කායසඞ්ඛාරො, යදි වා වචීසඞ්ඛාරො, යදි වා චිත්තසඞ්ඛාරො’’ති? ‘‘සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා වුට්ඨහන්තස්ස ඛො, ආවුසො විසාඛ, භික්ඛුනො පඨමං උප්පජ්ජති චිත්තසඞ්ඛාරො, තතො කායසඞ්ඛාරො, තතො වචීසඞ්ඛාරො’’ති.

‘‘සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා වුට්ඨිතං පනාය්‍යෙ, භික්ඛුං කති ඵස්සා ඵුසන්තී’’ති? ‘‘සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා වුට්ඨිතං ඛො, ආවුසො විසාඛ, භික්ඛුං තයො ඵස්සා ඵුසන්ති – සුඤ්ඤතො ඵස්සො, අනිමිත්තො ඵස්සො, අප්පණිහිතො ඵස්සො’’ති.

‘‘සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා වුට්ඨිතස්ස පනාය්‍යෙ, භික්ඛුනො කිංනින්නං චිත්තං හොති කිංපොණං කිංපබ්භාර’’න්ති? ‘‘සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා වුට්ඨිතස්ස ඛො, ආවුසො විසාඛ, භික්ඛුනො විවෙකනින්නං චිත්තං හොති, විවෙකපොණං විවෙකපබ්භාර’’න්ති.

465. ‘‘කති පනාය්‍යෙ, වෙදනා’’ති?

‘‘තිස්සො ඛො ඉමා, ආවුසො විසාඛ, වෙදනා – සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා’’ති.

‘‘කතමා පනාය්‍යෙ, සුඛා වෙදනා, කතමා දුක්ඛා වෙදනා, කතමා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා’’ති?

‘‘යං ඛො, ආවුසො විසාඛ, කායිකං වා චෙතසිකං වා සුඛං සාතං වෙදයිතං – අයං සුඛා වෙදනා. යං ඛො, ආවුසො විසාඛ, කායිකං වා චෙතසිකං වා දුක්ඛං අසාතං වෙදයිතං – අයං දුක්ඛා වෙදනා. යං ඛො, ආවුසො විසාඛ, කායිකං වා චෙතසිකං වා නෙව සාතං නාසාතං වෙදයිතං – අයං අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා’’ති.

‘‘සුඛා පනායෙය, වෙදනා කිංසුඛා කිංදුක්ඛා, දුක්ඛා වෙදනා කිංසුඛා කිංදුක්ඛා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා කිංසුඛා කිංදුක්ඛා’’ති?

‘‘සුඛා ඛො, ආවුසො විසාඛ, වෙදනා ඨිතිසුඛා විපරිණාමදුක්ඛා; දුක්ඛා වෙදනා ඨිතිදුක්ඛා විපරිණාමසුඛා ; අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා ඤාණසුඛා අඤ්ඤාණදුක්ඛා’’ති.

‘‘සුඛාය පනායෙය, වෙදනාය කිං අනුසයො අනුසෙති, දුක්ඛාය වෙදනාය කිං අනුසයො අනුසෙති, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය කිං අනුසයො අනුසෙතී’’ති?

‘‘සුඛාය ඛො, ආවුසො විසාඛ, වෙදනාය රාගානුසයො අනුසෙති, දුක්ඛාය වෙදනාය පටිඝානුසයො අනුසෙති, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය අවිජ්ජානුසයො අනුසෙතී’’ති.

‘‘සබ්බාය නු ඛො, අයෙය, සුඛාය වෙදනාය රාගානුසයො අනුසෙති, සබ්බාය දුක්ඛාය වෙදනාය පටිඝානුසයො අනුසෙති, සබ්බාය අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය අවිජ්ජානුසයො අනුසෙතී’’ති?

‘‘න ඛො, ආවුසො විසාඛ, සබ්බාය සුඛාය වෙදනාය රාගානුසයො අනුසෙති, න සබ්බාය දුක්ඛාය වෙදනාය පටිඝානුසයො අනුසෙති, න සබ්බාය අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය අවිජ්ජානුසයො අනුසෙතී’’ති.

‘‘සුඛාය පනායෙය, වෙදනාය කිං පහාතබ්බං, දුක්ඛාය වෙදනාය කිං පහාතබ්බං, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය කිං පහාතබ්බ’’න්ති?

‘‘සුඛාය ඛො, ආවුසො විසාඛ, වෙදනාය රාගානුසයො පහාතබ්බො, දුක්ඛාය වෙදනාය පටිඝානුසයො පහාතබ්බො, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය අවිජ්ජානුසයො පහාතබ්බො’’ති.

‘‘සබ්බාය නු ඛො, අයෙය, සුඛාය වෙදනාය රාගානුසයො පහාතබ්බො, සබ්බාය දුක්ඛාය වෙදනාය පටිඝානුසයො පහාතබ්බො, සබ්බාය අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය අවිජ්ජානුසයො පහාතබ්බො’’ති?

‘‘න ඛො, ආවුසො විසාඛ, සබ්බාය සුඛාය වෙදනාය රාගානුසයො පහාතබ්බො, න සබ්බාය දුක්ඛාය වෙදනාය පටිඝානුසයො පහාතබ්බො , න සබ්බාය අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය අවිජ්ජානුසයො පහාතබ්බො. ඉධාවුසො විසාඛ, භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. රාගං තෙන පජහති, න තත්ථ රාගානුසයො අනුසෙති. ඉධාවුසො විසාඛ, භික්ඛු ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘කුදාස්සු නාමාහං තදායතනං උපසම්පජ්ජ විහරිස්සාමි යදරියා එතරහි ආයතනං උපසම්පජ්ජ විහරන්තී’ති? ඉති අනුත්තරෙසු විමොක්ඛෙසු පිහං උපට්ඨාපයතො උප්පජ්ජති පිහාප්පච්චයා දොමනස්සං. පටිඝං තෙන පජහති, න තත්ථ පටිඝානුසයො අනුසෙති. ඉධාවුසො විසාඛ, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා, දුක්ඛස්ස ච පහානා, පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා, අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අවිජ්ජං තෙන පජහති, න තත්ථ අවිජ්ජානුසයො අනුසෙතී’’ති.

466. ‘‘සුඛාය පනායෙය, වෙදනාය කිං පටිභාගො’’ති?

‘‘සුඛාය ඛො, ආවුසො විසාඛ, වෙදනාය දුක්ඛා වෙදනා පටිභාගො’’ති.

‘‘දුක්ඛාය පන්නායෙය, වෙදනාය කිං පටිභාගො’’ති?

‘‘දුක්ඛාය ඛො, ආවුසො විසාඛ, වෙදනාය සුඛා වෙදනා පටිභාගො’’ති.

‘‘අදුක්ඛමසුඛාය පනායෙය, වෙදනාය කිං පටිභාගො’’ති?

‘‘අදුක්ඛමසුඛාය ඛො, ආවුසො විසාඛ, වෙදනාය අවිජ්ජා පටිභාගො’’ති.

‘‘අවිජ්ජාය පනායෙය, කිං පටිභාගො’’ති?

‘‘අවිජ්ජාය ඛො, ආවුසො විසාඛ, විජ්ජා පටිභාගො’’ති.

‘‘විජ්ජාය පනායෙය, කිං පටිභාගො’’ති?

‘‘විජ්ජාය ඛො, ආවුසො විසාඛ, විමුත්ති පටිභාගො’’ති.

‘‘විමුත්තියා පනායෙයො , කිං පටිභාගො’’ති?

‘‘විමුත්තියා ඛො, ආවුසො විසාඛ, නිබ්බානං පටිභාගො’’ති.

‘‘නිබ්බානස්ස පනායෙයො, කිං පටිභාගො’’ති? ‘‘අච්චයාසි, ආවුසො [අච්චසරාවුසො (සී. පී.), අච්චස්සරාවුසො (සයා. කං.)] විසාඛ, පඤ්හං, නාසක්ඛි පඤ්හානං පරියන්තං ගහෙතුං. නිබ්බානොගධඤ්හි, ආවුසො විසාඛ, බ්‍රහ්මචරියං, නිබ්බානපරායනං නිබ්බානපරියොසානං. ආකඞ්ඛමානො ච ත්වං, ආවුසො විසාඛ, භගවන්තං උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං පුච්ඡෙය්‍යාසි, යථා ච තෙ භගවා බ්‍යාකරොති තථා නං ධාරෙය්‍යාසී’’ති.

467. අථ ඛො විසාඛො උපාසකො ධම්මදින්නාය භික්ඛුනියා භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා ධම්මදින්නං භික්ඛුනිං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො විසාඛො උපාසකො යාවතකො අහොසි ධම්මදින්නාය භික්ඛුනියා සද්ධිං කථාසල්ලාපො තං සබ්බං භගවතො ආරොචෙසි. එවං වුත්තෙ, භගවා විසාඛං උපාසකං එතදවොච – ‘‘පණ්ඩිතා, විසාඛ, ධම්මදින්නා භික්ඛුනී, මහාපඤ්ඤා, විසාඛ, ධම්මදින්නා භික්ඛුනී. මං චෙපි ත්වං, විසාඛ, එතමත්ථං පුච්ඡෙය්‍යාසි, අහම්පි තං එවමෙවං බ්‍යාකරෙය්‍යං, යථා තං ධම්මදින්නාය භික්ඛුනියා බ්‍යාකතං. එසො චෙවෙතස්ස [එසොවෙතස්ස (සයා. කං.)] අත්ථො. එවඤ්ච නං [එවමෙතං (සී. සයා. කං.)] ධාරෙහී’’ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො විසාඛො උපාසකො භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

චූළවෙදල්ලසුත්තං නිට්ඨිතං චතුත්ථං.

5. චූළධම්මසමාදානසුත්තං

468. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච – ‘‘චත්තාරිමානි, භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානානි. කතමානි චත්තාරි? අත්ථි, භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නසුඛං ආයතිං දුක්ඛවිපාකං; අත්ථි, භික්ඛවෙ , ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නදුක්ඛඤ්චෙව ආයතිඤ්ච දුක්ඛවිපාකං; අත්ථි, භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නදුක්ඛං ආයතිං සුඛවිපාකං; අත්ථි, භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නසුඛඤ්චෙව ආයතිඤ්ච සුඛවිපාකං’’.

469. ‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නසුඛං ආයතිං දුක්ඛවිපාකං? සන්ති, භික්ඛවෙ, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘නත්ථි කාමෙසු දොසො’ති. තෙ කාමෙසු පාතබ්‍යතං ආපජ්ජන්ති. තෙ ඛො මොළිබද්ධාහි [මොළිබන්ධාහි (සයා. කං. ක.)] පරිබ්බාජිකාහි පරිචාරෙන්ති. තෙ එවමාහංසු – ‘කිංසු නාම තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කාමෙසු අනාගතභයං සම්පස්සමානා කාමානං පහානමාහංසු, කාමානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති? සුඛො ඉමිස්සා පරිබ්බාජිකාය තරුණාය මුදුකාය ලොමසාය බාහාය සම්ඵස්සො’ති තෙ කාමෙසු පාතබ්‍යතං ආපජ්ජන්ති. තෙ කාමෙසු පාතබ්‍යතං ආපජ්ජිත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති. තෙ තත්ථ දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයන්ති. තෙ එවමාහංසු – ‘ඉදං ඛො තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කාමෙසු අනාගතභයං සම්පස්සමානා කාමානං පහානමාහංසු, කාමානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති, ඉමෙ හි මයං කාමහෙතු කාමනිදානං දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයාමා’ති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ගිම්හානං පච්ඡිමෙ මාසෙ මාලුවාසිපාටිකා ඵලෙය්‍ය. අථ ඛො තං, භික්ඛවෙ, මාලුවාබීජං අඤ්ඤතරස්මිං සාලමූලෙ නිපතෙය්‍ය. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, යා තස්මිං සාලෙ අධිවත්ථා දෙවතා සා භීතා සංවිග්ගා සන්තාසං ආපජ්ජෙය්‍ය. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, තස්මිං සාලෙ අධිවත්ථාය දෙවතාය මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා ආරාමදෙවතා වනදෙවතා රුක්ඛදෙවතා ඔසධිතිණවනප්පතීසු අධිවත්ථා දෙවතා සඞ්ගම්ම සමාගම්ම එවං සමස්සාසෙය්‍යුං – ‘මා භවං භායි, මා භවං භායි; අප්පෙව නාමෙතං මාලුවාබීජං මොරො වා ගිලෙය්‍ය [මොරො වා ගිලෙය්‍ය, ගොධා වා ඛාදෙය්‍ය (ක.)], මගො වා ඛාදෙය්‍ය, දවඩාහො [වනදාහො (ක.)] වා ඩහෙය්‍ය, වනකම්මිකා වා උද්ධරෙය්‍යුං, උපචිකා වා උට්ඨහෙය්‍යුං [උද්‍රභෙය්‍යුං (සී. පී. ක.)], අබීජං වා පනස්සා’ති. අථ ඛො තං, භික්ඛවෙ, මාලුවාබීජං නෙව මොරො ගිලෙය්‍ය, න මගො ඛාදෙය්‍ය, න දවඩාහො ඩහෙය්‍ය, න වනකම්මිකා උද්ධරෙය්‍යුං, න උපචිකා උට්ඨහෙය්‍යුං, බීජඤ්ච පනස්ස තං පාවුස්සකෙන මෙඝෙන අභිප්පවුට්ඨං සම්මදෙව විරුහෙය්‍ය. සාස්ස මාලුවාලතා තරුණා මුදුකා ලොමසා විලම්බිනී, සා තං සාලං උපනිසෙවෙය්‍ය. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, තස්මිං සාලෙ අධිවත්ථාය දෙවතාය එවමස්ස – ‘කිංසු නාම තෙ භොන්තො මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා ආරාමදෙවතා වනදෙවතා රුක්ඛදෙවතා ඔසධිතිණවනප්පතීසු අධිවත්ථා දෙවතා මාලුවාබීජෙ අනාගතභයං සම්පස්සමානා සඞ්ගම්ම සමාගම්ම එවං සමස්සාසෙසුං [සමස්සාසෙය්‍යුං (ක.)] – ‘‘මා භවං භායි මා භවං භායි, අප්පෙව නාමෙතං මාලුවාබීජං මොරො වා ගිලෙය්‍ය, මගො වා ඛාදෙය්‍ය, දවඩාහො වා ඩහෙය්‍ය, වනකම්මිකා වා උද්ධරෙය්‍යුං, උපචිකා වා උට්ඨහෙය්‍යුං, අබීජං වා පනස්සා’’ති; සුඛො ඉමිස්සා මාලුවාලතාය තරුණාය මුදුකාය ලොමසාය විලම්බිනියා සම්ඵස්සො’ති. සා තං සාලං අනුපරිහරෙය්‍ය. සා තං සාලං අනුපරිහරිත්වා උපරි විටභිං [විටපං (සයා. ඨය.)] කරෙය්‍ය. උපරි විටභිං කරිත්වා ඔඝනං ජනෙය්‍ය. ඔඝනං ජනෙත්වා යෙ තස්ස සාලස්ස මහන්තා මහන්තා ඛන්ධා තෙ පදාලෙය්‍ය. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, තස්මිං සාලෙ අධිවත්ථාය දෙවතාය එවමස්ස – ‘ඉදං ඛො තෙ භොන්තො මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා ආරාමදෙවතා වනදෙවතා රුක්ඛදෙවතා

ඔසධිතිණවනප්පතීසු අධිවත්ථා දෙවතා මාලුවාබීජෙ අනාගතභයං සම්පස්සමානා සඞ්ගම්ම සමාගම්ම එවං සමස්සාසෙසුං [සමස්සාසෙය්‍යුං (ක.)] – ‘‘මා භවං භායි මා භවං භායි, අප්පෙව නාමෙතං මාලුවාබීජං මොරො වා ගිලෙය්‍ය, මගො වා ඛාදෙය්‍ය, දවඩාහො වා ඩහෙය්‍ය, වනකම්මිකා වා උද්ධරෙය්‍යුං, උපචිකා වා උට්ඨහෙය්‍යුං අබීජං වා පනස්සා’’ති. යඤ්චාහං [යං වාහං (ක.), ස්වාහං (සයා. කං.)] මාලුවාබීජහෙතු දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයාමී’ති. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, සන්ති එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො ‘නත්ථි කාමෙසු දොසො’ති . තෙ කාමෙසු පාතබ්‍යතං ආපජ්ජන්ති. තෙ මොළිබද්ධාහි පරිබ්බාජිකාහි පරිචාරෙන්ති. තෙ එවමාහංසු – ‘කිංසු නාම තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කාමෙසු අනාගතභයං සම්පස්සමානා කාමානං පහානමාහංසු, කාමානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති? සුඛො ඉමිස්සා පරිබ්බාජිකාය තරුණාය මුදුකාය ලොමසාය බාහාය සම්ඵස්සො’ති. තෙ කාමෙසු පාතබ්‍යතං ආපජ්ජන්ති. තෙ කාමෙසු පාතබ්‍යතං ආපජ්ජිත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති. තෙ තත්ථ දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයන්ති. තෙ එවමාහංසු – ‘ඉදං ඛො තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කාමෙසු අනාගතභයං සම්පස්සමානා කාමානං පහානමාහංසු, කාමානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤපෙන්ති. ඉමෙ හි මයං කාමහෙතු කාමනිදානං දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයාමා’ති. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නසුඛං ආයතිං දුක්ඛවිපාකං.

470. ‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නදුක්ඛඤ්චෙව ආයතිඤ්ච දුක්ඛවිපාකං? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො අචෙලකො හොති මුත්තාචාරො හත්ථාපලෙඛනො, නඑහිභද්දන්තිකො, නතිට්ඨභද්දන්තිකො, නාභිහටං, න උද්දිස්සකතං, න නිමන්තනං සාදියති, සො න කුම්භිමුඛා පටිග්ගණ්හාති, න කළොපිමුඛා පටිග්ගණ්හාති, න එළකමන්තරං, න දණ්ඩමන්තරං, න මුසලමන්තරං, න ද්වින්නං භුඤ්ජමානානං, න ගබ්භිනියා, න පායමානාය, න පුරිසන්තරගතාය, න සඞ්කිත්තීසු, න යත්ථ සා උපට්ඨිතො හොති, න යත්ථ මක්ඛිකා සණ්ඩසණ්ඩචාරිනී, න මච්ඡං, න මංසං, න සුරං, න මෙරයං, න ථුසොදකං පිවති. සො එකාගාරිකො වා හොති එකාලොපිකො, ද්වාගාරිකො වා හොති ද්වාලොපිකො…පෙ…. සත්තාගාරිකො වා හොති සත්තාලොපිකො. එකිස්සාපි දත්තියා යාපෙති, ද්වීහිපි දත්තීහි යාපෙති… සත්තහිපි දත්තීහි යාපෙති. එකාහිකම්පි ආහාරං ආහාරෙති, ද්වීහිකම්පි ආහාරං ආහාරෙති… සත්තාහිකම්පි ආහාරං ආහාරෙති. ඉති එවරූපං අද්ධමාසිකම්පි පරියායභත්තභොජනානුයොගමනුයුත්තො විහරති. සො සාකභක්ඛො වා හොති , සාමාකභක්ඛො වා හොති, නීවාරභක්ඛො වා හොති, දද්දුලභක්ඛො වා හොති, හටභක්ඛො වා හොති, කණභක්ඛො වා හොති, ආචාමභක්ඛො වා හොති, පිඤ්ඤාකභක්ඛො වා හොති, තිණභක්ඛො වා හොති, ගොමයභක්ඛො වා හොති, වනමූලඵලාහාරො යාපෙති පවත්තඵලභොජී. සො සාණානිපි ධාරෙති, මසාණානිපි ධාරෙති, ඡවදුස්සානිපි ධාරෙති, පංසුකූලානිපි ධාරෙති, තිරීටානිපි ධාරෙති, අජිනම්පි ධාරෙති, අජිනක්ඛිපම්පි ධාරෙති, කුසචීරම්පි ධාරෙති, වාකචීරම්පි ධාරෙති, ඵලකචීරම්පි ධාරෙති, කෙසකම්බලම්පි ධාරෙති, වාළකම්බලම්පි ධාරෙති, උලූකපක්ඛම්පි ධාරෙති, කෙසමස්සුලොචකොපි හොති, කෙසමස්සුලොචනානුයොගමනුයුත්තො, උබ්භට්ඨකොපි හොති, ආසනපටික්ඛිත්තො, උක්කුටිකොපි හොති උක්කුටිකප්පධානමනුයුත්තො, කණ්ටකාපස්සයිකොපි හොති, කණ්ටකාපස්සයෙ සෙය්‍යං කප්පෙති [පස්ස ම. නි. 1.155 මහාසීහනාදසුත්තෙ], සායතතියකම්පි උදකොරොහනානුයොගමනුයුත්තො විහරති. ඉති එවරූපං අනෙකවිහිතං කායස්ස ආතාපනපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො විහරති . සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නදුක්ඛඤ්චෙව ආයතිඤ්ච දුක්ඛවිපාකං.

471. ‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නදුක්ඛං ආයතිං සුඛවිපාකං? ඉධ , භික්ඛවෙ, එකච්චො පකතියා තිබ්බරාගජාතිකො හොති, සො අභික්ඛණං රාගජං දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; පකතියා තිබ්බදොසජාතිකො හොති, සො අභික්ඛණං දොසජං දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; පකතියා තිබ්බමොහජාතිකො හොති, සො අභික්ඛණං මොහජං දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති. සො සහාපි දුක්ඛෙන, සහාපි දොමනස්සෙන, අස්සුමුඛොපි රුදමානො පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නදුක්ඛං ආයතිං සුඛවිපාකං.

472. ‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නසුඛඤ්චෙව ආයතිඤ්ච සුඛවිපාකං? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පකතියා න තිබ්බරාගජාතිකො හොති, සො න අභික්ඛණං රාගජං දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; පකතියා න තිබ්බදොසජාතිකො හොති, සො න අභික්ඛණං දොසජං දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; පකතියා න තිබ්බමොහජාතිකො හොති , සො න අභික්ඛණං මොහජං දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති. සො විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං…පෙ…. තතියං ඣානං… චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නසුඛඤ්චෙව ආයතිඤ්ච සුඛවිපාකං. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, චත්තාරි ධම්මසමාදානානී’’ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

චූළධම්මසමාදානසුත්තං නිට්ඨිතං පඤ්චමං.

6. මහාධම්මසමාදානසුත්තං

473. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච – ‘‘යෙභුය්‍යෙන, භික්ඛවෙ, සත්තා එවංකාමා එවංඡන්දා එවංඅධිප්පායා – ‘අහො වත අනිට්ඨා අකන්තා අමනාපා ධම්මා පරිහායෙය්‍යුං, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා ධම්මා අභිවඩ්ඪෙය්‍යු’න්ති. තෙසං, භික්ඛවෙ, සත්තානං එවංකාමානං එවංඡන්දානං එවංඅධිප්පායානං අනිට්ඨා අකන්තා අමනාපා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා ධම්මා පරිහායන්ති. තත්‍ර තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, කං හෙතුං පච්චෙථා’’ති? ‘‘භගවංමූලකා නො, භන්තෙ, ධම්මා, භගවංනෙත්තිකා, භගවංපටිසරණා. සාධු වත, භන්තෙ, භගවන්තඤ්ඤෙව පටිභාතු එතස්ස භාසිතස්ස අත්ථො; භගවතො සුත්වා භික්ඛූ ධාරෙස්සන්තී’’ති. ‘‘තෙන හි, භික්ඛවෙ, සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ, භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

474. ‘‘ඉධ, භික්ඛවෙ, අස්සුතවා පුථුජ්ජනො, අරියානං අදස්සාවී අරියධම්මස්ස අකොවිදො අරියධම්මෙ අවිනීතො, සප්පුරිසානං අදස්සාවී සප්පුරිසධම්මස්ස අකොවිදො සප්පුරිසධම්මෙ අවිනීතො, සෙවිතබ්බෙ ධම්මෙ න ජානාති අසෙවිතබ්බෙ ධම්මෙ න ජානාති, භජිතබ්බෙ ධම්මෙ න ජානාති අභජිතබ්බෙ ධම්මෙ න ජානාති. සො සෙවිතබ්බෙ ධම්මෙ අජානන්තො අසෙවිතබ්බෙ ධම්මෙ අජානන්තො, භජිතබ්බෙ ධම්මෙ අජානන්තො අභජිතබ්බෙ ධම්මෙ අජානන්තො, අසෙවිතබ්බෙ ධම්මෙ සෙවති සෙවිතබ්බෙ ධම්මෙ න සෙවති, අභජිතබ්බෙ ධම්මෙ භජති භජිතබ්බෙ ධම්මෙ න භජති. තස්ස අසෙවිතබ්බෙ ධම්මෙ සෙවතො සෙවිතබ්බෙ ධම්මෙ අසෙවතො, අභජිතබ්බෙ ධම්මෙ භජතො භජිතබ්බෙ ධම්මෙ අභජතො අනිට්ඨා අකන්තා අමනාපා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා ධම්මා පරිහායන්ති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හෙතං, භික්ඛවෙ, හොති යථා තං අවිද්දසුනො.

‘‘සුතවා ච ඛො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො, අරියානං දස්සාවී අරියධම්මස්ස කොවිදො අරියධම්මෙ සුවිනීතො, සප්පුරිසානං දස්සාවී සප්පුරිසධම්මස්ස කොවිදො සප්පුරිසධම්මෙ සුවිනීතො, සෙවිතබ්බෙ ධම්මෙ ජානාති අසෙවිතබ්බෙ ධම්මෙ ජානාති, භජිතබ්බෙ ධම්මෙ ජානාති අභජිතබ්බෙ ධම්මෙ ජානාති. සො සෙවිතබ්බෙ ධම්මෙ ජානන්තො අසෙවිතබ්බෙ ධම්මෙ ජානන්තො, භජිතබ්බෙ ධම්මෙ ජානන්තො අභජිතබ්බෙ ධම්මෙ ජානන්තො, අසෙවිතබ්බෙ ධම්මෙ න සෙවති සෙවිතබ්බෙ ධම්මෙ සෙවති, අභජිතබ්බෙ ධම්මෙ න භජති භජිතබ්බෙ ධම්මෙ භජති. තස්ස අසෙවිතබ්බෙ ධම්මෙ අසෙවතො සෙවිතබ්බෙ ධම්මෙ සෙවතො, අභජිතබ්බෙ ධම්මෙ අභජතො භජිතබ්බෙ ධම්මෙ භජතො, අනිට්ඨා අකන්තා අමනාපා ධම්මා පරිහායන්ති, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හෙතං, භික්ඛවෙ, හොති යථා තං විද්දසුනො.

475. ‘‘චත්තාරිමානි, භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානානි. කතමානි චත්තාරි? අත්ථි, භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නදුක්ඛඤ්චෙව ආයතිඤ්ච දුක්ඛවිපාකං; අත්ථි, භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නසුඛං ආයතිං දුක්ඛවිපාකං; අත්ථි, භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නදුක්ඛං ආයතිං සුඛවිපාකං; අත්ථි, භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නසුඛඤ්චෙව ආයතිඤ්ච සුඛවිපාකං.

476. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යමිදං [යදිදං (සී.)] ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නදුක්ඛඤ්චෙව ආයතිඤ්ච දුක්ඛවිපාකං, තං අවිද්වා අවිජ්ජාගතො යථාභූතං නප්පජානාති – ‘ඉදං ඛො ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නදුක්ඛඤ්චෙව ආයතිඤ්ච දුක්ඛවිපාක’න්ති. තං අවිද්වා අවිජ්ජාගතො යථාභූතං අප්පජානන්තො තං සෙවති, තං න පරිවජ්ජෙති. තස්ස තං සෙවතො, තං අපරිවජ්ජයතො, අනිට්ඨා අකන්තා අමනාපා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා ධම්මා පරිහායන්ති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හෙතං, භික්ඛවෙ, හොති යථා තං අවිද්දසුනො.

‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යමිදං ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නසුඛං ආයතිං දුක්ඛවිපාකං තං අවිද්වා අවිජ්ජාගතො යථාභූතං නප්පජානාති – ‘ඉදං ඛො ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නසුඛං ආයතිං දුක්ඛවිපාක’න්ති. තං අවිද්වා අවිජ්ජාගතො යථාභූතං අප්පජානන්තො තං සෙවති, තං න පරිවජ්ජෙති. තස්ස තං සෙවතො, තං අපරිවජ්ජයතො, අනිට්ඨා අකන්තා අමනාපා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා ධම්මා පරිහායන්ති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හෙතං, භික්ඛවෙ, හොති යථා තං අවිද්දසුනො.

‘‘තත්‍ර , භික්ඛවෙ, යමිදං ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නදුක්ඛං ආයතිං සුඛවිපාකං, තං අවිද්වා අවිජ්ජාගතො යථාභූතං නප්පජානාති – ‘ඉදං ඛො ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නදුක්ඛං ආයතිං සුඛවිපාක’න්ති. තං අවිද්වා අවිජ්ජාගතො යථාභූතං අප්පජානන්තො තං න සෙවති, තං පරිවජ්ජෙති. තස්ස තං අසෙවතො, තං පරිවජ්ජයතො, අනිට්ඨා අකන්තා අමනාපා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා ධම්මා පරිහායන්ති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හෙතං, භික්ඛවෙ, හොති යථා තං අවිද්දසුනො.

‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යමිදං ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නසුඛඤ්චෙව ආයතිඤ්ච සුඛවිපාකං, තං අවිද්වා අවිජ්ජාගතො යථාභූතං නප්පජානාති – ‘ඉදං ඛො ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නසුඛඤ්චෙව ආයතිඤ්ච සුඛවිපාක’න්ති. තං අවිද්වා අවිජ්ජාගතො යථාභූතං අප්පජානන්තො තං න සෙවති, තං පරිවජ්ජෙති. තස්ස තං අසෙවතො, තං පරිවජ්ජයතො, අනිට්ඨා අකන්තා අමනාපා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා ධම්මා පරිහායන්ති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හෙතං, භික්ඛවෙ, හොති යථා තං අවිද්දසුනො.

477. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යමිදං ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නදුක්ඛඤ්චෙව ආයතිඤ්ච දුක්ඛවිපාකං තං විද්වා විජ්ජාගතො යථාභූතං පජානාති – ‘ඉදං ඛො ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නදුක්ඛඤ්චෙව ආයතිඤ්ච දුක්ඛවිපාක’න්ති. තං විද්වා විජ්ජාගතො යථාභූතං පජානන්තො තං න සෙවති, තං පරිවජ්ජෙති. තස්ස තං අසෙවතො, තං පරිවජ්ජයතො, අනිට්ඨා අකන්තා අමනාපා ධම්මා පරිහායන්ති, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හෙතං, භික්ඛවෙ, හොති යථා තං විද්දසුනො.

‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යමිදං ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නසුඛං ආයතිං දුක්ඛවිපාකං තං විද්වා විජ්ජාගතො යථාභූතං පජානාති – ‘ඉදං ඛො ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නසුඛං ආයතිං දුක්ඛවිපාක’න්ති. තං විද්වා විජ්ජාගතො යථාභූතං පජානන්තො තං න සෙවති, තං පරිවජ්ජෙති. තස්ස තං අසෙවතො, තං පරිවජ්ජයතො , අනිට්ඨා අකන්තා අමනාපා ධම්මා පරිහායන්ති, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හෙතං, භික්ඛවෙ, හොති යථා තං විද්දසුනො.

‘‘තත්‍ර , භික්ඛවෙ, යමිදං ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නදුක්ඛං ආයතිං සුඛවිපාකං තං විද්වා විජ්ජාගතො යථාභූතං පජානාති – ‘ඉදං ඛො ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නදුක්ඛං ආයතිං සුඛවිපාක’න්ති. තං විද්වා විජ්ජාගතො යථාභූතං පජානන්තො තං සෙවති, තං න පරිවජ්ජෙති. තස්ස තං සෙවතො, තං අපරිවජ්ජයතො, අනිට්ඨා අකන්තා අමනාපා ධම්මා පරිහායන්ති, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හෙතං, භික්ඛවෙ, හොති යථා තං විද්දසුනො.

‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යමිදං ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නසුඛඤ්චෙව ආයතිඤ්ච සුඛවිපාකං තං විද්වා විජ්ජාගතො යථාභූතං පජානාති – ‘ඉදං ඛො ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නසුඛඤ්චෙව ආයතිඤ්ච සුඛවිපාක’න්ති. තං විද්වා විජ්ජාගතො යථාභූතං පජානන්තො තං සෙවති, තං න පරිවජ්ජෙති. තස්ස තං සෙවතො, තං අපරිවජ්ජයතො, අනිට්ඨා අකන්තා අමනාපා ධම්මා පරිහායන්ති, ඉට්ඨා කන්තා මනාපා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හෙතං, භික්ඛවෙ, හොති යථා තං විද්දසුනො.

478. ‘‘කතමඤ්ච , භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නදුක්ඛඤ්චෙව ආයතිඤ්ච දුක්ඛවිපාකං? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො සහාපි දුක්ඛෙන සහාපි දොමනස්සෙන පාණාතිපාතී හොති, පාණාතිපාතපච්චයා ච දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි දුක්ඛෙන සහාපි දොමනස්සෙන අදින්නාදායී හොති, අදින්නාදානපච්චයා ච දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි දුක්ඛෙන සහාපි දොමනස්සෙන කාමෙසු මිච්ඡාචාරී හොති, කාමෙසු මිච්ඡාචාරපච්චයා ච දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි දුක්ඛෙන සහාපි දොමනස්සෙන මුසාවාදී හොති, මුසාවාදපච්චයා ච දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි දුක්ඛෙන සහාපි දොමනස්සෙන පිසුණවාචො හොති, පිසුණවාචාපච්චයා ච දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි දුක්ඛෙන සහාපි දොමනස්සෙන ඵරුසවාචො හොති, ඵරුසවාචාපච්චයා ච දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි දුක්ඛෙන සහාපි දොමනස්සෙන සම්ඵප්පලාපී හොති, සම්ඵප්පලාපපච්චයා ච දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි දුක්ඛෙන සහාපි දොමනස්සෙන අභිජ්ඣාලු හොති, අභිජ්ඣාපච්චයා ච දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි දුක්ඛෙන සහාපි දොමනස්සෙන බ්‍යාපන්නචිත්තො හොති, බ්‍යාපාදපච්චයා ච දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි දුක්ඛෙන සහාපි දොමනස්සෙන මිච්ඡාදිට්ඨී හොති, මිච්ඡාදිට්ඨිපච්චයා ච දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නදුක්ඛඤ්චෙව ආයතිඤ්ච දුක්ඛවිපාකං.

479. ‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නසුඛං ආයතිං දුක්ඛවිපාකං? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො සහාපි සුඛෙන සහාපි සොමනස්සෙන පාණාතිපාතී හොති, පාණාතිපාතපච්චයා ච සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි සුඛෙන සහාපි සොමනස්සෙන අදින්නාදායී හොති, අදින්නාදානපච්චයා ච සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි සුඛෙන සහාපි සොමනස්සෙන කාමෙසුමිච්ඡාචාරී හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරපච්චයා ච සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි සුඛෙන සහාපි සොමනස්සෙන මුසාවාදී හොති, මුසාවාදපච්චයා ච සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි සුඛෙන සහාපි සොමනස්සෙන පිසුණවාචො හොති, පිසුණවාචාපච්චයා ච සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි සුඛෙන සහාපි සොමනස්සෙන ඵරුසවාචො හොති, ඵරුසවාචාපච්චයා ච සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි සුඛෙන සහාපි සොමනස්සෙන සම්ඵප්පලාපී හොති, සම්ඵප්පලාපපච්චයා ච සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි සුඛෙන සහාපි සොමනස්සෙන අභිජ්ඣාලු හොති, අභිජ්ඣාපච්චයා ච සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි සුඛෙන සහාපි සොමනස්සෙන බ්‍යාපන්නචිත්තො හොති, බ්‍යාපාදපච්චයා ච සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි සුඛෙන සහාපි සොමනස්සෙන මිච්ඡාදිට්ඨී හොති, මිච්ඡාදිට්ඨිපච්චයා ච සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නසුඛං ආයතිං දුක්ඛවිපාකං.

480. ‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නදුක්ඛං ආයතිං සුඛවිපාකං? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො සහාපි දුක්ඛෙන සහාපි දොමනස්සෙන පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, පාණාතිපාතා වෙරමණීපච්චයා ච දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති ; සහාපි දුක්ඛෙන සහාපි දොමනස්සෙන අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති, අදින්නාදානා වෙරමණීපච්චයා ච දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි දුක්ඛෙන සහාපි දොමනස්සෙන කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණීපච්චයා ච දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි දුක්ඛෙන සහාපි

දොමනස්සෙන මුසාවාදා පටිවිරතො හොති, මුසාවාදා වෙරමණීපච්චයා ච දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි දුක්ඛෙන සහාපි දොමනස්සෙන පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති , පිසුණාය වාචාය වෙරමණීපච්චයා ච දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති ; සහාපි දුක්ඛෙන සහාපි දොමනස්සෙන ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති, ඵරුසාය වාචාය වෙරමණීපච්චයා ච දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි දුක්ඛෙන සහාපි දොමනස්සෙන සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති, සම්ඵප්පලාපා වෙරමණීපච්චයා ච දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි දුක්ඛෙන සහාපි දොමනස්සෙන අනභිජ්ඣාලු හොති, අනභිජ්ඣාපච්චයා ච දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි දුක්ඛෙන සහාපි දොමනස්සෙන අබ්‍යාපන්නචිත්තො හොති, අබ්‍යාපාදපච්චයා ච දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි දුක්ඛෙන සහාපි දොමනස්සෙන සම්මාදිට්ඨි හොති, සම්මාදිට්ඨිපච්චයා ච දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නදුක්ඛං ආයතිං සුඛවිපාකං.

481. ‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නසුඛඤ්චෙව ආයතිඤ්ච සුඛවිපාකං? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො සහාපි සුඛෙන සහාපි සොමනස්සෙන පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, පාණාතිපාතා වෙරමණීපච්චයා ච සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි සුඛෙන සහාපි සොමනස්සෙන අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති, අදින්නාදානා වෙරමණීපච්චයා ච සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි සුඛෙන සහාපි සොමනස්සෙන කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණීපච්චයා ච සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි සුඛෙන සහාපි සොමනස්සෙන මුසාවාදා පටිවිරතො හොති, මුසාවාදා වෙරමණීපච්චයා ච සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි සුඛෙන සහාපි සොමනස්සෙන පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති, පිසුණාය වාචාය වෙරමණීපච්චයා ච සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි සුඛෙන සහාපි සොමනස්සෙන ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති, ඵරුසාය වාචාය වෙරමණීපච්චයා ච සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි සුඛෙන සහාපි සොමනස්සෙන සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති, සම්ඵප්පලාපා වෙරමණීපච්චයා ච සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි සුඛෙන සහාපි සොමනස්සෙන අනභිජ්ඣාලු හොති, අනභිජ්ඣාපච්චයා ච සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි සුඛෙන සහාපි සොමනස්සෙන අබ්‍යාපන්නචිත්තො හොති, අබ්‍යාපාදපච්චයා ච සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙති; සහාපි සුඛෙන සහාපි සොමනස්සෙන සම්මාදිට්ඨි හොති, සම්මාදිට්ඨිපච්චයා ච සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. ඉදං, වුච්චති, භික්ඛවෙ, ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නසුඛඤ්චෙව ආයතිඤ්ච සුඛවිපාකං. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, චත්තාරි ධම්මසමාදානානි.

482. ‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, තිත්තකාලාබු විසෙන සංසට්ඨො. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය ජීවිතුකාමො අමරිතුකාමො සුඛකාමො දුක්ඛප්පටිකූලො. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – ‘අම්භො පුරිස, අයං තිත්තකාලාබු විසෙන සංසට්ඨො, සචෙ ආකඞ්ඛසි පිව [පිප (සී. පී.)]. තස්ස තෙ පිවතො [පිපතො (සී. පී.)] චෙව නච්ඡාදෙස්සති වණ්ණෙනපි ගන්ධෙනපි රසෙනපි, පිවිත්වා [පීත්වා (සී.)] ච පන මරණං වා නිගච්ඡසි මරණමත්තං වා දුක්ඛ’න්ති. සො තං අප්පටිසඞ්ඛාය පිවෙය්‍ය, නප්පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය. තස්ස තං පිවතො චෙව නච්ඡාදෙය්‍ය වණ්ණෙනපි ගන්ධෙනපි රසෙනපි, පිවිත්වා ච පන මරණං වා නිගච්ඡෙය්‍ය මරණමත්තං වා දුක්ඛං. තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං ධම්මසමාදානං වදාමි, යමිදං ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නදුක්ඛඤ්චෙව ආයතිඤ්ච දුක්ඛවිපාකං.

483. ‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ආපානීයකංසො වණ්ණසම්පන්නො ගන්ධසම්පන්නො රසසම්පන්නො. සො ච ඛො විසෙන සංසට්ඨො. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය ජීවිතුකාමො අමරිතුකාමො සුඛකාමො දුක්ඛප්පටිකූලො. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – ‘අම්භො පුරිස, අයං ආපානීයකංසො වණ්ණසම්පන්නො ගන්ධසම්පන්නො රසසම්පන්නො. සො ච ඛො විසෙන සංසට්ඨො, සචෙ ආකඞ්ඛසි පිව. තස්ස තෙ පිවතොහි [පිවතොපි (ක.)] ඛො ඡාදෙස්සති වණ්ණෙනපි ගන්ධෙනපි රසෙනපි, පිවිත්වා ච පන මරණං වා නිගච්ඡසි මරණමත්තං වා දුක්ඛ’න්ති. සො තං අප්පටිසඞ්ඛාය පිවෙය්‍ය, නප්පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය. තස්ස තං පිවතොහි ඛො ඡාදෙය්‍ය වණ්ණෙනපි ගන්ධෙනපි රසෙනපි, පිවිත්වා ච පන මරණං වා නිගච්ඡෙය්‍ය මරණමත්තං වා දුක්ඛං. තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං ධම්මසමාදානං වදාමි, යමිදං ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නසුඛං ආයතිං දුක්ඛවිපාකං.

484. ‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පූතිමුත්තං නානාභෙසජ්ජෙහි සංසට්ඨං. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය පණ්ඩුකරොගී. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – ‘අම්භො පුරිස, ඉදං පූතිමුත්තං නානාභෙසජ්ජෙහි සංසට්ඨං, සචෙ ආකඞ්ඛසි පිව. තස්ස තෙ පිවතොහි ඛො නච්ඡාදෙස්සති වණ්ණෙනපි ගන්ධෙනපි රසෙනපි, පිවිත්වා ච පන සුඛී භවිස්සසී’ති. සො තං පටිසඞ්ඛාය පිවෙය්‍ය, නප්පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය. තස්ස තං පිවතොහි ඛො නච්ඡාදෙය්‍ය වණ්ණෙනපි ගන්ධෙනපි රසෙනපි, පිවිත්වා ච පන සුඛී අස්ස. තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං ධම්මසමාදානං වදාමි, යමිදං ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නදුක්ඛං ආයතිං සුඛවිපාකං.

485. ‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, දධි ච මධු ච සප්පි ච ඵාණිතඤ්ච එකජ්ඣං සංසට්ඨං. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය ලොහිතපක්ඛන්දිකො. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – ‘අම්භො පුරිස, ඉදං දධිං ච මධුං ච සප්පිං ච ඵාණිතඤ්ච එකජ්ඣං සංසට්ඨං, සචෙ ආකඞ්ඛසි පිව. තස්ස තෙ පිවතො චෙව ඡාදෙස්සති වණ්ණෙනපි ගන්ධෙනපි රසෙනපි, පිවිත්වා ච පන සුඛී භවිස්සසී’ති. සො තං පටිසඞ්ඛාය පිවෙය්‍ය, නප්පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය. තස්ස තං පිවතො චෙව ඡාදෙය්‍ය වණ්ණෙනපි ගන්ධෙනපි රසෙනපි, පිවිත්වා ච පන සුඛී අස්ස. තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං ධම්මසමාදානං වදාමි, යමිදං ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නසුඛඤ්චෙව ආයතිඤ්ච සුඛවිපාකං.

486. ''සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, වස්සානං පච්ඡිමෙ මාසෙ සරදසමයෙ විද්ධෙ විගතවලාහකෙ දෙවෙ ආදිච්චො නභං අබ්භුස්සක්කමානො සබ්බං ආකාසගතං තමගතං අභිවිහච්ච භාසතෙ ච තපතෙ ච විරොචතෙ ච; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යමිදං ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නසුඛඤ්චෙව ආයතිඤ්ච සුඛවිපාකං තදඤ්ඤෙ පුථුසමණබ්‍රාහ්මණපරප්පවාදෙ අභිවිහච්ච භාසතෙ ච තපතෙ ච විරොචතෙ චා''ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

මහාධම්මසමාදානසුත්තං නිට්ඨිතං ඡට්ඨං.

7. වීමංසකසුත්තං

487. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''භික්ඛවො''ති. ''භදන්තෙ''ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච – ''වීමංසකෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා පරස්ස චෙතොපරියායං අජානන්තෙන [ආජානන්තෙන (පී. ක.), අජානන්තෙන කින්ති (?)] තථාගතෙ සමන්නෙසනා කාතබ්බා 'සම්මාසම්බුද්ධො වා නො වා' ඉති විඤ්ඤාණායා''ති. ''භගවංමූලකා නො, භන්තෙ, ධම්මා, භගවංනෙත්තිකා භගවංපටිසරණා; සාධු වත, භන්තෙ, භගවන්තංයෙව පටිභාතු එතස්ස භාසිතස්ස අත්ථො; භගවතො සුත්වා භික්ඛූ ධාරෙස්සන්තී''ති. ''තෙන හි, භික්ඛවෙ, සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ, භාසිස්සාමී''ති . ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

488. ''වීමංසකෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා පරස්ස චෙතොපරියායං අජානන්තෙන ද්වීසු ධම්මෙසු තථාගතො සමන්නෙසිතබ්බො චක්ඛුසොතවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු ධම්මෙසු – 'යෙ සංකිලිට්ඨා චක්ඛුසොතවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා, සංවිජ්ජන්ති වා තෙ තථාගතස්ස නො වා'ති? තමෙනං සමන්නෙසමානො එවං ජානාති – 'යෙ සංකිලිට්ඨා චක්ඛුසොතවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා, න තෙ තථාගතස්ස සංවිජ්ජන්තී'ති.

''යතො නං සමන්නෙසමානො එවං ජානාති – 'යෙ සංකිලිට්ඨා චක්ඛුසොතවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා, න තෙ තථාගතස්ස සංවිජ්ජන්තී'ති, තතො නං උත්තරිං සමන්නෙසති – 'යෙ වීතිමිස්සා චක්ඛුසොතවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා, සංවිජ්ජන්ති වා තෙ තථාගතස්ස නො වා'ති? තමෙනං සමන්නෙසමානො එවං ජානාති – 'යෙ වීතිමිස්සා චක්ඛුසොතවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා, න තෙ තථාගතස්ස සංවිජ්ජන්තී'ති.

''යතො නං සමන්නෙසමානො එවං ජානාති – 'යෙ වීතිමිස්සා චක්ඛුසොතවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා, න තෙ තථාගතස්ස සංවිජ්ජන්තී'ති, තතො නං උත්තරිං සමන්නෙසති – 'යෙ වොදාතා චක්ඛුසොතවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා, සංවිජ්ජන්ති වා තෙ තථාගතස්ස නො වා'ති? තමෙනං සමන්නෙසමානො එවං ජානාති – 'යෙ වොදාතා චක්ඛුසොතවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා, සංවිජ්ජන්ති තෙ තථාගතස්සා'ති.

''යතො නං සමන්නෙසමානො එවං ජානාති – 'යෙ වොදාතා චක්ඛුසොතවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා, සංවිජ්ජන්ති තෙ තථාගතස්සා'ති, තතො නං උත්තරිං සමන්නෙසති – 'දීඝරත්තං සමාපන්නො අයමායස්මා ඉමං කුසලං ධම්මං, උදාහු ඉත්තරසමාපන්නො'ති? තමෙනං සමන්නෙසමානො එවං ජානාති – 'දීඝරත්තං සමාපන්නො අයමායස්මා ඉමං කුසලං ධම්මං, නායමායස්මා ඉත්තරසමාපන්නො'ති.

''යතො නං සමන්නෙසමානො එවං ජානාති – 'දීඝරත්තං සමාපන්නො අයමායස්මා ඉමං කුසලං ධම්මං, නායමායස්මා ඉත්තරසමාපන්නො'ති, තතො නං උත්තරිං සමන්නෙසති – 'ඤත්තජ්ඣාපන්නො අයමායස්මා භික්ඛු යසප්පත්තො, සංවිජ්ජන්තස්ස ඉධෙකච්චෙ ආදීනවා'ති? න තාව, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො ඉධෙකච්චෙ ආදීනවා සංවිජ්ජන්ති යාව න ඤත්තජ්ඣාපන්නො හොති යසප්පත්තො. යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඤත්තජ්ඣාපන්නො හොති යසප්පත්තො , අථස්ස ඉධෙකච්චෙ ආදීනවා සංවිජ්ජන්ති. තමෙනං සමන්නෙසමානො එවං ජානාති – 'ඤත්තජ්ඣාපන්නො අයමායස්මා භික්ඛු යසප්පත්තො, නාස්ස ඉධෙකච්චෙ ආදීනවා සංවිජ්ජන්තී'ති.

''යතො නං සමන්නෙසමානො එවං ජානාති – 'ඤත්තජ්ඣාපන්නො අයමායස්මා භික්ඛු යසප්පත්තො, නාස්ස ඉධෙකච්චෙ ආදීනවා සංවිජ්ජන්තී'ති, තතො නං උත්තරිං සමන්නෙසති – 'අභයූපරතො අයමායස්මා, නායමායස්මා භයූපරතො; වීතරාගත්තා කාමෙ න සෙවති ඛයා රාගස්සා'ති? තමෙනං සමන්නෙසමානො එවං ජානාති – 'අභයූපරතො අයමායස්මා, නායමායස්මා භයූපරතො; වීතරාගත්තා කාමෙ න සෙවති ඛයා රාගස්සා'ති. තඤ්චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුං පරෙ එවං පුච්ඡෙය්‍යුං – 'කෙ පනායස්මතො ආකාරා, කෙ අන්වයා, යෙනායස්මා එවං වදෙසි – අභයූපරතො අයමායස්මා, නායමායස්මා භයූපරතො; වීතරාගත්තා කාමෙ න සෙවති ඛයා රාගස්සා'ති. සම්මා බ්‍යාකරමානො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං බ්‍යාකරෙය්‍ය – 'තථා හි පන අයමායස්මා සඞ්ඝෙ වා විහරන්තො එකො වා විහරන්තො, යෙ ච තත්ථ සුගතා යෙ ච තත්ථ දුග්ගතා, යෙ ච තත්ථ ගණමනුසාසන්ති, යෙ ච ඉධෙකච්චෙ ආමිසෙසු සංදිස්සන්ති, යෙ ච ඉධෙකච්චෙ ආමිසෙන අනුපලිත්තා, නායමායස්මා තං තෙන අවජානාති . සම්මුඛා ඛො පන මෙතං භගවතො සුතං සම්මුඛා පටිග්ගහිතං – අභයූපරතොහමස්මි, නාහමස්මි භයූපරතො, වීතරාගත්තා කාමෙ න සෙවාමි ඛයා රාගස්සා'ති.

489. ‘‘තත්‍ර , භික්ඛවෙ, තථාගතොව උත්තරිං පටිපුච්ඡිතබ්බො – ‘යෙ සංකිලිට්ඨා චක්ඛුසොතවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා, සංවිජ්ජන්ති වා තෙ තථාගතස්ස නො වා’ති? බ්‍යාකරමානො, භික්ඛවෙ, තථාගතො එවං බ්‍යාකරෙය්‍ය – ‘යෙ සංකිලිට්ඨා චක්ඛුසොතවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා, න තෙ තථාගතස්ස සංවිජ්ජන්තී’’’ති.

‘‘යෙ වීතිමිස්සා චක්ඛුසොතවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා, සංවිජ්ජන්ති වා තෙ තථාගතස්ස නො වාති? බ්‍යාකරමානො, භික්ඛවෙ, තථාගතො එවං බ්‍යාකරෙය්‍ය – ‘යෙ වීතිමිස්සා චක්ඛුසොතවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා, න තෙ තථාගතස්ස සංවිජ්ජන්තී’ති.

‘‘යෙ වොදාතා චක්ඛුසොතවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා, සංවිජ්ජන්ති වා තෙ තථාගතස්ස නො වාති? බ්‍යාකරමානො, භික්ඛවෙ, තථාගතො එවං බ්‍යාකරෙය්‍ය – ‘යෙ වොදාතා චක්ඛුසොතවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා, සංවිජ්ජන්ති තෙ තථාගතස්ස; එතංපථොහමස්මි, එතංගොචරො [එතපථොහමස්මි එතගොචරො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)], නො ච තෙන තම්මයො’ති.

‘‘එවංවාදිං ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ථාරං අරහති සාවකො උපසඞ්කමිතුං ධම්මස්සවනාය. තස්ස සත්ථා ධම්මං දෙසෙති උත්තරුත්තරිං පණීතපණීතං කණ්හසුක්කසප්පටිභාගං. යථා යථා ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො සත්ථා ධම්මං දෙසෙති උත්තරුත්තරිං පණීතපණීතං කණ්හසුක්කසප්පටිභාගං තථා තථා සො තස්මිං ධම්මෙ අභිඤ්ඤාය ඉධෙකච්චං ධම්මං ධම්මෙසු නිට්ඨං ගච්ඡති, සත්ථරි පසීදති – ‘සම්මාසම්බුද්ධො භගවා, ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො, සුප්පටිපන්නො සඞ්ඝො’ති. තඤ්චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුං පරෙ එවං පුච්ඡෙය්‍යුං – ‘කෙ පනායස්මතො ආකාරා, කෙ අන්වයා, යෙනායස්මා එවං වදෙසි – සම්මාසම්බුද්ධො භගවා , ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො, සුප්පටිපන්නො සඞ්ඝො’ති? සම්මා බ්‍යාකරමානො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං බ්‍යාකරෙය්‍ය – ‘ඉධාහං, ආවුසො, යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිං ධම්මස්සවනාය. තස්ස මෙ භගවා ධම්මං දෙසෙති උත්තරුත්තරිං පණීතපණීතං කණ්හසුක්කසප්පටිභාගං. යථා යථා මෙ, ආවුසො , භගවා ධම්මං දෙසෙති උත්තරුත්තරිං පණීතපණීතං කණ්හසුක්කසප්පටිභාගං තථා තථාහං තස්මිං ධම්මෙ අභිඤ්ඤාය ඉධෙකච්චං ධම්මං ධම්මෙසු නිට්ඨමගමං, සත්ථරි පසීදිං – සම්මාසම්බුද්ධො භගවා, ස්වාක්ඛාතො භගවතා, ධම්මො, සුප්පටිපන්නො සඞ්ඝො’ති.

490. ‘‘යස්ස කස්සචි, භික්ඛවෙ, ඉමෙහි ආකාරෙහි ඉමෙහි පදෙහි ඉමෙහි බ්‍යඤ්ජනෙහි තථාගතෙ සද්ධා නිවිට්ඨා හොති මූලජාතා පතිට්ඨිතා, අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ආකාරවතී සද්ධා දස්සනමූලිකා, දළ්හා; අසංහාරියා සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මුනා වා කෙනචි වා ලොකස්මිං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, තථාගතෙ ධම්මසමන්නෙසනා හොති. එවඤ්ච පන තථාගතො ධම්මතාසුසමන්නිට්ඨො හොතී’’ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

වීමංසකසුත්තං නිට්ඨිතං සත්තමං.

8. කොසම්බියසුත්තං

491. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කොසම්බියං විහරති ඝොසිතාරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන කොසම්බියං භික්ඛූ භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසත්තීහි විතුදන්තා විහරන්ති. තෙ න චෙව අඤ්ඤමඤ්ඤං සඤ්ඤාපෙන්ති න ච සඤ්ඤත්තිං උපෙන්ති, න ච අඤ්ඤමඤ්ඤං නිජ්ඣාපෙන්ති, න ච නිජ්ඣත්තිං උපෙන්ති. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ඉධ, භන්තෙ, කොසම්බියං භික්ඛූ භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසත්තීහි විතුදන්තා විහරන්ති, තෙ න චෙව අඤ්ඤමඤ්ඤං සඤ්ඤාපෙන්ති, න ච සඤ්ඤත්තිං උපෙන්ති, න ච අඤ්ඤමඤ්ඤං නිජ්ඣාපෙන්ති, න ච නිජ්ඣත්තිං උපෙන්තී’’ති.

අථ ඛො භගවා අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආමන්තෙසි – ‘‘එහි ත්වං, භික්ඛු, මම වචනෙන තෙ භික්ඛූ ආමන්තෙහි – ‘සත්ථා වො ආයස්මන්තෙ ආමන්තෙතී’’’ති. ‘‘එවං , භන්තෙ’’ති ඛො සො භික්ඛු භගවතො පටිස්සුත්වා යෙන තෙ භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තෙ භික්ඛූ එතදවොච – ‘‘සත්ථා ආයස්මන්තෙ ආමන්තෙතී’’ති. ‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ තස්ස භික්ඛුනො පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නෙ ඛො තෙ භික්ඛූ භගවා එතදවොච – ‘‘සච්චං කිර තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසත්තීහි විතුදන්තා විහරථ, තෙ න චෙව අඤ්ඤමඤ්ඤං සඤ්ඤාපෙථ, න ච සඤ්ඤත්තිං උපෙථ, න ච අඤ්ඤමඤ්ඤං නිජ්ඣාපෙථ, න ච නිජ්ඣත්තිං උපෙථා’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’. ‘‘තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, යස්මිං තුම්හෙ සමයෙ භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසත්තීහි විතුදන්තා විහරථ, අපි නු තුම්හාකං තස්මිං සමයෙ මෙත්තං කායකම්මං පච්චුපට්ඨිතං හොති සබ්‍රහ්මචාරීසු ආවි චෙව රහො ච, මෙත්තං වචීකම්මං…පෙ…. මෙත්තං මනොකම්මං පච්චුපට්ඨිතං හොති සබ්‍රහ්මචාරීසු ආවි චෙව රහො චා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘ඉති කිර, භික්ඛවෙ, යස්මිං තුම්හෙ සමයෙ භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසත්තීහි විතුදන්තා විහරථ, නෙව තුම්හාකං තස්මිං සමයෙ මෙත්තං කායකම්මං පච්චුපට්ඨිතං හොති සබ්‍රහ්මචාරීසු ආවි චෙව රහො ච, න මෙත්තං වචීකම්මං…පෙ…. න මෙත්තං

මනොකම්මං පච්චුපට්ඨිතං හොති සබ්‍රහ්මචාරීසු ආවි චෙව රහො ච. අථ කිඤ්චරහි තුම්හෙ, මොඝපුරිසා, කිං ජානන්තා කිං පස්සන්තා භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසත්තීහි විතුදන්තා විහරථ, තෙ න චෙව අඤ්ඤමඤ්ඤං සඤ්ඤාපෙථ, න ච සඤ්ඤත්තිං උපෙථ, න ච අඤ්ඤමඤ්ඤං නිජ්ඣාපෙථ, න ච නිජ්ඣත්තිං උපෙථ ? තඤ්හි තුම්හාකං, මොඝපුරිසා, භවිස්සති දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛායා’’ති.

492. අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ඡයිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සාරණීයා පියකරණා ගරුකරණා සඞ්ගහාය අවිවාදාය සාමග්ගියා එකීභාවාය සංවත්තන්ති. කතමෙ ඡ? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො මෙත්තං කායකම්මං පච්චුපට්ඨිතං හොති සබ්‍රහ්මචාරීසු ආවි චෙව රහො ච. අයම්පි ධම්මො සාරණීයො පියකරණො ගරුකරණො සඞ්ගහාය අවිවාදාය සාමග්ගියා එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො මෙත්තං වචීකම්මං පච්චුපට්ඨිතං හොති සබ්‍රහ්මචාරීසු ආවි චෙව රහො ච. අයම්පි ධම්මො සාරණීයො පියකරණො ගරුකරණො සඞ්ගහාය අවිවාදාය සාමග්ගියා එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො මෙත්තං මනොකම්මං පච්චුපට්ඨිතං හොති සබ්‍රහ්මචාරීසු ආවි චෙව රහො ච. අයම්පි ධම්මො සාරණීයො පියකරණො ගරුකරණො සඞ්ගහාය අවිවාදාය සාමග්ගියා එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යෙ තෙ ලාභා ධම්මිකා ධම්මලද්ධා අන්තමසො පත්තපරියාපන්නමත්තම්පි, තථාරූපෙහි ලාභෙහි අප්පටිවිභත්තභොගී හොති සීලවන්තෙහි සබ්‍රහ්මචාරීහි සාධාරණභොගී. අයම්පි ධම්මො සාරණීයො පියකරණො ගරුකරණො සඞ්ගහාය අවිවාදාය සාමග්ගියා එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යානි තානි සීලානි අඛණ්ඩානි අච්ඡිද්දානි අසබලානි අකම්මාසානි භුජිස්සානි විඤ්ඤුප්පසත්ථානි අපරාමට්ඨානි සමාධිසංවත්තනිකානි තථාරූපෙසු සීලෙසු සීලසාමඤ්ඤගතො විහරති සබ්‍රහ්මචාරීහි ආවි චෙව රහො ච. අයම්පි ධම්මො සාරණීයො පියකරණො ගරුකරණො සඞ්ගහාය අවිවාදාය සාමග්ගියා එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යායං දිට්ඨි අරියා නියානිකා නියාති තක්කරස්ස සම්මා දුක්ඛක්ඛයාය තථාරූපාය දිට්ඨියා දිට්ඨිසාමඤ්ඤගතො විහරති සබ්‍රහ්මචාරීහි ආවි චෙව රහො ච. අයම්පි ධම්මො සාරණීයො පියකරණො ගරුකරණො සඞ්ගහාය අවිවාදාය සාමග්ගියා එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, ඡ සාරණීයා ධම්මා පියකරණා ගරුකරණා සඞ්ගහාය අවිවාදාය සාමග්ගියා එකීභාවාය සංවත්තන්ති. ඉමෙසං ඛො, භික්ඛවෙ, ඡන්නං සාරණීයානං ධම්මානං එතං අග්ගං එතං සඞ්ගාහිකං [සඞ්ගාහකං (?)] එතං සඞ්ඝාටනිකං – යදිදං යායං දිට්ඨි අරියා නියානිකා නියාති තක්කරස්ස සම්මා දුක්ඛක්ඛයාය. සෙයාථාපි, භික්ඛවෙ, කූටාගාරස්ස එතං අග්ගං එතං සඞ්ගාහිකං එතං සඞ්ඝාටනිකං යදිදං කූටං; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ , ඉමෙසං ඡන්නං සාරණීයානං ධම්මානං එතං අග්ගං එතං සඞ්ගාහිකං එතං සඞ්ඝාටනිකං යදිදං යායං දිට්ඨි අරියා නියානිකා නියාති තක්කරස්ස සම්මා දුක්ඛක්ඛයාය.

493. ‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, යායං දිට්ඨි අරියා නියානිකා නියාති තක්කරස්ස සම්මා දුක්ඛක්ඛයාය? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අරඤ්ඤගතො වා රුක්ඛමූලගතො වා සුඤ්ඤාගාරගතො වා ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘අත්ථි නු ඛො මෙ තං පරියුට්ඨානං අජ්ඣත්තං අප්පහීනං, යෙනාහං පරියුට්ඨානෙන පරියුට්ඨිතචිත්තො යථාභූතං නප්පජානෙය්‍යං න පස්සෙය්‍ය’න්ති? සචෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාමරාගපරියුට්ඨිතො හොති, පරියුට්ඨිතචිත්තොව හොති. සචෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු බ්‍යාපාදපරියුට්ඨිතො හොති, පරියුට්ඨිතචිත්තොව හොති. සචෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ථිනමිද්ධපරියුට්ඨිතො හොති, පරියුට්ඨිතචිත්තොව හොති. සචෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු උද්ධච්චකුක්කුච්චපරියුට්ඨිතො හොති, පරියුට්ඨිතචිත්තොව හොති. සචෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨිතො හොති, පරියුට්ඨිතචිත්තොව හොති. සචෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඉධලොකචින්තාය පසුතො හොති, පරියුට්ඨිතචිත්තොව හොති. සචෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පරලොකචින්තාය පසුතො හොති, පරියුට්ඨිතචිත්තොව හොති. සචෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු භණ්ඩනජාතො කලහජාතො විවාදාපන්නො අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසත්තීහි විතුදන්තො විහරති, පරියුට්ඨිතචිත්තොව හොති . සො එවං පජානාති – ‘නත්ථි ඛො මෙ තං පරියුට්ඨානං අජ්ඣත්තං අප්පහීනං, යෙනාහං පරියුට්ඨානෙන පරියුට්ඨිතචිත්තො යථාභූතං නප්පජානෙය්‍යං න පස්සෙය්‍යං. සුප්පණිහිතං මෙ මානසං සච්චානං බොධාය’ති. ඉදමස්ස පඨමං ඤාණං අධිගතං හොති අරියං ලොකුත්තරං අසාධාරණං පුථුජ්ජනෙහි.

494. ‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘ඉමං නු ඛො අහං දිට්ඨිං ආසෙවන්තො භාවෙන්තො බහුලීකරොන්තො ලභාමි පච්චත්තං සමථං, ලභාමි පච්චත්තං නිබ්බුති’න්ති? සො එවං පජානාති – ‘ඉමං ඛො අහං දිට්ඨිං ආසෙවන්තො භාවෙන්තො බහුලීකරොන්තො ලභාමි පච්චත්තං සමථං, ලභාමි පච්චත්තං නිබ්බුති’න්ති. ඉදමස්ස දුතියං ඤාණං අධිගතං හොති අරියං ලොකුත්තරං අසාධාරණං පුථුජ්ජනෙහි.

495. ‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘යථා රූපායාහං දිට්ඨියා සමන්නාගතො, අත්ථි නු ඛො ඉතො බහිද්ධා අඤ්ඤො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා තථාරූපාය දිට්ඨියා සමන්නාගතො’ති? සො එවං

පජානාති – ‘යථාරූපායාහං දිට්ඨියා සමන්නාගතො, නත්ථි ඉතො බහිද්ධා අඤ්ඤො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා තථාරූපාය දිට්ඨියා සමන්නාගතො’ති. ඉදමස්ස තතියං ඤාණං අධිගතං හොති අරියං ලොකුත්තරං අසාධාරණං පුථුජ්ජනෙහි.

496. ‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘යථාරූපාය ධම්මතාය දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සමන්නාගතො, අහම්පි තථාරූපාය ධම්මතාය සමන්නාගතො’ති. කථංරූපාය ච, භික්ඛවෙ, ධම්මතාය දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සමන්නාගතො? ධම්මතා එසා, භික්ඛවෙ, දිට්ඨිසම්පන්නස්ස පුග්ගලස්ස – ‘කිඤ්චාපි තථාරූපිං ආපත්තිං ආපජ්ජති, යථාරූපාය ආපත්තියා වුට්ඨානං පඤ්ඤායති, අථ ඛො නං ඛිප්පමෙව සත්ථරි වා විඤ්ඤූසු වා සබ්‍රහ්මචාරීසු දෙසෙති විවරති උත්තානීකරොති; දෙසෙත්වා විවරිත්වා උත්තානීකත්වා ආයතිං සංවරං ආපජ්ජති’. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, දහරො කුමාරො මන්දො උත්තානසෙය්‍යකො හත්ථෙන වා පාදෙන වා අඞ්ගාරං අක්කමිත්වා ඛිප්පමෙව පටිසංහරති; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, ධම්මතා එසා දිට්ඨිසම්පන්නස්ස පුග්ගලස්ස – ‘කිඤ්චාපි තථාරූපිං ආපත්තිං ආපජ්ජති යථාරූපාය ආපත්තියා වුට්ඨානං පඤ්ඤායති, අථ ඛො නං ඛිප්පමෙව සත්ථරි වා විඤ්ඤූසු වා සබ්‍රහ්මචාරීසු දෙසෙති විවරති උත්තානීකරොති; දෙසෙත්වා විවරිත්වා උත්තානීකත්වා ආයතිං සංවරං ආපජ්ජති’. සො එවං පජානාති – ‘යථාරූපාය ධම්මතාය දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සමන්නාගතො, අහම්පි තථාරූපාය ධම්මතාය සමන්නාගතො’ති. ඉදමස්ස චතුත්ථං ඤාණං අධිගතං හොති අරියං ලොකුත්තරං අසාධාරණං පුථුජ්ජනෙහි.

497. ‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘යථාරූපාය ධම්මතාය දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සමන්නාගතො, අහම්පි තථාරූපාය ධම්මතාය සමන්නාගතො’ති. කථංරූපාය ච, භික්ඛවෙ, ධම්මතාය දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සමන්නාගතො? ධම්මතා එසා, භික්ඛවෙ, දිට්ඨිසම්පන්නස්ස පුග්ගලස්ස – ‘කිඤ්චාපි යානි තානි සබ්‍රහ්මචාරීනං උච්චාවචානි කිංකරණීයානි තත්ථ උස්සුක්කං ආපන්නො හොති, අථ ඛ්වාස්ස තිබ්බාපෙක්ඛා හොති අධිසීලසික්ඛාය අධිචිත්තසික්ඛාය අධිපඤ්ඤාසික්ඛාය’. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ගාවී තරුණවච්ඡා ථම්බඤ්ච ආලුම්පති වච්ඡකඤ්ච අපචිනාති; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ , ධම්මතා එසා දිට්ඨිසම්පන්නස්ස පුග්ගලස්ස – ‘කිඤ්චාපි යානි තානි සබ්‍රහ්මචාරීනං උච්චාවචානි කිංකරණීයානි තත්ථ උස්සුක්කං ආපන්නො හොති, අථ ඛ්වාස්ස තිබ්බාපෙක්ඛා හොති අධිසීලසික්ඛාය අධිචිත්තසික්ඛාය අධිපඤ්ඤාසික්ඛාය’. සො එවං පජානාති – ‘යථාරූපාය ධම්මතාය දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සමන්නාගතො, අහම්පි තථාරූපාය ධම්මතාය සමන්නාගතො’ති. ඉදමස්ස පඤ්චමං ඤාණං අධිගතං හොති අරියං ලොකුත්තරං අසාධාරණං පුථුජ්ජනෙහි.

498. ‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘යථාරූපාය බලතාය දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සමන්නාගතො, අහම්පි තථාරූපාය බලතාය සමන්නාගතො’ති. කථංරූපාය ච, භික්ඛවෙ, බලතාය දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සමන්නාගතො? බලතා එසා, භික්ඛවෙ, දිට්ඨිසම්පන්නස්ස පුග්ගලස්ස යං තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ දෙසියමානෙ අට්ඨිංකත්වා මනසිකත්වා සබ්බචෙතසා [සබ්බචෙතසො (සී. ස්‍යා. කං. පී.), සබ්බං චෙතසා (ක.)] සමන්නාහරිත්වා ඔහිතසොතො ධම්මං සුණාති. සො එවං පජානාති – ‘යථාරූපාය බලතාය දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සමන්නාගතො, අහම්පි තථාරූපාය බලතාය සමන්නාගතො’ති. ඉදමස්ස ඡට්ඨං ඤාණං අධිගතං හොති අරියං ලොකුත්තරං අසාධාරණං පුථුජ්ජනෙහි.

499. ‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘යථාරූපාය බලතාය දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සමන්නාගතො, අහම්පි තථාරූපාය බලතාය සමන්නාගතො’ති. කථංරූපාය ච, භික්ඛවෙ, බලතාය දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සමන්නාගතො? බලතා එසා, භික්ඛවෙ, දිට්ඨිසම්පන්නස්ස පුග්ගලස්ස යං තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ දෙසියමානෙ ලභති අත්ථවෙදං, ලභති ධම්මවෙදං, ලභති ධම්මූපසංහිතං පාමොජ්ජං. සො එවං පජානාති – ‘යථාරූපාය බලතාය දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සමන්නාගතො, අහම්පි තථාරූපාය බලතාය සමන්නාගතො’ති. ඉදමස්ස සත්තමං ඤාණං අධිගතං හොති අරියං ලොකුත්තරං අසාධාරණං පුථුජ්ජනෙහි.

500. ‘‘එවං සත්තඞ්ගසමන්නාගතස්ස ඛො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකස්ස ධම්මතා සුසමන්නිට්ඨා හොති සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය. එවං සත්තඞ්ගසමන්නාගතො ඛො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො සොතාපත්තිඵලසමන්නාගතො හොතී’’ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

කොසම්බියසුත්තං නිට්ඨිතං අට්ඨමං.

9. බ්‍රහ්මනිමන්තනිකසුත්තං

501. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘එකමිදාහං, භික්ඛවෙ, සමයං උක්කට්ඨායං විහරාමි සුභගවනෙ සාලරාජමූලෙ. තෙන ඛො පන, භික්ඛවෙ, සමයෙන බකස්ස බ්‍රහ්මුනො එවරූපං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං හොති – ‘ඉදං නිච්චං, ඉදං ධුවං, ඉදං සස්සතං, ඉදං

කෙවලං, ඉදං අචවනධම්මං, ඉදඤ්හි න ජායති න ජීයති න මීයති න චවති න උපපජ්ජති, ඉතො ච පනඤ්ඤං උත්තරි නිස්සරණං නත්ථී’ති. අථ ඛ්වාහං, භික්ඛවෙ, බකස්ස බ්‍රහ්මුනො චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය, එවමෙව – උක්කට්ඨායං සුභගවනෙ සාලරාජමූලෙ අන්තරහිතො තස්මිං බ්‍රහ්මලොකෙ පාතුරහොසිං. අද්දසා ඛො මං, භික්ඛවෙ, බකො බ්‍රහ්මා දූරතොව ආගච්ඡන්තං; දිස්වාන මං එතදවොච – ‘එහි ඛො, මාරිස, ස්වාගතං, මාරිස! චිරස්සං ඛො, මාරිස, ඉමං පරියායමකාසි යදිදං ඉධාගමනාය. ඉදඤ්හි, මාරිස, නිච්චං, ඉදං ධුවං, ඉදං සස්සතං, ඉදං කෙවලං, ඉදං අචවනධම්මං, ඉදඤ්හි න ජායති න ජීයති න මීයති න චවති න උපපජ්ජති. ඉතො ච පනඤ්ඤං උත්තරි නිස්සරණං නත්ථී’’’ති.

එවං වුත්තෙ, අහං, භික්ඛවෙ, බකං බ්‍රහ්මානං එතදවොචං – ‘‘අවිජ්ජාගතො වත, භො, බකො බ්‍රහ්මා; අවිජ්ජාගතො වත, භො, බකො බ්‍රහ්මා; යත්‍ර හි නාම අනිච්චංයෙව සමානං නිච්චන්ති වක්ඛති, අද්ධුවංයෙව සමානං ධුවන්ති වක්ඛති, අසස්සතංයෙව සමානං සස්සතන්ති වක්ඛති, අකෙවලංයෙව සමානං කෙවලන්ති වක්ඛති, චවනධම්මංයෙව සමානං අචවනධම්මන්ති වක්ඛති; යත්ථ ච පන ජායති ජීයති මීයති චවති උපපජ්ජති තඤ්ච වක්ඛති – ‘ඉදඤ්හි න ජායති න ජීයති න මීයති න චවති න උපපජ්ජතී’ති; සන්තඤ්ච පනඤ්ඤං උත්තරි නිස්සරණං ‘නත්ථඤ්ඤං උත්තරි නිස්සරණ’න්ති වක්ඛතී’’ති.

502. ‘‘අථ ඛො, භික්ඛවෙ, මාරො පාපිමා අඤ්ඤතරං බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජං අන්වාවිසිත්වා මං එතදවොච – ‘භික්ඛු, භික්ඛු, මෙතමාසදො මෙතමාසදො, එසො හි, භික්ඛු, බ්‍රහ්මා මහාබ්‍රහ්මා අභිභූ අනභිභූතො අඤ්ඤදත්ථුදසො වසවත්තී ඉස්සරො කත්තා නිම්මාතා සෙට්ඨො සජිතා [සජ්ජිතා (ස්‍යා. කං. ක.), සඤ්ජිතා (සී. පී.)] වසී පිතා භූතභබ්‍යානං. අහෙසුං ඛො යෙ, භික්ඛු, තයා පුබ්බෙ සමණබ්‍රාහ්මණා ලොකස්මිං පථවීගරහකා පථවීජිගුච්ඡකා, ආපගරහකා ආපජිගුච්ඡකා, තෙජගරහකා තෙජජිගුච්ඡකා, වායගරහකා වායජිගුච්ඡකා, භූතගරහකා භූතජිගුච්ඡකා, දෙවගරහකා දෙවජිගුච්ඡකා, පජාපතිගරහකා පජාපතිජිගුච්ඡකා, බ්‍රහ්මගරහකා බ්‍රහ්මජිගුච්ඡකා – තෙ කායස්ස භෙදා පාණුපච්ඡෙදා හීනෙ කායෙ පතිට්ඨිතා අහෙසුං. යෙ පන, භික්ඛු, තයා පුබ්බෙ සමණබ්‍රාහ්මණා ලොකස්මිං පථවීපසංසකා පථවාභිනන්දිනො, ආපපසංසකා ආපාභිනන්දිනො, තෙජපසංසකා තෙජාභිනන්දිනො, වායපසංසකා වායාභිනන්දිනො, භූතපසංසකා භූතාභිනන්දිනො, දෙවපසංසකා දෙවාභිනන්දිනො, පජාපතිපසංසකා පජාපතාභිනන්දිනො, බ්‍රහ්මපසංසකා බ්‍රහ්මාභිනන්දිනො – තෙ කායස්ස භෙදා පාණුපච්ඡෙදා පණීතෙ කායෙ පතිට්ඨිතා. තං තාහං, භික්ඛු, එවං වදාමි – ‘ඉඞ්ඝ ත්වං, මාරිස, යදෙව තෙ බ්‍රහ්මා ආහ තදෙව ත්වං කරොහි, මා ත්වං බ්‍රහ්මුනො වචනං උපාතිවත්තිත්ථො’. සචෙ ඛො ත්වං, භික්ඛු, බ්‍රහ්මුනො වචනං උපාතිවත්තිස්සසි, සෙය්‍යථාපි නාම පුරිසො සිරිං ආගච්ඡන්තිං දණ්ඩෙන පටිප්පණාමෙය්‍ය, සෙය්‍යථාපි වා පන, භික්ඛු, පුරිසො නරකප්පපාතෙ පපතන්තො හත්ථෙහි ච පාදෙහි ච පථවිං විරාධෙය්‍ය, එවං සම්පදමිදං, භික්ඛු, තුය්හං භවිස්සති. ‘ඉඞ්ඝ ත්වං, මාරිස, යදෙව තෙ බ්‍රහ්මා ආහ තදෙව ත්වං කරොහි, මා ත්වං බ්‍රහ්මුනො වචනං උපාතිවත්තිත්ථො. නනු ත්වං, භික්ඛු, පස්සසි බ්‍රහ්මපරිසං සන්නිපතිත’න්ති? ඉති ඛො මං, භික්ඛවෙ, මාරො පාපිමා බ්‍රහ්මපරිසං උපනෙසි.

‘‘එවං වුත්තෙ, අහං, භික්ඛවෙ, මාරං පාපිමන්තං එතදවොචං – ‘ජානාමි ඛො තාහං, පාපිම; මා ත්වං මඤ්ඤිත්ථො – න මං ජානාතී’ති. මාරො ත්වමසි, පාපිම. යො චෙව, පාපිම, බ්‍රහ්මා, යා ච බ්‍රහ්මපරිසා, යෙ ච බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජා, සබ්බෙව තව හත්ථගතා සබ්බෙව තව වසංගතා. තුය්හඤ්හි, පාපිම, එවං හොති – ‘එසොපි මෙ අස්ස හත්ථගතො, එසොපි මෙ අස්ස වසංගතො’ති. අහං ඛො පන, පාපිම, නෙව තව හත්ථගතො නෙව තව වසංගතො’’ති.

503. ‘‘එවං වුත්තෙ, භික්ඛවෙ, බකො බ්‍රහ්මා මං එතදවොච – ‘අහඤ්හි, මාරිස, නිච්චංයෙව සමානං නිච්චන්ති වදාමි, ධුවංයෙව සමානං ධුවන්ති වදාමි, සස්සතංයෙව සමානං සස්සතන්ති වදාමි, කෙවලංයෙව සමානං කෙවලන්ති වදාමි, අචවනධම්මංයෙව සමානං අචවනධම්ම’න්ති වදාමි, යත්ථ ච පන න ජායති න ජීයති න මීයති න චවති න උපපජ්ජති තදෙවාහං වදාමි – ‘ඉදඤ්හි න ජායති න ජීයති න මීයති න චවති න උපපජ්ජතී’ති. අසන්තඤ්ච පනඤ්ඤං උත්තරි නිස්සරණං ‘නත්ථඤ්ඤං උත්තරි නිස්සරණ’න්ති වදාමි. අහෙසුං ඛො, භික්ඛු, තයා පුබ්බෙ සමණබ්‍රාහ්මණා ලොකස්මිං යාවතකං තුය්හං කසිණං ආයු තාවතකං තෙසං තපොකම්මමෙව අහොසි. තෙ ඛො එවං ජානෙය්‍යුං – ‘සන්තඤ්ච පනඤ්ඤං උත්තරි නිස්සරණං අත්ථඤ්ඤං උත්තරි නිස්සරණන්ති, අසන්තං වා අඤ්ඤං උත්තරි නිස්සරණං නත්ථඤ්ඤං උත්තරි නිස්සරණ’න්ති. තං තාහං, භික්ඛු, එවං වදාමි – ‘න චෙවඤ්ඤං උත්තරි නිස්සරණං දක්ඛිස්සසි, යාවදෙව ච පන කිලමථස්ස විඝාතස්ස භාගී භවිස්සසි. සචෙ ඛො ත්වං, භික්ඛු, පථවිං අජ්ඣොසිස්සසි, ඔපසායිකො මෙ භවිස්සසි වත්ථුසායිකො, යථාකාමකරණීයො බාහිතෙය්‍යො. සචෙ ආපං… තෙජං… වායං… භූතෙ… දෙවෙ… පජාපතිං… බ්‍රහ්මං අජ්ඣොසිස්සසි, ඔපසායිකො මෙ භවිස්සසි වත්ථුසායිකො, යථාකාමකරණීයො බාහිතෙය්‍යො’ති.

‘‘අහම්පි ඛො එවං, බ්‍රහ්මෙ, ජානාමි – සචෙ පථවිං අජ්ඣොසිස්සාමි, ඔපසායිකො තෙ භවිස්සාමි වත්ථුසායිකො, යථාකාමකරණීයො බාහිතෙය්‍යො. ‘සචෙ ආපං… තෙජං… වායං… භූතෙ… දෙවෙ… පජාපතිං… බ්‍රහ්මං අජ්ඣොසිස්සාමි, ඔපසායිකො තෙ භවිස්සාමි වත්ථුසායිකො, යථාකාමකරණීයො බාහිතෙය්‍යො’ති අපි ච තෙ අහං, බ්‍රහ්මෙ, ගතිඤ්ච පජානාමි, ජුතිඤ්ච පජානාමි – එවං මහිද්ධිකො බකො බ්‍රහ්මා, එවං මහානුභාවො බකො බ්‍රහ්මා, එවං මහෙසක්ඛො බකො බ්‍රහ්මා’’ති.

‘‘යථාකථං පන මෙ ත්වං, මාරිස, ගතිඤ්ච පජානාසි, ජුතිඤ්ච පජානාසි – ‘එවං මහිද්ධිකො බකො බ්‍රහ්මා, එවං මහානුභාවො බකො බ්‍රහ්මා, එවං මහෙසක්ඛො බකො බ්‍රහ්මා’ති?

‘‘යාවතා චන්දිමසූරියා, පරිහරන්ති දිසා භන්ති විරොචනා;
තාව සහස්සධා ලොකො, එත්ථ තෙ වත්තතෙ [වත්තති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] වසො.

‘‘පරොපරඤ්ච [පරොවරඤ්ච (සී. පී.)] ජානාසි, අථො රාගවිරාගිනං;
ඉත්ථභාවඤ්ඤථාභාවං, සත්තානං ආගතිං ගති’’න්ති.

‘‘එවං ඛො තෙ අහං, බ්‍රහ්මෙ, ගතිඤ්ච පජානාමි ජුතිඤ්ච පජානාමි – ‘එවං මහිද්ධිකො බකො බ්‍රහ්මා, එවං මහානුභාවො බකො බ්‍රහ්මා, එවං මහෙසක්ඛො බකො බ්‍රහ්මා’ති.

504. ‘‘අත්ථි ඛො, බ්‍රහ්මෙ, අඤ්ඤො කායො, තං ත්වං න ජානාසි න පස්සසි; තමහං ජානාමි පස්සාමි. අත්ථි ඛො, බ්‍රහ්මෙ, ආභස්සරා නාම කායො යතො ත්වං චුතො ඉධූපපන්නො. තස්ස තෙ අතිචිරනිවාසෙන සා සති පමුට්ඨා, තෙන තං ත්වං න ජානාසි න පස්සසි; තමහං ජානාමි පස්සාමි. එවම්පි ඛො අහං, බ්‍රහ්මෙ, නෙව තෙ සමසමො අභිඤ්ඤාය, කුතො නීචෙය්‍යං? අථ ඛො අහමෙව තයා භියෙ‍්‍යා. අත්ථි ඛො, බ්‍රහ්මෙ, සුභකිණ්හො නාම කායො, වෙහප්ඵලො නාම කායො, අභිභූ නාම කායො, තං ත්වං න ජානාසි න පස්සසි; තමහං ජානාමි පස්සාමි. එවම්පි ඛො අහං, බ්‍රහ්මෙ, නෙව තෙ සමසමො අභිඤ්ඤාය, කුතො නීචෙය්‍යං? අථ ඛො අහමෙව තයා භියෙ‍්‍යා. පථවිං ඛො අහං, බ්‍රහ්මෙ, පථවිතො අභිඤ්ඤාය යාවතා පථවියා පථවත්තෙන අනනුභූතං තදභිඤ්ඤාය පථවිං නාපහොසිං, පථවියා නාපහොසිං, පථවිතො නාපහොසිං, පථවිං මෙති නාපහොසිං, පථවිං නාභිවදිං. එවම්පි ඛො අහං, බ්‍රහ්මෙ, නෙව තෙ සමසමො අභිඤ්ඤාය, කුතො නීචෙය්‍යං? අථ ඛො අහමෙව තයා භියෙ‍්‍යා. ආපං ඛො අහං, බ්‍රහ්මෙ…පෙ…. තෙජං ඛො අහං, බ්‍රහ්මෙ…පෙ…. වායං ඛො අහං, බ්‍රහ්මෙ…පෙ…. භූතෙ ඛො අහං, බ්‍රහ්මෙ…පෙ…. දෙවෙ ඛො අහං, බ්‍රහ්මෙ…පෙ…. පජාපතිං ඛො අහං, බ්‍රහ්මෙ…පෙ…. බ්‍රහ්මං ඛො අහං, බ්‍රහ්මෙ…පෙ…. ආභස්සරෙ ඛො අහං, බ්‍රහ්මෙ…පෙ…. සුභකිණ්හෙ ඛො අහං, බ්‍රහ්මෙ… …පෙ…. වෙහප්ඵලෙ ඛො අහං, බ්‍රහ්මෙ…පෙ…. අභිභුං ඛො අහං, බ්‍රහ්මෙ…පෙ…. සබ්බං ඛො අහං, බ්‍රහ්මෙ, සබ්බතො අභිඤ්ඤාය යාවතා සබ්බස්ස සබ්බත්තෙන අනනුභූතං තදභිඤ්ඤාය සබ්බං නාපහොසිං සබ්බස්මිං නාපහොසිං සබ්බතො නාපහොසිං සබ්බං මෙති නාපහොසිං, සබ්බං නාභිවදිං. එවම්පි ඛො අහං, බ්‍රහ්මෙ, නෙව තෙ සමසමො අභිඤ්ඤාය, කුතො නීචෙය්‍යං? අථ ඛො අහමෙව තයා භියෙ‍්‍යා’’ති.

‘‘සචෙ ඛො, මාරිස, සබ්බස්ස සබ්බත්තෙන අනනුභූතං, තදභිඤ්ඤාය මා හෙව තෙ රිත්තකමෙව අහොසි, තුච්ඡකමෙව අහොසී’’ති .

‘‘‘විඤ්ඤාණං අනිදස්සනං අනන්තං සබ්බතො පභං’, තං පථවියා පථවත්තෙන අනනුභූතං, ආපස්ස ආපත්තෙන අනනුභූතං, තෙජස්ස තෙජත්තෙන අනනුභූතං, වායස්ස වායත්තෙන අනනුභූතං, භූතානං භූතත්තෙන අනනුභූතං, දෙවානං දෙවත්තෙන අනනුභූතං, පජාපතිස්ස පජාපතිත්තෙන අනනුභූතං, බ්‍රහ්මානං බ්‍රහ්මත්තෙන අනනුභූතං, ආභස්සරානං ආභස්සරත්තෙන අනනුභූතං, සුභකිණ්හානං සුභකිණ්හත්තෙන අනනුභූතං, වෙහප්ඵලානං වෙහප්ඵලත්තෙ අනනුභූතං, අභිභුස්ස අභිභුත්තෙන අනනුභූතං, සබ්බස්ස සබ්බත්තෙන අනනුභූතං’’.

‘‘හන්ද චරහි [හන්ද ච හි (සී. පී.)] තෙ, මාරිස, පස්ස අන්තරධායාමී’’ති. ‘හන්ද චරහි මෙ ත්වං, බ්‍රහ්මෙ, අන්තරධායස්සු, සචෙ විසහසී’ති. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, බකො බ්‍රහ්මා ‘අන්තරධායිස්සාමි සමණස්ස ගොතමස්ස, අන්තරධායිස්සාමි සමණස්ස ගොතමස්සා’ති නෙවස්සු මෙ සක්කොති අන්තරධායිතුං.

‘‘එවං වුත්තෙ, අහං, භික්ඛවෙ, බකං බ්‍රහ්මානං එතදවොචං – ‘හන්ද චරහි තෙ බ්‍රහ්මෙ අන්තරධායාමී’ති. ‘හන්ද චරහි මෙ ත්වං, මාරිස, අන්තරධායස්සු සචෙ විසහසී’ති. අථ ඛො අහං, භික්ඛවෙ, තථාරූපං ඉද්ධාභිසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛාසිං – ‘එත්තාවතා බ්‍රහ්මා ච බ්‍රහ්මපරිසා ච බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජා ච සද්දඤ්ච මෙ සොස්සන්ති [සද්දමෙව සුය්‍යාන්ති (ක.)], න ච මං දක්ඛන්ති’ති. අන්තරහිතො ඉමං ගාථං අභාසිං –

‘‘භවෙවාහං භයං දිස්වා, භවඤ්ච විභවෙසිනං;
භවං නාභිවදිං කිඤ්චි, නන්දිඤ්ච න උපාදියි’’න්ති.

‘‘අථ ඛො, භික්ඛවෙ, බ්‍රහ්මා ච බ්‍රහ්මපරිසා ච බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජා ච අච්ඡරියබ්භුතචිත්තජාතා අහෙසුං – ‘අච්ඡරියං වත භො, අබ්භුතං වත භො! සමණස්ස ගොතමස්ස මහිද්ධිකතා මහානුභාවතා, න ච වත නො ඉතො පුබ්බෙ දිට්ඨො වා, සුතො වා, අඤ්ඤො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා එවං මහිද්ධිකො එවං මහානුභාවො යථායං සමණො ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො. භවරාමාය වත, භො, පජාය භවරතාය භවසම්මුදිතාය සමූලං භවං උදබ්බහී’ති.

505. ‘‘අථ ඛො, භික්ඛවෙ, මාරො පාපිමා අඤ්ඤතරං බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජං අන්වාවිසිත්වා මං එතදවොච – ‘සචෙ ඛො ත්වං, මාරිස, එවං පජානාසි, සචෙ ත්වං එවං අනුබුද්ධො, මා සාවකෙ උපනෙසි, මා පබ්බජිතෙ; මා සාවකානං ධම්මං දෙසෙසි, මා පබ්බජිතානං; මා සාවකෙසු ගෙධිමකාසි, මා පබ්බජිතෙසු. අහෙසුං ඛො, භික්ඛු, තයා පුබ්බෙ සමණබ්‍රාහ්මණා ලොකස්මිං අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා පටිජානමානා . තෙ සාවකෙ උපනෙසුං පබ්බජිතෙ, සාවකානං ධම්මං දෙසෙසුං පබ්බජිතානං, සාවකෙසු ගෙධිමකංසු පබ්බජිතෙසු, තෙ සාවකෙ උපනෙත්වා පබ්බජිතෙ, සාවකානං ධම්මං දෙසෙත්වා පබ්බජිතානං, සාවකෙසු ගෙධිතචිත්තා පබ්බජිතෙසු, කායස්ස භෙදා පාණුපච්ඡෙදා හීනෙ කායෙ

පතිට්ඨිතා. අහෙසුං යෙ පන, භික්ඛු, තයා පුබ්බෙ සමණබ්‍රාහ්මණා ලොකස්මිං අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා පටිජානමානා. තෙ න සාවකෙ උපනෙසුං න පබ්බජිතෙ, න සාවකානං ධම්මං දෙසෙසුං න පබ්බජිතානං, න සාවකෙසු ගෙධිමකංසු න පබ්බජිතෙසු, තෙ න සාවකෙ උපනෙත්වා න පබ්බජිතෙ, න සාවකානං ධම්මං දෙසෙත්වා න පබ්බජිතානං, න සාවකෙසු ගෙධිතචිත්තා න පබ්බජිතෙසු, කායස්ස භෙදා පාණුපච්ඡෙදා පණීතෙ කායෙ පතිට්ඨිතා. තං තාහං, භික්ඛු, එවං වදාමි – ඉඞ්ඝ ත්වං, මාරිස, අප්පොස්සුක්කො දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරමනුයුත්තො විහරස්සු, අනක්ඛාතං කුසලඤ්හි, මාරිස, මා පරං ඔවදාහී’ති.

‘‘එවං වුත්තෙ, අහං, භික්ඛවෙ, මාරං පාපිමන්තං එතදවොචං – ‘ජානාමි ඛො තාහං, පාපිම, මා ත්වං මඤ්ඤිත්ථො – න මං ජානාතී’ති. මාරො ත්වමසි, පාපිම. න මං ත්වං, පාපිම, හිතානුකම්පී එවං වදෙසි; අහිතානුකම්පී මං ත්වං, පාපිම, එවං වදෙසි. තුය්හඤ්හි, පාපිම, එවං හොති – ‘යෙසං සමණො ගොතමො ධම්මං දෙසෙස්සති, තෙ මෙ විසයං උපාතිවත්තිස්සන්තී’ති. අසම්මාසම්බුද්ධාව පන තෙ , පාපිම, සමානා සම්මාසම්බුද්ධාම්හාති පටිජානිංසු. අහං ඛො පන, පාපිම, සම්මාසම්බුද්ධොව සමානො සම්මාසම්බුද්ධොම්හීති පටිජානාමි. දෙසෙන්තොපි හි, පාපිම, තථාගතො සාවකානං ධම්මං තාදිසොව අදෙසෙන්තොපි හි, පාපිම, තථාගතො සාවකානං ධම්මං තාදිසොව. උපනෙන්තොපි හි, පාපිම, තථාගතො සාවකෙ තාදිසොව, අනුපනෙන්තොපි හි, පාපිම, තථාගතො සාවකෙ තාදිසොව. තං කිස්ස හෙතු? තථාගතස්ස, පාපිම, යෙ ආසවා සංකිලෙසිකා පොනොබ්භවිකා සදරා දුක්ඛවිපාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණියා – තෙ පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. සෙය්‍යථාපි, පාපිම, තාලො මත්ථකච්ඡින්නො අභබ්බො පුන විරූළ්හියා; එවමෙව ඛො, පාපිම, තථාගතස්ස යෙ ආසවා සංකිලෙසිකා පොනොබ්භවිකා සදරා දුක්ඛවිපාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණියා – තෙ පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මාති.

‘‘ඉති හිදං මාරස්ස ච අනාලපනතාය බ්‍රහ්මුනො ච අභිනිමන්තනතාය, තස්මා ඉමස්ස වෙය්‍යාකරණස්ස බ්‍රහ්මනිමන්තනිකංතෙව අධිවචන’’න්ති.

බ්‍රහ්මනිමන්තනිකසුත්තං නිට්ඨිතං නවමං.

10. මාරතජ්ජනීයසුත්තං

506. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො භග්ගෙසු විහරති සුසුමාරගිරෙ භෙසකළාවනෙ මිගදායෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො අබ්භොකාසෙ චඞ්කමති. තෙන ඛො පන සමයෙන මාරො පාපිමා ආයස්මතො මහාමොග්ගල්ලානස්ස කුච්ඡිගතො හොති කොට්ඨමනුපවිට්ඨො. අථ ඛො ආයස්මතො මහාමොග්ගල්ලානස්ස එතදහොසි – ‘‘කිං නු ඛො මෙ කුච්ඡි ගරුගරො විය [ගරු ගරු විය (සී. පී. ටීකායං පාඨන්තරං)]? මාසාචිතං මඤ්ඤෙ’’ති. අථ ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො චඞ්කමා ඔරොහිත්වා විහාරං පවිසිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො පච්චත්තං යොනිසො මනසාකාසි. අද්දසා ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො මාරං පාපිමන්තං කුච්ඡිගතං කොට්ඨමනුපවිට්ඨං. දිස්වාන මාරං පාපිමන්තං එතදවොච – ‘‘නික්ඛම, පාපිම; නික්ඛම, පාපිම! මා තථාගතං විහෙසෙසි, මා තථාගතසාවකං. මා තෙ අහොසි දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛායා’’ති. අථ ඛො මාරස්ස පාපිමතො එතදහොසි – ‘‘අජානමෙව ඛො මං අයං සමණො අපස්සං එවමාහ – ‘නික්ඛම, පාපිම; නික්ඛම, පාපිම! මා තථාගතං විහෙසෙසි, මා තථාගතසාවකං. මා තෙ අහොසි දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛායා’ති. යොපිස්ස සො සත්ථා සොපි මං නෙව ඛිප්පං ජානෙය්‍ය, කුතො පන [කුතො ච පන (ස්‍යා.)] මං අයං සාවකො ජානිස්සතී’’ති? අථ ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො මාරං පාපිමන්තං එතදවොච – ‘‘එවම්පි ඛො තාහං, පාපිම, ජානාමි, මා ත්වං මඤ්ඤිත්ථො – ‘න මං ජානාතී’ති. මාරො ත්වමසි, පාපිම; තුය්හඤ්හි, පාපිම, එවං හොති – ‘අජානමෙව ඛො මං අයං සමණො අපස්සං එවමාහ – නික්ඛම, පාපිම; නික්ඛම, පාපිම! මා තථාගතං විහෙසෙසි, මා තථාගතසාවකං. මා තෙ අහොසි දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛායාති. යොපිස්ස සො සත්ථා සොපි මං නෙව ඛිප්පං ජානෙය්‍ය, කුතො පන මං අයං සාවකො ජානිස්සතී’’’ති?

අථ ඛො මාරස්ස පාපිමතො එතදහොසි – ‘‘ජානමෙ ඛො මං අයං සමණො පස්සං එවමාහ – ‘නික්ඛම, පාපිම; නික්ඛම, පාපිම! මා තථාගතං විහෙසෙසි, මා තථාගතසාවකං. මා තෙ අහොසි දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛායා’’’ති. අථ ඛො මාරො පාපිමා ආයස්මතො මහාමොග්ගල්ලානස්ස මුඛතො උග්ගන්ත්වා පච්චග්ගළෙ අට්ඨාසි.

507. අද්දසා ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො මාරං පාපිමන්තං පච්චග්ගළෙ ඨිතං; දිස්වාන මාරං පාපිමන්තං එතදවොච – ‘එත්ථාපි ඛො තාහං, පාපිම, පස්සාමි; මා ත්වං මඤ්ඤිත්ථො ‘‘න මං පස්සතී’’ති. එසො ත්වං, පාපිම, පච්චග්ගළෙ ඨිතො. භූතපුබ්බාහං, පාපිම, දූසී නාම මාරො අහොසිං, තස්ස මෙ කාළී නාම භගිනී. තස්සා ත්වං පුත්තො. සො මෙ ත්වං භාගිනෙය්‍යො අහොසි. තෙන ඛො පන, පාපිම, සමයෙන කකුසන්ධො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ලොකෙ උප්පන්නො හොති. කකුසන්ධස්ස ඛො පන, පාපිම, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස විධුරසඤ්ජීවං නාම සාවකයුගං අහොසි අග්ගං භද්දයුගං. යාවතා ඛො පන, පාපිම, කකුසන්ධස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස සාවකා. තෙසු න ච කොචි ආයස්මතා විධුරෙන සමසමො හොති යදිදං ධම්මදෙසනාය. ඉමිනා ඛො එවං [එතං (සී. ස්‍යා. පී.)], පාපිම, පරියායෙන ආයස්මතො විධුරස්ස විධුරොතෙව [විධුරස්ස විධුරො විධුරොත්වෙව (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] සමඤ්ඤා උදපාදි.

‘‘ආයස්මා පන, පාපිම, සඤ්ජීවො අරඤ්ඤගතොපි රුක්ඛමූලගතොපි සුඤ්ඤාගාරගතොපි අප්පකසිරෙනෙව සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජති. භූතපුබ්බං, පාපිම, ආයස්මා සඤ්ජීවො අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නො නිසින්නො හොති. අද්දසංසු ඛො, පාපිම, ගොපාලකා පසුපාලකා කස්සකා පථාවිනො ආයස්මන්තං සඤ්ජීවං අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නං නිසින්නං; දිස්වාන තෙසං එතදහොසි – ‘අච්ඡරියං වත, භො, අබ්භුතං වත, භො! අයං සමණො නිසින්නකොව කාලඞ්කතො! හන්ද නං දහාමා’ති. අථ ඛො තෙ, පාපිම, ගොපාලකා පසුපාලකා කස්සකා පථාවිනො තිණඤ්ච කට්ඨඤ්ච ගොමයඤ්ච සංකඩ්ඪිත්වා ආයස්මතො සඤ්ජීවස්ස කායෙ උපචිනිත්වා අග්ගිං දත්වා පක්කමිංසු. අථ ඛො, පාපිම, ආයස්මා සඤ්ජීවො තස්සා රත්තියා අච්චයෙන තාය සමාපත්තියා වුට්ඨහිත්වා චීවරානි පප්ඵොටෙත්වා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය ගාමං පිණ්ඩාය පාවිසි. අද්දසංසු ඛො තෙ, පාපිම, ගොපාලකා පසුපාලකා කස්සකා පථාවිනො ආයස්මන්තං සඤ්ජීවං පිණ්ඩාය චරන්තං; දිස්වාන නෙසං එතදහොසි – ‘අච්ඡරියං වත, භො, අබ්භුතං වත, භො! අයං සමණො නිසින්නකොව කාලඞ්කතො, ස්වායං පටිසඤ්ජීවිතො’ති . ඉමිනා ඛො එවං, පාපිම, පරියායෙන ආයස්මතො සඤ්ජීවස්ස සඤ්ජීවොතෙව [සඤ්ජීවො සඤ්ජීවොත්වෙව (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] සමඤ්ඤා උදපාදි.

508. ‘‘අථ ඛො, පාපිම, දූසිස්ස මාරස්ස එතදහොසි – ‘ඉමෙසං ඛො අහං භික්ඛූනං සීලවන්තානං කල්‍යාණධම්මානං නෙව ජානාමි ආගතිං වා ගතිං වා. යංනූනාහං බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ අන්වාවිසෙය්‍යං – එථ, තුම්හෙ භික්ඛූ සීලවන්තෙ කල්‍යාණධම්මෙ අක්කොසථ පරිභාසථ රොසෙථ විහෙසෙථ. අප්පෙව නාම තුම්හෙහි අක්කොසියමානානං පරිභාසියමානානං රොසියමානානං විහෙසියමානානං සියා චිත්තස්ස අඤ්ඤථත්තං, යථා තං දූසී මාරො ලභෙථ ඔතාර’න්ති. අථ ඛො තෙ, පාපිම, දූසී මාරො බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ අන්වාවිසි – ‘එථ, තුම්හෙ භික්ඛූ සීලවන්තෙ කල්‍යාණධම්මෙ අක්කොසථ පරිභාසථ රොසෙථ විහෙසෙථ. අප්පෙව නාම තුම්හෙහි අක්කොසියමානානං පරිභාසියමානානං රොසියමානානං විහෙසියමානානං සියා චිත්තස්ස අඤ්ඤථත්තං, යථා තං දූසී මාරො ලභෙථ ඔතාර’න්ති.

‘‘අථ ඛො තෙ, පාපිම, බ්‍රාහ්මණගහපතිකා අන්වාවිසිට්ඨා දූසිනා මාරෙන භික්ඛූ සීලවන්තෙ කල්‍යාණධම්මෙ අක්කොසන්ති පරිභාසන්ති රොසෙන්ති විහෙසෙන්ති – ‘ඉමෙ පන මුණ්ඩකා සමණකා ඉබ්භා කිණ්හා [කණ්හා (ස්‍යා. කං. ක.)] බන්ධුපාදාපච්චා ‘‘ඣායිනොස්මා ඣායිනොස්මා’’ති පත්තක්ඛන්ධා අධොමුඛා මධුරකජාතා ඣායන්ති පජ්ඣායන්ති නිජ්ඣායන්ති අපජ්ඣායන්ති. සෙය්‍යථාපි නාම උලූකො රුක්ඛසාඛායං මූසිකං මග්ගයමානො ඣායති පජ්ඣායති නිජ්ඣායති අපජ්ඣායති; එවමෙවිමෙ මුණ්ඩකා සමණකා ඉබ්භා කිණ්හා බන්ධුපාදාපච්චා ‘‘ඣායිනොස්මා ඣායිනොස්මා’’ති පත්තක්ඛන්ධා අධොමුඛා මධුරකජාතා ඣායන්ති පජ්ඣායන්ති නිජ්ඣායන්ති අපජ්ඣායන්ති. සෙය්‍යථාපි නාම කොත්ථු නදීතීරෙ මච්ඡෙ මග්ගයමානො ඣායති පජ්ඣායති නිජ්ඣායති අපජ්ඣායති; එවමෙවිමෙ මුණ්ඩකා සමණකා ඉබ්භා කිණ්හා බන්ධුපාදාපච්චා ‘‘ඣායිනොස්මා ඣායිනොස්මා’’ති පත්තක්ඛන්ධා අධොමුඛා මධුරකජාතා ඣායන්ති පජ්ඣායන්ති නිජ්ඣායන්ති අපජ්ඣායන්ති. සෙය්‍යථාපි නාම බිළාරො සන්ධිසමලසඞ්කටීරෙ මූසිකං මග්ගයමානො ඣායති පජ්ඣායති නිජ්ඣායති අපජ්ඣායති; එවමෙවිමෙ මුණ්ඩකා සමණකා ඉබ්භා කිණ්හා බන්ධුපාදාපච්චා ‘‘ඣායිනොස්මා ඣායිනොස්මා’’ති පත්තක්ඛන්ධා අධොමුඛා මධුරකජාතා ඣායන්ති පජ්ඣායන්ති නිජ්ඣායන්ති අපජ්ඣායන්ති. සෙය්‍යථාපි නාම ගද්‍රභො වහච්ඡින්නො සන්ධිසමලසඞ්කටීරෙ ඣායති පජ්ඣායති නිජ්ඣායති අපජ්ඣායති, එවමෙවිමෙ මුණ්ඩකා සමණකා ඉබ්භා කිණ්හා බන්ධුපාදාපච්චා ‘‘ඣායිනොස්මා ඣායිනොස්මා’’ති පත්තක්ඛන්ධා අධොමුඛා මධුරකජාතා ඣායන්ති පජ්ඣායන්ති නිජ්ඣායන්ති අපජ්ඣායන්ති’’ති.

‘‘යෙ ඛො පන, පාපිම, තෙන සමයෙන මනුස්සා කාලඞ්කරොන්ති යෙභුය්‍යෙන කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති.

509. ‘‘අථ ඛො, පාපිම, කකුසන්ධො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘අන්වාවිට්ඨා ඛො, භික්ඛවෙ, බ්‍රාහ්මණගහපතිකා දූසිනා මාරෙන – එථ, තුම්හෙ භික්ඛූ සීලවන්තෙ කල්‍යාණධම්මෙ අක්කොසථ පරිභාසථ රොසෙථ විහෙසෙථ, අප්පෙව නාම තුම්හෙහි අක්කොසියමානානං පරිභාසියමානානං රොසියමානානං විහෙසියමානානං සියා චිත්තස්ස අඤ්ඤථත්තං, යථා තං දූසී මාරො ලභෙථ ඔතාර’න්ති. එථ, තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරථ, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරථ. කරුණාසහගතෙන චෙතසා…පෙ.… මුදිතාසහගතෙන චෙතසා…පෙ.… උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරථ, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරථා’ති.

‘‘අථ ඛො තෙ, පාපිම, භික්ඛූ කකුසන්ධෙන භගවතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන එවං ඔවදියමානා එවං අනුසාසියමානා අරඤ්ඤගතාපි රුක්ඛමූලගතාපි සුඤ්ඤාගාරගතාපි මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරිංසු, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරිංසු. කරුණාසහගතෙන චෙතසා…පෙ.… මුදිතාසහගතෙන චෙතසා…පෙ.… උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරිංසු, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං

ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරිංසු .

510. ‘‘අථ ඛො, පාපිම, දූසිස්ස මාරස්ස එතදහොසි – ‘එවම්පි ඛො අහං කරොන්තො ඉමෙසං භික්ඛූනං සීලවන්තානං කල්‍යාණධම්මානං නෙව ජානාමි ආගතිං වා ගතිං වා, යංනූනාහං බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ අන්වාවිසෙය්‍යං – එථ, තුම්හෙ භික්ඛූ සීලවන්තෙ කල්‍යාණධම්මෙ සක්කරොථ ගරුං කරොථ මානෙථ පූජෙථ , අප්පෙව නාම තුම්හෙහි සක්කරියමානානං ගරුකරියමානානං මානියමානානං පූජියමානානං සියා චිත්තස්ස අඤ්ඤථත්තං, යථා තං දූසී මාරො ලභෙථ ඔතාර’න්ති . අථ ඛො තෙ, පාපිම, දූසී මාරො බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ අන්වාවිසි – ‘එථ, තුම්හෙ භික්ඛූ සීලවන්තෙ කල්‍යාණධම්මෙ සක්කරොථ ගරුං කරොථ මානෙථ පූජෙථ, අප්පෙව නාම තුම්හෙහි සක්කරියමානානං ගරුකරියමානානං මානියමානානං පූජියමානානං සියා චිත්තස්ස අඤ්ඤථත්තං, යථා තං දූසී මාරො ලභෙථ ඔතාර’න්ති. අථ ඛො තෙ, පාපිම, බ්‍රාහ්මණගහපතිකා අන්වාවිට්ඨා දූසිනා මාරෙන භික්ඛූ සීලවන්තෙ කල්‍යාණධම්මෙ සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති.

‘‘යෙ ඛො පන, පාපිම, තෙන සමයෙන මනුස්සා කාලඞ්කරොන්ති යෙභුය්‍යෙන කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති.

511. ‘‘අථ ඛො, පාපිම, කකුසන්ධො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘අන්වාවිට්ඨා ඛො, භික්ඛවෙ, බ්‍රාහ්මණගහපතිකා දූසිනා මාරෙන – එථ, තුම්හෙ භික්ඛූ සීලවන්තෙ කල්‍යාණධම්මෙ සක්කරොථ ගරුං කරොථ මානෙථ පූජෙථ, අප්පෙව නාම තුම්හෙහි සක්කරියමානානං ගරුකරියමානානං මානියමානානං පූජියමානානං සියා චිත්තස්ස අඤ්ඤථත්තං, යථා තං දූසී මාරො ලභෙථ ඔතාරන්ති. එථ, තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, අසුභානුපස්සිනො කායෙ විහරථ, ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤිනො, සබ්බලොකෙ අනභිරතිසඤ්ඤිනො [අනභිරතසඤ්ඤිනො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)], සබ්බසඞ්ඛාරෙසු අනිච්චානුපස්සිනො’ති.

‘‘අථ ඛො තෙ, පාපිම, භික්ඛූ කකුසන්ධෙන භගවතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන එවං ඔවදියමානා එවං අනුසාසියමානා අරඤ්ඤගතාපි රුක්ඛමූලගතාපි සුඤ්ඤාගාරගතාපි අසුභානුපස්සිනො කායෙ විහරිංසු, ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤිනො, සබ්බලොකෙ අනභිරතිසඤ්ඤිනො, සබ්බසඞ්ඛාරෙසු අනිච්චානුපස්සිනො.

512. ‘‘අථ ඛො, පාපිම, කකුසන්ධො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය ආයස්මතා විධුරෙන පච්ඡාසමණෙන ගාමං පිණ්ඩාය පාවිසි. අථ ඛො, පාපිම, දූසී මාරො අඤ්ඤතරං කුමාරකං [කුමාරං (සී. පී.)] අන්වාවිසිත්වා සක්ඛරං ගහෙත්වා ආයස්මතො විධුරස්ස සීසෙ පහාරමදාසි; සීසං වොභින්දි [සීසං තෙ භින්දිස්සාමීති (ක.)]. අථ ඛො, පාපිම, ආයස්මා විධුරො භින්නෙන සීසෙන ලොහිතෙන ගළන්තෙන කකුසන්ධංයෙව භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො අනුබන්ධි. අථ ඛො , පාපිම, කකුසන්ධො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො නාගාපලොකිතං අපලොකෙසි – ‘න වායං දූසී මාරො මත්තමඤ්ඤාසී’ති. සහාපලොකනාය ච පන, පාපිම, දූසී මාරො තම්හා ච ඨානා චවි මහානිරයඤ්ච උපපජ්ජි.

‘‘තස්ස ඛො පන, පාපිම, මහානිරයස්ස තයො නාමධෙය්‍යා හොන්ති – ඡඵස්සායතනිකො ඉතිපි, සඞ්කුසමාහතො ඉතිපි, පච්චත්තවෙදනියො ඉතිපි. අථ ඛො මං, පාපිම, නිරයපාලා උපසඞ්කමිත්වා එතදවොචුං – යදා ඛො තෙ [යතො තෙ (ක.)], මාරිස, සඞ්කුනා සඞ්කු හදයෙ සමාගච්ඡෙය්‍ය. අථ නං ත්වං ජානෙය්‍යාසි – ‘වස්සසහස්සං මෙ නිරයෙ පච්චමානස්සා’ති. සො ඛො අහං, පාපිම, බහූනි වස්සානි බහූනි වස්සසතානි බහූනි වස්සසහස්සානි තස්මිං මහානිරයෙ අපච්චිං. දසවස්සසහස්සානි තස්සෙව මහානිරයස්ස උස්සදෙ අපච්චිං වුට්ඨානිමං නාම වෙදනං වෙදියමානො. තස්ස මය්හං, පාපිම, එවරූපො කායො හොති, සෙය්‍යථාපි මනුස්සස්ස. එවරූපං සීසං හොති, සෙය්‍යථාපි මච්ඡස්ස.

513. ‘‘කීදිසො නිරයො ආසි, යත්ථ දූසී අපච්චථ;
විධුරං සාවකමාසජ්ජ, කකුසන්ධඤ්ච බ්‍රාහ්මණං.

‘‘සතං ආසි අයොසඞ්කූ, සබ්බෙ පච්චත්තවෙදනා;
ඊදිසො නිරයො ආසි, යත්ථ දූසී අපච්චථ;
විධුරං සාවකමාසජ්ජ, කකුසන්ධඤ්ච බ්‍රාහ්මණං.

‘‘යො එතමභිජානාති, භික්ඛු බුද්ධස්ස සාවකො;
තාදිසං භික්ඛුමාසජ්ජ, කණ්හ දුක්ඛං නිගච්ඡසි.

‘‘මජ්ඣෙ සරස්ස තිට්ඨන්ති, විමානා කප්පට්ඨායිනො;
වෙළුරියවණ්ණා රුචිරා, අච්චිමන්තො පභස්සරා;
අච්ඡරා තත්ථ නච්චන්ති, පුථු නානත්තවණ්ණියො.

‘‘යො එතමභිජානාති, භික්ඛු බුද්ධස්ස සාවකො;
තාදිසං භික්ඛුමාසජ්ජ, කණ්හ දුක්ඛං නිගච්ඡසි.

‘‘යො වෙ බුද්ධෙන චොදිතො, භික්ඛු සඞ්ඝස්ස පෙක්ඛතො;
මිගාරමාතුපාසාදං, පාදඞ්ගුට්ඨෙන කම්පයි.

‘‘යො එතමභිජානාති, භික්ඛු බුද්ධස්ස සාවකො;
තාදිසං භික්ඛුමාසජ්ජ, කණ්හ දුක්ඛං නිගච්ඡසි.

‘‘යො වෙජයන්තං පාසාදං, පාදඞ්ගුට්ඨෙන කම්පයි;
ඉද්ධිබලෙනුපත්ථද්ධො, සංවෙජෙසි ච දෙවතා.

‘‘යො එතමභිජානාති, භික්ඛු බුද්ධස්ස සාවකො;
තාදිසං භික්ඛුමාසජ්ජ, කණ්හ දුක්ඛං නිගච්ඡසි.

‘‘යො වෙජයන්තපාසාදෙ, සක්කං සො පරිපුච්ඡති;
අපි වාසව ජානාසි, තණ්හාක්ඛයවිමුත්තියො;
තස්ස සක්කො වියාකාසි, පඤ්හං පුට්ඨො යථාතථං.

‘‘යො එතමභිජානාති, භික්ඛු බුද්ධස්ස සාවකො;
තාදිසං භික්ඛුමාසජ්ජ, කණ්හ දුක්ඛං නිගච්ඡසි.

‘‘යො බ්‍රහ්මං පරිපුච්ඡති, සුධම්මායාභිතො සභං;
අජ්ජාපි ත්‍යාවුසො දිට්ඨි, යා තෙ දිට්ඨි පුරෙ අහු;
පස්සසි වීතිවත්තන්තං, බ්‍රහ්මලොකෙ පභස්සරං.

‘‘තස්ස බ්‍රහ්මා වියාකාසි, අනුපුබ්බං යථාතථං;
න මෙ මාරිස සා දිට්ඨි, යා මෙ දිට්ඨි පුරෙ අහු.

‘‘පස්සාමි වීතිවත්තන්තං, බ්‍රහ්මලොකෙ පභස්සරං;
සොහං අජ්ජ කථං වජ්ජං, අහං නිච්චොම්හි සස්සතො.

‘‘යො එතමභිජානාති, භික්ඛු බුද්ධස්ස සාවකො;
තාදිසං භික්ඛුමාසජ්ජ, කණ්හ දුක්ඛං නිගච්ඡසි.

‘‘යො මහාමෙරුනො කූටං, විමොක්ඛෙන අඵස්සයි;
වනං පුබ්බවිදෙහානං, යෙ ච භූමිසයා නරා.

‘‘යො එතමභිජානාති, භික්ඛු බුද්ධස්ස සාවකො;
තාදිසං භික්ඛුමාසජ්ජ, කණ්හ දුක්ඛං නිගච්ඡසි.

‘‘න වෙ අග්ගි චෙතයති [වෙඨයති (සී.)], ‘අහං බාලං ඩහාමී’ති;
බාලො ච ජලිතං අග්ගිං, ආසජ්ජ නං ස ඩය්හති.

‘‘එවමෙව තුවං මාර, ආසජ්ජ නං තථාගතං;
සයං ඩහිස්සසි අත්තානං, බාලො අග්ගිංව සංඵුසං.

‘‘අපුඤ්ඤං පසවී මාරො, ආසජ්ජ නං තථාගතං;
කින්නු මඤ්ඤසි පාපිම, න මෙ පාපං විපච්චති.

‘‘කරොතො චීයති පාපං, චිරරත්තාය අන්තක;
මාර නිබ්බින්ද බුද්ධම්හා, ආසං මාකාසි භික්ඛුසු.

‘‘ඉති මාරං අතජ්ජෙසි, භික්ඛු භෙසකළාවනෙ;
තතො සො දුම්මනො යක්ඛො, නතත්ථෙවන්තරධායථා’’ති.

මාරතජ්ජනීයසුත්තං නිට්ඨිතං දසමං.

චූළයමකවග්ගො නිට්ඨිතො පඤ්චමො.

තස්සුද්දානං –

සාලෙය්‍යා වෙරඤ්ජදුවෙ ච තුට්ඨි, චූළමහාධම්මසමාදානඤ්ච;
වීමංසකා කොසම්බි ච බ්‍රාහ්මණො, දූසී ච මාරො දසමො ච වග්ගො.

සාලෙය්‍යවග්ගො නිට්ඨිතො පඤ්චමො.

ඉදං වග්ගානමුද්දානං –

මූලපරියායො චෙව, සීහනාදො ච උත්තමො;
කකචො චෙව ගොසිඞ්ගො, සාලෙය්‍යො ච ඉමෙ පඤ්ච.

මූලපණ්ණාසකං සමත්තං.